د افغانستان تاریخي پېښلیک

لومړی ټوک

له تاریخ د مخه بیا د ۱۳۴۱ ش ترپایه

د کلونو په ترتیب

مؤلف

پوهاند عبدالحی حبیبي

خپرونکی

د بیهقي کتاب خپرولو مؤسسه

کابل ـ د افغانستان جمهوریت

۱۳۵۳ ش

Ketabton.com

پیل

دلوی ښبنتنپه نا مه

د افغانستان د اوسنی جمهوریت تأسیس اود افغان اولس د مترقی ژوند!نه پیلامه خود۱۳۵۲لمرنی کال دچونگانبن پهشپږویشتمه دسهشنبی په ورځ (۱۷ جولای ۱۹۷۳م) ټینگه سوه چی راتلونکی وختونه به یی دافغانستان په نیکمرغی او لوړتیا ډیر روښانه اوډ ویاړ وړوی .

مگر دالوی ملت اودا هیواد خویو رون تاریخ هم لری، چی په دی‌کتاب کی‌یی ما دسیاسی او اجتماعی‌تاریخ پیښملیك یانیته لیك ، لـه تاریخه دمخه بیاد ۱۳٤۱ ش کال ترپایـه پوری دکلونو په ترتیب سره راټول اولنډ کړی‌دی .

دا یــوازی سیاسی اود جـگړو پیښن لیك ندی، بلکه دلـوی افغان اولس د اجتماعی ژوندانه : یاندی پــوهنی ، ژواك (کلتور) اود هــنر (آرټ) پیښی هم‌لری، اود خلکو د ژوندا نـه اړخونه گـرده ښیی، او ترمیلاد دمخه له پنځوس زرم کاله مود غسی کال په اکال، تر اوسنی زمانی را رسوی اودهرکال داورید لو وړ پیښی، پهلنډه‌توگه ښرگندوی .

ددی کتاب دوهم‌ټوك به‌هم‌پر خپل‌وخت ترتیب او خپور سی .

امید لرم چی‌دا افغـا نستان آینـده تاریخ به دجمهوریت په سیوری کی ترپخوا لا روڼ اوداجتماعی سرلوړی او هوسایی سره وی .

کابل، جمال‌مینه، دوری‌دریمه ۱۳۵۳

عبدالحی حبیبی

© Kitabton.com The Digital Library

دافغانستان تاریخی پیښلیك

CHRONOLOGY

(۱)

ترتاریخ دمخه

پنځوس زره کاله ترمیلاد دمخه (قبل المیلاد = ق،م)تر۴۰زروپوری

ـپــه دره دادل ـهره چخـماخ ـ هزار سمـدره‌کور کی‌دبکری‌لرغونی دوره (ماو ستیرین) .

دلس زره پنځه سوه اتیایم ق،م شاوخوا :

ـ په قره‌کمر (خلم) کی دډبری دمنځنی دوري آثار .

داته زره شپږ ســوم ق،م کـال شاوخوا :

ـ په آق کپروك کی داږدهزاراوآس دآثارو سره دډبری نوي دوره چی خاورین لوښی لانسته .

داوه زره دوه سوم ق، م کال‌شا و خوا :

ـ په آق کپروك کی دډبری نوي دهره دخاورینو لوښو سره .

داوه زرم ق ، م کال شا وخوا :

ـ په آق کپروك ـ دیمراسی ـ منډی گك ـ سیستان کی دصیقلی ډیری او خاورینو لوښو او ...... (کلکو لیتك)

پنځه‌زره‌تردری‌زره کاله ق ـ م :

(دمفرغ‌دوره په‌آق کپروك ـدیمراسی منــډی گــك ـ سیستـا ن کی دا ځور سوو کودرو دوره په‌منډی‌گك اوناد علی کی. دبلوچستان په‌سیدکلا او قلعه گل محمد او دقندهار دمنډی گك په لاندی بر خه کی دلر غونیو کرونکو ځای .

د دری نیم زره کاله ق ـ م شا و خوا :

ـ په دره کور کی د ډبری نوی دوره او دوزږ پرستنی دوره .

دوه‌نیم زره کاله ق ـ م :

ـ آریایی خلك په آریانا ویجه کی ـ دآر یك ژبی دوره .

ددوو زرو کالو ق ـمشاو خوا :

ـ دآریائی لیږد (هجرت) لومړی ځپه ـدآس دسپر لو دوره ـ

تاریخی‌دوره

دیونیم زرو کالو ق ـم شاوخوا:

دویدی مدنیت دوره ـ په‌ریگو یدکی دپکهت (پښتون) او نو رو افغا نــی قبیلو ذکر ـ دافغانستان دځینو غرو او رودو نو مو نه په ریگو ید کی :

دیوزردوه‌سوم کال ق‌ـم‌شاوخوا:

داوستایی مدنیت دوره ـ دبخـدی زراعتی اوښاری ژوند ـ دپیشدادی شاهی رژیــم بنیاد ـ دفــر دوره ـ دبخدی واره اویما اولوړ بیرغو نه‌ـ دبیو راسپ سهاك یرغل.

دزرم کال ق‌ـم شاوخوا :

په‌آق کپروك‌ـدیمراسی‌ـمنډی گك ـنادعلی اونور سیستان کی دمفرغ او داوسپنی‌داستعمال لر غو نــی دوره ـ دآریایی لیږددو همه ځپه له شمالی افغا نستان د آمو له سیمو تر هند و کشه او جنوبی ځنډوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۶۰۰ قـم شاوخوا :

دزر دشت پاځېدنه ـ د ښې مننی اوښی کړنی او ښی وه ینی دوره ـ شپاړس آریایی سیمی ـ په بخدی او آریا ناکی دکاوی (کیان) شاهی کهول ـ او ستائی پهلوا نان ـ د اوستا لر غونی کتاب گیتو نـه ـ داهوره مزده مننه ـ داهریمن غندنه.

۶۵۰ قـم شاوخوا :

له ۶۵۵ تر ۶۳۳ ق،م پوری فره اوتس ددیوکس زوی دوهـم مـادی پادشاه تر باختر اوآمو پوری سیمی ونیولی .

۵۶۶ ـ ۴۸۶ ق، م :

دگوتمه بوده ژوندون .

۵۵۹ ـ ۳۳۰ ق،م

دهخامنشی امپراتورۍ اقتدار .

۵۳۹ ـ ۵۳۰ ق ـ م :

کو روش (سیر وس) دکمبوجیه زوی دهخا منشی کهول اوم پا چیـا (۵۵۰ـ۵۲۹ ق،م) ټول افغانستان ونیوی٤ .

۵۲۲ـ۴۲۱ ق،م :

په اراکوزی (ارغنداو) او مرگیان (مرو) کی پرهخا منشیانو بانـدی ښورښت. دلومړی داریوش هخامنشی شهنشا هی (۲۲ـ۴۸۶ ق،م)

۵۲۰ـ۵۱۸ ق،م

د لومړی داریوش دېرلیك پـــه بیستون کی چی په هغه کی دافغانستان دسیمو نومونه یاد سوی دی .

۵۱۷ـ۵۱۲ ق،م :

دسند ترغاړ وپوری دهخامنشیانو رسیدنگ .

۴۶۵ـ۴۲۴ ق،م :

دلومړی اردشیر دخشیارشا دزوی شاهنشهی .

۴۸۶ـ۴۰۴ ق،م :

خشیارشا اودوهم داریوش هخامنشی پاچهانو مستقیما پرگندهارا حکومت لاره چی شرقی پـایتخت ئـی کسپا تورس(پېښور)اوپو کیلاوتس (چارسده) وه .

۳۳۴ ق،م :

د مقدونی اسکندر دیرغلونو پیل

پرآریانا باندی .

۳۳۰ ق،م :

اسکندر په آریاناکی آریه (هرات) درنگیانـه (سیستان) اراکـوز یـه (ارغنداو) ونیول (اکتوبر) .

۳۲۹ ق،م :

د اراکوزیه اسکندریـه (قندهار) ودا نول (جولائی)ممنن د ارغنداود سیمی والی سو.

اسکندر کابل هم نیوی (نومبر ـ ۳۲۹ ق،م) اود پسرلی په یای کی ئی په هوپیان کـی (دقفقاز اسکندریه) ښار ودان کی٤ .

ساتی بارزانس دهرات ملی سردار اسکندر ته پورته سو ،مگرژرمړ کړ سو اواسکندر دقفقاز له اسکندر یی څخه رهی سو تر هندو کش و او ښـت باختر ئی ونیوی٤ اوترآموهم واوښت سغدیانه ئی ونیوله (۳۲۸ ق،م) .

۳۲۷ ق،م :

دباختریانو مقاومت دااسکندر پـه مقابل کی ختم سواواسکندر روښانه دهو خیار اور باختری ملکه واده کړه (د ۳۲۷ ق،م مارچ)

اسکندر تر هندو کش او کابل تېر سو، دکنړ اوبا جوړ له لاری داباسین

سیمو ته ورسېد. د۳۲۶ ق ،م کال په فروری تراتك واوښت .

۳۲۶ ق،م :

اسکندر د تکسیلا ښارونیو اود جیلم څنډو ته ورسېدی (مـئی) د جولائی په میاشت پورو س(فور) دهند پاچا ورته ایل سو اسکندر د اباسین پرشرقی سیمو باند ی سی سی کوتوس والی کی٤ اوشر قـــی سیمی ئی نیکا تور ته ورکړ ی.

۳۲۵ ق،م :

بـه جولائی کـی اسکندر د یبل (اوسنی کراچی ته نژدی) ورسید اود گدروزیا (اوسنی بلوچستان) له خوا پارس ته ولاړ .

۳۲۴ ق،م :

تـر نیکا تور وروسته فیلپس د اباسین دغربی سیمو حکمران سوی ؤ خو پـه دغـه کال یونانی سپایانـو وواژه .

۳۱۷ ق،م :

ایودا موس یونانی حکمران دهند پاچا پوروس وواژه. د اباسین پـر څنډو یونانی حکمر انی ختمه سو ه.

۳۱۱ ق،م :

سیلیو کوس نیکاتور (د اسکندر یونانـی جنرال) اود بابـل حکمران (۳۶۴ـ۳۲۱ ق،م) آریانا ونیوله .

۳۰۵ ق،م :

سیلیو کوس دکابل له خوا دابا سین سیمی ته ولاړ، اودهندی پاچاچندره گوپته سره ئی صلح وکړه .

گندهاره ـ اراکو زیه ـ گدرو زیه ـ پاروپا میزاد ئی چندره گوپته تـه پرېښوول ، اودیـو دوتس ئی پـر باختر حکمران کی اودهندیانو نفوذ تر منځنی افغانستا نه راورسید.

۳۰۰ ق،م :

دچندره گوپته مرگ اودده دزوی بیندوساره دوستانه روابط دگندهاره اوپاروپامیزاد له خوا له سیلیو کوس سـره .

۲۹۲ ق،م :

انتوهید دلومړی سیلیوك زوی د مشرق حکمران سو .

۲۷۳ ق،م :

بیند وساره مـړ سو اودده زو ی اشوکا پاچا سو .

۲۶۰ ق،م :

اشوکا دبودا دین ومانه اوخپرولو ته ئی ملاوتړله، اوپه افغانستان کی ترقندهار خپور کی٤ .

۲۵۶ ق،م شاوخوا :

دیو دوتوس په باختر کی دیونانیانو مستقل سلطنت جوړ کی٤ ،دگریکو باختری مدنیت خپر یدنه .

۲۵۰ ق،م :

په قندهار کی داشوکا دېرلیك په یونانی اوآرامی ژبو. داشوکادکهول (موریا) سیاسی نفوذ پری سو،خود بودا دین په افغا نستان کی ترلسو پیړیو پوری پاته سو، دیونانی مدنیت اوخط نفوذ په اراکوزیه کی .

۲۵۰ـ ۲۳۰ ق،م :

په باختر کی ددوهم دیودوتوس د لومړی دیود وتوس دزو ی پاچهی.

د ۲۲۰ ق،م شاوخوا :

ایوتید یموس دسغد حـکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ۱۹۰ق، م پـوری .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۸ ق،م شاوخوا :

دریـم انتیو کوس پرپارت حمله وکړهاوپههریرودکیئیدایو تیدیموس سره همجنګ وکیءاودیئی ماتکیء درنګیانه اواراکوزیهئی ونیول .

۲۰۷ـ۲۰٦ ق،م :

انتی اوهید باختر کلا بند کیء.

۱۹۰ ق،م :

دیمتر یوس دایوتید یمـوس زوی دباختر پاچاسو،ددهسپه سالارمناندر تکسیلا اوهند دګجرات ترخنډوپوری ونیول، اوتر ۱۰۰ ق،م پـوری دده کهول پههندکـی حـکمرانـان وو ، دیمتریوس تراراکوزیا پوریونیول.

۱۸۱ ق،م :

ایوکراتید یس د (بـاز یلو ز میکـا لیوس)په لقب دباختر پاچا سـواود باختر دیونانی پاچهانو دریم کهو ل ئی جوړکیء تر۱۵۵ ق،م پور ی.

د ۱۷۵ ق،م شاوخوا :

دیمتر یوس لههند وستانه باخترته راستون سواو دده زوی دو همدیمتر یوس دباختر پاچاومګر ددوی کهول ایو کراتیدیس ورك کی ء.

د ۱۳۵ ق،م شاوخوا :

لومړی مهرداد پارتی پاچا دباختر سلطنت وځابه، اومرکزئی لهباختره کاپیسا د کـابل شمال تـه رانـقل سو .

۱۳۰ ق، م:

یویه‌ـ چی قبیلی دآمو پـه شمال کیوی ، چانګـچیـین دچین لهخوا دهون دامپراتور دربارته استا ځـی راغی ء.

۱۲٤ ق،م :

پراشکانی دوهم ارتبان بانـدی د تخار یـانو بری‌ـ سکاقبیلو پرهند یرغل وکیءاو دانډوسیتهین حکومت ئیهلته جوړکیء .دو هم مهـر داد دارتبانزوی‌اشکانی‌لوی‌پهچایرسکایانو باندی بری وموند، باختر اوسیستان اوشمالی هندئی ونیول .

د ۱۲۰ ق،م شاوخوا :

په سیستان او اراکوزیـه کـی د پهلوالـه قبیـلی څخه د ونـونیس سلطنت :

۷۸ ـ۷۵ ق،م

مایوس‌سکایی داراکوزیه(ارغنداو) اوسند سیمی ونیولی ، او سکهئـی ووهله ، اوتـر تکسیلا پـوری لاس وغځا وه .

د ۷۰ ق،م شاوخوا :

یویه‌ـ چی‌یعنی کوشانیان ترآموړرا واوښتل اود تخاریانو پـه کومکئی باختر ونیو .

د ۵۰ ق،م شاوخوا :

دباختری‌یونانیانو مستقل‌سلطنت تردوی نیمی پیړی وروسته دسکا ـ سیتی‌ـ تخاری قبیلو پـه یرغلونـو ختم سو. دسکایی پاچهانواز یس‌ـ ازیلیسس دوره ـ

۳۰ـ۲۰ ق،م :

دسکا اوتخاریانو جګړی دپارفیان له اشکا نیانو بسره .

۲۹ ـ۲۸ ق،م :

د پـارفیان پاچا دوهـم فرهـاد دسکایانو پهجنګ کی وواژه سو او دوی درنګیانه ونیوله، چیهم ددوی پهنامه سکستان سو .

(۳)

ترمیلا دوروسته

(م)

۴۰ـ۷۸م

لوی کوشا نشاه کوجو له کره‌کد فیزیس دکوشانیانو شهنشاهی پـه آریانا کی جوړه‌کړه .

۱۹ـ۴۸ م :

دپهلوا قبیلی ګـند وفاریس لـه سیستانه ترسند او پنجابه ونیول ، اودده دربارته دحضرت مسیح‌شاګرد سنت تـوماس راغیء اوده مسیحی دین ومانه‌اوپه افغانستان‌کی لومړی پـلاد مسیحی دین‌اغیزه ښـکار ه سوه.

۵۰ م:

دګندو فاریس لـوی سلطنت دده د زامنو ترمنځ وویشل سو .

۷۸ـ۱۱۰ م:

ویمه کد فیزیس‌دلومړی‌کد فیزیس زوی دکوشانی کهول دوهـم لـوی پادشاه خپل سلطنت دګنګا ترخنډو پوری ورساوه .

۱۲۵ یا ۱۴٤ م:

کنیشکه لوی کونشا نشاه ددنیا څلورمه لویه امپراتوری جوړه‌کړه، د دوبی مرکزئی دکاپیسا بګرام‌اودژمی دایپښبورؤ. دګریکو بودیك ګډ هنر خپریدنه .

۱۵۰م شا خوا:

دبودایی دین اوم وا سو میشره ګندهاری پـه مشری د بودایی ۵۰۰ پوهانو لو جرګه دکنیشکه پهفر مان پهکشمیرکی جوړه سوه، دهینه یانه کوچنی مذهب پرځای مهایا نه لوی مذهب‌غوره‌سو. اود کنیشکه په روزنه بودایی دیـن دارغنداو تـرخنډو او شمالا ترسیر دریا پوری خپور سو. د بغلان مهاد ژاومندر د کنیشکه‌په فرمان جوړ سو، دپیـښور دبـودا د کچکول مندر پـه شا جی دیری کی جوړسو. دبګرام دشترك پرغو نډی دشاـ لوـکیا معبد جوړ سو .

د ۱۵۱ م شاوخوا :

د دنـیا لویـه څلورمه کوشانـی امپراتوری دګنګا لهخنډو د خراسان ترپایه اوله بحیره عرب څخه تر سیر دریا اوختنه‌دکنیشکه ترفرمان لاندی جوړه سوه اوپه همدغه وخت کـی کنشکه مړ سو .

۱۵٤ـ۱٦۰ م:

دواسیشکه دکنیشکه‌زوی اودوهم کنیشکه دوره ـدبغلان‌دمهادژد مندر پهیونانی خطدتخاری ژبی‌ډبرلیك.

د۱٦۹م شاو خوا :

مهاراجه دیوه پتره هـو ویشکه د کنیشکه زوی .

۱۸۰ م :

دخوات په خروشتهی لرغون لیك کی دهوویشکه لوی پاچا یادونه. د افغانی کوشانی مـد نیت او کلتـور جوړ یدنه.

۱۸۲ـ ۲۲٦م

دهوو یشکه مړینه اودواسو شکه (واسو د یوه) پاچهی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲۶ ـ۲۵۱ م

دساسا نیانو شهنشهی

۲۴۱م

دلومړی شاپور ساسا نی پا چا یرغلونه ترباسینه،له۲۴۱م تر۳۶۵م پوری دساسانی اقتدار اوږ دیدنه ـپه بامیان کیپه ساسانی ډو ل دیوالی انځور .دهډی دستو پو هنر دمانی دین جوړ ښت .

۲۶۰ـ۲۷۳ م

دلومړی ساسانی شاپور د نقش رستم په ډبرلیك کی دابگان (افغان) او پسکی باوره (پیښور) یا دونه. دکوشا نیانو دا مپرا توری سقوط.

د۳۵۰م شاو خوا :

کیداره (قیدار)کوشانی شهزادگان له‌کابله ترکشمیره ـ دهفتلیانو ظهور او راوتل.

۳۸۵م:

شاپور ساسانی د گرو مباتس هفتلی پاچا سره روغه وکړه.هفتلیان دجنوب خواته راو خو ځید ل.

۳۶۷ م

کیداره په‌گندهاره کیسکه وو هله.

د۳۷۵ مشاوخوا :

پیرو شاه د کیداره زوی .

۳۸۰م شاو خوا :

ورهران کیداری پاچا.

۴۲۵م

پرباختر دهفتلیانو بری .شیر مه په‌با میان کی .

۴۵۹ـ ۴۸۴م

بیرو ز د بهرام ساسانی زو ی د کیدار یانو سره په شخړو بوخت ؤ او کنگخاس کیداری ته‌یی خپله خور ورکوله خو هغه ونه منله.دکیداریانو پایتخت کاپیسا اوبیا پیښور و .

۴۶۰ م

د هفتلیا نو بشپړ ا قتدار پر ټول افغانستان اوشمالی هند.

۴۸۴م

دافغانستان د هفتلی دو لتمقابله له ساسانی شا هانو سره ـ خشو نور هفتالی لوی پاچا ساسانیپیروز مات کیء اوپه جنگ‌کیوواژه سو .د پیروز لورخشو نور وکړه شیر ی با میکان په بامیان او خودویه که کابلشاه په کابل کی .

۴۸۸م:

ساسانی کواذ دا یرا ن پر تخت کښینو ست اوهفتلیانو ته‌یی ججه ورکوله .

۴۹۹م

کواذ چیهفتلیانو ته‌یی پناه‌راوړی وه ددوی په مرسته بیا دپارس‌تخت ونیو یء.

۵۰۰م

توره منهفتالی زاو لیپاچا ټول افغانستان او شمالی هند ونیول هندی پایتخت یې سکله (د پنجاب اوسنی سیا لکو ټ)و. سپاله پتی کابلشاه .

۵۴۰م:

مهیره‌کوله د توره من زو ی پر ټول ا فغانستان اوشمالیهند پاچهی کوله په هندکی دده سخت جنگو نه او به ۵۴۲م کی دده مړینه .

۵۵۰م شاوخوا :

په هندی کتاب بهر یته سمم یته (۱۱ر۶۱) او (۱۶ر۳۸) دوه ره هه میهیره تالیف کی او ه‌گه نه(افغان) یا دسوی دی . پد مه‌کابلشاه.

۵۶۸م

د هفتلیانو دلوی دو لت سقو ط. .دنیز کانو اوپیغوانو اور تبیلانو او کابلشاهانو اقتدار . و که د یوه کابلشاه .

۵۸۸ـ ۵۸۹ م:

د بهرام چوبین جنگ له‌ترکانو سره .

۶۰۰م

په افغانستان کی ملوك طوایف:د روزگان ،جغتو ،گومل، کوشانی او هفتلی شاهزادگان. دغزنی لویکان ـ کابلشاهان ـدزابل‌رتبهیلان ـنیزکان ـ پیغوان ـ سوریان ـدبامیان شیران ـ دغرستان شاران ـتگینان ـپه‌شمالی افغانستان کی دری ژبه ـپه غربی افغانستان کیپهلوی ژبه ـ په‌شرقی افغانستان کی دد ری شر قیلهجه (تخاری) ـ د پهلوی ـیونانی ـسره داناگری لیك دودو نو روا ج ـ د بو دایی‌او زر د شتی عقاید و گډون. به‌غور اوکسی غره‌کی دپښتوځرك .

۶۳۰م:

هیون ـتسنگ چینی گر زندوی له سمر قنده په (۲۰) مارچ‌خلم او په (۲۰) اپریل بلخ او په(۳۰)اپریل با میان ته راغی او تر د سمبرپوری له اباسین خخه‌تیرسو . دی د هندله خوا بیرته پر ا فغانستان راغی ا وپه ۲۰جون ۶۴۴ مداو ـپو ـکین (افغان) سیمه د بنو او غزنی ترمنځ یادوی او دا د نقش رستم ترډبرلیك ا و بهریته‌سمهیته وروسته د (ا فغان) دریم ذکر دی .

هیون ـ تسنگ په هم د غه کال (۸ستمبر۶۴۴م)بد خشان‌ته ورسید اوپه ۱۲ ستمبر ترپا میر تیر او یارکند او ختن ته ولاړ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی دوره

خلافت

۶۳۹ – ۶۴۲ م ۱۸ – ۲۲ ق
احنف د قیس زوی په‌ختپه تمیمی دیز گرد په تعاقب دطبسین له لاری خراسان ته راغی او هرات ئی ونیو. د رتبیلانو کهول په زابلستان کی تر ۲۵۸ ق پوری . دلو یکانو کهول په غزنی او گردیز کی تر ۴۰۰ ق .

۶۴۲ م ۲۲ ق :
عبد الله بن عامر دکرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پـــر سیستان راغیء او دده اسلامی لښکر تر قندهار او سنده ورسیده.

۶۴۴ م ۲۴ ق :
د اسلامی لښکرو او رتبیلا نـو مقابله په سیستان او هلمند اوزابل کی .

۶۴۵م ۲۵ق شاو خوا :
د عبد الله بن عامر عربی لښکرو کابل کلا بند کیء دلته کابلشا هانو اقتدار لاره .

۶۴۸ م ۲۸ ق :
عمیر بـن عثمـان د خرا سان حکمران .

۶۴۹ م ۲۹ ق :
عربی سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبی افغا نستان اوگرمسیر ونیوی او ربیع بن زیاد سیستان لاس ته راوړ .

۶۵۰م ۳۰ق:
عبد الله بن قیس دخـرا سـان حکمران سو ،عبدالرحمن بن‌سمر ه دهلمند سیمی ونیوی اوپه زمینداور کې د زون (زور) معبد ونړا وه .

۶۵۱ م ۳۱ ق :
یزد گرد په مرو کی ما هوی سوری ته پناه راوړه او دیوه ژرنده گری په لاس مړ سو .له دمسره دساسانی کهول پا چهی سوه .او اسلا مـی حکمران احنف بن قیس پرمرو باندی بری وموند .

۶۵۲ م ۳۲ ق
باذان دهـرات او فـو شنج او بادغیس پاچا دعربی حکمران عبدالله بن عامر سره دروغی معاهده وکړه او یو ملیون درهمه ئی ورکړه .
احنف بن‌قیس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوز گانان او تالقان ونیول ــ دغسی هم خالد بن عبدالله هرات او باد غیس اوغور او سرخس او ټول خراسان ونیو ، که څه هم هراتی قارن ولاړ سو خوعبدالله بن خازم دی وځابه .

۶۵۳ م ۳۳ ق :
اپرویز دسیستان د زرنج پـاچا عربوته تسلیم سو اودوی دا سلا م خپر ولو ته دلته ملاوتړ له .
عبد الرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان دسیستان والی سو، او داسـلام دتبلیغ له پاره ئی حسن بصری او نور فقیهان له ځانه سره راوستل ، د زرنج دمسجد آد ینـه محراب ده جوړ کیء .

د ۶۵۵م۳۵ق شا وخوا
په غور او مرو کی دماهوی‌سوری پاچهی .

۶۵۶م۳۶ق :
ثاغر بن دعور عربی سالار تـــر قیقان (دبلو څو قلات) پوری و لاړ. او عبدالرحمن بن سمره کابل ونیو، او کابلشاه ایل سو .

په غور کی دشنسپ ابـن خرنك امارت .
خلید بن کاس دحضرت علی لـــه خوا دخراسان حکمران سو .

د ۶۶۰م۴۰ق شا وخوا :
سرود کر کوی د دری ژبی‌پخوانی شعر .

۶۶۱–۷۴۹ م ۴۱– ۱۳۲ق :
دعربی اموی خلافت دوره ــ قیس بن هیثم سلمی دبادغیس له لاری بلخ ته ورسید او دنوبهار معبد ئی وران کی ء . عطاء خشك دبلخ‌پررود دری پلان جوړ کړه .

۶۶۴م ۴۴ق :
عبدالرحمن بن سمره بیا کا بل ونیو ابو رفاعه تمیم بـن اسیـــد (صحا بـی) په کابل کـی شهـــید سو (؟)
مهلب بن ابی صفره د کا بل او پیښور له خــوا تر بنــه او لا هور (دابا سین تر غاړی) پوری ولاړ، او دملتان له خوائی دبلو څو قندا بیل او قیقان (قلات) ونیول .

له ۶۶۷ څخه تر ۷۲۷ م ۴۷ تـر ۱۵۶ق پوری :
په سیستان اوزابلسـتان اوجنوبی افغانستان کی دعر بو اور تبیلا نـو آخری جنگونه او دټول افغانستان پرسمو سیمو تر ابا سین پو ری د اسلام خپریدنگ .

۶۶۷ م ۴۷ ق:
خلید بن قره یر بو عی د حضرت علی له خوا او بیا خلید بن عبدالله حنفی دخراسان حکمران سو .

۶۷۱ م ۵۱ق :
ربیع بن زیاد حارثی دخراسا ن حکمران سو .

۶۷۳ م ۵۳ ق:
دعبید الله بن زیاد او دعباد بـن زیاد پر غلونه پر هلمند او قند هار ــ دقندهار دجگو تیش خو لیو تقلیـد او هغه (عبادیه) بلل .

۶۷۴ م ۵۵ ق:
عرب لومړی پلاتر در یای آ موتیر سول .

۶۷۶ م ۵۶ ق:
سعید بن عثمان‌بن عفان دخراسان حکمران .

۶۷۷ م ۵۸ ق:
عبدالرحمن بن زیاد بن ابی سفیان دخراسان حکمران .

۶۸۰م۶۸ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او دکابل خلکو سـر واخیست او یزید بن زیاد ئی مړ کیء نو طلحة الطلحات ورته را و لیږل سو .

۶۸۱– ۶۸۳ م ۶۲ – ۶۴ ق:
سلم بن زیاد دخراسان حکمران ؤ او عر بو پرما وراء النهر لومړی‌حمله وکړه .

۶۸۳– ۶۸۸م۶۴– شصت‌نو ق:
عبدالله بن خازم پر خرا سان او عبدالعزیز بن عبدالله پر سیستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگمارل سوه ـ رستم بن مهرهر مزد
مجوسی متکلم په سیستان کی و .

۶۹۰ـ۶۹۱م ۷۱ـ۷۲ ق :

بگیر بن وشاح پـر خرا سـا ن
حکمران سو .

۶۸۹ـ۷۰۴ م ۷۰ـ۸۵ ق :

موسی بن عبدالله بـن خازم پـه
ترمذکی حکمران و .

عبید الله بن ابی بکره د سیستان
والـی سـو او هلتـه در تبیـل او
سیستانیانو سره دده لښکرتباه‌سول
چه (جیش الفنا) ئی وبلل .

۶۹۱م ۷۲ ق :

وکیع بن عمیره دعبدالملك اموی
خلیفه له خوا پر خراسان و گمارل
سو ، دنـ عبدالله بن خازم پخـوانی
حکمران وواژه ، او داموبانو اقتدار
په خراسان کی ټینگ سو .

۶۹۷ م۷۸ ق:

مهلب بن ابی صفـر ه د حجا ج‌له
خوا بلخ ته راغیء .

۶۹۹م ۸۰ق :

جیش الطوا ویس (آراسته‌لښکر)
دعبدالرحمـن بـن محمد سره پـر
سیستان راغلل او ټول زابل اوکابل
ئی ونیول ـ شادیبغو په تخار کی.
دامام ابو حنیفه نعمان بن ثابت تولد

۷۰۱ م۸۳ ق :

دمهلب بن ابی صفره وفات دمرو
په زاغول کی .

۷۰۳م۸۵ ق:

مفضل بن‌ابی صفره دخـراسـا ن
امیر بادغیس ونیویء . رتبیل‌دزابل
پاچا عبدالرحمن عربی یاغی حکمران
ونیو او حجاج ته ئی وسپاره .

۷۵۰م۸۶ق تر۷۱۵م ۹۶ ق :

قتیبه بن مسلم دخراسان وا لـی
سو او ټول خراسا ن او ماوراء النهر
ئی فتح کړه . په ۸۶ ق کا ل کـی
صالح بن عبدالرحمن سیستانی‌کاتب
دیوان او دفتر له پهلوی څخه عر بی
ته را واړاوه .

۷۰۸م ۹۰ ق:

قتیبه عربی حکمران داشکمشت‌په
در شیـا ن کلی کی لومړی مسجـد
جوړ کیء .

۷۰۹م ۹۱ ق :

قتیبه پر تخارستان حمله وکـړه
او دنیزك لښکر ئی په تالقان کـی
مات کړه .

۷۱۱م ۹۳ق :

محمد بن قاسم سند فتح کیء .

۷۱۲م ۹۴ ق :

عربو خوارزم او چغانیان و نیول
او شرقی تر کانوسمر قندواخیست.

۷۱۳م ۹۵ق :

دقتیبه لښکـر بیو نگ شاش او
فرغاای ته . په بخا را کی لومړ ی
مسجد جو ړ سو . محمد بن قـاسم
ملتان ونیو .

۷۱۵م ۹۶ق :

په خراسان او ماوراء النهر کی
دقتیبه بن مسلم با هلی تر قیادت
لاندی ۵٤زره‌تنه عر بـی لښکر وو
چـی د (۷) زرو عجمی مـوا لیـو
قو ما ندا ن ئی حیا ن خراسانی ؤاو
ده خلك پر عربو پارول .

قتیبه له اموی خلافته یا غی سو
او په فرغانه کی دوکیع په وسیلـه
وواژه سو .

۷۱۷ـ۷۲۰م۹۹ـ۱۰۲ق :

په خراسان کی د آل علـی (رض)
دشیعیانو غور ځنگونه او دحضر ت
یحیی بن زیـد راتگ . جراح بـن
عبدالله حکمی دخراسان حکمـران
سو .

۷۱۸م ۱۰۰ ق :

ابو مسلم عبدالرحمن دمرودماخان
دبنداد هر مز زوی و زیږیـد یءعلی
بن مجاهد کابلی لوی محدث او فقیه
ژوند ـ و جویرلویك په غزنه کی ـ
هو په بامیان کی .

دآل عباس لومړنی دعوت خراسان
ته را ورسیدیء .

۷۲۰ـ۷۲۱م ۱۰۲ـ ۱۰۳ ق:

پر خراسان دسعید بن عبداللـه
حکمرانی او ددهقا نا نو غورځنگ.

۷۳٤م ۱۰۶ق :

دبلخ په برو قان کـی داعرا بـو
خانه جنگی ـ دخالـد بـن عبدالله
قسری حکمرانی له ۱۰۵ تر ۱۲۰ ق
پوری . دضحاك بن مزاحم‌بلخی‌مفسر
او محدث وفات . دشیخ سعیدمقبری
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۲۵م ۱۰۷ ق :

اسد بن‌عبدالله د خراسان‌حکمران
په غور او غر جستان کی دهغه ځای
پاچا نمرون مسلمان کیء .اله‌بروقانه
بیرته مرکز بلخ‌ته رانقل سـو، ا و
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
دا ښار بیا ودان سو . یزید بن‌عریف
پر سیستان حکمـران او معمـربن
عبدالله دسیستان قا ضی سو .

۷۲۶م۱۰۸ق :

دبلخ دعر بی حکمران اسـد بـن
عبدالله په غندنه لی دبلخیا نو یـو
دری شعر .

۷۲۷ـ ۷۲۹م ۱۰۹ـ ۱۱۱ ق :

اشرس‌بن‌عبدالله سلمی دخراسان
حکمران ؤ، اوراباطو نه جو ړ سول ـ
بو حریر بن عبدالله لوی محدث او
عابد دزرنج قاضی سو .

۷۲۹م ۱۱۱ق :

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه
مصلا په در پارس کی جوړه کړه .

۷۳۳م ۱۱۵ق :

په خراسان کی کاختی .

۷۳۵ـ۷۳۸م ۱۱۷ـ۱۲۱ق :

پر خراسان داسـد بن عبدالـله
حکمرانی ، دی په بلخ کی مړ سو.

۷۳۵م ۱۱۷ق :

دابو عبدالله نافع کابلی محـدث
او فقیه وفات .

۷۳۶ـ۷۹۷م ۱۱۸ـ ۱۸۱ ق :

دلوی محدث او عالم عبداللـه بن
مبارك مروی دژوند دوره .

۷۳۶م ۱۱۸ ق :

دمر جئه فرقی دمشر حارث بـن
سریج قیام .

په بلخ کی داسد آباد جوړ و نه
دمکحول بن سهراب کابلی فقیه او
محدث وفات .

۷۳۸ـ ۷٤۸م ۱۲۱ـ ۱۳۱ق:

پر خـراسان دنصـر بن سیـار
حکمرانی .

۷٤۱ م ۱۲٤ ق :

ابو مسلم کوفی ته ولاړ او په مکه
کی دامام ابراهیم عباسی مرید سو،
او دال عباس دعوت شروع سو .

۷٤۳ م ۱۲۵ ق :

په بلخ کی دلوی مسجـد جوړول

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام یحیی دزید زوی دجو ز جا ن د ار غوی په کلی کی دشعبان پــــه میاشت په جنګ کی دنصر بن سیار لښکر ووواژه .

۷۴۵ ـ ۷۴۶ م ۱۲۸ ـ ۱۲۹ ق :

په مرو کی د حارث بــن سر یج بل بغاوت او دده مرګ . جهم بــن صفوان خراسانی دجهمیه مذهبـــی دلی مشر چی په دغه غور ځنګ کی شریك ؤووواژه سو .

۷۴۶ م ۱۲۹ ق :

عبدالله بن معاویه دابو طالب له کهوله چی په مد این او اصفهــا ن کی را ولا ړ سوی ؤ ، تــرما تـــی وروسته خراسا ن ته راغی ، او پــه هرات کی ووژل سو همدلی ښخ‌دی.

۷۴۷ ـ ۷۵۵ م ۱۳۰ ـ ۱۳۷ ق ؛

پر خراسان دابو مسلم داقتــدار دوره .

دبلخ دهند وان کلا جوړ و ل د ابو مسلم له خوا .

دمرو په ما جان کی دارا لا مــاره جوړول.

دنشا پور دلوی مسجد بنا ـ

په غورکی دامیر پو لاد بن‌شنسب امارت .

۷۴۸ م ۱۳۷ ق :

ابو اسحاق ابراهیم بن میــمو ن مروزی خراسانی محدث ووواژه سو.

۷۴۹ م ۰۶۸ م م ۱۳۲ ـ ۲۰۵ ق :

دعبا سیانو دخــلا فــت دوره او پر افغانستان باندی ددوی نیغ حکم ـ ابو مسلم په کوفه کی دعباسی‌کهول خلافت اعلان کیء ۱۳۲ق .

دابو مسلم سره دغور دامیرپولاد ملګری ۱۳۰ق .

۷۵۰ م ۱۳۳ ق :

~~عبدالرحمن بن مسلم) په نا مه سکه~~

ابو مسلم په مروکی د (ابو مسلــم ~~وهله~~. عبدالرحمن بن مسلم په نامه سکه ووهله

دعطا بن ابی‌مسلم خراسانی‌محدث او مفسر وفات په بیت المقدس کی (ولادت ۵۰ ق) .

۷۵۱م ۱۳۴ق :

مسلمانانو چینی اسیران راوستل او له دوی ځخه ئی د کا غــذ جوړول زد ه کــړ ه . تګین شاه خــراسا ن شاه .

۷۵۲م ۱۳۵ق :

مقاتل بن حیان بلخی محــدث او مفسر په ګردیز کی وفات او ښــخ سو .

دعطا بن میسره بلــخی محــد ث وفات په بیت المقدس کی .

۷۵۲م ۱۳۶ ق :

ابو مسلم دحج په سفر ولاړ .

۷۵۵ م ۱۳۷ق :

خلیفه منصور دوانیقی ابومسلم ووواژه او په خــراسان کی فــیرو ز سنباد زرد شتی دده په کسات کــی دهرات له اهروانه کلی ځخه راولاړ سو ، خو جهور بن مرارعجلی‌دبغداد دخلافت له خوا دده شپیته زره اتباع او دی ووژل .

۷۵۶ـ۷۷۰ م۱۳۹تر ۱۵۴ ق:

جهان پهلوا ن امیر کروړ دامیر پولاد غوری زو ی دشنسب ســوری له کهوله خپله پښتو حماسه (قدیم ترین شعر) ووایه .

۷۵۷م ۱۴۰ق :

په مرو کی دسپین کا لیو خلکــو بلوا دسعید جولاه په مشری او دابو دا ؤد خالد مړینه .

۷۵۸م۱۴۱ق :

په خراسان کی دراوِند یـــا نو بلوا دابو مسلم دوژلنګ په کسا ت کی .

۷۵۸ـ۷۵۹م ۱۴۱ـ ۱۴۲ ق:

براز بنده دسپین بیرغ ســره د عباسی کهول ځخه سر واخیست ، خو دجنګ پرډګرپه ٦ ربیع الاول ـ ۱۴۱ق ووواژه سو .

په سیستان کی دحضین بــــن رقاد ولاړیدنګ .

دبلخ دقاضی متوکل بن حمــران شهادت په بلخ کی .

۷۶۰ـ۱۴۳ق :

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قا ضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

۷۶۱م ۱۴۴ق :

له متصور خلیفه ځخه دبست او قندهار خلك یاغی سول او دزهیــر بن محمد ازدی سره ئی‌سخت‌جنګو نه وکړه .

ابو عثمان عمر و بن عبید کا بلی محدث او مفتی او شیخ معتزلــه او مفسر وفات سو .

۷۶۷م ۱۵۰ق:

مقاتل بن سلیمان مروزی چــه د قرآن تفسیر ئی په بلخ کی لیکلی ؤ تر دنیای تیر سو ـ

ابو حاتم بلخی او کنکه له هندی ځخه کتاب السموم په پهلــو ی را واړاوه .

استاد سیس هروی له باد غیسه

دحریش سیستانی په ملګری راولاړ سو ، عربی لښکرو او یازده تنه د سیس ملګری ووژل ، دی په بغداد کی ووژل سو ، مرجیله ښکلی لور ئی هارون خلیفه و کړه چه دمأمون مورده .

۶۹۹ـ ۷۶۷م

۸۰ـ۱۵۰ ق:

دابو مجاهد علی بن مسلم کا بلی مشهور فقیه او عالم او دری قاضی او دابو حنیفه دشیخ دژوند وخت .

~~۶۹۹ـ۷۶۷م۸۰ـ۱۵۰ ق:~~

عباسی والیانو په نشا پور کــی په‌خپل نامه سکه ووهله .

روسی سودا ګرانو دبیز نتین او بغداد او پارس او کرمان او جنوبی افغانستان له لاری دسند او هنداو چین تجارت کاوه .

۷۶۷م ۱۵۰ ق :

ابوالجارو دزیاد بن منذرخراسانی شیعی فقیه او دحضرت امام محمــد باقر دتفسیر راوی وفات سو .

په سیستان کی دمحمد بن شداد لغیری او آذرویه بن مرزبان‌زردشتی ولاړیدنګ ـ

دمعن بن زایده راتګ او تر رخج (ارغنداو) پوری پر مختګ

سیستانیانو په ۱۵۱ق دده نس ور خیری کیء .

۷۶۹م ۱۵۲ق :

په ویهند کی دبدهـ دمعبــد پــر ځای مسجد جوړ سو .

۷۷۴م ۱۵۸ق :

دمقاتل بن سلیمان بلخی محدث وفات په آبادان کی .

۷۷۵م ۱۵۹ق :

په سیستان کی دخارجی نوح ولاړیدنه او دحمزه بن مالك په لاس محو کیدل .

امام حسین بن واقد دمرو قاضی او ابو غانم یونس مروزی قاضی مړه سول .

۷۷٦م۱٦۰ق:

یوسف البرم خارجی په میمنه مرغاب او پو شنج‌کی راولاړ سو عربی حکمران یزید بن مزید دی ونیوی ، او په بغداد کی ووا ژه سو .

خاقان لویك په گردیز کی –

امیر ناصر بن امیر کرور سوری په غور کی .

۷۷۷م ۱٦۱ ق :

دهاشم بن حکیم (مقنع) ولاړیدنه (دمرود کازه له کلی ځخه) په هرات او بادغیس او مرو کی دده د سپین کالیو انقلا بیانو ښورښتونه ، چی دیرش زره تنه ئی په ماوراء النهر کی ووژل سوه (۱٦۳ق ۷۷۹م) .

۷۷۸م ۱٦۲ق :

ابراهیم بن ادهم بلخی مشهور صوفی او زاهد دروم په سوفنن کی مړ سو .

۷۷۹م ۱٦۳ ق :

دامام ابراهیم بن تهمان باشانی لوی هروی محدث په مکه کی وفات.

دابو معاذ بکیر نشاپوری قاضی او مفسر وفات .

دشیخ ابوبکر یعقوب قاری وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۷۸۰م ۱٦٤ق :

دغزنی په درب با میان کی‌دلویکانو دبت خانی پر ځای مسجد افلح جوړ سو .

۷۸۰–۷۸۳م۱٦٤–۱٦۷ق :

دمسیب بن زهیر حکمرانی او د مسیبی سکی رواج –

بشار بن برد تخاری‌مشهورشعوبی شاعر (تولد ئی ۹۵ق) دالمهدی خلیفه په حکم تروهلو لاندی مړسو ۱٦۷ق .

دآمو په بیابان کی دفضل آباد جوړول ۱٦۷ق .

المهدی خلیفه خپل استا ځی کابل شاه خنجل (خنگل) ته واستاوه (۱٦٤ق) .

۷۸۲م ۱٦٦ق :

دفضل بن سلیمان په حکم دهرات مځکی مساحت سوی .

دهرات دحله فروشانو بازار یزید بن جریر بجلی جوړ کیٔ .

۷۸۳م ۱٦۷ ق :

دمحمد بن میمون مروزی محدث او عالم وفات .

۷۸۵م ۱٦۹ق :

تمیم بن سعید دسیستان حکمران بر بست او رخج تر ار غنداوه حمله وکړه اودرتبیل ورور ئی ونیو .

دنصر صیقل بن عبدالکریم بلخی لوی فقیه وفات .

۷۸٦م۱۷۰ق شا وخوا :

امیر بنجی نهاران قسیم امیر المؤ منین په غور کی امیر او شیش بن بهرام د غورسپه سالار سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۸۷م ۱۷۱ق :

جعفر بن محمد پر خرا سان حکمران سو او دده زوی عباس‌کابل ونیو او دشاه بهار معبد ئی ورا ن کیٔ .

دبلخ دقاضی عمر بن میمون رماح وفات په بلخ کی .

۷۸۹م۱۷۳ق :

عباس بن جعفر دخراسان حکمران سو ، او دسیستان او هلمند خلك‌د حضین په مشری و ښوریدل .

دابو عصمه نوح بن یزید مروی قاضی دحنفی فقه دجامع وفات .

۷۹۰م۱۷٤ق :

خالد غطریف دخراسان حکمران د (غطریفی) در هم سکه ووهله .

دشقیق بن ابراهیم بلخی زاهد شهادت په واشگر دکی .

۷۹۲م ۱۷٦ق :

داؤد بن بشر سیستانی‌دسیستان والی سو . ده دحضین سیستانی ښورښت په سیستان کی آرام کیٔ –

حسن شیر بامیان –

۷۹۳–۷۹۵م۱۷۷–۱۷۹ ق :

برمکی فضل دبلخی یحیی زوی د خراسان حکمران سو او نیم ملیو ن د (خراسان لښکر) ئی ودراوه .

دبخارانوی مسجد ئی جوړ کیٔ بامیان ئی ونیوی او دسرخ بت او شابهار معبدونه ئی وران کړل .

حسن ئی دخپلو نیکو نو په لقب (شیر بامیان) هلته مقرر کیٔ .

۷۹٤م ۱۷۸ ق :

فضل دیحیی برمکی زوی‌دنوبهار یوه ځنډه ونړوله او پرځای ئی‌دبلخ مسجد جوړ کیٔ .

۷۹٦م ۱۸۰ق :

علی بن عیسی ماهان د خراسان والی ؤ –

دابو عاصم محمد بن فضل فقیه او محدث وفات .

۷۹۷م ۱۸۱ق :

دعبدالله بن مبارك مروزی امام او محدث وفات .

۷۹۸–۸۲۸م ۱۸۲–۲۱۳ ق :

امیر حمزه بن عبدالله سیستانی په خراسان کی د خار جیا نو پـه مرسته پور ته سو . هارون الرشید دده مقابلی ته خراسان ته راغی حمزه له نشاپوره تر سند پوری سیمی ونیولی او په ۲۱۳ق ووژل سو .

۷۹۸م۱۸۲ ق :

دو سیم بن جمیل بلخی شیخ او محدث وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۸۰۲م۱۸۷ق :

دفضیل بن عیاض‌مروی دخراسان دلوی صوفی په کوفه کی وفات .

دجعفر بن یحیی بر مکی لوی‌وزیر وژل په بغداد کی (تولدئی ۱۵۰ق).

۸۵۰م ۱۹۰ق :

عایذ بن حبیب هروی محدث او د امام احمد شیخ وفات سو .

دیحیی بن خالد بر مکی بلخی د بغداد دوزیر و فات (ولادت ۱۲۰ق)

۸۰٦م۱۹۱ق :

هر ثمه بن اعین دخراسان والی سو . فضل بن موسی مروی محدث وفات سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱۸م۱۹۳ق :
عباس بن جعفر دخراسان وا لـي
سو ، هارون الرشيد در بيـع الاول
په میاشت په طوس کی مړ او ښخ
سو .

په همدغه کال دمامون په ستا ینه
کیعباس مروزی دری قصیده وویله(؟)
او ابوسهل نصير مروزی عالم وفات
سو .
علی بن عیسی بن ما ها ن د بلخ
علیا باد جوړ کیء .
فضل بن یحیی بر مکی په حبس
کی مړ سو .

۸۰۹ـ۸۱۸م ۱۹٤ـ۲۰۳ ق :
مامون خلیفه په خراسان کی و –
دابو حفص عمر بن هارو ن بلخـی
عا لم او شقیق بن ابراهیم بلخـــی
زاهد او فقیه دوفات کال۱۹٤ق .

۸۱۱م۱۹٦ق :
دما مون او امیـن په جنگ کی د
طاهر یو شنگی لښکـر کشی او د
بغداد نیول .

دامام بخاری محمد بن اسما عیـل
زیږیدنه .
دعمر بن هارون بلخی محدث او
مفتی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۸۱۲م۱۹۷ق :
سامان خداة بلخی چه زر دشتی
و ، دمامون الرشید پر لا س مسلمان
سو . اسد دده زوی دمامون په دربار
کی و .

۸۱٤م۱۹۹ق:
په بست کی دخاش حر ب بـن
عبیده ولاړ سو .
دخراسان دلوی قاضی ابو مطیـع
حکم بن عبدالله بلخی دفقه الاکبر
دراوی او دحفص بن عبدالرحمن بلخی
دنشاپور دقاضی وفات .
کابلشاه دخپل دربار یو عا لم او
منجم ذوبان حکیم دمامون الر شیـد
دربار خراسان ته واستاوه .
دابو معاذ خالد بن سلیمان امام
وفات او ښخیدل په بلخ کی .

(٥)

خپلواك خراسان

۲۰۰ ق

له ۷۱۸ ـ۸۱۵ م۱۰۰ تر ۲۰۰ ق پوري :
په خرا سان کی د عربی اشرافیت
پر خلاف د شعو بیه وو پیدا کیدل .
دعربی ژبی رواج .
په سیستان اوخراسان کی دامو ی
او عباسي خلافت پر خلاف دخوارجو
خپریدنه –
په دری ژبه د عربی لغاتو ننوتل.
دخراسان په ښارو کی دمعـتز لـه
وو خپر یدنه .
دلته ابو مسلمیه فرقه پیدا سوه،
چی ابو مسلم ئی دالو هیت درجی ته
رساوه .

۸۱۵ ـ ۹۰۰ م ۲۰۰ ـ ۲۸۷ ق :
دحدیث دصحاحو تألیفدخراسان
دپو هانو له خوا او ددی علم تشکیل
او په خراسان کی دعلم حدیث او
حنفی فقه رواج .

۸۱۵ م ۲۰۰ ق حدود .
چغان خدات د آمو پر شمالي غاړو
حکمران و .
دموسی بن سلیمان جوز جانـی
حنفی فقیه دالسیرالصغیر دمؤ لـف
وفات .
محمد بن خاقان دگر دیز کوشانی
شهزاده .
لکتور مان کابلشاه .
امیر بنجي نهاران په غور کی .
حمزه شـاری امیـر المومنین د
سیستان خارجی قائد دگردیز کـلا
جوړه کړه –
دکرا میانو دمذهبی فرقې پیـدا
کیدنه –
دخرا سانی اوعربی فرهنگ سره
گډ یدنه اودیوه (خراسانی اسلا می)
کلتور پیدا کیدنه–
دحنظله باد غیسی ددری شاعری
دوره ـدابوسلیمان موسی جوزجانی
عالم وفات .

۸۱٦ م ۲ ـ ۲۰۱ ق :
په خراسان کیوچ کالی او کاختی .
دقاسم بن زریق بلخی فقیه وفا ت
اوښخیدل پهبلخ کی.
په ټول افغا نستان کی دبریـد
(پست)لاری او پراوونه جوړید ل
په خرا سان کی دعیا رانو دډلو
جوړښت چی جوانمردان اوفتیانئی
هم بلل .

۸۱۷ م ۲۰۲ ق :
فضل بن سهل خرا سانی وزیر
دمرو په یوه حمام کـی وواژه سو
(ولادت ئي په سر خس کی ۱٥٤ق).
خواجه قطب الدین محمد رخبند د
هرات په ښار کی وفات او ښخسو.

۸۱۸ م ۲۰۳ ق :
د نضر بن شمیل مروی دنحود امام
او محدث وفات .
دامام علی رضا (رض) وفات ا و
ښخیدنه پهطوس کـی (دوشنبـه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوال ۷)ولادت ئې په مد ینـــه کې
۱۵۳ ق :
امام علي رضا په هرات کی سکه
ووهله (دمشهد موزیم) .

۸۱۹ ـ ۸۲۱ م ۲۰۴ ـ ۲۰۶ ق :
دغسان بن عباس حکمرانی دآمو
پر سیمو او دنوح بن اسد سا مانی
روزنه په سمر قند کی اوپه خراسان
کی دایله جاری لنبکرو بلوا پـــه
۲۰۶ ق .

۸۲۰ م ۲۰۵ ق :
دخلف بن ایوب عـامری بلخـی
محدث اوفقیـه وفـات اوبنخېد نـه
په بلخ کی .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داؤد بن بانیجور تخاری **دبصری**
عامل و .

۸۲۱ ـ ۸۲۲ م ۲۰۵ ـ ۲۰۷ ق :
طاهر د حسین پو شنګی زوی په
خراسان کی مستقل دولت جوړ کړ،
او په جمعـه ۲۴ دجـما دی الا خری
۲۰۷ ق ئی خپل استقلال اعلان کړ،
او مړ سو .

۸۲۱ م ۲۰۶ ق :
داسحاق بن بشر بن محمد بلخی
بخاری مورخ دکتاب الفتوح **دمؤ لف**
وفات په بخارا کی . ولادت ئي په
بلخ کی .

۸۲۲ ـ ۸۲۸ م ۲۰۷ ـ ۲۱۳ ق :
طلحه د طاهر زوی په خرا سان
کی پاچا و .

۸۲۶ م ۲۱۱ ق :
دابو بکـر ابرا هیم بـن رستـم
مروزی حنفی فقیه وفات .
دابو معاذ فضل بن خالد مروزی
نحوی وفات .

۸۲۷ م ۲۱۲ ق
د محمد بن یوسف فریابی محدث
او عالم وفات .
(تولد ئی ۷۲۷ م ۱۲۰ ق) :

۸۲۸ ـ ۸۴۴ م ۲۱۳ ـ ۲۳۰ ق :
له طا هریانو څخه د دریم پاچا
عبد الله بن طاهر پاچهی .
ده په ۲۱۳ **قزرد شتی کتا بـــو نه**
وسو ځل .

۸۲۹ م ۲۱۴ ق :
دشداد بن حکیم بلخی قاضی او
حنفی فقیه وفات اوبنخېدل په بلخ
کی .

۸۳۰ م ۲۱۵ ق
د مکی بن ابراهیم بلخی محدث
او عصام بن یوسف بلخی فقیه ا و
محدث ، او یحیی بن نصر مروی
محدث وفات .

۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود :
داحمد بن عبد الله حبش مروزی
لوی منجم د ژوندانه عصر او پر زیج
شهرِ یار باندی دده څیړنی .
د محمود وراق د دری قدیم شاعر
او سعید اخفش اوسطبلخی دسیبویه
د شا ګرد وفات .

۸۳۷ م ۲۲۲ ق :
د ابو عبد الله حسین بن محمد بن
خسرو بلخی فقیه د مسند ابو حنیفه
دراوی وفات .

۸۳۷ م ۲۲۳ ق :
دابو عبید قاسم بن سلام هروی
لوی محدث او **فقیه** او **مؤلف وفات**
په مکه کی (ولادت ئي په هرات کی
۱۵۷ ق) .

۸۳۹ م ۲۲۵ ق :
دفر غاني سخته ریږ دله (زلزله) .

۸۴۰ م ۲۲۶ ق حدود :
عمران بن موسی بن یحیی بر مکـی
دسند امیر ؤ، دده پلار **موسی هـم**
دسند امیرؤ چی پـه ۲۲۱ ق مړ سو
او دی ئي پر ځای کښېنو ست .
دلیث بن مساور د بلخ دقاضی او
فقیه وفات او په بلخ کی ښخېدنګ

۸۴۱ م ۲۲۷ ق :
د سعید بن‌منصور جوزجانی بلخی
محدث او مفسر وفات په مکه کی
(رمضان)
د بشر حافی بن حارث مـروی
صوفی او محدث وفات په بغداد کی.
افشین د شمالی شرقی خراسان
یو مشر ، دعباسی د ربـار سپـه
سالار ووژل سو .

۸۴۴ م ۲۳۰ ق :
دابو الینبغی عباس بن طر خان
دری بیتونه دسمر قند په مرثیه کی.
دزکریا بن یحیی بلخی دالا یمان
دمؤ لف‌او محدث وفات .

۸۴۴ـ۸۶۲م ۲۳۰ـ ۲۴۸ ق :
دو هـم طاهر د عبـد الله زوی
طاهری خلرم پاچا و.

۸۴۶ م ۲۳۲ ق :
داؤد بن **الیاس دبا نیجور کهول**
د شمالی هندو کش‌پاچا سکه‌ووهله.
ابوالو لید احمد بن ابی رجا عبدالله
هروی لوی محدث په هرات کی وفات
او ښخ سو .

۸۴۷ م ۲۳۳ ق :
دیحیی بن معین سرخسی مشهور
محدث او رجالی پوهاند وفات (دده
تولد ۷۷۴ م ۱۵۸ ق) .
دابو علی‌حسین بن‌ولید نشاپوری
(کمیل) لوی **محدث وفات** ۲۳۳ ق .

۸۴۷ ـ ۸۷۲ م ۲۳۳ ـ ۲۵۹ ق :
داؤدبن الیاس دآل بـا نیـجو ر
څخه د بلخ او تخار او هندو کش د
سیمو پاچا .

۸۴۹ م ۲۳۵ ق :
دسریج بن یونس مروزی محدث
او مفسر او فقیه وفات .

۸۵۱ م ۲۳۷ ق :
دحاتم اصم بن عنوان بلخی مشهور
صوفی وفات په واشګرد کی .

۸۵۲ م ۲۳۸ ق :
داسحاق‌بن ابراهیم (ابن راهویه)
لوی مروی محدث او فقیه وفات .

۸۵۵ م ۲۴۰ ق :
د محمد بن عمر وراق تر مذ ی
بلخی صوفی د ژوند وخت .
د امام قتیبه بن سعید بغلانی لوی
محدث وفات او ښخېدل په بغلا ن
کی (ولادت ۱۴۸ ق په بلخ کی) .
د ابو حامد احمد بن خضرو پـه
بلخی صوفی وفات په بلخ کی .

۸۵۵ م ۲۴۱ ق :
دلوی مروی عالم او **دمـذ هـب**
خاوند امام احمد بن حنبل وفات .
(تولد ۷۸۰ م۱۶۴ ق)
د ابو قدامه عبید الله بن سعید
سر خسی محدث وفات .

۸۵۶ م ۲۴۲ ق :
الیاس د سامانی اسد زوی پـه
هرات کی مړ سو .
دمحمد بن اسلم طوسی **مفسر** او
محدث دالا **یمان والا عمال دمؤلـف**
وفات .

۸۵۷ م ۲۴۳ ق :
د هاشم بـن بـانیجور تخاری د
وخش د حکمران وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۷۷ ـ ۸۵۹ م ۱۶۰ ـ ۲۴۴ ق :
داحمد بن منیع بن عبد الر حمن بغوی مرو رو دی محدث د ژ وند دوره .
د محمد بن ابان بلخی محدث وفات په بلخ کی ۲۴۴ ق .
د قاضی ابو مطیع بلخی وفات په بلخ کی .
د محمد بن مالك بلخی فقیه وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۶۱ ـ ۸۷۸ م ۲۴۷ ـ ۲۶۵ ق:
د یعقوب لیث صفاری پاچهی پر افغا نستان او ایران باندی .
د احمد بن یعقوب بلخی عالم وفات او ښخېدل په بلخ کی ۲۴۷ ق .

۸۶۱ م ۲۴۷ ق :
په ۲۵ محرم یعقوب لیث صفاری په زرنج کی پاچا سو .

۸۶۲ ـ ۸۷۲ م ۲۴۸ ـ ۲۵۹ ق :
محمد ددوهم طاهر زوی دخراسان پادشاهؤ ـ
هوی ـ چا وکور یائی راهب بامیان ته راغیء ۸۷۲ م .

۸۶۴ ـ ۹۹۰ م ۲۵۰ ـ ۳۸۰ ق:
په چغا نیان او تخار او د آمو په سیمو کی دآل محتاج د اقتداردوره.

۸۶۴ ـ ۱۰۱۹ م۲۵۰ـ ۴۱۰ق:
په جوز جان کی دفریغون کهول پاچهی ،د دوی اقتدار تر غــور او هلمنده پوری و .

۸۶۴ م ۲۵۰ ق حدود :
دبسام کورد خارجی او د **محمد** بن مخلد قدیم دری شعرو نه پــه سیستان کی .
احمد دچغان خدات لـه کهو لـه په چغا نیان کی حکمران و .
دبیټ نیکه (شیخ بیټنی) دپښتو مناجات دوره (یو قدیم شعر) .
دکلر کا بلشاه ژوند .
له خرا سانه تر اباسین پوری له آمو څخه بیا تر بحیرهٔ عرب پوری دبغداد د خلافت ټول مالی عایدات ۴۵ ملیو نه درهمه‌وو ، چی‌ټول‌نزدې و ۲۲۵ ملیونو افغا نیو ته کیږی .
دابو حاتم سهل بن‌محمد سیستانی دعربی ژبی دعالم وفات (۲۴۸ ق؟)
دآل شاکر خرا سانی منجمانو او مهند سانو د ژوند دوره .
د آل اما جور مشهور وهراتــی منجمانو او دزیج د مصنفانو د ژوند دوره .
دخالد مروزی دکهول دمهند سانو او منجمانو اورصدیانو دژوند دوره.

۸۶۵م ۲۵۱ ق:
یعقوب لیث صفاری په سیستان کی عمار خارجی وځا به .
ایوب بن حسن نشاپوری فقیــه وفات سو .
د محمد بن از هر خراسانی فقیه د الا ختیارات دمولف وفات .
محمد بن طاهر پوشنگی د کابل پیلان او خوشبو یه شیان دمستعین خلیفه دربار بغداد ته واستول .

۸۶۴ ـ ۹۱۲ م ۲۵۰ ـ ۳۰۰ ق : حدود
په کوه سلیمان (کسې غره) کی د کیس عبدالرشیددرېزامن (غرغښت ـ بیټنی ـ سړه بن)

۸۶۵ م ۲۵۱ حدود
کوشان گومل بغپور شاه بوسر

(دخاقان له کهوله) په پختیا کی .

۸۶۶ م ۲۵۲ ق :
یعقوب لیث صفاری پاچا ته صا **لح** بن‌حجر درتبیل تربور دار غـندا و په کوهژ (کوهك)کی یاغی **ســو ،** یعقوب دی په ۲۵۳ ق وواژه. .
د زیاد بن ایوب طوسی محدث او گرزند وی وفات (ولادت ۱۶۶ ق)

۹۶۷ م ۲۵۳ ق حدود :
امیر سوری په غور کی .
یعقــوب لیث صفــا ری رخج ـ والشتان ـ بست ـ هرات ونیول .

۸۶۹ م ۲۵۵ ق :
د شمر بن حمدو یه هروی دعربی ژبی عالم او د کتاب الجیم دخاوند وفات .
د محمد بــن کــرام سیستانی د کــرامیانو دمــذهب مؤسس پــه بیت المقدس کی او دمحمد بن **علی** حکیم تر مذی په ترمذ کی وفات .
دابــو حــاتــم سهل بن محمــد سجستانی عالم وفات (ولادت ئــی ۱۷۲ ق)

۳۱ آگست ـ ۸۷۰ م ۳۰ رمضان ـ ۲۵۶ ق :
امام محمد بن اسما عیل بخاری دصحیح بخاری خاوند دسمر قند په خرتنگ کی وفات او هم ئــی هورې ښخ کیء .

۸۶۹ م ۲۵۶ ق :
یعقوب لیث پر فیروز بــن کنك کابلشاه باندی بری وموند .

۸۷۰ م ۲۵۷ ق :
یعقوب لیث صفاری کــا بــل ونیو او دکابل بتان ئی دبغداد د المعتمد خلیفه در بار ته واستول .
د ابو داؤد سلیمان بـــن **اسحاق** سجستانی صاحب السنن وفات په بصره کی .

۸۷۱ م۲۵۸ ق :
ابو منصور افلح دمحمد **بن خاقان** لویکی زوی په‌گردیز **کی‌یعقوب** لیث ته غاړه کښیښنو ه،لس **زره درهمه** ججه ئی دکاله ومنله .
یعقوب لیث له داؤد بـــن **الیا س** بانیجوری څخه بلخ ونیو .

۸۷۲ ـ ۸۹۵ م ۲۵۹ ـ ۲۸۲ ق :
دریم‌طاهر دمحمدزوی دطاهریانو آخرنی پاچا په نشا پور کی .

۸۷۳ م ۲۵۹ ق :
یعقوب لیث صفاری پر **محمد بن** طاهر پوشنگی بری وموند او هغه‌ئی زندانی کیء .
د ابراهیم بن یعقوب جوز جانی لوی محدث وفات .

۸۷۳ ـ ۸۷۸ م ۲۶۰ ـ ۲۶۵ ق :
ابو داؤد محمد بن‌ا حمد **بن بانیجور** د بلخ او تخار او جوز جان او **ترمذ** پاچا و ، په ۲۶۰ ق ئی سکه وهلی ده .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شا وخوا :
یعقوب لیث صفاری په پنجهیر کی سکه ووهله .

۸۷۳ م ۲۶۰ ق شاوخوا :
محمد بن وصیف سگزی د **یعقوب** لیث د دربار سر منشی په دری ژبه یوه قصیده د پاچا په ستاینه کی وویله .

۸۷۳ م۲۶۰ ق:
دابو محمد فضل بــن شــا ذان نشا پوری شیعی عالم کلام او دامام رضا دشاگرد اولوی مؤلف وفا ت .

۷۸٤ ـ۸۹۲م ۲٦۱ ـ ۲۷۹ ق:
نصر داحمد سامانی بلـخی زوی د شمالی افغا نستان او ماوراء النهر سامانی اول پاچا و .

۸۷٥ م ۲٦۱ ق :
دامام مسلم بـن حجاج قشیری نشاپوری دصحیح مسلم خاوند وفات دنشا پور په‌نـصر آبـاد کـی (۲٥ رجب)

دبایزید طیفور بن عیسی بسطامی مشهور خرا سانی صوفی وفات پـه بسطام کی .

په نشا پـور کی د احمد بـن عبدالله خجستانی زولاړېدل.

د محمد بن فضیل بلخی عابـد وفات او تدفین په بلخ کی (ولادت ۱۷۱ ق)

۸۷۸ ـ۹۰۰ م ۲٦٥ ـ۲۸۷ ق :
د عمر ولیث صفاری دپاچهی دوره

۸۷۸ م ۲٦٥ ق :
یعقوب لیث صفاری په دو شنبه ۱٤ شوال په جند یسا بور کی په قولنج مړ سو .

خواجه علی بن موفق لوی شیخ او صوفی په هرات کی وفات او ښخ سو .

۸۷۹ م ۲٦٦ ق :
احمد بن عبد الله خجستانی په خرا سان کی ښوربښت وکیء خـو عمرو لیث دی په ۲٦۷ ق مات کیء.

احمد بن عبد الله خجستانی د خرا سان امیر ، دبیهق دسبزوار مسجد او منبر جوړ کی .

۸۸۰ م ۲٦۷ ق :
د ابو بکر نصر بن یحیی شاذان بلخی محدث او فقیه وفات .

۸۸۱ م ۲٦۸ ق :
د امام ابو الحسن احمد بن سیار مروزی محدث او شافعی فقیه وفات.

د احمد بن عبد الله خجستا نی وژل .

دنصیر بن یحیی بلخی فقیه او عالم زاهد وفات او ښخېدل د بلـخ په نو بهار کی .

۸۸۲ م ۲٦۹ ق:
په نشاپور کی د رافع دهر ثمه دزوی اقتدار .

۸۸۳ ـ ۲۷۰ ق حدود :
محتاج د احمد زوی دچغان لـه پښته په چغا نیان کی دآل محتاج موسسس سو .

د محمد بن فروخ بلخی زا هـد وفات او ښخېدل په بلخ کی .

۸۸٤ م ۲۷۱ ق :
د حمدون قصار نشا پوری دملا متیانو دشیخ وفات په نشاپور کی .

۸۸٥ ـ ۹۰٥ م ۲۷۲ ـ ۲۹۳ ق :
بیگ بن عباس بن بانیجور تخاری دختل حکمران ؤ .

حارث بانیجوری‌تخاری په‌ختل‌کی سکه ووهله .

۸۸٦ م ۲۷۲ ق :
دابو معشر جعفر بن محمد بلخی منجم وفات په‌واسط کی.

د بغداد د خلیفه فرمان دعمرولیث پر خلاف .

۲۲ فروری ۸۸۹ م ۱٦ شوال ۲۷٥ ق :
دامام ابو داؤد سلیمان بن جارود سجستانی د صحیح سنن دخاوند وفات په بصره کی .

۸۹۰ م ۲۷۸ ق :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سید ابو عبد الله محمد مختار بن احمد هروی وفات او ښخېدل په هرات کی .

۸۹۲ ـ ۹٤۸ م ۲۷۹ ـ ۳۳۷ ق :
د امیر احمد بن فریغون امارت په جوز جان او بلخ کی .

۸۹۲ ـ ۹۰۷ م ۲۷۹ ـ ۲۹٥ ق :
اسمعیل بن احمد سامانی دوهم پادشاه .

۸۹۲ م ۲۷۹ ق :
دعمرو لیث سلطنت پر خرا سان ومنل سو .

د محمد بن سلمه بلخی عابدوفات

۸۹۲ ـ ۹۰۰ م ۲۷۹ ـ ۲۸۸ ق :
دابو جعفر احمد بن محمد بن‌احمد بن بانیجور دحکمرانی دوره ، ده په ۲۸۸ ق په اندراب کی سکه ووهله .

۸۹۳م ۲۷۹ـ ۲۸۰ ق :
د ابوبکر احمد نسایی خراسانی محدث دالتا ریخ‌الکبیر خاوند وفات.

داحمد بـن طاهـر ابن طیفـور خراسانی مرو رودی مورخ دتاریـخ بغداد دمؤلف وفات .(تولد ئـی ـ ۲۰٤ ق)

۱ نومبر ۸۹۲م‌دوشنبه ۱۲درجب ۲۷۹ ق
د امام ابو عیسی محمد بن عیسی تر مذی دجامع صحیح خاوند وفات په ترمذ کی .

۸۹۳ م ۲۸۰ ق :
دافلح بن محمد دگریز دلو یـك او سامند کابلشاه د ژوند وخت .

دعلی بن عبد الله‌بن هیصم هروی عالم او ادیب وفات .

دعثمان بن سعید د ارمی سیستانی او هروی لوی محدث وفات په هرات کـی (ولادت ئی ۲۰۰ ق)

دمحمد بن اسماعیل سلمی ترمذی محدث وفات.

د محمد بن عمر بلخی شافعی د العالم والمتعلم دمؤلف وفات(مشهور په وراق) .

اسماعیل سامانی د خلافت لـه در باره دما وراء النهر او بلخ په امارت ومنل سو .

۸۹٥ م ۲۸۲ ق :
دطاهر یانو سلطنت چی‌له ۲۰٥ق څخه شروع سوی و ، پر دریم طاهر باندی په نشا پور کی ختم سو .

۸۹٦ م ۲۸۳ ق :
عمرو لیث دبست ـ داورد سیمی یوبت دبغداد خلیفه المعتضد تـه وا ستاوه .

۸۹۸ م ۲۸٥ ق :
د محمد بن اسحاق بـن سعیـد سعدی هروی شافعی محدث او فقیه دکتاب الضیاع دمؤلف وفات .

۸۹۹ م ۲۸٦ ق :
ابو العباس‌احمد بن‌محمد سرخسی لوی خراسانی فیلسوف او ریاضی پوهاند دیعقوب کندی شاگرد وواژه سو .

(په ابن الطیب مشهور و)

دعلی بن عبد العزیز بن مرزبان بغوی محدث دالمسند الکبیر دمولف وفات .

۹۰۰ م ۲۸۷ ق :
عمر ولیث صفاری د۷۰ زروسپرو سره په‌بلخ‌کی داسماعیل سامانی‌سره وجنگیدیء خو ونیول سو او بغد اد ته واستول سو ، چی هلته ئی مړ کیء .

دابو سعید یحیی بن منصور زاهد
دهرات دجامع امام وفات (شعبان) .
ابو عمران سیمجور دواتي (دسا
مانیانو سر منشي) دخراسا نـي
سیمجور یانو دکهول موسس او د
ري حکمران و په ۳۱٤ ق .
ابو الفضل بلعمي دامیر اسما عیل
ساماني وزیر سو .

۹۰۱ م ۲۸۹ ق :

عمرو لیث صفاري پاچا په بغداد
کي وواژه سو .
اسماعیل ساماني پاچا دخراسان
په امارت هم ومانه سو .
دحسین بن‌محمدبن زیاد نشاپوري
محدث وفات .

۹۰۱ ــ ۹۰۸ م ۲۸۹ ــ ۲۹٦ ق :

طاهر بــن محمد بن عمر ولیث د
سیستان پاچا و .

۹۰۱ ــ ۱۱۱۱ م ۲۸۹ ــ ۵۵۰ ق:

دغرستان (غرجستان) دشا رانو
کهول د حکمراني دوره .

۹۰۲ م ۲۹۰ ق :

د هرات دامام زاهــد او محــدث
ابو سعید مهین وفات او بنخښدل په
هرات کي .
مسعودي مروزي د دري لرغوني
شاعر د شاهنامې نظـم کوونکی د
ژوند وخت .
دمنصور بن اسحاق سجستانــي
فقیه او اصو لي وفات .

۹۰۳ م ۲۹۱ ق :

کملو کابلشاه و .
د محمد بن ابراهیم پوشنګي فقیه
او محدث وفات پــه نشا پــور کي
(ولادت ۲۰٤ ق):

۹۰۵ م ۲۹۲ق

داحمدبن علي بن‌سعید مروزي
ددمشق دقاضي وفا ت (ولادت
۲۰۲ق) دمحمد بن احمد هروي فقیه
اومحدث وفات .

۹۰٦م ــ ۲۹٤ ق

دمحمدبن نصر مروزي فقـیه ا و
محدث‌وفات په‌سمر قندکي .
(ولادت‌ئې ۲۰۲ ق)
دعبدالله بن‌محمد بن علي ... بـن
زبیر بلخي محدث اومؤرخ و ژ ل په
بغداد کي.

۹۰٦م ۲۹۳ ق

دعبدالله بن‌محمد عیسی مروزي
محدث اودشافعي مذهب خپروونکی
اولوی مفتي وفات په‌مـروکـي ــ
(ولادت ئې ۲۲۰ ق).

۹۰۷ــ ۹۱۳ م ۲۹۵ــ ۳۰۱ ق :

د احمد د اسمعیل زوی سا ماني
دریم پاچا سلطنت ــ
دامام ابو بکر محمد بن اسماعیل
مهران نشا پوري لوی محدث وفات.

۹۰۸ ــ۹۱۰ م۲۹٦ــ ۲۹۸ ق :

لیث بن علي‌بن عمر ولیث (شیر
لباده) دسیستان پاد شاه و .

۹۰۹ م ۲۹۷ ق :

ابو محمد هاشم سرواني د پښتو
قدیم شاعر په بست کي مـړ سو
(ولادت ئې په سروان کي ۲۲۳ ق) .
لیث بن علي د سیستان امیر د
ساماني قائد حسین بن‌علي‌مر وروذي
په امر ووژل سو او پر ځای‌ئې معدل
بن علي کښېنوست خو دی هم په
۲۹۸ ق هرات ته نفي سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل دسهل‌زوی (ذوالر یاستین)
دکابل شاه ، تخت او تاج په مروکي
مأمون خلیفه ته را وړل او هغه تاج
په کعبه کي وځړول سو .
مهراب د دومي کوشاني کهو له
کابلشاه و .

۹۱۰ ــ ۹۹۸ م ۲۹۸ ــ ۳۸۸ ق :

پــه خـرا ســان کي د دواتـي
سیمجوري کهول اقتدار .
د احمد بن مسروق طوسي صوفي
وفات په بغداد کي (ولادت ۲۱٤ ق)
د زکریا بن یحیی نشا پــو ري
(بزاز) فقیه او محدث وفات .
دمحمد بن علي بـن طرخان بـلخـي
محدث وفات (ولادت ۲۲۱ ق) .

۹۱۱ م ۲۹۹ ق :

ابو علي معدل بن علي بن لیث د
سیستان صفاري پنځم پاچا په‌هرات
کي نفي البلد و .

۹۱۲ م ۳۰۰ ق :

د ابو علي حسین بن احمد سلامي
بیهقي دکتاب ولاة خراسان اونورو
کتابو دمؤلف وفات .
د ابو العباس حنوذ مروزي ددري
قدیم شاعر د ژوند عصر .
ابو سعد مظفر د محتاج زوی او
ابوبکر محمد بن مظفر په ساما نـي
در بار کي چغاني امیران وو .
ابو حفص حکیم بن احوص سغدي
ددري قدیم شاعر شهرود دموسیقي
آله اختراع کړه .
ابوحفص عمر وبن یعقوب بن‌محمد
بن عمرولیث د سیستان صفـاري
شپږم پاچا په سیستان کي .

۹۱۳ ــ ۹٤۲ م ۳۰۱ ــ ۳۳۱ ق :

دوهم نصر د احمد زوی سا ماني
څلرم پاچا په‌خراسان او ماوراءالنهر
کي .
دجعفر بن محمد فریابي مشهور
قاضي او محدث وفات (ولادت ئې
۲۰۷ ق) .

اګست ۹۱۵ م ۱۳ صفر ۳۰۳ ق:

د احمد بن علي نسایي د ســنن
نسایي خاوند وفات په رمله کي .

۹۱۷ م ۳۰۵ ق :

دمحمد بن محمد بن سلام حنفي‌بلخي
فقیه وفات .

۹۱۹ م ۳۰۷ ق

په خرا سان کي د احمد بن سهل
دبغاوت کښېنول .
دعبد الرحمن بن حسن نشا پوري
محدث او دمسند دخاوند وفات .

۹۲۲ م ۳۱۰ ق :

جعفر بن احمد بن محمد بانیجوري
په ۳۱۰ ق په ختل کي حکمران و ده
په۳۱۰ ــ۳۱۲ ــ ۳۱۳ ق سکه وهلې
ده .
ابو عبد الله محمد بن احمد بن
نصر جیهاني ساماني وزیـر خپـل
جغرافي کتاب (المسالك والممالك)
تألیف کړء چې اوس نسته .
دلوی خرا ساني محدث عبد الله
بن محمد بغوي د معجم الصحا به د
خاوند وفات ــ (دده تولد ۲۱۰ ق
۸۲۵ م)

۹۲۳ ــ ۹٦۳ م ۳۱۱ ــ ۳۵۲ ق :

دعبدالله بن عروه هر و ي محد ث
وفات او بنخښدل په هرات کي .
د امیر ابو جعفر احمد بن محمد

بن خلف بن لیث صفاری اوم پاچا په ۳۲۹ ق وفات سو .

سلطنت .

۹۲٤ م ۳۱۲ ق :

دابراهیم بن سری هر وی محد ث د جزاء آلا عمال د مؤلف وفات .

دحسن بن‌علی طوسی محدث وفات په طوس کی (ولادت ۲۲۲ ق)

۹۲۵ م ۳۱۳ ق :

د محمد بن اسحاق خرا سا نـــی نشا پوری محدث او مؤرخ وفــات (ولادت ۲۱٦ ق) .

۹۲۸ م ۳۱٦ ق :

د محمد بن عقیل بن از هر بلخی دتاریخ بلخ د مؤلف وفات .

دامام عبد الله بن داؤد سجستانی حنبلی پوهاند وفات .

د عبد الله بن سلیمان سجستانی محدث اومفسر وفات په بغداد کی (ولادت ۲۳۰ ق)

۹۳۰ م ۳۱۸ ق :

د نصر سامانی دوروڼو یاغی‌توب.

۹۳۱ م ۳۱۹ ق :

د ابو القاسم عبد الله بن احمـــد کعبی بلخی لوی معتزلی عالم او د کعبیه ډلی پیشوا وفات .

دمحمد بن‌فضل بلخی لوی صوفی وفات په سمر قند کی .

۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود :

بهیم دیو کابلشاه په کندهار اکـــی

د ابراهیم بن‌محمدبیهقی دالمحاسن والمساوی دمؤلف د ژوند وخت .

۹۳۳ م ۳۲۱ ق :

ابوبکر محمد بن مظفر بن محتاج چغانی د ټول خراسان سپه سالار او

۹۳٤ م ۳۲۲ ق :

د ابو زید احمد بن سهل لــوی متکلم او فیلسوف او دصور الاقالیم د مؤلف وفات (ولادت ئې ۲۳۵ ق)

۹۳۵ م ۳۲۳ ق :

د موسی بن عبـا س بن محمــد جوینی نشا پوری لوی محدث وفات په جوین کی .

۹۳٦ م ۳۲۵ ق :

د ابــو الحسن شهید بــن حسین جهودانکی‌بلخی شاعر اومتکلم‌وفات.

۹۳۷ م ۳۲٦ ق :

د احمد بن عصمة صفار بلخــی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۳۸ ـ ۹۵۵ م ۳۲۷ ـ ۳٤٤ ق :

د ابو علی احمد بن محمد بـــن مظفر بن محتاج چغانی د اقتدار وخت (متوفی ۳٤٤ ق)

۹۳۸ م ۳۲۷ ق :

د ابو علی جیهانی وزارت پـــه سامانی در بار کی .

۹۳۹ م ۳۲۸ ق :

د ابو بکر محمد بن سعید بلخی فقیه وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹٤۰ م ۳۲۹ ق :

د ابو عبد الله جعفر بن محمـــد رودکی د دری د مشهور شاعر وفات (مولد ئــی دسمرقند پــه بنج کی په ۲۵۰) **دمحمد بن احمد مـــروزی** (ابن الوراق) فقیه دبیان السنه د مؤلف وفات .

۹٤۰ م ۳۳۰ ق :

د ابو الفضل محمد بن عبد الله

حکمران د سامانی دربار له خوا چی بلعمی مروی د سامانیا نو دوزیـــر

وفات (د دری تاریخ طبری مترجم)

۹٤۱ م ۳۳۰ ق حدود .

د ابوشعیب صالح بن‌محمد هروی دری لرغونی شاعر وفات .

د ابو علی جیهانی وزیر مړینه .

۹٤۲ م ۳۳۱ ق :

په ماوراء النهر کی دشیعه وبلوا او دنصر سامانی عزل .

ابو یعقوب اسحق بن‌احمد **سکزی** اسما عیلی‌داعی دکشف **المحجـو ب** لیکوال په بخا راکی **ووژل سو** .

۹٤۲ ـ ۹۵٤ م ۳۳۱ ـ ۳٤۳ ق :

دلومړی نوح دنصر زوی سامانی پنځم پاچا دامارت دوره .

۹٤٤ ـ ۹٤٦ م ۳۳۳ ـ ۳۳۵ ق :

ابو علی ابرا هیم بن سیمجور د هرات او نشاپور والی و (متوفی ـ ۳۳٦ ق.)

۹٤٤ ـ ۹٤۷ م ۳۳۳ ـ ۳۳٦ ق :

ابو العباس فضل بن محمد بـــن مظفر چغانی د سامانی لښکر سپه سالارو چی په ۳۳٦ ق په بخا را کی بندی سو .

۹٤٤ م ۳۳۳ ق :

د بو شکور بلخی لوی دری شاعر د ژوند وخت . دعبد الله بن محمـــد ترخان بلخی محدث او رجالی عا لم وفات . د محمد بن احمد اسکاف بلخی عالم وفات او ښخیدنګ پـــه بلخ کی .

۹٤۵ م ۳۳٤ ق :

د ابو علی چغانی یاغی توب ، دی په ۹٤۷ م مات کړ سو . د ابواسحاق احمد بن محمدبن یاسین حداد هروی

محدث او مورخ او (دتاریخ هرا ت) دمؤلف وفات .

د وزیر الحاکم الشهید ابوالفضل محمد بن حکم سر خسی بلخی وژنه. دی دمختصر کافی مؤلف دی .

۹٤۸ ـ ۹۹۸ م ۳۳۷ ـ ۳۸۹ ق :

د ابو حارث محمد بن احمد امارت په جوز جان کی . دی دفریغو نیانو دو هم پا چا دی چــه دحدود العا لم کتاب دده په نامه **لیکل سوی دی** .

۹٤۸ م ۳۳۸ ق :

ابراهیم بن سیمجور مړ سو او پر ځای ئی منصور دقراتګین زوی د خرا سان سپه سالار سو (د سامانی پاچا له خوا) .

۹۵۱ م ۳٤۰ ق :

دخرا سان حکمران منصور بـــن قراتگین مړسو، اوپرځای‌ئی ابوعلی چغانی له سامانی درباره مقرر سو.

ابو المظفر عبد الله بن احمد بن محمد بن مظفر چغانی امیر له آسه ولوید او مړ سو .

ابو منصور بن احمد بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر و .

۹۵۱م ۳٤۰ق حدود :

د ابو عبد الله محمد بـــن حسن معروفی بلخی شاعر د ژوند حدود .

۹۵۲ م ۳٤۱ ق :

د ابو الحسن حکیم کسایی مروزی ددری قدیم شاعر دژوند وخت .

د شرح المزنی د مؤ لف شافعی فقیه ابراهیم بن احمد مروزی وفات.

۹۵۳ م ۳٤۲ ق :

دابوبکر محمد بـــن داؤد نشاپوری صوفی داخبار الصوفیه دمؤلف‌وفات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمد بــن داؤد صوفي نشاپوري دکتاب الشيوخ د مولف وفات .

۹۵۴ ـ ۹۶۱ م ۳۴۳ ـ ۳۵۰ ق :

دلومړی عبد الملك دنوح زوی ، ساماني شپږم پاچا دامارت دوره .

۹۵۴ م ۳۴۳ ق :

له ساماني درباره شخه بكر بــن مالك فر غاني دخرا سان حكمران او ابو منصور محمد بن عزير وزير و .

۹۵۵ م ۳۴۴ ق :

ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) دسيستان صفاري اتم پاچا سلطنت (وفات ئی ۳۹۹ ق)

دابــو علي چغـانــي او ستــوق بغرا خان مړينه .

د محمد بن‌محمد بن‌يوسف طوسي شافعي فقيه او محدث او دخراسان دمفتي و فات (ولادت ۲۵۰ق)

۹۵۶ م ۳۴۵ ق :

دخرا سان حكمران بكر بن مالك فرغاني وواژه سو .

۹۵۷ م ۳۴۶ ق :

ابو الحسن سيمجوري په خراسان كي دنوح ساماني په‌فرمان سپه‌سالار او حكمران سو .

د ابو العباس احمد بــن محمــد سرخسي لوی منجم او طبيب ا و د كتاب المدخل د مؤلف دوفات كال.

د ابو منصور محمد بن عبد الرزاق خرا ساني سپه سالار په نــامــه د منثوري ابو منصوري **شاهنا مــــی** تاليف ، چی د محمد بن عبــد الله معمري په ښوونه وليكله سوه .

۹۵۹ م ۳۴۸ ق :

د ابو منصور يوسف بن اسحاق وزارت په ساماني در بار كی .

۹۶۰ م ۳۴۹ ق :

دشيخ محمد بن عبد الله الحاكم نشا پوري لوی محدث وفات پــه نشاپور كی . (تولد ئې ۲۷۷ ق) .

ابو منصور بختگين دخرا سا ن قائد وفات سو .

ابو منصور محمد بن عبد الرزاق دخرا سان سپه سالار او حكمران و. چه وروسته امير حاجب الپ تگين د اول عبد الملك ساماني پاچا له‌خوا دخرا سان سپه سالار او حكمران سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق :

الپ تگين ،منصور بن‌نوح ساماني پاچا ته ياغي سو ، او **غزني ته‌راغی،** او هغه ئــی لــه لويك شخه ونيــو ۳۵۱ ق.

۹۶۱ ـ ۹۷۶ م ۳۵۰ ـ ۳۶۶ ق :

دلومړی منصوردنوح‌زوی ساماني اوم پاچا دامارت دوره چی وزير ئی ابو علي محمد بلعمي سو .

۹۶۱ م ۳۵۰ ق حدود .

دابو المؤيد بلخي شهنامه او دده عجايب البلدان په دري نثــر تا ليف سول .

رابعه دكعب قز داری يا بلخي لور د دري قديمه شاعره په دغو وختو كی وه .

دسيستان دپاچا خلف بن احمد صفاري په امر يو د قرآن لوی تفسير سل ټوكه په ۲۰ زره ديناره مصرف تاليف سو .

دابو عبدالله محمد بــن صالــح ولوالجي (تخار ستاني) د دري قديم شاعر د ژوند وخت .

د ابو سليمان محمد بن‌معشر بستي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند چی داخوان الصفا له مؤلفينو شخه دی .

منصور بن افلح لويكی په غزنه او گرديز كی **حكمران و .**

جيه پاله كابلشاه په گندهارا‌كی.

۹۶۲ م ۳۵۱ ق :

الپ تگين غزني ونيو .

ابو منصور عبد الرزاق په خراسان كی **ياغي سو .**

ابو الحسن سيمجور ی دخراسان حكمران **سو .**

دعلج بن احمد سجزی محدث او فقيه دمسند الكبير مؤلف وفات سو (ولادت ۲۶۰ ق .

۹۶۳ ـ ۹۶۹ م ۳۵۲ ـ ۳۵۹ ق :

امير طاهر بن محمد بن طا هر (دمور له خوا صفاري) د سيستان اميرو .

۹۶۳ م ۳۵۲ ق :

دالپ تگين دغزني دحكمران وفات چی اسحاق زوی ئی پــر ځـــا ی **كښېنوست .**

۹۶۴ م ۳۵۳ ق :

اسحاق دالپ تگين زوی له غز نی شخه‌بخارا‌ته وتښتيد‌او‌لويك‌دی مات كیء .

۹۶۴ـ ۳۵۳ق

خلف بن احمد دسيستان پادشاه حج ته ولاړ .

۹۶۵ م ۲۲ شوال ۳۵۴ ق :

د ابو حاتم محمد بن حبان بستي دسمر قند د قاضي او لوی عالم او مؤلف وفات په بست كی (ولادت په بست كی ۲۷۰ ق) قبر ئې هم پــه بست كی و .

۹۶۵ م ۳۵۵ ق :

اسحاق‌دالپ تگين زوی د غز ني حكمران مړ سو ، او بلكاتگين ئی پر ځای كښېنوست او په ۳۵۸ ق ئی په غزني كی سكه ووهله او **پــه** ۳۶۵ ق مړ سو .

دخواجه ابو احمد ابدال چشتي وفات (دده تولد ۲۶۰ ق ۸۷۳ م دی) او په چشت كی ښخ دی.

۹۶۵ م ۳۵۵ ق حدود:

دابو جعفر خازن خرا ساني لوی منجم او رياضي پوهاند د ژوندوخت

۹۶۶ م ۳۵۶ ق :

د امام فقيه ابو علي حامد بـــن محمد رقاع هروی وفات او **ښخيد ل** په هرات كی .

۹۶۸ م ۳۵۸ ق :

دشيخ ابو حامد بن احمد شار كی هروی محدث او مفســر وفــات او ښخيدل **په هرات كی .**

۹۶۹ م ۳۵۹ ق :

مكتوم بن حرب په اندراب كــی سكه **ووهله .**

۹۶۹ ـ ۹۸۳ م ۳۵۹ ـ ۳۷۳ ق :

امير حسين دطاهرزوی دسيستان امير و .

۹۷۰ م ۳۶۰ ق حدود :

ابو علي محمد بن عبد الله بلعمي وزير (متوفی ۳۶۳ ق) تاريخ طبری په دری ژبه ترجمه او لنډ كیء .

دهمدغه كال په شا وخوا كی د منصور بن نوح ساماني په امريوې ډلی پوهانو تفسير طبری په دری ترجمه كیء .

۹۷۱ م ۱۰ محرم ۳۶۱ ق :

دسلطان محمود زيږيد نه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۷۲ م ۳۶۲ ق :
دشیخ خراسان اسماعیل بن عبدالله بن محمد بن میکال سرمنشی او دنشاپور دمیکالی خاندان دمشر وفات په نشاپور کی (تولد ئی ۲۷۰ق).
داحمد بن عامر بن بشر مرورودی شافعی فقیه او دبصری دقاضی وفات .
دابو جعفر محمد بن عبدالله هندوانی بلخی فقیه وفات او په بلخ کی ښخیدنګ .

۹۷٤م ۳۶٤ق:
دابوعلی بلعمی وزیر او دیوسف بن اسحاق وزیر مړینه .
دبلکاتګین اقتدار په غزنی کی .

۹۷۵م ۳۶۵ق:
پیری تګین په غزنی کی .

۹۷۵–۹۸٤م ۳۶۵–۳۷٤ ق :
په اندراب کی دسهلان بن مکتوم دامارت دوره چی سکه ئی هم وهلی ده .
ابو منصور محمد بن احمد دقیقی بلخی لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (؟) .
ابوعلی یا ابوبکر لویك په غزنه او ګردیز کی .

۹۷۳ – ۹۷۶ م ۳۶۵ – ۳۶۶ ق :
دامیر پیری تګین حکمرانی پر غزنی باندی .د(غزنویانو څلرم پاچا).

۹۷۶–۹۹۷م ۳۶۶– ۳۸۷ :
په غزنی کی دامیر سبکتګین ناصر الدوله حکمرانی (دغزنو یانو پنځم پاچا) .

۹۷۶ – ۹۹۷ م ۳۶۶ – ۳۸۷ ق :
دو هم نوح دمنصور زوی سامانی اتم پادشاه .

۹۷۶م ۳۶۶ق حدود:
دلوګر په چرخ کی دغزنی دآخری لویك او کابلشاه په ګوه دسبکتګین سره جنګ او ددوی ماته .

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:
دناصر الدین امیر سبکتګین بن جوق قرا بجکم بن قرا ارسلان جلوس په غزنی کی او دآل ناصر دسلطنت پیل .

۹۷۷ م ۳۶۷ق :
دابوالجیش مظفر بن محمد خراسانی بلخی متکلم مولف وفات.

۹۸۰ م ۳۶۹ ق:
دمحمدبن سلیمان بن محمدصعلوکی نشاپوری شافعی فقیه او مفسر او ادیب وفات په نشاپور کی . (ولادت ئی ۲۹۶ق).

۹۸۰ م ۳۷۰ ق :
قراتګین په غزنی کی .
دعبیدالله ابو بکر بن ابوسعید بلخی عالم وفات .
دابو منصور محمد بن احمدازهری هروی دکتاب التهذیب خاوند اولوی لغوی وفات .

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود :
شیخ حمید لودی پښتون پاچا په ملتان کی او دده روغه له سبکتګین سره (۳۸۲ق) .
اسحاق بن محمد بن اسماعیل مشهور په حکیم سمرقندی عربی السواد الاعظم په ۲۹۰ق ولیکیء او د ۳۷۰ق په شا وخوا کی په دری ژبه ترجمه سو . (دتهران طبع ۱۳٤۸ دعبدالحی حبیبی په اهتمام).

۹۸۱م ۳۷۱ق:
فردوسی دشاهنامی نظم شروع کیء .
شیخ ابوزید محمدبن احمدمرغزی په هرات کی وفات او ښخ سو (۱۳ رجب) .

۹۸۲ م ۳۷۲ ق :
دابو الحسن سیمجوری پر ځای تاش دخراسان سپه سالار سو .
عبدالله بن احمد عتبی دنوح بن منصور سامانی وزیر قتل سو .
احمد بن جعفر بن احمد د آل بانیجور حکمران اوابو علی احمد بن محتاج مرستیال ئی په چغانیان کی .
یوه جوزجانی عالم دحدود العالم جغرافی کتاب په دری دجوزجانان دامیر محمد بن احمد فریغونی په نامه وکیښی او لومړی پلائی په اسلامی دوره کی د(افغان) ذکر وکیء .

۹۸۳م ۳۷۳ق :
دفقیه ابو اللیث نصر بن محمد سمرقندی وفات او ښخیدل په بلخ کی .

۹۸٤م ۳۷٤ ق :
دابو عمرو احمد بن محمدزوزنی (دهرات او نشاپور ترمنځ) دعربی ژبی لوی عالم وفات .دعبدالله بن موسی سلامی مورخ او ادیب وفات په مرو کی .

۹۸۵م ۳۷۵ق:
دسلجوقیانو ظهور د بخارا په شا و خواکی .

۹۸۶م ۳۷۶ق:
دعبدالله بن محمد بن عزیر وزارت په سامانی دربار کی .
دمعجم الشیوخ دمؤلف ابراهیم بن احمد مستملی بلخی وفات .

۹۸۷ م ۳۷۷ ق :
په خراسان کی ابو الحسن سیمجوری اوفایق پرتاش باندی بری وموند .
ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانیان امیر دمنجیك شاعر ممدوح مړ سو .

۹۸۸ م۳۷۸ق:
دناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهیم بن سیمجور دواتی مړینه. دده په نامه سکه هم وهلی سوی ده.
دابونصر سراج طوسی عبدالله بن علی دکتاب اللمع دخاوند اولوی صوفی وفات په طوس کی (رجب).
دمحمد بن محمد کرابیسی نشاپوری محدث او قاضی وفات په بصره کی (ولادت ئی ۲۸۵ق) دخلیل بن احمدسجزی دسمرقند دقاضی وفات .
دخواجه قر بنج وفات په هرات کی او په ګازرګاه کی ښخیدنه .

۹۸۹م ۳۷۹ق:
دابو الحسن سیمجوری مړینه .

۹۹۰م ۳۸۰ق:
ابو بکر بن محمد بن ابراهیم بخاری کلاباذی دخراسان صوفی او دالتعرف المذهب التصوف دمؤلف وفات ، او ابوعلی سیمجوری دخراسان حکمران سو .
ابو بکر ربیع بن احمد بخاری په طب کی دهدایة المتعلمین کتاب په دری تالیف کیء .

۹۹۰م ۳۸۰ق حدود:
دفخر الدوله ابو المظفر احمدبن محمد دچغانیان امیر دفرخی دممدوح دژوند دوره .

شیخ‌رضی لودی دشیخ حمید ورا ره دپښتو قدیم شاعر په کسی غوه کی داسلام تبلیغ کاوه :

دمحمد بن علی خسروی سرخسی او ابومحمد بدیع بن محمد بلخی او دابوالحسن علی بن محمد منجیك ترمذی ددری قدیمو شاعرانو دژوند دوره .

دابو سلیمان محمد بن طاهر منطقی سیستانی و فات .

دابوالفضل احمد هروی ریا ضی دان او منجم وفات .

۹۹۱م ۳۸۱ ق:

په لغمان کی دکابل رود پرغاړه دجیپاله کابلشاه ماته د سبکتگین له خوا . په دی سیمه کی داسلام خپرونه ـ افغانان‌اوخلجیان(غلجیان) دسبکتگین په لښکروکی داخل سوه

داحمد بن حسین بن مهران نشاپوری محدث وفات . دمحمد بن عبدالله هروی فقیه او مفسروفات.

دطاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغانی امیر او ددری ژبی شاعر دژوند وخت .

دابو الحسن محمد بن یوسف عامری نشاپوری (ابن ابی ذر)دکتاب السعادة والاسعاد دمؤ لفو فا ت .

۹۹۲م۳۸۲ق:

دمحمد بن،احمدبن‌سلیمان نوقانی سیستانی ادیب او مؤلف وفات .

۹۹٤ م ۳۸٤ ق :

دهرات په جنگ کی دسبکتگین او محمود بری پریاغی ابوعلی سیمجوری باندی چی دوهم نوح سامانی امیر، پلارته «ناصر الدین» او محمود ته دسیف الدوله لقب ورکی .

اوسبکتگین دخراسان په‌حکمداری ترکابله مقرر سو .

۹۹٤ م ۱۵ رمضا ن ۳۸٤ ق :

سبکتگین او امیر محمود په طوس کی ابو علی محمد مظفر دواتی ما ت کیء هغه په۳۸٦ق په خوارزم کی ونیول سو ، په گردیز کی بندی او په ۳۸۸ق مړ سو .

دمحمد بن‌عمران مرزبانی‌خراسانی ادیب وفات په بغداد کی (ولا دت ۲۹٦ق) .

۹۹۵ م ۳۸۵ ق :

ابو الحسن بن ابو علی دواتی سیمجوری دسلطان محمود په لا س کښیووت اوپه گردیز کی‌بندی ا و مړ سو .

دابو القاسم اسماعیل بن عباد طالقانی وزیر او لیکوال مړینه .

۹۹٦ م ۳۸٦ ق :

دقره خانانو او سبکتگین په ما وراء النهر کی مقابله .

دوزیر عبدالله بن عزیر معزولی او دوزیر ابو نصر احمد بن محمد مقرری .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

امیر سبکتگین ٥٦کلن پس له ۲۱کاله سلطنته دبلخ او بامیان‌ترمنځ دمدر موی په کلی کی وفات سو او په غزنی کی خاورو ته وسپا ر ل سو .

دمحمد بن احمد بلخی خوارزمی مورخ دمفاتیح العلوم دمؤلف وفات.

امیر اسماعیل دسبکتگین زو ی په غزنی کی سکه ووهله (دغز نو یانو شپږم پاچا) خو په دغه کال دغزنی

په جنگ کی سلطان محمود پرغالب سو .

دسهل بن محمدصعلوکی‌نشاپوری مفتی نشاپور وفات .

۹۹۷ ـ ۱۰۳۰ م ۳۸۷ ـ ٤۲۱ق :

دغزنو یانو داوم پاچا یمین‌الدوله سلطان محمود بن سبکتگین دپاچهی دوره .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دوزیر ابو نصر مړینه .

دوزیر ابو المظفر محمد بن‌ابراهیم بر غشی مقرری .

دخوارزمشاه مامون مړینه او دعلی بن مامون جلوس .

۹۹۷ ـ ۹۹۸ م ۳۸۷ ـ ۳۸۹ ق .

ددوهم منصور ددوهم نوح زوی دسامانی نهم پادشاه امارت .

۹۹۷ م ۳۸۷ ق :

دابو الوفا محمد بن یحیی‌بوزجانی نشاپوری لوی خراسانی ریا ضی پوهاند وفات (تولد ئی ۳۲۸ق) .

۹۹۸ م ۳۸۸ ق :

دابو سلیمان احمد بن‌محمدخطابی بستی دمعالم السنن دمؤلف وفات په بست کی (ولادت ۳۱۹ق) .

دعماد الدوله ابوعلی محمد مظفر بن محمد بن‌ابراهیم‌دواتی دخراسان‌د لوی حکمران مړینه .دی سکه هم لری .

دابو الوفاء محمد بن‌محمدبوزجانی مشهور ریاضی پوهاند وفات په بغداد کی . (ولادت ئی ۳۲۸ق) .

سلطان محمود تول شمالی افغانستان ونیو او سامانی دربار هم دده پاچهی ومنله.

۹۹۸م ذیقعده ۳۸۹ق:

دالقادر بالله خلیفه له خوا دبغداد داستا ځو را تگ بلخ ته او سلطان محمو دته د«یمین‌الدوله‌اوامین المله ولی امیر المؤمنین» لقبو نه‌ورکول .

۹۹۸م ۳۸۹ق:

پر ابو القاسم سیمجوری باندی په خراسان کی دبگتو زون بری ـ د برغشی وزیر تیښته .

دارسلان خان علی مړینه .

سلطان محمود دسامانی منصور او عبدالملك پر سالا رانو بگتو زون او فائق خاصه باندی بری ومومند .

دو هم عبدالملك ددوهم نوح‌زوی سامانی لسم پاچاپرتخت‌کښینوست.

شار رشید دغرستان پاچا سلطان محمود ته‌غاړه کښیښووه او خطبه‌یی دده په نامه وویله .

۹۹۸ م ۳۸۹ ق حدود :

امام ابو الحسن محمد بن شعیب بیهقی شافعی فقیه دنشاپور دسیار په‌کوڅه کی «مدرسهٔ بیهقیه» جوړه کړه .

مدرسهٔ صاعدیه په نشاپور کی (یا سعدیه) دشهزاده نصر بن سبکتگین په همت جوړه سوه .

۹۹۹ ـ ۱۰۰۱ م ۳۹۰ ـ ۳۹۲ق :

په‌لغمان او پیښور او ویهند کی دسلطان‌محمود بری‌پر جیپاله‌کابلشاه باندی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق :

په خشباجی (اوسنی دمقر زرکشان) کی د طلا کان ښکاره سو.

۹۹۹ ـ ۱۰۱۹ م ۳۹۰ ـ ٤۱۰ق :

او گره بوت منجم دکابلشاه انند

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاله په دربار کی د «شکهت پرت» کتاب تاليف کیٍء .

ابو نصر احمد بن محمدفريغونی کهول پنځم پاچا په جوزجان کی .

۹۹۹ م ۳۹۰ ق حدود :

ابو يعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشف المحجوب په دری ژبه داسماعيلی فرقی پر عقايدو وکیښ .

۱۰۰۰م ۳۹۱ق :

ابو القاسم علی بن محمد بن ابراهيم سيمجوری دو اتی دهرات والی دنصر بن سبکتگين سره په سرخس کیٍو **جنگيد او ونيول** سو .

دطا هر بن خلف‌صفاری‌دسيستان دامير وفات .

دابو سليمان محمد بن طاهر سجستانی منطقی لوی فيلسوف وفات .

۱۰۰۱ م ۳۹۲ ق :

سلطان محمود خپل سفير داوزگند ايلك خان ته واستاوه.

۱۰۰۲م ۳۹۳ق:

سلطان محمود په حصار طاق کی دسيستان پاچا خلف ابن بانو کلا بند کیٍء او هغه يی جوزجان ته واستاوه . په سيستان کی قبجی حاجب حکمران کیٍء .

ابو القاسم منصور بن محمد هروِی دسلطان محمود وزيريو قرآن‌په‌کوفی نسخی خط دمشهد رضوی کتابخانی ته وقف کیٍء چی تر اوسه هلته ستته .

۱۰۰۳م ۳۹۴ق :

دفريغو نيانو دکهول خلرم پا چا فريغون دمحمد زوی په جوز جان کی .

۱۰۰٤ــ ۱۰۱۰ م ۳۹۵ــ۴۰۱ق

په ملتان کی دابو الفتوح داؤ د بن نصر لودی خلرم پاچا سلطنت .

۱۰۰٤ م ۳۹۵ ق حدود :

دابو منصور عماره بن‌محمدمروزی دری قديم شاعر دژوند وخت .

۹۹۹ ــ ۱۰۰٤ م ۳۹۰ ــ ۳۹۵ق :

ابو ابراهيم منتصرد دو هم نو ح زوی سامانی آخر نی پاد شاه وچی په ۳۹۵ق سامانی پاچهی ختمه‌سوه.

۱۰۰۵ م ۳۹٦ ق :

سلطان محمود په ملتان کی پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حميد لودی دو هم پاچا باندی حمله وکړه هغه ججه ومنله .

دمحمد بن احمدبن محمدنشاپوری محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق) .

دابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوی او خراسانی صوفی د طبقات الصوفيه د مؤلف وفات .

۱۰۰٦ م ۳۹۷ ق :

دترکستان ايلك خان چی بلخ او هرات نيولی ؤ، سلطان محمود بيرته ځنی ونيول ، او په شرخيان کی ماته وکړه .

۱۰۰۷ م ۳۹۸ ق :

داسماعيل بن حماد جوهری‌فارابی دالصحاح فی اللغه دخاوند وفات .

۱۰۰۸ م ۳۹۹ ق :

سلطان محمود کابلشاه اننده پاله په ويهند کی داباسين پر غاړه مات کیٍء .

خلف بن احمد دسيستان صفاری پادشاه‌په‌جلاوطنی‌که‌وفات‌سو (رجب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۰۹م ٤۰۰ق :

دابو الفتح علی بن محمد بستی لوی منشی او شاعر وفات په‌اوزگند کی .

۱۰۰۹م ٤۰۰ ق حدود :

عنصری دسلطان محمود دملتا ن دفتو حا تو په شرح کی «تاج‌الفتوح» نظم کیٍء .

فرخی دسلطان‌محمود ددربارشاعر «دولت نامه » دسلطان دفتو حا تو په بيان کی زر بيته نظم کړه .

په‌دری ادب‌کی ددستان سرا يی رواج او دقصيده ويلو عروج .

شار ابو محمد بن محمد دغرستان شاه دسلطان محمودسره وجنگيد او مړ سو .

دمرسل بن منصور لويکی د ژوند وخت .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراينی دسلطان محمود وزير په بلخ کی يوه مدرسه جوړه کړه .

دحسين ابن سينا او دابو عبيد عبدالواحد بن محمد جوزجانی دابن سينا دشاگرد د ژوند وِخت .

ابو الحسن محمد بن سليمان بيهقی مزيد التاريخ دغز نو يانو پر احوال تا ليف‌کیٍء .

دسلجوق ددرو زا منو ميکا ئيل ــ اسرائيل ــ **موسی يرغلونه‌او اقتد ار** دآمو پرسيمو او دخراسان **پر شمال** باندی .

دمحمد بن‌حسين خراسانی‌مشهور په ابو جعفر خازن درياضی اوفلکياتو پوهاند د ژوند وخت .

دمحمد بن احمد بن محمد نوقانی سجستانی دالعلم والعلماء دمؤلف او محدث وفات .

۱۰۱۰ م ٤۰۱ ق:

سلطان محمود ملتان ونيو او ابو الفتوح داؤد پښتون‌لودی پاچائی په غورك کی بندی کیٍء .

شمس الکفاة احمد بن حسن ميمندی دغزنو ی سلطنت په وزارت وټاکل سو .

ابو العباس فضل بن احمد اسفراينی دسلطان محمود له وِزارته معزول سو .

دامام ابو عبيد احمد بن‌محمدهروی دغريب القر آن دمؤلف وفات .

ابو العباس احمد اسفرا ينی د سلطان محمود وزير په شکنجه کی. په خراسا ن کی و چ کا لی او کاختی .

۱۰۱۰ ــ۱۰۲۵م ٤۰۱ــ٤۱٦ ق:

شمس الکفاة احمد بن حسن ميوندی دسلطان محمود وزير و چی په ٤۱٦ق معزول او په هند کی بندی سو . (متوفا ٤۲٤ق) .

۲ د ۱۰۱۱ م ٤۰۲ ق :

دايلك خان نصر **او تغان خا ن** استاځی **سلطان محمو** دته **راغی.**

تا هر تی دمصر ايلچی دالحاکم با مرالله اسماعيلی له خوا غز نی ته را وليږل سو ، خو په لاز کی مړ کړ سو .

دجوزجان دپاچاابو نصرابوالحارث فريغونی وفات .

ديحيی بن عمار سيستانی لو ی عالم او دخواجه عبدالله انصاری د مرشد وِ فات او دهرات په خيابان‌کی دده ښخونه .

فردو سی د شاهنامی نظم تمام کیٔ .

دحنفی لوی فقیه او زاهداسماعیل بن حسین بیهقی وفات .

۱۰۱۱ـ۱۰۱۲ م۴۰۲ـ۴۰۳ق

سلطان محمود پنجاب او کشمیر ونیول .

۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

سلطان محمود غرجستان ونیؤ او دشا رانو مستقله شاهی ئی ختمه کړه .

۱۳ ر ۱۰۱۲ م ۴۰۳ ق :

دایلك خان نصر مړینه او دایلك احمد بن علی جلوس په ما وراء النهر کی .

۱۴ر۱۰۱۳م ۴۰۴ق:

دوزیر ابو العباس **فضل اسفراینی** مړینه .

په یار کند کی د قدر خان یوسف دغزنی سره دو ستانه روابط .

دامام سهل محمد صعلو کی لوی مفتی او عالم وفات په نشاپور کی .

۱۰۱۴ م ۴۰۵ ق :

وزیر احمد میوندی خوارزم شاه ته وویل چی خطبه دسلطان محمو د په نامه ووایی .

سلطان محمود دبست له لاری پر غور یر غل وکیٔ او دهغه ځای امیر محمد سوری ئی د آهنگران په کلاکی محصور او بندی کیٔ امیر محمد سوری په زهرو ځان وواژه .

امیر بو علی دمحمد سوری زوی دغور په مندیش کی دسلطان محمود تابع امیرسو . او مسجدونه، مدرسی اومانۍ جوړی کړی .

دابو عبدالله محمد بن عبدالله حاکم نشاپوری محدث او د« تاریخ نشاپور » دموظف وفات (ولادت ئی ۳۲۱ق) .

۱۶ ر ۱۰۱۵ م ۴۰۶ ق :

خوارزم شاه مأ مون د سلطان محمود خور واده کړه .

دابو علی حسن بن علی د قاق نشاپوری عالم او صوفی او وا عظ وفات .

شارابو نصر محمد بن اسددغرستان پا چا په ۴۰۵ ق د سلطان محمود په لاس بندی سو او په۴۰۶ق په هرات کی مړ سو .

۱۰۱۶م ۴۰۷ ق:

دعبدالله بن محمد بن ابراهیم نشاپوری واعظ او مفسر وفات .

دسلطان محمود یر غلونه پر پنجاب او کشمیر باندی .

۱۰۱۷م ۴۰۷ ق شوال :

دخوارزم خلکو مامون خوارزمشاه دسلطان محمود اخښی مړ کیٔ سلطان محمود خوارزم ونیو .

دعبدالملك بن محمد خر گو شی نشاپوری شافعی فقیه او واعظ وفات په نشاپور کی.ده په خرگو شی کوڅه کی یوه مدرسه اوکتابخانه او روغتون جوړ کړی وو .

۱۰۱۷م ۴۰۸ ق

سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علی بن ما مون خوارزمشاه هیسته کیٔ او پر ځای یی لوی حاجب **التونتا ش هلته دخوارزمشاه په‌ډول** وگماره .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجوزجان مقامی امیران فریغونیان ختم سول او ددوی سیمی دغز نوی سلطنت ضمیمه **سو ی .**

دایلك خان لور دغزنی ولیعهد مسعود ته واده سوه .

شهزاده مسعود رسما دسلطان محمود ولیعهد سو .

نظام الملك حسن بن علی طوسی وزیر وز یږ ید.

دابو الخیر خمار حسین بن سوار مشهور خراسانی فیلسوف او عالم وفات . (تولد ئی ۳۳۱ق) .

۱۰۱۸م ۴۰۹ق

سلطان محمود په غزنی کی یو مسجد جا مع او په هغه پوری نښتی یوه لویه مدرسه جوړه کړه .

دامام ابو منصور از هری هروی لغوی عالم و فات .

امام هیصم بن محمد بن عبدالعزیز ناوی هروی دقصص نابی مؤلف وفات سو .

۱۰۱۸ـ۱۹م ۴۰۹ـ۱۰ق

سلطان محمود دهند قنو ج تر گنگا پوری و نیول ، او دری ملیو نه در همه غنیمت یی واخیست .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

له هندوستانه دراستون کیدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت .

۱۰۱۹م۴۱۰ق

حسن دابو نصر احمد زوی د فریغو نی کورنی آخر شهزاده .

۱۰۱۹م۴۱۰ق حدود

دترو جنپاله کابلشاه د ژوندوخت.

دغرستان دپاچا شارارد شیر ژوند .

دامام ابو الطیب سهل بن سلیمان صعلو کی مشهور محدث او فقیه او دسلطان محمود د دربار ملا دژوند وخت .

امام قفال صغیر عبدالله بن احمد مروی شافعی (متوفا ۴۱۷ق) د«مآثر محمودی» کتاب وکیښ .

حاکم امام ابو سلیمان فندق بن ایوب بن حسن له والشتانه دسلطان محمود په حکم دنشاپور قاضی سو.

ابو بکر عبدالله بن یوسف سیستانی حصیری دسلطان محمود ندیم ؤ .

دابو القاسم منصور بن حسن فردوسی طوسی وفات. دی دشاهنامی شاعر او ددنیا له لویو شا عرانو څخه دی . (تولد ئی ۳۳۰ق)

ابو سهل احمد بن حسن حمدوی دسلطان محمود او مسعود وزیر او دری حکمران و تر ۴۳۰ق پوری .

۱۰۲۰م ۴۱۱ق

دخر ښبون بن سړه بن بن کیس وفات دکسی غره په جنوبی لمن کی.داسړی دپښتنو مشرو او پښتو شعر یی سته .

سلطان محمود **غور** فتح کیٔ .

دشیخ الاسلام یو نس بن طاهر نصیری بلخی عالم دکتاب **بهجه د** مؤلف وفات او ښخیدل په بلخ کی.

۱۰۲۱م۴۱۲ق

دابو عبدالرحمن محمد بن حسین سلمی نشاپوری مشهور صوفی او دطبقات الصوفیه دمؤلف وفات په نشاپور کی .(ولادت یی ۳۲۵ق) .

دحافظ احمد بن محمد مالینی

(هروی) محدث وفات په مصریا په هرات کی .

دامیر نصر بن امیر سبکتگین د سلطان محمود کشر ورور وفات .

سلطان محمود دکشمیر لوهرکوټ کلا بند او فتح کیء .

١٠٢٢م٤١٣ق

سلطان محمود دهند گوالیار او کالنجر ونیول .

دقاضی محمد بن فضل رواس (میرك بلخی) مفسر او عالم وفات او ښخیدل په بلخ کی .

دمحمد بن احمد جارو دی هروی لوی محدث وفات .

١٠٢٣م ٤١٣ق

دامام ابو محمد اسماعیل بن ابراهیم سرخسی لوی عالم وفات او دهرات دعیدگاه غر بی خواته‌یی ښخیدل . دی د مناقب الشافعی مؤلف دی. (ولادت یی تر ٣٣٠ ق وروسته) .

دابو سعید احمد بن محمدسجزی لوی منجم او ریاضی پو هاند وفات.

محمد بن عثمان وراق او غزنوی مذهب یو خو شخطه قر آن وکیښ چی په ٤١٤ق ئی وقف کیء . (دمشهد رضو ی کتابـخا نـه)

دمحمد بن‌آدم هروی متکلم‌اولغوی دیوان متنبی دشارح وفات .

سلطان محمود تر کسی غـره (کوه سلیمان) پوری دافغانانوسیمی ټولی ونیولی .

١٠٢٤ـ٢٥م ٤١٥ـ٤١٦ق

سلطان محمود ماوراء النهر ونیو او دکاشغر دقدر خان سره یی معاهده وکړه .

١٠٢٤م ٤١٥ق

اسماعیل دبیتنی زوی په کـوه سلیمان ـ واژه خواکی دپښتنومشر وو ده پښتو شعر سته .

سلطان محمود خپل وزیر احمد بن حسن میوندی عزل‌او مصادره او په هند کی بندی کیء .

ملا محمدغزنوی‌چی دسلطان‌محمود سره هندته تللی ویو تار یخ یـی وکیښ چی تر ١٠٣٢ق پوری لا په هند کی ؤ.

دعلی بن محمد هروی ادیب‌او نحوی دوفات وخت .

امام ابو اسحق ابراهیم بن محمد اسفراینی په نشاپور کی یوه‌مدرسه جوړه کړه .

١٠٢٥م٤١٦ق

سلطان محمود څلور زره‌کهولـه سلجوقیان خراسان ته راوستل .

په دغه کال ده دجنو بی هند پر کاتیا وار حمله وکړه اودسو منـات مندر یی وران کیء گجرات‌یی هـم ونیو .

سلطان محمود په ماوراء النهر کی دقدر خان سره ولیدل .

دخواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزی وفات او ښخیدل په هرات کی .

دلوی محدث امام ابـو عبداللـه محمد بن یمان وفات او ښخیدل په هرات کی .

دفردوسی طوسی وفات په طو س کی .

سلطان محمود دسلجو قاسرائیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی دسلجوقیانو مشرؤ دهندو ستان په کالنجر کی بندی کیء .

١٠٢٦م٤١٧ق

دعبدالله بن احمد قفال صغیـر مروزی مشهور شافعی فقیه دمآثـر محمودی دمولف وفات په سیستان کی (تولد یی ٣٢٧ق) .

دخلیفه القادر بالله سفیـر لـه بغداده سلطان محمود ته راغی .

بهیم پاله آخرنی‌کابلشاه دگندهارا په شرق کی .

١٠٢٧م٤١٨ق

دوه تنه سفیران قلتنکا او قاشی دقتاخان او یغر خان له خوا له خطا او ختن څخه دسلطان محموددربارته راغله .

دامام ابو اسحق ابراهیم بن‌محمد بن ابراهیم اسفراینی مشهور عالم وفات په نشاپور کی .

دسلطان محمود آخره حمله‌پرهند اود ملتان دجتا نو ایلو ل .

عیسی بن عبدالله بلخی کاتـب یوه نسخه خوشخطه قرآن وکیښـی (دمیلان کتابخانه) .

١٠٢٨م٤١٩ق

ابوعلی حسن بن محمد نشاپوری (حسنك) دسلطان محمود وزیر سو.

١٠٢٩م ٤٢٠ق

سلطان محمود ټول ایران و نیو او شهزاده مسعود یی په اصفهـان کی خپل نائب وټاکه .

بوریحان بیرونـی خـپل کـتاب التفهیم لاوایل صناعةالتنجم دریحانه بنت الحسن په نامه تالیف‌کیء .

دابو العباس فـضل بـن عبـاس صاغانی محدث دژوند وخت‌په بغداد کی .

دمحمدبن عبدالله مسعودی‌مروزی شافعی فقیه دشرح مختصرالمزنی دمؤلف وفات په مرو کی.

١٠٢٩ـ١١٠٦م٤٢٠ـ ٥٠٠ق .

دصاعد دکهول دمشهورو پوهانو او قاضیانو دژوند وخت په‌نشاپـور او هرات کی .

١٠٣٠م پنجشنبه ٢٣ ربیع‌الاخر ٤٢١ق

دسلطان محمود وفات او دغز نی په باغ فیروزی کی ښـخول . دده عمر (٦١) او پاچهی ٣٣ کاله وه.

مملکت یی دهند له گنگا څخه تر دجلی پوری او دشمالی خوااله سیر دریا څخه جنوبا دعربو تربحیـری پوری پروت ؤ .

امیر محمد دسلطان محمود زوی په غزنی کی سکه ووهله (دغزنو یانو اتم پاچا) .

١٠٣٠ـ١٠٤٠م٤٢١ـ٤٣٢ق

دناصر الدین الله سلطان مسعود بن محمود دسلطنـت دور ه پـه غزنی کی .

(دغزنویانو نهم پاچا)

١٠٣٠م رمضان ٤٢١ق

القادر بالله خلیفه له بغداده‌خپل عهد اولوا دمرسل بن‌منصورگردیزی په لاس سلطان مسعود بن محمودته په نشاپور کی راولیږل او ده ته‌یی ناصر الدین الله لقب ورکی ء.

١٠٣٠م٤٢١ق شوال .

امیر محمد دسلطان محمود زوی

په تګین آباد کی ونیول سو اوړوند کړ سو .

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن میوندی دهـند لـه زنـدانه راوغوښت او وزیر یی کی .

حسن میکالـی (امیـر حسنك) دسلطان محمود وزیر په بلخ کـی دسلطان مسعود په حکم په دارسو.

دابو بکر محمد بن اسحاق بـن ممشاد واعظ دکـرامیانـو در ئیس وفات په نشاپور کی .

دعلی بن احمد نسوی خراسانی ریاضی پوهاند او مهندس او منطقی دژوند وخت .

۱۰۳۱م۴۲۲ق

سلطان مسعود کرمان او مکران ونیول . او استاځی یی کاشغر تـه واستول .

امام یحیی بن عمار سجستانـــی هروی وفات او دهرات په خیابان کی ښخ سو .

۱۰۳۱م۴۲۳ق

سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس یی دسلجوقیانو ترکمانانو مقابلی ته وټاکه.

امیرابویعقوب‌یوسف بن‌سبکتګین دسلطان مسعود په حکم دسګاونـد دکلا په حبس کی مړ سو .

۱۰۳۲م۴۲۴ق

دقدر خان مړینه ـ دارسلان خان سلیمان مړینه .

التو نتاش خوارزم شاه بخاراته لښکر بوت او مړ سو .

۱۰۳۲ـ۱۰۳۵م۴۲۴ـ۴۲۷ق

هارون دالتو نتاشـ زوی پـــه خوارزم کی دغزنی ترحمایت لاندی پرتخت کښینوست .

۱۰۳۳م ۴۲۴ ق

دخواجه احمد بن حسن میو ندی دغزنی دلوی وزیر په هرات کی‌وفات (۲۰محرم) احمد بن‌علی‌بن‌عبدالصمد وزیر سو.

۱۰۳۳م۴۲۵ق

دمسعود لښکر کشی پر آمل ـ ساری ـ طبرستان .

عباس بن شیش دبو علی وراره دغور امیر دمندیش دو لایت په‌سنګه کلاکی یور صد ګاه جوړ کی ء .

دشیخ ابو الحسن علی بن جعفر خرقانی لوی صوفی وفات (سه‌شنبه ۱۰ محرم په عمر ۷۳کاله) .

شیخ اسعد بـن محمـد سوری د پښتو شاعر دزمینداورپه بغنی کی مړ سو .

ابو القاسم علی بن حاتم بیهقـی چی دسلطان محمود پـه وخـت کی مشرف و ، دسلطان مسعود په‌فرمان «صاحب برید» سو .

۱۰۳۴م۴۲۶ق

احمد ینالتګین په هندوستان کـی یاغی سو ، سلطان مسعود دده مقابلی ته هندو سپه سالار تلك بن جهلـن واستاوه .

هارون سلطان مسعود ته یاغـــی سو ـ دسلطان مسعود استاځی لـه کاشغره راغلل ـ دبغرا خان استاځی سلطان مسعود ته را ورسیدل .

دشافعی فقه دامام ابوعلی حسین بن شعیب مروزی سنجی وفات .

۱۰۳۵م۴۲۷ق

احمد ینالتګین مات او په در یـای

سندکی ډوب سو .

سلجوقیان په خراسان کی ـ

دعلی تګین زامنو استاځی‌مسعود ته راغی .

دابو نصر محمد بن عبدالجبـار عتبی دتاریخ یمینی دلیکوال وفات .

۱۰۳۵ر۳۶م۴۲۷ر۲۸ق

سلطـان مسعود پـه هند کـــی پرهانسی حمله وکړه او خپـل زوی امیر مجدود یی د لاهـور حکمـران وټاکه .

۱۰۳۵ـ۱۰۴۱م۴۲۷ـ۴۳۳ ق

اسماعیل خندان دالتو نتا شـــس زوی په‌خوارزم کی‌اقتدار و مو ند.

دمحمد بنُ علی هروی لغوی او د مصر د مؤذن وفـات (ولاد تـیـــی ۳۷۲ق).

۱۰۳۷م۴۲۸ق

دشیخ الرئیس بوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا بلخی لوی‌فیلسوف طبیب او ددری او عربی مؤلف‌وفات په همدان کی . (تولد یی صفر۳۷۰ق په بخاراکی .)

دامام اسحاق بن ابراهیم بن‌محمد هروی عالم وفات او دهرات پـــه نماز ګاه کی ښخیدل .

دسلطان مسعود استاځی‌ترکستان ته ولاړل او دهغه ځای استاځـــی مسعود ته راغلل .

سلطان مسعود په جوزجان کـــی علی قندوزی مات کی .

۱۰۳۷ر۳۹م۱۳ر۴۲۹ق

سلطان مسعود دسلجوقیانو سره په شمالی ولایاتو کی پـه شخـړو بوخت و،دوی‌ته یی اورشوګا نـــی ور کړی او دغور له خوا غزنی تـه راغی .

سلطان طغرل سلجو قی‌په‌نشاپور کی پاچا سو او خپل ورورپیغو یی دسیستان او پوشـنګ او هـرات حکمران کی .

دابو منصور عبدالملك بن محمد ثعالبی نشاپوری دیتیـمة الدهـــر دلیکوال وفات .(تولد یی ۳۵۰ق).

دابو الحسن بن جولوغ فر خـی سیستانی ددری لوی ستایوال بولله ویونکی شاعر وفات .

داسحاق بن ابراهیم بـن محمـد قراب سرخسی هروی‌مورخ اومحدث وفات (ولادت ۳۵۲ ق).

۱۰۳۸ر۳۹م۴۳۰ق

پر صغانیان دمسعود ژمنی لښکر کشی .

ابویعلی بیهقی حنیفـی ددیـوان انشا مـشر خپل کـتاب السیرة المسعودیه دسلطان مسعود غزنو ی لپاره تالیف کی .

دابوعلی حسین بن شعیب‌سنجی مروزی شافعی فقیه او دفرو عـــو دمؤلف وفات .

دمقامات بونصر مشکان تالیف .

۱۰۳۹م۴۳۱ق

دابو نصر مشکان دسلطان‌محمود او مسعود ددربار لوی منشی وفات.

ابو سهل زوزنـــی صا حبدیـوانـ رسالت سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابو القاسم‌حسن بن احمدعنصری
بلخی دسلطان محمود ددربار لوی
شاعر وفات .

١٠٤٠م٤٣٢ق

سلجوقیانو شمالی ولایات او
خراسان ونیول او په دندانقان کی
سلطان مسعود مات کی .

١٠٤٠ــ١١٧٥م٤٣٢ــ٥٥٢ق

دسلجوقیانو دسلطنت دوره پر
افغانستان باندی .

دحسن بن محمد بن شعیب مروزی
شافعی فقیه وفات په ربیع الاول
٤٣٢ق .

١٠٤٠ مربیع الاخر ٤٣٢ق

سلطان مسعود خپل زوی مو دود
په غزنی کی پرینښو ، پخپله دخزانو
سره هندوستان ته رهی سو .

١٠٤٠م ١١جمادی الاولی ٤٣٢ق

لښکرو په ماریگله کی سلطان
مسعود ونیو او دده پر ځای یی دده
ړوند ورور محمد بیا پاچا کی .

وروسته سلطان مسعود دخپل
وزاره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ
سو .

١٠٤٠م جمادی الاخری ٤٣٢ ق

سلطان مو دود له غزنی څخه
راووت او دخپل ړانده اکا محمد
سره یی په دنپورکی جنگ‌وکی .
محمداوده زوی طاهریی‌ووژل اوددی
بری په‌نسبت یی فتح آباد هلته
جوړ کی .

١٠٤٠م ٤٣٢

امیر محمد دسلطان محمود زوی
دو همه پلا پاچا سو .

١٠٤٠ــ١٠٤٩م٤٣٢ــ٤٤١ ق

دغزنو یانو دیو ولسم سلطان
مودود بن مسعود سلطنت په غزنی
کی .

١٠٤٠ــ١٠٦٣م٤٣٢ــ٤٥٥ ق

دطغرل بیگ بن میکائیل‌دسلجوقی
کهول لومړی پاچا سلطنت .

١٠٤٠م٤٣٢ق

دقاضی صاعد بن محمد ابو العلا
نشاپوری حنفی فقیه او دحنفیانو
درئیس وفات .

دابو نظر عبدالعزیز بن منصور
عسجدی دسلطان محمود ددرباری
شاعر وفات .

په دغه کال دابو النجم احمد بن
قوص منو چهری دسلطان محمود
ددربار دشاعر وفات .

١٠٤١م٤٣٣ق

دسالم بن عبدالله هروی فقیه او
متکلم داللمعد مؤلف وفات .

دابو سهل محمد بن علی هروی
لغوی وفات ٣ محرم په مصر کی
(ولادت رمضان ٣٧٢ق).

طغرل سلجوقی په نشاپور کی
سکه ووهله .

سند پاله دجیه پاله لمسی آخرین
کابلشاه دگندهارا په پای کی .

١٠٤٢م٤٣٤ق

ابو ابراهیم اسماعیل بن محمد
مستملی په دری ژبه دتعرف شر ح
ولیکله .

دابوذر عبد الله بن احمد انصاری
هروی مالکی فقیه او محدث وفات په
مکه‌کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٠٤٣ م ٤٣٥ ق حدود

عبدا لرزاق د احمد بن حسن
میوندی زوی د سلطان مودودوزیرو.

د احمد بن حسین باخرزی د
دمیة القصر د مولف وژل .

١٠٤٤ م ٤٣٦ ق

په ماورا النهر کی شیعی
غور ځنگونه، دابوالفضل عبیدالله‌بن
احمد میکالی‌خراسانی منشی اومولف
امیروفات (نوم یی‌عبدالر حمن هم
راغلی دی)دغزنی دوزیر احمد بن
علی بن عبدالصمد وفات . او د طاهر
مستوفی وزیر کول .

١٠٤٥ م ٤٣٧ ق

امام عبدالکریم بن هوازن قشیری
الرسالة القشیریه په تصوف کی په
عربی وکښله . چی ابوالفتوح
عبدالرحمن بن محمد نشاپوری په
کرمان کی په ٥٥٠ ق په دری ترجمه
کړه .
امام‌ابوالقاسم قشیری په‌نیشاپورکی
یوه مد رسه جوړه کړه

ناصر خسرو بلخی خپل سفرله
جوزجانه دحجاز خواته شروع کی
(٦جمادی‌الاخری)دی‌په جمادی‌الاخری
کی د ٤٤٤ ق بیرته بلخ ته‌راغی .

١٠٤٦م ٤٣٨ ق

دامام ابو محمد عبدالله بن‌یوسف
جوینی شافعی فقیه او مفسر اوادیب
وفات په نشاپور کی .

دعبیدالله بن‌عبدالله هروی محدث
او مورخ دژوند وخت .

١٠٤٨ م ٤٣٩ ق

د عبدالرحمن بن محمد سرخسی
حنفی فقیه د بصر ی د قاضی
وفات د تکملة التجرید خاوند .

دملك ابدال (اودل)بن ترین
د ابدالی افغانانو دیوه نیکه دژوند
وخت په کسی غره کی .

١٠٤٨م‍ــ٤٤٠ ق

دابو ریحان محمد بن احمدبیرونی
لوی عالم او منجم د کتاب الهند او
نورو ډیرو تالیفاتو د مولف وفات،
او په غزنی کی ښخیدل . ده تر
٤٧٢ق پوری ٦٥ کتابونه تا لیف
کړ ی وو.تولد یی ٣٦٢ ق .

د ابو سعید فضل الله بن
ابی الخیر میهنی خراسانی مشهور
صوفی وفات .

د مشهور ادیب علی‌بن حسن‌عمید
قهستانی وفات .

١٠٤٨ ــ١٠٥٢ م ٤٤٠ــ ٤٤٤ق

پر غزنی باندی د طغریل تغلب‌او
د سلطان عبدالرشید وژنه .

١٠٤٨ م ٤٤٠ ق حدود

ابو منصور موفق بن علی الهروی
په درمل پیژند نه کی کتاب الابنیه
عن حقایق الادویه په‌دری ژبه تالیف
کی چی یوه خطی نسخه یی په٤٤٧ق
کال اسدی طوسی وکښله (دویانا
کتابخانه)د منصور بن محمد هروی
فقیه او شاعر او دهرات د قاضی او
د منیة الراضی د مولف وفات .

١٠٤٩ م ٤٤١ ق

د غزنو یانو د وولسم پاچادوهم
مسعود د مودود زوی په غزنی کی
سکه ووهله .

علی بن مسعود بن مجمود په
همدغه کال پاچا شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۴۹ ـ۱۰۵۲ م۴۴۱ـ۴۴۴ ق

د غزنويانو د څورلسم پاچـــا عبدالرشيد دسلطان محمود د زو ی سلطنت پهغزنی کی.

۱۰۴۹ م ۴۴۱ ق

د شيخ عمو مشهور صوفی احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات‌کی او په گازر گاه کی ښخيدل .

ابو معين ناصر بن خسروقباديانی بلخی (حجت خراسان) لهخپله سفره راستون سواود اسما عيلی مذ هب تبليغ يی په بلخ او بدخشان کـــی شروع کی د ده ډله(ناصريه) بللــه کيده .

۱۰۵۰ م۴۴۲ ق

د سلجوقيانو او طغريل دغزنوی لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار اوبست کی د سلجو قيانو ماتی .

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرا می وفات پههرات کی .

د حسن بن مظفر نشاپوری اديب اوشاعر وفات.

۱۰۵۰م۴۴۲ ـ۴۴۳ ق

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاك‌بن محمود گرديزی زين الاخبار پهدری ژبه پهغزنی کی‌د سلطان عبدالرشيد په نامه وکيښی (د عبدالحی حبيبـــی طبع ، تهران ۱۳۴۷)

۱۰۵۲ م ۴۴۴ق

عبدالر زاق بن احمد بـــن حسن ميوندی د سلطان فرخزاد لهوزارته معزول او پر ځای يی خواجه حسن مهران وزير سو .

د خرخيز حاجب‌د غزنی سپه‌سالار په خراسان کی د سلجو قيانو سره جنگونه .

دعبيد الله بن سعيد بن حاتـــم سجزی محدث وفات‌په مکه کی .

طغريل د سلطان محمود مريی د غزنی ترنيولو وروسته ډير غزنـــوی شهزاد گان مړه کړل اوخلکـــو دی وواژه .

۱۰۵۲ ـ ۱۰۶۰ م۴۴۴ ـ۴۵۱ ق

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړی مسعود د زوی سلطنت .

۱۰۵۳ م ۴۴۵ حدود

يوه نامعلوم‌مولف تاريخ سيستان وليکلی .

۱۰۵۴ م ۴۴۶ ق

دابوبکر احمد بن اسحاق صبغی نشاپوری شافعی عالم او فقيه‌وفات.

۱۰۵۵ م ۴۴۷ق

حکيم علی بن‌احمد اسدی طوسی دگرشاسپ نامی شاعر د کتاب‌الابنيه عن حقايق الادويه خطی نسخه‌وکښله (دويانا کتابخانه) مولف يی موفـــق الدين ابومنصور علی الهروی پهدغه کال ژوندی و .

۱۰۵۶ م۴۴۸ ق

د حجةالا سلام ابو حامد محمدبن محمد غزالی طوسی زيږيدنه .

۱۰۵۷ م ربيع الاول ۴۴۹ق

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کی (؟)

داسماعيل بن عبدالرحمن‌بن احمد صابونی نشاپوری فقيه ا ومفسر او واعظ وفات پهنشاپور کی(ولادت‌يی ۳۷۳ ق)

۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق :

په خراسان کی د عربی نسخی‌او

کوفی خط‌په هنری ډول سره گډيږی زوامق عذرای عنصری دپروفـيسور محمد شفيع کتابخانه ـلاهور)

محمود وراق يو تاريخ د ۴۰۹ ق تر واقعو پوری په غزنی کی وکيښی.

امير محمد دعباس زوی په غورکی حکمران وو .

د شار ابراهيم بـــن ارد شير د ژوند وخت .

د سهل بن مرسل لويکی د ژوند عصر .

۱۰،۵۸م ۴۵۰ق حدو د

اسحاق بن ابراهيم بن منصورـ نيشاپوری خپل قصص‌الانبياء پهدری ژبه وکيښی .

محمد بن عمر رادويانی ترجمان البلاغه وکيښی .

د ابوحنيفه اسکافی مروزی دری شاعر د ژوند وخت .

د شيخ امام ابوبکر محمد بن‌امام احمد بن محمد حدادی شالنگـــی غزنوی وفات ۴۵۰ ق .

(قبراو شنخته يی‌په غزنی کی‌سته)

د محمود بن عمر جوهری‌صايغ هروی دری شاعر د ژوند وخت .

۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق

د غزنويانو او سلجو قيانوترمنځ معاهده .

سلطان ابر اهيم د مسعود زوی غزنوی پاچا د سلجوقـــی داود او الپ ارسلان سره روغه وکـــړه او فقط شرقی افغا نستان تر لاهوره غزنوی سلطنت ته پاته شو .

لومړی پلاد سلطان‌لقب دسلطان ابراهيم غزنوی پرسکه ضرب سو .

۱۰۵۹ار ۱۰۹۸م ۴۵۱ ر۴۹۲ ق

د غزنويانو د اولسم سلطـــان ابراهيم د لومـــړی مسعود د زوری سلطنت .

۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق

د علی بن حسين مروزی حنفـــی فقيه وفات .

۱۰۶۲ م۴۵۴ ق

د زهير بن‌حسن بن‌علی سرخسی فقيه اومورخ او مفتی خرسا ن‌وفات.

د عبد الرحيم بن‌عبدا لله صيرفی بلخی قاضی القضاة او شيخ‌الاسلام وفات اوښخيدل پهبلخ کی .

۱۰۶۳ار ۱۰۷۲ م۴۵۵ر۴۶۵ ق

الپ ارسلان د چغری بيگ داود زوی دميکائيل لمسی سلجوقی‌دوهم پاچا .

۱۰۶۴ م ۴۵۷ق

پرختل دالپ ارسلان پر غل.

۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق

د ابوبکر احمد بن حسين‌بيهقی شافعی فقيه او محـــدث او مولـــف وفات .

د قاضی ابو عاصم مـــحمد بـــن احمد عبادی هروی عالم د طبقات الفقها او مبسوط مولف وفات .

حکيم ابونصر علی بن احمداسدی طوسی گرشا سپ نامه نظم کړه .

۱۰۶۶ م۴۵۹ق

شرف الملك ابو سعد مستوفی په بغداد کی دامام ابو حنيفه پرمزار گنبده جوړه کړه .

د ابراهيم بن محمد تونی هروی محدث وفات په هرات کی .

د شيخ يوسف بن محمد سمعان

وفات او ښخیدل په چشت کی .

۱۰۶۷ م ۴۶۰ ق

دشیخ الطایفه ابو جعفر محمدبن حسن طوسی د شیعه مشهور عالم او مولف وفات په بغداد کی . (تولدئی په طوس کی ۳۸۵ ق)

۱۰۶۷ م۴۶۰ق حدود

منصور بن‌سعیدبن حسن میوندی دسلطان ابراهیم دسپاه عارض سو.

د ابوبکر عتیق بن محمد هروی سور آبادی د دری تفسیر لیکوال د ژوند وخت .

قطب الدین حسن بن محمد د غور امیرو .

نظام الملک حسن بن علی‌طوسی د سلجوقیانو لوی وزیر په نشاپور بلخ،هرات ،مروکی (نظامیه مدرسی) جوړی کړی .

د قاروت بن جغری بیگ داود سلجوقی د ژوند وخت چی د کرمان سلجوقیان د ده له پښته دی .

۱۰۶۹ م۴۶۱ ق

د ابوالقاسم بن ابراهیم مروزی فورانی فقیه وفات .

۱۰۶۹م ۴۶۲ ق

دشافعی فقیه حسین بن محمد مرورودی وفات په مرورود کی (۲۳ محرم)

ناصر خسرو بلخی خپل کتاب جامع الحکمتین د بد خشان د امیر علی بن اسد بن حارث په خواهش تالیف کی .

۱۰۷۰ م۴۶۳ ق

د ابو علی حسان بن سعیدمنیعی نشاپوری فقیه او بنای د مسجدواو رباطو جوړوونکی وفات په مرورود کی .

۱۰۷۲ م۴۶۵ ق

د الپ ارسلان پرماورا النهر باندی یرغلونه اودده مړینه ،شمس الملک بنخ او ترمذ ونیول .

د شیخ ابو القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری دخراسان د مشهور صوفی وفات په نشاپور کی .

د ابوبکر زین الدین اسماعیل وراق ازرقی هروی د دری مشهور شاعر وفات .

طاهر بن نصر بن احمد د سیستان پادشاه سو .

۱۰۷۲ر ۱۰۹۲م۴۶۵ر ۴۸۵ ق

دملکشاه د الپ ارسلان زوی سلجوقی دریم پاچا سلطنت .

۱۰۷۳ م۴۶۶ ق

د عثمان بن حسین وراق غزنوی په خط یو ډیر ښکلی منقش قرآن وکیښی سوچی د مشهد رضوی په کتابخانه کی‌ستته.

موید الملک د نظام الملک زوی‌د هرات والی سو .

۱۰۷۴ م۴۶۷ ق

د عبدالر حمن بن محمد داودی پوشنگی فقیه‌اومحدث وفات‌په‌پوشنگ کی .(ولادت یی ربیع الاول ۳۷۴ق)

ملکشاه ترمذ ونیو او دشمس الملک سره ئی روغه وکړه .

د ابوالقاسم علی‌بن حسن‌باخرزی عربی شاعر او دمیة القصر د مولف وژل .

۱۰۷۵ م۴۶۸ق

دابوبکر محمد بن القاسم‌جوینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(صفارنشاپوری) شافعی فقیه‌وفات.

۱۰۷۶ م ۴۶۹ ق

سیف الدو له د سلطان ابراهیم غزنوی له‌خوا د هندو ستان‌حکمران او له بغداده د صنیع امیر المومنین لقب ورکړ سو .

ابو بکر محمد بن‌احمد بن هیثم رود باری بلخی دقرائت عالم خپل کتاب (جامع القراآت) په۴۶۹ ق د سلطان ابراهیم بن مسعود په نامه په‌غزنی کی‌تالیف کی.(۱۷ محر م)

د عبدالله بن سعید بن حاتم سجزی محدث او دالا بانه د مولف وفات.

۱۰۷۷ م ۴۷۰ ق

د ابوا لفضل محمد بن حسین بیهقی‌دغزنی ددربار منشی‌اودتا ریخ بیهقی‌دمو لف‌وفات‌په‌غزنی کی.(تولد یی دبیهق په حارث آباد کی۳۸۵ق»

انوشتگین چی د بلکا تگین مریی وپه خوارزم کی د غر شاه په لقب د خوارز مشاهی دوهم کهول جوړ کی چی تر ۶۱۷ ق‌پوری دغه‌کورنی حکمرانه وه .

د احمد بن عبدالملک نشاپوری دخراسان دمحدث وفات .

د الشیخ العمید الجلیل سید ابوالفضل محمد بن‌علی طوسی‌وفات پنجشنبه ۹ رمضان ۴۷۰ ق(قبر او شنختنه یی په غزنی کی ستته»

۱۰۷۷ م۴۷۰ ق حدود

د هیصم بن محمد ناوی (هروی) د دری قصص الانبیأ د مولف دژوند وخت .

۱۰۷۸ م۴۷۱ ق

د حسن بن علی بن محمد بلخی وخشی محدث اوقاضی‌وفات (ولادت یی ۳۸۵ ق)

۱۰۸۰ م ۴۷۳ ق

د ابو علی فضل بن محمد فارمدی طوسی مشهور عارف وفات .

۱۰۸۲ م ۴۷۴ ق

دقاضی القضات ابوبکر محمد بن عبدالملک اسکا فی بلخی وفات ا و ښخیده نگک په بلخ کی .

۱۰۸۴ م۴۷۷ ق

ابو علی فضل بن محمد فارمدی د خراسان مرشد وفات سو .

تکش په‌بلخ کی والی سو ملکشاه دی په ترمذ کی ونیوی اوړوند یی کی .

د احمد بن محمد بن عبدالجلیل سجزی ریاضی پوهاند او منجم وفات .

بیبی د عبدالصمد هروی لور محد ثه وفات سوه (ولادت یی ۳۸۷ ق) عبدا لاول هروی له دی شخه روایت کوی .

۱۰۸۵ م۴۷۸ ق

د امام الحرمین ابوالمعا لی عبدالملک بن عبدا لله جوینی وفات چی د نشاپور نظامیه مدرسی مشر استادو.

ولادت یی په جوین کی ۴۱۹ ق

١٠٨٧ م ٤٨٠ ق حدود :

دسلطان ابراهیم غزنوی دسلطنت اوږده دآرامی دوره اودخیر آباد ، ایمن آباد دکلا وجوړول ،مسجدونه اومدرسی او قصرونه آباد ول.

دابو حاتم مظفر بن اسماعیل اسفزاری مهندس اومنجم وفات.

فاطمه دابوعلی دقاق لور د خراسان زاهده وفات سوه .

قتلمش دارسلان پیغوز وی د اسرائیل لمسی چی داناطول سلجوقیان دده له پښته دی .

تتش دالپ ارسلان زوی چی دشام سلجوقیان ځنی پیدا سول.

دعبدالله بن سعید خوافی شاعر اومنشی او حاسب دخلق الانسان دمولف وفات په بغداد کی .

١٠٨٨ م ٤٨١ ق

دناصر خسرو بلخی شاعر اوسماعیلی مولف وفات دبدخشان په یمگان کی (تولد ٣٩٤ ق قبادیان)

دقاضی القضات خلیل بن احمد شجری بلخی وفات.

داحمدبن عبدالصمد هروی محدث وفات.

دشیخ الاسلام ابو اسماعیل عبدالله بن محمد انصاری هروی رفات او ښخیدل دهرات په گازرگاه کی.

(تولد ٢ شعبان ٣٩٦ق) د طبقات الصوفیه او منازل السایرین ارنورو ډیرو عربی اودری تالیفاتو خاوند .

په سیستان کی کاختی .

١٠٨٩ م ٤٨٢ق

فقیه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن محمد جوزجانی په ویهندکی یوځا جوړ کی (دبر لیك ئی دپیښور په موزیم کی)

دفخر الاسلام علی بن محمد بزدوی حنفی مشهور فقیه داصول الفقه دمؤلف وفات.

١٠٩٠ م ٤٨٣ ق

محمد بن ابو جعفر محدث او صوفی دبستان العارفین مؤلف وفات سو.

دشمس الائمه محمد بن احمد سرخسی مشهور فقیه او دمبسوط دمؤلف وفات.

تاج الدین ابو الفتح صفاری دسیستان پاچاسو.

١٠٩٢ م ٤٨٥

نظام الملك طوسی وزیر خپل کتاب سیاست نامه یاسیرالملوك په فصیحه دری ٥٠ فصله تالیف کی .

١٠٩٢ ــ ١٠٩٤م ٤٨٥ـ٤٨٧ ق

دسلطان محمود دملکشاه زوی سلجوقی خلرم پاچاسلطنت .

١٠٩٢ م ٤٨٥ ق

نظام الملك ابو علی حسن ابن ابو الحسن علی بن اسحاق طوسی د سلجوقیانو مشهور وزیر اولیکوال (تولد ٤٨٠ یا ٤١٠ په طوس کښی وزارت له ٤٥١ق تر ٤٨٥ق پوری» په ١٠ رمضان ٤٨٥ ق دبغداد پر لار دبوطاهر ارانی په لاس ووژل سو .

١٠٩٣ م ٤٨٦ق

دابو عبدالله حسین بن احمد زوزنی خراسانی قاضی او لغوی دکتاب المصادر د مؤلف وفات.

١٠٩٤ـ١١٠٤م ٤٨٧ـ ٤٩٨

برکیارق دملکشاه زوی دسلجوقی پنځم پاچا سلطنت .

١٠٩٦ م ٤٩٠ ق حدود

دابو الحسن علی بن عثمان هجویری غزنوی لوی صوفی د کشف المحجوب دمولف وفات په لاهور کی .

محمد بن منصور مستوفی (متوفا ٤٩٤ ق) په مرو کی یوه مدرسه جوړه کړه .

دعبدالرحمن بن علی بن ابی الصادق نشاپوری طبیب (بقراط ثانی) وفات .

دعبیدالله بن عبدالله حداد نشاپوری حنفی فقیه او محدث او قاضی وفات تر ٤٩٠ ق وروسته.

دمحمد بن احمد بن ابی سهل سرخسی حنفی فقیه او متکلم او دالمبسوط دمولف وفات (٤٨١ ق ؟)

١٠٩٧ـ١١٢٧ م ٤٩١ـ٥٢١ق

دقطب الدین محمد خوارزمشاه سلطنت .

١٠٩٧ م ٤٩١ ق

دعلی بن سهل بن عباس نشاپوری مفسر وفات .

دعطاء بن یعقوب دغزنوی دربار کاتب او دعربی اودری د شاعر وفات .

دابو الفتح عبدالرزاق منیعی بن حسان دخراسان دمحدث او فقیه وفات.

سلطان سنجر سلجوقی دملکشاه زوی هرات ته راغی.

١٠٩٨ـ١١١٥ م ٤٩٢ـ٥٠٩ ق

دغزنو یانو داتسلم پاچاعلاء الدین دریم مسعود سلطنت .

١٠٩٩ م ٤٩٣ ق حدود

قطب الدین حسن بن محمد دغور دشاهنشاهانو نیکه دوجیرستان په جنگ کی ووژل سو.

شیخ عبدالهادی دخواجه عبدالله انصاری زوی په هرات کی مقتول او په گازرگاه کی ښخ سو .

١١٠٠م ٤٩٤ ق

دامام ابولفرج عبدالرحمن احمد سرخسی شافعی فقیه وفات (زیږیدنه ٤٣٢ ق)

١١٠١م ٤٩٥ حدود .

امام غزالی په دری کیمیای سعادت وکښښ .

سرهنگ عمید محمد خطیبی هروی دغزنی سپه سالار اووروسته دقزدار حکمران و .

١١٠٢م ٤٩٦ ق

دابو الفضل محمد بن محمد سهلکی بسطامی فخر الاسلام وفات .

١١٠٤ م ٤٩٨ ق

درهم ملکشاه دبرکیارق زوی دسلجوقی شپږم پاچاسلطنت .

١١٠٦م ٥٠٠ ق

دابونصر محمدبن احمدبن ابو جعفر هروی پیر ایروه وفات او دهرات په خمچه آباد کی ښخیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غزني کې دسلطان علاء الدين مسعود دماینی مهد عراق دسلطان سنجر دخور په توجه آرامسی او د سلجوقیانو سره دوستی.

دطغانتگین غز نوی سالارفتوحات دهند تر گنگاپوری .

دابو حاتم مظفر بن اسما عیل اسفزاری اسمان اوریاضی پوها ند (کائنات الجو) کتابوکیښی .

دشیخ علی قسوره بن محمـد گردیزی دژوند وخت .

امام ابوعلی حسن بن علی‌قطان مروزی مشهور طبیب او عا لم‌خپل کتاب (کیهان شناخت)وکیښی. (تولد ئی مرو ۴۶۵ق)

دملک گرت دژوند وخت په‌غور اوهرات کی ، دکرت دپاچهانو لوی نیکه.

محمد بن حسین بن عمر هروی تاریخ برامکه په‌دری ترجمه‌کی.

۱۱۰۶ م ۵۰۰ ق حدود

عمدة الملک رشید بن محتا ج دسلطان ابراهیم غزنوی سپهبد او دمسعود سعدممدوح و.

خواجه محمد بن بهروز احمـد وزیرو .

خواجه طاهر بن علی ثقت الملک دبو نصر مشکان وزاره دغز نـی وزیرخاص و.

قوام الملک نظام الدین ابو نصر فارسی دشهزاده شیرزاد سره دهند سپهسالارسو .

عمید الملک عمادالدوله‌ابوالقاسم خاص دسلطان ابراهیم غز نوی د دربار مشرو.

منصور بن سعید بن احمد بن حسن میوندی دسلطان ابرا هیـم غزنوی صاحب دیوان عـر ض و عبدالحمید بن‌احمدبن عبد الصمد د سلطان ابراهیم غزنوی وزیرسو.

دقاضی امین الملة عبدالودود د عبدالصمد غزنوی زوی د ژ و نـد وخت .

ابونصر محمد بن عبدالحمیـد مستوفی دبهرا مشاه غـز نـو ی وزیرو.

ابومحمد بن حسن قـایـنـی د بهرامشاه غزنوی وزیرو .

خواجه اسماعیل شنیزی د حکیم سنایی مرشد او استاد دژو نـد وخت .(قبرئی تراوسه په شنیـز کی‌ستته)

علاء الدین ابو یعقوب یـوسف اونجم الدین ابو المعا لـی‌احمـد دقاضی القضات یوسف‌بن احمـد حداد شالنگی غزنوی زا من پـه غزنی کی‌علماوه.

دشیخ الاسلام جمال الدین ابو نصر احمد بن محمد بن سلیمـان صغانی دژوند وخت. (قبرئی پـه غزنی کی‌ستته)

دابو سعد احمد بن ابویوسف هروی‌دکتاب (الاشراف‌علی‌غوا مض الحکومات) دمؤلف ژوند.

دملک الجبال عزالدین حسین بن قطب الدین حسن‌غوری‌پاچاسلطنت په‌غور کی .

دعبدالرب بن منصور غـز نو ی فقیه اودملتمس الاخوان دمؤ لف د ژوند و خت .

دابو العباس فضل محمدلو کری مروزودی مشهور فیلسوف د ژوند وخت. .دډیرو ترکی لغاتو گډیدنه‌په دری اوپښتو ژبو کی.

۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق حدود

ثقة الملک طاهربن علی دسلطان مسعود بن‌ابراهیم وزیر و .

۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود

جمال المعاشرین دغزنی دقـوال ژوند .

دزاهدبن محمد بن احمد سرخسی شافعی محدث وفات .

۱۱۱۰ م ۵۰۴ ق حدود

دابوالفرج بن مسعودرونی ددری مشهور شاعـر اود غـز نویانـو د ستاینکی وفات، (تولدئی‌د ۴۳۵ ق حدود)

۱۱۱۱ م ۵۰۵ ق حدود

دحجة الاسلام ابوحامد محمد بن محمد غزالی طوسی و فات (تولدئی ۴۵۰ق) دی د«حیاء علوم الدین» او نورو ډیرو تالیفاتو خاوندی .

عثمان مختاری غزنوی شاعرخپله «شهر یار نامه» په دری ژبـه نظم کـړه .

دجمال الحکماء ابوالحسن علی‌بن محمد دغزنی دطبیب دژوند وخت .

۱۱۱۲ م ۵۰۶ ق

دامام زاهدسلیمان‌بن احمدصغانی قاضی وفات (قبرئی په غزنی کـی ستته)

نظامی عروضی سمرقندی دبلخ د برده فروشانو پـه کوڅه دامیرابو سعید جره په‌کور کی‌دعمر خیام‌سره لیدنه وکړه .

قاضی حسن محمودی او قاضی حسین محمودی د احمد زامن دبلخ قاضیان مـړه اوپه‌بلخ کـی ښـخ سول .

۱۰۹۸-۱۱۱۴ م ۴۹۲-۵۰۸ ق

دغزنی دیوه منار بناد (السلطان الاعظم‌ملک الاسلام‌علاء الدولةوالدین ابوسعد مسعودبن ظهیرالدوله امیر المؤ منین ابراهیم خلد الله ملکه) په نـامـه

۱۱۱۵-۱۱۱۷ م ۵۰۹-۵۱۱ ق

دغزنویانو دشلم پاچا ارسلان‌شاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۶ م ۵۱۰ ق

دعبدالرحمن بن‌احمد خزاعی‌شیعی نشاپوری عالم وفات .

دمحمد بن‌منصور سمعانی مروزی محدث او فقیه وفات پـه مرو کی (ولادت ۴۶۶ق)

۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق

د غزنویانو د یوویشتم پاچا بهرا مشاه ددریم مسعود زوی سلطنت .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ یا ۵۱۷ ق

د حکیم ابوالفتح عمربن ابراهیم خیام نشاپوری لوی منجم اوریاضی پوهاند اوشاعر وفات پـه نشاپور کـی .

۱۱۱۵ م ۵۰۹ ق

دغزنو یانو دنونسم پاچا شیرز اد ددریم مسعود زوی جلوس پـه‌غزنی کـی .

د اسماعیل بـن عبدالسلام بـن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی فقیه ژوند په بغداد کی .

علاءالدین مسعودغزنوی‌خیل‌وروور شیرزاد مړ کیء، اوبل وروړ بهرا مشاه ئـی سلطان سنجر تـه پناه ورووړه .

١,١٦ م ٥١٠ ق

سلطان ارسلانشاه غزنوی یـوه مانی په‌غزنی کی جوړه کړه .

ملك الجبال عزالدین حسین دقطب الدین حسن زوی دغور امیرؤ چی‌دده اوه زامن پر غـوری دولت قابض سوه ..

١١١٦ م ٥١٠ ق حدود

دابوعبدالله احمدبن عمر خراسانی د الایضاح فی‌القراآت العشر دمؤلف دژوند و خت .

خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدین یوسف بن یعقوب دغزنی‌سپه سالار او وزیر و.

قاضی القضات یو سف بن احمد حدادی شالنگی غـزنوی د سلطان مسعود دعهد دغزنی قاضی القضات او وزیر و.

موفق الدوله ابو طاهر خاتونی‌د سلجو قیانووزیرخپل «مناقب‌الشعراء» وکیښ .

د نصربن ابراهیم هروی حنفـی محدث دالمسند دمؤلف وفات .

دعثمان‌بن عمرمختاری‌غزنوی ددری دمشهور شاعر دژوند وخت .

١,١٧ـ١١٥٧ م ٥١١ـ٥٥٢ ق

سلطـان سنجرد ملکشاه زوی د سلجوقی اتم لوی پـا چا سنلطنت .

بهرا مشاه غزنوی پرخپله سده باندی دسلطان سنجر سلجوقی نوم ځم‌وکیښ .

١١١٧ـ١١٥٧ م ٥١١ـ٥٥٢ ق

دغزنی دیوه منار بناد(السلطان الاعظم ملك الاسلام یمین الـدولت وامین الملة ابـو المظفر بهرامشاه خلدالله تعالی ملکه) په نامه .

١١٠٤ـ١١١٧ م ٤٩٨ـ٥,١ ق

دسلطان مـحمد دملـکشاه زوی سلجوقی ارم پاچا سلطنت چـی د عراق‌سلجوقیان دده له‌پښته‌دی .

دمحمد بن عمر ضریر بلخی‌مفسر اوواعظ ، ددعوةالهند دمؤلف وفات

اوښه‌خیدل په‌بلخ‌کی ٥١١ ق .

دقاضی‌القضات شیخ الاسلام بلخ محمد ابو القصیر بلخی و فـــا ت

١١١٨ م ٥١٢ ق

دبهرامشاه غزنوی‌لښکرو په‌ملتان کـی محمد باهلیم دده دزامنو سره مات‌کی اوپه سوالك‌کی دناکوړ کلا جوړه کړه .

دسلمان بن‌ناصرنشاپوری شافعی متکلم ، صوفی فقیه وفات .

دشمس الائمه ابوالقاسم‌اسماعیل بن‌حسن‌بیهقی دمرود مدرسی‌داستاد وفات .

١٠٤٢ـ١١١٩ م ٤٣٣ـ٥١٣ ق

د شیخ الافاضل علی‌بـن احمـد بنجکردی نشاپوری‌ادیب دژونددوره (وفات په‌نشاپور کی رمضان)

١١٢٠ م ٥١٤ ق حدود

طبیب شرف الزمان طاهر مروزی (طبایع الحیوان) تالیف کی .

دعبدالرحیم‌بن عبدالکریم‌بن‌هوازن قشیری نشاپوری صوفی اووا عـظ وفات په نشاپور کی.

دناصربن محمد عیاضی سرخسی فقیه اومحدث وفات په سر خس کی (ولادت ٤٣٩ ق)

١١٢١م ٥١٥ ق

د غزنوی دوری دمشهور شاعـر مسعود سعد سلمان وفات په غزنی کی (تولدئی لاهورد ٤٤٠ ق حدود)

١١٢١ م ٥١٥ ق حدود

دابو حاتـم مظفر بـن اسماعیل اسفزاری ریاضی‌پوهانه اوهیئت‌دان وفات .

دابو المفاخر محمد بـن منصور قاضی سرخس په نامه حکیم سنایی (سیرالعباد الی المعاد) نظم‌کی .

١١٢٢ م ٥,٦ ق

دعلی بن احمد غزال نشاپوری نحوی اوقاری وفات.

دابو محمد حسین بن مسعودفراء بغوی شافعی‌فقیه‌اود (مصابیح‌السنه) دمولف وفات په‌مرورود کی(شوال)

برهان‌الدین ابوالحسن علی‌بن ناصر ریانگر غزنـوی واعظ بـغداد تـه ولاړ .

١١٢٣ م ٥١٧ ق

دحکیم عمر خیام نشاپوری وفات په‌نشاپور کی .

دشیخ الاسلام محمدبن محمدزالی بلخی وفات اوښه‌خیدنگ په بلخ‌کی

١١٢٤ م ٥١٨ ق

داحمد بن محمد میدانی نشاپوری ادیب اولغوی دکتاب (السامی‌فی‌الاـ سامی) دمؤلف وفات .

حکیم سنایی له سفره غزنی تـه راستون سو .

محمد بن‌نصر هروی بشکانی د بغداد قاضی اوفقیه په همدان کی وراژه سو (ولادت‌یی ٤٥٨ ق) .

شرف الدوله رضی الملك احمد دغزنی سپه سالار و .

١,٢٦ م ٥٢٠ ق

ابو الفتح اسعد بن محمدمیهنی دبغداد د نظامیه مـدرسی داستـاد وفات .

دمجدالدین احمد بن محمد غزالی طوسی وفات.دی دامام غزالی‌ورو ر دی .

رشیدالدین ابو الفضل احمد بن محمدمیبذی دخواجه عبدالله‌انصاری تفسیر کشف الاسرار ولیکلی .

١١٢٦ م ٥٢٠ ق حدود .

ابونصرمحمدبن عبدالحمیدمستوفی دبهرامشاه غزنوی وزیرو .

دامیر الشعراء محمدبن عبدالملك معزی نشاپوری دسلجوقیانو ددربار دری شاعر وفات .

١١٢٧ـ١١٥٦ م ٥٢١ـ٥٥١ ق .

داتسز بن محـمد خـوارز مشاه سلطنت .

دعلاء الدین حسین غوری اوبهرامشاه غزنوی جنگ پرتگین آبادباندی چی غوری پاچا هغه ونیو ی.

۱۱۲۸ م ۵۲۲ ق

دحسن بن محمدبن خسرو بلخی حنفی عالم وفات

۱۱۲۹ــ۳۰ م ۵۲۴ــ۵۲۵ ق

حکیم سنایی غزنوی (حدیقةالحقیقه) پەدری ژبه نظم کړه اومحمد بن علی الرفاسره راټوله کړه لس زره بیته دبهرامشاه غزنوی پەنامه

۱۱۳۰ یا ۱۱۴۰ م ۵۲۵ یا ۵۳۵ ق

دحکیم ابوالمجد مجدود بــن آدم سنایی دغزنی دمشهور عارف اودری شاعر وفات . (یکشنبه ۱۱ شعبان ۵۲۵ ق) .

۱۱۳۰ م ۵۲۵ ق حدود

امام برهان الدین ابوالحسن علی بن ناصر بریانگر غزنوی عالم پەبغداد ـــی .

خواجه عمید احمد بن مسعودتیشه ـــن دسلطان بهرامشاه غزنـــوی د دربار مشرو .

۱۱۳۱ م ۵۲۶ ق

دخراسان دقاضی القضات احمدبن بن محمدبن صاعد وفات .

۱۰۶۹ــ۱۱۳۳ م ۴۶۱ــ۵۲۷ ق

د مجدالدین اسعدبن ابـــی نصر میهنی طوسی شافعی فقیـــه دژوند دوره .

د خواجه قطب الدین مودودبـــن یوسف چشتی زاهد اوصوفی وفات پەچشت کی .

۱۱۳۳ م ۵۲۸ ق

حکیم سنایی غزنوی (طریق التحقیق) تالیف کړ (؟) .

۱۱۳۵ م ۵۲۹ ق

دعبدالغافربن اسماعیل نشاپوری شافعی محدث اوفقیه دالسیاق فی ذیل تاریخ نیسابور دمؤلف وفات په نشاپور کی (ولادت ئی ۸ ربیع الاخر ۴۵۱ هجری)

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق ۲۴ جمادی الاولی

محمد بن اسماعیل غوری عالم په هرات کی وفات او ښخ سو (شنخته ئی سته) .

۱۱۳۵ م ۵۳۰ ق

ابو محمد بن قاینی دبهر امشـــا ه وزیر وپەغزنی کی

دمحمد بن حمویه جوینی مفسر او صوفی اوفقیه دلطایف الاذهان دمؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ ق) .

۱۱۳۷ م ۵۳۲ ق

دابو العلا صاعد بـــن حسین بن اسماعیل بن صاعد دخراسان دقاضی وفات په نشاپور کی .

دشرف الدین ابو محمد بن علی بـــن ابوطالب حسینی بلخی وفات اوښخیدل په بلخ کی .

۱۱۳۸ م ۵۳۳ ق

دابوبکر محمد بن احمد خرقـــی مروزی لوی منجم اوجغرافیا اوریاضی پوهاند مؤلف وفات .

دزاهر بن طاهر نشاپوری محـــد ث وفات .

۱۱۴۰ م ۵۳۵ ق

دشیخ الاسلام محمد بن حسین فلانسی دبلخ دجامع دامام وفات او په بلخ کی ښخیدنه .

۱۱۴۱ م شنبه ۷ شعبان ۵۳۶ ق

د ابـــو یوسف اسما عیل بـــن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن عبدالرحمن بن ابراهیم بن بشیر بن منکو لغمانی حنفی فقیه او په بغداد کی دامام ابوحنیفه دمدرسی داستاد وفات او هلته ئی ښخیده .

۱۱۴۱ م ۵۳۶ ق

ابو المعالی نصرالله بن محمد د بهرامشاه غزنـــوی منشی او وزیـــر (کلیله او دمنه) کتاب پەدری وکیښی

دادم بن اسعد هروی دبلخ د نظامیه مدرسی داستاد وفات .

دعثمان بن عمرغزنوی مقری عالم وفات او په بلخ کښی ښخیدنګ .

دشیخ ابونصر احمد بن ابوالحسن نامقی جامی مشهور پـــه ژنده پیل وفات (ولادت ئی ۴۴۱ ق) .

دابو سعد آدم بـــن احمد هروی نحوی عالم وفات .

دابو الفتح مختار بن عبدالحمید بوشنجی مؤرخ وفات .

دامام ابـــو سعد اسماعیل بـــن عبدالواحد فوشنجی هروی وفات .

قاضی بهاء الدین عمر بن احمد محمودی دبلخ قاضی وو .

۱۱۴۲ م ۵۳۷ ق

اتسز خوار زمشاه نشاپور ونیو دسلطان سنجر سلطنت بیا پرخراسان دائی .

دشیخ ابو حامد فریدالدین محمد بن ابراهیم عطار نشاپوری لوی صوفی تولد .

دنجم الدین ابوحفص عمربن محمد نسفی حنفی عالم وفات پەسمر قند کی (تولدیی ۴۶۱ ق) دەدعتقا داهل سنت رساله په ۵۳۵ ق وکښنه .

د عبدالمجید بن اسماعیل قیسی هروی حنفی فقیه او دروم قاضی وفات پەقیسار یه کی .

درئیس بلخ سیدمحمدبن حسین حسینی وفات په بلخ کی .

۱۱۴۳ م ۵۳۸ ق

خواجه فرید الدین محمد بـــن ابراهیم عطار خپل منطق الطیر نظم کی .

۱۱۴۵ م ۵۴۰ ق حدود

دابو الفضل محمد بن سلیمان بن احمد صفانی دغزنی د قاضی وفات (قبرئی په غزنی کی سته) .

دعبدالرشید بن ابی حنیفه ولوالجی بدخشی دفتاوی ولوالجیه د مؤلف وفات . په ولوا لج کی (ولاد ت یی ۴۶۷ ق) .

ملك فخرالدین بن عزالدین غوری نو نسم پاچا سکه ووهله اوشغنان، تخار، درواز، وخش، بدخشان ئی هم ونیول .

د عمید محمد بـــن عثمان یمینی غزنوی کاتب دبهرامشاه غزنوی د دربار شاعر دژوند وخت .

شرف الدین محمد بن ناصر علوی غزنوی د بهرامشاه غزنوی ددربار شاعرو .

عبدالله محمد بن طیفور سجاوندی غزنوی تفسیر سجاوندی مؤلف وفات سو .

د ادیب صابر اسماعیل ترمذی دری شاعر وفات .

حوز ملك دشارشاه بن ابراهیم غرستانی لور سلطان حسین جهانسوز غوری وکړه .

١١٤٦ م ٥٤١ ق

قطب الدین محمدبن عز الد ین دغور امیرپه غزنی کی بهرامشاه‌وواژه، اود غوریانو او غزنویانو دعداوت سبب سو .

١١٤٧ م ٥٤٣ ق

ظهیر الدین محمد بن مسعود غزنوی ریاضی‌پوهاند «کفایةالتعلیم» په دری ژبه تالیف کی .

١١٤٨ـ ١١٤٩ م ٥٤٣ـ٥٤٤ ق

دسلطان سیف الدین بن عزالدین غوری اتلسم پاچا داقتدار وخت .

داسعد بن محمدبن موسی‌فوشنجی محدث وفات په فوشنج کی ذیقعده ٥٤٣ ق)

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

بهاء الدین سام بن‌محمد چی د منديش په‌سنگه کی امیرو، دفیروز کوه پرتخت کښېنو ست .

١١٤٩ـ١١٥٩ م ٥٤٤ـ٥٥٤ ق

دغوری خوارلسم پاچا بهاء الدین سام بن عزالدین حسین سلطنت .

١١٤٩ـ١١٥٦ م ٥٤٤ـ٥٥١ ق

دسلطان علاءالدین حسین جهانسوز بن عزالدین دغوریانو داولسم پاچا سلطنت .

١١٤٩ م ٥٤٤ ق

سلطان سیف الدین‌سوری غوری په‌غزنی کی دخپل‌وزیر سیدمجدالدین دوسوی سره دبهرامشاه په‌حکم د پل طا ق‌پرسر وځړول سو.

د احمد بن علی بوجعفرك مقری بیهقی لغوی عالم و فات (تولد ٤٧٠ ق)

١١٥٠ م ٥٤٤ ق حدود

دحکیم ابوعمر عثمان بن عمر مختاری غزنوی ددری لوی شاعر وفات.

دمحمد بن محمد رضی الد ین سرخسی حنفی فقیه او مؤلف وفات په‌دمشق کی .

دامام فخرالدین رازی محمد بن عمر مشهور امام اومفسرزیږیدنه .

١٠٨٥ـ١١٥١ م ٤٧٧ـ٥٤٥ ق

دعتیتو بن‌علی‌بن منصورمروی‌فقیه او دیب اوحاسب دژوند دوره‌په مرو کی پر ١٥ ذیقعده زیږیدلی او په ٢٧ شوال وفات سوی دی .

١١٥٠ م ٥٤٥ ق

غوری سلطان علاء الدین حسین غزنی وسواځه وله دی جهته په (جهانسوز) مشهور سو .

١١٥١ م ٥٤٦ ق

غوری‌سلطان علاء الدین‌جهانسوز دبست ښاروناړاوه .

دبلخ دقاضی ابوسعد عمر بن علی بن حسین محمودی وفات او ښخیدل په‌بلخ کی (ولادت ٤٥٧ ق)

دابو الفتح محمد بن ابوالقاسم عبد الکریم شار ستانی متکلم د «دالملل والنحل» دمؤلف و فات (شار ستان په‌خراسان کی نسا ته نژدی‌ؤ) .

١١٥٣ م ٥٤٨ ق

دعین‌الزمان حسن قطان مروزی‌بن علی طبیب‌اوریاضی‌پوهاند دلوکر ی دشاگر وفات په مروکی (تولدئی په مروکی ٤٦٥ ق) .

دعبدالرحمن بن محمد خرکردی

پوشنگی محدث وفات .

١١٥٥ م ٥٥٠ ق حدود .

د سلطان سنجر سلجوقی او سلطان علاء الدین حسین جهانسوز جنگ دنوبی په‌سه گوشه ناب کی، چی جهانسوز ونیول سو اومعاف سو .

دغوری ملك شهاب الدین محمد حرنك بن عزالدین حسین داقتدار وخت .

ملك شجاع‌الدین علی‌بن عزالدین هم پادغه وخت‌کی دغور په جرماس کی حکمران‌و .

امیر فخرالدین خالد بن ربیع‌مکی دعلاء الدین جهانسوز غوری دیا ر شاعر اوعالم دژوند وخت .

شیخ تیمن په‌غورکی د پښتو شاعرو .

دمحمود بن‌ابی الحسن بن حسین نشاپوری غزنوی مفسر او لغوی وفات .

دعبدالرحمن خازن‌مروزی‌حکیم او مهندس دزیج‌سنجری‌اومیزان‌الحکمه دمؤلف وفات .

١١٥٦م ٥٥١ ق :

قره خطائیان او غزان‌را غلل‌اودولت سنجری ئی ونړاوه سلطان سنجرئی ونیوی .

داتسز لښکر کښی پر خراسان اود سلطان سنجرایله کیدل .

د برهان الدین علی بن ناصر بریانگرغزنوی عالم‌وفات‌په‌بغدادکی.

١١٥٦ـ١١٧٢ م٥٥١ ـ٥٦٨ ق:

دایل ارسلان‌بن‌اتسز خوارزمشاه سلطنت .

ملك سیف الدین بن علاء الد ین جهانسوز غوری شلم پاچا سکه وو هله .

نظام الدین احمد بن عمربن علی مشهور په‌نظامی عروضی‌سمر قندی دغور یانو د دربار لیکوال چهار مقاله یا مجمع النوادر تالیف کړه .

١١٥٧ م ٥٥٢ ق

دابو تمام محمد بن عبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی‌فقیه وفات (١١ رمضان) او د بغداد په باب الطاق کی ښخیدل.

دناصر بن‌سلمان‌انصاری نشاپوری شافعی فقیه‌او محدث‌وفات په‌مروکی.

د سلطان سنجر سلجوقی وفات.

د قاضی بر هان الدین منصوربن ابو سعد محمد بن ابو نصر صاعدی د نشاپور دقاضی او حنفی‌امام‌وفات.

١١٥٧ ـ١١٦١ م ٥٥٢ ـ ٥٥٧ق

په غزنی کی دمحمودی کهول دوه ویشتم پاچا خسرو شاه بن بهرامشاه سلطنت .

١١٥٨ م٥٥٣ ق

د عبدالاول بن عیسی بن شعیب صوفی سجزی هروی محدث وفات.

داحمد بن‌علی ظهیر بلخی حنفی فقیه او اصولی وفات .

د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعی فقیه او محدث او مورخ وفات په‌مروکی (ولادت یی دمر و په‌خرق‌کی ٤٧٧ق)

١١٥٩م ٩ شعبان ٥٥٤ق

د ابو عبدالله الضریر محمد بن عبدالرحمن بن حسن لغمانی حنفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقیه وفات او ښخیدل دبغداد دا بی حنیفه په محله کی .

۱۱۶۰ م ۵۵۵ ق

د عبدالو اسع بن عبد لجا مع غرستانی جبلی شاعر وفات .

۱۱۶۱ م ۵۵۶ ق

داشرف الدین ابو محمد حسن بن محمد حسینی غزنوی(اشرف) دغزنی دمشهور شاعر وفات .

د امام سیدناصر الدین سمرقندی دتاریخ بلخ دمؤلف وفات او ښخیدل په سمرقند کی .

۱۱۶۱ ـ۱۱۸۷ م۵۵۷ـ۵۸۳ ق

دغزیانو دکهو ل داخرنی پا چا خسرو ملک بن خسرو شاه پا چهی .

۱۱۶۲ م ۵۵۸ ق

محمد بن سام غور ی دسلطا ن غیاث الدین ورور د غور داستیه او کجوران حکمران سو .

۱۱۶۲ـ ۱۱۷۴م ۵۵۸ـ ۵۷۰ ق

مؤید الدین آی ابه په خراسا ن کی .

۱۱۶۲ م ۵۵۸ ق

د سلطان شمس الدین محمد بـن فخرالدین مسعودغوری د اقتدار رخت.

۱۱۶۲ ـ ۱۲۰۲ م ۵۵۸ـ ۵۹۹ق

د غور د یوویشتم لوی سلطـان غیاث الدین محمد بن بهاءالدین سام د سلطنت دوره .

۱۱۶۳ م ۵۵۹ ق

د مولاناشهاب الدین عبدالله فامی هروی د تاریخ هراة د لیکوال دژوند وخت .

د قاضی حمید الدین محمود بـن عمربن احمد بلخی دمقامات حمید ی د مولف وفات .

محمد دعبدالواحد زوی په هرات کی یو ښکلی برنجی لوښی جوړ کی (دارمتیاژ موزیم)

۱۱۶۴ م ۵۶۰ ق

د ابو الفضل محمد بن طیفـور سجاوندی غزنوی (د کتاب وقوف) مولف وفات .

د احمد بن محمد سجاوندی مورخ د ذخایر نثارفی اخبار السیدالمختار دمولف وفات .

۱۱۶۴ ـ ۱۲۰۲ م ۵۶۰ تر۵۹۹ ق

ملک سیف الدین مسعود تمران د غوری د ربار لوی امیر و .

۱۱۶۴م ۵۶۰ قحدود

فخر الملک شر ف الدین فرداری د غور د سلطان غیاث الدین محمد سام وزیر و .

ملک الکلام فخر الدین مبارکشاه د غوری دربار شاعر د غوریانو منظومه نسب نامه وکښله .

۱۱۶۵ م۵۶۲ ق

قره ختائیانو بلخ او اند خـود ونیول .

د ضیاء الدین عمر بن محمـد بسطامی بلخی محدث او مـفسراو صوفی وفات (ولادت ۴۷۵ق) .

د ابو سعید عبدالکریم بن محمد منصور مروزی سمعانی محدث او د (کتاب الانساب) دمؤلف وفا ت پـه مروکی (ولادت ۵۰۶ق)

۱۱۶۵م ۵۶۲ قشاو خوا :

تاج الدین حرب بن محمد دسیستان پادشاه و (متوفا ۶۱۲ ق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۶۸ م ۵۶۲ ق:

امام یوسف بن عبیدا لله اندخودی دتفسیر ینابیع العلوم بفارسی شرو کی (د کابل خطی نسخه)

۱۱۶۹ م ۵۶۵ ق

د ابو الحسن علی بـن زید بیهقی (ابن فندق) مورخ او حکیم اوریاضی پوهاند وفات چی د (تاریخ بیهق) موءلف دی .

۱۱۶۹ م ۵۶۵ ق حدود

مجد الملک دیو شـاری د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

۱۱۷۱ م ۵۶۶ ق

ابو بکر بن احمد بن عبید الله غزنوی خطاط په ښکلی خط یو قرآن وکیښی (دمصر موزیم)

دمحمد بن محمد بن محمد هروی مفسر او متکلم او واعظ وفات .

۱۰۹۴ ـ۱۱۷۲ م۴۸۷ـ۵۶۸ ق

د ابو الفضل عبدالله بن احمـد طوسی شافعی عالم (خطیب موصل) دژوند دوره .

۱۱۷۳ ـ ۱۲۰۷ م ۵۶۹ ـ۶۰۲ق

دغور د دوه‌ویشتم لوی سلطـان معز الدین (شهاب الدین) محمد بن بهاوالدین سام د هند فاتح دسلطنت دوره .

۱۱۷۳ م۵۶۹ ق

ملک معز الدین محمد غوری دخپل ورور سلطان غیاث الدین په حکم تول سیستان او زاول او کابل ونیول او غزان یی له غزنی څخه وایستل .

٤ر ۱۱۷۳ م ۵۷۰ ق

غوریانو غـزنی ونیوی . عبدالله بن محمد بلخی مورخ په اندلس کی و.

دعمر بن محـمد ابـو شجا ع بسطامی بلخی محدث او شاعر وفات .

سلطان معز الدین محمد غـوری گردیز او ملتان فتح کړل .

قاضی القضاة معز الدین هروی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری د عصر لوی قاضی و .

عین الملک سوریانی د سلطـا ن غیاث الدین محمد سام غوری وزیرو.

شمس الملک عبدالجبار گیلانی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و .

۱۱۷۴ ـ۱۲۰۳ م ۵۷۰ ـ۶۰۰ ق

قاضی صدر شهید نظام الدیـن ابو بکر په غزنی کی دسلطان معزالدین له خوا قاضی ممالک و.

او تر ده وروسته د ده زوی : سید شرف الدین ابو بکر .

سلطان ناصرالدین قباچه په ملتان اچه کی دسلطان معز الدین محـمد غوری له خوا حکمران و .

۱۱۷۵م ۵۷۱ ق

ملک معز الدین محمد غوری له بهاء الدین طغرل څخه هرات ونیواو د غور په سلطنت پوری ونښلاوه.

او یو شنگ یی په ۵۷۳ق ونیو.

ملک یار غرشین د هند په فتوحاتو کی خپل حماسی پښتو شعر ووایه. دی په دهلی کی وفا ت او ښخ دی .

د محمد بن محمد سرخسی حنفی فقیه او دالمحیط الکبیر د مولف وفات.

۱۱۷۶ م۵۷۲ ق

د محمد بن معتصم مرجانی بلخی زاهد وفات په بلخ کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمس الدین بنخی د سلطـــان معز الدین قاضی لشکر او ملکشاه وخشی دغوری دربار لوی امیرو .

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق

د رشید الدین محمد بن محمدبن عبدالجلیل (رشید وطواط) بلخـــی مشهور منشی او شاعر او مولف د «حدایق السحر» د لیکوال وفات .

۱۱۷۸ م ۵۷٤ق

امام فخرالدین محمد بن‌عمر رازی (متوفا ٦۰٦ ق) خپل دری کتـــاب (جامع العلوم)دعلاءا لـــدین تکش خوار زمشاه په‌نامه تالیف کی .

سلطان معز الدین محمد غوری‌په نهرو اله کی د بهیم د یوله جنګـــه راستون سو .

۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق

سلطان معز الدین غوری پیښور ونیو .

قاضی شهاب الدین خرما بادی‌د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری دعصر لوی قاضی و .

۱۱۸۰ م ۵۷٦ ق

دمحمد بن حسین‌بن‌حسن‌بیهقی‌عالم‌د انوارالعقول د مولف د ژوند وخت.

د شیخ سیف الدین سعید بـــن مطهر باخر زی مشهور صوفی‌وفات.

ښکار ندوی بن احمد چی پلارئی دفیروز کوه کو تهوال و خپله پښتو قصیده یی د سلطان معزالدین محمد غوری د هند د فتوحاتو په ستاینه کی وویله (د ٥٧٦ ق حدود)

۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق

سلطان معزالدین‌محمدغوری لاهور ونیو او ملك قطب الدین ایبك ته یی وسپاره .

د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری استا ځی خوارزم ته ولاړل .

دخواجهٔ احمد بن مو دود چشتی زاهد وفات اوښخیدل په چشت‌کی.

د امام شمس الدین محمود بـــن مسعود اندخو دی عالم او شاعـــر وفات .

۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق

تکش په خراسان کی سر خس کلا بندکی.

۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق

د خوار زم‌سلطان شاه پرسلطان غیاث الدین غوری بری وموند .

تایمنی دغور پښتو شاعرد سلطان غیاث الدین د باغ ارم په ستا ینه کی پښتو شعر ووایه .

۱۱۸٤ م ۵۸۰ قحدود

فرید الدین عمر بن غیلان بلخی‌د ابو العباس‌لوکری شاګرداو دفلسفی دکتابو د مولف د ژوند وخت .

۱۱۸۵ – ۱۱۸۷ م ۵۸۰ ـ ۵۸۳ق

د خوارزم سنجر شاه په نیشاپور کی‌پاچا و.

۱۱۸۵ م ۵۸۰ق حدود

ملك قطب الدین یوسف تمرانی دغوری دربار لوی امیر و.

سلطان غیاث الدین عوض خلجی د هند په لکهنو تـــی کی دسلطان معزالدین له‌خوا حکمرا ن و.

ظهیر الملك عبدالله سجـــزی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری وزیر و.

۱۱۸٦ م ۵۸۲ ق

سلطان تکش نشاپور ونیو اوخپل

زوی ملکشاه ته یی وسپاره .

سلطان خسرو ملك آخرنی غزنوی پاچا غزانو مات‌کی اودوی غز نـــی ونیو .

مولانا سراج‌الدین منهاج دسلطان معز الدین محمد غوری په فرمان د هندو ستان قاضی لشکر سو .

سپه سالار حسام‌الدین علی‌کرماج د سلطان معزالدین محمد غوری له خواد ملتان والی دلاهور حکمران‌سو

دعالی بن ابراهیم بن اسما عیل غزنوی حنفـــی فقـــیه او مـــفسر د مشارع الشرایع د مولف وفات .

۱۱۸۷ م ۵۸۳ ق حدود

دا وحد الدین محمد بن محمـــد انوری ابیور دی خراسانی مشهور دری‌شاعر وفات .

۱۱۸۸ م ۵۸٤ ق

د شیخ فرید الدین ګنج شکر بن جمال الدین تولد (د کابل دپنجشیر د فرخ شاه له پښته ، دده وفات په اجودهن کی د ٦٨٧ ق حدود)

د شیخ الاسلام‌خطیب‌امام الحرمین محمد بن احمد بلخی زاهد او امام وفات او ښخیدل په بلخ کی .

محمد بن عیسی بن‌علی نشا پوری یو قرآن په ښکلی نسخی خط د سلطان غیاث الدین محمد بن سام غوری لیاره وکیښی (دایران باستان موزیم)

شریف محمد بن منصورمبارکشاه فخر مدبرغزنوی خپل رحیق‌التحقیق نظم کی (محرم) محمد د عبدالرحمن زوی خراسانی صوفی دمقاماتوشارح وفات سو .

۱۱۸۹ م۵۸۵ ق حدود

جلال الدین د یو شاری دسلطان غیاث الدین محمد سام‌غوری وزیرو.

د قاضی وحید الدین مرو رودی‌د شافعی مذهب مقتدا او د سلطـــان غیاث الدین محمدسام غوری داستاد د ژوند وخت .

دکاکړ نیکه شهادت او ښخیدل پـــه هرات کی .

۱۱۹۰ م ۵۸٦ق حدود

امام‌صدرالدین‌علی هیصم نشاپوری کرامی دغرستان دافشین دښار د مدرسی لوی مدرس و.

۱۱۹۱ـ ۱۲۰۵ م۵۸۷ ـ٦۰۲ ق

د غور نه ویشتم پـــاچـــا سلطان بهاء الدین سام‌بن شمس الد یـــن محمد په بامیان کی .

۱۱۹۱ م ۵۸۷ ق

سلطان خسروملك د غزنی آخرنی پاچا په ٥٨٣ ق د سلطان معزالدین محمد سام غوری په لاس د بلروان په‌کلاکی بندی سوی وپـــه ٥٨٧ ق ووژل‌سواو د غزنی د سبکتګین‌کهول ورسره ختم سو،دده زوی بهرامشاه هم ووژل سو .

۱۱۹۲ م ۵۸۸ ق

د مرغاب په جنګ کی د غوریانو بری پر جلال الدین محمود بـــن ایل ارسلان خوارز مشاه باندی .اود غوریانو له خوا مرو اونشاپور او سرخس نیول .

سلطان معز الدین محمد غوری په هند کی رای پتهورامات کی اواجمیر او تهول سوالك‌یی ونیول، قطب‌الدین ایبك یی د کهرام حکمران کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹۳ م ٥٨٩ ق

منكشاه مړينه . قطب الدين محمد په نشاپور کی مړ سو .

سلطا ن معزالدين محمد غـور ی دهلی اوکول ونيو ل.

۱۱۹۳ م٥٩٠ق حدود

دبهاء الدين سام غوری دباميا ن په دربار کی امام فخر الدين راز ی او شيخ الاسلام جلال الدين ورسل اومولانا سراج الدين جوز جا نـــی غوندی پوهان سره راټول و.

دابو شجاع محمدبن مسعـــــود کرمانی محدث وفات او ښخيــــد ل په هرات کی .

سلطان معز الدين محمد غـور ی له‌غزنی څخه هند ته ولاړ ، بنارس قنوج يی ونيول ، رای چی چند يی په‌چندوال کی‌مات کی.

ملك ناصر الدين سوری مادينی دغوری دربار لوی اميرو .

شيـــخ الا ســـلام ملـــك العلمـــا جلال الدين ورســـل دبلـــخ شيـــخ الاسلام و، دسلطان بهاء الد يـــن سام غوری له خوا .

ملك الكلام تاج الدين زوز نـــی قاضی د سلطان بهاء الدين ســـام غوری پاچا په‌دربار کی .

۱۱۹٤م٥٩۱ق .

دسلطان طغرل سلجـوقی مړينـــه.

ملك تاج الدين مكران د غـور ی دربار لوی اميرو .

۱۱۹٥م٥٩۲ق .

منصور شيخ الاسلام مشهور پــــه قاضی خان دفتاوی دخاوند وفات

۱۱۹۷م٥٩۳ق .

داحمد بن محمدبن سعيد غزنو ی فقيه وفات په‌حلب کـی داختـلا ف العلماء او روضة المتكلمين مولف .

دعبدالله بن حمو يه سر خســـی کرزندوی د ژوند وخت ، دی سفر نامه هم لری په دمشق کی مړی‌دی.

۱۱۹۷ م٥٩٤ ق .

ملکشاه دتکش زوی مړ سو .

۱۱۹۷م۱٥رمضان ٥٩٤ ق .

سلطان معزالدنيا والدين محمـــد بن سام غوری په‌غزنی کی يومسجد جوړ کی چی‌ډير ليك ئی تراوســـــه ستنه .

۱۱۹۸م ٥٩٥ق.

ملك تاج الدين يلدوزپه غز نـی اوکړه مان اوکورم کی دسلطـــا ن معزالدين غوری له خوا حکمران و .

محمدبن منور دابو الخير ميهنی له پښتنه خپل كتاب (اسرارالتو حيدفی مقامات الشيخ ابی سعيد) په در ی ژبه دسلطان غيا ث‌الدين بن محمد سام غوری په‌نامه تاليف کی .

اقضی القضاه ابوالفقير محمد بن ابوا لمعالی بن محمد الحسن دبست قاضی وفات اوپه‌نسبت کی‌ښخ سو (جمعه اربيع الاول)

۱۱۹۹ م٥٩٦ق .

دبغداد خليفه الناصر الدين الله خپل سفيران ابن ربيع اوقا ضـــــی فخرالدين حسين بن بدر الد ين مجد الدين قدوه دسلطان غياث‌الدين

محمدسام غور ی سلطان دربار تـــه راواستول ، او د غور له خـــــوا سراج الدين محمد جوز جانی پــــه سفارت بغداد ته‌ولاړ .

احمد بن محمد مستوفی هـــرو ی دفتوح اعثم كوفی كتاب له‌عربی‌څخه په‌دری را واړاوه .

۱۲۰۰ م رمضان ٥٩٧ ق

عماد الدين محمود بن ا حـــــمد فاريابی عالم (متوفا ٦٠٧ ق)خالصة الحايق تاليف کی .

سلطان غياث الدين محمد بـــن سام غوری د هرات جامع مسجـــد جوړ کی (کتيبه ئی تر اوسه ستنه) درکن الدين محمود شاه سنجـــان وفات او ښخيدل په چشت کی .

دشيخ محمد سررزی وفـات او ښخيدل ئی په غزنی کی .

۱۲۰۱ م٥٩٨ ق

مولانا سراج منهاج جوزجانی د باميان قاضی الممالك‌اود دوومدرسو دشمرو.

د حكيم شهاب الدين شاه علی ابورجا غزنوی شاعر وفات .

دابو الفضل طاهر بن محمــــــد (ظهير فاريابی) مشهور دری شاعر وفات په تبريز کی .

د محمد بن عمر بن عبدالله‌سنجی نشاپوری فقيه د فتاوی رشيد يه‌د مولف وفات .

۱۲۰۲ م ٥٩٩ ق

سلطان غياث الدين بن محمـــــد سام د غور لوی شهنشاه ٦٣ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو (۲۷ جمادی الاولی) د ده‌مملکت له‌هندوستان ترعرا ق اود جيحو ن څخه تربحيره عرب پوری خپور و.

۱۲۰۲ ـ ۱۲۱۰ م ٥٩٩ ـ٦٠٧ق

د غور د درو يشتـم سلطـــــان غياث الدين محمود بن غياث الدين محمد سلطنت په غور کی .

۱۲۰۲ ـ۱۲۱٥ م٥٩٩ـ ٦۱۲ ق

دغوری پاچا علاء الدين درغو رد اقتدار وخت په خر اسان کی .

۱۲۰۲ م ٥٩٩ ق حدود

مولانا افصح‌العجم اعجو بة‌الزمان سراج الدين منهاج جوزجانــــی د سلطان بهاء الدين سام غور ی به دربار په‌باميان کی و.

۱۲۰۲ م ٥٩٩ ق

د وحيد الدين محمد بن‌محمـــود مرو رودی شافعی فقيه په هـــرات کی وفات .

د ظهير الدين محمد بن محمـود مرو رودی نشاپوری شافعی فقيه او مفسر د تفسير البصائر د مولـــف وفات .

شمس الدين ابوالفتح احمدبن‌نصربن طاهر دسيستان صفار ی شهــز ا ده اقتدارو موند .

٦٠٠ ق

۱۲۰۳ م ٦٠٠ ق

د با ميان سلطنت د سلطـــــان بهاء الدين سام غوری تر پا چهـــی لاندی له كشمير او کاشغره تـــر ترمذ او غرجستانه ورسيدی .

د هرات دقاضی عمدة الديـــن فضل بن‌محمودبن‌صاعد سياری‌وفات (رمضان) چی زوی يی صاعدپرځای کښينو ست .

دقاضی حمید بن قاضی ابو سعد عمرمحمودی دبلخ دقاضی وفات او ښخیدل په بلخ کی.

ملک تاج الدین عثمان مرغنی او عزالدین عمر مرغنی د سلطان غیاث الدین محمد سام غوری ترونه د غوری دربار امیران او د امیر محمد غرستانی له کهو لــه څخه وو .

مغولی امپراتوری د تموچن بن یسو کای بهادر په مشری د منګولیا په قرا قروم کی جوړه سوه. تموچن دقیات له قبیلی څخه په چنګیز خان مشهور دی ولادت یی ۵۴۹ ق ۱۱۵۴م کال دی .

۱۲۰۳ م ۶۰۰ ق حدود

سید ظهیر الدین تاج الکتاب سرخسی دسلطان معزالدین غوری د دربار منشی و .

دمحمد بن محمد بن عبدا لر شید سجاوندی حنفی فقیه او مفسر او حاسب وفات .

د ده مولفات : سراجیه ، رساله فی الجبر والمقابله ، عین المعانی.

امام فخر الدین رازی (رسالـــه بهائیه دسلطان بهاء الدین سـا م غوری په نامه تالیف کړه .

د عبدالرفع بن ابو الفتح هروی شاعر د ژوند وخت .

۱۲۰۴ م ۶۰۱ ق

غوریانو خوارزمونیو شهاب الدین محمد غوری داند خود سره ماتـــه ورکړه .

د هرات دخانقاه سلطان د شیـخ صدر الدین سجزی وفات .

ملک شجاع الدین علی بن حسین غوری گناباد لهملا حد ووخــه ونیو .

۱۲۰۵ م ۶۰۲ ق

سلطان معزالدین غوری دجیلم د دهمیک په کلی کی یوه کهکر فدایی وواژه او جنازه یی د غزنی په دهک کی ښخه سوه .

بلخ ، غور ، هرات د خوارزمشاه په لاس ورغلل .

د فخر الدین مبارکشاه حسین مرو رودی دغور د سلاطینو دنسب نامی د ناظم وفات .

دعلی بن ابوبکر هروی وفات چی د التذ کرةالهرویه فی حیل الحربیـه مولف دی .

۱۲۰۵ – ۱۲۱۵ م ۶۰۲ – ۶۱۲ ق

دغورد دیر شم پا چـا سلـطان جلال الدین ابوعلی بن بهاءالدین سام سلطنت .

علاء الدین مسعود بن بهاء الدین سام دده ورور هم اقتدار درلود .

۱۲۰۵ – ۱۲۱۰ م ۶۰۲ – ۶۰۷ ق

د قطب الدین ایبک سلطنت پـه دهلی کی .دی دسلطان معز ا لدیـن غوری سپه سالاروو .

حسن نظامی نشاپوری خپل کتا ب (تاج الماثر) د سلطان قطب الدین ایبک په نامه شروع کی ، او تـر ۶۱۲ ق پوری پیښنی یی ولیکلی .

شریف محمد بن منصور بـــن ابو الفرج سعید غزنوی (مبارکشاه فخر مدبر) خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدین ایبک ته وړاندی کی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ده نور تالیفات :
آداب الحرب والشجاعه .

۱۲۰۶ م ۶۰۳ ق

د چنګیز خان ترحکم لاندی د مغولو اتحاد .

د امام عصام الدین ابی حفص عمر بن احمد صفار نشاپوری شافعی فقیه وفات .

۱۲۰۷ م ۶۰۴ ق

مولانا جلال الدین بلخی (رومی) دشرق مشهور شاعر او صوفی او مفکر په بلخ کی وز و کیــد (۸ ربیع الاول)

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق

په خراسان بیاد خوارزم شاهیانو حکومت .

په نشاپور کی سخته زلزلــه او د سلطان محمد خوارزم شاه پــه امریی بیا ودانونه .

د سلطان غیاث الدین محمــود غوری پاچا له حضوره دهندوستان دسلطنت فرمان د قطب الدین ایبک په نامه صادر سو .

۱۲۰۸ م ۱ رجب ۶۰۵ ق

د ابومحمد عبدالسلام بن اسماعیل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بـــن حسن لغمانی فقیه او دبغداد دقاضی وفات . دی د بغداد دسوق العمیده مدرسی مدرس هم وو (تولدیی بغداد ۵۲۰ ق) په خیز رانیه کی د امـــام ابوحنیفه سره ښخ دی .

۱۲۰۸ م ۶۰۵ ق حدود

قاضی امام حمید الدین علی بن عمر محمود ی (بلخی) د سلطان قطب الدین ایبک دهندی دربار شا عـــر او منشی و .

۱۲۰۹ م ۱۰ محرم ۶۰۶ ق

د شیخ کمال الدین محمود بـــن محمد سرخسی (خواجه سرمه) وفات او د هرات د هندوان په کلی کی ښخیدل .

د شرف الدین مظفر بن محمدبن مظفر طوسی ریاضی پوهاند دالجبر والمقابله ، لهندسه دمو لف دژوند وخت .

۱۲۱۰ م ۶۰۶ ق

دامام فخر الدین محمد بن عمربن حسین رازی شافعی مشهور عالم او مفسر وفات اوپه هرات کی ښخیدنه (اشوال دوشنبه) دده ولادت په ری کی ۲۵ رمضان ۵۴۴ ق و.

شیخ کمال الدین محمود بن محمد سرمقی زاهد او جوانمرد د هرات په خوا جه سرمه کی وفات او ښخ سو .

۱۲۱۰ م جمعه ۱۹ جمادی الاولی ۶۰۶ ق

د ابو یعقوب یوسف بن اسماعیل بن عبدالسلام لغمانی حنفی فقیــه وفات او د بغداد په خیز رانیه کی ښخیدل . (تولدیی ۵۱۸ ق)

۱۲۱۰ م ۶۰۷ ق

دغور سلطان بهاء الدین سام بن محمود سکه ووهله .

دمحمود بن احمد بن ابی الحسن فاریابی صوفی او واعظ سلک الجواهر مصباح الجنان، خالصة الحقایق دمولف وفات .

۱۲۱۰ – ۱۲۲۸ م ۶۰۷ – ۶۲۵ ق

د سلطان ناصر الدین قباچـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معز ی‌د سلطان معز الدین غوری د مملوك سلطنت پر شرقی افغانستان او سند باندی .

عین الملك ملك الوزرا فخرالدین حسین بن شرف الملك رضی الدین ابو بکراشعری‌دسلطان ناصر الدین قباچه ددربار لوی وزیر و .

١٢١٠ـ ١٢١٤ م ٦٠٧ـ ٦١١ ق

دغور دپنځه ویشتم‌پاچا علاء الد ین اتسز بن‌علاءالدین جهانسوزسلطنت

١٢١٢ م ٦٠٩ ق

دشرف الدین مظفر بن‌محمدالمظفر طوسی منجم او ریاضی‌پوهاندد کتاب المسطح دمو لف وفات

١٢١٣ م ٦١٠ ق

سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی بلخی (سلطان‌ولد) دمولانا جلال الدین بلخی پلار له‌بلخه هجرت وکړی او په قو نیه کی ساکن سو .

شیخ الاسلا م صفی الدین‌ابو بکر عبدالله بن‌عمر واعظ بلخی خپل‌کتاب « فضایل بلخ » په عر بی و کیښن (غره ر مضان)

١٢١٣ م ٦١١ ق

علاء الدین مسعود بن‌شمس‌الدین محمد په غور کی .

دفرید الدین محمد بن ابو بکر ابراهیم عطار نشا پوری‌دتذکرة‌الاولیا دتالیف و خت

١٢١٤ م ٦١١ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه‌غور او فیروز کوه او هرات تر غز نی پوری و نیول .

تاج الدین یلدوز دسلطان ایلتتمش په لاس گرفتار او په بداون‌کی‌وواژه سو .

اما م عزالدین ابی شعبه مسعود بن امیر جلال الدین اسماعیل بن‌محمد په بست کی مړاوبنخ‌سو (٢٧شعبان)

١٢١٤ـ١٢٩٨ م ٦١١ـ٦٩٨ ق .

عبدالله بن محمدسلیمان بن حسن بن حسین بلخی قدسی حنفی مفسرژوند و وفات په قدس کی .

١٢١٥ م ٦١٢ ق

دابو الحسن علی بن ابی بکر بن علی هروی گرزندوی وفات په حلب کی. دالاشارات الی معرفة الزیارات اوخطب الهرویه‌والتذکرة الهرویه‌فی الحیل الحربیه مولف .

١٢١٥ م ٦١٢ ق .

دغور پانو سلطنت ختم سواو خوارزمشا هیان بر یمن سول .

ددوی له خوا ملك کر بر په‌غزنی کی او امین ملك په هرات کی او اختیار الدین محمد خر پوست په پیښور کی حکمرا نان وو .

علاء الدین محمد بن تکش خوارزم شاه با میان او غزنی ونیو ل او جلال الدین مینکبرتی یی دافغانستان حکمران وگوماره .

حسام‌الدین علی عمر مرغنی د غرستان اوتاج‌الدین عثمان مر غنی دخیسار حکمرانان وو دوی د ملك ابوبکر کرت لمسیا نوو .

تاج الدین‌حرب‌بن‌محمد دسیستان صفاری پاچا مړ شو .

شمس الدین یمین‌الدو له بهرام شاه بن‌عثمان دسیستان پادشاسو .

سلیمان‌ماکود بارك خان سابز ی دقندهار دارغسان او سید و نکی خپل کتاب پښتو تذکرة اولیا وکیښن تراوسه دپښتو منثور مکشوف قد یم کتاب دغه دی .

١٦ار٢١٥ م ٦١٣ ق

دخوارزم شاه سلطان محمد استاځی چنگیز خان‌ته ولاړ ل

١٢١٧ م ٦١٤ ق

داسما عیل بن حسین بن محمد حسینی‌مرور دی جامع عالم او د حظیرة‌ لقدس دمولف وفات (و لادت ٥٧٢ ق)

١٢١٨ م ٦١٤ ق

دچنگیز خان استاځی دخوارزم دربار ته راغله او شرقی ترکستان چنگیز ونیو .

١٢١٩ م ٦١٦ ق

علاء الدین محمد خوارزم شا ه دتاتار تجارتی قافله تاراج کړه اود چنگیزخان استاځی‌یی‌وواژه

دچنگیز خان تاتار ی لښکر پر ماوراءالنهر راتوی سول .

دعبدالمطلب بن فضل بلخی‌حنفی دجامع الکبیر دشارح و فات‌په‌حلب کی جمادی‌الاخری (ولادت٥٣٩ق)

١٢١٩ـ١٢٢١ م ٦١٦ـ٦١٨ ق

چنگیز خان په افغانستان کی (مغولی لو مړی پاچا)

١٢٢٠ م شوال ٦١٧ ق

علاء الدین محمد خوارزم شاه له مغولو ځخه وتښتید او دآبسکو نپه جزیره کی‌لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدین مینکبر تی دخپل پلار پرځای پاچا سو اوشهاب الدین سرخسی یی‌وزیرو.

چنگیز ماوراء النهر ونیو او پر خراسان یی‌یرغلونه‌شرو سول.

١٢٢٠ دربیع الاول ٦١٧ ق

جبه، سبتای ،تغاجار دچنگیزخان دلښکر ومشران تر آمو راتیر سول بلخ، هرات، طوس یی‌ونیول اووران یی‌کړل.

دچنگیز خان، دلښکرو مقا بل مشران په‌تر مذکی امیر زنگی ابو حفص دسیستان لښکر مشر ، دتخارستان دولخ په‌کلاکی ا میر سرهنگ سام، په‌بامیان کی ا میر عمر کر باوردی ،په‌غزنی کی ملك اختیار الدین خرپوست ،دغور په سنگه کی ملك حسام الدین سرزراد اوپه غور کی‌ملك قطب الدین حسن او دهرات په‌کالیون کی اختیارالملك دولت‌یار ،اوپه هرات کی‌شمس‌الدین جوزجانی ،دتالقان په‌نصرت کوه‌کی ملك شمس الدین اتسز په گرزیوان کی الغ خان ،په غرستان کی پهلوان شروان، په فیروزکوه‌کی مبارزالدین سبزواری ،او په‌تولك‌کی‌ا میرحبشی نیزه وروو.

دشیخ الشیوخ محمدبن عمر بن علی جوینی شافعی فقیه او د مصر مفتی دسلوت الطالبین دمو لف وفات.

١٢٢٠ م ٦١٧ ق

دعبد الرحیم بن عبد الکریم سمعانی مروزی شافعی فقیه ا و محدث وفات په‌مرو کی ،دی دمعجم الشیوخ مولف دی. (ولادت ٥٣٧ق)

ابو نصر فراهی جامع الصغیـــر
منظوم کی.

۱۲۲۰ ـ ۱۲۲۷ م ۶۱۷ـ۶۲۵ ق
نورالدین محمد بن‌محمد عو فـی
بخاری جوامع الحکایات و لوا مـع
الروایات تالیف کی.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق
چنگیز خان اورگنج، تر مذ،بلخ
پوپنا کړل اوزوی یی تولی خان مرو
نساء ،هرات ،فیروز کوه استیه ،
تولك وران کړل ،په مرو کی دوه
ملیونه تنه ووژل.
په‌هرات کی خو لکه تنه مـړه
او یولك نجونی اسیری سوی . په
بامیان کی‌چی دچنگیز لمسی موتوجن
دچغتای زوی ووژل سو، هغه ښار
چنگیز له‌بیخه وکینښ.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق
سلطان جلال الدین مینکبر تـی
آخرین خوارزم شاه په پروان کی د
افغانی ملکانو امین‌ملك ،سیف‌الدین
اغرق ، اعظم ملك ، مظفر ملك بـه
ملگری د چنگیز لښکر دقوتو قوپه
قیادت مات کی ، خوچنگیز د بامیان
له لاری غزنی ته راغی ، او پـه
مینکبرنی پسی گردیز اوداباسیـــن
غاړو ته ولاړ ، کله چـه مینکبر تی
ترا باسین و اوښت نو چنگیز تر
چتراله چور کړه او د کـابـل او
بامیان له لاری د آموغاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق
او گدای د چنگیز زوی پــــه
افغا نستان کی. (مغولی دوهم‌پاچا)

۱۲۲۱ ـ ۱۲۴۱ م ۶۱۸ ـ ۶۳۹ ق
دریم مغولی پاچا چغتای دچنگیز
زوی په افغانستان کی .

۱۲۲۱ م۶۱۸ حدود
ملك ناصر الدین‌بن شهاب الدین
خرنك دغورپه گزیو کی. (په ۶۲۰ق
په هند کی مړ سو.)
ملك تاج الدین نصربن بهرامشاه
په سیستان کی پاچا سو په دغه
کال رکن الدین ابو منصور بـــن
بهرامشاه هم سکه ووهله .
نور الدین محمد عوفی خپلـــه
تذکره شعرا لباب الالباب دوه‌ټوکه
تالیف کړه .

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق
احمد بن عمر بن محمد خیو قی
(شیخ نجم لدین کبری) لوی‌صوفی‌او
محدث او مفسر په ربیع الاول کی
مغولو شهید کی .

(ولادت یی ۵۴۰ق)
ملك شمس الدین بهرا مشاه د
سیستان پاچا ملحدانو مړ کی .

۱۲۲۲ م جمادی الاولی ۶۱۹ ق
ایکچیلدای نویان دچنگیزی لښکر
مشر هرات وران او قتل عام کی .
او گدای غزنی وران او قتل‌عام
کی . فیروز کوه هم گـرده وران
کړسو .
شهاب الدین محمود په سیستان
کی‌امیرو .

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود
تولی خان د چنگیز زوی مغولی
ښلرم پاچا په افغا نستان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج الفضلا محمد کاتب بلخی د
سلطان ناصر الدین قبا چه د دربار
شاعر .
ضیا لدین فخر الشعرا سجزی‌د
قباچه ددربار شاعر‌په‌شرقی افغانستان
او سند کی .

۱۲۲۳ ـ ۱۲۵۲م ۶۲۰ ـ ۶۵۰ ق
د افغا نستان په اسلامی ثقافت
کی علاوه پر افغانی ،عربی عناصرو
یو بل عنصر مغولی هم ګډ سو .
او مغولی اصطلا حات په‌دری او
پښتو ګډ سول .

۱۲۲۴ م۶۲۱ق
چنگیزله‌افغانستانه ماوراء النهرته
اولاړ هغه‌ځای‌ته خپل اصلی اردو ګا ه
دتنګت صحرا ته ولاړ .
جلال الدین مینګبر نی له هند ه
کرمان ته ولاړ .

۱۲۲۵ ـ ۱۲۳۵ م۶۲۲ ـ ۶۳۳ ق
پرغزنی ،بامیان ،غور بانـــد ی د
سیف‌الدین حسن قرلغ حکمرانی د
چنګیز خان له خوا .

په ۶۲۲ ق د الظاهر خیفه په
نامه سکه وهلی ده .

۱۲۲۵ م ۶۲۲ ق حدود
شمس الدین محمد بلخی دسلطان
ناصر الدین قباچه د دربار شاعر او
خطاط په‌شرقی افغانستان اوسندکی.
ملك علی بن عثمان په سیستان
کی .

۱۲۲۶ م۶۲۴ ق
چنگیز خان دتنګت په صحرا کی
(۷۲)کلن مړ سو .«رمضان »
جوجی دچنگیز زوی هم دقبچاق
په دښت کی مړ سو .

۱۲۲۷ م۶۲۵ ق
سدید الدین محمد عوفی خپـل
کتاب جوامع‌الحکایات‌ولوامع‌الروایات
(څلور مجلده هر مجلد ۲۵ بابـه)
تمام کی .

۱۲۲۸ م ۶۲۶ ق .
قراچه او یغان سنقور د مغولو په
مقابل کی بیا ولاړ سول ، د اوګتای
له‌خوا طایر بهادر د دوی سرکوبلو ته
راغی او د غور او خراسان پاته
ښارونه او کلا وی یی ورانی کړی.
ملك شمس الدین علی‌بن مسعود
بن خلف بن مهربان بن طـاهـر د
سیستان صفاری پاچا و .

۱۲۲۹ م۱۰ جمادی الاخری۶۲۷ق
دفرید الدین ابوحامد محمد بـن
ابوبکر بن ابراهیم عطار نشاپوری
مشهور شاعراوصوفی‌د تذکرةالاولیا
د مولف وفات په نشاپور کی .

۱۲۳۰ م ۶۲۸ ق

جلال الدین مینکبرتی په ایران
کی گرجستان ،ارمینستان ترتفلیس
پوری ونیول ، او په میا فارقین کی
کردانو مړ کی او د خوارزمشا هیانو
کهول ختم سو .

۱۲۳۰ م ربیع الاخر ۶۲۸ ق
دسلطان العلما بهاء الدین محمـــد
بن حسین خطیبی بلخی (بهاء ولد)
د مولانا جلال الدین بلخی د پـلار
وفات په قونیه کی . دی دالمعارف
مولف دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٢٣٠ م ٦٢٨ ق حدود

فخر مدبر مبارك شاه شریف محمد بن منصور غزنوی خپل کتاب آداب الحرب والشجاعه په هند کی سلطان شمس الدین ایلتتمش ته اهدا کی .

١٢٣٢ م ٦٣٠ ق

د مغولو د پاچا له خوا جنتمورد خراسان په حکمداری وګومارل سو اوده دخراسان امیری ملك بهاء الدین ته ور کړه .

١٢٣٤ م ٦٣٢ ق

خوجه معین الدین حسن بن غیاث الدین حسینی سجزی چی په سیستان کی زیږیدلی او په اجمیر کی د چشتی طریقی مرشد و وفات سو اوپه اجمیر کی ښخ دی(دوشنبه ٦رجب) د نور الدین شیخ الاسلام دهی سید مبارك غزنوی وفات او ښخیدل په دهلی کی .

١٢٣٥ م ٦٣٣ ق

ملك شمس الدین علی بن مسعود د سیستان پاچا سو (رمضان)

١٢٣٧ م ٦٣٥ ق

نوسال نوین مغولی حکمران په خراسان کی.

١٢٣٩ م ٦٣٧ ق

د عتیق بن علی بن محمد هروی محدث وفات .

دهرات بیا ودانی او دانجیل او النجان ولی بیا جوړ ول .

١٢٤٠ م ٦٣٨ ق

ګرګوز مغولی حکمران پهخراسان کی .

یوسف بن احمد سجستانی حنفی فقیه دمنیة المفتی او غنیة الفقهاء مولف په سیواس کی مړ سو .

دسید برهان الدین محقق ترمذی وفات . دی دمولانا جلال الدین بلخی مرشد و .

١٢٤١ـ١٢٥١ م ٦٣٩ـ٦٤٩ق

مغولی پنځم پاچا قرا هولا ګوبن تولی بن چنګیز په افغانستان کی.

١٢٤٢ م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ ق

دعبدالرحمن بن عبد السلام بن اسماعیل لغمانی اقضی القضات اود بغداد د مستنصریه مدرسی دمدرس وفات او دابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل . (تولد یی ٥٦٤ق)

١٢٤٢ م ٦٤٠ ق

دابو نصر مسعود بن ابی بکربن حسین بن جعفر فراهی حنفی فقیه دنصاب الصبیان او اللمعه فی نظم مسایل الجامع الصغیر اوذات العقدین دمولف وفات .

امیر مجدالدین کالیو نی فراه ونیوی اود اسپهبدکلایی ورانه کړه، اوپه سیستان کی سیل راغی .

١٢٤٣ ـ ١٢٥٦ م ٦٤١ـ ٦٥٤ق

امیر ارغون بن ابا قابن هولاګو بن تو لی بن چنګیزمغولی شپږم پاچا په افغانستان کی .

١٢٤٤ م ٦٤٢ ق

محمد بن اسماعیل خطیب شفور قانی (شبرغانی) حنفی فقیه په دهلی کی صنوان القضاة فی الفتاوی تالیف کیء .

١٢٤٥ـ ١٢٧٧ م ٦٤٣ـ ٦٧٦ ق

ملك شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی دمورله خوا دتاج الدین

عثمان مرغنی لمسی دهرات پاچا.

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

ملك رکن الدین دعا یشی زوی دعزالدین عمر مرغنی لمسی دکرت دکهول حکمران په خیسار کی .

١٢٤٥ م ٦٤٣ ق

هولاګو دچنګیز لمسی خراسان ته راغی ای ملك شمس الدین کرت دهرات پاچا دامیر ارغون سره دده هر کلی وکی .

١٢٤٦ م ٦٤٤ ق

شمس الدین محمد مهین دابوبکر کرت زوی د هرات پاچا دسالین نوین مغول سره ملتان او لاهور ونیول او دی دلاهور حکمران سو مګر په ٦٤٥ ق دمنکو خان در بارته وغو ښتل سو .

١٢٤٧ م ٦٤٥ ق

منکو خان دهرات شمس الدین محمد مهین کرت ترابا سین پوری دټول افغانستان مستقل پاچاو مانه.

١٢٤٨ م ٦٤٦ حدود

شیخ عماد الدین شفور قانی دهند قاضی القضات معزول اوپه بداوین کی عماد الدین ریحان دی مړ کی.

١٢٤٩ م ٦٤٧ ق

شمس الدین محمد مهین کرت دهرات لوی پاچا،ټول افغانستان دخرا سان له آخره ترابا سین پوری دهرات په مرکزی حکومت پوری ونښلول .

١٢٥٠ م ذیحجه ٦٤٨ ق

دعبدالملك بن عبدالسلام بن حسین لغمانی حنفی فقیه دبغداد دمشهد ابی حنیفه مدرس وفات او دامام ابو حنیفه په هدیره کی ښخیدل.

١٢٥٠ م ٦٤٨ حدود

فخر الدولة والدین ملك شاهنشاه افغان حکمران چی مستنګ یی پایتخت و .

دده زوم میرانشاه اوزوی ملك بهرامشاه هم ددی وخت افغانی امیران وو .

١٢٥١ م ٦٤٩ ق حدود

ملك تاج الدین هرموز په تیری کی دقندهار شمالی خواته افغانی حکمران و .

١٢٥٢ رمضان ٦٥٠ ق

دامام رضی الدین حسن بن محمد بن حسن صغانی غزنوی مشهور لغوی اوعالم وفات په بغداد کی.

(ولادت : لاهور ٥٧٧ ق پرورښت غزنی) دمشارق الانوار او العباب لیکوال .

١٢٥٢ م ٦٥٠ ق

محمد بن علی بستی (تاریخ سوری) وکیښ چی څنی قدیم پښتو اشعاریی یکښی و لیکل .

١٢٥٣ م ٦٥١ ق

ملك شمس الدین مهین کرت پاچا مستنګ او خاسك ونیول او ملك شهنشاه اوبهرامشاه افغانی امیران ئی روزل اومیرانشاه سیستان ته ولاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامیر خسرو بن امیر سیف الدین بلخی دهلوی مشهور شاعر دژوند دوره .

۱۲۵۳ م ٦٥٢ ق

دنجم الدین حسن بن علاء سجزی دهلوی دری شاعر اوصوفی ولادت ده خپل فوائد الفواد په ۷۲۰ ق تالیف کړی دی .

۱۲۵٤ م ٦٥٢ ق حدود

ملك حسام الدین جاول په زابل کی افغانی حکمران و .

ملك نصرالدین ابوالفتح بن مسعود صفاری په نیمروز کی سکه وو هله.

۱۲۵۵ م صفر ٦٥٣ ق

المار افغان دقندهار دشمالی خوا تیری حکمران دملك شمس الدین مهین کرت سره په جنگ کی وواژه سواوتیری ئی ملك حسام الدین حاول ته وسپاره .

۱۲۵۵ م شعبان ٦٥٣ ق

په تگین آبادکی دشعیب سورانی افغان سره دملك شمس الدین مهین کرت جنگ او دشعیب وژل دکهیرا په کلاکی .

۱۲۵٦ م رجب ٦٥٤ ق

ددوکی په کلاکی د ملك سندان افغان سو رانی (دشعیب تربور) اودملك شمس الدین مهین کرت جنگ اودسندان وژل .

۱۲۵۷ م ٦٥٥ ق

دملك شمس الدین مهین کرت لښکر ترکوه سلیمان پوری پر مخ ولاړل او دافغانی امیرانو بله کلا (ساجی)ئی هم ونیوله.

۱۲۵۷ م ٦٥٥ ق حدود

دقندهار په جنوب اودپښین او کاکړستان په سیموکی ملك پهلوان جلم – احمدتوری– مهتر کیورا– مهتر سیورن– راناکنجر– جمال الدین مهروز کهیرایی افغانی امیران وو.

۱۲۵۸م ٦٥٦ ق

دملك شمس الدین مهین کر ت غلبه پر سیستان باندی . دملك علی بن مسعود وژل او دملك نصیرالدین اوعلاؤالدین شړل مستنګ ته .

دشیخ ابو المعالی سیف الدین سعید بن مظفر باخرزی صوفی وفات په بخارا کی .

۱۲۵۹م٦٥٧ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر دره بولان ور تیر سو او په سند کی بهکر کلابند کیء .

۱۲۵۹م ٦٥٨ق

قاضی القضات صدر جهان ابو عمر منهاج الدین عثمان بن سراج الدین محمد بن منهاج الدین عثمان جوز جانی خپل کتاب طبقات ناصری دسلطان ناصر الدین محمود بن ایلتتمش په نامه وکیښی .(دده ولادت ۵۸۹ ق دغور په فیروز کوه کی) .

ملك میر انشاه افغانی امیردشمس الدین مهین کرت لښکرو په جنگ کی وواژه

په دهلی کی دشیخ بدر الدین غزنوی وفات او هلته یی ښخیدل .

علاء الدین عطا ملك جوینی ته .

(جهانکشای جوینی ؤدمغولو پراحوال باندی وکیښی د لیدن طبع ۱۹۰٦)

۱۲٦۰م٦٥٩ق

دملك تاج الدین کرد اوامیرهوبو– امیر هرموز افغانی امیرانو جنگ په مستنگ کی د کرت پاچا دجنګی امیرانو سره .

۱۲٦۲– ۱۳۳۹م ٦٦۱ – ۷٤۰ق

باباهوتك دتولرزوی دزابل دترنك پښتو شاعر او دهو تکو دلوی پلار دژوند دوره دمغولو په جنگ کی دده پښتو حماسی شعر سته .

۱۲٦٤م٦٦۳ق

دسیستان په بر زر کی ولی کښبل او کښبت ډیرول .

۱۲٦۷م٦٦٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت تر تیراه پوری ټولی افغانی سیمی ونیولی .

مولانا جلال الدین غزنوی مفتی چی دیوه چا ما ینه یی بل ته ورکړی وه په هرات کی وواژه سو.

په سختی زلزلی سره دنشا پو ر بیا ورانی چی په ٦٦٩ق داباقا په امر بیا ودان سو .

۱۲٦۹م ٦٦۷ق

دمحمد بن ابوبکر عثمان امامی هروی شاعر وفات .

ملك نصیرالدین محمد دسیستان پایتخت ودان کی .

۱۲٦۹م٦٦٨ق حدود

په هرات کی دمغولی شهزادگانو براق او ابا قا جنگونه او دملك شمس الدین مهین کرت تگ خیسار ته .

خسرو نیمروز نصیر الدین محمد بن مبارز الدین دنیمروز ارگ بیا جوړ کی .

۱۲۷۰م ٦٦٩ق

دشیخ ابو نصریحیی بن تاج الدین محمود بوزجانی جامی وفات(٤صفر).

۱۲۰۷–۱۲۷۳م ٦۰٤–٦۷۲ق

دمحمد بن محمد بن حسین بن احمد(مولانا جلال الدین) بلخی رومی دمشهور مثنوی دشاعر او لوی صوفی دژوند دوره .

ولادت یی په بلخ او مرگ یی په قونیه (ترکیه) کی و ، دمولو یه صوفیانو ډله ده ته منسوبه ده .

۱۲۰۱–۱۲۷٤ م٥٩۷ –٦۷۲ ق

دخواجه نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن طوسی معروف فیلسوف او ریاضی پو هاند دمراغی درصد خانی بنا کوونکی د ژوندوره (وفات یی په بغدادکی ذیحجه ،ولادت یی په طوس کی ۱۱ جمادی الاولی).

۱۲۷٥م٦۷٤ق

له خیساره دملك شمس الدین مهین بیرته راتگ هرات ته .

۱۲۷٦م٦۷٥ق

دسیستان په لاش کی دسفید دزکلاجوړول اوله هلمنده خشکرودته او به رسول .

۱۲۷۸م٦۷٦ق

ملك شمس الدین مهین کرت د مغولو دربار اصفهان ته و غو ښت اوپه تبریز کی یی په زهرومړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸۷_۱۳۰۵م۶۷۷_۷۰۵ق

دمحمد شمس الدین کهین دشمس الدین مهین زوی په هرات کې دکرت کهول دپاچا سلطنت .

۱۲۸۱م۶۸۰ق

دقند هار ښار ملك رکن الدین کرت (شمس الدین کهین) ونیوی.

۱۲۸۲م۶۸۱ق

دعلاء الدین عطا ملك جوینیوزیر او لوی مؤرخ دتاریخ‌جهانکشادمؤلف وفات (ولادت یی ۶۲۳ق)

۱۲۸۳ م ۶۸۲ ق

ابو جعفر محمد مرو رودیمحدث خپل کتا ب مختصر جامع الاصول وکیښس .

۱۲۸۴ م ۶۸۳ ق

دسلطان احمد نکو دربن هلاکوله خوا پر سیستان او فراه ، بست ، تگین آباد باندی د نیمروز د ملك نصیر الدین د پاچهی مننه .

۱۲۸۵ م ۶۸۴ ق

په زرنج کی د حصار طاق ودانول.

۱۲۸۷م۶۸۶ق

احمد بن سعید لودی خپل کتاب اعلام اللو ذعی فی اخبار اللودی د دلود یانو پرتاریخ باندی وکیښی .

په بلخ کی دحضرت علی بن‌ابی طالب پر مزار باندی دخواجه‌خیران په کلی کی ودانی جوړه سوه .

درضی الدین عبدالله بن محمد امامی هروی شاعر و فات په اصفهان‌کی (۱۷ محرم)

۱۲۸۹ م ۶۸۷ ق

دمحمد بن محمد ابو الفضل بر هان الدین نسفی حنفی مفسر او اصولی او کلامی مؤلف وفات په بغداد کی (ولادت‌ئی ۶۰۰ ق) دی دابن سینا د اشارا تو شارح اود مطلع السعاده مؤلف دی .

د مولانا برهان الدین محمود بن ابوالخیر سعد بلخی مشهور عالم‌په دهلی کی وفات .

۱۲۲۶- ۱۲۸۹ م ۶۲۳- ۶۸۸ ق

دشیخ متی دعباس زوی په‌قوم خلیل غوریاخیل دژوند وخت. ده په پښتو خپل‌اشعار په‌یوه‌کتاب (دخدای مینه) کی‌سره راټول‌کړه اود (ښکلاشاعر) بلل کیږی .

۱۲۹۰ م ۶۸۹ ق

سلطان فیروز شاه جلال الدین خلجی (افغان) د هند پاچا سو، (۳ جمادی الاخری) قتل ۶۹۴ ق .

۱۲۹۳ م ۶۹۳ ق

دملك شمس الدین کرت استاځی مولانا شمس الدین دغور قاضی او مولانا زین الدین داسفزار قاضی د نیمروز دملك نصیر الدین دربار ته راغلل اوروغه‌ئی وکړه .

۱۲۹۴ م ۶۹۴ ق

شاه شمس الدین علی دقهستان اوقاین حکمرا ن دنیمر و ز د ملك نصیر الدین اطاعت و مانه او ملك ینا لتگین په فراه کی اود کرمان حکمرانانو هم دنیمروز پاچا ته غاړه کښیښوه، سلطان رکن الدین‌ابراهیم شاه خلجی په هند کی سکه ووهله

(رمضان) .

۱۲۹۶ م ۶۹۵ ق

دمحمد بن ابراهیم بن محمدبستی مالکی فقیه دشرح الایضاح دمؤلف وفات. په سیستان کی‌د (دیورك) سیمه بیاودانه کړه سوه .

علاء الدین محمدشاه خلجی په هندکی پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ ق) .

۱۲۹۷ م ۶۹۷ ق

ملك فخرالدین کرت دشمس‌الدین کهین زوی په هرات کی پرتخت کښینوست اوغازان‌خان‌دده حکمرانی له‌هراته تردریای سند او آموپوری ومنله .

۱۳۰۰ م ۶۹۹ ق

د محمد بن محمود زوزنی حنفی فقیه دنصاب الذرایع او ملتقی‌البحار دمولف وفات . دپور بهاء جامی خراسانی شاعر دوفات حدود .

۷۰۰ق

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق حدود

ربیعی فوشنجی شاعر خپله کرت نامه دملك فخرالدین کرت په نامه‌په هرات‌کی نظم کړه .

په خراسان کی دنستعلیق هنری خط آغاز .

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهیر الدین اسحاق بن ابی بکر ولوا لجی حنفی فقیه او مفتی وفات .

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضی محمد بن حمید الدین محمود بن عمر محمودی دبلخ‌دقاضی اود الملل والنحل دمؤلف وفات‌او ښخیدل په بلخ کی .

صدرالدین ربیعی‌فوشنجی خطیب اودملك فخر الدین کرت ندیم‌دکرت نامی ناظم په‌هرات کی ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سیستان شهزاده په قائن‌کی وواژه سو .

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکیم الدین غوری عالم وفات .

۱۳۰۵ - ۱۳۰۶ م ۷۰۵- ۷۰۶ ق

ملك فخرالدین دشمس الدین‌کهین زوی په هرات کی دکرت کهول پاچاو.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

دعبدالعزیز بن محمد علی طوسی شافعی فقیه او عالم وفات په دمشق کی ۹ جمادی الاولی .

دشیخ صلاح الدین طوسی وفات چی د شیخ ابو نصر سرا ج له پښته‌ؤ (رجب) .

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملك فخر الدین امانکوه ته ولاړ امیریساول اوبو جای دمغولی لښکر مشرانو په‌هرات کی‌جمال الد ین‌سام محاصره او مړ کی ء .

۱۳۰۷- ۱۳۲۸ م ۷۰۶- ۷۲۹ ق

ملك غیاث‌الدین‌محمددشمس‌الدین کهین کرت زوی دهرات پاچاو .

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

دسید نظام الدین مرتضی‌عربشاه بن سید محمودشاه سبز واری‌عالم وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

دمولانا اقضی القضاء علاء الدین ابی بکر ابیوردی وفات په ابیورد کی .

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

میرحسینی غوری نز هة الا روا ح تالیف کیء .

۱۳۱۳م ۷۱۳ ق

ملك علاء الدین دشمس الدین کهین زوی دهرات امیرسو.

۱۳۱۳– ۱۳۱٦ م ۷۱۳– ۷۱٦ ق

د ابوسعید بن اولجایتو حکمرانی په خراسان کی .

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

دحسن بن نصیر الدین محمدبن محمدبن حسن طوسی عالم وفات په بغداد کی .

۱۳۱٦ – ۱۳۳۵ م ۷۱٦ ۷۳٦ ق

دسلطان ابو سعید بهادر خان‌بن اولجایتو دسلطنت دوره پر خراسان او ایران‌باندی.

۱۳۱٦ م ۷۱٦ ق

دشیخ عبدالرحمن‌خراسانی زاهد وفات په بغدادکی .

سلطان مبارك شاه قطب الدین خلجی په هندکی پاچاسو (تر ۷۲۰ق پوری) .

ملك غیاث الدین کرت پر اکثر افغانستان قبضه وکړه .

۱۳۱۸ م ۱٦ شوال ۷۱۸ ق

د امیر حسینی حسین بن عالم غوری هروی دروز گان دگزیو د اوسیدو نکی دری شاعر او عارف وفات اوبنخیدل دهرات‌په مصرخ‌کی دنزهة‌الا ر وا ح او کنز الر مو ز مؤلف .

۱۳۱۸– ۱۳٤۱ م ۷۱۸ – ۷٤۲ ق

شمس الدین احمد افلا کی خپل مناقب العارفین دمولانا جلال الدین بلخی دکورنی او دوستانو پراحوال وکیښ .

۱۳۱۹ م ۷۲۰ ق

عبدالله صیرفی هروی خطا ط یو قرآن په ثلث خط و کیښ (گنجینه مشهد رضوی) .

ملك غیاث‌الدین محمدکرت‌اسفزار له ملك قطب الدین اسفزاری څخه ونیو .دغسی هم ده باخر ز،خوا ف، نیاز آباد ونیول .

د هرات لوی مسجد د ملك غیاث الدین محمد کرت په امرترمیم سو.ددغه ملك‌په‌حکم دشیخ الاسلا م احمدجام ژنده پیل دهدیری بناجوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصرالدین خلجی دهند پاچا سو .

۱۳۲۰ م ۷۲۰ ق حدود

دمولانا عماد الدین غوری وژل‌په هند کی .

۱۳۲۱ م ۷۲۱ ق

غیاث الدین محمد کرت حج ته‌په سفر ولاړ اوخپل زوی شمس الدین محمدیی په‌هرات‌کی جانشین‌پریښود. دهرات ددر بار منشی خواجه شهاب عزیز او مولانا نظام الـدین قاضی القضات او مو لانا بدرالدین ازابی‌د هرات قاضی و .

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

دمولاناضیاالدین محمدبن‌سراج‌الدین هاشم ابیوردی وفات اوپه میمنه کی ښخیده .

دابراهیم بن محمد بن ابی‌بکربن محمد حمویه جوینی شافعی فقیه او محدث وفات (ولادت‌ئی ٦٤٤ ق) .

۱۳۲٤ م ۷۲۵ ق

دامیر خسرو بلخی‌دهلوی مشهور شاعر وفات او ښخیدنګ په دهلی کی .

۱۳۲٦ م ۷۲۷ ق

غیاث‌الدین محمدکرت امیرچوپان ورواژه اوپخپله د سلطان ابو سعید دربار ته ولاړ (۷۲۸ ق) .

دامیر نجم‌الدین‌حسن‌بن علاسجزی دهلوی شاعر او صوفی وفات او ښخیدنګ په دهلی‌کی .

۱۳۲۷ م ۷۲۸ ق

امیر چوپان نویان په هرات کی دسلطان ابو سعید بهادرایلخان په امر ووژل سو.

ملك نصیر الدین په سیستان‌کی مړ سو .

شاه نصرت بن نصیر الدین بن مسعود دسیستان صفاری پاچا په نیمروز کی کښېنوست .

اخی محمود خیاط (عیار) په نشا پور کی مړ سو .

۱۳۲۸ م ۷۲۹ ق

ناری طغای دخراسان حکمران د سلطان ابو سعید څخه یاغی سومګر په همدغه کال ووژل سواوپه ۷۳۰ ق امیر شیخ علی دخراسان حکمران سو .

۱۳۲۸– ۱۳۲۹ م ۷۲۹– ۷۳۰ ق

ملك شمس‌الدین دملك‌غیاث‌الدین محمد کرت زوی دهرات پاچاؤ .

ضیامحمد مسعود غز نوی طبیب په هند کی مجمو عـه ضیایی دطب تالیف کړه .

۱۳۲۹– ۱۳۳۱ م ۷۳۰– ۷۳۲ ق

ملك حافـظ د ملك غیاث الدین محمدکرت زوی دهرات پاچاؤ .

۱۳۳۰ م ۷۳۱ ق

ملك قطب‌الدین‌محمدبن رکن‌الدین محمودبن‌بهرامشاه دسیستان‌صفاری پاچا په نیمروزکی‌سکه‌ووهله، اوشاه نصرت الدین مړ سو .

د جلال الـدین شاه بـن قاضی فخر الدین د هرات دقاضی وفـات (۱۷ رمضان) .

۱۳۳۱– ۱۳٦۹ م ۷۳۲– ۷۷۱ ق

ملـك مـعز الدین دغیاث الدین کرت زوی د هرات لوی پاچاؤ .

۱۳۳۲ م ۷۳۳ ق

ملك عزالدین‌بن رکن‌الدین محمود په نیمروزکی سکه ووهله .

دمولانا ظهیرالدین محمد بن‌احمد غوری شیخ الاسلام وفات اوښخیدل په هرات کی .

مجد الدین محمد خوافی (مجـد خوافی) خپل کتاب (روضه خلد) د سعد ی‌د گلستان په تقلید وکیښ (شوال) .

۱۳۳۳م محرم ۷۳٤ ق

ابو عبدالله محمد بن موسی بن محمد طنجی (ا ین بطـو طـه) دالمغرب مشهور گرزندوی دنشاپور څخه هرات، سر خس، ترمذ، بلخ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغی اود هندوکش له لاری کابل، غزنی‌ته‌ولاړ، دکرماش (کورم)پرخوا دریای سند او هندوستان ته تیــر سو .

۱۳۳۴ م ۷۳۵ ق

شیخ معین الدین آوه یی جوینی خپل نگارستان دسعدی دگلستان‌په تقلید وکیښ .

شمس‌الدین طاهرشاه میرسواتی په کشمیرکی سکه ووهله .

۱۳۳۵ م ۷۳۶ ق

په‌هرات کی دسید عبدا لله بن معاویه علوی دمزار عمارت اوگنبده په مصرخ کی داؤد تاج الدین احمد جوړه کړه .

۱۱ اپریل ۱۳۳۶ م ۲۷ شعبان ۷۳۶ ق

تیمور بن تراغای برلاس دماوراء النهر دکش په ښارکی وزیږیده .

۱۳۳۷م۷۳۷ق

مولانا نظام الدین عبدالرحیم بن فصیح الدین محمدمایز نابادی‌خوافی په هرات‌کی شهید اوپه خیابان کی ښخ سو (ذیقعده).

مولا نا جمال الدین محمدبن‌حسام دهرات عالم او شاعر وفات سو .

په خراسان‌کی دخواجه‌عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدین باشیقینی‌د سر بداری پاچهانو د نیکه خــروج (قتل ئی په ۷۳۹ ق) پایتخت ئــی سبز وارو

۱۳۳۸ م ۷۳۸ ق

دجمشید بن طاهرشاممیر سواتی حکومت پر کشمیر .

۱۳۳۹ م ۷۴۰ ق

دبابا هوتك دتولر زوی دپښتنوقائد اوشاعر وفات .

د ابو الفضل خواجه قطب الدین یحیی جامی صوفی او عالم وفات‌په هرات‌کی اود فیروز آباد په دروازه کی ښخیده (یکشنبه ۲۱ جمــادی الاخری) .

دعلاء الدین علی شیر بن طاهر سواتی پاچهی پرکشمیر تر ۷۵۳ ق پوری .

۱۳۴۰ م ۷۴۱ ق

دشیخ الاسلام ابو نصریحیی بن ابو الفضل محمود بوزجانی جامــی وفات په هرات‌کی اوپه دروازه‌فیروز آبادکی‌ښخیدنه (پنجشنبه ۲۱جمادی الاخره) ملك مــعز الدین کرت دده پرهدیره یوه‌ودانی جوړه کړه .

۱۳۴۱ م ۷۴۲ ق حدود

دعلی بن محمد بن ایدمرجلد کی کیمیاوئی عالم مؤلف دژوند وخت . جلدك دخراسان یوکلی‌ودوه فرسخه له‌مشهده لیری)

۱۳۴۱ م ۱۳ صفر ۷۴۳ ق

سلطان معزالدین حسین کرت په زاوه کی امیر مسعود سربداری‌مات کی .

۱۳۴۱ م ۷۴۳ ق

دشیخ قوام الدین محمد بسطامی وفات اود هرات په خیابان‌کی دامام فخر رازی په هد یره کی ښخ سو (رجب) .

دمحمد بن عثمان خراسانی مفسر اومحدث د لطایف التفسیر دمؤلف

وفات .

۱۳۴۳ م ۷۴۴ ق

دخراسان دعیار خواجه قوام‌الدین حسن وفات (جمعه ۷جمادی‌الثانیه).

۱۳۴۶ م ۷۴۷ ق

ملك تاج الدین بن محمد بن‌رکن الدین محمود دسیستان مقامی پاچا په نیمروز کی کښیښنوست او ملك قطب الدین مړسو .

۱۳۴۷ م ۷۴۸ ق

مولانا سعدالدین تفتا زانی‌هروی خپل‌کتاب (مطول) دسلطان معزالدین حسین کرت په نامه پــه هرات کی وکیښ .

۱۳۴۸ م ۷۴۹ ق حدود

شیخ ملکیار د بــابا هوتك زوی پښتو شاعــر خپله د تــرنك عشقی سندره وویله (ولادت‌ئی ۷۱۵ ق) .

۱۳۴۹ م ۷۵۰ ق حدود

شیخ گته بن شیخ یوسف بــن شیخ‌متی‌خپل کتاب (لرغونی‌پښتانه) وکیښ، چی ځینی پښتو قدیم اشعار ئی پکښی ولیکل .

ملك سلیمان ځیرك بــن عیسی ابدالی قبایل دکسی غــره څخه د قندهار سیموته راوستل.

درکن الدین صاین هروی شاعر دژوند وخت .

فخر الا سلام قطب الدین نسابه زغندی خراسانی مختصر شا فی په طب کی تالیف کی ء .

مولا نا عصامی د هند د افغانــی شاهانو تاریخ فتوح الــسلا طیـــن نظم کیء (طبع بنگلور۱۹۴۸م)

۱۳۵۰ م ۷۵۱ ق

په هرات کی دملك معزالدین‌کرت له‌خوا دبرامان دمدرسه سبز جوړول تمام سوه .

سلطان محمود بــن شاه علی د سیستان دصفاری کهول څخه پــه نیمروز کی اقتدار ومونډ .

۱۳۵۲ م ۷۵۳ ق

ملك باقر دغیاث الدین محمدکرت زوی دهرات حکمدارو .

دشهاب الدین‌بن علی شیرسواتی پاچهی پر کشمیر .

امیر قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ .

په سیستان‌کی ملك شهاب الدین پرتخت کښینو ست .

۱۳۵۸ م ۷۶۰ ق

دمولانا امام فصیح الدین محمدبن محمدبن علاء مروی حنفی زیږ یدنه په مروکی (یکشنبه ۱۷ محرم) .

شیخ ابو سعید بن محمد طوسی دامام محمد غزالی له‌پښته دهرات‌په مصرخ‌کی دامیر حسینی له‌قبره‌سره ښخ سو .

ملك بارك دځیرك زوی دقندهار دابدالی قبیلو مشرو .

۱۳۵۹ م ۷۶۱ ق

امیر تیمور په ماوراء النهر کی حکمران وپیژاند سو .

۱۳۶۳ م ۷۶۵ ق

امیر حسین گور کان دهندوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلاشمالی خوا جوړه کړه .

په هرات کــی زلزله وسوه اود مسجد جامع پیش طاق ونړیدی .

۱۳۶۵م ۷۶۷ق

دکروخ دغــار دمسجد ودانــی د ابو الحسین **محمد بن محمد بن‌محمد** بن محمد ابی بکر کرت له خوا.

۱۳۶۸م ۷۶۹ق

دامیر محمود بن امیر یمین‌الدین طغرائی (ابن یمین)دخراسان‌داخلاقی شا عر وفات . (۸ جمادی الاخــری ۳۰ جنوری) .

۱۳۶۹ م ۷۷۱ ق

امیر تیمور لنگ په‌ماوراء النهر کی امیر حسین مات کړ او په (صا حبقران) مشهور ســو ، دده سلطنت تر ۸۰۷ ق پوری‌و .

امیر تیمور بلخ‌ونیوی اوددغه‌ځای امیر حسین گور گان ئی وواژه اود بلخ زړه کلائی ونړوله. اوخلك ئی قلعه هندوان ته راوستل .

ملك بهرام په سیستان کی مــړ سو .

۱۳۶۹ ــ ۱۳۸۱ م ۷۷۱ــ ۷۸۳ ق

دملك غیاث الدین پیر علی کرت دمعزالدین دزوی سلطنت په هرات کی .

۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق

د قطب الدین بن طاهر شاه میر سواتی سلطنت پرکشمیر تر ۷۸۸ق پوری .

۱۳۱۴ــ ۱۳۷۲ م ۷۱۴ــ ۷۷۳ ق

دعمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقیه او حکیم او مؤلف اود مصر د قاضی دژوند دوره .

۱۳۱۶ ــ۱۳۷۴م ۷۰۶ ــ۷۷۶ ق

دعبدالله بن محمدبن احمد حسینی نشا پــور ی حنفی فقیه او اصولی (جمال الدین نقره کار) دشرح‌المنار دمؤلف دژوند دوره .

۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق

سلطان شاه خطاط په‌رقاع تعلیق خط دسلطان غیاث الدین محمدکرت په امر دهرات دمسجد جامع پرهفت جوش لوښی باندی تاریخ ولیکه .

فصیح احمد بن جلال الدین محمد خوافی‌هروی‌د (مجمل فصیحی)لیکوال په هرات کی وزیږید .

۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق

دمولانا جلال‌الدین‌محمود مرغابی‌زاهد وفات اود هرات دمرغاب په کلی‌کی ښخیدل .

۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی وزیږید (پنجشنبه ۱٤ ربیع‌الثانی) .

په‌هرات کی دخواجه **نظام الدین** داؤد تاج الدین احمدپه سعی‌دخواجه ابوالولید احمد مزار جوړ کړسو .

۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق

ملك غیاث الدین پیر علی کرت د هرات کلابیا جوړه کړه .

۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق

امیر تیمور لنگ دماوراء النهرتر نیولو وروسته تر دریای آمو راتیر سو، اندخود، سرخس، فوشنج ئی ونیول .

امیر تیمور خپل زوی میرا نشاه

دخراسان په حکمرانی او فتح کولو وگوماره

په اندخود کی‌دباباسنکو درویش دژوند و خت چی قبرئی هم هوری دی .

دملك القضاه قاضی جلال الدین محمود امامی دهرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل .

۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق

امیر تیمور هرات ونیوی او دهغه ښار کلاوی‌ئی‌ونړولی، دکرت‌دکهول پاچهی پرپیر علی ختمه سوه .

ملك پړپل دځیرك زوی دقندهار دابدالیانو مشرو .

۱۳۸۲ م ۷۸٤ ق

دمحمدبن‌محمدبن‌علی نشاپوری‌خطیب اود مصر دمفتی وفات په مصر کی. دی د شرح التعجیز فی‌الفقه مؤلف دی .

ملك قطب الدین بن عزالدین بن رکن الدین محمود دنیمروز امیرو .

امیر تیمور نشاپور ونیوی.

۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق

امیرتیمور اسفزار،فراه، سیستان ونیول، بست اوقندهارئی وران‌کړل اود شمالی او غربی افغانستان پاچا سو .

امیرتیمور دقندهار حکمرانی امیر سیفل برلاس ته وسپارله .

دشیخ سیف الدین خلوتی هروی زاهد وفات اود گازرگاه دپله سره ئی په هرات کی ښخیدل .

۱۳۸٤ م ۷۸٦ ق

ملك غیاث الدین پیرعلی اخرنی کرت پاچــا اودده ورور ملك محمد سرخس او امیر غوری بن ملك پیر علی په سمرقند کی دامیر تیمور په حکم ووژل سوه. (دپنجشنبی مانبام ۱۰ ربیع الثانی)

۱۳۸۵ م ۷۸۷ ق

بابا سنگوی ولی په اندخوی کی وفات او ښخ سو .

۱۳۸٦ م ۷۸۸ ق

شاه شاهان تاج الدین بن قطب الدین دسیستان پادشاهو .

سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتی دکشمیر پاچاو تر ۸۱۳ ق پوری .

۱۳۸۸م ۷۹۰ق

امیر تیمور د فارس له فتو حاتو څخه راستون سو .

احمد هــروی خــطاط د عجایب المخلو قات یــوه خطی نسخه پــه نستعلیق خط دربیع الاول په لومړی ورځ ولیکله. (دپاریس ملی‌کتابخانه)

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

ملك پیرمحمدبن ملك غیاث‌الدین پیر علی دمیرزا میرانشاه بــن امیر تیمو ر په حکم په هرات کی وواژه سو .

۱۳۲۷ــ ۱۳۸۸م ۷۲۸ــ ۷۹۱ ق

دبهاء الدین محمدبن احمدنقشبند فاروقی لوی صوفی اود نقشبند ی طریقی دمؤسس دژوند دوره .

۱۳۸۸ م ۷۹۱ ق

دشیخ زین الدین ابوبکر تایبادی وفات چی په تا یباد کی ښخ دی (پنجشنبه ۳۰ محرم).

(c) Ketabton.com: The Digital Library

دمولانا علی بدر دهرات د شاعر دژوند وخت .

۱۳۸۹ م ۷۹۲ ق

دمحمد بن عثمان بن محمدزوزنی دشرح تلخیص المتاح دمؤلف‌وفات

۱۳۹۰ م ۷۹۳ ق

د سعد الدین مسعود بـن عـمر تفتازانی هروی لوی عالم او مولف وفات په سمر قند کی او په‌سرخس کی ښخیدنه. (ولادت ۷۱۲ ق) .

۱۳۹۳ م ۷۹۶ ق

د مولانا جـلال الدین محمد بـن نصیر الدین‌یحیی وفات اوښخیدنگ دهرات په خمچه آبادکی (پنجشنبه ۲۵ ذیحجه) دی دفصیحی خوافی‌پلار دی .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی وزیږیدی دی لوی خطاط هـم دی .

۱۳۹۶ م ۷۹۹ ق

شاهزاده با یسنقر دشاهرخ زوی وزیږیدی (جمعه ۱۱ ذیحجه) دی یو هنر مـند خطاط او عـلم پالونکی شهزاده و .

د امیر تیمور په فرمان دخراسان حکمرانی دده زو ی میرزا شا هرخ بهادرخان ته وسپارله سوه

۸۰۰ق

اپریل ۱۳۹۸ م رجب ۸۰۰ ق

امیر تیموردترمذ، خلم، سمنگان، بغلان‌له‌خوا اندراب ته راغی‌اوله دغه ځایه ئی پرکتور (کافرانو) باندی د خاواك له‌خوا حملی وکړی (رمضان)

۱۳۹۸ م ۸۰۰ ق

امیر تیمور دخاواك او پنجشیرله خوا کابل ته راورسیدی .

په‌سیاه پو شو کا فرو کی‌یی یوه ك جوړه کړه اولښکرئی پکښی‌کښینو (ذی قعده) .

امیر تیمور دپنجشیرله‌خوا پروا ته‌راغی اویوه لویه‌واله (جوی ماه گیر) پنځه فر سخه یی دغور بن له‌روده وکښله (ذی‌قعده)

ملك محمد دلشکر شاه او غان وزور امیر تیمور ته پناه ور وړه او ایریوب دکلا ودانـول شرو سوه (ذی قعده) .

چهار شنبه دذیحجی لومړی ور امیرتیمور له کابله دکورم دایر یاب (ایریوب) خواته رهی سو. په ۸ ذیحجه دشنبی پـه ورځ د شنوزان دری ته ورسیدی او په ۲۱ ذیحج سه شنبه‌دنغر کلا ته و رسیـدی ا هغه‌ئی ودانه کړه .

امیر تیموږ خراسان تـر غـور پوری خپل زوی شاهرح ته وسپاره.

امیر تیمور خپل لمسی پیر محمد دکابل او غزنی اوقندهارحکمران کی ع اوهغه تراباسین پوری‌دکوه سلیمان افغانان سره وکوټل، اواچه اوملتان ئی‌دلوړ سند په وادی کی ونیول .

په کورم کی دلشکر شاه اوغانی‌او موسی او غانی‌دبنگښو دمشرترمنځ دایر یوب پرکلا باندی جنگ اود لشکرشاه او غانی وژل او دایریوب کلا ورانول. دقندهار په سیمو کی دملك حبیب بن پوپل مشری په ابدالی قبیلو باندی. د شیخ‌الاسلام ظهیرالدین خلوتی هروی وفات اوپه هرات کی‌ښخیدل ،خواجه‌تاج‌سلمانی

هروی دتعلیق خط په خر ا سان کی رواج کیء .

۱۳۹۷، ۱٤۹٤ م ۸۰۰، ۹۰۰ق

په خراسا ن کی شپږ دوله خط (اقلام ستته) رواجیدل. نسخ، ثلث مناشیر، محقق ، رقاع، ریحان. علاوه پردی دنسخ او تعلیق اوځخه نستعلیق‌هم وزیږید. دکنړدسلطانانو داقتداروخت له ننگرهاره‌تر کشمیره پوری چی مرکز یی‌دکنړ دپیچ‌دره‌وه. ذ۸۰۰ ق ، په حدودکی له دوی‌ځخه سلطان پکهل بن کهجامن ین‌هندو حکمران و.

۱۳۹۸ م ۸۰۱ ق

امیر تیمور داورکزو- ترکانو او برمل او غانانو ترایلولو وروسته په جمعه لومړی محرم ۸۰۱ ق کال‌دنغر له‌کلا څخه دبنوخواته رهی سو،اوپه ۱۲ محرم سه شنبی تر دریای سند واوښت .

(۲٤ سپتمبر ۱۳۹۸م)

امیر تیمور دهند په‌فتح‌کی ۱۲ازره سپاره افغانان‌دملك بهاءالدین‌جلوانی اوملك یوسف سروانی اوملك‌حبیب نیازی په مشری بیولی وو .

۱۳۹۹ م ۸۰۱ ق

امیر تیموردهندترنیولو وروسته په ۲ رجب سه شنبی دریای سندته راورسیدی‌اودکښیتیو پرپله راووښت په چهار شنبی ۳ رجب بنو ته‌راغی اوپـه سه شنبی ۹ رجب د کـرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ،اوپه شنبی ۱۳ رجب تر کوتل شیبر تیر سو، په ۱۹ رجب سمنگان ته ولاړ، اوپه یکشنبی ۲۱ رجب ترمذ تـــه واوښت .

دامیر تیمور په حکم دشاهر خ لپاره په هرات کی دباغ شهر قصر جوړ سو .

دقاسم بن حسین غزنوی فقیه د فتاوی النتـف الـحسان د مـؤلف وفات .

دابو القاسم محمدبن محمدزوزنی فقیه دالنصاب فی‌الفقه د مو لـــف وفات .

۱٤۰۰ م ۸۰۲ ق

خواجه‌علاءالدین محمد عطارنقشبندی په دره چغیان کی درستاق شرق‌ته وفات اوښخ سـو (چهار شنبه ۲۰ رجب) .

دامیر تیمورپه حکم مولانا محمد کاخکی او قطب الدین نایی اوحبیب عودی اوعبدالمومن گوینده دموسیقی استادان په‌دار کړل سوه .

۱٤۰۱- ۱٤۰۵ م ۸۰٤- ۸۰۸ ق

ددلاور خان حسین‌غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱٤۰۲ م ۸۰۵ ق

ملك قطب الدین بن تاج الدین‌بن قطب الدین پـه نیمروز کـی سـکه ووهله .

۱٤۰٤م ۸۰۷ق

امیر تیمور خواجه فخرالدین احمد طوسی او احمد بـن شیخ حسن د هرات دمالیاتو پردیوان مقرر کړل، اوعلی شاه گربه پخوانی دیوان‌بیگی ئی په دارکیء او دوولس تنه‌مشران ئی له‌هراته وایستل .

مولانا سید حسام الدین هروی‌په (جمعه غره ر جب) او مولانا محمود

حلاج هروی وا عظ په (۱۷ذیقعده) په‌هرات کی‌و فات سو ل .

امیر تیمورلنگ‌دلوئی امپراتوری زجوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار ی مړسو (۱۷ شعبان) اوپه‌سمرقند کی ښخ سو .

ده گرده‌افغانستان نیولی‌ؤ اوددی خوا حکمران پیرمحمدبن جهانگیربن تیمورو .

شاهرخ میرزا دامیر تیمور زوی په هرات کی پرتخت کښېنوست ، دی دشرق لـوی هنر پالونکی پاچا دی .

په‌دغه‌کال دسلطان علی سبزواری ښوربنت هم آرام کړ سو .

۱۴۰۴ـ۱۴۴۶ م ۸۰۷ـ۸۵۰ ق

دسلطان شاهرخ بهادر بن امیر تیمور دسلطنت دوره (پایتخت ئـی هرات) .

۱۴۰۴ م ۸۰۷ ق

دشاهرخ په حکم امیر جلال‌الدین فیروز شاه دهرات کلا او امیر سید خواجه دطوس کلا بیا جوړه کړه . په سبزوار کی دسلطان عـلی بـن مسعود سبزواری او پیرك بغاوت‌اود طوس دحاکم امیر سید خواجه‌له‌خوا ددوی ماتول

دمحمد بن احمد بن محمدبسطامی شافعی صوفی دتذکرةالمرید دمؤلف وفات .

۱۴۰۵ م ۸۰۸ ق

شاهرخ خپل مخالفان لـه بیخه وکښل اودده زوی میرزا الـغ بیگ اندخود اوشبرغان‌ونیول اودخراسان حکمران سو .

امیر سلیمان شاه چی په‌سرخس کی دشاهرخ پـه فرمان حکمران په خراسان کی یاغی سو، شاهر دده‌مقابلی ته ولاړ، خوهغه سمرق ته وتښتید او شاهرخ په کلات کـ دده کلاورانه کړه، بیرته هرات راغی (۷ جمادی الاولی) .

میرزا سلطان حسین چی د مو له‌خوا دامیر تیمور کړوسیؤ پـ خراسان کی یاغی اونیول سوی په‌هرات کی ووژل سو .

نشاپور په زلزله وران سو .

امیر سید خواجه بن‌شیخ علی بهاد دطو س حکمرا ن سو .دخوا ج شهاب الدین بن‌ناصر الدین لطف الله هروی وفات .

سید خواجه په طوس کی‌یاغی س اوشاهرخ ورغی اوهغه ئی وتښتاو (۸۰۹ق) او استرا بادئی ونیوی

۱۴۰۵ـ۱۴۳۴ م ۸۰۸ـ۸۳۸ ق

دهوشنگ الپ خان بن دلاورخا غوری سلطنت دهند په مالوه کی .

۱۴۰۶م ۸۰۹ق

ملك صالح دملك اسماعیل زوی په غور کی وښوریدی خود شاهر امیرانو لقمان برلاس او امیر حسین جاندار هغه وځابه .

دمحرم په لومړی ورځ شاهـر له‌هراته دطوس خواته رهی سو، ا ټول خراسان ئی میرزا الغ بیك ت وسپاره، مولانا جلال الدین صدرئی ساری ته‌په‌سفارت واستاوه اوبیر ت هرات ته‌را غی (٤ جمادی‌الاو لی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بلخ کی پیرعلی تـاز دمیرزا پیر محمد بن جهانگیر بن‌امیرتیمور پیشکار راولاړ سو اومیرزا پیرمحمد ئی مړ کی ء.

شیخ محمد طغرایی هروی خطاط په اعلی ثلث خط یوقرآن وکیښل .

دجام (بردویه‌کلی) په جنگ کـی شاهرخ پرمیرزا عـمر بهـادر بـن میرانشاه کـور گـان بـریمن سو (دوشنبه ۹ ذیقعده ۸۰۹ ق)

میرزا عمر چی په بادغیس کـی نیول سوی‌ؤ مړسو، اوپه هرات کی دامام فخر رازی په هدیره‌کی ښخ سو لا(۲۵ ذیقعده) .

د هـــر ا ت عید گا ه د خواجه غیاث الدین سالار په اهتمام جوړه سوه. دفتح آباد واله‌دادوان او تیزان پر بلوك په هرات کی جاری سوه. په هرات کی کاختې اوگرانی وه .

۱۴۰۷م ۸۱۰ ق

پیرعلی تا زپه بلخ‌کی‌یاغی‌سوخوچی شا هرخ ورغی نو پیر علی‌په‌هندو کش ننوت او شاهرخ ټول شمالی افغانستان تر تخار ستانه و نیو او میرزا قیدو دپیر محمد زوی‌یی‌هلته حکمران کی‌ء . یوسف امیری‌دهرات خطاط او شاعر او مذهب‌په هرات‌کی د۱۹ مینا تورو سره یوه کلیله دمنه وکښله (استا نبول) دشا هرخ‌په فر مان‌حصار هندوان بیا جوړه‌شوه ند خو داو شبرغان امیرزاده سیدی احمد بن عمر شیخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ له‌هراته دماز ندران په دوهم سفررهی سو او دهغه‌ځای‌تر سمو لو وروسته په ۹ذیقعده هرات ته راستون سو.

په‌همدغه وخت پیر علی تاز چی دبد خشانه یی پر بلخ حمله کړی‌وه ووژل سو او سریی هرات ته راواستول سو .

دمرو ښار بیا ودا نو ل.

دسلطان بهرام بن کهجامن کنړی حکمرانی پر ننگرهار تر کشمیره.

۱۴۰۸ م ۸۱۱ ق

خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی له دیوان اعلی څخه معزول اوپرځای ئی خواجه محمد طاهر مقررسو.

سید فخر الدین محمد او امرعلی شغانی پـه گـډه پـه وزارت مقرر سـول .

خواجه غیاث‌الدین سالار سمنانی دسید فخر الدین په لمسون ووژه سو .

دهرات په‌باغ‌شهرکی دشهزادگانو دختنه کولو لـوی جشن وسـو . (دربیع الثانی اواخر)

شاهرخ پـه جمادی الاولی کـی پر سیستان حمله وکړه اود هلمند دری بندونه یی وران کړه اودزره ولایت وچ‌اووران سو، شاهرخ‌شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلو ا ن جما ل پـــه او ك کی مقرر کړل او پخپله هرات تـه ولاړ (دشعبان سلخ) .

شاهرح په فراه کی ینـا لتگین

مطیع کی اوداوك اوجوین کلاوی یی تر سیستانه ونیولی .

دخطای دپاچا ایلچیان هرات ته راغله اود شاهرخ دربار ته ئی دامیر تیمور دمرگ تعزیت او تحفی وړاندی کړی (رمضان) .

شاهرخ دشوال په میاشت د بادغیس له لاری ماوراء النهر ته ولاړ، اود حصار تر سیمی پوری یی ټول هغه مملکت ونیوپه (۲۷) ذیحجه سمرقند ته ولاړ .

حسن بن محمد نشاپوری (نظام اعرج) دریاضیاتو او هیئت پوهاند شرح التذکره للطوسی په علم هیئت کی تالیف کړ .

۱۴۰۹ م ۸۱۲ ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر مغلستان پوری خپل زوی الغ بیگ ته وسپاره، او پخپله هرات ته ولاړ. په‌همدغه کال مقرر سول :

حصار شادمان ته میرزا محمد جهانگیر بن میرزا محمد سلطان .
کابل او قندهار ته تر دریای سند پوری: میرزا قیدو د شاهرخ زوی.
بلخ او تخارستان تر بدخشانه : میرزا ابراهیم د شاهرخ زوی .
سیستان ته: شیخ زین الدین خوافی .

د شاهرخ په حکم دمرو ښاربیا ودان سو، اود اوبو بندئی له‌مرغابه وتاړه‌سو، او شاهرخ پخپله مروته ولاړ، او ترلوی اختر وروسته‌هرات ته راستون سو .

امیر نیک پی‌شاه بدخشانی هرات ته پناه راووړه او شیخ زین الدین خوافی سیستان ته دروغی اوسمون لپاره ولیږل سو، اوشاه نصرت سیستانی چی په طوس کی بندی ؤ بیرته خپل پلار شاه محمود ته سیستان ته واستول سو .

د مولانا شهاب الدین عبدالحق طوسی وفات (شوال) .

۱۴۱۰ م ۸۱۳ ق

په قندهار کی دامیر ټرمان پیر محمد بن امیر کتلو (پیرك) او مو دود گرمسیری ترمنځ ونښت او دواړه هرات ته‌راوغوښتل سوه، اودقندهار مشری دشاهرخ له‌خوا پیر لك ته وسپارله سوه مودود په دربار کی مقرر سو .

شاهرخ خپل‌زوی میرزا بایسنقر په هرات کی قایم مقام پریښو اوپه ۱۴ محرم ماوراء النهر ته رهی‌سو، او امیر شیخ نورالدین ئی دسمرقند په سیمه کی مات‌کی اوپه ۱۱ ربیع الاول ئی سمرقند ونیو ، اود ربیع الاخر په اولړکی هرات ته راغی .

په هرات کی دشاهرخ په حکم د یوی مدرسی او خانقاه ودانی پای ته ورسیده . اود ښار سرپوښ بازارونه اوچارسو جوړ سول. د مدرسی مدرسان مقرر سول :

مولانا جلال الدین یوسف حلاج،
مولانا نظام‌الدین عبدالرحیم باراحمد
مولانا خواجه ناصر لطف الله.
شیخ‌الاسلام خواجه علاالدین علی چشتی دشاهرخ په فرمان دهرات دخانقاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهرخیه مشر سو .

په هرات کی دشرقی شمال‌خواته دباغ سفید سره دشاهرخ په فرمان یونوی کوشك او باغ جوړ سو . (جمعه ۲۴ ذیقعده) .

مولانا شهاب الدین فضل‌الله د هرات د دار القضا کاتب وفات سو .

۱۴۱۰– ۱۴۱۷– م ۸۱۳ ۸۲۰ ق

علی شاه امیرخان دسکندر زوی‌د هندال لمسی دشاه میر سواتی کړوسی دکشمیر پاچاو .

دمولانا حافظ جلال الدین محمدبن ناصر الدین لطف الله وفا ت او د هرات په خیابان‌کی دامام رازی په هدیره‌کی ښخیدل (٤محرم)

۱۴۱۱ م ۸۱۴ ق

دهند دپاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضی دشاهرخ دربار ته د سفیر په‌توگه راغی او په بادغیس‌کی شاهرخ ولیدی .

امیر شیخ نورالدین دوهمه پلا په ماوراء النهرکی ونښورید او شاهرخ په ۲۱ جمادی الاولی ترآمو واوښت اوسمرقندته‌ورسید، خوامیرشاهملك دهرقداق په و سیله امیر نورالدین مړکی، اوشاهرخ بیرته هرات ته راغی اوبیا مشهد ته ولاړ . (۹ ذیقعده)

دمولانا شمس الد ین محمد ظهیر وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل

دمولانا شیخ اسماعیل خوارزمی وفات په هرات‌کی (رمضان) .

۱۴۱۲ م ۸۱۵ ق

شاه بهاء الدین دبدخشان حکمرا ن یاغی سو، خود شاهرخ لښکرو دی دپامیر خواته وتښتاوه اودده ورور شاه‌محمود ئی پرځای کینښناوه .

وروسته میر زا سیو غتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو .

شاهرخ په ذیقعده کی مشهد ته‌ولاړ اومودودگر مسیری چی له هراته تښتیدلی ؤبلوڅانوو واژه.دخطا دپاچا دای منك‌خان ایلچیان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله اوله هراته شیخ محمد بخشی دسفیر په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خطا ته واستول سو .

دروم ایلچی‌محمدقرامان دسوغاتو سره هرات ته راغی، دغسی همله بدخشانه دشاه‌بهاء الدین بدخشانی ایلچی راغی .

خوارزم هم‌دشاهرخ په سلطنت کی شامل سو. پیرك قندهاری مشر دشاهرخ حضورته راغی .

د مولانا عبدالله بن قاضی جلال الدین محمود د هرات دقاضی وفات اوپه گازرگاه کی ښخیدل (محرم)

شیخ صدرحیدری دهرات‌دخانقاء ملك مشر وفات اود فیروز آباد په دروازه کی‌ښخ سو .

ملك قطب‌الدین علی‌بن ملك‌محمود له‌سیستانه هرات ته راغی اوشاهرخ ته‌ایل‌سو .

دسلطان تومنا کنړی اقتدار له ننگرهار ه ترکشمیره .

۱۴۱۳ م ۸۱٦ ق

دهرات حصار اختیارالدین جی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملك فخرالدين كرت جوړ كړئ اود بايسنقر ته وركړل سوه .
تيمور په حملو كى وران سوئ د شاهرخ په حكم بيرته ودان سو .
شاهرخ دمازندران په‌سفر ولاړ .
خواجه عبدالقادر گو ينده دهرات لوى موسيقى نواز خپل كتاب مقاصد الالحان دشا هرخ په نامه وكيښ.
عبدالرزاق بن اسحق سمرقندى عا لم او مورخ دمطلع سعدين مؤلف پــــه هرات كى وزيږيدى. (۱۲ شعبا ن).

۱٤۱٤ م ۸۱۷ ق

شاهرخ تو لـا يرا نتر شيراز ه او اصفها نه او تبر يزپورى ونيوى او داصفهان په‌حكمرانى ميرزا ر ستم بن عمر شيخ، دهمدان اولرستان په حكمرانى ميرزا بايقرا، دشيراز پــه امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقــرر سول .

ملك قطب الدين دشاه على زوى له‌سيستانه هرات ته ولاړ (رجب) .
خواجه قوام الدين شيخ محمد بن مجدالدين خوافى دسيد فخر الدين وزير په لمسون ووژل سو .
شاهرخ دعراق له‌سفره هرات ته راغى (۱۲رجب) هشهد اود خراسان ښاروونه تراستر آباده بــا يسنقــــر ميرزا ته وسپارل سوه .

مولانا عبدالرحمن جامى دجام په خرجرد كى دشعبان په ۲۳ شپــــه وزيږيدى .

۱٤۱۵ م ۸۱۸ ق

دشاهرخ په فرمان ابيوردسملقان

ترمازند ران اوجرجان پورى ميرزا

دهرات داختيارالدين كلادشاهرخ پــه فرمــان بيــا جــوړه ســوه .
(ربيع الثانى)
شاهرخ دكرمان په سفر ولاړاود محرم ۸۱۹ ق پــه منځ كــى بيرته هرات ته راغى .
خواجه نظام‌الدين احمد بن داؤد دهرات په ديوان كى دسيد فخرالدين محمد وزير سره مقرر سو .

۱٤۱٦ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايسنقر ته دشاهرخ فرمان صادر سو چى دهرات دديوان اعلى پرمسند كښينى اود خلكو شكايات واورى .

ځكه چى پــه قندهار كــى ميرزا قيدوته دده نوكران ياغيان‌سوه، نو امير نوشيروان دلسو زرو لښكرو سره له‌هراته دده كومك ته‌و لاړ.
شاه نيك پى له‌بدخشانه هرات ته راغى اودهغه ځاى په حكمرانى ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوى مقرر سو. (جمادى الاخرى) .
خواجه علاء الدين شغانى په‌وزا رت مقرر سو (۱۸ رجب)
ددايمنگ خان دختا دپاچا ايلچيان بياهرات ته راغلل اوډيرى تحفى ئى شاهرخ ته راوړى. (ربيع الاول) .
شاهرخ قندهار ته دسيفل قندرهارى دزوى اوملك محمد دشخړى لــپاره ولاړ (۲۲ شعبان) اود برمل پښتنانه او خربنوانى افغانان ده تــه راغلل (۳رمضان) .
شاهرخ دقندهار دلنگر په كلى

كى بابا حسن ابدال (باباولى) وليد

اودغه كلى ئى ده ته‌وقف كړئ.

۱٤۱۷م ۸۲۰ق

په قندهار كى دسيفل دزوى او ملك محمد تر منځ شخړه‌پيښه سوه او ټو لو افغانانو له قندهاره‌تر درياى سنده ښو رښتوكى شاهرخ دصدر عالى ابراهيم په‌مشرى دبدخشان او سيستان او هرات دلښكرو سره‌پر قندهار ورغــى او خلــك ئــى مطيع كــړه .
امير قوام‌الدين محمدبن عمادالدين سنجانى په‌خواف كى مړسو.(۱محرم)
شاهرخ قندهار ته‌ولاړ اوبايسنقر ميرزائى دهزاره‌وو ايلولوته‌واستاوه او ددوى مشران محمدفيروز ،خواجه آرام، قدم دشاهرخ دربارته راغلل .
امير حسام دقندهار كوتوال او امير عبدالصمد د گــرمسير حكمــرا ن سو .

ميرزا الغ بيگ له ماو راء النهره هرات ته‌راغئ (۱۹ربيع الاول) .
سيد مرتضى امير على مروى دهرات په ديوانى مقرر سو.سيد فخرالدين محمد دمخنى وزير په هرات كى مړ سو. (۲۵ جمادى الاولى) .
امير كبير علاء الدين على تر خان او امير غياث‌الدين ترخان په هرات كى‌مړه سول (۲۲ـ رجب).
خواجه غياث الدين پيراحمد بن جلال الدين اسحاق دهرات ديوان‌ته مقرر سو .
د برهان الدين حيدر بــن محمد خوافى هروى مفسر او متــكلم او اديب دوفات حدود .

دشيخ ابو سعيد خلوتى هــروى زاهد وفات اوپه هرات كى ښخيدل (اذى حجه).

۱٤۱۷ـ ۱٤٦۷ م ۸۲۰ـ ۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن‌سكندر بن هندال بــن شاه مير سواتى د كشمير پا چا و .

۱٤۱۸ م ۸۲۱ ق

ميرزاقيدو بغاوت‌وكئ اوداوبى په ناب كى ونيول سو، نو شاهرخ كابل اوغزنى او قندهار تر سند پورى خپل زوى ميرزا سيور غتمش تــه وركړه .

شاهرخ له‌گرمسيره هرات ته‌ولاړ او ميرزا قيدو چــى ياغى سوى‌و د پلار له حضوره معاف سو .
امير شيخ لقمان او نور اميران بدخشان ته دميرزا الغ بيگ سره واستول سوه ، خــود شيخ الاسلام علاء الدين‌عطار په‌شفاعت دبدخشا ن خلك معاف اومطيع سوه .
گوهر شاد ملكى دامام على‌بن موسى رضا په مشهد كى‌يولوى‌مسجد جوړ كئ چى كتيبه ئى‌دميرزابايسنقرپه خط ده (اوائل رجب) معمارئى استاد قوام الدين شيرازى‌ؤ، اودا تمام په مراسمو كى پخپله شاهرخ شركت وكئ، اوپه شعبان ۸۲۱ق له‌هراته مشهد ته ولاړ. ددى مسجد ودانى په (۱۲) كاله ختمه سوه چى‌ددنياله ۱۲بهترينو ودانيوڅخه‌شميرل‌كيږى.
شاهرخ دامام على رضا دمر قد په گنبده كى ددروزرو مثقالو طلايــى

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندیل وځړاوه .

په مشهد کی یوباغ دشاهرخ په امرجوړسو. شمس‌الدین محمدطاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیائی پرځای خواجه شمس‌الدین محمد سمنانی وګومارل سو .

دبد خشان دشاه بهاءالدین زامن وښوریدل اوبیادشیخ الاسلام خواجه تاج‌الدین حسن عطار په شفاعت وبخښل سوه او بد خشان دوی ته و سپارل سو .

۱۴۱۸ـ ۱۴۸۹ـ م ۸۲۱ـ ۸۹۴ق

دمحمد بن محمد بن عبدالله بن خیضر دمشقی خیضری محدث‌اوفقیه و مؤرخ دژوند و خت. دی دمو لانا جامی استادواوپه ۸۷۷ ق چی‌مولانا جامی دحج په سفر تللی‌و په دمشق کی داحادیثو اجازت نامه له ده‌څخه واخیسته (عین اجازت‌نامه دخیضری په‌خط دمرحوم ګویا په کتاب‌خانه کی‌وه) .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ ق

دخطاد دا یمنك خان پاچا ا یلچیا ن دریمه پلا دهرات دربار ته راغله اود خپل پاچا مکتوبونه‌ئی په فارسی او اویغوری خط دتحفو سره شاهرخ ته راوړل .

شهزاده محمد جوکی د شاهرخ زوی‌دمهر نګار آغا سره واده وکیء چی‌دمغولستان دپاچا محمدخان‌لوروه په‌دی ښنادی کی دهرات په باغ‌زاغان کی‌لوی جشن وسو (شوال) .

شاه شاهان‌شمس‌الدین بن‌قطب‌الدین بن‌تاج الدین په‌نیمروز کی سکه ووهله .

۱۴۱۹ م ۸۲۲ق

د ملك قطب ا لـد یـــن علی و فات په نیمروز کی(۱۵محرم).

۱۴۲۰ م ۸۲۳ ق

یوه ډله ایلچیان له هرا ته خـطا (غربی چین) ته واستول سو ه:

دشاهرخ له خوا شادی خواجه .

دمیرزا با یسنقر له‌خوا سلطان احــمـد او غیـا ث الدین نقـا ش

دمیر زا ابراهیم له خوا امیر حســن او پهلوان جمال .

د میرزا سیور غتمش لـه خـوا ارقداق .

دامیر شاه ملك له خوا اردوان.

دشاه بدخشان لـه خوا خواجه تاج‌الدین .

له‌دوی سره ډیر سوداګران هم ولاړل .

ملکه ګوهر شاده له هراته دخپل زوی الغ بیګ دلیدنی لپاره‌سمرقند ته و لاړه (ربیع الاول).

مو لا نا جلا ل ا لد یـن ا فتخا ر چی خپله کتا بخا نه ئی خلـــکـــو ته وقف کړی وه و فات اود هر ات‌په خیابان کی‌ښخ سو .

امیر سید احمدترخان دخراسان‌په حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ۱۵ شعبان دایران په سفر رهی سو اوتر تبریز اودعراق عرب تـر سرحداتوپورې‌یې تولی‌سیمی ونیولی اوپه۱۹شوال هرات ته راغی.دمطلع سعدین په قول دشاهرخ سلطنت له خطا (چین) څخه‌تر روم (عثمانی‌ترك) اودترکستان له آخره تر هندوستان پوری‌و .

میرزا الغ بیګ په سمرقند کـی

یوه مدرسه اوخانقاه دارګ سره او یوه رصدخانه دښارپه‌شمالی خواکی جوړه کـړه اود یـوی ډلی پوهانو (غیاث الدین جمشید، معین الدین، صلاح الدین موسی قاضی‌زاده رومی علاء لدین قوشچی) په مرسته ئـی «زیج الغ بیګی» هم‌ترتیب اوتالیف کیء. چه ز یج کوړ ګانی هم بلل کیدیء.

مولانا جمال الدین غوری اومولانا ناصرالدین لطف الله (۲۶ شعبان) اومولانا شمس الدین محمد پارسا بخاری په مدینه او مولانا یو سف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادی الاولی) اومولانا صفی الله بن شهاب الدین خیابانی (۱۹ ربیع الثانی) و فا ت سول .

خواجه جلال‌الدین یوسف‌سمعانی وفات اود هرات په‌ګازرګاه‌کی‌ښخ‌سو

۱۴۲۱م ۸۲۴ ق

امیر ابدال مجذوب (سید غیاث دیوانه) په‌باد غیس کی وفات سو . (دمحرم آخر) .

دهرات ایلچی مولانا امیر خواجه چی‌دهند دخضرخان دربار ته‌تللی‌و، بیرته هرات ته راغی او یو کرګدن‌ئی هم‌راوړیء. محمد طیب چی مصر تــه ایلچی تللی‌ودشوال‌په‌آخر کی‌هرات‌ته راغیء،دغسی هم‌سلطان قوشچی‌چی دقبچاق دپاچامحمدخان دربار ته‌تللی و بیر ته‌هرات ته‌راورسیدیء(ذیقعده).

۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق

هغه ایلچیان چی له‌هراته خطا (چین) ته‌په (۸۲۲ق) تللی وو بیرته راغلل (۱۱ رمضان) اوخواجه‌غیاث‌ـ الدین نقاش ددی سفر روز نا مچه وکښله چی عبد الرزاق پخپل مطلع سعدین‌کی رانقل کړیده .

میرزا ابراهیم سلطـان د فارس حمکران خو ز ستان هم ونیوی ء .

شاه‌سلطان محموداوشاه‌ارغون‌شاه دبدخشان پا چهان هرات‌ته دشاهرخ دربار ته‌راغلل(۳صفر). حافظ مولانا شمس الدین محمد رازی په هرات کی وفات او پــه یزدکـی ښخ سو (۱۲ جمادی الثانیه) .

میرزا ابوالقا سـم بابـر دمیرزا بایسنقر زوی په هرات‌کی وزیر یدی (۱۷ رجب) .

دسید محمد ګیسو دراز بـــن یوسف حسینی هروی عارف‌وفات د جنو بـی هند پــه ګلبرګه کـی (۱۶ ذی‌قعده) .

۱۴۲۴ م ۸۲۷ ق

دیحیی بن علی داؤد سجستانی‌د منازل السا ئـرین دشارح دژونـد وخت .

دمولانا شهاب الدین عبدالله بن معین الدین باخرزی وفات په مالین کی (سه شنبه ۱۴ ذی‌حجه) .

شهزاده ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په هرات کی یوقرآن په ښکلی جلی ریحان او رقاع خـط وکیښی. (ګنجینه قرآن ،مشهد رضو ی) .

دسلطان ابو سعید مصورالبم چی اوس په‌استانبول‌کی‌دی نمبر۲۱۵۲ په هرات کی تر تیب سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۲۴ م ۸۲۸ ق

شیخ قوام الدین تبریزی هروی په هرات‌کی وفات اود انجیل دولی پر غاړه ښخ سو (صفر) .

دمولانا نظام‌الدین عبدالرحیم بن یار احمد وفات په هرات کی . (۳۰ صفر) .

مولانا ناصرالدین کوسویی وفات اوپه خیابان کی ښخ شو .

مولانا صدر الدین داردو قاضی اود حضور املم په هرات‌کی وفات سو .

مولانا شرف‌الدین علی یزدی چی دظفر نامی تالیف‌ئی په ۸۲۴ ق کی شروع کړی و اوس ئی تمام کیء. (دوه ټوکه) .

میرزا الغ بیک لـه سمر قنـده مغولستان ته ولاړ، اوتر هغه ځایـه ټولې سیمې ئې تصفیه کړې .او په ۱۵ذیحجه هرات ته راور سیدیء .

خواجه غیاث‌الدین پیراحمدخوافی دهرات له دیوان اعلی څخه معزول سو .

شیخ جـمال الدین ابـو اسحاق محدث کازرو نی په هرات کی‌وفات اوپه گازر گاه‌کی ښخ‌سو (چهارشنبه ۱۳ ذیعقعده).

۱۴۲۵ م ۸۲۹ ق

دشاهرخ په حکم په گازرگاه کی دخواجـه عبدالله انصاری د مـزار عمارتونه جـوړ او ډیـری مخکی او اسباب دهغـه ځـای ښاره و قـف سوه .

امیر شاه ملك غیاث الدین دخوارزم حکمران اود شاهرخ ددربار لوی‌امیر وفات اوپه مشهد کی ښخ سو . (دوشنبه ۱۱ ربیع‌الاول) .

یـوی ډلـی عالما نـو د شهزاده بایسنقر په‌امرد فردوسی دشاهنا مې یوه‌جامعه نسخه ترتیب کړه اویو ه مقدمه یې پر وکښله چې بایسنقری مقدمه‌ئی بولی.

حافظ قاری عثمان غزنوی دهرات پـه زیارتـگاه کـی وفـات سـو ، (۱۹ شوال) .

سید نظام الدین عبدالحی‌دمشهد دساداتو نقیب وفات سو .

۱۳۶۵– ۱۴۲۶ م ۷۶۷– ۸۲۹ ق

دمحمدبن عطاءالله بن‌محمدهروی‌د مصردقاضی او شافعی‌فقیه او مؤلف‌د ژوند دوره چی په قدس کی وفات سـو. دی دمشارق الانـوار شارح دی .

۱۴۲۶ م ۸۳۰ ق

میرزا سیورغتمش دشاهرخ زوی دافغانستان حکمران په کابل کـی مړسو (محرم) اودهغه ځای حکمرانی دده زوی میرزا سلطان مسعود تـه ورکړه سوه .

دشیخ الا سلام محی الدین محمد غزالی طوسی عالم او زاهد وفـات (۱۵ رمضان) .

احمد لرچی دفضل الله‌استرابادی دحروفی ډلی مریدو دهرات په‌جامع کی شاهرخ په نسس کی پـه چاړه وواهه (جمعه ۲۳ ربیع‌الثانی) خوټپ ئی کاری نه وجوړ سو .

احمدلر اومولانا معروف بغداد ی هروی خطاط ووژل سوه‌اوسید قاسم انوار له‌هراته تبعید سو .

شاهرخ د شعبان په اوله، له هراتـه سمر قند ته رهـی سو او په (۲۱) رمضان دهرا ت با غ زاغا ن تـه راغیء.

دهرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس‌الدین آدم اومولانا نظام‌الدین دژوند وخت .

دهرات دگازرگاه بیاودانی .

دحافظ ابرو هـر وی مـؤرخ د زبدةالتواریخ تالیف تـما م سو . (٤ ټوکه) .

محمود بن حسین خوا فی (متوفا ۸۷۵ق) خپل کتاب خاوران نا مـه (خاور نامه) وکیښ .

دمحمدبن عثمان‌بن‌عمر بلخی حنفی عالم دعین العلم دمؤلف وفا ت .

۱۴۲۷ م ۸۳۱ ق

دمولانا قطب الدین داردو دقاضی وفات په تون کـی (چهار شنبه ۳ ربیع‌الثانی) .

شاهرخ له سمرقنده هرات تـه راغیء (۱۱محرم) .

۱۴۲۸ م ۸۳۲ ق

ځکه چی امیر سکندر دقرایوسف زوی په آذر بایجان کی یاغی سو ، نوشاهرخ دخپلو لښکرو سره لـه هراته ور رهی سو(یکشنبه ٥رجب) اود سلماس تربری وروسته هرات ته راورسیدیء. (۸ ذیحجه ۸۳۳ق)

دمولانا سیف‌الدین هندوی هروی واعظ وفات‌په‌هرات‌کی (۱۷ شوال).

شاهرخ دهرات پاچا په گازرگاه کی‌دخواجه عبدالله انصاری پر مزار لوئی ودانی جوړی کړی.

په بلخ کی دملکت آغا دمـد رسـی ودانی تمامه سوه .

۱۴۲۹ م ۸۳۳ ق

ددنیا بهترین او گرانبها تریـن کتاب شهنا مهٔ با یسنقری په‌هرات کی د جعفر خطاط په‌خط او د[illegible] بایسنقر میرزا پـه امر مصوره او طلاکاری و کښله‌سوه. (موزهٔ‌گلستان دتهران).

دشیخ عبـدالله خـلو تی و فا ت په هرات کی .

مولانا شهاب‌الدین‌عبدالله خوافی هروی (حافظ ابرو) دجامع التواریخ سلطانی (زبدةالتواریخ)مؤلف وفات اوپه زنجان‌کی ښخ سـو، (یکشنبه ۳ شوال) .

دشیخ الاسلام خواجـه خلیل الله بن خواجه محمود وفات (داحمد جام زنده پیل له‌اولادی څخه) .

شمس بایسنقر ی هروی خطاط کلیله دمنه وکښله چی ۲٦مینا توره لری (استانبول نمبر ۱۰۲۷).

دمولانا جلال الدین یوسف بـن ناصرالدین او بهی هر و ی و فا ت (شنبه ٥ شعبان) په هرات کی .

دملك محمدبن خواجه جلال الدین یوسف سمعانی وفـات (چهارشنبه ۳۰ربیع الثانی)په هرات کی .

دشیخ‌الاسلام معز الدین خلیل الله جامی بن جلال الدین محمود جا می وفات (شوال) .

دشیخ الاسلام محمد جزری‌محدث وفات په‌هرات کی (٥ربیع الاول).

۱۴۳۰ م ۸۳٤ ق حدود

شهزاده بایسنقر بن شاهرخ پـه هرات کی په ښکلی او پاخه ثلث‌خط یو قر آن وکیښ (چی څو پاڼی ئی د ایران پـه ملـی کتاب خانـه کـی سته) .

دمرقعات با یسنقری مصور البمه هرات کـی وکښل سو، چی ٦٥٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصویرونه اود شهزاده بایسنقر او ابراهیم امضاوی لری (د استانبول کتابخانه) .

جعفر بایسنقری په هرات کی د بایسنقر لپاره کلیله دمنه وکښله چی ۱۹ تصویره لری (استا نبول ۳۶۲) .

۱۴۳۰ م ۸۳۴ ق

دمولانا رکن الدین محمد خوافی‌وفات اودهرات په گازر گاه کی ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال) .

۱۴۳۱ م ۸۳۵ ق

دخواجه صاین الدین علی ترکه اصفهانی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی(۱٤ذیحجه)چی دفصوص الحکم شارح اود کتاب مفاحص مؤلف دی .

د مولانا جمال الدین عبدالغفاربن مولانا جلال‌الدین اسحق قاضی‌وفات په هرات کی (۱۹ ذیحجه) .

دعروضی چهار مقاله په هرات کی‌دبایسنقر دکتابخانی لپاره مزینه وکښله سوه (داستا نبول هنری موزیم ۱۹۵٤) .

دامیر اعظم ناصر الدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کی .

۱۴۳۲ م ۸۳۶ ق

دانجیل دپله پر سر په هرات کی دمهد علیا گوهر شاد آغامدرسه ا و لوړ عمارت جوړ سو . ددغه ځای خطیب مولانا اعظم‌شمس الدین‌محمد بن‌اوحد مقرر سو .

دخواجه نظام الدین عبدالقا در د شاهرخ ددرباری‌او امیرمحمددرویش داروغه وفات په هرات کی.

د مولانا قاری هبة الله وفات په هرات‌کی (پنجشنبه ۳ ربیع‌الثانی).

دمولانا نظام‌الدین یحیی‌بن خواجه کمال الدین خوافی وفات په هرات کی .

په هرات کی استاد فرج ریخته‌گر «کمان رعد» جوړه‌کړه چی ٤۰۰ منه دبره‌ئی غور ځوله داآله دکوه باو لی په شمال کی‌دشاهرخ په مخکی تجربه سوه .

۱۴۳۳ م ۸۳۷ ق

مولانا شمس‌الدین هروی دمولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کی میرزا بایسنقر و روزلی دغسی هم مولانا جعفر تبریزی او مولانا ظهیر الدین اظهر او مولا نا شهاب الدین عبدا لله او مولانا جلال‌الدین شیخ محمود دمولاناجعفر شاگردان ټول په هرات کی هنرمند خطاطان وو .

شهزاده میرزا بایسنقر بهادر د شاهرخ زوی چی تکړه خطاط اود هنرمندانو پالونکی هم‌ؤ دهرات په باغ سفیدکی‌وفات‌اودگوهرشاد آغاپه مدرسه کی ښخ سو (شنبه ۷جمادی الاولی) .

دمولانای اعظم فصیح الدین محمد علاغوری مشهور فقیه او عالم وفات اوپه‌گازرگاه‌کی ښخیدل (۱۵ جمادی الاخری) .

قاسم انوار د خراسان صوفی شاعر دجام‌په خرگرد کی وفات سو .

۱۴۳٤ م ۸۳۸ ق

شیخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازر گاه‌کی ښخ سو چی شنخته ئی په اعلی ثلث خط کښلی سوی‌ده .

د هرات دلوی سلطنت وزارت خواجه غیاث‌الدین سیدی احمد بن خواجه نظام‌الدین احمد اندخودی‌ته دشا هر خ په فر مان وسپا ر ل‌سو. شاهرخ دریمه‌پلاله‌هراته دآذربایجان په سفررهی‌سو (۲ ربیع الاول) او په هرات کی امیر نظام الدین په حکومت پریښو .

خواجه عبدالقادر گوینده دهرات لوی موسیقی نواز او حافظ اوخطاط اوشاعر په هرات کی وفات اوښخ سو.دمقاصدالالحان اوجامع الا لحان ۸۱٦ق او فوائد عشره اوکنزالالحان اوزبدة الا دوار مؤلف .

میرزا سلطان ابراهیم د شاهرخ زوی دفارس فرمانفرما په شیرازکی وفات سو (٤ شوال) .

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړسو .

په هرات کی وبا اوطاعون پیدا سو (جمادی‌الاخری‌ترذیقعدی پوری)

په‌هرات کی و فیات :

شیخ‌زین‌الدین خوافی‌په (۲شوال) اقضی القضات قاضی صدرالد ین محمد امامی په (٦ شوال) مولانای اعظم ضیاء الدین نورالله خوارزمی‌د هرات دجامع امام په (شوال) مولانا شمس الدین محمد بن سعد الدین تفتا زانی (په‌۸ ذیقعده) مو لا نانظام الدین احمدبن برهان‌الدین خوارزمی په (۵ ذیقعده) مولانا اصیل‌الدین تاج الائمه (په ذیقعده) شیخ ابو سعید محمد کازرونی هروی او مولانا جلال‌الدین قاینی محتسب او مولانا شمس الدین او حدد مد رسهٔ مبز مدرس او قاضی زاده شیخ‌ابوسعید امامی‌اوخواجه‌مجدالدین‌اوشیخ‌الاسلام رکن الدین محمد خیابانی او مولانا کمال الدین حسین بن اسد اوخواجه عبدالقادر گوینده او مولانا نور الدین محمد خطیب غزنوی او مولانا شمس الدین شیخ محمد گرنگی او حافظ علاءالدین محمد هرو ی‌اوصدر حفاظ عبدالرحیم فوشنجی ..

۱۴۳۵ م ۸۳۸ ق

دکاتبی‌تر شیزی‌شاعر وفات، دی دبهرام وگلندام،حسن‌وعشق‌د مثنوی ناظم دی .

ابراهیم سلطان دشاهرخ زوی په بلخ کی حکمران و. دمحمد غزنین خان بن هوشنگ غوری سلطنت د هندپه مالوه کی. یحیی بن احمد بن عبدالله سهرندی خپل تا ریخ مبارکشاهی دهند دافغانی شاهانوپر احوال وکیښی .

۱۴۳۵ م ۸۳۹ ق

مولانا محمد دشتی دشاهرخ له خواگر جستان ته‌په‌سفارت ولاړ اود گرجستان حکمران اطاعت وکی ججه ئی ومنله .

خواجه غیاث الدین سیدی ا حمد اندخودی لوی وزیر وفات اود هرات دخواجه احمدابو الو لیدپه مزار کی ښخ سو .

۱۴۳۶ م ۸۴۰ ق

شاهرخ دآذربایجان له دریم سفر څخه هرات‌ته راغیء (۲ربیع‌الثانی).
شاه‌سیف‌الدین‌دعمان دکځ‌دهرموز حکمران هرات ته‌راغیء (۲۶شوال).
سلطان محمود شاه خلجی پښتون دهند په مالوه‌کی سکه ووهله .
د مولانا معروف خطاط دشاهرخ دکتابخانی د خوش نویس دڅونــد وخت په هرات کی .

۱۴۳۷ م ۸۴۱ ق

د هرات پــه مصلاکی گوهر شاد ملکی ودانی وکړه، چی تاریخ ئی پر دېره په جلی ثلث خــط جلال جعفر خطاط کښلی دی (دهرات مو زیم) .
عبدالرزاق سمرقندی‌دهرات مؤرخ رسالهٔ عضدیه د شاهرخ په نا مــه تالیف او هغه ته‌ئی وړاندی کړه او لکه خپل پلار پــه دربار کــی مقرر سو .

د شاهرخ له درباره دهر مــوزد والی شاه سیف الدین او توران‌شاه ترمنځ روغه وسوه اود طرزك‌کلاشاه سیف‌الدین ته ورکړه سوه .
دشیخ الاسلام ابوبکر بن شیخ محمد خوافی وفات (۹ صفر) .
د مولانا اخی تونی (شیخ محمد) وفات (۱۶ صفر) .
شهزاده سلطان مسعود د کابل والی دغه ښار ته ولاړ .
دمولانا سراج الدین‌ملتانی هروی عالم او زاهد وفات په هرات کــی (صفر).
امیر مبارزالدین شیخ حاجی دهرات (۳شعبان) او قراجار په کابل کــی ددیوان پــه امــارت مــقرر ســو .
(۱۸ صفر) .
امیر الامرا شیخ لقمان برلاس وفات اودده ځای‌ئی زوی امیر پیرلقمان ته ورکړسو (۲۲ ربیع الاول) .
امیر ملك حسین با شلیغ‌یساولان مړسو اوپرځای یی زوی امیر فر خ حسین مقرر سو .
امیر بابا مسعود دهرات داختیار الدین دکلا کوتوال مړ سو (جمادی الاولی) .

۱۴۳۸ م ۸۴۲ ق

عارفی هروی خپل مثنوی گوی وچوگان نظم کیء. دی‌په ۸۵۳ق‌مــړ دی .
سلطان حسین بایقرا دهرات دپل تولگی سره وزیږ یدیء (محرم‌ــجون ۱۴۳۸).
دصدر مولانا جلال‌الدین لطف‌الله اومولانا شمس الدین محمد بن‌مولانا شیخ علی و فات په هرات‌کی.(جمعه ۲۱ ربیع الاول).
داستاد قوام‌الدین‌معماروفات (غره شعبان) ده په هرات کی دگوهرشاد اغامدرسه او په مشهد کی دگوهر شاد مسجد جوړ کړیؤ .
ملك نظام الدین یحیی بن شمس الدین بن قطب الدین په نیمروز کی پاچا سو .

۱۴۳۹ م ۸۴۳ ق

میرزا مسعود دمیر زا سیو ر غتمش زوی دشاهرخ لمسی چــی د شرقی افغانستان تر سنده پــوری حکمران‌و هرات ته راوغوښت سو .

حکمرانؤ .
مولانا قطب الدین عبدالله امامی دهرات فاضی وفات سو. (دوشنبه ۱ ذی قعده) .
مولانا مفتی عمادالدین عبدالعزیز ابهری په هرات کــی وفات ســو .
(۱۸ رجب) .
امیر کبیر فرمان شیخ دهرات د خیابان د مدرسی مؤسس په هرات کی وفات سو. (۸ صفر) .
سید شهاب‌الدین امیراسمعیل‌په بلوك‌گذاره‌کی‌وفات‌سو. (غره‌ذیحجة).
دمصر دملك الظاهر چقماق بیگ ایلچی جیجکبو قاد شاهرخ در بار هرات ته‌راغی (۷ جمادی الا خر ی) اود شاه ملك په باغ کی کښبــتــه سو .

ملك الظاهر دخپل ایلچی پــــه واسطه د شاهرخ له کتابخانی څخه پنځه کتابونه غوښتی وو .
۱ــدابو منصور ماتریدی تاو یــلات اهل سنت.
۲ــدفخر رازی تفسیر کبیر .
۳ــشرح تلخیص.
۴ــجامع .
۵ــشرح کشاف .
شاهرخ خپل ایلچی مولانا حسا م الدین مبارك شاه پروانچی‌دسوغاتو اوپنځو کتابوسره دمصر ملك‌الظاهر ته‌و استاوه .
دمولانااعظم حاجی‌محمدفراهی‌په‌مشری یوه دعلماو جرگه دشاهرخ په حکم دعبدالرزاق سمرقندی دامتحان‌لپاره دشاهزاد گانو او امیرانو په گډون جوړه‌سوه اود غه مؤرخ په‌امتحا ن‌کی کامیاب سو .
گوهر شاده ملکه پرفصیح‌خوا فی دمجمل فصیحی پر مؤلف پــه قهر سوه اودی ئی‌بندی کیء.

۱۴۴۰م ۸۴۴ق

دهرات دنظامیه مدرسی د فلــك الدین مناره دعراق په بازار کـــی ونړیده او ۱۲ تنه ترلاندی سوه .
(آخر ذیحجه)دا فلك‌الدین دسلطان سنجر سلجوقی یو امیر و.
استاد کمال الدین بهزاد مشهور نقاش په‌هرات کی وزیږیدیء.
ملکت آغادمیرزاسیورغتمش مورد شاهرخ ماینه‌وفات‌اوپه‌هغه مدرسه‌کی ښخه‌سوه چی دی په بلخ‌کی جوړه کړی وه .
دهرات دکلا اوخندق په ودانولو شروو‌سوه. (۱۶ صفر) .
امیر نظام الدین علی شیر نوایی دهرات اوی وزیر او شاعر اومؤلف په‌هرات کی وزیږ ید یء .
(۱۷رمضان ۸۴۴ق۹ فبر و ر ی ۱۴۴۱ م).
امیرکبیرعلاءالدین‌علیکه گوکلتاش دشاهرخ ددربار لوی امیر مړ او په خیابان کی پخپله جوړه کړی‌مدرسه کی‌ښخ سو (۱۷ جمادی الاولی) .
شیخ الاسلام بهاءالدین عمرجغاره یی هروی له هراته دحج پــه سفــر رهی سو .
سلطان شاهرخ له شراب چښلو څخه توبه وکړه اود محتسب مولانا عبدالجلیل قاینی پــه وینائی دټولو شاهزادگا نو خم خانی تر دړ وازهٔ خوش دباندی په سه پلك کی ما تی کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤٤۱ م ۸٤٥ ق

عبدالله طباخ هروی د هرات مشهور خطاط یوقرآن په‌نسخ ،ثلث، رقاع و کیښې. (دمشهد رضوی خزانه) .

امیر محمد مبارزالدین په نیمروز کی حکمرانؤ .

مهد علیا ملکه‌گوهر شاده‌سمرقند ته‌ولاړه اوخپل‌لمسی میرزاعبدالطیف ئی هرات ته راوست (۱٤ شوال) .

ملك علی دسیستان داوكحكمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله‌تر شیزی (په رمضان‌کی) او خواجه ناصر الدین نصرالله‌خوافی دشاهرخ دمملکت مشاهیرمړه سول .

دمولانا جلال الدین یوسف‌عتیقی دهرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم) .

د شمس الدین مولانا محمدآدم زاهد او طبیب وفات (۱۱صفر) .

دمولانا محمدبن نجیب الدین علی خوافی وفات، (۱٦ رجب) دسید فضل‌الله طوسی کمانگر وفات په هرات کی .

دشاه محمود علی سیستانی اوقی وفات .

دخواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخیدل‌په‌گازرگاه‌کی(۱۱رمضان).

دمطلع سعدین مؤلف عبدا لرزاق سمرقندی دشاهرخ له‌خوا د هرموز اود لوی دریاب دغاړو له لاری هندوستان ته ولاړ په ۸٤٦ ق د کالیکوت بندر ته ورسیدی او په ذیحجه کی‌په بیجانگرکی‌و ،د۸٤۸ ق کال د روژی دمیاشتی په نیمائی‌کی هرات ته دهند دایلچیانو خواجه محمد او خواجه جمال الدین سره یوځای راو رسیدیء .

د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدین سمنانی وزیر سو . (چهار شنبه سلخ صفر) .

امیر سیدی دفارس حکمران مړ اود مشهد په هغه مدرسه کی ښخ سوچی ده جوړه کړی وه.پرځای ئی دفارس په حکمرانی خواجه معزالدین سمنانی‌له‌هراته مقرر سو .

د فصیح احمد بن جلال الدین محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی دلیکوال وفات .

۱٤٤۲ م ۸٤٦ ق

له هراته‌یوه نسخه‌چی ٤ تصویره لری، دسلطان محمد بن مراد د کتابخا نی لپاره و کښله سوه ، (استانبول نمبر ۸٦۲).

عبدالرحیم او عبدالکریم او جعفر بایسنقری دهرات هنر منانو دسعدی کلیات وکیښې چی د شاهرخ تصویرو نه اود خطا طی شهکارونه لری. (داستانبول‌پوهنتون ۱٤۱۲) .

۱٤٤۳ م ۸٤۷ ق

سید شمس الدین‌زمزمی دشاهرخ له‌درباره دمصر په‌سفارت ولاړ د مصر پاچا داومنله چی‌دبیت‌الله لپاره دی دشاهرخ له‌خوا له‌هراته یوپوښ ورولیږل سی .

خواجه معز الدین سمنانی دفارس حکمران په‌شیراز کی‌مړسو او ځای‌ئی شیخ محب‌الدین ابو الخیر ته وسپارل سو .

۱٤٤٤ م ۸٤۸ ق

شیخ نورالدین محمد مرشدی او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصرته‌استا ځی واستول سوه اود بیت‌الله پوښ‌ئی هم‌له هراته ورسره یووی اود مصر دایلچی سره یوځای‌د حج ترو خته مکی ته‌ورسیدل اوتر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن ا سما عیل الفاروقی‌د ۳٤ میناتورو مجموعه په هرات کی و کښله (استا نبو ل نمبر ۸۷۰) .

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چی دده کارونه تر تفتیش لاندی‌وو‌له‌غمه مړاو دهرات په هغه مدرسه کی ښخ سو چی ده دخیابان پرلار دپل انجیل سره‌نزدی جوړه کړی وه دده پرځای یی زو ی امیرنظام الدین ددیوان اعلی ا میر سوچی دامیر مظفر الدین سلطا ن برلاس ترلاس لاندی کارو کی .

غیاث الدین پیراحمد خوافی د هرات وزیر دشاهرخ په نامه‌دمولانا زین‌الدین تایبا دی مقبره جوړه کړه، (متوفا ۷۹۱ ق) معمارئی غیاث الدین او خط لیکونکی‌ئی جلال الدین بن محمد جعفرو .

مولانا اعظم نصر الله کنا بادی دشاهرخ له‌دربار‌ه‌دهندوستان‌بیجانکر ته په سفارت ولاړ او دده سره دوه ننه دبیجا نگر دپاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه .

دمولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنو گر دی هروی وفات .

شهزاده میرزا محمد جوکی د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کی مړاوپه هرات کی دمیرزا بایسنقرد څنگه ښخ سو .

۱٤٤٥ م ۸٤۹ ق

د نظامی خمسه دخایر بنت امیر عثمان دکتابخانی لپاره په هرات‌کی دخواجه علی تبریز ی‌په تصویر ا و تذهیب اود یوسف جامی په خط وکښله سوه . (استانبول نمبر ۷۸۱) .

۱٤٤٦ م ۸٥۰ ق

ځکه‌چی په‌فارس کی میرزا سلطا ن محمد یاغی سوی‌ؤ، نوشاهرخ هرات میرزاعلاء الدوله او امیر شمس‌الدین محمد صوفی تر خان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، اود هغه ځای فتح نامه ئی دمصر ملك الظا هر چقماق بیگ ته واستوله .

مولانا شمس بایسنقری هر وی وفات سو .

شاهرخ دهرات لوی او هنرپرور پادشاه تر ٥۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کی وفات سو . (۲٥ ذیحجه) . د سید محمد بن اشر ف هر وی و فا ت

ملك بامی دحبیب پوپلزی زو ی‌د قندهار دابدالیانو مشرو .

۱٤٤٦- ۱٤٤۹ م ۸٥۰- ۸٥۳ ق

دمیرزاالغ بیگ بن شاهرخ‌امارت پرشمالی افغانستان اوماوراء النهر.

۱٤٤۷ م ۸٥۱ ق

میرزا علاءالدو له په‌هرات کی پاچا سو و په نیشا پو ر کی ئی میر ز ا عبد اللطیف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیویء، او مهد علیاگو هر شاده‌ئی له‌بنده خلا صه‌کړه.(شنبه ١٣صفر)

میرزا سلطان محمد فارس ته‌ولاړ اود هغه ځای پاچا سو (ربیع‌الاول)

میرزا ابوبکر د محمد جوکی زوی ختلان اوتخار او بدخشان ونیول .

میرزا الغ بیگ له‌سمر قنده اومیرزا ابوالقاسم بابر له‌جرجانه پر هرات راغلل .

شاهرخ د ٨٥٠ق‌کال دذیحجی تر آخره په ری‌کی و،خودمعدی دردورته پیښ و ترڅو چی پــه یکشنبی ٢٥ ذیحجه ٨٥٠(١ فرو ردین ١٣ما رچ) په‌ری‌کی وفات اوپه هرات‌کی دگوهر شادپه‌مدرسه کی دمیر زا بایسنقــر له‌قبره سره ښخ سو. (١٥ صفــر ٨٥١ق).

دشاهرخ ترمرگ وروسته دمیرزا عبداللطیف ملکه گوهر شاده دخوار اوری ترمنځ بندی کړله (سلخ‌ذیحجه ٨٥٠ق) .

میرزا علاء الدوله‌دهرات‌له‌محبس څخه میرزا عبداللطیف خپل پلار الغ بیگ ته واستاوه الغ‌بیگ دبلخ‌ولایت خپل زوی عبداللطیف ته‌پریښود او سمرقند ته ولاړ.

میر زا علاء الدوله‌له‌هراته‌مشهد ته‌ولاړاود میرزا ابوالقاسم بابرسر • ئی پرخبو شان باندی روغه‌وکړه .

دبابا حسن بن محمد ترکستانی هروی وفات او ښخیدل په هرات‌کی (١٢ صفر) .

میرزا علاء الدوله دبایسنقرزوی‌د شاهرخ لمسی له هراتــه پربلخ او شبر غان راغی‌مگرناکام‌هرات‌ته‌ستون سو.

مولانا یعقوب چرخی دعثمان زوی مشهور نقشبندی مــرشد اوعالم او مفسر او مؤلف صوفی وفات او په حصار شادمان‌کی(دو شنبه ته‌نزدی) ښخ سو .

١٤٤٧- ١٤٥٦ م ٨٥١- ٨٦١ ق

دمیرزا ابوالقاسم بابر دبایسنقر زوی دشاهرخ دلمسی‌امارت په‌هرات اوټول خراسان کی .

١٤٤٨م ٨٥٢ ق

میرزا الغ بیگ دماوراء النهر او له‌بد خشانه تر میمنی پوری لښکرو سره پرهرات راغیء اود ترناب په جنگ‌کی میرزا علاءالدوله مات‌کیء.

الغ بیگ سیدعمادالدین دهرات‌په وزارت او مولانا قطب الدین احمد امامی ئی لوی قاضی مقرر کړه، او خپل زوی میرزا عبداللطیف‌ئی هم‌په هرات کــی پریښو پخپله تــر آمــو واوښت .

میرزا الغ بیگ له‌هراته تربسطام پوری ونیول، خوکله چی امیر زاده یارعلی په‌هرات‌کی‌یاغی‌سو، نو الــغ بیگ بیرته هرات ته‌راغیء اوهرات ئی چورکیء ، دهرات‌باغونه اوچینی خانه‌ئی وران کړل (درمضان اواخر)

پسله‌دی‌ئی‌هرات میرزاعبداللطیف ته پریښو اود شاهرخ جنازه ئــی سمر قند ته یووړه‌چه‌دامیر تیــمور سره ښخ سو .

میرزا ابو القاسم بابر دفوشنج له‌خوا را غی‌او هرات ئــی ونیویء میرزا عبد اللطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یارعلی چی‌یاغی‌سوی و دهرات پــه چارسو کی ووژل ســو

(دذیحجی اواخر) بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه .

مولانا شیخ مفسرین احمد کاریز ی پــه هــرات کــی وفــات او ښخ سو .

١٤٤٩ م ٨٥٣ ق

میرزا الــغ بیگ له‌سمر قنده او میرزا عبد اللطیف لــه بلخه لښکر کشی وکړه اود سمرقند ددمشق په کلی‌کی الغ بیگ مات‌سو، او میرزا عبداللطیف‌خپل‌پلاراوورور عبدالعزیز ووژل، خومیرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن‌تیمور له‌دی شخړی څخه بخارا ته‌ولاړ .

په‌هرات‌کی میرزا ابو القاسم با بر دبایسنــقر زوی سـکه وو هله ا و دخراسان پاچاسو.اومیرزا علاءالدوله او میرزا سلطان‌ابراهیم ئی‌بند یان کړه .

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ،او شاه حسین ئی هلته مطیــع کیء .امیر هندو چی په‌باد غیس کی یاغی سوی ؤپه خبوشان کی‌ئی مــړ کیء.

میرزا سلطان محمد چی دعراق‌او فارس حکمدارو پرهرات راغــی او میرزا بابرئی‌دجام‌په‌جنگ کی‌مات‌کیء اود هرات‌پاچا سو .

١٤٥٠- ١٥٢٦ م ٨٥٤- ٩٣٢ ق

دافغانی لودیانو سلطنت په هند کی. ددوی پایتخت ډهلی‌ؤ .

١٤٥٠ م ٨٥٤ ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، اوله بدخشانه ترمرغابه پوری ئی‌امیر ناصرالدین اوامیرمبارزالدین هزار سپی ته‌وسپارل.

شاه نجم الدین‌محمود په‌سیستان کی‌مړ سو .

په خراسان کی دمیرزا بابــر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموری شاهزاد گانو خانه جنگی .

پــه سمر قند کــی خلکو میر زا عبدالطیف مړکی ء(٢٦ربیع الاول) اوپر ځای‌ئی‌په بخاراکی میرزاسلطان ابوسعید دسلطنت مدعی سو. خــو سمرقند میرزا سلطان عبدالله‌ونیواو میزراعلاء الدوله بلخ واخیست‌هرات‌د میرزا ابو القاسم بابر سره و .

١٤٥٠ م ٨٥٤ق حدود

په خراسان‌کی‌دتعلیق اونستعلیق خط له‌گډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو .

سید عبدالجلیل د سلطــان خلیل زوی اود سلطان محمد سبز واری لمسی (شاه مقصود)دقند هار پــه خاکریز کی وفات اوښخ سو .

١٤٥١ م ٨٥٥ ق

میرزا سلطان ابــو سعیــد خپل رقیب میرزاسلطان‌عبدالله دسمرقند دشیراز سره‌مات کــیء (شنبــه ٢٢ جمادی الاولی) او سمرقنــد ئــی ونیویء .

دخبو شان او اسفر این ترمنځ په چناران کی دمیرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا ابوالقاسم‌جنگ اود سلطان محمد وژل اود میــرزا علاء الدو له ړندول .

سلطان بهلول‌لودی‌دملك کالازوی اوپښتو شاعر په هند کــی دلودی سلطانانو سلطنت جوړ کیء.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وفات ئی ۸۹٤ق) .

۱٤۵۲ م ۸۵٦ ق

میر زا ابو القا سم‌بابر شیر از تـر اصفهانه ونیول خوکله چی ړو نـد میرزا علاءِ الدوله‌په‌فار یاب‌او مر غاب کی‌یاغی سو نو بابر بیر ته هر ات **ته‌راغی، او علاء الدوله سیستان ته** وتبنتید .

۱٤۵۳ م ۸۵۷ ق

دمولانا شهاب الدین احمد بـن محمد بیر جندی وفات او ښخیدل‌په هرات کی .

عبدالرحمن‌خوارزمی‌دهرات خطاط دنظامی خمسه وکښله چی‌دسلطا ن ابو سعید تصویر هم‌لری (استانبول ۷۷۹) .

دمولانا شهاب ترشیزی‌سبز واری شاعر وفات .

امیر شاهی د جمال الدیـن زوی سبزواری خطاط وفات سو .

دشیخ‌الاسلام بهاء الدین جغا ره یی‌هروی وفات اوښخیدل **دهرات‌په** عیدگاه کی (سلخ ربیع الاول).

عراق او فارس دهرات‌له سلطنته بیل سول، او میرزا سلطان سنجر دهغه ځای حکمران هرات ته راغیء نومیرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خواته په جنګ رهی سـو . (دوشنبه ۲۳ رجب) اوپه ۱۵ ذیقعده مازندران تـه ورسید خوځکه چـی سلطان ابو سعید تر آمورا اوښتی **او بلخ ئی نیولی‌و، نو بابر بیرته‌له** عراقه دبادغیس له‌لاری‌بلخ ته‌و لاړ، او ابوسعید هم تر آمو واوښت بلخ بابرونیو (۸۵۸ق) .

۱٤۵۳ م ۸۵۸ ق

میرزا بابر تر آمو تیرسو اودوخش سیمی ئی ونیوی، بیائی نو سمرقند کلابندکیء‌خوپه پای‌کی‌ئی‌دابو سعید **سره روغه وکړه اود لـوی اختر د** میاشتی په لومړیو ورځو کی دکرکی پربندر ترآمورا واوښت او هرات ته راغیء .

۱٤۵٤ م ۸۵۹ ق

په‌هرات کی پریوه قبر دنستعلیق خط خـورا اعلـی نـمو نـه کښلی سوی ده .

۱٤۵۵ م ۸٦۰ ق

مولانا سعد الدین‌کاشغر ی‌دهرات لوی صوفی اومرشد وفات اودهرات دعیدگاه دصحرا په جنوب کی ښخ سو. (چهارشنبه ٦ جمادی‌الاخر) .

میرزا سلطان‌ابوسعید له‌سمرقنده یوکتاب زیج‌جدیدسلطانی **(الغ‌بیکی)** اود لب‌الالباب رساله دهرات میرزا ابوالقاسم بابرته تحفه را واستوله، چی د خواجه ابـو الوفا خوارزمی **تالیف و.**

دحاجی محمد فراهی وفات پـه هرات کی .

۱٤۵٦ م ۸٦۱ ق

میر زا ابـو القاسم بابر دهرات حکمدار مشهد ته ولاړ، اوهلته په چارباغ کـی مړسو (سه شنبه ۲۵ ربیع‌الثانی) دی‌ئی دمشهد دشاهرخ په مدرسه کی دحضرت امام په‌جوار کی ښخ‌کیء.

دده پرځای یوولس کلن شهزاده میرزا جلال‌الدین شاه محمود دمیرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهی‌ومنل سو. اوپه ۲٦ جمادی الاولی دهرات

باغ مختارته راغیء .

په‌هرات کی فساد او خانه جنګی وسوه، اومیرزا سلطان ابراهیم‌راغی هرات‌ئی ونیو، خو میرزا شاه‌محمود **له‌مشهده راغی اوپه کوسو یه کـی** جنګ وسو، او میرزا شاه محمود بیرته مشهد ته ولاړ .

ورو سته سلطان ابو سعید لـه سمرقنده راغی او میرزا ابراهیم ئی دګرزیوان غروته وتښتاوه او هرات ئـی ونیو ، ددی ښار پاچـاسو . (۲۵ شعبان) او ملکه ګوهر شاده‌ئی په هرات کی مړه‌کړه (۹ رمضان) بیانو دبلخ خواته ولاړ (۱۵شوال).

سلطا ن ابو سعید کـور کـان دسلطان محمد زوی دمیرانشاه‌لمسی تړول خراسان، زا بلستان ، تو ران ونیول . اوله هرا ته ئـی پـاچهی کوله .

۱٤۵٦- ۱٤٦۸ م ۸٦۱- ۸۷۳ ق

د سلطان ابوسعید کورکان بـن سلطان محمد میرانشاه بن تیمور د سلطنت دوره له‌هراته .

۱٤۵۷ م ۸٦۲ ق

میرزا سلطان‌ابراهیم‌چی مازندران ته‌تللی‌و دترکمانانو له‌لاسه مات‌سو. (سه شنبه ۲۵ محرم) اوبیرته‌راغی هرات‌ئی ونیو (یکشنبه ۷ صفر) او شیخ‌الاسلام نورالدین‌محمد اوخواجه شمس الدین کوسو یی ئی‌بلخ تـه واستول چی دسلطان ابو سعیدسره روغه وکی .

دشیخ الاسلام مولانا جلال‌الدین ابو یزید پورانی وفات او ښخید لد هرات دپو ران په کلی کی.

په تیموری هیواد کی ملـــو ك طوایفی :

۱ـمیرزا جها ن شاه ترکمان په اسفراین کـی لـه استرابـاده تـر سبز واره .

۲ میرزا سلطان ابو سعید په بلخ کی پرتړل ماوراء النهر باندی .

۳ـ میرزا علاء الدوله‌په ابیوردکی له‌اوز بکه تردشت قبجاق پوری.

٤ـ میرزا سلطان ابـراهیم پـه هرات کی.

۵ـ میرزا سلطان سنجر په مرو کی .

٦ـ میرزا شاه‌محمود دبابر زوی په طوس‌کی (متوفا ۸٦۳ ق) .

۷ـ ملك قاسم تر کـمـان پـــه سیستان کی تر اسفزاره.

میرزا علاءالدوله‌دخپل‌زوی‌ابراهیم **په‌مرسته دهرات په‌باغ زاغا ن کـی** بیا پرتخت کښینو ست **(۷جماد ی** الاخری) خودترکمانانو پاچاجهانشاه راغی او هرات‌ئی ونیو **(۱۵شعبان)** اود خراسان پاچا سو .

۱٤۵۸ م ۸٦۳ ق

میرزا سلطان ابو سعید له بلخه راغی اوپه هراتر ودکی ئی‌دجها نشا لښکر مات‌کړه اود دوی ترمنځ‌روغه وسوه، جهانشاه آذربایجان ته ولاړ اوسلطان ابوسعید په هرات‌کی پاچا سو. اوسکه ئی‌ووهله (جمعه ۱۵ـ صفر) .

دمرو اوسرخس تر منځ تیمـوری شاهزادګان دابو سعید په جنګ‌کی مات‌سول او میرزا سنجر وواژه‌سو. (۱۵ جمادی الاولی) .

شیخ الاسلام شمس الدین محمد کوسویی جامی وفات اود هرات د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع مسجد سره بښخ‌سو.

۱۴۵۹م ۸۶۳ق

مولانا جامی هروی خپل نقدالنصوص دشیخ صدرالدین قونوی دفصوص‌په شرح کی وکیښ.

د هـرا ت دنمـا ز گـاه عمارت دسلطان ابو سعید په حکم د کمال الدین میرك حسین په اهتمام جوړ سو .

خواجه شمس‌الدین محمد د هرات وزیر او صاحب دیوان‌و. ده دنیر تو کلاونیوله اود هغه ځای یاغی امیر پیرکه ئی‌مړ کیء.

میرزا سلطان ابراهیم وفات اود هرات دگوهرشاد دمدرسی په هدیره کی‌ښخ سو. (چهارشنبه ۱۰رمضان).

میرزاشاه‌محمودداِبوالقاسم‌بابرزوی په کابل کی دامیر بابا سره‌په جنگ کی وواژه سو .

دمولانا محمود امامی‌شیخ الاسلام وفات په هرات کی .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق

مولانا شمس الدین محمد اسد د هرات لوی روحانی مرشد و فـات اوپه گازرگاه‌کی‌ښخ‌سو(۲۵ شعبان).

سلطان ابوسعید کابل او غزنی اود افغان سیمی ترهندوستانه پوری‌خپل زوی الغ‌بیگ ته وسپارلی چی ددغو سیمو مشران امیربابا اودده ورونه دریاخان او آفاق خان‌وو، اوددوی په ملگری دالغ بیگ لښکر تر ملتا نه ورسیدل .

له هراته‌دسلطان ابوسعیدمملکت ترماوراء النهر اوترکستان اوکاشغر او قبجاق او کابل او زاول پـوری ورسیدیء اوغرباترمازندران اوعراق پوری .

په دغه‌کال چی ابوسعید له‌هراته مازندران ته ولاړ، امیر خـلیل لـه سیستانه راغی او هرات ئی کلابند کیء مگر دهـرات خلکو د ی‌وشا ړه (۱۵ رمضان) .

امیر خلیل ونیول سو اوسیستان نظام الدین شاه یحیی تـه وسپارل سو، چی دسیستانی شاهانـو لـه کهوله و .

په هرات کی بابا کوکی مجذوب اومولانا شمس‌الدین محمد جاجرمی اومولانا زاهد طفلکانی وفات اوښخ سول .

۱۴۵۹م ۸۶۴ق حدود

امیر سید عبدالله بن عبد الر حمن حسینی (اصیل الدین‌واعظ) هروی‌په هرات کی دمزارا ت هرا ت ر ساله مقصد الاقبـال دسلطان ابـو سعید کورکان په نامه وکښله .

داکتاب وروسته مولانا عبیدالله‌بن ابو سعید هروی تکمیل کی ء.

۱۴۶۰م ۸۶۵ق

میرزا علاء الدو له په رستمدار کی وفات اودهرات دگوهرشاد دمدرسی په‌هدیره کی ښخ‌سو (۲۱ صفر) .

شیخ الاسلام خواجه ناصر الدین عبیدالله نقشبندی‌له‌بخاراځخه هرات ته‌راغی(۲۳صفر). اوپه ۱۱ربیع‌الاول بیرته ماورا النهر ته ولاړ .

خواجه مظفر مختار سبزواری او مولانا نعمت‌الله قهستانی او خواجه امیر سمرقندی دهرات په دیوان‌کی مقرر سول .

دحافظ الدین ابونصر پارسا بن خواجه محمد پارسا وفات اوښخیدل په بلخ کی .

د سلطان ابو سعید پـه حکم د مملکت مالیه په دری قسطه سوه . لومړی قسط په‌سرطان اودوهم قسط په‌سنبله میزان‌اودریم قسطپه قو س کی .

کاله چی ابوسعید ماوراء النهر ته دمیرزا محمد جوکی مقابلی ته ولاړ، میرزا سلطان‌حسین‌له مازندرانه‌راغی اوهرات ئی کلابند‌کیء. (دوشنبه۲۴ ذیقعده) خوبیرته‌له هراته‌مازندران‌ته ولاړ (۵ محرم ۸۶۶ ق) .

۱۴۶۰_ ۱۴۷۹ م ۸۶۵_ ۸۸۴ ق

میرزا سلطان ابوبـکر د سلطان ابوسعیدزوی دبدخشان اوتخارستان حکمران‌و .

۱۴۶۱ م ۸۶۶ ق

دسلطان ابو سعید په حکم امیر خلیل وواژه سو، او مازندران ئی هم له‌سلطان حسین څخه ونیو ، چـی بیرته هرات ته‌راغیء شیخ احـمـد صراف ئی پوست‌کیء او خوا جـه معزالدین‌ئی په کړایی کی وایشاوه ، چی‌بیا څوك‌له‌خلکوڅخه پیسی‌وانخلی قطب‌الدین طاووس سمنانی اوخواجه شهاب الدین خوجانی په دیوان کی مقررسول، اوپخپله سلطان ابوسعید بیـرتـه مـاوراء النهـر ته ولاړ . (۲۲ جمادی الاولی) .

دروژی له میاشتی څخه بیادکال ترآخره په‌هرات کی طاعون گډ سو اوپه زرو خلك مړه سوه اوښارخالی اوخراب سو .

ملا معین مسکین هروی د معارج النبوه تالیف شرو کیء ، چی پـه ۸۹۱ق ئی ختم کیء.

دفیض آباد پر رود یوپـل دشاه سلطان محمد له‌خوا جوړسو چـی دبرلیك ئی ستِه .

۱۴۶۲ م ۸۶۷ ق

سلطان ابـو سعید سمرقنـد او شاهرخیه او تاشکند ونیول(محرم)

مولانـا شهاب الـدین فـتح الـله صدراعظم مړاود هرات په گازر گاه کی ښخ سو .

په هرات کی سخت یخ او واوره لویدل .

دمیر مزیـد ارغون پـه اهتمام د خواجه ابونصرپارساپرقبر په بلخ کی ودانی جوړه سوه .

۱۴۶۳ م ۸۶۸ ق

سلطان ابوسعید ماوراء النهرآرام کیء او میرزامحمد جو کی‌ونیول‌سو اوپخپله سلطان بیرته هرات ته‌راغی (۲۲ ربیع‌الثانی) دهرات‌دیوان‌تفتیش سو اود یوانیان دخواجه شمس‌الدین محمد سره معزول سول .

په ماوراء النهراو سمرقندطاعون گډسو. او میرزا محمدجوکی دهرات دحصار اختیار الدین په محبس کی وواژه سو، اود گوهر شاد په‌هدیره کی ښخ سو .

دهرات خطاط محمدبن محمد بقال مصور البم په هرات کـی وکیښـ . (استانبول نمبر ۱۲۹۶).

۱۴۶۴ م ۸۶۹ ق

د ارس دپاد شاه دریـم ایـوان (۱۴۱۲ _ ۱۵۰۵م) ایلچی دهرات د سلطان ابو سعید دربار ته راغیء.

مولانا شر یف الدین عبد القهار دمعقول اومنقول جامع‌عالم‌په هرات‌کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو. (۲۰رجب)

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق

دهزاره اقا اولس چه یاغی سوی وو، سلطان ابوسعید پر دوی‌ورغی‌ء خوبیا دشیخ الاسلام نورالدین محمد په‌شفاعت وبخښل سوه، اودخوکالو ملیات څنی واخیستل‌سوه، اومولانا شمس الدین علی د نصیحت لپاره ورولیږل سو، او امیر نظام الدین احمد دمالیتو اخیستنی لپاره .

په همدغه کال سلطان ابو سعید ناروغه سو، اود دربار طبیبانومولانا قطب الدین محمد نفیسی او مولانا اصیل الدین حسین تونی ئی علاج وکی‌ء.

۱٤٦٥ م ۸۷۰ ق(حدود)

دیوسفزو اونوروپښتنو قومونو له‌قندهاره دکابل او ننگرهار له‌خوا دپیښور او سوات سیموته ، ددوی مشران مداد، مدو ، شیخ عثمان ، سلطان شاهو چی‌په کابل کی میرزا الغ‌بیگ مړ ه کړه.

سلطان ابوسعید خپل زوی میرزا الغ‌بیگ دکابل او غزنی اود افغان د سیمو تر اباسین پوری حکمران‌مقرر کی‌ء، اوامیر ویس اتکه دالغ بیگ وزیر دکابل دویسل‌آباد واله‌وکښله.

۱٤٦٦ م ۸۷۱ ق

شیخ صدر الدین محمد رواسی‌په هرات کی وفات سو. (۱۰ رمضان) او جنازه‌ئی جوین ته واستوله سوه.

د غسی هم مولانا جلال الدین لطف الله دبخارا قاضی په‌هرات کی مړسو (۲۰ ذیحجه) اوجنازه‌ئی‌بخارا ته یووړه سوه .

۱٤٦٧ م ۸۷۲ ق

څکه چی میرزا جهان شاه دآذربایجان پاچا دامیر حسن بیگ په جنگ کی‌مړسو اوهلته فساد وسو، نوسلطان ابوسعید په‌مروکی دخواجه ناصرالدین عبیدالله سره مشوره وکړه اود طوس‌له‌لاری‌پر آذربایجان اوعراق‌ورغی‌ء، اومیرزا سلطان خلیل خپل زوی‌ئی په هرات‌کی اوبل زوی سلطان مرادئی په گرمسیر اوقندهار کی مقرر کړل .

۱٤٦٧ـ ۱٤٦۹ م ۸۷۲ـ ۸۷٤ ق

حیدرشاه حاجی خان‌بن‌زین العابدین سواتی دکشمیر پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

سلطان ابو سعید دهرات لوی پاچا داران دقراباغ په جنگ کی د اوزون حسن په لاس‌کی گرفتار سو (۱٦رجب) او وروسته په (۲۲) رجب داردبیل په شاوخواکی ووژه‌سو .

که‌څه هم‌په هرات‌کی‌میرزا سلطان محمود دابو سعید زوی په ۳ شعبان پاچاسو، خو میرزا ابوالغازی سلطان حسین بایقرا هرات ونیوی، او په جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کی پرتخت کښینو ست، او مولانا قطب الدین طاووس سمنانی ئی په صدارت مقرر کی ء .

سلطان حسین په هرات کی باغ جهان آرای جوړکی‌ء.

سلطان حسین بایقرا دخرا سان او سیستان ښارونه ونیول، او پر خپله‌سکه‌تنگه باندی‌ئی عدل‌اوبهبود وکښل (ذیحجه) .

امیر علی شیر نوایی د هرات دسلطان حسین دربار ته را غی‌ء. (رمضان– اپریل ۱٤٦۹) .

د میرزا الغ بیگ لښکرو تولی افغانی سیمی ونیولی ، اوتر ملتانه پرمخ ولاړل.

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۵ م ۸۷۳ـ ۹۱۱ ق

دسلطان حسین بن غیاث الدین منصور بن بایقرا بن عمر شیخ بن تیمور سلطنت له هراته .

۱٤٦۸ـ ۱۵۰۰ م ۸۷۳ـ ۹۰٦ ق

سلطان غیاث شاه د محمود شاه خنجی زوی دهند په مالوه کی پاچاو .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق

دستور اعظم خواجه قطب الدین طاؤوس سمنانی‌په‌هرات کی « جوی سلطانی»وکښله‌اواوبه ئی‌له څلو رو فرسخو څخه کوه مختارته راوستی، اودهرات شمالی دښت‌ئی ترگازرگاه پوری زرغون کی ء .

۱٤٦۸ م ۸۷۳ ق حدود

د مهمندو او یوسفزو جنگ په ننگرهارکی اودیوسفزولیږد داشنغر سیموته‌اوددلازاکو او شلمانو شړل اوتر باجوړه مخکی نیول، دملک‌احمد بن سلطان شاه او شیخ ملی آدم‌بن یوسف په مشری .

۱٤٦۹ م ۸۷٤ ق

په ۱٤ محرم دسلطان حسین مور فیروزه بیگم دامیر تیمور دلورله‌خوا لمسی په هرات کی مړه سوه ، او مولانا قطب الدین خوافی صدراعظم ۱۵۰ زره دیناره جریمه او بیر ته صدر پاته سو .

سلطان حسین میرزا خراسان ته دمیرزا یادگار مقابلی ته ولاړ، اوپه چنا ران کی‌ئی مات‌کی‌ءاوبیر ته‌هرات ته‌راغی‌ء . (۳ جمادی الاخری).

دهرات دخانقاه شاهر خیه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندی‌و. (دمطلع سعدین لیکوال) .

دمولانا درویش احمد هروی وفات‌او ښخیدل دگازرگاه سره .

۱٤٦۹ـ ۱٤۸۱ م ۸۷٤ـ ۸۸٦ ق

حسن شاه د حیدر شاه سواتی زوی دکشمیر پاچاو .

۱٤۷۰ م ۸۷۵ ق

د شمس الدین محمد تباد کانی خراسانی محدث دژوند وخت .

دهرات خلکو دډیرو مالیاتو پر خلاف‌قیام‌وکی‌ء خو ا میر علی شیر نوائی دغه‌مالیات لغوکړل‌اوخلك ئی آرام‌کړل .

څکه چی سلطان حسین میرزا په مرغاب کی بوخت و، نو میرزایادگار محمدبن سلطان محمد هرات ونیو اوپه باغ زاغان کی پادشاه سو ، (دوشنبه ۹محرم) مگر سلطان‌حسین له فاریابه راغی او یادگار میرزائی په باغ زاغان کی‌ونیو، او مړئی‌کی ء. (چهار شنبه ۱۷ صفر).

وروسته خواجه قوام الدین نظام الملك بن اسماعیل خوا فی په وزارت مقرر سو.

مولانا حسین واعظ کاشفی هروی دمولانا جلال‌الدین بلخی دمثنوی «لب لباب »وکیښ.

عبد الرزاق سمر قندی د مطلع سعد ین دوهم ټوك تمام کی ء . (پنجشنبه ۱۷ محرم) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق

دعلی بن محمدبن مسعود بسطامی هروی (مصنفك) دهرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات په‌هرات کی. دی دامام فخررازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ ق) .

۱۴۷۲ م ۸۷٦ ق

علی شیر نوایی دهرات د اعلی دیوان امیر سو .

۱۴۷۳ م ۸۷۸ ق

دشیخ نور الدین محمد جغاره ئی وفات اود هرات په خیابان کی ښخیدل. (جمعه ۲۳ رمضان).

نوایی له‌وزارته استعفاوکړه‌خوونه منل سوه .

دهرات قاضی قطب الدین احمد امامی وفات سو. (۱ شوال) .

۱۴۷۵ م ۸۸۰ ق

دمولانا اظهر مشهور هروی‌خطاط وفات په هرات کی .

نوایی په هرات کی مدرسه او خانقاه اخلاصیه دجوی انجیل پرغاړه جوړ کړل .

شیخ‌مولی ادم‌بن یوسف دپښتنو دخرښبون سړه بنی خخه ، خپل کتاب دشیخ مو لی د فتر په پښتو وکیښس‌اود پیښبور په سیموکی ئی‌تر سواته دمځکو دویش او اجتماعی‌ګډ ژوند لاری چاری پکښی وښووی . دغه دژوندانه ګډ اصول‌د ۱۸٦۹ م تربند وبست پوری په پښتنو کی جاری وو، خو انګریزانو هغه‌په‌شخصی ملکیت واړول .

دسلطان ابوسعیدله‌خوا په‌قندهار او ګرمسیر کی دده زوی سلطان مراد حکمرانو .

مولانا عبدالله طباخ هروی خطاط په هرات کی مړ سو .

۱۴۷۷ م ۸۸۲ ق

دامیر غیاث الدین منصور پرقبر په هرات کی د سلطان علی مشهدی په‌نستعلیق خط یودبر لیك و کنبل سو .

په هرات کی دخمسی یوه مصوره نسخه وکنبله سوه چی دهر ات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لری (استانبول ۱۹۵) محمدبن محمدبقال هروی نقاش او خطاط د عجا ئب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه په‌هرات کی وکنبل (استانبول ۴۱۰) .

۱۴۷۸ م ۸۸۳ ق

مولانا جامی هروی نفحات الانس وکیښس .

امیر سید اصیل الدین عبدالله حسینی هروی مفسر او محدث او مؤلف دمزارات هرات لیکوال په هرات کی وفات سو. (۱۷ جمادی الاخری) .

سیف الدین جا می خپل کتاب آثارلو زرا ء تا لیف کی ء چی دوزیرانو تاریخ دیء .

۱۴۸۰ م ۸۸٤ ق

دمولاناجا می هر ویلو مړی‌دیوان فاتحة الشباب مرتب سو.

میرزا ابوبکر دسلطان ابو سعید زوی په بد خشان کی اقتدار

ومونډ .

۱۴۸۰ م ۸۸۵ ق

مولانا جامی هروی شواهد لنبوه تالیف کی ء اوه رکنه او یوه خاتمه .

درویش علی په بلخ کی یاغی سو او امیر علی شیر ئی ایلولو ته ولاړ.

ملك شمس الدین محمد بن‌یحیی په‌نیمروزکی حکمران‌اوملك نظام‌الدین یحیی مړ سو .

دشمس‌الدین‌محمد امین‌زیارتګاهی هرو ی وفات .

۱۴۸۱ م ۸۸٦ ق

دمولانا جامی تحفةالاحرار منظوم سو .

دسلطان حسین بایقرا لخوا د سلطان بایزید کتابخانی ته دسلمان ساوجی مصوردیوان‌چی ۱۱ تصویره لری دنعیم الدین کاتب په‌خط په هرات کی ترتیب او اهداء سو- (استانبول نمبر ۳۵٦۳) .

مولانا عبدالرحمن جامی هرو ی اشعة اللمعات‌وکیښس چی‌دفخر الدین ابراهیم عراقی دلمعات شرح‌ده .

۱۴۸۱–۱۴۸۳ م ۸۸٦ – ۸۸۸ ق

محمد شاه بن حسن شاه سواتی دکشمیر پادشاه‌و .

میر علی شیر نوایی دهرات لوی وزیر خپل دیوان «خزاین المعانی» دسلطان حسین بایقرا په خواهش‌په ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کی ء .

۱۴۸۲ م ۸۸۷ ق

د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمر قندی‌چی‌مؤرخ ، عالم،سیاسی، دیوانی سړی و وفات سو. (جمادی الاخری) .

۱۴۸۳ م ۸۸۸ ق

مولانا جامی دیو سف او زلیخا قصه نظم کړه .

خواجه عبدالقادر ګوینده د هرات دموسیقی استاد په طاعون کی وفات سو .

عطاءالله جمال الدین‌دهرات مشهور واعظ دحضرت محمد (صلعم) د ژوندانه باندی روضة‌الاحباب‌وکیښس، چی په ۹۰۰ ق تمام سوی دیء.

دشیخ کمال‌الدین حسن وفات او ښخیدل په هرات‌کی .

امیر علی شیر نوایی خپل حیرة‌الابرار مثنو ی په ازبکی ژبه منظوم کی ء .

دبا بر شاه بن عمرشیخ ولادت‌په فرغانه کی دقتلق نګار خانم له‌نسه (٦ محرم مساوی ۱٤ فروری).

۱۴۸٤ م ۸۸۹ ق

دخواجه رزق‌الله دهلوی مشتاقی دلودیانو د تاریخ دلیکوال د ژوند وخت

امیر علی شیر نوایی خپل لیلی ومجنون په از بکی ژبه منظوم کی ء .

دغسی هم دده فر هاد او شیرین او سبعهٔ سیاره په‌دغه کال منظوم سول .

۱۴۸۵ م ۸۹۰ ق

دمولانا جا می سلسلة الذ هب دسلطا ن حسین با یقرا په نامه‌په هرات کی منظوم سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر علی شیر نوائی په ازبکی ژبه خپل «سداسکندری» منظوم کی ء .

زین الدین محمود واصفی هروی شاعراولیکوال دبدایع الوقایع مؤلف پەهرات کی وزیږیدیء.

ـپښتو شاعر خلیل خان نیازی د ژوند وخت په هندکی .

اسماعیل بن عیسی بن دولت افغانی اختیار اعتماد المسا نید فی اختصار اسماء الرجال الاسانید به حجاز کی‌نألیف کیء(جماد ی الاخری) دده وفات پەمکه کی۸۹۲ق.

عجا ئب المخاو قات په فارسی ترجمه سو . داکتاب پەعربی دزکریا بن محمد قز وینی تألیف دی.

۱۴۸۶ م ۸۹۱ ق

مولانا حسین کاشفی هروی د حاتم طایی قصه وکښله .

امیر علی شیر نوایی په نشاپور کی دشیخ فریدالدین عطار پرهدیره گنبده جوړه کړه .

دقاضی نورالدین محمد ا ما می هروی وفات (۲۰ جمادی الاخری).

دمولانا شمس‌الدین محمدبن محمد تباد کانی دمنازل السائرین دشارح وفات او ښخیدل دهرات په خیابان کی .

۱۴۸۷ م ۸۹۲ ق

دولت شاه بن‌بختی‌شاه سمرقندی خپله تذکرة الشعراء دامیر علی‌شیر نوائی پەنامه تألیف کړه.

امیر علی شیر نوایی داستر آباد حکمران سو .

دمولانا علاء الدین‌محمد بن مو من ابیزی هروی وفات او ښخیدل په هرات کی .

مولانا عبدالرحمن جامی دخپل‌تفسیر لومړی ټـوك وکیښ (داکتاب ورك دی) .

دشرف‌الدین اسماعیل‌بن‌عیسی بن دولت او غانی فقیه او محدث اود اختیار اعتماد المسانید دمؤلف‌وفات په مکه کی .

مولانا جامی هروی‌خپل بهارستان وکیښ

۱۴۸۷ م ۸۹۳ ق

جمال الدین‌محمدبن حسام هروی دخاور نامی ناظم په خوسف کی وفات سو .

مولانا محمد معین طبیب دهرات د دارالشفا اود دربار سرطبیب وفات سو .

۱۴۸۹ م ۸۹٤ ق

دمولانا عبدالرحمن جامی دوهم دیوان واسطة العقد مر تب سو.

دشاه طیب خوافی شیخ وفات او ښخیدل په هرات کی .

۱۴۸۸ـ ۱۵۰۹ م ۸۹٤ـ ۹۱۵ ق

دسلطان سکندر بن سلطان‌بهلول لودی پښتون سلطنت په هندکی .

۱۴۹۱ م ۸۹٦ ق

امیرعلی شیرنوائی دهرات مشهور وزیر دمجالس‌النفایس‌تذ کرۀ شعرا تالیف کړه اته دفتره

خواجه ناصرالدین‌عبیدالله‌ا حرار مشهور نقشبندی شیخ په سمرقندی کی‌وفات او ښخ سو.

محمد حسینی په هرات کی د استانبول نمبر (۸۵۷) نسخه‌وکښاله چی ۲۱ میناتوره لری.

د مولانا محمد جامی (دعبدالرحمن جامی دورور) وفات او ښخیدل په هرات کی .

دحافظ غیاث محدث وفات.

دحافظ معین الدین خلیفه دهرات دصدر وفات

میرمحمود خوشمردان سبزوا ری خطاط دخوشنو یسی رساله‌وکښله.

مولانا عبدالرحمن‌جامی‌دابن حاجب پرکافیه خپله‌مشهوره‌شرحه (الفوائد الضیائیه) وکښله چی‌د عربی نحو مشهور درسی‌کتاب دیء (شرح‌ملا).

۱۴۹۱ـ ۱۴۹۳ م ۸۹۷ـ ۸۹۹ ق

معین الدین محمد زمچی اسفزاری مؤرخ خپل تاریخی کتاب«روضا ت الجنات فی‌اوصاف مدینة هرات» د سلطان حسین بایقرا پەنامه پەهرات کی تالیف کی ء .

سلطان علی مشهدی د سلطان حسین بایقرا دیوان په ٤ میناتورو مزین وکیښ (استانبول ۱٦۳٦) .

۱٤۱٤ـ ۱٤۹۲ م ۸۱۷ـ ۸۹۸ ق

دمولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد جامی هروی مشهور عالم او شاعر او مؤلف دژوند د وره پەهرات کی ښخ دی (ولادت : ۲۳ شعبان ۸۱۷ ق ۷ نومبر ۱٤۱٤ م په جام‌کی .

وفات: جمعه ۱۸ محرم ۸۹۸ ق ۹ نومبر ۱٤۹۲ م په هرات کی .)

سید شمس‌الدین اندجانی دهرات صدر او شاعر وفات سو (۸۹۸ق)

محمـود رفیقی هروی خطاط د ذخیرة الملوك نسخه پەهرات کی پەنستعلیق وکښله ۸۹۸ ق (دهرات موزیم) .

۱٤۹۳ م ۸۹۹ ق

ظهیر الدین‌محمد بابر دعمر شیخ میرزا زوی دابو سعید کور گان لمسی دفر غانی په اند جان کی ۱۲ کلن پر تخت کښینو ست (٥ رمضان ۱۰ جون) .

خواجه کمال‌الدین‌حسین ابیوردی دهر ا ت لوی امیر و فات‌سو. (رمضان) .

دهرات خطاط احمد شیرازی په هرات کی یوه مجمو عة خمستین او هفت او رنگ جامی وکښله ،چی میناتور او نقاشی ئی دبهزاددمکتب یاد سلطان محمدده (دکابل خطی کتابخانه) .

۹۰۰ ق

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق

سلطان محمود میرزا دسلطان ابو سعید زوی پەماوراءالنهر کی و، چی دده زوی خان میرزا دبابر لەخوا د بدخشان حکمران ؤ، اوبیائی زوی سلیمان میرزا او لمسی ابراهیم میرزا پر بد خشان حکمرا نی کوله .

سلطان علی مشهدی په هرات‌کی یوه نسخه وکښله چی ۳٤ میناتوره لری (استانبول ۷٦۷) .

یوه خمسۀ نظامی دعلی شیرنوایی لپاره دغه خطاط وکښله چی‌دخطاطی اوتزئین شهکارده.

دبلخ دننه مسجد دسلطان‌حسین بایقرا په حکم په ۸۰ زره دیناره جوړ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی نظام الدین‌محمد گازرگاهی دحاجی محمد فراهی زوی دهـرات لوی قا ضی او عالم په گازر گاه کی ښخ سو (محرم).

دهرات دسلطانی مدرسی دمدرس مولا نا شمس الدین محمد اسفزاری وفات (جمادی الاخری).

دابو الحسن علی بـن زکـر یـا نشاپوری مؤ رخ د تا ر یخ الر جال دمؤلف دژوند وخت.

خواجه قطب الدین‌طاوس سمنانی دهرات لوی امیر ۷۰ کلن وفات‌سو.

ملاحسین واعظ کاشفی په هرات کی اخلاق محسنی دسلطان حسین بایقرا په‌نا مه وکیښس .

بابو خان کاکړ په ژوب کـــی ند کرهٔ غر غښت په پښتو تأ لیف کــړه .

۱٤۹٤ م ۹۰۰ ق حدود

دبایزید پورانی هروی عا لم او شاعر او خطاط دژوند وخت پـــه هرات او بخارا او سند کی .

دمولا نا حاجی محمد هـر و ی نقاش او کتا بدار دژوند وخت .

دقاسم علی چهره کشا ی هروی نقاش او دبهزاد د شاگرد د ژوند وخت .

استاد محمدی دسلطا ن محمـــــد هروی زوی دهرات مشهور نقاش او دبهزاد شاگر د په‌هرات کی و .

مولانا محمو د هرو ی مذهب او نقاش دامیر علی شیر نوایی سره‌و.

مولانا نظام الدین احمد جیلانـــی مشهور منجم او رمال‌له گیلانه‌هرات ته‌راغی‌ء او دلی مقیم سو .

خواجه عبدالله مروارید دهـرا ت لوی منشی او خطا ط یو قرآن پـه اعلی ثلث خط‌په‌هرات کی وکیښس ـ (مشهد رضـوی.)

دقا سم علی هرو ی‌په خـــط او نقاشی یوه «خمسهٔ نظامی » (لند ن موزیم نمبر۶۸۱۰) په‌هرات کی‌دامیر علی شیر لپاره وکښله سو ه، چی تر بایسنقری شاهنامی ورو ستـــه بهتر ینه نسخــه ده .

دبلخ دشیخ الاسلام نظام الدین عبدلهادی بن خواجه ابو نصر ثانی دژوند وخت . دی د خوا جه محمد پارسا له پښته و، اوپه بلخ کـــی دخپل نیکه سره ښــخ سو .

دابو حفص‌عمر بن‌محمد غزنوی‌عالم‌د ژوند وخت.

کجوخان رانی زی دیـو سفـزو حکمران په شیخ تپورکی غوریاخیل اوپه لنگر کو ټ کی دلا زا ك ما ت کړل او دشیخ ملی دفتر یی تکمیل او ترمیم کیء .

۱٤۹۵ م ۹۰۱ ق

میر ك جلال الد ین قاسم دهرات صدر ٥٩ کلن وفات او په‌بلخ کـــی ښخ سو .

خان جهان خان لودی دهندامیر دمرآة الا فاغنه دتاریخ مـؤ لـــف په‌هند کی وفات سو.

خان علی‌کاتب‌په‌هرات کی‌دگیلان‌د حمکران لپاره مصورالبم ترتیب کی‌ء (استانبول ۱٤۹۱).

مو لانا شمس الدین محـــمـد د شرف الدین عثمان زوی‌د هرات د

مدرسهٔ اخلاصیه مدرس او عـالـم وفات سو (ربیع الاول).

۱٤۹٦ م ۹۰۲ ق

دفیض الله بن زین العابد یـــن بنیانی ملك القضاة او صدر جهان لوی مؤلف دژوند وخت په هندکی.

دشاهرخ د مدرسی لوی مدرس مولانا بر هان الدین عطاء الله رازی په‌هرات کی‌مړسو (رمضا ن).

۱٤۹۷ م ۹۰۳ ق

بابر سمر قند ونیوی‌ء. (دربیع الاول اواخر = نو مبر) او دده په غیاب کی‌ئی ورور جهانگیر میـر زا اند جان ونیو .

صدر جهان ملـك القضاة فیض الله بنیانی مجمع‌النوادر په هند کی وکیښس .

میر خواند محمد هروی مؤرخ د روضة الصفا مؤلف پـه هرات کـی ٦٦کلن وفـات سو (۲ذیـقعد ه)ا و دشیخ بهاءالدین جغاره یی په‌هدیره کی ښخ‌دی .

زر غونی دمـلا د یـن محمـــــد کاکړ لور دقند هار په‌پنجوا ئی کی دسعد ی بوستان په پښتو منظو م کیء، دا خطاطه هم وه.

۱٤۹۷ـ۱٤۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ ق

امیر علی شیر نوا یی دهـر ات لوجا مع تر میم کړه .

۱٤۹۸ م ۹۰٤ ق

بابر له خپله وروره جهانگیرمیرزا څخه بیااند جان ونیو (ذی قعـــده = جون).

خواجه شمس الدین محمدمروارید دسلطان‌ابو سعید وزیر او دخواجه عبدالله انصاری د مو قو فاتو متولی په‌هرات کی وفات اوښخ‌سو .

مولانا محمد نقاش‌هروی دامیرعلی شیر کتا بدار دبد یع الزما ن‌میر زا کتابدار سو .

خواجهٔ کلان محمد اکبر دمولانا سعدالدین کاشغری زوی‌په هـرا ت کی و فات سو (پنجشنبه ۱۲جمادی الا خری).

مو لانا قطب الدین محمد آد م د هرات طبیب وفات سو (محرم).

مولانا شمس الدین محمد زوجی دهرات زاهد اوعالم وفـات ســـو (شنبه ١٦ رمضان).

مو لانا میر حسین معما ئی‌وفات اودهرات په اخلا صیه مدرسه کـی ښخ‌سو.

۱٤۹۹ م ۹۰۵ ق

خواند میر هروی مؤرخ خلا صـــة الا خبار وکیښس .

امیر جلال الدین ویسل اتکه د امیرمحمد مغول‌زوی‌په‌کابل کی‌مړسو (جمعه ٥شعبان) دبالاحصار غر بـی خواته ښخ دی .

۱٤۹۹ـ ۱۵۱۰ م ۹۰۵ـ ۹۱٦ ق

دشیبا نی خان دابرا هیم زو ی (دجوجی بن‌چنگیز خان له‌پښته) سلطنت پر ماوراءالنهر او شما لی او غربی افغانستان تر قند ها ره .

۱۵۰۰ م ۹۰۵ ق

بابر عایشه بیگم دسلطا ن‌احمد میرزا لور وکړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

میر زا حیدر کورگان د تاریخ رشیدی مؤلف وزیږیدیء .

مو لانا شمس الدین محمد پای گنبد دهرات عالم وفات سو .

مولانا کمال الدین‌مسعود شروانی دهرات دگو هر شاد دمد رسی‌لوی مدرس او عالم وفات سو.

دهرات طبیب مو لانامسیح‌الدین حبیب الله اومولانا حسن شاه‌شاعر مړه سول.

۱۵۰۰ م ۹۰٦ ق

امیر شیر محمد گوکلتاش دامیر ویسل اتکه زوی په‌کابل کی‌مړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی قعده).

سمر قند شیبانی خان ونیو اوبابرله اند جا نه پرده حمله‌وکړه‌اوبخاراته ئی وتښتا وه .

خواجهٔ خورد محمد اصغر دسعد الدین کاشغری زوی‌په زمینداور کی وفات اوپه هرات کی‌ښخ سو .

حکیم یوسفی هروی په‌هرات کی دمأکول او مشروب رساله وکښله .

۱۵۰۱ م ۹۰٦ ق

امیر علی شیر نوایی دهرا ت‌لوی اوعلم پرور او شاعر وزیر وفات‌اوپه هرات کی ښخ‌سو.۱۲ جمادی‌الاخری ۳جنوری .

۱۵۰۱م۹۰۷ ق

میرزا الغ بیگ دسلطان ابوسعید زوی چی له ۸٦٥ ق څخه دکا بل‌او غزنی حکمران ؤ په غزنی کی مړاو ښخ سو اودده کوچنی زوی میرزا عبدالرزاق ئی پر ځای کښینوست.

مولانا حسین واعظ کاشفی په هرات کی مخزن الانشاء تالیف‌کیء (دکابل خطی نسخه دده په خط).

فیض الله بن زین العا بدین ملك القضاة صدر جهان قا ضی حسا م صدر بنیانی دتاریخ محمود شا هی او مجمع النو ادر اوتفسیر معظم او دستور الحفاظاوخلا صة الحکایات مؤلف خپل کتاب تاریخ محمود شا هی وکیښس .

مولانا معین الدین واعظ دمعار ج النبوة مؤلف اوشاعر دحاجی محمد فراهی زوی په هرات کی‌وفات او په گازر گاه کی ښخ سو.

دمولانا سلطان‌محمود هروی‌خطاط

دژوند وخت ۱۵۰۲م۹۰۸ ق

مجالس العشا ق دسلطان‌حسین بایقراپه نا مه تأ لیف سو (؟)

بابر وایی چی ددی کتاب مؤ لف کمال الدین حسین گازر گاهی دی.

شیخ صوفی علی هروی زاهد او متقی دهرات‌په سر خیا بان کی ښخ سو .

۱۵۰۳ م ۹۰۸ ق

بابر په ماوراء النهر کی‌مات سو اوشیبانی خان دشا ه بداق سلطان زوی تاشکند ونیو (جون).

محمد مقیم دامیر ذوالنون ارغون زوی دقندهار حکمران کابل له‌میرزا عبدالرزاق څخه ونیو اودمیر زاالغ بیگ لورئی وکړه .

۱۵۰٤ م ۹۰۹ ق

دبابر آواره گی دماوراء النهر په دښتو اوکوچیانو کی .

بابر پرترمذ ترآمو راواوښت اود بدخشان او تخار ستان خسرو شاه

نه‌په قندوز کی راغیء اوانه زره د خسرو شاه ښکر ی ولمسول او خسروشاه میمنی ته وتښتید .

علی دحسین کاشفی‌زوی رشحت عین‌الحیات په هرات‌کی وکیښس .

دمولانا معین الدین فراهی دهرات قاضی او عالم دمعارج‌النبوه دمؤلف وفات اود هرات په گازرگاه کی ښخیدل .

دمولانا عبدالرحمن کارد گرهروی عالم و فات او په زیارتگاه کی ښخیدل .

مجنون ر فیقی دهرات خطاط خپله دخط رساله تألیف‌کړه.

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر د هندوکش شمالی خواوی ونیولی (محرم ،جون)او دلو مړی‌ خور په‌منځ کی دوشی ته‌راغیء.

دوستی بدخشی د فارسی دیوان خاوند شاعر په بد خشان کی وزیږیدیء .

بابر ترهندوکش راتیر سو اود هوپیان له‌لاری ئی محمدمقیم په کابل کی کلابند کیء (دربیع الاول اواخر) اؤ د ربیع‌ا لا خر په پای کی محمد مقیم قند هار ته‌ولاړ، اوبابر کابل ونیویء، دکابل اولغمان مالیات اته‌لکه شا هر خی‌ وی .

۱۵۰٤- ۱۵۳۰ م ۹۱۰- ۹۳۷ ق

بر افغا نستان باندی دظهیرالدین محمد بابر داقتدار دوره .

۱۵۰٤ م ۹۱۰ ق

بابر پاچاپه کابل‌کی (خط بابری) اختراع کیء .

سلطان ویس سواتی او سلطان علاء الدین سواتی دسوات مشران د بابر معاصر حکمرانان وو .

طاوس‌خان یوسفزی‌دسمی دیوسفزو مشرو، چی له بابر سره ئی دروغی روابط درلودل .

شاه منصور دملك سلیما نشاه زوی دسمی دیوسفزو مشرو، چی خپله لوربی‌بی مبارکه ئی بابر ته ورکړه .

مولانا حسین واعظ کاشفی‌دهرات مشهور مؤلف اوعالم او مفسروفات اود هرات په خیابان کی ښخ سو، دی دمواهب‌علیه اوتفسیر جواهر او انوار سهیلی او نورو ډیرو کتا بو مؤلف دی.

دقاضی اختیار الدین حسن هروی تعلیق‌نویس اوقاضی القضات دژوند وخت .

دساغر هروی‌شاعر دژوند وخت.

قاضی برهان الدین محمد هروی دهرات صدر وفات سو .

امیر صدر الدین سلطان ابراهیم امینی دمیرك جلال الدین قاسم زوی دهرات صدر مقرر سو .

خواجه امین الدین محمود دهرات وزیر وفات سو .

۱۵۰٦ م ۹۱۱ ق

بابر غزنی ونیوی، او خپل ورور جهانگیر میرزایی هلته حاکم‌کیء.

وروسته یی‌گردیز،کوهاټ،بنو، تهل -گومل ترکلاته‌اوشرقی خواترخیبره ونیوله .

شیبانی خان پربلخ راغیءاوسلطان حسین بایقرا دهرات‌پاچا سیدافضل بابر ته راواستاوه او کومك‌ئی غښتنی وغوښت .

په کابل او اطرافو کی‌ئی سختی زلزلی وسوی او ډیرځایونه ئی‌وران کړل.

سلطان حسین بایقرا له هراته د شیبانی خان مقابلی ته ووت، خود بابا الهی په منزل کی ۷۰ کلن تــر ۳۹ کاله سلطنت‌وروسته وفات اوپه هرات‌کی ښخ‌سو. (۱۱ذی‌حجه٤می).

مولانا عبدالجمیل‌دهرات عالم‌وفات سو .

۱۵۰۶ م ۹۱۲ ق

بابر دهزاره جات له‌لاری له‌کابله هرات ته ولاړ، اود مرو چاق په گل باغان‌کی‌دهرات‌دتیموری شاهزادگانو سره یوځای سو (دوشنبه ٦ جمادی الاخری).

په کابل کی چی بابر نه‌و، نودده دکاکزوی خان میر زا دپاچهی دعوه وکړه اود کابل بالاحصار ئی کلابند کیء .

صفوی لښکروپه‌هرات کی‌دمولانا جامی قبرو شانه وئی سوا ځه.

بابر دهزاره جات له لاری په ډیر زحمت په ژمی‌له‌هر اته کابل‌ته‌راغیء اودا ښارئی بیرته له‌خان میرزا څخه ونیویء (شوال).

د علی بن حسین بن علی بیهقی طبیب دترویح‌الارواح دمؤلف‌دژوند وخت .

مولانا عبدالغفور لاری د مولانــا جامی شاگرد په هرات کی وفات او دمولانا جامی په هدیره کی ښخ‌سو. (یکشنبه ٥ شعبان) .

۱۵۰۷ م۹۱۳ ق

شیبانی خان اوزبك هرات‌ونیویء اود تیموریانو پاچهی ختمه سوه . بدیع الزمان میرزا اودده ورورمظفر حسین له هراتــه ولاړل (۲۱می) او خپل کتابونه ئی هم استانبول تــه یووړل .

بابر قندهار ونیو او هغه‌ئی خپل ورور ناصر میرزا ته وسپاره. مگر شیبانی راغیء او قندهار ئی و نیو اوبیرته هرات ته ولاړ، او قندهارئی محمد مقیم ارغون ته‌وسپاره .

بابر له‌کابله ولاړ او ننگرهار ئی ترکنړه و نــیو، او هلته‌ئــی میرزا عبدالرزاق حکمران کیء.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندی حمله وکړه اوسل زره پسونه ئی او لجه کړل، په کتهواز کی ډیر بندیان ووژل او کله منارئــی ځنی جوړ کیء .

مولانا نورالدین محمد زیارتگاهی هروی عــالم په قندهار کی وفــات سو .

حکیم یوسفی هروی په طب کی فوایدالاخیار منظوم کیء.

۱۵۰۸ م ۹۱٤ ق

بابر مرمند چور کړل خرده پــه غیاب کی دکابل خلك یاغی سول او میر زا عبدالرزاق‌ئی پاچا کیء.

بابر خپل تخت د کابــل دشیر دروازی غره په‌لمن کی جوړکیء چی په ۱۰۱٦ ق جهانگــیر پسی بشپړ کیء.

دعماد الدین‌فضل‌اللهبن علاءالدین بن علی طوسی دشرح لوایح جامی د لیکوال وفات .

مولانا سلطان علی‌قاینی دامیرعلی شیر د کتابخانی خطاط اود سلطان بایقرا دزوی معلم پــه هرات کــی وفات سو

حکیم یوسفی هروی‌په هرات‌کی جامع الفوائد دعلاج الامراض شرح تالیف کړه .

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر له‌ننگرهاره راغی اوپه کابل کی میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ ئی‌کیء چی په‌غزنی کی‌دخپــل پــلار الغ بیگ دخنگه ښخ سو او کابل ، غزنی، ننگرهار دبابر لاس ته‌ورغلل زبیر راعی په‌بدخشان کی دخلــکو په کومك راولاړ سو او بــابر خپل داکا زوی خان میرزا هلته واستاوه چه زبیر را عی ئی مــــړ کی ء .

سید روح‌الله میرك نقاش‌اوخطاط اومذهب چی دهرات دودانیو نوشتی دده په خط وی په هرات کی وفات سو .

خواجه عبد الرحمن دخواجه کلان زوی دهرات قاضی اود گوهر شــاد په مدرسه کی مدرس‌و .

۱۵۰۹ـ ۱۵۲۵ م ۹۱۵ـ ۹۳۲ ق

دسلطان ابراهیم‌بن سلطان‌سکندر لودی سلطنت په هند کی .

۱۵۱۰ م ۹۱٦ ق

شیبانی خان اوزبك په مروکی د پارس دصفویانو سره جنگ وکیء چی لس زره اوزبك ووژل سول او شیبانی‌خان هم‌په‌دغه جنگ کی‌وواژه سو . (جمعه ۲٦ شعبان ۲ دسمبر)

مولانا شمس الدین بردعی چی د شاهرخ په‌عصر کی هرات ته راغلی اوپه گنزرگاه کی په تدریس بخت‌و، له‌هراته آذربایجان ته‌ولاړ. له‌ده‌سره مولانا اسمعیل تبر یز ی هم له‌هراته ولاړ.

شاه اسما عــیل صفوی هــرات ونیوی.

امیرغیاث الدین محمدبن امیریوسف دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس او لوی قاضی دامیر خان په حکم‌ووژل سو اوپه هرات کی ښخ سو .

۱۵۱۱ م ۹۱٦ ق

بابر دقندوزله‌خوا تر آمو واوښت اود حصار ښار ئی محاصره کیء .

۱۵۱۱ م ۹۱۷ ق

بابر دخپلو (٦۰) لښکرو په قوت دسمر قند ښارونیو اوناصر میــرزا خپل ورور ئی دکابل په حکمرا نی وټاکه . (رجب، اکتوبر) .

۱۵۱۲ م ۹۱۸ ق

عبیدالله خان او ز بك په سمر قند کی‌بابر مات کیء اودی ئی له‌ماوراء النهره راویــــو ست (۳ ر مضان ۱۲ نــو مبــــر) او دی د هندو کش شمالی خواوو ته‌ورغی.

خواجه عبد اللطیف صوفی هروی دهرات په قریه فراشان کی وفات‌او ښخ سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهرات مشهور امیر سیدغیاث‌الدین مشهدی وفات سو .

مولانا بنا یی هر وی نستعلیق کښونکی دنجم‌ثانی دماوراءالنهر په کشتار کی ووژل سو.

د مولانا جمشید کتابدار هروی خطاط وفات .

۱۵۱۳ م ۹۱۹ ق

مولانا سلطان‌علی‌مشهدی مشهور نستعلیق لیکونکی پــه مشهد کــی وفات سو .

مولانا فصیح الدین محمد نظامی دهرات د بدیعیه مدرسی مدرس او مؤلف وفات سو .

امیر برهان الدین عطاءالله‌دهرات عالم په مشهدکی مړسو (شوال) .

مولانا عیاث الدین جمشید قاینی دهرات صدر پــه قایــن کــی وفات سو .

۱۵۱٤م۹۲۰ق

بابر تر هندو کش راتیر سو او کابل ته راغی .

قاضی حسن اختیار الدین دقاضی غیاث الدین تــربتی زوی د هــرات مشهور قاضی مړ اوپه تربت کی‌ښښخ سو .

قاضی بدیع دقاضی اختیار الدین هروی‌زوی‌په‌هرات اوبخاراکی‌ژوندی ؤ، دی دمعقول او منــقول عالــم او شاعر او طبیب اود مختار الابــرار مؤلف و

خواجه جلال الدین ابــو القاسم جامی دهرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدین عبدالعزیز جامی دهرات عالم اومتقی وفات سول .

مو لانا میرکمال الدین‌حسین‌ابیوردی دهرات ددربار امیر او عالــم وفات سو .

مولانا نظام الدین عبدالقادرطبسی دهرات قاضی و .

ددرویش عبدالله سلطانی بلخــی خطاط وفات .

میر فاضل گوکلتاش دقندهار د باباولی (سید حسن ابدال) پــرقبر یوه شنخته‌وکښله(ربیع الثا نــی)

۱۵۱۵ م ۹۲۱ ق

شیخ جلال‌الدین ابو سعید پورانی هروی په قندهار کی له بامه ولوید اومړ سو

سید نظام الدیــن سلطان علــی موسوی هروی او خواجه نعمت الله آصفی هروی امیر او شاعر وفــات سول .

قاسم بن‌یوسف ابونصری هروی ارشاد الزراعه تالیف کیٔ .

۱۵۱٦ م ۹۲۲ ق

محمد بدخشی دمنطق عالــم اود شرح الیاس رومی دحاشیی دمؤلف وفات .

مولانا شهاب‌الدین عبدالله بیانی بــن خواجــه محمد مروارید دهرات خطاط او شاعر او صدر اود موسیقی پوهاند په هرات کــی وفــات سو . (رجب) .

۱۵۱٦ م ۹۲۳ ق

بابر له کابله ولاړ او قندهار ئــی له شاه بیگ ارغونی څخه ونیوی او شاه بیگ د شال اوسند خــوا تــه ولاړ .

یار محمد هروی خطاط په هرات کی دمخزن اسرار نسخه وکښله . (استانبول ۱۳۰۹) .

شیخ فصیح الدین محمد بن زین العابدین خوافی صوفی اوزاهد وفات سو .

بدیع الزمان میرزا دسلطان‌حسین بایقرا زوی مړ سو .

۱۵۱۸ م ۹۲٤ ق

محمد بن‌یوسف هروی طبیب او لغوی جواهر اللغه تالیف کیٔ .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ ق

بابر دجندول او باجوړ له خواپر هند خپله لو مړی لښکر کښی‌وکړه په ۵ محرم ۸ جنوری‌ئی دباجوړ کلا ونیوله او خواجه کلان ئی هلته مقرر کیٔ .

دیو سفزو مشران شاه منصور د ملك سلیما ن شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتی اوطاووس‌خان‌بابر ته ایل سول .

بابر دشاه منصور یوسفزی لور بی‌بی مبارکه‌وکړه. (جمعه ۲٦محرم) اود نیلاب له‌خوا پرپنجاب ورغی او بهیره‌ئی ونیوله .(۵ربیــع الاول ۷ مارچ) اوبیرته کا بل ته را غــی (دربیع الاخر غره ، ۱ــ اپر یــل) .

دیو سفزو شیږ تنه مشران کــابل تــه راغلل او بابر ته‌ئی دهغی خــوا مالیات ومنل (۱ جمادی الاخری ـ۲۰ می).

بابر دتیره کوتل له‌خوا د گردیز اوکرماش (کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجبــ ۲۷ جولائی) اود شعبان په دریمه (۳۱ جولائی) بیرته کابل ته راغی.

بابر دخیبر لــه خوا پرپیښور او اشنغر حمله وکړه. (۱۳ رمضان ۸ سپتمبر) لښکرئی‌ترپنجابه‌دوهمه پلا پرمخ ولاړل اود ی بیرته کابل تــه راغی (دشوال اواخرــ ۲۰ اکتوبر)

سید امیر نظام‌الدین عبدالقادر د هرات سلطانیه مدرسی مد رس او دخراسان قاضی وفات سو .

۱۵۱۹ م ۹۲۵ق حدود

دهرات د نستعلیق لیکو نکی او معمایی میر علی‌هروی دژوند وخت.

۱۵۲۰ م ۹۲٦ ق

بابر قندهارکلابندکیٔ خوپه‌لښکر کی ناجوړی ولویده اوبیرته کابل‌ته راغی (رجبــجون) اوددغه کال په پای کی‌یی پرهند په‌خپل‌دریم یرغل لاس پوری کیٔ اود پنجاب ترسیند پوره ئی‌ونیول او سیا لکوټ ئی هم فتح‌کیٔ.

سلــطان الخطاطین سلطان علــی مشهد ی پــــه هـــرات کـــی‌وفات اوپــــه مشهـــــد کـــی ښـــخ‌سو. (۱۰ ربیع الاول) .

۱۵۲۰ م ۹۲۷ ق

خــان میــرزا دبابــر داکــازوی دبدخشان حکمران مړ سواوپر ځای ئی‌دبابر له‌خوا شهزاده هما یــو ن دبد خشان حکمران سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا هاتفی دمولانا جامی خوریی دهرات شاعر اود ظفر نامه تیموری ناظم پــه هرات کــی وفــات سو . (محرم) .

امیر رضی الله عبـــدا لاول- دهرات دغیاثیه‌اوبد یعیه مدرسولوی مدرس اوعالم وفات‌سو (ربیع الاخر) دهرات قاضی ضیاء الدین نورا لله دقاضی درویش محمد زو ی وفا ت اوپه گا زرگاه کی ښخ سو .

دهرات دواعظ مولانا حسامی‌واعظ دژوند وخت .

خواجه جمال‌الدین‌عطاءالله دهرات وزیر او عالم وفات سو (یکشنبه ۲ ربیع الاول) .

مولانا شمس الدین محمد الحنفی دهرات دسلطانیه مدرسی مدرس‌و .

۱۵۲۲ م ۹۲۸ ق

بابر قندهار دشاه بیگ ار غــون څخه ونیواوخپل‌زوی شهزاده‌کامران ئی‌هلته‌وگوماره(۱۳شوال ۱سپتمبر)

استاد کمال الدین بهزاد دشا • اسماعیل صفوی‌په فرمان دکتابخانی مشر مقرر سو (۲۷جمادی الاولی) .

شیخ زین‌الدین علی‌هرات ته‌راغی اوددی ځای شیخ الاسلام او قاضی القضات مقرر سو .

شیخ نــورالــدین محمــدشیخ زین الدین خــوا فــی لــه پښتــه د هرات مشهور مدرس چی پـــه ۹۲۶ ق کا ل له هر اتـــــه کابل‌ته تللی اودبابر پادشاه په‌حضور کی و ، په کا بل کــی وفـــات سو (جمادی الا خری).

دملك علاء الدین علی‌بن ملك‌نظام الدین‌یحیی نیمروزی وفات .

۱۵۲۲ م ۹۲۹ ق

خواند میرهروی‌مؤرخ‌خپل مشهور کتاب حبیب‌السیر وکیښ .

دوست محمد کاکړد بابړخــان زوی خپله غرغښت‌نامه‌په‌پښتو منظومه‌کړه.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق

بابر خپل څلرم‌یرغل پرهندشروع کیء تر اباسین ورتیرسو اوتر سر هنده پوری ورسیدی .

عسکری میرزا دبابرزوی دقندهارد چهل‌زینی‌په جوړ ولوشروو کړه اوتر (۹۵۳ق) پوری یی‌کار ختم سو.

امیر نظام الدین عبدالحی‌منشی د هرات تعلیق نویس اودامیرعلی شیر دمدرسی مدرس له هراته ولاړ او په استراباد کی مدرس سو .

شیخ‌الحرم‌مولاناجلال‌الدین‌ابوسعید مکی هروی په‌هرات کی وفات او په خیابان کی‌ښخ سو.

۱۵۲٤ م ۹۳۰ ق حدود

دمولانا محمود د ابراهیم کالوانی زوی دتاریخ ابراهیم شاهی دمؤ لف دژوند وخت .

رابعه دقندهار پښتوښا عره‌په‌دغه وخت کی ژوندی وه .

دسلطان علی او بهی هروی‌خطاط دژوند وخت .

دقاضی نظام بدخشی اودده دزوی میرحسام الدین قاضی خان د ژوند وخت. دوی دبابر دو ختقا ضیــان وو .

۱۵۲۵ م ۹۳۱ ق

بابر تــول پنجاب ونیوی او میر

عبدالعزیز ئی دلاهور حکمران مقرر کیءاو دولت خان لودی ئی هم ما ت کیء.

۱۵۲۵ م ۹۳۲ ق

بابر پرهند پخپل پنځم یرغل‌لاس پوری کیء اوکامران میرزائی دکابل اوقندهار پرحکمرانی پریښو پخپله د (۱۲) زرولښکراو سره پرهندورغی (۱ صفر ۱۷ نومبر) .

۱۵۲٦ م ۹۳۲ ق

بابر دپانی پت‌په جنګ‌کی سلطان ابراهیم لودی وواژه‌اودهند سلطنت یی‌ونیو (جمعه ۸ رجب ۲۱ اپریل).

بایزید روښان دشیخ عبدالله‌زوی چی په (روښان‌پیر) مشهور سو ، د پنجاب په‌جالند هر کی دبیبی بنت محمد امین له نسه وزیږیدی .

ملك شاه محمود دملك نظام‌الدین یحیی زوی دنیمروز حــکمران مــړ سو .

سلطان محمد خندان هروی‌خطاط وفات سو، ده دحافظ ددیــوان یــوه نسخه په‌نستعلیق‌کښلی ده‌ربیع‌الاول ۹۲٦ ق (د کابــل دخــطی نــسخو کتابخانه) .

شیخ زین‌الدین اسفر غابادی‌هروی صوفی دهرات په گازرگاه کی ښخ سو .

علی حسینی هروی خطاط دسعدی دبوستان نسخه په هرات کی وکښله (استانبول ۱٤۱۰) .

دمولانا آگهی هروی شاعر وفات.

۱۵۲٦ م ۹۳۳ ق

دسید شیر (سیدمحمد) بن سید حسین زنجیر پا وفات‌او ښخیدل د قندهار د سپیروان په سکیلچه کی . (۱۰ محرم) .

۱۵۲۸ م ۹۳۵ ق

مولانا زین الــدین محمود داماد هروی خطاط د سلطان علی مشهدی شاگرد مړسو .

مولانا سلطان محمد بن مولا نــا نور الله (سلطان محمد نور) هروی خطاط په بخاراکی وفات سو .

۱۵۲۹ م ۹۳٦ ق

دمولانا بدر الدین هلالی هروی شاعر وفات او ښخیدل په هرات‌کی (صفــر) د شــاه او در و یشــن ، صفات العاشقین ،لیلی مجنون ناظم.

ظهیرالدین محمد بابر شاه خپلــه بابر نامه (توزك بابری) تــا لیــف کړه .

علی‌کاشفی هروی‌لطایف الطوایف وکیښ .

همایون دبلخ امیر کمال الدیــن ونیو اود همایون اوکستن‌قراسلطان ترمنځ جنگ وسو .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

ظهیر الدین محمد بابر په‌اگر ه کی وفات اود جمنا پر غاړه په چهار باغ کی ښخ سو (٦ جمادی الا ولی ۲٦ دسمبر) .

دده زوی نصیر الدین همایون دهند پادشاه سو (۹جما دی الاولــی ۲۹ دسمبر) .

حکیم یوسفی هروی خپله قصیده حفظ الصحه دبابر پادشاه پــه نامه وکښله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۳۰ـ ۱۵۵۵ م ۹۳۷ـ ۹۶۳ ق

دنصیر الدین محمد همایون دبابر شاه دزوی پاچهی .

۱۵۳۰ م ۹۳۷ ق

شاه نظا م الدین ابو اسحق بــن شاه نظام الدین یحیی دنیمروز ملك وفات سو .

دبلخ دحما م سلطانی بناد کستن قرا سلطان په امر تــمامــه سوه اود مسجد جامع لپاره وقف سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق

شاه حسین کامی او بهی شاعر پهاوبه کی ۷۷ کلن وفا ت سو .

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود .

فیروزه کابلی حنفی تخلص شاعر اود مو سیقی پوهاند په کابل کی ژوندی و.

عیسی مشوانی دپښتو شاعر دهند په داملهکی اوسیدی .

شیخ زین الدین خوا فی (وفایی) دبابر سرمنشی اود بابر نامیفارسی مترجم په اگره کی مړ سو .

دصادقی قندهاری شاعر ژوند په هندکی .

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهیم بن قاسم بن محمد امین هروی دسلطان حسین بایقرا وزیر د تاریخ فتو حات شاهیه مؤلف وفات سو .

خواند میر هراتی مؤرخ او دجیب السیر او خلاصةالاخبار مؤلف پههند کی وفات سو .

امیر شمس الدین محمد بن شیر محمد بن امیر ویسل په کابل کیمړ اوبنخ سو .

میر علی هروی خطاط دمیر باقر ذوالکمالین زویدمدار الخطوط مولف په بخاراکی مړسو .

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

پهقندهار کیچی دشهزاده کامران لهخوا خواجه کلان بیگ حکمران ؤ دصفوی لښکرو کلابندکیء خو میرزا کامران له لاهوره راغی او صفویان ئی له قندهاره وشړل. (شعبان) .

استاد کمال الدین بهزاد دهرات لوی نقاش پههراتکی وفاتاوهوری ښخ سو .

مولانا رستم علی هروی نقاش او مذهب او خطاط دبهزاد خوریی پــه هرات کی وفات سو .

حکیم یوسفی هروی دلایلالنبض اودلائل البول پههندکی تا لیــف کړه .

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهما سپ صفو ی قندهار ونیوی اومیرزا بداغخان تهئی وسپاره خومیرزا کامران له لاهوره بیا راغی اوقندهارئی ونیوی .

دنوایی داشعارو منتخبات میرعلی بخاری دعبدالعزیز خان لپاره ولیکل چی د هراتی مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لری. (دترك دهنرموزیم ۱۹۴٦) .

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

میرمعصوم نامی قند هاری ئمبکهر ی پهبکهرکی وزیږیدی(دوشنبه ۷ رمضان) دی دسید صفایی قندهاری زوی اود باباولی لمسی دی .

۱۵۳۹ م ۹۴٦ ق

کستن قرا سلطان دبلخ حکمران

دهندوان نوی کلاجوړه کړه ، دغــه وخت دبلخ ودانی شرقا و غر بـــا لهخواجه پلاسس پوش څخه ترچهار باغ گلشن پوری یوفرسنگ، اوشمالا جنوبا لهخواجهسنگلیس څخهدستی ترکلی پوری هم یوفرسنگوه .

مولانا سید پهبلخ کی ژوندیو .

محمد زمان میرزا د بدیــع الزمان میرزا زوی مړسو .

حکیم یوسفی هروی دمحمد زوی مشهور طبیب اوادیباو مؤلفریاض الانشاء په هندکی وکیښ .

دده نور تالیفونه :جامع الفواید، بدایع الانشاء ،طبیوســفی ،ستــه ضروریه وغیره .

برهان هروی کاتباوخطاط دلوایح جامی یوه نسخه وکښله (دکابل د خطی نسخو کتابخانه).

جهانگیر هاشمی هراتی شاعر د مظهر الاثار او تحفة الحبیب مؤلف دحجاز په لارکی مړ سو .

۱۵۳۹ـ ۱۵۵۵ م ۹۴٦ـ ۹۶۳ ق

دسوری پښتنو پاچهی په هنــد کی .

۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق

همایون پاچا په هند کی دشیرشاه سوری لښکرو مات کیءاود سندله لاری ایران ته وتښتیدی (۱رجب) .

په دی وخت کی دکابل او قندهار پادشاه میرزا کامران دبابر زویو.

دبابر پاچا تابوت بیبی مبار کی یوسفزۍ دده مایني له اگری څخــه کابل ته راوی اودلتهئی دبابر پهباغ کی ښخ کیء .

حسین بن علی بنحسین کاشفــی هروی اخلاق محسنی پــه تــر کــی دانیسس العارفین پهنامه ترجمه کیء.

محمود مذهب د نظام هروی زوی دهاتفی تیمور نامه پــه بخارا کــی وکښله (ذیقعده) (استانبول ۱۵۴).

۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق

په اندراب کی دمیرزا کامران او سلیمان میرزا جنگوسو اودکامران میرزا لښکرو د بدخشان مرکز قلعه ظفرونیو (۱۷ جمادی الاخری) .

محمد حیدر گورکان د تار یــخ رشیدی مؤ لــف کشمیر و نــیوی (۸ رجب) .

۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق

شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی دسند په امرکوټ کی دحمیده بانو بیگم لهنسه وزیږیدی. (یکشنبه ۵ رجب) .

بایزید پیــر روښـــان مشهور او غښتلی سو .

۱۵۴۲ـ ۱۵۸۰ م ۹۴۹ـ ۹۸۸ ق

دبایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملی نهضت دوره پــه افغا نستان کــی .

۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق

همایون پاچا له سنده دگرمسیر پرلار سیستان تهوتښتیدی (شوال) اود هرات له لاری ایــران تــه ولاړ (ذی قعده) .

دبلخ حکمران گستن قرا سلطان لیونی سو، اود بلخ علماء مو لانــا حسین اومولاناعبدالرحمن ئیپوست کړه .

دخواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبیخودی بلخی شاعر دژوند وخت.
قدری سبزواری شاعر په هرات، کی ژوندیو .

۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق

همایون دبابر زوی دهرات او مشهد له لاری په قزوین کی دشاه طهماسپ صفوی دربار تهورسیدی. (جمادی الاولی) .

محمد قاسم بن شاد یشاه هروی خطاط دعارفی هروی گوی وچو گان په ښکلی نستعلیق وکیښ (دکابل خطی کتابخانه).

میر علی هروی خطاط په فتح آباد کی وفات سو .

۱۵۴۵ م ۹۵۲ ق

دهند لوی پښتون شهنشاه شیر شاه سوری دکالنجر پهکلابندی کی وسوځیدی او وفات سو. (۱۰ربیع الاول) .

میرزا حیدر کورگانتاریخ رشیدی پهکشمیر کی بشپړ کیء (ذوالحجه).
همایون له ایرانه دهرات پرخوا د(۳۰) زرو صفوی امدادی لښکرو سره راغی او قندهارئی لهخپل ورور میرزا عسکری څخهتر۶ میاشتو کلا بندی وروسته ونیوی (پنجشنبه ۲۵ جمادی الاخری) .

دبلوڅو مشر لونګ اود پښتنو مشر میرعلی کابل ته راغلل، اود همایون له خوا لونګ شال او مستونګ او علی دوکی ته مقرر سول .

۱۵۴۶ م ۹۵۳ ق

همایون له قندهاره راغی کابلئی لهخپلورور میرزاکامران څخهونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ .

همایون کابل محمدعلی طغا ئی تهوسپاره اوپخپلهیی تالقانتربدخشانه ونیول .

دده په غیاب کی میرزا کامران لهسنده راغی غزنی او کابل ئی ونیول .

۱۵۴۷ م ۹۵۴ ق

همایون دهندوکش شمالی ولایات میرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله دغور بند لهلاری راغی او میرزا کامران ئی په کابل کی کلابند کیء هغه بدخشان تهوتښتید اوکابل بیرته دهمایون لاس تهورغی (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خوکامران غوری ،بغلان، تالقان او بد خشا ن ونیول. همایون له کابله پرده ورغی او کامران ئی وبیوی اود کال ترپایه بیرته کابل ته راغی .

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملك وفات سو .

دمعینالدین محمدفراهی ملامسکین مفسر او واعظ وفات .

۱۵۴۸م ۹۵۵ ق

څکه چیمیرزا کامران بیابدخشان نیولیؤ نو همایون له کابله ورغی تالقان اوبدخشانئی ونیول اوکامران ئیوباخښه (۱۷رجب) همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان) .

همایون دپروان کلا ودانه کړه (اوسنی جبل السراج) .

۱۵۴۹ م ۹۵۶ ق

همایون د خلم په بابا شاهو کی دبلخ دحکمران پیر محمد خان سره

جنګ وکیء مګر ناکام کابل ته راغی .

پهقند وز کی دمیر زا کامران او هندال جنګ وسو چیمیرزا کامران بامیان ته ځینی وتښتیدی .

شیخ قاسم متی زی دتذ کره اولیا افغان لیکو ال دپښتور دبدنی رودپر غاړه وزیږ یدی .

۱۵۴۹ م ۹۵۷ ق

میر زا کامران پهبامیان کی یاغی سو او همایون لهکبله دده مقابلیته ولاړ، دغوربند په جنګ کی همایون مات سو او بدخشان ته ولاړ، او میرزا کامران راغی کابلئی ونیوی. خوتر درو میاشتو وروسته همایون بیرته له بدخشانه راغی او کبل ئی ونیوی او میرزا کامران پیښور ته وتښتیدی .

میرزا عسکریچی پهدیجنګ کی ونیول سو، عربستان ته وا ستول سو .

شاه نصرت د شاه محمود زوی دنیمروز پاچا مړسو .

مولانا کمال الدین عاشق دبلخ شاعر او عالم هلته وفات سو .

۱۵۵۱ م ۹۵۸ ق

همایون اوکامران د ننګرهار په سرخاب کی جنګ سرهوکیء چیپه دی جنګکی میرزا هندال ووژلسو (یکشنبه ۲۱ ذیقعده) او کامرانهند ته وتښتیدی .

(دهندال ولادت۹۲۴قوچی دکابل دبابر پههدیره کی ښخ دی) .

میرزا حیدر کور گان دتاریخ رشیدی مؤلف ووژل سو .

مجنون رفیقی هروی خطاط وفات سو .

۱۵۵۲ ۹۵۹ ق

دهمایون له خوا شهزاده جلال الدین محمد اکبر د غزنی حکمران سو .

دهمایون پهامر خواجهسلطان علی وزیر پهکابل کییومسجد جوړ کیء. (دېرلیك یيدکابل پهموزیم کی) .

۱۵۵۲ م ۹۶۰ ق

همایون دغزنی اوکابل اوننګرهار پاچاسو اودخپلورورکامران دماتولو لپاره ترااټك تیرسو، کامران سلطان آدم ګهګر ته پنا ورووړه خو هغه همایون تهپه لاسورکیءاود همایون په امر ړوند سو .

۱۵۵۳م ۹۶۱ق

همایون کابل علیقلیخان اندرابی ته پریښو او پخپله قندهار ته ولاړ بهادر خان سیستانی یی دزمینداور او قندهار حکمران کیء او پخپله د بیرم خان سره کابل تهراغی ا و میرزا سلیمانئی دبدخشان حکمران کیء (ذیحجه) .

میرزا محمد حکیم دهمایون زوی په کابل کی دماه چوچك بیګمله‌نسه وزیږیدی (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی) .

شاه زین العابدین دشاهابواسحق زوی دنیمروزحکمدار مړ سو .

۱۵۵۵ م ۹۶۲ ق

همایون خپل زوی محمد حکیم او منعم خان په کابل کی پریښوول اود صفری په میاشت کی د (۱۵) زرو لښکرو سره پیښور ته ولاړ اولاهور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی‌ونیوی وروسته ئی ډهلی بیافتح ک‌یء اوبیا دهندپاچاسو (غره‌رمضان)

شاه محمد کلاتی توخی دهمایون له خوا دقندهار حکمران و.

سیدعلی دقنبرعلی زوی (پیربابا) چی دامیر تیمور دخور له‌نسله‌و له هنده تراتك راوښت او دافغانانو په سیمه کی میشته سو.

دشمس‌الدین محمد خراسانی‌فقیه اودبخارا دمفتی دجامع الرموز مؤلف دوفات حدود.

۱۵۵۵م ۹۶۳ق

همایون په ډهلی کی‌د کتابخار له‌بامه راولوید او ٤۹کلن‌تر ۲۵کلو پاچهی وروسته وفات اوپه ډهلی‌کی ښخ سو.

عبدالطیف بن عبدالمؤمن احمد ی دانهار الاسرار مؤ لف مړ سو.

شهزاده جلال الدین محمد اکبر ۱۳کلن دلاهور په‌کلانورکی دهمایون ترمرگ وروسته دهـنـد پـر تخت کښینوست. (جمعه ۲ ربیع الثانی).

میرزا سهلیمان له بد خشانه راغی اوشهزاده محمدحکیم‌ئی ځلورمیاشتی په‌کابل کی کلابند کیء خـو نا کام بیرته ولاړ.

۱۵۵۵ــ۱٦۰۵م ۹٦۳ــ ۱۰۱٤ ق

دجلال الدین محمد اکبر پاچشامد پاچاهی دوره.

۱۵۵٦م ۹٦٤ق

بهادرخان سیستانی له زمینداوره پر قندهار حمله‌وکړه خوشاه‌محمدکلاتی قندهار وساتیءاووروسته بیاسلطان میرزا صفوی قندهار ونیو یء.

شهزاده کامران دبابر پروند زوی پښتو کتاب فوائد الشر یعه‌وکیښی.

په‌مدینه کی وفات اوپه معلمی هدیر کی ښخ‌سو (۱۱ ذی‌حجه).

درونقی بدخشانی شاعر وفات.

۱۵۵۷ م ۹٦۵ ق

ملــــك سدود معــــروف زوی وزیږیدیء (۱۷ذی‌حجه)دی دسدوز پلار دی.

میرزا عسکری‌دبا بر زوی چـــ همایون شړلی وپه حجاز کی مړ ا ښخ سو.

نظام الدین حیدر دنیمروز ملــ وفات سو.

شاه محمدکلاتی دقندهار حکمرا په هند کی داکبرپاچا دربارته ولاړ

در کن الدین بن بایسنقر میرز دژوند وخت، چی سلطان ابرا هیـ ئی زوی و.

۱۵۵۸ م ۹٦٦ ق

میرعلی هروی خطاط او شاعـــ دسلطان علی شاگرد په هرات ک وفات سو.

۱۵۵۹ م ۹٦۷ ق

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان حکمران دپیر محمد خا اوزبك سره دبلخ په چشمهٔ گا زرا ئی وجنگیدیء او مات سو.دده زوی میرزا ابراهیم دپیر محمد خان پـــ امر وواژه سو.

اکبر شاه له‌کابله‌منعم‌خان‌وغو ښت او پخپل وکالت یی دخان خانان پ لقب مقررکیء اود منعم خان زو ی غنی خان د کابل حکمران ســـو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه).

آخو ند قـا ســـم پـا پـــن خیـــل شینــــو ا ر خیـــل

۱۵٦۰ م ۹٦۸ ق

دکابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولی اتکه کوله او غنی‌خان هندته وتښتیدی ء.

دو اصلی کابلی شاعر وفات.

۱۵٦۱ م ۹٦۹ ق

شمس الدین اتکه دمیر یار محمد غزنوی زوی داکبر پاچا ددرباراوی وزیر په هند کی دا د هم خان پـه لاس وواژه سو.(رمضان).

نیکبخته دشیخ الله داد ممــوزی لور داشنغر او سیدونکی وه چـی خپل کتاب ارشاد الفقراء ئی پـــه پښتو نظم کی ء.

۱۵٦۲ م ۹۷۰ ق

داکبر پاچا له در باره منعم خان دکابل د نیو لو لپاره راغی او د جلال‌آباد دچارباغ‌سره ئی د کابــل دامیرانو سره جنگ وکیء، خومات سو او هند ته ولاړ. (ذی حجه).

بایزید پیر روښان پـــه پښتنو قبیلو کی قوت وموند او داشنغرپه کلله ډیر کی مرکز ونیو. خو محسن خان د کابل حکمران دی ونیــو او بندی‌ئی کیء.

۱۵٦۲م ۹۷۰ق حلو د

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع‌الغرائب دبلخ دپاچا پیر محمد خان په نامه‌وکیښی.

۱۵٦۳ م ۹۷۱ ق

شاه ابوالمعالی د همایون دلــور فخر نساء بیگم میړه دمیرزا محمد حکیم مور مړه کړه او دکابل‌اختیار دار سو. دەدغوربند دپلـــه سره دبــدخشا ن د میرزا سلیمان سره جنگ وکـــیء او ووژل سو (۱۷ رمضان)او میرزا سلیمان کابـــل میرزا محمد حکیم ته پریښو.

خواجه باقی بالله د قاضــــــی عبدالسلام کا بلی زوی مشهـــور نقشبندی صوفی په کابل کــــی وزیږیدیء. (دده‌وفات په ډهلی کی ۲۵ جمـــادی الاخری ۱۰۱۲ ق) دسلسلة الا حرار مؤلف دیء.

شیخ احمد سر هندی دمو لانـا عبدالاحد فاروقی کابلی‌زوی‌په‌سرهند کی‌وزیږیدیء (۱٤ شوال).

۱۵٦٤ م ۹۷۲ ق

میرزا سلیمان له‌بدخشانه راغی‌او کابل ئی کلابند کیء ،میر زا محمد حکیم داکبر پاچا په مرسته لـــه پیښوره راغی او سلیمان ئی بیرته بدخشان ته وشاړه‌اود کابل مستقل حکمران سو.

۱۵٦۵ م ۹۷۳ ق

سلیمان میرزا څلرمه پلاپر کابل حمله وکړه او دمیرزا محمد حکیــم گومارلی حکمران معصوم خان ئــی کلابندکیء ، خو بیر ته‌بد خشا نته ولاړ.

مولانا محب علی هروی خطاط او نقاش او موسیقی پوهاند درستــم علی هروی زوی پـــه هرات کـــی وفات سو.

بیکسی غزنوی شاعر په پیښور کی‌وفات سو.

مولانا ماتمی هر وی شاعر پـــه هرات کی وفات سو.

صبوحی بدخشانی شاعر په هند کی مړ سو.

آتشی قند هاری شاعر په لاهور کی مړ سو .

۱۵٦٦ م ۹۷٤ ق

میرزا محمد حکیم دکابل حکمران دخپل ماما فریدون په لمسون لــه پیښوره ولاړ اولاهورئی کلا بندکیء، څواکبر پاچا پخپله لاهور څنــی ونیوی او محمد حکیم پیښور تــه راو تښتیدیء (جمادی الا ولی) او وروسته کابل ته راغیء .

مولانا ویسی هروی خطاط دمولانا جامی دنفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله .(د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروی خطاط په مشهد کی وفات سو .

سیدحسین خواجه نقــیب ا لله شریف نثاری بخاری خپله تذکرهٔ شعراء مذکرا حبا ب وکښلــــه (متوفا ۱۰۰۵ ق) چه د افغانستان بوالعجب دکابل ظریف شاعر په دډیرو شاعرانو احوال لری .

۱۵٦۷ م ۹۷۵ ق

کابل کی وفات سو .

خردبیگی کابلی شاعر وفات سو.

۱۵٦۸ م ۹۷٦ ق

قاسم کاهی کابلی شاعر او عالم خپل کتاب په ادبی علومو کی دهند په تونك کی تالیف کیء .

مولانا مسیحی بلخی شاعر۸۰کلن په بلخ کی وفات سو .

۱۵٦۹ م ۹۷۷ ق

شهزاده سلیم (جهانگیر) دجلال الدین اکبر زوی داگری په فتح پور کیدجوده بائی لهٔنسه وزیږید ی‌ء. (چهار شنبه ۱۷ ربیع الاول).

دمولانا والهی بلخی شاعر وفات په بلخ کی .

۱۵۷۰ م ۹۷۸ ق

پیر رو ښان بایزید حپل کتــاب صراط التو حید په فارسی ژبـــه تالیف کیء .

دنیمروز ملك شاه حسین‌غیاث ـ الدین محمد وزیږیدیء .

۱۵۷۱ م ۹۷۹ ق

د خواجه حسن هروی شاعـــر وفات په کابل کی .

قاسم خان موجی بدخشی شاعر دلیلامجنون اویوسف زلیخا نا ظـم په آگره کی وفات سو.

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق

بایزید پیر روښان له بنده ایله سو اوبیائی‌په‌تیراه کی دآزادیخواهی تبلیغ شرو کیء .

د مولانا عیشی هروی خطـــاط دژوند وخـــت .

دمولانـــا یاری هروی نقاش او مذهب اونستعلیق لیکونکی اوشاعر وفـــات .

۱۵۷۲ م ۹۸۰ ق حدود

بایزیدپیرروښان خپل خیرالبیان په څلور ژبی : پښتو ، فارسی ، عربی ، پنجابی وکیښ .

دعلی محمد مخلص پښتو شاعــر دژوند وخت . دی دپیر روښـــان مخلص و .

د پښتو شاعر ارزانی خویشکــی روښانی دژوند و خت.

محمد یو سف کابلی شاعر دشاه بیگ کا بلی زوی دهند په سورت

ئی ووژل سو .

۱۵۷۳ م ۹۸۱ ق

دسید امانی کابلی شاعر وفــات دهند په جونپورکی .

۱۵۷٤ م ۹۸۲ ق

محمدبن علاء الدین زره هرو ی دامیر خسروخمسه‌په خفی نستعلیق په خاف کی وکښله چی تصاویر ئی دمحمدی مصور په قلم دی (رجب) (دکابل دخطی نسخو کتا بخا نه).

خواجه امین الدین محمود هرا تــی خطاط په هند کی وفات سو.

معزی هروی شاعر په هند کــی وفـــات سو .

۱۵۷۵ م ۹۸۳ ق

په بدخشان کی‌دمیرزا سلیـــمان اودده دلمسی شاهرخ تر منـــځ جنگونه وسوه ، څو چی‌شاهرخ‌قندوز ونیویء میـــرزا سلیمـــا ن هـــم بدخشان او تالقـــان ورپرینبودل او پخپله هند اوبیا حجازته ولاړ .

مجنون هروی خطاط دکمال الدین محمود رفیقی زوی د«توامان» خــط مخترع اود آداب المشق مؤلف په هرات کی وفات سو .

ویسی هروی شاعر او خطاط په مکه کی اوسیدیء او دمذکر احباب یوه نسخه‌ئی‌وکښله (دبرلین‌موزیم).

خلقی قلندر بلخی شاعر دبلـــخ په مزار شریف کی‌وفات سو .

سید میرك وصالی بلخی شاعراو خطاط دبلخ په سمانه‌کی‌او سیدیء.

میرزاقلی میلی هروی شاعردهند په مالوه کی مسموم اومړ سو.

میر کلان هروی عالم سل کلــن دهند په اکبر آباد کی وفات سو.

۱۵۷٦ م ۹۸٤ ق

د شاه طــهمــا سپ صفــو ی دهرات بدیع الزمان میرزا مړ کیء (محرم)،شاه طهما سپ صفـــو ی د هرات د تصاویر والبم سلطان مراد ته اهداء کیء ،چی د عبدالله هروی خط او دشاه غریب میرزا او بهزاد تصاویر هم لری (داستانبول پو هنتون۱٤۲۲).

عــبــدا لــخا لــق بــن حبیب‌ـ الله هروی خطاط یو قرآن شریــف په‌ښکلی نسخ و کیښس (د ایرا ن باستان موزیم) .

۱۵۷۷ م ۹۸۵ ق

دنیمروز دملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره .

دخان محمد خانی کابلی شاعـــر دژوند وخت .

۱۵۷۸ م ۹۸٦ ق

دنیمروز ملك اسحاق بن ملـــك محمد وفات سو .

استاد محمدی هروی نقـــاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.

دملا محمد حسین تبریزی خطاط وفات چی دمیرعماد قزوینی‌استادو.

حاجی عارف قندهاری مورخ پــه هند کی خپل کتاب (مقطع)وکیښ چی دهند تاریخ ئی‌د سلطان محمود له‌وخته تراکبر پاچا پوری راوړی ء دیء . دده بل کتاب مطلع یاتاریخ اکبری دیء.

حاجی عارف قندهاری مورخ په هند کی داکبر پاچا په حکم‌دپنجاب په دیوانی مقرر سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٥٧٩م ٩٨٧ق

میرزا سلیمان دایران او هرات او قندهار له خوا کابـــل ته راغی او دمیرزا محمد حکیم په مرسته ئی بیا په تالقان کی دخپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکی ء، اوله تالقانـــه ترهندو کشه مخکی ئی ونیولی ،او بدخشان شاهرخ ته پاته سو .

عباس خان سروانی (تاریخ شیر شاهی) په هند کی تالیف کیء .

١٥٨٠ م ٩٨٨ ق

میرزا محمد حکیم له کابله ولاړ او لاهور ئی کلابند کیء، خوداکبرپاچا حکمران سعید خان دغه ښار پـــه کلابندی کی وساتی او تسلیم نسو (ذیحجه) .

پیر روښان دشنوارو په تور راغه کی د کابـــل د حکـمران محســـن خان سره جنگ وکـیء او په دغه جنگ کی (٥٦) کلن ووژل سو .

ابوالقاسم نجم الدین قاسم کاهی کابلی شاعر اومؤلف پهاکره کـــی وفات سو (٢ ربیع الثانی) .

حاجیعارف قندهاری مورخدهند په حصار تانده کی د مظفر خـــان سره وواژه سو .

١٥٨٠ ـ١٦٠٠م ٩٨٨ـ١٠٠٩ ق

جلال الدین دبایزید پیر روښان زوی دپښتنو دآزاد یخواهی دحرکت رهنما و .

١٥٨١ م ٩٨٩ ق

پخپله اکبر پاچا د میرزا محمـــد حکیم مقابلی ته پرلاهور راغیء او میرزا محمد حکیم ئی بیرته کابل ته راوشاړه . خو اکبر کابل ته پسی راغی ء ، او میرزا محمد حکیم ئی وباخښه ، دکابل او زابل حکمرانی ئی ورکړه (١٤ صفر) .

جلال الدین دبایزید پیر روښان ١٤ کلن زوی په تیراه کی د خپـــل پلار پر ځـــــای کښینو ست او د افغانانو آزاد یخواهان پر راټـــول ســـــول .

د نیمروز ملك حیدر بن ملـــك محمود وفات سو (٢ رمضان).

د نیمروز ملك غیاث الد یـــن محمد مړ سو (٩ذی حجه) .

١٥٨٢ م ٩٩٠ ق

جلال الدین روښانی شل زره پلی او پنځه زره سپاره لښکر لهتیراهه راوستل او دپیښور حکمران سید حامد بخاری ئیپه جنگ کی وواژه.

قاضی محمدسالملغمانی ددرویش محمد خان غازی جنگنامه تالیفکړه چی نوم ئی (صفت نامـــه)دی او دکافرستان ددرو دخلکو ســـــره جنگونه بیانوی (دروما طبع ١٩٦٥).

محمد صالح فارغی کابلی شاعر به هند کی ژوندی و .

عشقی کابلی شاعردشیخاسماعیل له ښبنته په هند کی وفات سو .

شیخ قـــاسم دشیخ قدم زوی «ذکرة الاولیاء افغان »و کښلـــــه (دا کتاب ورك دیء) .

ملا محمد هروی عالم په هند کی وفـــــات سو .

١٥٨٢ م ٩٩٠ ق حدود

دمیر کــــلان غزنوی شاعر او

حکران د ژوند وخت .

دغیوری کابلی شاعر دو فـــات وخت په هند کی .

دفاضل منشی کابلی دژوند وخت په کابل اوهند کی .

امیر دپښتو تجوید نظم کیء.

میرزا محمد حکیم د همایون زوی په کابل کی سکه ووهله .

١٥٨٣ م ٩٩١ ق

سید صفایی دقندهار دبابا ولی لمسی دبکهر شیخ الاسلام هلتـــه وفات سو (ذیقعده) محمد هاشـــم کشمی بدخشی د محمد قاسم زوی دحضرت مجدددمکتو باتو ددریمجلد جامع او مولف صوفی وزیریـــدیء «ارجب» پیر بابا سید علی قندوزی په باجوړ کی وفات اوښخ سو .

١٥٨٤ م ٩٩٢ ق

پربدخشان او تالقان بانـــدی عبدالله خان اوزبك حمله وکړه او میرزا سلیمان اوښا هرخ کابل ته راغلل او شمالی ولایات عبداللـــه خان ونیول .

قاضی نظام غازی خان بـــدخشی عالم او دشرح عقاید محشی ٧٠کلن دهند په او د هکی وفات سو .

ملا عالم گلبهاری دفواتح الولایه او صلصلة الجرس مؤلف په هنـــد کی وفات سو .

١٥٨٥ م ٩٩٣ ق

شهزاده محمد حکیم دهمایونزوی چی له کوچینوا لی څخه د کا بل حکمران و، وفات سو او په کـــابل کی دبابر په هدیره کـــی ښخ سو. (جمعه ١٢شعبان)اوکابل مستقیما دکنورمان سنگه تر اداری لانـــدی سو ، چیاکبر له هنده رالیږلی ږو. (دمحمد حکیم ولادت ١٥ جمـــادی الاولی ٩٦٠ ق) د خواجه محمود بن اسحاق شهابی هروی خطاطدژونـــد وخــــــت .

په جارو نك کی دنیمروزدلښکر مقابله له صفوی مظفر حسین میرزا ســـــره .

١٥٨٦ م ٩٩٤ ق

میرزا پاینده حسن غزنوی دبابر نامی دشپږ وکاو برخه په فارسی ترجمه کړه او وروسته بیا محمـــد قلی حصاری هغه د ٩٣٥ ق کالتر تروواقعو پوری ترجمه کړه .

داکبر پاچا له خوا کنور مـــان سنگه دکابل سرلښکر او میــــــر شریف ئی صدرو .

داکبر پادشاه او دجلال الدیـــن روښانی جنگونه په خیبر ، تیراه، ننگرهار کی .

میر شمس الدین داعی کشمـــی شاعر دمیر جلال الدین زوی پـــه کابل کی مړ سو .

خواجو ملیزی مؤرخ ، تواریـــخ افاغنه یاتو اریخ خا ن کجو په یو سفزوکی تالیف کیء . داکتاب پیر معظم شاه پههندکی دتواریخرحمت خانی په نامهلنډ کړی دیء (دپیښور چاپ ١٩٧٠)

١٥٨٦ م ٩٩٥ ق

میرزا سلیمان له لغمانه پر تالقان ورغی ، خو عبدالمؤ من خان د بلخ حکمران دی مات کیء اوهندوستان ته ئی وشاړه .

دکتور مان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا زین خان کوکه د کابل حکمران مقرر سو اوهغه له کابله تراټکه خپل حاکمان دلارو دساتنی لپاره مقرر کړل .

عبدالله خان دتوران پاچا پـــر خراسان حمله وکړه (۲۸ جمـــادی الاخری).

۱۵۸۶ م ۹۹۶ ق

عبدالله خان اوزبـك سیستـــان ونیوی ء .

سلطان حسین میرزا دبدیع الزمان میرزا زوی سیستان ته راغیء .

په سوات ،باجوړ ،وزیرستان ، تیراه کی داکبر پادشاه دلښکـــرو جنگونه دجلال الدین روښانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

داکبر پاچا لښکر پـــه باجوړ او سوات کې پر پښتنو ور غلل ، او پخپله اکبر دوهمه پلا کابل ته راغیء، اوقاسم علی خـــان کابلی ئی ددی ځای حکمران مقرر کیء.

میرزا سلیمان دخان میرزا زوی دبدخشان پخوانی حکمـــران (۷۷) کلن په لاهور کی مــــړ سو، دی **دفارسی او اوزبکی ژبی شاعرهم و.**

شیخ بوستان بړیخ «بستان الاولیاء» وکیښ (پښتو) .

دنیمروزملك محمد بن غیاث الدین محمد مړسو.اوسیستان اویوبووی ء.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحیم خان د بیرم خان زوی داکبر پاچا په امر بابر نامه له ترکی ژبې خخه په فارسی ترجمه کړه .

ملك جلال الدین محمود د نیمروز پاچا سو . (ذی قعده) رستم میر زا صفوی پر نیمروز راغیء او دملـك نصرالدین نیمروزی ئی له خپلـــو زامنو سره وواژه (رجب) .

سید معصوم قندهاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا په **عسکر** ی ماموریت کې داخل سو .

دشیخ ابن یمین کو سوی هر وی وفات او په سینان کلی کی ښخیدل.

د اکبر پاچا په امر د شهباز کلا د هندوکش په لمنـــو کـــی جـوړه سوه .

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سیستان کی وچ کالـــی او کاختی راغله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق

دجلال الدین روښانی تــــړی جنگو نه داکبر **پاد شاه له لښکرو** سره په سر کاوی ،مینی ،تـــوره بیله کی چی د جلال الدین ورونــه شیخ عمر ،خیر الدین ،نور الدین **پکښی و وژل سول .**

سلطان محمود گدون د مهابـــن په لمنوکی د آزادی غور ځنگ وکیء.

اخوند پنجو مولانا عبد الو هـــاب اکبر پوری د ده ملگری و .دوی د غرو د کاپرانو سره غزاوی کولی، **او اخوند ځالاك ختك ئی تاریـــخ د** (سلوك الغزات) په نامه په پښتـــو وکیښ .

د شهباز خان ختك د خوشحال خان دپلار ولادت د ختکو په اکوړه کی .

ملك علی د مـــلك اسحق زوی د نیمروز امیر وفات سو (رمضان) .

عبدالله نیازی عارف او صوفـــی **۹۰ کلن په سر هند کی وفات سو.**

۱۵۹۱م ۱۰۰۰ ق حدود

الله یار د شیخ صالـــح الکوزی قند هاری زوی خپل کتاب (تحفـــهٔ صالح) وکیښ .

سلطان قند هاری شاعر په هند کی ژوندی و .

د ابتری بد خشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ ق

جلال الدین رو ښانی له تیراهه تر سواته پښتنا نه سره را غونـــډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰زره لښکرئی تباه کړل .د هند وزیر راجه بیربل **ئی** مړ کیء **اوزین خان کو که بـــل** لوی امیر اټك ته ځنی وتښتیدیء .

۱۵۹۳ م ۱۰۰۱ ق حدود

ملا عمر خو یشکی رو ښانی عالم او مؤلف په اکوزوکی **هستیدیء او پر تصوف ئی رسالی کښلی دی .**

مولانا سلیمان هروی انصاری پـــه هند کی مقامات العـــارفین و مـــرآة السا لکین و کیښی .

عبدا لر حمن مانکر وی د هزاره ضلع عا لم او قا ئـــــد او مؤلـــف ژو ندی و .

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر **پاد** شاه له خوا شاه بیگ خان کابلی د قند هار نیو لوتـــه را واستول سو ،او هغه ښار ئـــی له مظفر حسین صفوی څخه ونیوی ء (۱۰۰۳ ق) او د اکبر پاد شاه پـــه **مملکت کی داخل سو .**

راجه تو در مل او قاسم خـــان کابلی د خیبر او کابل دلاری پـــه ساتنه مقرر وو .

شیخ بستان بړیخ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آباد کی وفات سو (۱۱ ربیع الثانی) دی د اولیای افغان مؤلف دیء .

مقصود هروی خطاط او هنر مـــن او د اسطرلاب او کرو پوهاند په هند کی ژوندی و .

عبد الر حیم ما نگـــراوی عالـــم در دالبدع مولف ژوندی و .

۱۵۹۴ م ۱۰۰۳ ق

د اکبر پاچا لښکرو قند هار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوی‌ء .

میر معصوم نامی دسید صفا ئی قند هاری زوی د قند هار کومکی مقرر سو .

خواجه نظام الدین احمد هروی د محمد مقیم زوی د طبقات اکبری لیکوال مؤرخ په هندکی وفات سو .

ملك جلال الدین محمود دنیمروز ملك قلعهٔ سبز ته نقل مکان وکړی‌ء .

عیسی د اخوند پنجو شا گرد او عالم د اهل بیت پر فضیلت‌یوکتاب و کیښی .

۱۵۹۵م۱۰۰٤ق

جلال الدین رو ښانی د اکبرپاچا عسکری مشر قلیچ خان کابل ته وتښتا وه ،او له تیراهه تر کابل او غزنی پوری ئی د پښتو نخوا سیمی و نیو لی .

شاه بیګ خان کابلی چی داکبر پادشاه له خوا دقندهار حکمران‌و، د کاکړانو ښو رښته ئی کښیناوه، او قند هار د اکبر په پاچا هی پوری اړه در لوده .

ملك جلال‌الدین محمود د نیمروز ملك د ملك شاه حسین سره د قند هار نیو لوته ولاړل .

شاه محترم شاه کټور چی څان ئی د هرات د سلطان حسین له پښته باله په چترال کی د حکمرانی کورنی تاسیس کړه .

مولانا آګه ابن یمین شبر غانی شاعر او عالم په شبر غان کی وفات سو ،د شعر د یوان لری.

سید معصوم نامی د قندهار په سپیر وان کی د خپل نیکه سید شیر قلندر سبز واری بن سید میر انصا ری تر مذی پر مزار یو ډابر لیك و کیښی (۱۹ شوال) .

عماد هروی خطاط د محیی هروی خطاط زوی په‌بلخ کی دعبدالمؤ من خان لپاره د مولانا بلخی د مثنوی یوه مزینه نسخه وکښله.(د کابل دخطی نسخو کتابخانه) .

صادق محمد خان د محمد باقر هر وی زوی د هند عسکری مشر په دهو لپور کی وفات سو .

عیانی کابلی شاعر د هند په یوه جنګ کی و وژل سو .

شیخ هاشم کشمی د خواجه قاسم زوی مشهور نقشبندی‌صوفی دزبدة‌المقامات مؤلف په هند کی ژو ندی و .

۱۵۹۷ م ۱۰۰٦ ق

ملك شاه حسین د نیمروز له تر قون څخه قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق

جلال‌الدین روښانی‌غزنی ونیوی‌ء او د پښتنو منلی‌ء مشر سو .

د سیستان ملکان او خلك له هراته قلعهٔ فتح‌ته راغلل ، او ملك حسین د شاه عبس لید و ته قند هار ته ولاړ .

۱۵۹۹م ۱۰۰۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین په هرات کی د شاه عباس لیدو ته ولاړ

عبد الله د ملا رکن الدین زوی دپښتو شاعر ژوندی و

۱۶۰۰م۱۰۰۹ ق

د اکبر پاچا لښکر و په غزنی‌کی پر جلال‌الدین رو ښانی حمله‌وکړه، او د جنګ پر میدان د شاد مان نومی په لاس ټپی سو او شریف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار، مراد بیګ مقرر کیء چی‌جلال الدین مړ کی ،او سرئی د ډهلی دربار ته واستوی .

تر جلال الدین رو ښانی وروسته د ده ورا ره احداد دعمر شیخ زوی د بایزید لمسی ئی پر ځای کښینو ست .

۱۶۰۰ـ۱۶۲۵م۱۰۰۹ ـ ۱۰۳۵ ق

احداد د عمر شیخ زوی دپښتنو دآزادیخوا هی دنهضت مشر و .

میر معصوم نامی قند هاری‌شاعر اوعالم او دډیرو آثارومؤلف،تا ریخ سنه یا تا ر یخ معصو می وکیښی (۱۰۰۹ ق)

دو لت خان لودی د هندپښتون قائد په احمد نګرکی مړسو .

۱۶۰۱م۱۰۱۰ق

شیخ متی کاسی افغانی زاهد او صوفی په هند کی وفات سو.

مولا نا نیازی شاعر د مولا نا وصالی بد خشی زوی له دکنه‌حجاز ته ولاړ او هوری مړسو .

سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشر توب دشاه عبا س صفوی له خوا پیژندل سوی و او مرکزیی ارغسان و .

زین خان کوکه د خواجه مقصود هروی زوی د لاهور صوبدار او شاعر مو سیقی دان وفات سو .

د نیمروز ملك شاه حسین په مروکی دشاه عباس ملګری و.

میر درست کابلی خطاط او عیار شناس‌په هند کی ژوندی و .

۱۶۰۲م۱۰۱۱ق

میرزا حسن د شا هرخ‌بدخشانی زوی پر قند هار حمله وکړه ،خو شاه بیګ کابلی د قند هارحکمران دی مات کیء او چخچران ته وتښتیدیء (ذی حجه) .

محمد صالح ندایی چی په کا بل کی دخسرو شیرین مثنوی دخواجه حسن خالدار په‌نامه او صرف‌بهائی هم‌نظم کړی‌و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ .

۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ق

میر معصوم نامی قند هاری د تاریخ سند مؤلف داکبر پاچا له خوادایران صفوی در بار ته سفیر واستول سو او د ده زوی میر بزرګ چی ور سره و، د فراه او قند هار ترمنځ ئی د ښوراو پرغره یو ډبرلیك و کیښی .

خواجه محمد باقی‌کابلی نقشبندی صو فی او عالم په هند کی وفات سو .

۱۶۰٤م ۱۰۱۳ ق

د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبد العزیز بن شعیب هروی صو فی د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ ق) .

۱۶۰۵ م ۱۰۱٤ ق

جلال الدین محمد اکبر د همایون زوی ٦٤ کلن پسله (٥٢) کالو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچهی دهند په اکبر آباد کی وفات سو (۱۳ جمادی الا خری) او د ده زوی شاهزاده سلیم د نور الدین محمد جها نگیر په لقب په آگره کی ۳۸ کلن پر تخت کښینو ست (۱۸ جمادی الاخری) .

۱۶۰۵– ۱۶۲۷ م۱۰۱٤–۱۰۳۷ ق

د نور الدین محمد جها نگیر بن اکبر پادشاه د پاچهی دوره .

د صفویانو لښکر له هراته راغلل او قندهار یی کلابند کیء خو د جهانگیر له در باره میرزا غا زی ترخان راغیء اوقند هاریی وساتی، صفوی لښکر ئی و شړل (۱۲شوال ۱٤ ق) ورو سته د قند هارحکمران میرزا غازی و .

شیخ محمد صالح الکو زی په قندهار کی ژوندی و دی د پښتو شاعراو عالم‌او زاهد سړی و چی ملاالله یار د ده پر احوال باندی تحفهٔ صالح وکیښ .

ملا یحیی (محیی) با غد شتی هروی خطاط او شاعر د محمدحسین زوی د هرات په گاز رگاه کی یوه نو شته په عالی ثلث و کښله چی د(عمل امام قلی خاتم بر)لیك هم لری . یحیی د فتوح الحرمین ناظم او ددیوان خاوند دیء .

عبدالکریم د اخوند در ویزه‌زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کیء .

۱۶۰۶م۱۰۱٤ق

د علی بن محمد سلطان هروی مشهور په ملاعلی قاری مشهور فقیه اومؤلف وفات په مکه‌کی. دی دخورا ډیرو کتابو مؤلف دی .

۱۶۰۶م۱۰۱۵ق

جهانگیر پاچا د پیښور له خواکابل ته راغیء (۱۸ صفر) دشیر خان افغان دپیښور او عرب خان جلال‌آبادحکمرانان‌او عارف‌دملاصادق حلویی زوی ئی د کابل په قضا صدارت مقرر کړل او د کابل حکمران کفالت ئی تاش بیگ خان نه‌وسپاره .

د جها نگیر په امر د کابل په بالا حصار کی ودانی جوړی سوی

د نیمروز ملك غیاث‌الدین محمود وفات سو .

۱۶۰۷م۱۰۱٦ق

خان دوران شاه بیگ خان کابلی د جها نگیر له خوا د کابل او تیرا او بنگښ او بنیر صو بدار مقرر سو (جمادی الاولی) دی تر ۱۰۲٦ق پوری د کابل صو بدار و .

د جها نگیر په امر د بابر پاچا د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل کی و درول سوه .

محمد صد یق هدایت کشمی د «مبداء و معاد» رساله دشیخ احمد مجدد سر هندی له افاد اتو څخه و لیکله د شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیای افغان د مؤلف وفات د هند په چنار گړ کی .

۱۶۰۸ م ۱۰۱۷ ق

دنیمروزملك شاه حسین دهرات له لاری حجاز او حج ته ولاړ .

۱۶۰۹ م ۱۰۱۸ ق

د نیمروز ملك شاه حسین له مکرانه را ستون سو (۱۵ شعبان).

۱۶۱۰م۱۰۱۹ق

میر معصوم نامی قند هاری په بهکر کی امین الملك و ، اوپه دغه ښار کی وفات او ښخ سو (جمعه ٦ ذی حجه) .

د نیمروز شاه ابو القاسم او شاه حبیب الله او امیر سید علی ازامیر حسن مړه سول .اوملك شاه‌حسین له فراه څخه اصفهان ته ولاړ .

قند هاری ملا الف هوتك خپل پښتو بحر الایمان منظوم کیء.

حسن بن محمد الخاکی شیرا زی احسن التوا ریخ و کیښ ،چی د افغانی شا هانو احوال هم پکښی سته .

۱۶۱۱ م ۱۰۲۰ ق

احداد د عمر شیخ رو ښانی‌زوی دپښتنو قائد ، پر کابل حمله وکړه اوپه بالاحصار کی یی د معزالملك سره جنگ‌وکیء،چی‌داحداد ملگر ی بارکی په دی جنگ کی مړ سو ، نو احدادبیرته‌لوگرته ولاړ (دوشنبه ۲ صفر .

د جها نگیر له د رباره د پنجاب حکمران قلیچ خان کابل ته داحداد مقابلی ته مقرر سو .

احمدخان کنبودبهبیگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواریخ) په هندکی دپښتنو پا چها نو پر احوال و کیښ .

امام الدین متی زی د شیخ کبیر زوی دتاریخ افغانی‌مؤلف په پیښور کی وزیږیدیء.

۱۶۱۳م۱۰۲۱

خواجه نعمت الله بن خوا جه حبیب الله هروی نور زی خپل د پښتنو تاریخ(مخزن افغانی) د هند په‌بر هان پور کی تمام کیء(جمعه ۱۰ ذی حجه ـ ۲۲ جنوری) په فارسی ژبه .

اخوند درو یزه ننگر هاری خپل فارسی کتاب تذ کرة الا برار والا شرار و کیښ .

خوشحال خان ختك د شهباز خان زوی د ختکو دا کوړی په‌سرای کی‌وزیږیدیء. دی د پښتو لو ی شاعر او قومی زعیم و (ربیع‌الثانی ـمئی).

احمدیادگار په هند کی تاریخ شاهی ، یاتاریخ سلاطین افا غنه) وکیښ (دکلکتی چاپ ۱۹۳۹م).

۱۶۱٤م۱۰۲۳ق

ملك شاه حسین له نیمروز څخه کیچ او مکران‌ته‌ولاړ(۱۷ شعبان) .

۱۶۱۵م ۱۰۲٤ق

احداد رو ښانی په چرخ کی د جها نگیر پاچاله لښکرو سره‌جنگ وکیء چی دری زره تنه ملگری یی مړه سول .او احداد د قند هار خواته ولاړ .

عبداللطیف د عبد الله عبا س زوی د بنیر او سیدونکی په تیراه کی د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطی نسخی سره مقابله کړی ،او یوه صحیحه نسخه یی ځنی جوړه کړه (د کابل او پیښور خطی کتابخانه).

میر عماد حسنی مشهور خطاط اونستعلیق لیکونکی چی ډیر وخت په هرات کی و، دشاه عباس په

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر د مسعود بك مسګر پــه لاس
وواژه سو، مولانا ابوالبقا ،و ه وی
خرا سانی خطاط د ده معاصر و.

١٦١٦ م ١٠٢٥ ق

میرزا ارشد برنا بادی هـــروی
شاعر او مولف او خطاط په برنا باد
کی وزیږیدیء .

د نیمروز ملك غیاث محمو دی او
میر محمد وفات سول .

ـــ ١٦١٧ م ١٠٢٦ ق

مهابت خان دبنګښ د صو بـــی
حکمران مقرر سو او رشید خان یی
کړمکی و . (ربیع الاول) .

خان دو ران شاه بیګ‌خان کابلی
دټهټی صو بدار سو ، او په عوض
کی قلیچ خان د کابل صو بـــدار
سو .

١٦١٧ م ١٠٢٧ ق

د لاور خان کـاکـړ د کشمیر
صوبدار مقرر سو .

شاه حسین بن ملك غیاث الدین
محمد دسیستان دملکانو تاریخ‌احیاء
الملوك تالیف کیء .

١٦١٨ م ١٠٢٨ ق

د احداد روښانی او امان الله د
مهابت خان زوی دجهانګیری لښکر
مشر جنګ او د احداد ماته .

د نیمروز ملك جلال الدین محمود
اصفهان ته ولاړ .

ملایحیی محیی دهرات خطاط او
شاعر وفات سو .

١٦١٩ م ١٠٢٩ ق

د جهانګیر له خوا خواجــــــه
عبد العزیز نقشبندی د بهادر خان
اوزبك پر ځای د قندهار صوبدار
اوبا با خواجه ئی کومکی مقرر سو.

١٦٢٠ م ١٠٣٠ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسی پر ان‌مجموعهٔ
تاریخ افغانان وکیښ . له‌مخـــزن
افغا نی او اسرار الا فغان‌اوتذکرهٔ
ابرارو اشرار څخه اقتباس(دپیښور
موزیم خطی نسخه) .

ابراهیم بیټنی دنعمت‌الله هروی
پرمخزن افغانی‌باندی الحاقات زیات
کړل .

١٦٢١م١٠٣١ق

د شاه‌عباس صفوی لښکر وقندهار
ونیوىء او خواجـــه عبـد العـزیز
دجهانګیر حکمران تسلیم سو(جمادی
الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملـــی
مشرو .

١٦٢٢ م ١٠٣٢ ق

د شاه عباس صفوی له خوا ګنج
علی‌خان دقندهار حکمران سو .

حسین خان په پښتو او فارسی
تواریخ افغان وکیښی .

١٦٢٣ م ١٠٣٣ ق

مدار المها م خواجه ابوالحسن د
کابل حکمران اودده زوی احسن‌الله
ظفر خان یی په وکالت دجهانګیرله
خوا مقرر سول .

د پیر سباك د کلی پیر معظم شاه
په هند کی تواریخ حافظ رحمـــت
خانی د خواجو ملیزی د توار یــخ
افاغنه څخه اقتباس او لنډ کیء .

١٦٢٤م١٠٣٤ق

شیخ احمد مجد د الف ثانـی د
مولانا عبدالاحد کابلی نقشبند ی
زوی ٦٣ کلن په سر هند کی وفات

او ښخ سو (سه شنبه ٢٨ صفر) .

میر محمد صلاح او بهی خطـاط
د شرازی عرفی کلیات پــه هرات
کی وکیښس (د هرات د ملا محمد
علی خطاط نسخه)

مولانا شیرعلی هروی‌خطاط ژوندیو

١٦٢٥ م ١٠٣٥ ق

جهانګیر د پیښور له خوا کابل
ته رغی (یکشنبه٢١ شعبا ن) دی
له‌کابله ددی کال پــه آخـر کښی
هند ته ولاړ .

د احداد روښانی پــه مشری د
تیراه د پښتنو او د جهانګیر دکابل
دحکمران ظفر خان ترمنځ جنګ‌اود
احداد وژل او دده پری کړی سر
ډهلی ته استول .

تر ده وروسته ئی زوی عبدالقادر
روښانی پر ځای کښینوست .

١٦٢٥ ـ١٦٣٤ م١٠٣٥ ـ١٠٤٤ق

عبدالقادر د احداد روښانی زوی
د پښتنو مشرو .

١٦٢٦ م ١٠٣٥ ق

د بهاکـو خـان یـوسف زی او د
کی .

شهباز خان ختك جنګ‌په‌جهانګیره
کی امیر خلیل قلندر هــراتی خطاط
په حیدر آباد د کن کی وفات سو.

د کابل په جلګه کی دراجپوتانو
او کابلیانو جنګ‌او د٩٠٠ راجپوتو
وژل او ٥٠٠ را جیـوت نیـول او
خرڅول .

یحیا سبز واری هروی منشی او
شاعر په مکه کی وفات سو .

١٦٢٧ م ١٠٣٦ ق

د نـظام الدین بن عبدالشکـو ر
بلخی حنفی‌مفسر درریاض القدس **کی خپل کتاب (کلید کامرانـــی)**

او شرح لمعات عراقی د مولف
وفات .

١٦٢٨ م ١٠٣٧ ق

جهانګیر د جلال الدین اکبر زوی
په لاهور کی ٦٠ کلن پسلله ٢٢ کاله
پاچهی وفـات سو او د ده ز وی
شاهزاده خرم د شهاب الدین محمد
شاه جهان په نامه په آګره کی پاچا
سهو (دوشنبه ٧ **جمادی الثا نیه**
١٦٢٨ ـ ١٦٦٥ م ١٠٣٧ـ١٠٧٦ ق
د شاه جهان ین جهانګیر پاد شاه
د پاچهی دوره .

١٦٢٨ م ١٠٣٧ ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا
او د دمزوی عبدالعزیز بامیان ونیوی
او په قلعه ضحاك کی خنجر خا ن
محاصره کیء (١٥رمضان) وروسته
ئی دری میاشتی کابل هم کلابندکیء
خوچی شاه جهان خواجه ابوالحسن
مهمند او مها بت خـــان د ٣٥ روز
لښکرو سره کابل ته راواستول (١٥
ذیقعده)

١٦٢٩ م ١٠٣٨ ق

د شاه جهان لښکر راورسید ل
او کابل ئی د ندر محمد خان لـــه
محاصری څخه خـــلاص کیء(جمعه
١٦ محرم) ندر محمد خان دغوری
له لاری بلخ ته ولاړ .

د مهابت خان له خوا عوض بیګ
د ضحاك د کلا په قلعه داری مقرر
سو .

شیر خان ترین د حسن خان زوی
د قندهار او هند تر منځ دپښین‌لار
ونیوله او د قندهار د صفوی‌حکمران
علی مردان خان سره ونښت .

کامران خان سد وزی په قندهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکيښس .

پير علی‌هروی خطاط د عبدالرحيم عنبرين قلم زوی د سعدی گلستا ن په ښکلی نستعليق د شاه جهان د کتابخانی لپاره وکيښس (۲٤ صفر غره آبان دکا بل د خطی نسخـــو کتابخانه) مخلص الدوله افتخارخان کابلی د احمد بيگ اتكه زوی دجمون فوجدار شو .

۱۶۲۹ م ۱۰۳۹ ق

د کمال الدين پښتون غور ځنگ او په يو لم گذر کی د عبدالقادر او کريمداد او محمد زمان روښانيا نو په ملگری د دهلی له لښکرو سره جنگ او د پيښور کلابند کول او د سعيد خان صوبدار مقاومت .

۱۶۳۰ م ۱۰٤۰ ق

پيرا خان د دولت خان زوی چی په (خان جهان لودی) مشهور او د هند لوی اميرو دشاه‌جهان دلښکرو سره په جنگ کی و واژه ســـو (دوشنبه غره رجب)

ميرزا خان د نورالدين روښانی زوی د پښتو شاعر په دکن کـــی وواژه سو .

احمد بيگ‌اتكه کابلی دشاه‌جهان له خوا د ملتان فوجدار شو .

دريا خان رو هيله دا و دزی په هند کی ووژل سو .

محمد عالم بن شيخ محمد صالح ندايی سمر قندی د غزنی خان لپاره دغزنی دمشايخو تاريخ (مرآه‌الاوليا) وکيښس . (د تاشکند خطی نسخـــه ۱۰۹٦ ق)

سيد عبدالوهاب د سيد غـــاز ی زوی مشهور مجاهد او عالم اومولف (اخوند پنجو) د پيښور په اکبر پوره کی ۹٦ کلن وفات او ښخ ســـو (دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری ته راغلی و او دپښتو کنزالد قايق ئی‌منظوم کیٔ.

۱۶۳۱ م ۱۰٤۱ ق

خواجه خضر خان د سدو خان زوی د قند هار مشر شو د ده نور ورونه مغدود خان ـ زعفران خا ن کامران خان ـ بهـــادر خان ورسره ملگری وو .

شير خان ترين له پښينه پرسيوی لشکر کښی‌وکړه او د صفوی‌لښکرو مشر علی مردان خان له قند هاره پرپښين حمله وکړه او شير خان‌د ملتان له لاری د شاه جهان در بار ته پناه وروړه (رمضان)

۱۶۳۲ م ۱۰٤۲ ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پيښور په بهادر کلی کی وزيږيدی دی دعبدالستار مومند زوی‌و (وفات ئی ۱۱۱۸ ق)

اسد خان د معصوم کابلی زوی د غزنی تهانه دار شو .

۱۶۳٤ م ۱۰٤٤ ق

سعيد خان دکابل حکمـــرا ن عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدين روښانی زوی ونيول او په هند کی بند يان شول .

۱۶۳٦ م ۱۰٤٦ ق

عبدالقادر د روښانی احداد زوی په پيښور کی محبوس وفات سو.

۱۶۳۷ م ۱۰٤۷ ق

کريمداد د جلال الدين روښانی زوی په پيښور کی د شاه جهـــا ن په حکم واژه سو . (رمضان)

شاه جهان د کابل حکمران سعيد خان وگو ماره چی د قندهار دنيولو هڅه و کی ، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملك مغدود او ملـــك کامران د سدو خان د زامنو پـــه ملگری د صفو يانو اقتدار په‌قندهار کی‌ختم کیٔ اودشاه جهان لښکرو قندهار ونيو (۲۳ شوال) او سعيد خان‌دشاه جهان‌له خوا دلته‌حکمران سو (۱۷ ذيقعده)

سياوش د صفوی لښکرو مشر پرقندهار راغـــی او د سعيد خـــان سره ئی په سنزری کی جنگ وکي. خو مات سو نو اولاړ او د قندهار د غربی خوا کلا وی د شاه جها ن لښکرو ونيولی (دوشنبه ۲٦ذيقعده)

۱۶۳۸ م ۱۰٤۸ ق

سعيد خان د شاه جهان لښکر مشر د قند هار مشران ملك‌مغدود سدوزی او ملك علاول ترين اوحيات ترين د ځان ملگر ی کړه او ساروان کلائی ونيوله وروسته ئی د زميـــن داور ښار کلابند کی ء او په ۱٦ صفر ئـــی له رو ښن سلطان څخه ونيوی .

سعيد خان په ۲۳ دربيع الثا نی کلابست له محراب خانه څخه ونيو اود ربيع الثانی په ۲۱ ورځ ئـــی له صفی قلی څخه گريشس هم ونيو او په‌دی‌ډول‌دقندهار ټوله سيمه د شاه جهان لښکرو لاسس ته کـــړه (۸ جمادی الاولی)

اخوند درويزه ننگرهاری‌د گدای زوی په پيښور کی مړ او ښخ سو (د پښتو مخزن اسلام او فار سی تذکره الابرارو والاشرار او ارشاد الطالبين مولف)

۱۶۳۹ م ۱۰٤۹ ق

شاه جهان له پيښوره کابل‌ته راغی (۲۵ محرم) داراشکوه ئـــی غزنی ته واستاوه اوسعيد خان ئی دهزاره‌جات دپلنگتوش د غورځنگ مقابلی‌ته واستاوه اوهغه دهـــزاره مشر ميراسماعيل‌د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر)

دقندهار مشران ملك مغـــدوداود کامران سدوزی په کابل کی شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته‌ولاړ (۲۵ ربيع‌الثانی) قليچ خان د قند هار اوسعيد خان د کابل حکمران سول .

ملك او دل د قندهار قومی مشر او ملك حمزه د سيستا ن د ملـــك جلال‌الدين زوی سره ملگری سو ل اردهلمند په خانشين کی په ملـــی غور ځنگ لاس پوری کیٔ خوملك او دل په جنگ کـــی ووژل سو او حمزه د سيستان قلعهٔ فتح ته ولاړ (شعبان)

اشرف خان هجری د خوشحال خان زوی د پښتو ديوان خاونـــد شاعر په اکوړه کی وزيږيدی .

قاضی تولك د بلخ قاضی القضاة په بلخ کی وفات شو .

د ښير عبـــداللطيف عـــباسی د مولينـــا بلخـــی د مثنوی او حديقه سنايی د نسخو مرتب او د لطايف اللغات مولف وفات شو .

۱۶٤۰ م ۱۰۵۰ ق

محمود ابن‌ولی‌خيل دائرة‌المعارف د بحرالا سرارفی مناقب الاخيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کی په فارسی وکیښس دا کتاب په ۱۰٤٤ ق شرو سوی و (خطی د شوروی کتابخانی) علی مردان خان د کشمیر حکمران د کابل او صفدر خان د قند هار او سردار خان د بنګښس په صوبداری مقرر شول (شوال)

ملك مغدود خان او کا مران د سدو خان زامن د قندهار مشر ان دهلی ته ولاړل .

دمولانا نورالدین هروی خطاط وفات.

خواجه محمد صدیق هدا یت بدخشانی نقش بندی صوفی اوشاعر په ډهلی کښې وفا ت شو (شوا ل) حسین شهابی هروی خطاط په هرات کی ژوندی و.

۱٦٤٠ م ۱۰٥۰ ق حدود

داخوند قاسم شنواری پاپین خپل د پښتو فواید الشریعه د مولف د ژوند وخت .

په همدغه وخت کی با بوخا ن د پښتو بل مولف ژوندی و .

خدا داد سلطان (خود کــی) سدوزی دخضر خان زوی دقندهار مشرو ده د خپلی سیمی تك له غلجو سره د جلدك پل سنګی وتاکه ، ژوب او بوری ئی هم ونیول .

۱٦٤۱ م ۱۰٥۱ ق

دخوشالخان ختك حکمرانی په ختکو کی

– ۱٦٤۲ م ۱۰٥۲ ق

دشاه صفی صفـوی سپه سا لا ر رستم خان گر جی دقند هار نیو لو ته وګو مارل سو، خوشاه جهان شهزاده دارا شکوه اومرادبخش دډیرو لښکرو سره قندهار ته را واستول.

څکه چی شاه صفی په ۱۲ صفر مړ سو، نو پر قند هار لښکر کښی هم وځنډیده او دواړه شهزادګان بیر ته هند ته لاړل (۱٥ جمادی الاخری)

حسن خان شاملو دهرات حا کم او تکړه نستعلیق لیکول په هرات کی وفات او ښخ سو.

دسعادت خان دخوشحالخان دزوی ولادت (٦محرم–۱۷ اپریل)

۱٦٤۳ م ۱۰٥۳ ق

مللك مغدود سدوزی د قنـد هار مشر دکابل دیوان میر یحیی سره په جنګ کی وواژه سو.

نودی معزول سو او پر ځای ئی میر صمصام الدو له کابل ته مـقرر سو.

خلیل بیګ دغوربند اوقلعهٔ ضحاك تهانه دار سو .

بهرام خان دخو شحال خان ز وی وزیږیدیء (ربیع الاول – جون) .

۱٦٤٤ م ۱۰٥٤ ق

صفدر خان دقند هار صو بدار مړ سو او پر ځای ئی سعید خان ظفـر جنګ مقرر سو .

را جه جګت دکلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئی خا نه زادخان دسعید خان زوی مقرر سو .

پر دل خان بریخ دبست او ګریشک قلعه دار سو وروسته نو خان زاد خان دزمینداور قلعه دار سو او دده وررور عبدالله کلات ته مقرر سو.

ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی دپلنګتو ش پـــر ځای بلخ ا و بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم دصفو یانو دحملی خطرو، نوراجه

جګت اوقلیچ خان قندهارته واستول سوه (ربیع الاول)

۱٦٤٥ م ۱۰٥٥

محمد طا هر بن قاسم (ابولقا سم) خپل کتاب عجائب الطبات په بلخ کی دندر محمد خان لپاره تا لیف کی ء (دکابل خطی کتا بخانه اوداز بکستان اکادیمی علوم) .

اصالت خان او علی مـردان خان دندر محمد خان مقا بلی ته له کا بله غوربندته ولاړل (۲٦ جمادی الاولی) او په هندو کش او اندراب کی جنګونه وکړه. نو شا هزاده مراد بخش د ٦۰ زرو لښکرو سره د شمالی افغانستان دنیو لو لپاره له لاهوره کابل ته را رهی سو.

خو شحال خان ختك دشاه جها ن په لښکرو کی تر اندراب اوبد خشانه ولاړ .

۱٦٤٦ م ۱۰٥٦ ق

شاهزاده مراد بخش له پیښبو ره کابل ته راورسیدیء (۹ربیع الثانی) اوپه ۲۱ چاریکارته ولاړ اودربیــع الثانی بغه ۲۲ پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغی ء .

شاهزاده مراد بـخش مراد بخش شمالی افغا نستان تر بلخه پو ر ی ونیوی (۳جمادی الثانیه) ندر محـمد خان دشبر غان په جنګ کی ما تې او مرو ته و تښتیدیء.

شهزاده مراد بخش دبلخ تر نیولو وروسته کابل راغیء اود شاه جهان له خوا مـدا المهام سـعـد الله خان دشمالی و لایاتو حکمران او نور حاکمان هم داسی مقرر سول:

دبــلخ صو بــدار بــهـا در خا ن داؤود زی.

دبد خشان حا کم قلیچ خان او نظر سهادر خو یشکی .

داند خوډ حا کم رستم خــان او راجه پهار.

دغوری حاکم شاه بیګ خان.

دمیمنی حاکم شاد خان.

اند خود قلعه دا ر دو لت خان.

دخان آباد حا کم حیات ترین.

درستاق حاکم خنجر خان.

د شبر غان حاکم جبار قلی .

دسر پل او سان چار یك حاکــم خوشحال بیګ.

دآقچی حاکم شاد مان پکلی وال.

دخلم حاکم خوا جه عبدالعزیز.

ددرله ګز حاکم پهار لوا نی.

دبابا شا هو حاکــم محــمــد شاه قدیم.

دنارین حاکم شاه محمد.

دمو من آباد حاکم شیخ فتح الله .

دایبك حاکم افلا طون بیګ.

درباط ریز ګان حاکــم سلــطــان بایزید.

دخنجان حاکم میرك بیګ.

ددو شاخ حا کم عبد ا لغفو ر بیګ .

دفتح آباد حاکم فرخ حسین .

دقر یشك حاکم محمد زمان.

داندراب حاکم قاسم بیګ.

دکو لاب حا کم جلال الدین دروازی.

شیږو زرو الما نانو پر قندوز حمله وکړه، خو را جروپ دقند وز لښکری مشر دوی و شړل او ښارئی وسا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رجب) دری اندخوډ چوړ کیء او تر آمو واو ښتل .

دشاه جهان په امـــر دبا بر شاه دمر مرو سپین مسجد په څلو یښت زره روپۍ جوړ کړه سو.

دشاه جهان په امر دنملی باغودان سو .

محمد صالح کمبود (محاربهٔ بلخ) کتاب ددی ښار دکلا بندۍ په شرحه کې و کیښن (دبر تا نیا دمو زیم خطی نسخه)

محمد یوسف دشیـــــخ رحمت الله انکی زوی منتخب التواریخ وکیښن (دکیمبرج خطی کتابخانه) دشاه جهان له خوا خواص خان دقنـــــد هار پـــه صوبداری او خواجه عبدالـــر حمـــن دبد خشان بخشی او سعا دت خا ن دتر مذ په قلعه داری او سید اسدالله دزمیندا ور په حکمرا نی اوذوا لقدرخان خان دکابل په قلعه داری مقرر سول او پخپله پیښور ته لاړ (۲٦ شعبان)

۱٦٤٦ م ۱۰۵٦ ق حدود

الهام داد دالله داد رو ښنا نی زوی دهند په نا ند یر کې و فات سو .

۱٦٤٨ م ۱۰۵۸ ق

شاه عباس صفـــوی د (۵۰) زرو لښکرو سره قند هار تر دوو نیمـــو میا شتو کلابندۍ ورو ستـه و نیـــو (۹صفر) او محراب خان ئی د کلابست او زمیندا ور په نیولو و گو ماره ا و پخپله بیر ته دهرات له لاری ایر ا ن ته ولاړ.

ځکه چې دا فغا نستان پر شما لی ولایاتو حملی کیدی او عبدالعز یز خان دندر محمد خان زوی پر بلـــخ راتیء او پخپله ندر محمد خان هم له ایرانه راغیء نو شاه جهان کابل تـــه راغی او شهزاده او رنگ زیـــب ئی دهندو کش شمـــــال ته واستاو ه (سلخ ربیع الاول) ده د عبدا لعز یـــز خان له لښکر و سره سخت جنگو نه وکړه او هغه ناچاره سو چې ور آمو آمو واوړی (۱۸ جمادی الاولی) .

شاه جهان د رجب په میاشت کـــې له کابله پیښور ته رهـــــی سو ا و شهزاده او رنگ زیب هـــم پـــه ۱٤ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.

له بلخه تر میمنی پوری سیمـــی ندر محمد خان او دده زوی عبدالعزیز خان ته پا ته سوی.

الله داد دجلال الدین رو ښا نی زوی (رشید خان) په دکن کې و فات سو.

۱٦٤٩ م ۱۰۵۹ ق

دو لت خان سدوزی دقـــند ها ر کوتوال ته دو هم صفوی شاه عبا س یو ددوستی فر مان صادر کیء او د قندهـــار مشر سو ، ده د صفـــو ی حکمران زمان خان سره جنگـــو نه وکړل، او آزاد حکمران و، دده پـــه وخت کی حیات سلطان او لښکر خان دسلطان خدا داد زامن دشپږ و زرو ابدالی کورنیو سره ملتان ته ولا ړل شهزاده او رنگ زیب دملك حسن افغان په ملگری راغیء اود قند هار په ښار کې صفوی حکمران محراب خان کلابند کیء (۱٤جمادی الاولی) شاه عباس دمحراب کو مك ته ۳۰ ز ر ه سپاره واستول او دقندهار په سیمه کی سخت جنگو نه و سوه. په د غه

وخت کی شاه جهان ځلر مه پلا کابل ته راغی، خو قند هار ئی صفویانو ته پر ینښوواد اود روژی په میا شت بیر ته لاهور ته ولاړ، او رنگزیب هـــم دقندهار محاصره پـــــر ینښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعده).

مولانا نور محمد (محمد یـــو نس) دا باسین د کـــوهستان مجـــاهد او مدرس وفات سو .

۱٦۵۰ م ۱۰٦۰ ق

شاهزاده شیر خان دخضر خا ن سدوزی زوی دقندهار مرز بان وودده خپل ر قیب حسین دمغدود خان زوی ملتان ته و شاړه او تولو ابــدالـــیو تر فراه پوری دی په مشری و مانه، بدال خان با میزی او میر الکو ز ی هم دده تا بعان وو .

حاجی عبدالعلی تالقانی منشی او دانشاء دکتاب مؤلف په هند کی مړ سو .

شیخ امام الدین محمد عنا یت الله دشیخ کبیر بالا پیر متی زی ز و ی دتاریخ انساب افغانی مولف په پیښور کی مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم ۱۰۲۰ق).

۱٦٤۳ م ۱۰٦۱ ق

شاه جهان خپل زوی او رنگزیب د٦۰ زرو لښکرو ٤۰ تو پو او لسو جنگی فیلانو سره دملتان له لا ر ی پر قند هار را واستول (۱جمادی ــ الاولی) او شاه جهان هم پنځمه پـــلا کابل تـــه راغـــیء (۱٦ ربیع الاول) قند هار دوی میا شتی کلا بند سو، خو او رنگ زیب نا کامه کا بل ته ولاړ، او شاه جهان هم له کا بله پـــه ناکامی هند ته ستون سو (رمضان) او دارا شکوه ئی دکابل په حکمرا نی پریښو.

میر من نازو تو خی دسلطان ملخی لور دمیرویس خان مـــــور دپښتو شاعره دقلات په توخو کی و زیږیده.

قاضی محمد اسلم هروی مشهور عالم اود کابل قاضی و فات او پـــه لاهور کې ښخ سو .

میرك بلخی شا عر (فکـــــری) پـــه اصفهان کې و فا ت سو.

۱٦۵۱ م ۱۰٦۲ ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکـــوه دیو لکو لښکرو او ۵٤ تو پو او ۱۷۰ جنگی فیلانو سره دکابل له خوا پر قندهار را وا ستاوه ا ودریمه پلائی محراب خان صفوی په قند هار کـــی کلابند کیء خـــو تـــر (۵) میا شتو کلا بندی ورو ستـه نا کامه هند ته ستون سو (ذیقـعـــده) او قند هار صفو یانو ته پا ته سو.

خواجه فاضل بیگ دکابل ا میر وفات سو، قبر او شنخته ئی د کابل په عاشقان او عارفان کی ده.

۱٦۵۲ م ۱۰٦۳ ق

دشیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن ابك صاحب مشهور صو فـــی او مر شدوفات ۸۰ کلن جمعه ۲٤ رجب مساوی ۲۱جون. دی دپیښور د نـــو ښاره سره ښخ اود کاکا خیلو نیکه دی. (ولادت جــــمــــعه ۱ ر مــضان ۹۸۳ق).

رشید خان بدیع تو نــــی لطایف الاخبار یا تاریخ قند هـــار و کیښی، دتیر کال دکلابندی حال .

(دبر تانیا دموزیم او انډ یاآفیس خطی نسخی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٦۵۳ م ۱۰٦۳ق

عبدالقادر خان دخوشحال خان‌زوی دپښتو شاعر او مؤلف و زیږیدیٔ (۲۵ ذی حجه = نومبر) .

موبد شاه په دبستان مذا هب کې دروښانیانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لو یــــك (تولك) بیگ حسینی وا قعه نو یس په غزنی کې دشا هنا مې منتخب او منشــور کتاب (تاریخ‌دلکشای شمشیر خانی) دغزنی د حکمران شمشیــر خــا ن لپاره و کیښ.

(دکابل خطي کتابخانه اودبر تش موزیم خطي نسخه).

۱٦۵٤ م ۱۰٦٤ق

بنګښو سره د خوشحال خان او ختکو جنگ.

مبارك خان نیازی دمحمد خان زوی دبنګښ د صو بې تها نه دارسو.

۱٦۵۵ م ۱۰٦٦ ق

هادیداد دجلال الدین رو ښنا ئي زوی دهند په نا ندیر کې وفات‌سو.

۱٦۵٦ م ۱۰٦۷ ق

بهادر خان افغان دکابل مستقــل صو بدار معزول او پــــر ځای ئــی دشاه جهان‌له درباره رستم‌خان‌مقرر سو. ددغه کال دلوی اختردمیاشتی په اومه شاه جهان نا رو غه سو ا و او رنگ ز یب پر و لیعهد داراشکوه غالب سو او ډهلی ئی و نیویٔ.

دصا لح محمد زایر بد خشي‌شاعر وفات.

۱٦۵۷م۱۰٦۸ق

شاهزاده او رنگ زیب عا لمگیر محی الدین خپل پــلار شاه جــهان ونیویٔ اود هند پاد شاه سو(غره ذیعقده) دی دشاه جهان دریم زو ی ؤ چې په ۱۵ ذیقعده ۱۰۲۷ق زوکړی‌و ٤۰ کلن پر تخت کښېښنو ست اوخپل ورور دارا شکوه ئی وواژه.

حیات تر ین دعلي خان تر ین زوی دکابل حکمران سو.

۱٦۵۸ م ۱۰٦۹ ق

شاه حسین دمغدود خان سدوزی زوی دهند په رنگپور کې مړ سو . دی دملتان دسدوزو ناظمانو شجا ع خان‌او شریف خان اومظفر خان رکن الدو له نیکه کیږی.

داو رنگ زیب‌له‌خواپه افغانستان کې دغه مأ مورین وو.

مهابت خان دکابل صو بدار.

مغول خان او سعادت خان دکابل کومکیان

رعایت خان او اسحاق خان‌دکابل بخشیان..

میر یعقوب دکابل دیوان.

شمشیر خان دغزنی حاکم.

سعــــید خان دبنپراو نو ښا ر فوجدار.

۱٦۵۹ م ۱۰۷۰ ق حدود

ښالم خان دکرم خان هو تك زوی دکلات دسیمی مشر و ، چې نا ز و دسلطان ملخی تو خی لورئی وکړه.

ملا شاه بد خشي عالم او صو فی وفات سو .

۱٦٦۰ م ۱۰۷۱ق

میرك هروی عالم دداراشکوه‌معلم او دیوان حرم په هند کې مړ سو .

۱٦٦۱ م ۱۰۷۲ ق

عبدالکریم (کریمداد) داخــو ند در ویزه زوی دپښتو مؤلف و فات سو.

۱٦٦۲ م ۱۰۷۳ ق

محمد حسین بن حسین‌سبز واری محدث اواخباری زبدة الاخبار تألیف کړیٔ ۱۷ ربیع الاول.

۱٦٦٤ م ۱۰۷٤ ق

سید امیر خان دپیښور صو بدار خوشحال خان بندی‌کړیٔ (جمادی ـ الثانیه = جنوری) او ډهلی ته ئی بندی واستاوه (رمضان = اپریل)

ضیاء الــد ین حسین اسلام خــــان (والا) تخلص قطغنی خوستی شاعر اود کشمیر صو بدار په اکبر آبادکی مړ سو .

۱٦٦۵ـ م ۱۰۷۵ ق

خوشحا ل خان له ډهلــی څخــه رنتبو رته بندی واستول سو.

خر می بد خشي شا عر اولیکوال رو ضة العشاق دسعــدی دگلستان په تقلید و کیښ (خطي) .

۱٦٦۵ م ۱۰۷٦ ق

خو شحال خان دستار نا مه پــه پښتو نثر و کښله . (۱۷ربیع الاول = ستمبر) داکتاب دده دجهانداری سیاسي نظریه څرگندوی .

شاه جهان چې ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا ؤ ، تر اته کاله حبس ورو ستته ۷٦ کلن په آگره کې مړ سو (دو شنبه ۲٤ رجب).

۱٦٦٦ م ۱۰۷۷ ق

امیر خان دکابل صو بدار معزول سو او پر ځای ئی محمد امین بخشي مقرر سو (ذیقعده)

په پکهلی او مهابن‌کی دباکواوملا خالاك او سلطان محمود گهړن پــه مشری دپښتنو یوسفزو غور ځنگ اوداتك د فوجدار کــامل خان سره دوی جنگونه، چې‌دهزاره په‌جنگ‌کی دوه زره تــنــه مــړه سوه (شوال)

خو شحال خان دډهلی په بازار کی له آسه ولو یدی او پښه‌ئی ما ته‌سوه (غره رجب = دسمبر) .

توماس هیکس دجان هیکس‌زوی انگر یز ی گ ر ز ند و ی په کا بل کې مړ او ښخ سو. (۱۱ اکتــو بر)

۱٦٦۷ م ۱۰۷۸ ق

دډهلی له خوا حکمران شمشیــر خان اودیوسفزو جنگ‌په‌شاه منصور کې، او د شمشیر ما ته (دمــحــرم منځ = دجولائی اوایل)

مهابت خان دسیدامیرخان پرځای دکابل صو بدار مقــرر سو او هغــه د یوسفزو دایلولو لپاره خــوشحال خان هم له ډهلی څــــخه ور ســره را وست .

۱٦٦۹ م ۱۰۷۹ ق

مهابت خان دمغو لیه در بار له‌خوا دکابل او پیښور صو بدار دیوسفزو په سیمه کې دلنگر کوټ جنگــی‌کلا جوړه کړه.

علی مکی بن طیفور بسطــــا می د شاهنامې دلغاتو شرح او کښلــه

۱٦٦۸ م ۱۰۷۹ ق حدود

ایمل خان مهمند په خیبر کـــی دایمل شاه په نامه سکه وو هله ا و محمدامین دکابل صوبدار ئی مــات کیٔ اودخوشحال خان ختك په گډه او رنگزیب ته ولاړ مو ل.

۱٦٦۹ م ۱۰۸۰ ق

داور نگزیب دلښکر مشر اغر خان دکابل دصو بدار فدایی خان پـــه مرسته په علی مسجد کې دپښتنــو سره و جنگیدی، خو تر خیبر ر اتیر

نسو .

خوشحال خان کابل ته راغیء .

میا محمد معصـــو م مجـــددی نقشبندی د حضر ت شیخ احمـــد مجدد زو ی په سر هند کی و فات سو .

محمد صالح هرو ی خطاط دهرات دسعد یه مسجد نو شته و کتبله .

١٦٦٩ م ١٠٨٠ ق حدود

سر مست خان‌دشیر خان سدوزی زوی دقندهار مشرؤ .

عبدالحلیم دعبدالله زوی دا خو نه درویزه لمسی دپښتو مـــو لـــف ژوندی ؤ.

حاجی یاد گاربلخی استادنستعلیق لیکونکی ژوندی ؤ .

١٦٧٠ م ١٠٨١ ق

مها بت خان دکابـل صـو بدار پیښور ته ولاړ (١٠ ربیع الاخر = اگست) .

شهزاده محمد اعظم له کا بلـــه لاهور ته و لاړ او امیر خان دخلیل خان زوی دکابل صو بدار‌اواغر خان ئی کو مکی سو .

او رنگ زیب دری کاله پـه‌حسن ابدال کی پښتنو په مقابله کی تیر کړه او ډهلی ته ولاړ .

میر محمد شفیع هروی (شفیعا) مشهور خطاط ، ادیب، نقاش‌اومذهب وفات سو.

١٦٧٢ م ١٠٨٣ ق

دایمل خان او خو شحا ل خان‌په مشری دپښتنو غـور ځنگـك دهـند دمغولی حکو مت پر خلاف .

دخیبر په لنډی خانه او تا تره‌کی دمحمد امین خان صو بدار د ٤٠زرو لښکرو سره دشنوارو او مو مند و او اپریدو جنـگ د ایمل خـان په مشری اود مغولو دلښکر تبا هـی (٣محرم = امئی)

امیر خان دکابل صو بدار اوا غر خان فو جی کو مکی دایمل‌خان سره په لغمان کی سخت جنگ و کی ء .

ندا یی خان داور نگز یب نو ی صو بدار پیښور تــه را غـــیء ا و مستحاب مو مندنی مړ کی ء . تردی ورو سته دده پر ځای بیا مها بت‌خان مقرر سو .

١٦٧٣ م ١٠٨٤ ق

دخوشحال خان جنگونه له خبـل زوی بهرام خان سره چی‌دمها بـت خان صو بدار په لمسون جنګیدیء .

خو شـــحال خان له در یـا خان اپریدی اوتا تارخان‌او شاه بیګ کرهاټی اوملك خواص خان اونورو پښتنو مشرانو سره دتیراه‌په‌راجگل کی لویه جر گه و کړه او پر نو ښـار باندی دحملی کو لو فیصله ئی‌وکړه.

ددی کال په منځ کی خـوشحال اوتاتار اپریدی د اپریدو او ختـټکو په‌کومك پرنو ښارحمله وکـــړ • او عالمگیر دپښتنو مقا بـلـی تـه شجاعت خان اومها راجه جسو نت سنگه را ولیږل (١٧ شعبان) .

ایمـل خـان مومند او پښتنـو کړ په‌کی دعالمگیر صوبدار شجاعت خان اودده په زرو لښکرو وو ژ ل (١٨ ذی قعده = فبروری) .

ددغه کال په آخره میاشت ذی‌حجه کی دریا خان او اپریدو دکو ها ټ

پر کلا حمله وکړه، خوشیر محمد خان دکلا ساتندوی دوی و شړل اوتاتار خان ددریا خان اپریدی ورور په‌دی جنگ کی ووژل سو .

١٦٧٤ م ١٠٨٥ ق

او رنگ زیب عا لمگیر دهند پاچا دپښتنو دمقابلی اود خو شحال خان دماتولو لپاره حسن ابدال ته راغیء. (١١محرم = اپریل) او خو شحا ل خان تیراه ته‌ولاړ(غره ربیع الا ول= جون) وروسته نو دیوسفزو سیمـو ته راغیء او عا لمگیر پیر محمد اغر خان دپښتنو مقا بلی ته مقرر کیء .

شهزاده محمد اکبر اوفدایی‌خان صو بدار دعا لمگیر له خوا کابل ته واستول سوه (رجب = اکتوبر) دوی دپښتنو سره ډیر جنگو نه و کړ ل اوددی کال په آخر کی فدا یی خا ن له کابله پیښور ته را غیء.

١٦٧٥ م ١٠٨٦ ق

دپښتنو قبایلو دایمل خان او دریا خان په مشری دعا لمگیر لښکر چی مکرم‌خان او شمشیر خان ئی‌مشرانؤ په خا پخ کی تو له تباه کړل،شمشیر خان ددریا خان په لاس وو ژ ل‌سو اومکرم خان زخمی وتښتیدی ء .

دخاپخ دپښتنو فتح‌په ربیع الاول= جون کی وه.

د خاپخ ترماتی وروسته عالمگیر بخشی الملك سر بلند خان‌دنوزرو سپرو سره دپښتنو مقابلی تـــه مقرر کیء اغر خان ئی دجـلال آباد تهانه دار او هر بزخان ئی جگدلك او الله داد خان یی لنډی کوتل او خنجر خان ئی بنگښوته ولیـــږل (٣٠ ربیع الاول) ددغه کال پــــه جمادی ا لاخر کی (ستمبر) پښتنو هزبرخان په جگد لك او عبدالله خان دعالمگیر منصب دار ئی پـه باجوړ کی وواژه .

په‌دغه کال کی خو شحا ل خا ن داورنگزیب مقابلی تــه د پښتنو قبایلو په تیاره‌ولو بخت و، خـــو اورنگزیب نا کام له حسن ابدالـه لاهور ته رهــی سو (١٥ شوال ، دسمبر)تردی وروسته دگنبت په جنگ کښی شیر محمد خان بنگښ پر خوشحال خان غالب سو او دی په جنگ کی زخمی‌سو (٩ذی حجه) نظام خان‌دخو شحال خان زوی وفات سو دجمادی الاولی = اگست) دده ولادت ٤ مـــحـــرم ١٠٦٠ ق

١٦٧٦ م ١٠٨٧ ق

عالمگیر پاچا خپل زوی محمـــد معظم دشاه عالم بهادر په لقـــب دپښتنو د مقابلی لپاره کابل تـــه راواستاوه او آمیر خان ئی دده په ملگری مقر ر کیء .د و ی په ٢٥ جمادی الاخری (٢٥ اگست) کابل ته ورسیدل .

١٦٧٧ م ١٠٨٨ ق

اعظم خان کو که (فد ایی خا ن مظفر حسین)دکابل صوبدار مقرر سو .

په دغه کال سخته وچ کالی وه.

١٦٧٩ م ١٠٨٩ ق

خوشحال خان خپله فضل نامـه په پښتو مثنوی منظو مه کړ • .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۷۹ م ۱۰۹۰ ق

سلطان ملخی توخی د زابل حکمران او دهلی لهخوا پهرسمیت پیژندل سوی و .

قاسم خان دپښتو دیوا نخا وند شاعر ژوندی و.

سید حسین دپیر بابا لمسی دپښتو دیوان خاوند او دجنگنامه حسنین او خلاصة الاسلام لیکونکی ژوندی و .

۱۶۸۰ م ۱۰۹۱ ق

دکوهاټ په دوهه کی د خوشحال او بنگښو جنگ اود بنگښو ماته (رجب = اگست) دا جنگ د عالمگیر دماموړینو په لمسون د پښتنو په منځ کی اچول سوی و خوشحال وایی :

چه په نام پښتون غو

ځیږی پری خوښیږ ی

اوړ ننگ ز یب هسی

پا چا دی د اسلام

اخوند ملاسید ابلخی شاعر، خپل فارسی دیوان پهبخاراکی تکمیل کیء.

۱۶۸۱ م ۱۰۹۲ ق

میر محمد عیسی همتخان امیر الامرآء اود اجمیر صوبدا ر قطغنی شاعر په اجمیر کی وفات سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹۳ ق

اشرف خانهجری دخوشحالخان زوی دهند په بیجاپو رکی بندی سو .

۱۶۸۲ م ۱۰۹٤ ق

جلال خان (دلیرخان روهیله)داؤد زی دهند لوی پښتون صو بدار مسموم او مړکړ سو .

ملاشر ف الدین سمر قندی تاریخ راقم یا تاریخ کثیره وکیښ ، چیډ افغانستان دشمالی خواو احوال هم لری .

عبدالرحمن چشتی دمراة مسعو دی مؤلف په هند کی وفات سو. دا کتاب دسالار مسعود غزنوی دژوند احوال دی .

۱۶۸۳م۱۰۹۵ق

ددی کال په محرمه میاشت کی دخوشحال ماتیشروسوی (دسمبر) او امیر خان دعالمگیر صوبدار په پښتنو کی نفاقواچاوه. اود ریاخان چیپه جنگکی زخمی سویؤ خپلو ملگرو خوست ته یووی او هلته مړ سو .

فقیر الله سیف خان خوستی (تخاری) دکشمیر صوبدار چی یو کشف الایات اوبل کتابئیدهند پر راگ او موسیقی باندی کښلی وو وفات سو (۲۵ رمضان).

۱۶۸٤ م ۱۰۹۵ ق

د خوشحال خان د پښتو اشعارو دیوان ٤۰ زرو بیتو ته ورسیدیچی په آخرکی ٤٥ زره بیته سوه .

۱۶۸٥ م ۱۰۹۷ ق

په دغه کال دپیښور په سیموکی وچ کالی او کاختی آو وباوه .

۱۶۸٦ م ۱۰۹۸ ق

شیخ محمد امین بدخشی عالم او زاهد دقطراتدر— اورساله ضروریه مؤلف په کشمیرکی ۷۰ کلن وفات

سو (۱۱ رمضان) .

سکندر خان د خوشحالخان ختك زوی چی دپښتو شعر دیوان هملری دمهر او مشتری قصه په پښتونظم کړه (د۹۸ق حدود) .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق

خوشحال خان داپریدو په ډنبره کښی ۷۸ کلن وفات اوپه اکوړهکی ښخ سو (جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۲۰ فروری — حوت) دی جنگی مشر او دپښتنو لوی شاعر او لیکوال دی.

حاجی عادل دسلطان ملخی تو خی زوی دکلات د شاوخوا حکمران و.

تاش محمد قندوزی حجة الاورنگ شاهیه تالیف کی (دکابل ارگ کتابخانه) حافظ نظام مومند دلیلی مجنون قصه په پښتو نظم کړه .

د محمو د بن علی میمندی خراسانی امامی عالم د اشراف العقائد — حدایقا لاحباب — حیاة القلوب دمولف وفات .

۱۶۸۹ م ۱۱۰۰ ق حدود

الله یار بن حاجی محمد یار بلخی ، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگیری او اعظمنامهپه هند کښی وکښل .

قاضی عبدا لکر یم راجن غزنوی دملتان په امیر پور کښی انیس الشعراء دملتان دوالی احمد خان بن پیر خان پهنامه دشعر اوو پراصطلاحاتو باندی تالیف کی ء .

اخوند میاداد محمد زی داشنغر او سیدونکی دشیخ رحمکار مرید او دپښتو شاعر دژوند وخت .

نازو د سلطان ملخی توخی لور دحاجی میرویس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه .

۱۶۹۰ م ۱۱۰۲ ق

آغر خان د کابلفوجدار له کابله پیښور ته تیء په لار دی پښتنو مړکیء او خپل انتقا م ئی ځنی واخیست .

امیر الا مرا شیر علی خان لودی دمراةالخیال تذکره پههند کی وکښله .

۱۶۹۳ م ۱۱۰٥ ق

شیر خان سدوزی پهکوږك کی دصفویانو لښکر پوپنا کړل ، دی دقندهار د پښتنو مشرو .

۱۶۹٤ م ۱۱۰٦ ق

اشر ف خان ختك (هجری) دپښتو شاعر د خوشحال خانختك زوی په بیجا پورکی تر ۱٤ کالو قید ورروسته پردیس وفات سو .

۱۶۹٥ م ۱۱۰۷ ق

مصطفی خان خښی د محمدسعید زوی افغانی عالم او لښکری مشر دامارات الکلم په نامه یو کشف الایات په هند کی تالیف کیء.

۱۶۹۷ م ۱۱۰۷ ق

شیخ محمد ضیا او شیخ نیازخرقه شریفه له بخارا او بلخه دجوزجان فیض آباد ته راوړه (یکشنبه ۲٤ محرم)چی اوسپه قندهار کی ده.

۱۶۹۸ م ۱۱۱۰ ق

خواجه محمد بنگښ دپښتو دیوا ن خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بدیع بن میرزا بد خشی دروضة الانساب تاریخ وکیښ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر خان هجری چې د پښتو شعر دوه دیوانه لري دپېښور په سیمو کې ژوندی و (دانه یا آفس خطي نسخی)

۱۶۹۹ م ۱۱۱۱ ق

قاضي میر محمد زاهد هروی دقاضي محمد اسلم زوی مشهور عالم او مولف دزواید ثلاثه مؤلف اوعسکری محتسب اود کابل‌وقایع نگار وفات آوپه کابل‌کې ښخ سو.

۱۷۰۰ م ۱۱۱۲ ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی دکریمداد لمسی داخوند درویزه پرمخزن اسلام باندې په پښتو الحاقات زیات کړل .

عبدالقادر خان ختك‌پښتو یوسف وزلیخا نظم کړه (څلور زره بیته)

۱۷۰۲ م ۱۱۱٤ ق

دپېښتنو مشر پردل خان له خوسته پرکابل راغی ،خودشهزاده محمد معظم لښکرو دی مړکی .

میرزا محمد ارشد د خواجه علي اکبر بر نابادی هروی زوی ،شاعر او منشي او خطاط او مورخ په برناباد کې وفات سو (ولادت ئې ۱۰۲۵ ق)

شاه حسین هوتك دمیرویس‌خان زوی دکلات په سوری کې وزیږیدی .

۱۷۰۳ م ۱۱۱۵ ق

دولت خان سدوزی دسر مست خان زوی دقندهار مرزبان او دده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کې دقندهار بیګلر بیګی ګر ګین خان ګرجي په‌یوه شبخون کښې ووژل .

بای خان دحاجي عادل توخي‌زوی دزابل حکمرانو .

دسید حسن بن عبدالله بن سید محمود پېښوری قادری مرشد وفات په پېښور کې .

غلام محمد د شیر خان موګاخیل زوی داشنغر ددواوی‌او سیدو نکی معراجنامه په پښتو نظم کړه دسیف الملوك دقصې ناظم هم‌دی.

۱۷۰٤ م ۱۱۱٦ ق حدود

رستم خان دخپل پلار دولت خان سدوزی پر ځای دسرور خان بامیزی او کته خان الکو زی په مرسته د قندهار مشر سو . دده کشر ورور زمان خان په کرمان کې دصفو یانو سره یرغمل و، او دده دبلوڅو په لاس صفوی لښکر دقندهار جنوب ته تباه کړل .

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ ق

حاجي میرویس خان دقندهار په کوکران کې لو مړی لو جر ګه وکړه او دصفوی پاچا پر خلاف‌دآزادۍ غورځنګ شرو سو .

محمد صلاح سیاه ګردی بلخي، سبحان قلي نامه وکښله .

۱۷۰٦ م ۱۱۱۸ ق

اورنګ زیب عالمګیر تر ۵۰کلو پاچهۍ وروسته نیوی کلن دهندپه احمد نګر کې مړ سو (جمعه ۲۸ ذیقعده) دده زوی شهزاده محمد اعظم په احمد نګر کې پاچا سو (۱۰ ذی حجه) بابا سعید دپښتو

شاعر په پېښور کې ژوندی و.

صدر خان ختك د خوشحال خان زوی ددلي اوشهۍ قصه په پښتو مثنوی نظم کړه .

په همدغه کال ده دآدم خان اودر خانۍ قصه پښتو کړه .

عبدالرحمن مومند د پښتو صوفي شاعر وفات او دپېښور جنوبي خواته په هزار خانۍ کې ښخ‌سو.

خیر الله عارف لاهوری مسعود نامه د سلطان مسعود غزنوی پر احوال‌باندې په فارسي‌نظم کړه.

عبدالرسول د سید علي زوی دملك فتح خان په غوښت خپل‌کتاب مجمع اللغات والاسماء وکیښ (دکابل ارګ کتا بخانه)

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

حاجي میرویس خان دقندهار دمانجي په دوهمه لوجرګه کې داستقلال اعلان وکیء ، اودصفویانو بیګلر بیګی ګرګین خان ئې ووازه (۲۹ذی قعده) په قند هار کې ملي حکومت جوړ سو .

۱۷۰۷– ۱۷۱۵ م

۱۱۱۹ – ۱۱۲۷ ق

د حاجي میرویس خان د ښالم خان زوی ملي ریاست په قندهارکی

۱۷۰۷ م ۱۱۱۹ ق

شهزاده معظم بهادر شاه چې دپلار د مرګ پروخت په کابل کې و، له دی ښاره ولاړ ، اوپه لاهور کې پاچا سو (دمحرم‌سلخ) ده خپل ورور محمد اعظم ددهولپور په جنګ کې مړ کی ء.

۱۷۰۷ – ۱۷۱۲ م

۱۱۱۹ – ۱۱۲٤ ق

دمعظم شاه بن عالمګیر د پاچهۍ دوره .

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق

ګوهر خان د خوشحال خان زوی خپل کتاب قلب السیر په پښتو دافضل خان بن اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تا لیف کیء داد سیر نبوی یوه مجموعه ده (دپېښور موزیم خطي نسخه)

۱۷۰۸ م ۱۱۲۰ ق حدود

ملا نور محمد غلجي دملایارمحمد کندهاری زوی په پنجوایي کې خپل پښتو کتاب نافع المسلمین داخوند درویزه په ډول وکیښ (د پښتو ټولني خطي نسخه)

مهری هروی شاعره په هند کې ژوندۍ وه .

ملا محمد علي هروی خطاط د سلطان حسین صفوی لپاره دمیر خواند دروضة الصفا یو ټوك وکیښ (دکابل خطي کتابخانه)

۱۷۰۹ م ۱۱۲۱ ق

محمد خان بلوڅ د هرات صفوی حکمران دقندهار میرویس خان ته په سفارت راغی ،

۱۷۱۰ م ۱۱۲۲ ق

دهرات له خوا صفوی لښکرو پرقندهار حمله وکړه او میرویس خان مات کړل اووئی شړل .

۱۷۱۱ م ۱۱۲۳ ق

(۲۵) زره تنو صفوی لښکرو دخسرو خان ګرجي په مشرۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

قندهار محاصره کدء، مگردمیرویس خان ۱٦ زرو لښکرو دوی تـــول ووژل او خپله آزادی ئی وساتله . (۲۸ رمضان)

حیات سلطان د حـداد د سلطان سدوزی زوی د هرات مشر و .

معزالدین جهاندار شاه د بهادر شاه زوی په دهلی کی پاچا سو .

۱۷۱۲ م ۱۱۲٤ ق

معظم بهادر شاه تر (٥) کالـــو پاچهی وروسته په ډهلی کی مـــړ سو (محرم) عبدالقادر خان ختـك دسعدی گلستان په پښتو ترجمـــه کړیء او نوم ئی گلدسته پر کښیښنو (۲٤) رمضان

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق

حاجی میرویس خان خپل ورور حاجی امکو دډهلی در بار تـــه واستاوه او دډهلی تیموری دولـت دقندهار ملی حکومت د حـــا جی میرویس خان په مشری پـــــه رسمیت وپیژانه .

۱۷۱۳ م ۱۱۲٥ ق حدود

میرمن مسری د قاضی احمدگل ختك لور ژوندی وه چـی دپښتـو فالنامه ئی نظم کړه .

۱۷۱٤ م ۱۱۲٦ ق

رستم خان صفوی حکمران ډیـر لښکر پر قندهار راوستل ، خـــو میرویس خان دوی بیا وشړل .

محمد مظفر د ملا اسماعیل زوی دافضل خان ختك په غوښتنه داعظم کوفی تاریخ له فارسی څخه پـــــه پښتو تر جمه کړء (دپیښور دفتج محمد ختك قلمی نسخه)

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

حاجی میرویس خان دقندهارملی مشر تر ۸ کالو مشر تابه وروسته **وفات او په کو کران کی ښخ سو .** (۲۸ ذی حجه) دده ورور عبدالعزیز ئی پر ځای کښینو ست.

۱۷۱٥ـ۱۷۱٦ م

۱۱۲۷ـ ۱۱۲۹ ق

دعبدالعزیز د ښدالم خـــان زوی اقتدار په قند هار کی .

۱۷۱٥ م ۱۱۲۷ ق

مهین دپښتو شاعر خپل کتـاب تذکره الابرار دعظمت داود زی په غو ښت منظوم کیء.دی‌پښتو غزل هم اری .

۱۷۱٦ م ۱۱۲۸ ق

صدر دوران امیر الامرا بهادرخان دقندهار دشاه حسین هوتك ددربار سپه سالار او دپښتو شاعر دژوند وخـــت .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ق

عبدالعزیز خان د میرو یس خان ورور دقندهار دنارنج‌له مانی څخه **راولوید او مړ سو،یا خلکو ووا ژه (مارچ) او پر ځای ئی شاه محمو د دمیرویس ۱۸کلن زوی پاچا کړیء.**

۱۷۱٦ـ۱۷۲٤م ۱۱۲۹ ـ۱۱۳۷ق

شاه محمود دمیرو یس‌خان زوی له قندهاره تر اصفها نه پاچاو .

۱۷۱٦م ۱۱۲۹ ق

په‌هرات کی دسدوزواوابدالیو ملی **حکومت جوړ سو .**

عبدالله خان بن حیات سلطا ن سدوزی او دده زوی اسدالله خان‌په هرات کی پرعبا سقلی شاملو صفوی

حکمران باندی ورغلل ، اوهرات‌ئی له‌جعفر خان څخه ونـــیویء (۲٦ رمضان)

بابو جان‌بابی‌داته غر اوسیدونکی **دکرم خان زوی دشهبا او گلان قصه په‌قندهارکی په پښتو نظم کړه .**

دمحمد حسن بن‌محمد خراسا نی کیمیاوی پوهاند دشرح المفتا ح فی الصناعه او شرح شذ و ر الـذ هب مؤلف وفات.

۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق

ټول هرات او غوریان او کوسان اومرغاب او بادغیس او غور دهرا ت دسدوزو ترملی حکو مت لانـد ی راغلل.

په‌قند هارکی دهو تکوشا هی‌وه.

محمد شاه دخجسته ا ختر زو ی په‌ډهلی کی پاچا سو (ذیقعده)

محمدحسن دملایحیی‌زوی هرو ی خطاط وفات سو .

دمحمد یونس خیبر ی د پښتو دیوان خاوند شاعر دژوند وخت .

۱۷۱۷ م ۱۱۳۰ ق حدود

ملا پیر محمد هوتك دملا سرور اخوند کند هاری زوی (پیر افغان) **خپل کتاب افضل‌الطرایق په‌پښتو** مثنوی نظم کی اوبل کتاب‌القرا یض فی ردالروافض ئی وکیښی .

۱۷۱۸ م ۱۱۳۱ ق

فرخ سیردعظیم‌الشان زوی‌دډهلی پاچا ووژل سو او رفیع الدرجـات درفیع الشان زوی مړ سو او رفیع الدوله ورورئی پرځای ودرید یء .

۱۷۱۹م۱۱۳۲ ق

ددلا رام په جنگ کی‌اسـدا لله خان سدوزی دشاه محمود هوتك‌په مقابل کی ووژل سو. او دهـرا ت حکومت زمان خان ددولت خـــان سدوزی زوی ته وسپارل سو .

۱۷۱۹ م ۱۱۳۲ق حدود

محمد فاضل بریڅ دقندهار پـه ښبور اوك کی **درو ضهٔ ربا نی کتاب** وکیښی .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق

زمان خان **سدوز ی‌دهرات ملی‌مشر،** صفوی حکمران صفی قلی خان پـه کافر کلا کی مات کـیء او جعفر خان صفوی **بیگلر بیگی ئی ووژه.**

میر زاعبدأ القادر بیدل(متولـد ۱۰٥٤ق) په شاه جهان آباد کـــی وفات او ښخ سو .

۱۷۲۰ م ۱۱۳۳ ق حدود

محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی **زوی په‌قندهار کی د تحفهٔ و ا عظ** پښتو کتاب وکیښی .

۱۷۲۱ م ۱۱۳٤ ق

شاه محمود هوتك له قندهـــاره پرکرمان ورغی او دهغه ځای‌دحاکم لطف علی خان سره ئی روغه‌وکړه. وروسته بیا پـــراصفهان ورغی او دصفوو یانو **پا یتخت‌ئی‌محاصره‌کړیء.**

شاه حسین هوتك د میرویس‌خان زوی په قندهار کی پاچا و.

۱۷۲۲ م ۱۱۳٥ ق

دگناباد په جنگ‌کی د شاه‌محمود هوتك لښکرو صفویان مات کړل . (۸مارچ).

شاه محمود هو تك اصفهان تـر ۸ میاشتی کلابندی وروسته ونیوی‌او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایران پاچا سو، دصفویانو سلطنت ئی ختم کیء (۱۵محرم) شاه حسین صفوی دایران تاج، شاه محمود ته وړاندی کیء (اکتوبر) زمان خان سدوزی دهرات ملی‌مشر وفات سو اوپرځای ئی محمد خان دعبدالله‌خان زوی کښیناست. احمد خان‌ابدالی دزمان‌خان سدوزی زوی دزرغونی‌له نسه په هرات‌یاملتان‌کی‌وزیږیدی .

۱۷۲۲ـ۱۷۳۷م ۱۱۳۵ـ۱۱۵۰ق

شاه حسین دمیر ویس خان زوی دکندهار پا چاو .

۱۷۲۳م ۱۱۳٦ ق

محمد خان سدوزی‌له هراته ولاړ: او مشهدئی څلور میاشتی کلا بند کیء مگر ذوالفقار خان دزمانخان مشر زوی له ښو راوکه راغی اود هرات ملی مشر سو (تر ۱۱٤٤ ق پوری).

داؤد خان هوتك دقادرخان زوی دپښتو شاعر دکندهار په‌کوکران کی وفات سو.

ریدی خان‌مومنددغیاث خان زوی له کندهاره دشاه‌محمودهوتك سره اصفهان ته ولاړ، چی بیرته‌راغی په پښتو ئی محمودنامه نظم کړه . د پښتو شعر دیوان ئی هم درلود.

استا دالعلماءملا یار محمدهوتك دشاه حسین هوتك ددربار ملا د مسایل ارکان‌خمسه کتاب وکیښی .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ق

شاه محمود هوتك په اصفهان کی ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهی وروسته ووژل سو. (۱۲ شعبان) او دده پرځای‌شاه اشرف‌دعبدالعزیز زوی دمیر ویس وراره په اصفهان کی پاچاسو.

۱۷۲۵ ـ۱۷۲۹م ۱۱۳۷ـ۱۱٤۲ ق

شاه اشرف دعبدالعزیز هوتك زوی دایران شهنشاه و.

۱۷۲۵م ۱۱۳۷ ق

عبدالحمیدماشو خیل دشاه‌گدای قصه په پښتو مثنوی منظو مه کړه (۱۲۰۰) بیته.

میر من زینبه دحاجی میر ویس خان لور په کندهار کی‌ژوندی وه، اوپه پښتو ئی دخپل‌ورور شاه محمود ویر نه ویله .

۱۷۲۵م۱۱۳۷ قحدود

دهو تکو دسلطنت په‌وخت کی‌د ایران اداری تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مو لف دتذکرةالملوك په‌کتاب کی دشاه اشرف هوتك په نامه سره را ټول‌کړل (دمینار سکی طبع لندن ۱۹٤۳م)

۱۷۲۵م۱۱۳۸ق

دهرات ملی‌جرگی باخرز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئی رحمان خان دعبدالله خان زوی او هرات‌ئی الله یارخان دعبدالله خان زوی ته وسپارل(تر۱۱٤٤ قپوری)

۱۷۲٦م۱۱۳۹ق

احمد پاشا دبغداد والی پرایران لښکر راوستل، خو شاه اشرف هوتك دوی مات کړل.

شاه اشرف هوتك‌په‌اصفهان کی جامع مسجدجوړکیء چی دملازعفران اویعقوب خان افغان نو شته دمحمد علی مولوی په خط لری.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق

شاه اشرف هوتك عثمانی لښکر وشړل ، اوله عثمانی دولت سره‌ئی

روغه وکړه.

شاه اشرف هوتك افغان په اصفهان کی سکه ووهله.(داصفهان موزیم) شاه حسین‌هوتك دکندهار پاچا له هرات اوفراه څخه تر غزنی اوگومل اوډیره اسماعیل خان او ملتان اودره‌بولان‌پوری پاچهی‌کوله.

ناصر خان دکابل او پیښور او باقرخان دغزنی حکمرانان و.

۱۷۲۷م۱۱٤۰ق حدود

میا عبدالحکیم کاکړ نقشبندی عارف په کندهارکی خپله (مقا له) وکښله ، چی په‌هند کی چاپ سوی هم ده.

نصر الدین خان اندړ دغزنی اوسیدونکی په کندهار کی دنصر به تخلص خپل پښتو دیوان دشاه حسین هوتك په‌دربار کی تر تیب کیء.

۱۷۲۸م۱۱٤۱ ق

الله یار خان سدوزی په تر بت جام او کافرکلاکی دنادر شاه‌افشار سره جنگونه وکړل اونادر پښه زخمی سوه اوبیرته مشهد ته‌ولاړ .

محمد هو تك دداود خان زوی‌د شاه حسین هوتك‌ددر بارمنشی په‌کندهار کی (پټه خزانه) تالیف کړه . دده بل‌تالیف خلاصةالفصاحة دی.

محمد عادل بړیڅ دمحمد فاضل زوی دکند هار په ښوراوك کی محاسن الصلوة په پښتو نظم کیء

۱۷۲۸م۱۱٤۲ ق

دهرات دملیونو مشر تو ب ذوالفقار خان‌ته‌وسپارل سو . (۳ شوال)

۱۷۲۹م ۱۱٤۲ ق

دخلیفه سلطان احمد خان ثا لث له خوا راشد پاشا اصفهان ته‌دشاه اشرف هوتك در بار ته دسفیر په توگه راغی اود شاه اشرف له خوا هم محمد علی خان بلوڅ استا نبول ته سفیر ولیږل سو، اود افغان‌او ترك روابط قائم سول.

۱۷۲۹م۱۱٤۲ق

شاه اشرف هوتك تر ٥ کالو ۷میاشتو سلطنت وروسته دنادر افشار له‌خوا مات سو اود ښوراوك په ژیړ غره کی دابراهیم بلوڅ په لاس ووژل‌سو.(ذی حجه ۲۹ نومبر) پر ایران د پښتو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م۱۱٤۳ق

ذوالفقار خان دهرات ملی مشر داتو زرو لښکرو سره مشهدکلابند کیء (۱۳محرم)

۱۷۳۱م۱۱٤٤ق

الله یار خان له مرو چا ق څخه راغی او دهرات ددفاع کار ئی په لاس کی ونیو (۱۸ صفر) ذوالفقار خان دخپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر یوه کال محا صری وروسته نادرافشار ونیو (۱رمضان) اود هرات دابد لیانو دمشری وخت ختم سو .

۱۷۳۲م۱۱٤٥ق

محمدفهیم دکاکا صاحب لمسی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م۱۱٤٦ق

میا عبدالحکیم کاکړ عارف دشاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حسین هوتك په حکم له کندهاره ویوست سو.

۱۷۳۴م۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره کی دکندهار د شاه حسین ددر بار طبیب اوریاضی دان اوشاعر دگلدسته‌زعفرانی کتاب په طب کی وکیښ.

۱۷۳۵م۱۱۴۸ق

نا در شـــا ه د ا مـــا م قلی افشار زوی دایران پاچا سو.

ملایونس توخی د قندهار د شاه حسین د دربار مدرس د جامـــع فرایض کتاب وکیښی .

عبدالحمید ماشو خیل درکـــن الدین محمد بخاری شرعة‌الاسلام په ۱۵۰۰۰ بیته په پښتو مثنـــوی نظم کیء (۲۶ شوال) .

۱۷۳۶ م ۱۱۴۹ ق

نادر افشار دسیستـــان او هلمنـــد له خوا راغی او شاه حسین هوتك ئی په‌قند ها ر کی کـلا بند کی ء (دذی قعدی اوائل) .

۱۷۳۷ م ۱۱۵۰ ق

نادر افشار قندهار تر یوه کـــال کلابندی وروسته لـــه شاه حسین هوتك څخه ونیوی(دذی حجی‌اوائل) اودهوتکو پا چهی تر (۳۰) کا لو وروسته په قندهار کی ختمه سوه.

نادر شاه افشار دقندهار نـــادر آباد بناکیء اودلته ئی‌سکه ووهله.

سیدال خان دابدال خان نـــاصر زوی افغانی لـــوی سپه سالار او دایران دګرو فاتح اوډپښتو شاعر په کلات کی‌دنادر شاه افشار په‌لاس کښیووت اوړوند کړ سو .

شاه عالم دعلی‌خان زوی دسلطان ملخی توخی وراره د زابل او کلات حکمران و .

تاج خان افغان (ممنون شاعر)په هندکی مړ سو .

دمسری خان مردانی پښتو شاعر دژوند وخت . دی داشعارو دیوان لـــری .

عبدالحمید ماشو خیل دپښتولوی شاعر دپیښور په ماشو خیلو کـــی وفـــات اوښخ سو (ولادت ئی د ۱۱۰۰ (حدود) دپښتو دیوان خاوند او دنیرنگ عشق پښتو مترجم .

سعادت خان د پښتو مثنـــوی کیمیای سعادت‌منظوم کیء.

عبدالرحیم هوتك قندهاری شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین او بخارا کی اوسیدی . دپښتو دیوان لری .

قلند راپریدی د پښتو دیـــوان خاوند په خیبر کی اوسیدی .

۱۷۳۸ م ۱۱۵۱ ق

دنادر افشار له خوا عبدالغنـــی خان الکوزی د هرات مشر سو ، پیر محمد خان هروی دبلوچ حاکـــم او حاجی اسماعیل‌الکوزی داسفزار او اشرف خان غلجی دکلات‌حاکمان سول . نور محمد خـــان علی زی (میرافغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو ، او ذوالفقار خان اواحمد خان ته‌په ما زند را ن کی جا گیر ورکړه سو .

شاه حسین هوتك مازندران تـــه نفی سو او هلته پـــه زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان) دده پاچهی پـــه

قندهار کی ۱۵ کاله وه. نا در شاه دقندهار ښار وران کیء.

نا در افشار غز نی و نیو او د کابل دناصر خان او شـــر زه خان سره ئی جنګ ونښلاوه ، رحیمداد خان د کابل کوتوال ئی کلابند کیء، څوچی دا ښار ئی ونیو بیر ته ئـــی ناصر خان ته‌وسپاره‌او ترهندوکش او بامیانه سیمی ئی فتح کړی .

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ ق

نادر افشار دپیښور له لاری پر لاهور او دهلی حمله و کړ هء او هندوستان ئی ونیوی ء، او د۷ ۸ ملیونو پونډو ثروته سره بیرتـــه کابل ته راغی ، او ترېنګښ اوډیرو پوری ئی ونیول او ددرهٔ بو لا ن له خوا قندهار او هرات ته‌ولاړ .

سید جعفر روهی تدقیق‌التحقیق وکیښی .

مجهربن عیسی داود (اشـــرف العنوان فی معر فة انساب افغا ن) وکیښ‌دبمبئی دملافیروز کتابخانه)

۱۷۴۰ م ۱۱۵۳ ق

نادر شاه افشار دخپلو فتوحاتو جشن په مشهد کی جوړ کیء،دد ه مملکت له سنده تر فراته اولـــه سیحونه تر بلوچو پوری رسیدیء.

میان عبدالحکیم بن سکـــند ر شاه سنتهیا کاکړ دقـــندهـــار د سیمـــی نقشبندی مشهورپیر اودحصن‌الایمان مولف وفات اوپه تهل چو ټیالی‌کی ښـــخ ســـو (ولادت ئـــی ۱۰۷۰ق)

۱۷۴۱م ۱۱۵۴ ق

نادر شاه افشار احمد خــــان ابدالی له مازندرانه را وغوښت‌او دخپلو همرکابو ابـدا لیانـو پـــه مشر تو ب ئی وګو ماره.

۱۷۴۲ م۱۱۵۵ ق

خوشحال خان توخی د علی خان زوی دکلات حکمران و .

حافظ عبدالکبیر در درمجالس او مناجات او معجزاتو ناظم خیل در مجالس په پښتو نظم کی .

۱۷۴۵ م ۱۱۵۸ ق

محمد اکرم هروی خطاط د هرات دسعدیه مدرسی نوشته وکښله .

۱۷۴۷ م ۱۱۶۰ ق

نادر شاه افشار دخبو شان پـــه فتح آباد کی دخپلـــو در بـــاریانـــو له خوا ووژل سو (دیکشنبی شپه ۱۱ جمادی الاخری) احمد خـــــان ابدالی او نور پښتانه د هرات لـــه لاری له مشهده قندهار ته راغلـــل (رجب) د قندهار په شیر سرخ‌کی دپښتنو لو جرګه جوړه‌سوه او پـــه نهمه ورځ ئی آحمد خـــان سدوزی دزمان خان زوی ۲۵ کلن ځوان په افغانی‌سلطنت د احمد شاه درانی‌په نامه انتخاب کیء او دغنمو وږی‌ئی دده په پګړی کی وتومبه (شو ا ل ۱۱۶۰ق اکتو بر).

تیمور شاه په مشهد کښـــــی وزیږیدی ء.

۱۷۴۷ــ۱۷۷۲م۱۱۶۰ــ ۱۱۸۶ ق

داحمد شاه بابا ابدالی دزمان خان سدوزی دسلطنت دوره چی‌پایتخت ئی قند هار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقی خان اخته بیګی ۲٦ کروړه روپۍ دپیښور او کابل ما لیا ت نادر شاه افشار ته وړی ، چې قندهار ته راغلل نو احمد شاه دغه خزانه واخیستله .

احمد شاه غزنی او کابل او پیښور له ناصر خان څخه ونیول .

اشرف خان او الله یار خان دخوشحال خان توخی زامن د کلات اوتوخو سرداران وو ، اواحمدشاه ابدالی منلی وو .

اخوند ګدادپښتو نافع المسلمین ناظم اوددیوان خاوندشاعرژوندی و.

معزالدین ختك خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنوی منظو م کړیء ، دیءدشعردیوان هم لری.

محمد نظام معجز کابلی شاعر په ډهلی کی وفات سو.

۱۷٤۸ م ۱۱٦۱ ق

احمد شاه ددیرش زرو لښکرو سره د کابل او پیښور لـه لاری تراټك او جیلم پوری ونیول . اود لاهور څخه تر۱۳ربیع الاول ۱۱٦۱ق سرهند ته ورسیدی، په سند ه کی ئی میان نورمحمد کلهوړ مپاچا کړیء دده په امر محمد قاسم دعندلیب په نامه یوتوپ په پیښور کی جوړ کړیء.

احمد شاه د محمد شاه ګورګانی زوی په ډهلی کی پاچا سو .

شاه حسام الله پرهند داحمدشاه دلو مړی یر غل «فتح نا مه » پـه فارسی منظومه کړه (دپاریس ملی کتابخانه).

علم خان اپریدی خپل پښتو دیوان ترتیب کی (دهند دټونك کتابخانه)

سردار زاهد خان سدوزی له ۱۱۳۲ق تر ۱۱٦۱ق پوری دملتان حکمران و.

۱۷٤۸ م ۱۱٦۲ ق

لاهور ته داحمد شاه جنګی سفر او دپنجاب دمالیاتوتولونه ومیرمنو معین الملك ته سپارل .

دنور محمد خان علی زی میرافغان او ګد وخان او محبت خان دسیسه او ددوی وژل په قندهار کی .

۱۷٤۹ م ۱۱٦۲ ق

میافقیر الله جلال آبادی بنګـا پوری مرشد له بنګا پوره دحجاز په سفر ولاړ اوپه ۱۲ دجمادی الاولی پهمد ینه کی و .

قاضی نصر الله بار کزی خوانچه زی دارغسان او سیدونکی د احمد شاه له خوا دقندهار قاضی سو ، دخان علوم کورنی دده له پښتنه دی. دده زوی محمد اسماعیل ژلی بیکه او دهغه زوی قاضی محمد سعیدو.

ملامحمدی (املا) دعلاءالد ین زوی دسنګ چارك شاعر او صوفی پـه بخاراکی وفات سـو، دوشنبه ۱۸ ربیع الاول (ولادت ۱۱۰۰ ق).

لقمان خان د ذوالفقار خـان سدوزی زوی د قندهار نائـب الحکومه وفات سو .

۱۷٤۹ م ۱۱٦۳ ق

احمدشاه هرات ونیو او میر زا شاهرخ دنادر شاه لمسی ته ئـی مشهد وسپاره اوپه هرا ت کـی درویش علی خان هزاره مقرر کړیء.

عـابد خان سدوزی مـغدود خیـل

دشاه حسین کـروسی د ملتـان دپښتنو مشر مړ سو .

میا محمدعمربن ابرا هیم دپیښور دڅوکنو اوسیدونکی خپل شمایـل نبوی په پښتو منظوم کړه .

۱۷۵۰ م ۱۱٦٤ ق

احمد شاه قلات ونیو اومیـــر نصیر خان بلوڅ ته ئـی وسپاره .

دهراته پرنشا پوز حمله او نیول او عباسقلی خان ته سپارل .

وزیر شاه ولی خان مرو ـ میمنه اندخود ـ تربد خشانه ونیول .

شاهرخ د نادر شاه افشارلمسی په مشهد کی داحمد شاه په نامـه سکه ووهله :

یافت از الطاف احمد پـاد شاه
شاهرخ برتخت شاهی تکیه گـاه

احمد شاه له زور آباده ملامیرزادملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار په مدرسه کی مدرس کړیء .

دوزیر شاه ولیخان بامیزی په امر شاه نظیر توپ ساز «توپ زمز مه» په لاهور کی داحمد شاه بابا پـه نامه جوړ کړیء .

۱۷۵۱ م ۱۱٦۵ ق

احمد شاه دلاهور جنګی سفـر و کړیء او ښا غا سی عبدالله خا ن کشمیر ونیوی ء.

قلندر خان دهلی ته داحمد شا ه له خوا په سفارت ولاړ او پنجاب ـ سند ـ کشمیر په احمد شاهـی سلطنت کی داخل سوه .

حاجی ملاولی ساکزی قندهـاری ملاباشي و .

محمد علی حزین ایرانی شاعـر «متولد ۱۱۰۳ ق متو فا ۱۱۸۰ ق» په تذکرةالاحـوا ل کـی د پښتنـو په لاس دایران او اصفهان دنیولو احوال په هند کی و کیښی.

کامګارختك دپښتو شاعر وفا ت سو.

۱۷۵۲م۱۱٦٦ق

سر دار خان جهان پو پـلزی د احمد شاه په امر دکابل کـلا ترمیم کړه اولس در وازئی ورکړی.

سید فتح علی حسینی ګـردیـز ی دسید عوض خان زوی مورخ اوشاعر او مو لف په هند کی تذکره ریخته ګویان وکښله (دده وفات ۱۲۲٤ق)

۱۷۵۳ م ۱۱٦۷ ق

احمد شاه سند ته ولاړ اوبیا ئی مشهد محاصره کړیء او نورمحمدخان افغان ئی دشاهرخ میر زا نایب وټاکه اوټول خراسان ئی په هرات پو ر ی و نښلاوه.

میرمنو دلاهور حاکم مړ سـو او احمد شاه دده زوی میر مومن ته لاهور وسپاره.

په ٤ دمحرم ۱۱٦۷ ق احمد شاه سند ته ورسیدی او دښکار پـور ولایت ئی په قندهار پوری وتاړه او محمد مراد یاب خان دنور محمدزوی یی دسر بلند خان په لـقـب دسند پر تخت کښیناوه.

ملامحمد غوث دا خوند تر کمان بن تاج خان زوی چی له کنـدهاره پیښور ته تللی و داحمد شاه له خوا دپیښور لوی قاضی سو دده منطقو پر میر زا باندی حاشیه کښلی اود احمد شاه بابا عر فانی خبری ئی د

شرح الشرح په کتاب کی بیان کړی.
میر زا هادیعشرت داحمد شاهی دربار منشی په پیښور کی یو قصر جوړ کیء چی تاریخ ئی «مسکنعشرت هادی آباد» دی.
دکندهار په دربار کی دسندسفیر گدومل هند وو، اود احمد شاه‌سفیر په سند کی اسماعیل خان پنی و.
دوهم عالمگیر دجهاندارشاه‌ز وی دډهلی پاچا سو.

١٧٥٤م١١٦٨ق

په کندهار کی لو مړی مــوزیم (بیــت الاشــراف) جــو ړ ســو (ربیع الثانی)

١٧٥٥ م ١١٦٩ق

آزاد خان افغان په اصفهان کــی سکه ووهله (داصفهان موزیم).
غلام محی الدین خان افغان په‌هند کی داحمد شاه ابدالی (ظفر نامه)د میرمنو قمر الدین‌خان‌په نامه وکښله (دلاهور پو هنتون خطی نسخه) ملا عبدالرشید دحسین زوی پــه لنگــر کوټ کی پښتومثنوی اودرسی کتاب رشید البیان وکیښ (دفقه احــکام)

ــ١٧٥٦م ١١٧٠ق

دشا هزاده تیمور په امر خصــم افگن توپ په لاهور کی جوړ سواوپه پنجاب کی ٢٠٠کښتی جوړی سوی.
احمد شـــاه دهــلی پــــه ٧ د جمادی الاولی ١١٧٠ق ونیوی دوهم عالمگیر ئیدهغه‌ځای‌پر تخت‌کښیناوه اودهغه وریره ئی شهزاده تیمور ته وغوښته ، نظام الدوله ئی ددهــلی وزیر او نجیب الدوله ئی سپه‌سالار مقرر کیء.
په‌مکه‌کی دافغانی حاجیانو لپا ره سلیمانی کاروانسرای دا حمد شاه په‌امر حاجی عبدالکریم بارکــزی او حاجی محراب‌خان نور زی جوړ کیء (ربیع الاول غره١١٧٠ق)
په‌هرات کی نوی‌کلاوی اوپل‌مالان جوړ سول.
بی‌بی صا حبه بنت کامران دشاه محمود هوتك ماینه په کابل کی‌مړه اوښخه سوه. (سه شنبه ٩ رجــب شنخته ئی په کابل‌کی ده).
واقف بټالوی مشهور شاعر پــه لاهور کی دشهزاده تیمور حضورته راغی.
شاکر خان سدوزی له ١١٦٣ تر ١١٧٠ق دملتان حکمران و.

١٧٥٧م ١١٧١ق

محمود المنشی دابراهیم حسینی زوی داحمد شاه ددربار منشی(تاریخ احمد شاهی) له ١١٦٠ تر ١١٧١ ق پوری وکیښ. (دبرټش موزیم‌اولینن گراد خطی نسخی).

١٧٥٨م١١٧٢ق

یوه خراسانی شاعر چی‌دقاسمی نمسی ودحسین‌خان فراهی‌دخراسان دحاکم په خوا هښت نادرنامه‌په ١٧ زره بیته کی داحمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربیع الاول) (دکراچی موزیم خطی نسخه) په کندهار کی‌د شاه واله(اشرف‌الانهار) جوړه‌سوه.
اختیار خان بامیزی دا حمد شا هی دربار مهر بر دار و.

١٧٥٩م١١٧٣ق

احمد شاه دهند و دتا (٨٠) زره لښکر په شمالی هندکی مات کــړل جمادی الاخری).

١٧٦٠م١١٧٣ ق

شاه عالم ددوهم عالمگیر زوی د ډهلی پاچا سو.
محسن الملك معتمدالد و لـــه یعقوب‌علی‌خان‌بامیزی په ډ هلی کی داحمدشاه‌له‌خوا مقررسو چی‌دانبارله مر هټانو څخه وساتی .
یاقوت خان خواجه سرا دملتا ن صو بدار سو.
سر دار علی محمد خان‌سدوز ی په ملتان کی دپښتنو مشر و.

١٧٦٠م١١٧٤ق

احمد شاه د (٦٠) زرو لښکــرو سره دپانی پت پر ډگر دلسو لــکو مرهټانو اوهندوانو سره‌جنگ وکیء اوپه ٦دجمادی الاخری١١٧٤ ق ئی بری وموند دوه لکه تنه ووژل سوه ٥٠زره آسان او٢ لکه غوایی او٥٠٠ فیلان او ٢٢ زره بندیان ئی ونــیول وروسته ئی‌شاه‌عالم دډهلی پرپاچهی بریښو.
په همدغه کال کی احمــد شاه د کندهار اوسنی‌ښاربنا کیءاوشهزاده تیمورئی دهرات حکمران کیء.
سر دار شجاع‌خان سدوزی‌لومړی پلا تر١١٩٧ق‌پوری‌دملتان حکمران‌و.

١٧٦١م١١٧٥ق

په‌پنجاب کی‌دجیسا سنگه‌شورش اوپه ١١ درجب ١١٧٥ق له دوی‌سره داحمد شاه جنگ اوماتول اوپر دوی بری اوتر ١١٧٧ق پوری په پنجاب کی پاتیدل.
احمد شاه بابایو سفارت چین‌ته واستاوه .
دتاشقر غان (خلم) دښار بنا چی په ١١٦٥ ق نوی شروع سوی وه ، په ١١٧٥ق دشهــــزاده سلیمان او عبدالله خان په‌امر بهرام خان دهغه ځای حاکم تمامه کړه.
ملا شیر محمد هوتك کــندهاری داسرارالعارفین پښتوناظم اودتجوید افغانی لیکوال په کندهار کی وفات سو (ولادت ئی١٠٩٢ق)

١٧٦١م١١٧٥ق حدود

شاه عزت الله مجد دی له کابله یارکند ته تللی وچــی اولاده ئــی هوری وه.

١٧٦٢م١١٧٦ق

حافظ مر غزی دمردان پښتوشاعر احمد شاهی‌شاهنامه په پښتومثنوی نظم کړه.

١٧٦٣م١١٧٧ق

احمد شاه سلطان مصطفی خا ن خلیفه عثمانی ته‌ولیکل چه دی پــه مدینه‌کی یو مسجد جوړول غوا ړی مگر خلیفه جواب‌ورکی‌اووئی نه‌منل. دالیك په دفتر همایون نمبر٣ کــی ساتلی دی (استانبول).
داحمد شاه په‌امر زمان خان‌دلاش کلا په فراه کی‌جوړه کړه.
په‌هرات کی دحسین شاملو باغ جوړسو.معراج الدین‌خټك خپل طبی مثنوی دلیل‌العلیل منظوم کیء .

١٧٦٤م١١٧٨ق

شاه غلام محمد مجد دی‌نقشبندی صوفی په پیښورکی وفات‌او ښــخ سو، دده اولاده په کندهار کی وه.

١٧٦٥م١١٧٩ق

واقف بټالوی مشهور شا عــر کندهار ته راغی .

١٧٦٦م١١٨٠ق حدود

محمدی صا حبزاده دمــیا عمــر خوکنی زوی دپښتو دیوان خاونــد

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر خپل دیوان تر تیب کیء .

استاد احمد علی خان دتوره‌باس باروت ساز زوی له ملتانه کند هار ته راغی او دده زوی پاینده خان په کابل کی دآهنگری‌او باروتو کارخانی جوړی کړی.

قاضی دل محمد افغان په طب‌کی بحرالفوائد تالیف‌کیء ۵۵۸ مخه .

سر دار محمدشجاع خان‌سدوزی دوهمه پلا تر ۱۱۸٦ پوری دملتـــان حکمران و.

۱۷٦۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیرله کند هاره د(٦) زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هـــمد هرات له لاری میمنی ته ورسیدی‌او دبخارا دپاد شاه مراد بی سره ئی دریای آمو سر حد وټاکه.

پیر معظم شاه دپیر محمد فاضل دپیښور دپیر سباك او سیدو نکـی دپښتنو تاریخ(تواریخ رحمت خانی) په پښتو وکیښ(یوه‌مقدمه په‌فارسی اوه مقامات) دا کتا ب په هنـــــد کی دحافظ رحمت خان بړیڅ لپـاره کښل سوی دی ،چی دمو لف ماخذ یوبل پښتو کتاب (تواریخ‌افاغنه)و، چی په ۱۰۳۱ق کښل ســوی و، او مولف‌ئی خواجو ملیزی و. کاظم‌خان شیدا دافضل خان‌ختك زوی چی‌هند ته شړلی سوی و، خپل دپښتـــو دیوان ئی تر تیب کیء.

علی .خان دپیښـــور دشاوخــوا وسیدونکی خپل پښتو دیوان‌بشپړ کیء.

میر غیاث الدین غیاثی دمیـــرك بدخشی زوی‌چی‌دفارسی شعردیوان لری په بدخشان کی‌وفات او پـــه فیض آباد کـــی ښـــخ ســـو (ولادت ۱۱۱۷ق)

۱۷٦۸م۱۱۸۲ق

احمد شاه په سندکی دحیدرآباد ښار بناکیء .

خرقه شریفه له جوز جانه دکابل له‌لاری شاه ولی‌خان‌کندهار ته‌یووړه (یکشنبه ۹ربیع الاول)

وکیل الدوله عبدالله خان‌پوپلزی په‌میدان کی(قلعه‌درانی) ودانه کړه.

۱۷٦۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهدته‌ولاړ او نصیر خان بلوڅ همد ۲۰ زرو بلو څانـــو سره دده ملګری و. هلته‌ئی نصرالله میرزا دشاهرخ زوی دنادر افشا ر لمسی پر تخت کښینا وه او ګوهر شاد دشاهرخ لو رئی تیمورشهزاده ته وغوښتـه په ۸د صفر ۱۱۸٤ ق قندهار ته راور سیدی ء د مجمل التواریخ لیکوال‌وایی چی احمد شاه په دغه سفر کی دری لکه سپاه ا و اوه سوه تو په لرل.

میرز ا محمد هاد ی متخلص په عشرت هروی دهرات منشی با شی او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او ابا سهل ا و ملامسکین په هـــزاره ګـــی لهجــه شعرونه ویلی دی .

دکابل د شاه شهید «ا سحا ق ختلانی» پر هد یره‌ګنبده جوړه‌سوه.

شهزاده داراب‌په‌کابل‌کی حکمران او ملا عبدالله قاضی او ملا شا ه بیګ مفتی و.

دافضل‌خان ختك داشـــر ف‌خان زوی د خو شحال خان لمسی و فات دی دپښتو تاریخ مر صع او پښتو کلیله د منه مو لف دی .

محمد مسعو د پیښو ر ی لو ی نقشبندی صوفی وفات سو(ذیحجه)

۱۷۷۰م ۱۱۸٤ق

حافظ رحمت خان بړیڅ په‌بر یلی کی دپښتنو خلا صه‌الانساب وکیښ (رجب)

حافظ محمد صادق په هند کی‌په فارسی تواریخ رحمت‌خا نی‌و کیښ (اوه مجلسه دلندن موزیم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

دشهزاده تیمور په امر په هرات کی یولوی توپ جوړ سو .

قاضی عبدالر سول‌درانی پوپلزی ته‌چی دعسکر قاضی و دخان با لا ستقلال مر تبه ور کړ ه‌سوه . ارشیخ‌الاسلام سو.

محمد اعظم د خیرالزما ن حسینی دومړ زوی چی مورخ‌او مفسر ووفات سو. د ه دقرا ن تفسیر او معیا ر العلو م لیکلی دی .

اخوندی ملا ګندم علی د هرا ت دخلچان کلی د مشهو رعا رف ۸۵ کلن وفات سو . (ولادت ئی ۱۱۰۰)

۱۷۷۲ م ۱۱۸٦ق

احمد شاه پسله ۲٦کاله سلطنته په‌جمعه ۲۰ رجب۱۱۸۸ ق دقندهار دتوبی په غره کی مړاو په قندها ر کی‌ښخ سو په قند هار کی‌دده زوی شهزاده سلیمان دشاه‌ولی‌خان وزیر په‌سعی پادشاه سو ،خو شهزاد ه تیمور له‌هراته راغی ، او شا ه ولی خان ئی په‌بکوا کی مړکـــیء اوپـــه قندهار کی پادشاه سو .

دشاه ولی خان وزیر سره اعتماد الدوله دوست محمد خان‌او شکرالله خان دده زامن هم ووژل سو ه.

سردار محمد شر یف خان سدو زی تر ۱۱۸۷ ق‌پوری دملتان حکمران‌و.

۱۷۷۲–۱۹۷۲ م۱۱۸٦ – ۱۲۰۷ ق

تیمور شاه شیخ عبداللطیف د دلوی افغانستان پاد شاه و .

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق

شجاع خان سد وز ی د ملتا ن حکمران په بهاولپور کی مړ سو .

تیمو ر شاه شیخ عبد الطیف د وکالت په‌منصب او التفات‌خا ن‌خواجه سرای خز انه‌داراو نور محمد خا ن بابړئی امین الملك او فتح الله خان سدوزی ئی خپل ندیم او میر هزار خان الکو ز ی ئی د خپل قوم په سرداری او قاضی فیض ا لله ئی مدار المهام او ملا عبدا لغفا ر جدید الاسلام ئی ددیوان‌په‌مستو فی ګر ی وټاکل .شاهزاده هما یو ن دقندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرا ت حکمرا نان سول .

نظام الدین عشرت سیا لکو تی «شهنامهٔ احمدی» په فا ر سی نظم کړه داحمد شاه بابا په نا مه .

پیرمحمد کاکړخپل‌کو چنی کتاب «معرفة الافغانی» دشهزاد ه سلیمان بن احمد شاه ابدا لی‌په‌نامه وکیښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸٦ ق حدود

حسن علي یو سفزاده داحمدشاه بابا «کرامت نامه» و کښله «دکابل خطي کتابخانه».محبت خان د حافظ رحمت‌خان بړیخ زوی (اخبار محبت) په هندکي وکیښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تیمور شاه پایتخت له قند ها ره کابل ته تبدیل کيء اوپه‌کابل کـــي دسردار جهانخان‌اودیوانبیګي‌عبدالله خان‌اوقاضي فیض الله خان اومراد خان پو پلزائي او علي رضا خـــان موسوي مستوفي او اخکزو په نامه کوڅې جوړې سو ی.

۱۷۷۴ م ۱۱۸۸ ق

په‌قندهار کې عبدا لخا لق خا ن سدوزی یاغي سو ، خو تیمور شا ه دی‌ونیو ی‌او ړوند ئي‌کيء اوسردار پاینده خان بار کزي ته ئي د سر فرازخان لقب ورکيء .

حافظ رحمت‌خان دشاه عا لم خان بړیخ ز و ی دهند پښتو ن جنګي سردار او مورخ او شاعر د خلاصة الانساب مو لف په‌جنګ کي ووژل سواو دهند په بریلي کي ښخ سو . کودیزی شاعر د جلات‌او محبوباقصه په‌پښتو مثنوي نظم کړه .

۱۷۷۵ م۱۱۸۹ ق

وکیل الدوله دیوان بیګي عبدالله خان پو پلزی په‌کابل کي یوه ما ڼۍ دبالا حصار سره جوړه کړ ه.

وکیل الدوله پر فراه رودپل جو ړ کيء.

سردار فتح‌الله خان سدوزی له ملتانه د تیمور شاه دربار کا بل ته راغيء او دشاهي دربار خاص ندیم سو .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق

تیمور شاه داحمد شاه بابا دقبر ګنبده اوباغ په قند هار کي جو ړ کړه.

میاعمر څو کنی د پښتنو مشهور پیشوااو مو لف وفات اود پیښو ر په څوکنو کي ښخ سو .

استا د محمد یا سین معما ر له قندهاره د تیمور شاه په‌امر کابل ته راغيء ،دکابل دمعما رانو کور نۍ دده او لاده ده .

۱۷۷۶ م۱۱۹۰ ق حدود

محمد نو ر بن محمد حسن بن عبدالحبیب تو خي نور خیلي جا مع السلوك عربي په قندهار کي وکیښ دی دمیا فقیر الله شاګرد د ی .

مسعود ګل پا سني په پښتو یو تاریخي مثنوي نظم کيء (د لــندن موزیم خطي نسخه).

اخوند ملا خدابخش د قند هار او سند ملا باشي و، دی د ملاو لي ساکزی زوی دیء چي‌تر ۱۲۱۶ ق پوري لاژو ند ی‌و .

فیض الله دملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کي دتحقیق التوبه رساله په‌عر بي و کښله .دده بله رساله د منطق مبادی د ی .

۱۷۷۷ م ۱۱۹۱ ق

سر دار جهان خان پو پلزی‌سپه سالار دقندهار په‌دل‌آرام‌کي مسموم

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په قندهار کي ښخ‌سو.

۱۷۷۹ م۱۱۹۳ق

په‌پیښور کي د فیض الله خا ن خلیل او ارسلا خان مو مند بغاو ت اودهغو وژل اود خمکنو کلي چورول اود یاقوت خان خواجه سرای وژل.

دپښتو شاعر بیدل دژوند و خـت داشنغر په اتمانزو‌کي .

دکا بل با لاحصا ر نو ی‌کلاجوړه سوه .

کاشي داو په هندکي دا حمدشاه او مرهټانو د جنګ تار یخ و کیښ (دبر تا نیا موزیم خـطي نسخـه)

کریمداد خان بامیزی داحمدشاهي دربار عرض‌بیګي‌دکشمیرحکمران و. مظفر خان دشجاع‌خان سدوزی زوی تر ۱۲۳۲ق پوری دملتان حکمران و.

نواز خان ختك د خوشحال خا ن کړوسی د پښتو شا عر او خطا ط په‌کابل کي و. دده ژوند تر۱۱۹۷ق پوري یقیني دی.

۱۷۸۰م ۱۱۹۴ ق

خواجه عبد الکریم کشمیر ی‌له‌نادر افشاره تر تیمور شاه پوری وقا یع په «بیان واقع» کتا ب کي و کښل (دلندن دموزیـم خطـي نسخـه)

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

میرزا محمد رفیـع سودا د میرزا محمد شفیع کابلي زوی داردو ژبي مشهور شاعر او ملك‌الشعراء پـه هندکي وفات سو «ولادت ئي ۱۱۲۵ ق‌په ډهلي کي»

ملاعبداللطیف صدرالعلماء وفات سو .

شاه فقیر الله بن عبدالر حمـــن حصار کي جلال آبادی نقشبنـــدی مشهور عالم او روحاني مر شد پـه ښکار پور کي وفات او ښخ ســو (۳صفر) دی داحمدشاه‌ابدالي‌مرشدو. دقطب‌الارشاداومکتوباتواوفتح الجمیل او ډیرو نورو پښتو اوفا ر ســـي اوعربي تالیفاتو خاوند. په‌هند کي‌د عروج وخروج احمد شاه ابدا لـــي کتاب تالیف سو (دما نچستر خطي نسخه) دتیمورشاه په فر مان‌دکروخ دموقوفا تو متو لي تو ب خوا جـه محمدسعیدته‌وسپارل‌سوچي‌د سلطان بابا لاش له اولادی څخه یو عارف‌او شاعر متخلص په (سیـــدا) و، اود شعر دیوان لري.

۱۷۸۱م ۱۱۹۶ ق

تیمور شاه‌ملتان له سکهانو څخه بیا ونیو او هغه ئـي شـجاع خان سدوزی ته وسپاره.

محمد علي انصاری دهدایت الله خان زوی په‌هندکي‌تاریخ احمدشاهي وکیښ . (دبر یټانیاموزیم) پیرمحمد کاکړخېل دپښتو دیوان ترتیب‌کيء.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امین الله خان دمیر زایـــی خان لو ګری زوی دلو ګر په برکي راجان کي وزیږیدی ، مور ئي‌دکمال خان وردګ لور وه.

میر عبدالله دپښتو سواتي‌شاعر دننګرهار او سیدونکي‌دپښتو دیوان (جام محبت) خاوند او صوفي‌وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئي ۱۱۳۰ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال دی.

۱۷۸٤م۱۱۹۹ق

دفارس میر زا محمد کلانتر چی دنادر افشار معا صر او ملگـری و، تر ۱۱۹۹ ق پوری ئی خپلی لید نی وکښلی چی دهو تکو آخرنی حال‌هم لری (دتهران چاپ ۱۳۲۵ش)

قاضی محمد اکبر شاه دقاضـی محمدغوث زوی‌دپیښور لوی قاضی‌و.

محمد شاه خان هزاره دهـــرات بیګلر بیګی (حکمران) و.

محمد خان هزاره دمحمد شاه‌خان زوی دتیمور شاه په‌فر مان‌دباخرز حاکم‌بالاستقلال‌مقرر سو (۸ذی‌حجه)

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان داشرف‌خان تو خی زوی دکلات دسیمی مشر و.

میان محمد عمر دمحمد ابراهیـم زوی دباجوړ دمیا کلی او سیدونکی (دخو کنو میا) مشهور عالم‌اومرشد او مولف وفات‌اودپیښوردخوکنو کلی کی ښخ سو (یکشنبه ١٦ شعبان) ولادت ئی ۱۱۰۰ق. تالیفو نه‌ئی:(۱) معالی شرح‌امالی(۲) تو ضیح‌المعانی پښتو منظوم (۳) دافغا نانو شجره نسب (٤) شمایل نامه په ۱۱٦۳ ق پښتو (۵) مخمس درود شریف به پښتو.

حافظ الپوری خپل پښتو د یوان ترتیب کی‌ء.

مسعود بن عبدالله دآدم خان او درخانی قصه تالیف کړه.

محمد نور بن محـمد حســن بن عبدالحبیب تو خی کندهاری خپـل کتاب جامع السلوك وکیښ (عربی).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ریکا باشی او دده زوی سر فراز خان دکابل د ریکا نـــی مشران اود لښکر منصبداران وو، دریکا قبیله احمد شاه له کردستانه راوستلی وو.

سر دار رحیمدادخان دحاجی‌جمال خان بارکزی زوی دافغانی دربار د سلطنتی اسنادومحافظ اومهر بردارو. دجلال آباد دبهسود اود ښکار پور د ګړی یاسین محمد زی دده له پښته دی.

میرزامحمد هاشم بهشتی‌داحمد شاه بابا اوتیمورشاه دحضو ر منشـــی (نګارستان سلطانی) وکیښ چـــی سیاسی او ادبی معلو مات لری.

یـوه نامعلـو م مـولـف پښتـــو تـذ کـــر ة الـــــمـلـــو ك د سدوزو په تا ریخ کی و کیښـــــ (درا ورتی خطی نسخه)

محمد جعفر شاملو خراسانی چی داحمد شاه سره دپانی پت په جنګ کی ملګری‌و، په‌هندکی منازل‌الفتوح ددی جنګ پراحوال‌وکیښ (دبرتانیا موزیم خطی نسخه)

۱۷۸٦م ۱۲۰۱ ق

مدد خان دتیمور شاه له خواځخه په سندکی دتالپورانو سرو کو تهلی اوبیائی میر فتح خان دسندحکمران کی‌ء . ملاحسن‌ساکزی‌دکندهاردتلکان پښتو اوفارسی شاعر او عارف‌خپل فارسی‌دیوان‌تکمیل‌کی (تحفة‌المدایح)

دکابل په بالا حصار کی دو کیـــل الدو له عبدالله خان پو پلزی په امر یوه خا نقاه جوړه سوه (پنجشنبـــه (۱) جمادی الاخری).

وکیل الدو له عبدالله خان پوپلزی دعلی خان قند هاری زوی چی‌شاعر، اداره چی، او لښکری لوی وزیرو ، په غـزنی کـــی وفات او ښخ ســـو (دو شنبه ۲۲ذی قعده).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

دعلیم الله بن عتیق الله بن فضل‌الله باخی حنفی صو فی او فقیـــــه او دزبدة الروایات دمؤ لف وفات . (ولادت ئی ۱۱۰۹ق)

۱۷۸۸م ۱۲۰۳ق

په کشمیر کی دآزاد خان‌تیمورښت اودهغه آرامو لدغه وقایع په«جنګ نامه آزاد خان »کی‌په فارسی منظوم سوی دی .

دتیمور شاه په فر مان شهد اد خان پو پلزی دننګر هار مستأ جر او حا کم دجلال آباد کلا جو ړه‌کړه.

میر هو تك خان افغان پو پـلز ی دخپلو فار سی اشـعا رو کلـیا ت تر تیب‌کیء (۱٤) زره بیته.

۱۷۸۹ م ۱۲۰٤ ق

دبخـارا شـاه مـــراد معـصو م مرو و نیو له، او تیمور شاه در یای آمو دده سره سر حد و ټا که. تیمور شاه په‌کابل کی یولوی قصر جوړ کیء .

۱۷۹۰ م ۱۲۰۵ ق

مولوی محمد عمر ساکزی دپښتو تجوید مؤلف په قند هار کی و فات سو .

۱۷۹۱م ۱۲۰٦ق

دشاهزاده محمود د هـــرات دحکمران په امر خان علوم ا قضی القضاة احمد خان دهرات جا مع بیا ودانه‌کړه .

سید ابو الحسن عنوان د جر م بـــد خشان شا عـر ووژل ســو (ولادت ئی ۱۱۲۳ق)

۱۷۹۲م ۱۲۰٦ق

اسدالله خان نـورزی پـه دهلی کی دتیمور شاه سفیر او غلام احمد خان‌ئی و قایع نګارو. دهند له‌خوا وجیه الدین سفیر کابل ته را غیء چی تیمور شاه وجیه الدو له لقب ور کی ء .

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

تیمورشاه تر (۲۲) کلـو سلطنت ورو سته (٤٦) کلن په کابل کی په یکشنبه ۷ شوال و فات او ښخ‌سو ولادت ئی ۱۱٦۰ق پر ځای یی دده زوی شاه زمان پادشاه سواود کابل پر تخت کښینو ست .

۱۷۹۲ ـ۱۸۰۰م ۱۲۰۷ـ۱۲۱۵ق

زمانشاه دتیمور شاه زو ی دلوی افغا نستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ ق

رکن الدولـه نـواب مظفر خـان سدوزی او امین الدو له ســـر دا ر محمد خان دیار محمد خان سدو زی زوی کابل ته راغلل ،او دواړه ببرته دملتان او کچړی حکمرا نان سو ل.

نواب مستجاب خان برېخ په‌هند کی ګلستان ر حمت و کیښ .

سید انور شاه دتیرا په کلایه‌کی دپښتو دیوان تر تیب کیء.

قنبرعلی خان اور کزی د پښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوان خا وند شا عر په پیښوركی مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب).

میر زا محمد خلیل مر عشی په مجمع التوا ریخ کی دهو تکوفتوحات په ایران کی بیان کړه (د تهران چاپ ۱۳۲۸ ش)

شاه زمان حافظ شیر محمد خان

دشاه ولیخان و زیر زوی ته دمختار الدوله اشرف الو زراء لقب ورکیء او قاضی القضات مدارالمهام فیض‌الله دولت شاهی‌ئی بندی کیء (شوال)

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ ق

دشوال په‌اومه تیمور شاه پسله ۲۲ کاله سلطنته په‌کابل کی‌مړاوښخ سو اوشهزاده زمان په کابل کی پر تخت کښینوست .

شهزاده همایو ن چی دقلا ت ، نصیر خان بلوڅ‌ئی پناه وروړی وه، دغه خان‌ئی شفا عت نامه دشاه‌زمان حضور ته را و لیږ له .

۱۷۹٤ م ۱۲۰۸ ق

دکابل شاهی باغ اود لکشا قصر له‌بالا حصار سره جوړ سو ه.

شاه زمان دسکها نو ددفع لپاره پیښور ته و لاړ، خو بیرته قندهارته را و گر زید او خپل ورور هما یون ئی په‌لهیه‌کی ونیواو دحسن قزلباش په لاس ئی ړوند کیء ، بلخ یی هم بیا ونیو. دانگریزانو دوه تنه استاځی کابل ته راغله، چه‌یو ئی سیدغلام محمد خان نومیدی ء .

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قاسم علی افر یدی خپل پښتو دیوان په هنـد کی تر تیب کیء (۲۰ ربیع‌الاول ۱٦ اکتوبر)

۱۷۹۵ م ۱۲۰۹ ق

محمد علی خان انصاری په‌هندکی (بحر مواج) ددر نو د عصر پراحوال باندی تالیف کیء (دلنډن موزیم).

ملا سعد الله خروټی قندهار ی‌چی

پر جلالین او مو لوی عبدالغفور ئی حا شیی لیکلی دی و فات سو.

دزمان شاه له خوا خـخه شا ه غفران لله مجددی بخا را او خوقندته په سفارت ولاړ.

۱۷۹۵م۱۲۱۰ ق

دکابل دچهل ستو نقصر په هند کی دشاه زمان لپاره جوړ سو.

په‌حسن ابدال کی شاه زمـا ن دسکها نو سره و جنگید، او لاهور ئی بیا و نیو .

رحمت داوی قندهاری شـا عر ، دلیلی مجنون قصه په پښتودسردار عبدالله الکو زی دکشمیر دوا لی اود شاه زمان سدو زی په نامه نظم‌کړه، دی پښتو دیوان هم لری.

آقا محمد خان قا جار پر مشهد تعرض و کی ء او شا هرخ‌ئی بندی کیء دده زوی نادر میر زا دهرا ت له‌لاری شاه زمان ته پناه را و ړه.

قا جاری پاچامحمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را وا ستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر گدو خان درانی ایران ته و لیږ لی ء .

ړوند شهزاده هما یـو ن ... پـل کی بندی ؤ.

۱۷۹۵ م ۱۲۱۰ ق

قا ضی مـحـمد حسین خان‌مـلا

پیښوری دمیرزاهددمنطق پر حاشیه بله حا شیه و لیکله.

گل محمد دهلمـند دمـا لگیـر او سیدو نکی پښتو شا عر خپل پښتو دیو ن بشپړ کیء.

حاجـی در و یش بهـا در خا ن صو فی او شا عر د حا جی جما ل خان بارکزی زوی په قند هار کی ژونـدیؤ (دمحـمد ر حیم خا ن امین الملك او محمـد اکر م خان امین الملك پلار) .

شیخ الا سلام میر خیر ا لد ین دشاه زمان ددربار ملا او قا ضی ـ القضات ؤ .

۱۷۹٦م ۱۲۱۱ ق

دډهلی سفیر سید محمود خا ن کابل ته راغیء اوشاه زمان دډهلی دمیر زا محمد اکـبر د ولیعهـدی تصدیق وکیء.

شاه زمان دجیلم اوسند دوابی ته احمد خان بار کزی او درا و ی ا و چناب ناوی ته حسن خان قز لبا ش حا کمان مقرر کړل. محمد خان‌توخی او بو ستان خان اونورالله خان ختك د۷زرو سپرو او سلو ز نـبور کو اوخاورو تو پوسره ددغو دووولایاتو دسر حداتو سا تنی ته و گو ما رل سوه.

شهزاده قیصر دهـرات نائب ـ الحکو مـه او سـر دار احمد خان نورزی اوسردار زمان خان بامیز ی دهرات دانبکر مشران او مشکـی خان خوجه سراد ضراب خانی ا و باروت سازی مشر او قلیچ خا ن تیموری دهرات قلعه بیگی سو.

شیر محمد خان با میزی نا درمیرزا افشار بوت اود افغا نستان پـه حمایت‌ئی د مشهد پر تخت‌کښیناوه.

هارون خان دحاجی جـمال خا ن محمدزی زوی دفارسی‌ژبی خورابنه شاعر په‌گریشن او قندهار او کابل اوهندکی ژوندیو،دده دشعر دیوان هم سته .

۱۷۹۷م۱۲۱۲ق

شاه‌زمان سدوزی د جنوری پـه اوله لاهور ته ولاړ، اوپه ۱٦ ما رچ بیرته کابل‌ته راغی ء.

دهند درامپور نواب غلام محمـد خان دفیض لله خان رو هیله ز و ی کابل ته راغیء اود شاه زمان‌څخه‌ئی کومك و غوښت، چـی دده و لایت بیر ته ور و نیسی . (رجب)

پـه دی کال شاهـزاده سلطا ن منصور دکابل حاکم، او جان نثا ر خان امیر الا مراء قوللر اقاسی ئی مختار کار ؤ. حسن خان تو پساز په کابل کی دشاه زمان په امـر دزبر زنگ توپ جوړ کړی ء.

د کابل په بالا حصار کی بنگله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م۱۲۱۲ق

په هرات کی شهزاده محمودیاغی سـو، او شاه زما ن ور غـی، هرات‌ئی و نیـوی‌ء، او شهـزاده قیصرئـی دهرات حـکمران کیء (۱٤ اکتوبر) محمود، کا مـران او فیروز الدین سدو زی شاهزادگا نو تهران ته فتح علی شاه ته پناه‌یووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفیر تهران دشاه زمان په امـر سر دا ر ته واستاوه، چی قـاجـاری پا چا ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزی شا هزادګان دشاه ز ما ن پرخلاف ونه لمسوی.

شاه زمان له هراته کابل ته ر ا ستون سو او لاهور ته رهی ســـو (دسمبر).

زمان شاه له خرا ساته ۱۲ ز ره ګوره نا قلین دکا بل سیمو ته را وکو چول.

مظفر خان رکن الدو له د شجاع خان سدوزی زوی دتیمور شاه لــه خواد ملتان ناظم سو .

رنجیت سنګه د شاه زما ن‌په فرمان دپنجاب حکمران سو، او د مهاړا جه لقب ور کړ سو .

شاه زمان خپل ۱۵کلن زو ی شجاع الملك دپیښور حکمر ان‌کیء.

شاه صفی‌الله صفی‌مجددی شاعر او صوفی د یمن په حدیده کی وفات او ښخ‌سو، دی دشعر دیوان لری ا و څلور کتابونه ئــی په تصوف کی کښلی دی . (دلا دت ئــی ۱۱۵٦ ق)

میر عزت الله له اټکه خپل سفر د یار کند، پــر خوا ، بلــخ ، بامیان، کابل، پیښوراوبخاراله‌لاری شروکیء (۲۷ رجب) ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په‌حکم خپله سفر نامــه هم وکښله ، چی یوه برخه ئی پــه ۱۸۲۵ م له کلکتی څخه چاپ سوه .

شیخ رحم علــی هندی د ایسټ انډ یا کمپنی په امر راغی ، او (بیان حالات منازل کابل ازبلدهٔ شاه‌جهان آباد) ئی وکیښن .

۱۷۹۸ م ۱۲۱۳ ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلی لپاره قند هار ته ولاړ (٦ جولایی)

د شاه زمان د وژلــو دسیسه چی د میان غلام محمد هندی په لمسون دده په‌کوټه‌کی په‌کندهار کی جوړ

سوی کشف‌سوه‌او۱۳ تنه‌سرداران‌چی‌پ دسیسه‌کی‌ئی‌لاس درلود،دشاه زما په مخ کی ووژل سوه ، چی سردا پاینده خان بار کزی هم و ، مګر دد زوی فتح خان ایران ته وتښتید ، ا هلته شهزاده محمود ته‌ورغیء .غلا محمد درویش هم‌هند ته وتښتیدی خو پرلاری ونیول سو او ووژل س (۱۳رمضان).

علامه حبیب‌الله قند هاری محــق دمولوی فیض الله موسی خیل زو په قندهار کی وزیږید .

د افغانستان صادرات ایران د کاله څاور ملیونه روپی وی ، او ایرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپــ رسیدل .

شاه زمان د هند د بیانیولو لپا دیولك عسکر سره پیښور ته ورسی (۲۵) اکتوبر .

انګریزانو د هند د دفاع لپاره دایرا په‌دربار کی دافغانستان پر خــلا ف فعالیت شروع کــیء چی قا جاری حکومت پر هرات حمله وکی ، او د شاه زمــان تــوجه د هنــد له خــوا راوګرزوی .

امام الدیــن حسینی چشتی پــه هندکی تاریخ حسین شاهی‌دسدو زو پراحوال اوشاه زمان باندی وکیښن. و کیښن

معتمد الد وله رحمت الله خــان سدوزی دشاه زمان په فرمان وزیر اعظم سو ، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو ، چی د ایران صدر اعظم حاجی ابراهیم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلی .

د شاه زمان د سلطنت رجال :

رحمت الله خان سدوزی صدراعظم معتمد الد وله .

مختار الد وله حافظ شیر محمدخان وزیر او د درانو سردار .

امین الملك نور محمد خان بابړ مهتمم دیوان مالیات .

میرزا علــی رضا خان قــزلباش مستوفی دیوان اعلی .

میرزا میر ابراهیم‌موسوی مشرف .

میر محمــد علــی خان مــوسوی کفــایت خان منشی .

میر احمد خــان موسوی منشی

میرزا شریف خان قزلباش منشی باشی.

میر هوتك خان پوپلزی دا روغه دفتر او هر کاره باشی .

التفات‌خان اویوسف‌خان خواجه‌سرا.

د شاه زمان کار داران :

۱ـعبدالله خان مخلص الد ولــه پوپلزی د کشمیر حکمران په ٤۰ لکه روپی اجاره چی‌فقط ۷لکه‌ئی خزانی ته رسیدی نقدی یا تحــفه .

۲ـ مظفرخان صفدرجنګ سدوزی د ملتان حکمران دری لکه روپی .

۳ ـ عبد الرحیم خان هــوتك د ډیرو اجاره دار په نه لکه روپی .

٤ ـ میر فتح علی خان تالپور د سند میر شپږ زره لښکر .

۵ـ دقلات‌بلوڅان‌خانان نصیرخان او محمودخان شپږزره سپا ره.

٦ ـزر داد خان پوپلزی د پیښور حکمران په اوه لکه روپی اجاره .

۷ ـ عبد الله جان نثار خان د کابل حکمران .

۸ ـ امین الــد ولــه محمد خــان سدوزی د لهیه حکمــران .

۹ ـ شهــزاده قیصر د هــرات حکمران .

۱۰ـ شهزاده حیدر دقندهار حکمران .

۱۱ ـ په شمالی ولایاتــو کــی محلی میران .

۱۲ـا حمــــدخا ن با رکــــز ی شا هنچی باشی دجیلم حکمرا ن .

۱۳ـ نــــواب جمال خان دقصور حکمران .

۱٤ـ ملك محمد عظیم خان دکا لا باغ حکمران .

۱۵ـ امیر ګونه‌خان زعفران لږد خبوشان حکمران

۱٦ـ ابراهیم خان شادلو افشار داسفراین حکمران .

۱۷ـ ابراهیم خان کرد داسفزار حکمران .

۱۸ـ عباسقلی خان بیات اوجعفر خان بیات دنشاپور حکمران .

۱۹ـ جلال خان پوپلزی د کابل مستوفی .

په‌دی دول دشاه زمان مملکت له لاهوره او کشمیر ه‌او سنده تــــر نشاپوره‌و، چی‌جنوبی‌خواته‌ئی‌بحیره عرب و.

دشاه زمان عسکر :

۱۲ زره غلامان مغول اوقزلباش.

۱۲ زره سپاره همرکــا بــه چی امین‌الملك ئی مشرو .

۳۰ زره قندهاری سپاره .

۳۰ زره پیاده .

۱۵ زره‌سپاره‌په سند اوملتان‌کی.

په جنګی سفرو کی ګــرده سل زره سپاره .

۱۷۹۹ م ۱۲۱٤ ق

دشهزاده محمود اووزیر فتح‌خان خطر له‌ایرانه ډیر سو ، شاه زمان خپل ورور شجاع الملك په پیښور کی پریښو ، کابل اوقندهارته‌راغی

(۳۰ جنوری) .

هارون خان دحاجی جمال خان بارکزی زوی ددری تکړه شاعر د گرشك حکمرانؤ .

۱۸۰۰ م ۱۲۱۵ ق

د توره باس خان ابدالی افغانی سفیر ترمذاکراتو وروسته فتحعلی شاه قاجار دشاه زمان په نامه یو خط وکیښ اوخراسان یی خپلهپدری موروثه وبلله، مگر شاهزمان پخپل جوابی فرمان (۱۸ جمادی ا لاخری ۱۲۱۵ ق) کی ورته وکښل، چیکه پرافغانی حدودو تجاوز وسی،جواب بهیی پهتوره درکړه سی .

حضرت شاه دمردان اوسیدونکی پښتو شاعر خپل دیوان ترتیبکیء.

مدرس فیض الله اخوند زاده داشنغر او سیدونکی دپښتو ذخیرةالقراء کتاب وکیښ. (رمضان)

۱۸۰۱ م ۱۲۱٦ ق

جان ملکم دانگریز سفیر پهتهران کی لهفتح علی شاه سره معاهده وکړه، چیکهد افغانستان پاچاپرهند حمله وکی، نوبه دقاجاریانو لښکرپر افغانستان باندی راځی .

شهزاده محمود او وزیرفتحخان لهایرانه راغلل اوقندهار یی ونیویء شاهزمان له کابله ورغی او سردار احمدخان نورزی دشاهزماند ۳۰زرو لښکرو سره وزیر فتحخان ته اوړواؤ ستل اوشاهزمان مات سو،له تازی رباطه. کابلته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی تهپه قندهار کی دایران دقاجاری پاچا د تبریك مکتوب ورسیدیء او انگریز انو د هندو ستان دنیولو رقیب شاهزمان پهدی چم هیسته کی ء.

شاه زمان لهبالا حصاره دننگرهار پرخوا رهی سو او شاه محمود په بالاحصارکی پاچا اوسردار فتح خان شاهدوست یيوزیر سو(دربیع الاول اوائل) .

شاه زمان ونیول سو او ړوند کړ سو، وزیراعظم سردار رحمتالله خان بامیزی او وروریی سردارخان اومحمد زمان بامیزی پهبالاحصارکی ووژل سوه .

دوزیر فتحخان په فرمان ملامحمد علی قزلباش دکابل دمرادخانی ــ خیابانــ وزیرآباد دامامیانو په قضا مقررسو. (شعبان)

دشاه محمود سدوزی په فرمان نائب امینالله لوگری دلوگر او بتخاك خان سو، چی لقب یی (امینالدوله او نائبالسلطنه) و .

شجاع الملك دشاه زمان سکه ورور دپیښور له خوا حمله وکړه، ،داشپان پهجنگ کی مات سو او بیرته خیبر ته و لاړ .

دوزیر فتحخانفرمان دفتحاللهخان امین الملك پهنامه صادر سو، چی دامین الله خان برهکیلوگری لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر د یء (۱۹ صفر ۱٦ق) .

۱۸۰۲ م ۱۲۱۷ ق

شهزاده کامران دخپل پلار شاه محمود له خوا دقندهار نائب الحکومه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود

میرهوتك خان (افغان) دزمان خان پوپلزی زوی خپل دفارسی شعر دیوان ترتیب کیء .

غلجی قبایل شاه محمود ته وسوریدل اووزیر فتحخان دلسوزرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او شپږزره تنهئی مړه کړه.

غلجیان چی شاه محمود ته یاغی سویؤ په سجاوند کی مات سول، ورد دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن یيپه توپ کيوالوزول سوه،په کابل کی دمختار الدوله شیر محمد خان بنوربنت .

۱۸۰۳ م ۱۲۱۹ ق

په کابل کی دشیعه اوسنی جنگ ونښتاوخلکوبلوا وکړه، شاهمحمود ونیول سو، اوشاه شجاعپادشاه سو بالاحصارتهراغی(۱۳جولایی)او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. ړانده شاهزمان نه پریښو چی دشاهمحمود سترگی ړندی سی، دی یی په بالا حصار کی بندی کیء ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړی دوره تر ۱۲۲۵ق پوریوه .

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ مامورین مقرر کړل .

مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر .

شهزاده حیدر دشاه زمان زوی دقندهار نائبالحکومه .

گلستان خان اخکزی مستو فی الممالك .

محمد اکرمخانپوپلزیامینالممالك گلمحمد خان پوپلزینظام الملك جلالخان پوپلزی د کابل مستوفی فتحالله خان شاهی مهر بردار .
شیردل خان درانی دکابلحاکم.

میر هوتك خان پوپلزی د شاهی دفتر مهتمم اودا روغه .

میرزا علی عسکر منشی .

ابوالحسن خان خزانه دار .

شیخ الاسلام محمد یوسف دقندهار لوی قاضی.

حاجی رسول خان هوتك شاهعام خیل غلجی (دمیرویسخانله کورنیـ څخه) پهکابلکی اوسیدی .

۱۸۰٤ م ۱۲۱۹ ق

شاهشجاعد ۳۰ زرو لښکروسره کشمیر او پنجاب ته ولاړ اوسندیی بیاونیو، دکامران او قیصر مخالفت لهشاه شجاع سره جاری ؤ.

۱۸۰۵ م ۱۲۲۰ ق حدود

قاضی محمد اکبر خان ملادقاضی محمدغوث زوی په پیښورکی دمحمد زاهد بن محمد اسلم پرتعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات دعلامه جلالدوانی پرشرح تهذیب باندی دی .

قاجار یانو بیا د انگریزانو په لمسون پرهرات حمله وکړه خونهکام ولاړل .

۱۸۰٦ م ۱۲۲۰ ق

نوابمحبتخان دحافظ رحمتخان بړیڅ زوی ریاض المحبت د پښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

میان محمدی صاحبزاده د میان عمر څوکنی زوی دپښتو دیوان خاوند .شاعر وفات اود پیښور په څوکنو کی ښخ سو .

آثاریی ریاحین الصلوه ۱۱۹۰ق
مقاصد الفقه ۱۲۰۲ ق
د پښتو شعر دیوان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۰۶م۱۲۲۱ ق

نواب محبت خان برېخ د رياض المحبه په نامه د پښتو گرامر په هندکي وکيښې .

دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلی کی پر تخت ناست و تر ۱۲۵۳ ق پوری .

۱۸۰۷ م ۱۲۲۲ ق

عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان الکوزی زوی د کشمير حکمران هلته وفات سو ، او پر ځای ئی د شاه شجاع له خوا عطا محمد خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله زوی مقرر سو .

دوهم الکسندر د روس پاچا او نا پليون په تيلسيت کی د هند د گډ يرغل نقشه د ايران له خوا وټړله .

د هرات مشهور صوفی اسلام کروخی د قاجار یانو سره د شکيبان په جنگ کی شهيد او په کروخ کی ښخ سو (ولادت ئی د ميمنی په هبرك کی ۱۱۳۸ ق) .

ميرزا سنگ محمد بدخشی

۱۸۰۹ م ۱۲۲۳ ق .

د بدخشان د اميرانو تاريخ دی .

مصطفی د محمد ابراهيم هروی زوی (مخلص) د خپل پير شيخ سعدالدين انصاری شرح حال «نشأة القدس» په کا بل کی وکيښ.

سيد محمود الموسوی د افغانی څلورو قبيلو احوال او شجری ترتيب کړی د (چهار قبيله افغان) په نامه (د برتانيا موزيم خطی نسخه).

عبدالرحمن عارض بدخشی شاعر وفات سو .

۱۸۰۹ م ۱۲۲٤ ق

شاه شجاع د کابل له بالاحصاره پيښور ته ولاړ او ملاعاشق شنواری ئی چی شاه زمان ئی شاه محمود ته په لاس ورکړی و، په توپ کی والو زاوه او د کوه نور غمی ئی واخيست .

په پيښور کی د انگريز ايلچی ايلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ايران د حملی پر خلاف وکړه ، چی په ۱۷ جون ۱۸۰۹ م لارډ منټو د هند ويسرای تصديق کړه .

مير مجتبی الفت د مير مرتضی کابلی زوی د دری شعر ديوان خاوند په کابل کی وزير يدیء.

امين الملك وزير اکرم خان د حاجی درويش خان محمدزی زوی او عبد الغفور خان پوپلزی د نملی په جنگ کی ووژل سوه .

۱۷٤۹ـ ۱۸۰۹م ۱۱٦۳ـ ۱۲۲٤ ق

د پيښور د سيمو ماليات د افغانستان د سدوزو حکومت ته (۵۵۰ر ۷۵۹) روپی وی هره روپی ۱۰ شاهی. ملاوليداد کاکړ په قندهار کی د عين العلم ترجمه په پښتو مثنوی وکړه .

۱۸۱۰ م ۱۲۲۵ ق

شيخ سعد الدين احمد انصاری د عبد الغفار زوی مشهور مجذوب صوفی او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده يحيی کی ښخ سو،

سو (ولادت ئی رمضان ۱۱٤۰ ق) دده منثور او منظوم آثار تر ٤۳ پوری رسيږی .

شاه شجاع پيښور ته ولاړ او وزير فتح خان د شهزاده قيصر په ملگری له قندهاره راغی ، او شاه شجاع هم له پيښوره را وگرزيد او په ده مزنگ کی ئی شهزاده او وزير فتح خان مات کړل ، او دوی بير ته قند هار ته ولاړل .

مير واعظ سيد احمد د کابل د ښار پيش امام په کابل کی ووژل سو (داگست اوايل د جمادی الاولی اواخر) اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شير محمد خان او حاجی ميراحمد خان د شاه ولی خان باميزی وزير اعظم زا من په پيښور کی و وژل سوه.

۱۸۱۱ م ۱۲۲۵ ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزير فتح خا ن په مرسته ئی شاه شجاع د قندهار په جکان کی مات کی او هغه ملتان ته ولاړ ، خو شاه محمود کابل ته راغی بيا په بالا حصار کی پاچاسو.

شهزاده عباس د تيمور شامزوی له بند څخه وتښتيد او په کوهدامن کی ئی د پاچهی اعلان وکیء.

ملا يوسف عطار متخلص په مقتول دغه واقعی په فارسی مثنوی نظم کړی .

۱۸۱۲ م ۱۲۲٦ ق

شاه محمود او وزير فتح خان د کشمير د نيولو لپاره پيښور ته ولاړل ، شهزاده عباس د سيد اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگری کابل ونيویء . خو سردار دوست محمد خان له پيښوره را غی او بالاحصار ئی ونيو ، او سيد اشرف او سيد عطائی د پيل تر گونو لاندی کړه .

په پيښور کی سخته وچکالی وه.

مور کرافت انگريز د روس او شمال غربی هند پر تجارت خپل راپور ترتيب کیء (د هند آرشيف)

ابراهيم خان جمشيدی د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاری هروی لمسيانو) هديره جوړه کړه چی ډېر ليك لری.

۱۸۱۲ م ۱۲۲۷ ق

وزير فتح خان له عطا محمد خان باميزی بن شير محمد خان مختار الدوله څخه کشمير ونيویء او سردار محمدعظيم خان ته ئی وسپاره.

امير محمد انصاری د ميرمحمد زوی په کلکته کی د سعدی گلستان په پښتو ترجمه کیء (د لندن موزيم خطی نسخه) .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۸ ق

انگريزانو چی مير عزت الله هندی يارکند او بخاراته ليږلی و ، له بلخ او کابله بيرته هند ته ولاړ (ذی حجه) دده سفر نامه په ۱۸۲۵ م په کلکته کی چاپ سوه ، چی اصل ئی په انډيا آفيس لندن کی دیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاضی عبدالکریم د قاضی دادالله زوی د قاضی محمد غوث لمسی په پیښور کی نصاب‌التوحید وکیښ .

مسعود گل د قاضی عبدالرحمن پیښوری محتسب زوی د سردار محمد عظیم خان په‌نامه خپل فارسی کتاب ((عجائب الاخبار)) وکیښ ٤٦٧ مخه (د پیښور موزیم خطی نسخه) .

نواب الله یار خان بړیځ دحافظ رحمت خان زوی پښتو عجائب اللغات په هندکی تألیف کیء .

۱۸۱۳ م ۱۲۲۹ ق

حاجی رحمت الله خان د حاجی دریا خان پوپلزی زوی د کوهدامن او سیدونکی وزیر او سردار وفات او هوری ښخ سو. (۱۷ شعبان).

۱۸۱٤ م ۱۲۳۰ ق

وزیر فتح خان بیا سند او کشمیر ونیول ، سکهان ئی په اټك کی مات کړل او کشمیر ئی سردار محمد عظیم خان ته‌وسپاره.

میا نعیم متی زی د قند هارپه ناکودك کی خپل پښتو دیوان بشپړ کیء (۱٦ ربیع الثانی)

قاسم علی اپریدی په هند کی دخپلو‌پښتو‌اشعارو کلیات ترتیب‌کی. (د پیښور اسلامیه کالج خطی نسخه)

شهزاده فیروز الدین د تیمور شاه زوی په هرات کی مشر و .

۱۸۱۵ م ۱۲۳۱ ق

آغا اسمعیل شاه د سند د میرانو له خوا د سفیر په توگه پیښور ته د شاه محمود سدوزی در بار ته راغیء .

۱۸۱٦ م ۱۲۳۲ ق

قاجاریانو بیا هرات محاصره کیء خو هراتیانو له هغه ځایه وشړل‌او وزیر فتح خان هرات ته راغیء .

عایشهٔ درانی د یعقوب علی خان بارکزی لور خپل فارسی دیوان په کابل کی ترتیب کیء (۱٦ رجب ۳۲ ق) .

میر عبدالکریم ندیم بن‌اسماعیل بخاری افغانی (احوال خوانین‌افغان و کابل و بخارا و خو قند) په فارسی وکیښ چی تراحمد شاهی جلوس وروسته د افغانستان تاریخ لری .

۱۸۱۷ م ۱۲۳۳ ق

وزیر فتح خا ن تر کهسانه مخکی په هرات پوری بیاونښلولی (ذی حجه) .

ملا احمد بن اسماعیل الکوزی قند هاری لوی قاضی او محقق په قند هار کی وفات سو (٦ ربیع الثانی) .

دده تالیفونه :

(۱) بیان الوافیه لطوایف الصوفیه.
(۲) رسا له کا شفه د تو حید وجودی او شهودی تحقیق .
(۳) رساله فارقه.

ملا پیر محمد د اسماعیل الکوزی یعقوب زی زوی د ملا احمد قاضی ورور، خپل کتاب عقیدة المشا یخ

والعلماء په قند هار کی وکیښ ، دده بله رساله وافی نومیږی .

عبیدالله احمدی میاگل د څوکنو د میا عمر صاحب زوی د هفت‌پیکر لیکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوی او د دیوان شعرناظم (غریب تخلص) وفات سو .

۱۸۱۷ م ۱۲۳٤ ق

آغا اسماعیل شاه د حیدر آباد سند د میرانو او حا جی شیر محمد خان د خیر پور د میرانو له خوا په افغانی دربار کی سفیران‌وو اود وزیر فتح خان سره هرات ته ولاړل .

شاهزاده کامران عبد المنصور خان بارکزی مشهد ته د سفیر په توگه فتح علی شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاری پاچا مکتوب کامران ته راوړی چی باید وزیر فتح خان ړوند کی .

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغی او وزیر فتح خان‌ئی ونیویء او ړوند ئی کیء چی په ټول افغانستان کی کورنی جنگ ونښت .

۱۸۱۸ م ۱۲۳٤ ق

دبارکزو سردا رانو او کامران او محمود جنگونه اود وزیر فتح خان وژنه دوردگو په سید آباد کی.

شاه زمان ړوند پاچا له مدینی منوری څخه دسلطان محمود ثانی په نامه یوخط وکیښ (محرم) .

دوزیر فتح‌خان ورونو دده دمرگ په انتقام دسدوزوسره جنگونه‌وکړه چی سردار دوست محمد خان کابل ونیوی، نوبی‌پرشهزاده سلطان علی بن تیمور شاه دپاچا نوم کښیښو .

ملا عبد الحلیم کاکړ قند هاری په عربی ژبه خپل کتاب (ردحلیمیه‌علی مطاعن احمد یه) دملااحمد قاضی د بیان الوافیه په ردکی وکیښ .

عبد الکریم کاکړ قندهاری دعین العلم عربی پښتو منظومه ترجمه د زین العلم په نامه وکړه .

۱۸۱۹ م ۱۲۳۵ ق

ټول افغانستان د بارکزو ورونو (د سردار پاینده خان د زامنو) په لاس کی ولوید. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو . رنجیت سنگه کشمیر ونیویء .

۱۸۲۰م ۱۲۳٦ ق

علامه حبیب الله قند هاری دامام غزالی منهاج العابدین په پښتو په قند هار کی منظوم کیء .

ملا زبردست کاکړپه قند هار کی روضة النعیم په پښتو نظم کیء .

۱۸۲۳ م ۱۲۳۸ ق

سردار محمد عظیم خان ۳۸ کلن په لته بند کی وفات او په عاشقان و عارفان کی ښخ سو (ذی حجه)

کابل دده د ناپوه زوی سردار حبیب‌الله په لاس کی ولوید .

(ولادت ئی ۱۲۰۰ ق) .

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددی په قند هار کی ٥٤ کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفات سو ، دی دعمدة المقامات مؤلف دی . (ولادت ۱۱۸۴ ق قنده هار) .

شمس‌الدین کاکړ د قنده هار د کلچا باد او سید ونکی خپل پښتو دیوان ترتیب کړیء .

لعل محمد عاجز د پیر محمدزوی چی د عبد الشافی په لقب د تیمور شاه د دربار طبیب او د دیوان خاوند شاعر و په کابل کی وفات سو .

۱۸۲۴ م ۱۲۳۹ ق

په کابل کی د سردار حبیب‌الله او شیردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو ورونو په منځ کی د لوی افغانستان د خاورو سره ویشنه .

جنیدالله حاذق هروی د یوسف زلیخا قصه په فارسی نظم کړه (طبع لکهنو ۱۳۳۳) دده وفات ۱۲۵۹ ق .

۱۸۲۴ م ۱۲۴۰ ق

نور محمد بن‌میرزامحمد خراسانی خپل‌کتاب سراج‌التواریخ دهندپه‌کرنا تک کی بشپړ کړیء (۱۹ جمادی الا ولی) .

عبد المنصور خان بارکزی ابازی افغانی آخرنی حاکم له ښکار پوره نواب ولی محمد خان لغاری را ویوست .

۱۸۲۴ م ۱۲۴۰ ق حدود

علی اکبر اورکزی د قاسم خان زوی د تیراه اوسیدونکی خپل پښتو او فارسی دیوان گلشن افغان ترتیب کړیء . (دایروان شوروی خطی نسخه ۵۳۸) .

امیر د مردان د سوابی پښتو شاعر دتمیم انصاری قصه نظم‌کړه.

دوستم د سوابی دزیدی شاعر خپل پښتو کتاب مدح الا برار نظم کړیء .

۱۸۲۵ م ۱۲۴۱ ق

هندی مها جرین سید احمد بریلوی او مولوی اسماعیل قندهار او کابل ته راغلل .

ویلیم مور کرافت د لندن جراح اوآس پیژندونکی د ایسټ انډیا کمپنی له خوا دا سانو د پلټنی‌لپاره له کشمیره کابل او بلخ او میمنی ته راغی ، او په اندخوی کی مړ سو ، دده سفر نامه په ۱۸۴۱ م له لندن نه ویلسن چاپ کړه.

شیخ فرح الدین د قند هار نقشبندی صوفی او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کی ښخ‌سو (۱۱ ذیقعده) .

۱۸۲۶ م ۱۲۴۱ ق

شاه شجاع الملک سدوزی خپله روزنامه له ۱۲۱۶تر ۱۲۴۱ق پوری ولیکله چی په‌کابل کی په ۱۳۳۳ش چاپ سوه .

انگریزی ترجمه ئی په ۱۸۲۷ م په کلکته کی ختم او په ۱۸۳۹ م خپره سوه . یوه نسخه ئی د برتانیا په موزیم کی ستنه چی له ۱۸۱۶ تر ۱۸۴۵ م احوال لری .

۱۸۲۶ م ۱۲۴۲ ق

سردار دوست محمد خان دغزنی حکمران کابل ونیو .

دسردار پاینده خان زامنو د لوی افغانستان د تقسیم میثاق سره لاس لیک کی ، ۱۰ ربیع الثانی (د کابل موزیم) .

سردار شیردل خان د سردار پاینده خان زوی ۴۱ کلن په قندهار کی وفات او ښخ سو . (جمعه ۲۵ محرم) .

محمد علم خان وکیل الدوله د عبد الله خان زوی ۸۵ کلن په میدان کی وفات او په غزنی کی ښخ سو (۲۷ جمادی الثانیه) .

گل احمد د کریم شاه بتنی زی زوی د پښتو جواهر الانبیا او شهزاده رت ویپدمن او د توتی او میناد قصونا ظم وزیریدی .ده هدایة المؤمنین په‌۵ذی‌حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کړیء .

۱۸۲۶ـ۳۸ م ۱۲۴۲ ـ۱۲۵۴ ق

چار لس میسون په افغانستان کی و ، او خپل یاد داشتونه ئی په دری ټوکه کی په لندن کی چاپ کړل ۱۸۴۲ م .

۱۸۲۸ م ۱۲۴۴ ق

د پیښور د یو سفزو په سیمه کی سردار یار محمد خان محمدزی د سید احمد او هندی مهاجرانو په جنگ کی ۳۹ کلن و وا ژه سو (محرم) .

میان عبد الغفور د سوات آخوند ډیر شهرت ومونډ ، او د هندی مهاجرینو سید احمد او مولوی اسماعیل سره په جهاد کی ملگری سو .

۱۸۰۰ـ۱۸۲۹ م ۱۲۱۵ـ۱۲۴۵ ق

شاه محمود د تیمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو) .

۱۸۲۹ م ۱۲۴۵ ق

په هرات کی شاه محمود د کامران په امر ووژل سو .

سردار غلام محمد طرزی د سردار رحمدل خان محمدزی زوی‌په قند هار کی وزیریدیء .

ملا حسن ساکزی د قند هار د تلکان اوسیدو نکی شاعر او عارف چی پښتو او فارسی دیوان لری ۶۸ کلن په تلکان کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی ۱۱۷۷ ق) .

سردار پردل خان محمد زی په قند هار کی وفات او ښخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعده) .

سردار دوست محمد خان په کابل کی د عبدالصمد خان تبریزی په مشری په نوی ډول زر تنه فوج نظام ترتیب کړیء .

نوره دین د پښتو عامی شاعر د پیښور په سیمو کی اوسیدیء .

مستوره غوری شاعره د سید محمد عظیم لوردپرچمن اوسیدونکی چی دشعر دیوان لری ژوندی وه .

۱۸۳۱ م ۱۲۴۶ ق

سید احمد بریلوی مجاهد او مولوی اسماعیل د هلوی د ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدینو سره په بالا کوټ کی سکهانو شهیدان کړل (۲٤ ذی قعده ۱۰ مۍ) .

حاجی فیروز الدین د تیمورشاه زوی په سلطان آباد کی د کامران په ټونګ وواژه سو (رمضان) .

۱۸۳۱ م ۱۲٤۷ ق

قاضی محمد حسن د قاضی اکبر شاه پښتو ری زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پیش نماز د رنجیت سنګه او میر مراد علی خان تالپور دربار وته د سفیر په توګه واستول سو او هغه په ۱۲۵٤ق دلاهور مثلثه معاهده دشاه شجاع له خوا امضا کړه .

شاه شجاع دسند دوالی میر مراد علی خان تالپور په مرسته له لود هیانی څخه ښکار پور ته راغیء خو مراد علی خان مړ سو ، او سندیان د سید کاظم شاه په مشری د شاه شجاع جنګ ته راغله ، مګر شاه شجاع غالب سو ، سید کاظم ووژل سو، او شاه شجاع ښکار پور ونیوی‌ء .

۱۸۳۲ م ۱۲٤۸ ق

الکسندر برنس د بخارایی سوداګر په‌بڼه په شمالی افغانستان او بخارا کی وګرزیدی .

عباس میرزا د قاجاری کورنی نائب السلطنه د هرات د نیولولپاره شهزاده محمد میرزا را واستاوه ، او شهزاده کامران سدوزی ئی په هرات کی محاصره کیء . خوبیرته ئی صلح وکړه او ایرانی لښکر مشهد ته ولاړل ، هرات شهزاده کامران او وزیر یار محمد خان ته پاته سو .

میر یزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجی خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو .

اخوند زاده محمد اکرم دمیان احمد زوی د بنون او سید ونکی (عمدة الاملا) وکیښ .

۱۸۳۳ م ۱۲٤۹ ق

د سند میران نور محمد خان‌او محمد نصیر خان او د خیر پور میر شاه شجاع ته یاغی سول . خو په آخر کی روغه وسوه او هغو ٤ لکه روپی شاه شجاع‌ته ورکړی ، څوچی شاه ددغه کال د میانی د میاشتی په سر کی له ښکار پوره قند هار ته رهی سو .

سعادت یار خان بړیڅ د حافظ رحمت‌خان بړیڅ‌لمسی (ګل رحمت) د هند د پښتنو تاریخ وکیښ .

د ملا عبدالغفور هروی خطاط د ژوند وخت .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق

رئیس العلماء خا نملا قا ضی عبدالرحمن خان دخانملا قاضی محمد سعید خان ابدالی بارکزی قندهاری زوی نصیحة‌المؤمنین وفضیحة‌الشیاطین وکیښ، چی‌دروافضوردی (دقندهار دسلیمی کتابخانه) .

قاضی طلامحمد بن قاضی محمد حسن په پېښور کی لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط ؤ. دی د فارسی او عربی شعر دیوان لری

اود سلوة‌التحریر او نفحة المسلك او تسلیة العقول مؤلف دی .

عزیز خان رنا خیل په پښتو جنګنامه هرات منظومه کړه .

دشاه شجاع او رنجیت سنګه معاهده ۱۲ مارچ ۱۸۳٤ اود شاه شجاع حمله پر قندهار (۱محرم ۵۰ق) او محاصره .

دوست محمدخان له‌کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع‌یی مات‌کی اودی بیرته هند ته وتښتید .

سردار امیر محمد خان ددوست محمد خان ورور ٤۱ کلن وفات اوپه کابل کی ښخ سو .

رنجیت سنګه پېښور ونیوی او سردار سلطان محمدخان باجوړ ته ولاړ، دپېښور حکمران هری سنګه سپه سالارو .

نایب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره دقندهار په جنګ کی خیانت وکی او وشړل سو .

۱۸۱۰ـ۱۸۳٤ م ۱۲۲۵ـ۱۲۵۰ ق

دپېښور د سیمو مالیات بارکزو سردارانو ته (٦۹۲٫۵۰۹) روپی وی .

۱۸۳٤ م ۱۲۵۰ ق حدود

محمد حسین قندهاری د مداح الکوزی زوی په قندهار کی د میرزاهد هروی پر تصور اوتصدیق (شرح انکشافیه) په عربی وکښله (دقندهاری سلیمی خطی نسخه) .

ملا عبدالاحد هوتك قندهاری د قاضی غلام محمد زوی دایقاظ النیام رساله په عربی وکښله .

نیاز محمد هوش دحافظ رحمت خان بړیڅ کړوسی دهند در وهیل کهنډ دپښتنو تاریخ په هند کی وکیښ .

ملا عبدالحق دملاعبدالغفورخروټی زوی په قندهار کی په پښتو یاقوت السیر منظوم کی او شرح اربعین‌یی وکیښ .

۱۸۳۵م ۱۲۵۱ق

سر دار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.

کلب علی خان شرر قندهاری شاعر او منشی ژوندی وچی دشعر دیوان هم لری.

خواجه ملا دکابل عارف او عالم داحمد زنده پیل له‌پښته ۷۹ کلن‌په خواجه ملاکی وفات سو (۵ رجب) کله چی سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلی ته دجهاد له پاره له کابله پېښور ته ولاړ، نو دشیخان‌په کلی کی دسوات اخوند میان عبدا لغفور دزرو مریدانو سره دامیر په‌جهادکی ملګری‌سو (تر ۱۱می ۳۵م)

۱۸۳٦م ۱۲۵۲ق

علامه حبیب الله قند هاری خپل کتاب ابجد التوا ریخ‌داسلام په‌تاریخ کی په عربی په‌قند هار کی وکیښ

۱۸۳۷م ۱۲۵۳ق

پوټنجر پرنګی داسانو دسوداګر په لباس کی کابل ته راغی، او بیا دملایانو په کالیو کی هرات ته ولاړ، او هلته‌ئی دهرات‌دمحاصری په‌وخت کی ملایی او خپل پټ سیاسی کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدا لعظيم سواتی شاعر دپښتو ديوان خاوند وفات سو (ولادت ئـی ۱۱٦۷ق) .

سردار دوست محمد خان دهری سنگه د مقابلی لپاره پيښور تـــه لښکر وا ستول.

سر الکسانـــدر برنس دهنـــد د ا نگريزی حکومت له خوا دمذاکری لپاره کابل ته راغیء. او په اپريل ۱۸۳۸ ولاړ.

دروس ايلچی ويتکويچ هم کابل ته راغی(دسمبر ۳۷ترجون۳۸پوری)

سردار سلطان محمد خان لهباجوړه کابل ته راغیء چی دسردار دوست محمد خان څخه دپيښور د نيو لـو کومك واخلی.

ددوهم بهادرشاه (ظفر)جلوس په دهلی کی.

۱۸۳۸ م ۱۲۵٤ ق

محمد شاه قاجار دهرات دنيولو لپاره پـه۷ شعبان غوريان ته راور سيـدیء اود هرات پـه ښار کــی شهزاده کامران او وزير يار محمد خان کلابند کړه، خو هرا تيا نـو د جهاد اعلان وکیء اود ايرانيانو سره يی مقابلی کولی.

دامير دوست محمد خان لو مړی جلوس دکابل په امارت ـسکهوهل او خان امير المؤ منين بال.

دامير دوست محمـــد خـــان او د روسيه دنما ينده ويتکو يچ ترمنځ سياسی مذا کری په کابل کی.

دشاه شجاع او انگر يزی ويسرا اورنجيت سنگه تر منځ د لا هــو ر دفاعی معاهده په ۲٦ جون ۱۸۳۸ م

امضا سوهچیشاهشجاع دافغانستان پاد شاه کی.

مولوی عبدا لحق توخـــی دهرات لوی عالم دهرات پـــه محاصره کـی وفات سو.

لارډ اکلينډ دهند ويسرا داکتوبر په اوله دافغا نستان سره لومړی جنگ اعلان کیء چی د ۱۸٤۳م تر نومبر پوری جاری ؤ.

سيد جمال الدين افغانی دشرق سياسیويښوونکیدکنرپه اسعدآباد کی وزيږ يدیء.

عصمت الدين دمحمد اسما عيل زوی دمير محمد لمسی د اميردوست محمد خـــان دژوند حـــال خـــلا صة الاخبار په نامه وکيښس (دبنگال د آسيائی ټولنی خطی نسخه)

۱۸۳۹م ۱۲۵٤ق

انلهوسن ارمی او شاه شجاع دسرجان کين په مشری دسند او بولان لـــه لاری پر قندهار راغلل (فروری۳۹) او په ۲۰د اپريل ۱۸۳۹م ۱۲۵۵ ق ئی قند هار ونيو او شاه شجاع بيا پر تخت کښينو ست (دوشنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ق)

برنس د انگريـــز استا خــی او ميسن احوال ليکونکی لـــه کابلـــه د ښتخاك پر خوا هند تـــه رهـــی سول (۲٦ـــاپريل)مکناټن انگليسی نماينده دشاه شجاع سره په قند هار کـــی نوی معاهده وکړهچی شاهشجاع تش پهنامه پادشاه وی، نور ټول اختيار به دپرنگی په لاس کی وی (۷مـــی ۳۹م ۲۲ صفر ۵۵ق).

۱۸۳۹م ۲۳ جولای ۱۲۵۵ ق

د انگريـــز لښکر او شاه شجاع غزنی ونيو او سردار غلام حيدر هم ونيول سو.

دهرات کلابندی لس مياشتی وه اوهرا تيانو د محمد شاه قاجارسره جنگونه کول، خو چـــی محمد شـــاه ناچار سو اوپه۱٦دځلورمی خپر۵۵ ق ئی هرات پريښو او بيرتـــه ناکـــام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او دده زامن په ايران کی پناهنده سول .

شاه شجاع دانگريز دنما ينـــده مکناټن له خوا دکابل پر تخت بيـــا کښينول سو او امير دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (۱۷اگست ۳۹م غره جمادی الاخری ۵۵ق) شاهشجاع ملا عبد الشکور دکابل نائبالحکومه او شهزاده تيمور ئی نايب السلطنه وټاکه.

دامير دوست محمد خان دپاچهی مالی عايدات ټولـــه ۲۳۹ر ۵۰۹ر ۲ کابلی روپی وی چهلـــه ۲۲۲٦ر۹٤۳ کمپنی د روپو سره برابری وی .

رنجيت سنگه دسردار مهن سنگه زوی دپنجاب مها راجه په لاهورکی مړ او ښخ سو (۲۷ جون).

کاله چی دپرنگی لښکر دکرنـــل ويډ په مشری دشا شجـــاع د زوی تيمور سره کابل ته تلل ، اپريدی په خيبر کی له دوی سره ونښتل.

سپينه دنور محمد الکوزی لـــو ر دپښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه اود هرات دکلابندی حال ئی په يوه حماسه کی منظوم کیء.

اخوند مصطفی هروی په کابل کی دشاه شجاع پـــه غوښت د شيـــخ سعدا لديـــن انصاری شـــرح حـــال (نشاة القدس) وکيښس .

ملا عبدا لاحد سلجوقی دملامحمد ميرزا زوی دهرات مشهور مدرس او صوفی وفات سو (۲۵ محر م)

۱۸٤۰ م ۱۲۵٦ ق

يوسفزی او خيبر يان پرانگريزانو باندی را ولاړ سول.

دکابل په شمال کی دميرمسجدی خان په مشری خلك ولاړ سول، او امير دو ست محمد خان لـــه بخارا څخه بيرته راغیء.

په ايبك کی امير دوست محمد خان دانگر يزانو څخه مات سو، او خان ئی په کابل کی انگر يزانو تهتسليم کیء (۲۸ ستمبر ٤۰م).

انگر يزانو امير دوست محمدخان دخپل ټبره سره کلکتی ته واستا وه (نومبر ٤۰م)

شا هزاده کامران دشاه محمـــود سدوزی زوی دهرات حکمران هڅه ووژل سواوهرات وزيريارمحمدخان الکوزی ته پاته سو، په هرات کی د ده اقتدار له ۱۸۱۸م ۱۲۳٤ق څخـــه شرو سوی و.

حاجی خان کاکړ ته دشاه شجاع له خوا دنصير الدوله لقب ور کـــړ سو، خو وروستهدی بندیهندوستان ته وليږل سو او هوری مړ سو.

ويگنی T.VIGNE دافغا نستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسفر احوال مصور له لندنه په۴۷۹ مخه کې ۱۲ فصله خپور کیء.

معين الدين پيښوري دواهـق او عذارقصه په پښتو نظم کړه.

مير واعظ مير معصوم دميرواعظ سيد احمد زوی ،دخپل عصر متنفذ روحانی او شاعر او سياسي سړی په استالف کې ژوند کاوه.

ميرزا محمد ابراهيم گـو هـری هراتی شاعر او مؤلـف او خطـاط مذهب چې په ۱۳۰۰ ق کابل تـــه راغلی و پههرات کی وزير يدی ،دی تر ۱۳۲۱ق پورې لا ژوندی و.

مير محترم حافظجی دکابل د مير واعظ د کورنۍ ددری شعر خاونـد ژوندی و.

شاهشجاع‌خپل زوی صفدر جنگ دقندهار په حکمرانی مقرر کیء.

۱۸۴۱ م ۱۲۵۷ ق

په ټول افغا نستان کې پرانگريزانو باندی خلك‌راولاړسول، اوپه ۲نومبر ۴۱م ۱۷ رمضان ئی‌په کوهستان‌کی دانگر يزانو يوغنډ لښکر و وژل.

سردار اکبر خان اوعبدالله خان اڅکزی اونور مجاهدين په کابل‌کی پرانگر يزانو راولاړ سول او برنس پرنگی ئی په۲ نومبر ۴۱م مړ کیء، بیایی نودانگريزانو لوی سياسی‌مشر مکنا ټن په ۲۳د دسمبر په کابل کې و واژه.

لوی مجاهد عبد الله خان اڅکزی په کابل کې دانگر يزانو په لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان) عـلا مـه حبيب الله قنده هاری محقـق خپـل ابتکاری کتاب مغتنم الحصول فـی علم الاصول په قندهار کی‌په عرب وکيښس.

مير مسجدی خان د کـو هستان مجاهد چې په غزا کې زخمی سوی و (ياد انگريزانو په لمسون زهرو کړه سوی و) شهيد سو.

(۱۱ شوال ۲۶ نومبر)

محمد بدرالرحمن د (واقعات درانی کتاب له احمدشاهه تر شاه شجا پوری وکيښس(دکانپورچاپ) داکتا له اردو څخه سيد حسين شيراز پــه فارسی ترجمه کیء (د برتان موزيم اود تهـران پوهنتون خط نسخی)

سر الکسندر برنس urnes خپل کتاب (کابل) وکيښس چې د سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوری کابل بيانوی او دده تر قتل وروس په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو .

پړتنجر انگليس په پــټ ډول دکابل په شمالی سيمو کې فعالي کاوه‌او ۱۹ لکه روپی‌يی خرڅی‌کړی

مير عصمت الله کشوری د بلخ دهدادی شاعر وفات ســو، دشعـ ديوان لری.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

په اوله‌دجنوری ۴۲م‌دملی مجاهدين اوانگريزانو تر منځ معاهده وسو چې له افغا نستانه و وزی.

له ٦ تـر ۱۳ جنوری د انگريزان قتل عام شرو سو.

په ٦مارچ غزنی هم ملی مجاهدين ونيو، او انـگريزان ئــی هلته تبا کړلء .

دده زوی فتح جنگ په بالا حصار دکابل خلکو شاه‌شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ ق ۳ اپـريـل ۴۲ م) کې پاچا سو.

وزير اکبر خان دفتح جنگ‌شاه سره داطاعت عهد نامـه وکـړه او هغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگـر فتح جنگ وروسته دلباس په تغيير جلال‌آباد ته و تښتيدی اود جنرال پالك سره ئې پر کابل حمله رکړه اوپه بالاحصارکی پرتخت کښيناست (۱۸ شعبان ٦ ستمبر) خــو وزير اکبر خان باميان او تاشقر غان تــه ولاړ.

جنــرال پالك اوناټه دخيبــر له خوا جلال آباد ته‌راغلل اوپه‌لار کې اپريدو پردوی په‌خيبر کی اور بـل کی (۱۸ اپريل‌تر ۱۱ ستمبر۴۲م)

انگر يزان چی‌په جنگ کی‌وځبل سوه، نوله افغانستانه‌تر ۱۲ اکتوبر ۴۲ م پورې ووتل .

اود شاه شجاع ټبر هم‌دپرنگيانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو)

جيمس اټکين سون د انـدس د لښکر جــراح خــپل کتاب (لښکر کښی په‌افغانستان کې) ۸۲۴ مخــه له لندنه خپور کیء، چی‌د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوری دافغا نستان دلومړی‌جنگ احوال دیء.

۱۸۰۳ـ۱۸۴۲ م ۱۲۱۸ـ۱۲۵۸ ق

شاه شجاع دتيمور شاه زوی په وقفو دافغا نستان پاچا و.

۱۸۳۸ـ ۴۲م ۱۲۵۴ـ ۱۲۵۸ ق

جنرال‌ايبټ دافغان او انگليس د لومړی جنگ روز نامچه په لندن‌کی چاپ کړه ۱۸۷۸ م.

۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق

چــارلس ميسون د افغانستان او بلوچستان دسفر احوال په ۳ ټوکه کی، له لندنه چاپ‌کیء چی‌له ۱۸۲٦ تر ۱۸۳۸م پوری دده مشاهدات‌دی.

سر الکسندر برنس چی خپـل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م ليکلی و، په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.

جنگی عمليات په افغانستان کی دونسنت ايږ تاليف له لندنه په‌دری ټوکوکی خپور سو .

احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم دپښتو ديوان احمدی خاوند د ننگرهار په گلايی کی وزيريدی .

۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق

دافغا نستان دشبخون روز نامچه دليډی سيل په قلم پــه لندن کــی خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقايع د ۱۸۴۱م دی.

په خيبر کی داپريدو غــزاوی د پرنگی له هغو لښکرو سره چی له افغانستان ته‌په ناکامی راوتل.

امير دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بياد کابل پر تخت کښينوست او نائب امين الله خان لوگری يی بالاحصار کی بندی کیء

Allen دافغا نستان دسفر ياد داشتونه (۱۱) فصله په لندن کی خپاره کــړه، دی دجنرال سروليم ناټه سره افغانستان تــه راغلی و .

ملا غلام محمد اخـند زاده دمـلا

محمد جي اخوند زاده گدون د تيمورزوى متخلص په غلامي كوهستاني (متوفا ۲۰ رجب۱۳۰٦ ق) دافغان اوانگر يز دلومړى جگړى (جنگنامه) په درى نظم كړه .

ملاجمعه باركزى قندهارىدپښتو ديوان خاوند شاعر په قندهار كـى وفات سو .

جنيد الله حاذق بن صوفى اسلام هروى شاعرددیوان‌خاوند اوديوسف زليخا د مثنوى ناظم پـه قند هـار كى وفات‌سو .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق

شاه زمان دتيمور شـاه زوى د افغانستان پوند او مخلوع پاچا په سر هندكى وفات او ښخ سو .

حميد كشميرى مولوى حميد الله (متوفا ۱۲٦٤) فارسى مثنوى اكبر نامه دافغان او انگريز دلومړى‌جنگ پراحوال باندى منظومه كړه .

ميرزا محمود سالك باالاحصارى دفارسى ديوان خاوند ژونديو .

امير عبدالرحمن خان په كابل‌كى وزير يدى .

د افغانستان د جنگړنو پرحـال (ظفر نـامه كابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندى معلوم (د بـرتهـش موزيم خطى نسخه) .

قاسم على خان دمحار بـه كابل كتاب په‌نامه نه‌زره بيته‌فارسى‌مثنوى په هند كى منظوم‌كىء (دآگرى‌چاپ ۱۲۷۲ ق) .

۱۸٤٤ م ۱۲٦۰ ق حدود

محمدجى آخوندزاده‌گدون دپښتو شاعر اوفقيه دشرح الوقا يه شارح ژوندى ؤ .

محمد سليمان خان دموسى بړيخ‌زوى (متخلص په اسد) دپـ تاريخ (نقش سليمانى) په هند وكيښ .

قاضى عبدالرحمن‌خان علوم‌بار دقاضى محمد سعيد قندهارى قاضى القضات و .

۱۸٤۵ م ۱۲٦۱–۱۲٦۲ ق

علامه حبيب الله قندهارى‌مـ خپل لـوى كتاب رياض المهنـ تاليف كىء (خطى) چى درياضـ تو لـــو علو مو مجمو عه ده او روضى لرى :

۱ـ دصورى اقليدس د هـنـ ترجمه اود ثاوذو سيوس د اكـ مانا لاوس داكـــر شرح ۲۹ ذيـ

(۲) علم حساب له صحاح بياتر جبرو مقابلى پورى .

(۳) عـلم هندسه : مساحـ تكسيردوائر استخراج مقادير جيـ واظلال اود مثلثاتو مسايل او نـ

(٤) علم الا بصار او مناظر او مـ اوعلم الانعكاس او احـكام ابـ

(۵) علم هيئت: افلاك ، مـرا اورصدى آلات اود ابعاد اواجر معرفت.

(٦)دموا مرات زيج و تقويم

مير اشرف على په‌بمبئى كى‌ا تاريخ افغا نستان چاپ كىء چـ افـغا ن‌اوانگليس دلـو مړى جـ وقايع لرى (۳۳۱ مخه)

دليل خـان محمد زى دنـو ښـ دكندى او سيدو نكى دپښتو خـ شاعر وزير يدى (وفات‌ئى۱۹٤۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸٤٦ م ۱۲٦۲ ق

علامه حبيب الله قـنـد هـارى د قيدالحيثية پـه انتقادى شرح كـى مرآة‌الحق په قندهار كى‌تاليف كى (خطى) موهن لال كشمير ى دامير دوست‌محمدخان دژوند كتاب ۲ټوكه په‌انگريزى له‌لندنه خپور كىء . چى دافغانستان مهم معلومات لرى .

مازوخان او صاحبزاده جانان په ننگاب‌كى ياغى سول، خـو سـردار شيرعلى خان دلښكرو سره پر ورغى اوجانان‌يى ووازه اودوى يى ايل كړه.

۱۸٤٦ م ۱۲٦۳ ق

نواب محمد زمان خان پـه كابل كى مړ او په عاشقان وعارفان كى ښخ سو .

وزير اكبرخان په‌جلال آبادكى ۳۱ كلن وفات اوپه مزار شريف كـى ښخ‌سو. پرځاى‌يى سردار غلام‌حيدر خان وليعهدسو (ولادت‌يى۱۲۳۲ق).

منشى عبدالكريم دمحاربه كابل و قندهار كتاب وكيښ (دلكهنو چاپ ۱۲٦٤ ق) .

له پرنگى سره دپنجتار دمخ‌درى دپښتنو غزا .

په كابل كى سخته وبا راغله .

ماما خيلو بغاوت وكى او وزيـر اكبرخان ددوى سركوتلو ته ولاړ .

سردار شير على خان دغلام حيدر خان پرځاى دغزنى حكمران سو .

دلغمان غلجى دمحمد شاه خـان بابكړ خيل په‌مشرى‌ياغى سول، خو امير دوست محمد خان پخپله ورغى او دوى‌يى دنورستان غرو ته ترشا كړه .

محقق قندهارى علامه حبيب الله بن مولوى فيض الله موسى خيل‌په قندهار كى وفات‌اوښخ سو، عمريى ۵۲ كلن‌ؤ ، دى عربى ـفارسى‌ـ پښتو لوى‌مؤلف اودمعقولو اومنقولوعلومو استادو. دمغتنم الحصول فـى علم الاصول او ريـاض المهند سين او پښتو منهاج العـا بديـن مؤلـف (رمضان) .

دوزير ستان پر گمبتى انگريزى كيمپ باندى احمد زو حمله وكړه او ملك سوهان خان دپرنگى ملگرى كوله .

نايب محمد حسن دبلوڅو دقلات سياسى او ادبى سړى چى فارسى اوبلوڅى ديوان اشعار هم‌لرى، خپل فارسى اول ديوان يى بشپړ كى . (متوفا ۱۲۷۰ ق) .

۱۸٤۷ م ۱۲٦٤ ق

محجوبه دسكندر خان هروى لور دفـار سى شاعره پـه هرات كـى ژوندى‌وه .

قاضى غلام محمدهوتك قندهارى عالم ارشاد الحق په قندهار كى په عربى وكيښ (۱٤ جمادى الثـانيه پنجشنبه) .

قاضى غلام‌محمد قندهارى‌دخپل كتاب تنزيـه الخلفاء عـن مطا عـن الاعداء په‌عربى په قندهاركى‌تاليف‌كى (يكشنبه ۷ ربيع الثانى) .

منشى عبدالكريم علوى خپل‌كتاب (تاريخ احمد يـا واقعات درانى) د امام الدين حسينى دتاريخ حسينى څخه اقتباس كـى (دهـند چـاپ ۱۲٦٦ ق) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

برن هارډ ډورن دپتر سبرګ د اکاډیمی غړی دپښتو منتخبات (کرستو ماتهی) په هغه ښار کی چاپ کړه .

۱۸۴۸ م ۱۲۶۵ ق

سردار محمد اکرم خان بیاد هندو کش شمالی ولایات په مرکز پوری ونښلول .

دا ملا عبدالقیوم دمحمد نبی زوی دخلم صوفی شاعر دمجمع الاشعار قیامت نامه او فارسی او ترکی دیوان خاوند شاعر وزیږیدی .

محمد کلان خان امین الوجو هات عضد الدوله دمحمد عالم خان پوپلزی زوی وفات اوپه غزنی کی دخپل نیکه وکیل الدوله عبدالله خان دقبرسره ښخ سو .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۵ ق

امیر دوست محمدخان دپرنګیانو په مقابل کی اټک ته ولاړ، خو چتر سنګه اوشیر سنګه ماته وکړه، او امیر دوست محمد خان له سلطان محمد خان او پیر محمد خان اوسید محمدخان خپلو ورونو سره کابل ته راغی او انګریزانو تر پیښوره ونیول .

۱۸۴۹ م ۱۲۶۶ ق

په شمالی ولایاتو کی د میرانو بغاوت اود سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شریف کی، او پرځای ئی دسردار محمد افضل خان مقرری (ولادت یی ۱۲۳۳ ق) .

قاضی غلام قادر د قاضی حسن پیښوری زوی په پیښور کی دسردار سلطان محمد خان سره ؤ .

میر محمد امین دقلیچ علی بیګ زوی دتاشقرغان والی دفارسی شعری دیوان خاوند دآمو سره وفات سو .

۱۸۵۰ م ۱۲۶۷ ق

ظهیر الدوله وزیر یار محمدخان دهرات حکمران دلاش په رباط میر کی وفات اوپه هرات کی ښخ سو. (دشعبان سلخ) زوی ئی سعیدمحمد خان پرځای کښینوست .

مشهور عالم اود سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی عبدالروف په قندهارکی وزیږید (صفر ٦٧ق).

دسوات اخوند عبدالغفور صاحب دپښتنو لویه جرګه جوړه کړه اود ستهانی سید اکبرشاه یی په شرعی امارت وټاکه، پخپله دی شیخ الاسلام سو .

دکوهاټ داپریدو او بنګښو غزاوی له پرنګیانو سره .

مولانا زین العابدین پیښوری چی په حساب، ریاضی، نجوم کی استاد اود استخراجات جبر یه مؤلف و ژوندی و .

دبهادر خیلو ختکو غزاله پرنګی سره .

منشی عبدالکریم د محاربه کابل وقندهار کتاب دکانپور په مصطفایی مطبع کی چاپ کیء .

۱۸۵۱ م ۱۲۶۸ ق

له لنډ نه د (ځوان مصر) په نامه یوکتاب خپور سو، چی یو فصل یی دافغانستان او سند پر احوال دی او دلومړی جنګ انګلیسی سیاست غندی .

میر عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کی وفات او د سید عبدالله په ګنبده کی ښخ سو .

له پرنګیانو سره د مومندو غزا او دمیچنی لومړی جنګ .

سردار شیر علی خان دکلات غلجی ایل کړه .

۱۸۵۲ م ۱۲۶۹ ق

سردار محمد افضل خان دتخته پل ښار دبلخ په ولایت کی جوړ کیء .

د مومندو سره د پرنګی دوهمه د میچنی جګړه او هم د پړانګ غار غزا .

د امیر دوست محمد خان او سردار کهندل خان بوله بله مخالفت دکلات پر کلا او د نواب جبار خان په بو ګانبی د دوی روغه .

په مله کنه کی د پرنګی سره درانی زو غزا .

د بهادر خیلو ختکو د و همه غزا له پرنګی سره او د سپری جنګ

میر محمد نبی اختر بدخشی د شعر ددیوان خاوند او دحدایق الحقایق اوهشت بهشت مؤلف په رستاق کی وفات سو .

فیض الله قریشی د تر بیلی او سیدونکی د پښتو لیکوال او شاعر خپل ګنج سعادت نظم کیء چی دد غه عصر ښه تاریخی معلومات لری .

میر احمد اظهر مجددی د هفت مجلس او مناقب الطاهر ین مولف او ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت یی ۱۲۰٦ ق) .

۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق

دغلجو شورش په کلات کی .

د بلخ د ولایت د دار الامان خلیفه میرزا امان معروف صوفی ۸۴ کلن وفات سو .

دپرنګی او مو مند و معاهده نمبر ۱۵،۷۸ نومبر ۵۳ م .

محمد رسول شهید مار ملی بلخی شاعر ددیوان خاوند ژوندی و .

سردار فتح محمدخان دوزیراکبرخان زوی د کلات حکمران او جنرال فرامرز خان یی دلښکر مشر مقرر سول .

د کوهاټ د غابنی غزا وی له پرنګیانو سره . دبوری غزا له ۱۵ نومبر۵۳ څخه تر ۱٤جنوری٥٤م پوری .

نواب جبار خان د سردار پاینده خان زوی ۷۳ کلن وفات او دکابل په عاشقان وعارفان کی ښخ سو . (ولادت ۱۱۹۷ ق) .

دسلیمان بن خوا جه ابرا هیم قبلان حسینی نقشبندی قندوزی دینابیع المودة د مؤلف وفات په استانبول کی . (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق)

استاد عبد العلی هروی د میرزا باقر کابلی زوی د هرات مصوّر ژوندی و .

۱۸۵٤ م ۱۲۷۰ ق

د مهدی بن اسماعیل موسوی هروی امامی فقیه او اصولی وفات او په مشهد کی ښخیدل .

۱۸۵٤ م ۱۲۷۱ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرار کهندل خان د قند هار حکمران ٦٣ کلن پسله ٢٦ کالو حکومته په سه شنبه ٧ ذی حجه په قندهار کی مړ سو (ولادت یی ١٢٠٨ ق)

پرنگیانو پر مومندو حمله وکړه (اگسټ) او د پنډ یالی د مومندو سره تر ١٨٦٠ م پوری وجنگیدل .

میر محب بیگ هزاره دیکه او لنگ اوسیدونکی یاغی سو ، خو سردار محمد اسلمخان دی بیرته کښېناوه.

سردار مهردل خان مشرقی ٥٩ کلن په قند هار کی وفات او ښخ سو جمعه ٢٧ جمادی الاخری (ولادت ئی محرم ١٢١٢ ق)

حاجی دوست محمد قند هاری د ملا علی اخوند یوسفزی زوی د بنون د دامان مشهور نقشبندی عارف ژوندی و ، او دده د مناقبو کتاب معزالدین د عبدالکریم زوی تألیف کیٔ (خطی) .

میرزا حنان بارکزی شاعر په قند هار کی خپل پښتو دیوان ترکیب کیٔ .

١٨٥٥ م ١٢٧٢ م

سردار غلام حیدر خان دامیر دوست محمد خان له خوا په پېښور کی د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ٣٠ دمارچ ١٨٥٥ م امضا کړه او له انگریزی هنده سره روابط قائم سول .

په قندهار کی خانه جنگی وه خو امیر دوست محمد خان قندهار ونیوی او خپل زوی سردار غلام حیدر خان ته یی وسپاره .

شهزا ده محمد یوسف د ملك قاسم زوی د فیروز الدین لمسی د عیسی خان بر درانی په مرسته هرات ونیوی او سعید محمد خان الکوزی ئی مړکیٔ ، خو په آخر کی محمد یوسف هم ووژل سو او هرات پر دو ته پاته سو .

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضیان او شیخ مرتضی د شهزاده محمد یوسف وکیل و .

امیر دوست محمدخان په‌قند هار کی قاضی محمد سعید خان علوم بار کزی قاضی القضات وټاکه .

د کوهاټ د اکا خیلو سره د پرنگیانوجنگونه‌تر ١١ جنوری ٥٦م پوری جاری و .

١٨٥٦ م ١٢٧٣ ق

د ناصر الدین شاه قاجار لښکرو هرات ونیو ، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو ، او د ایران لښکر ولاړل .

راورټی انگریز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگریزی ژبه‌په کلکته کی‌چاپ‌کیٔ .

د امیر دوست محمد خان عسکر ١٦ غنډه پیاده ٣ غنډه سپاره دتوپخانی سره گرده ٧٠٠ ر ١٣ منظم عسکر او ٨١ توپه وو .

امیر دوست محمد خان قند هار سردار غلام حیدر خان ولیعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ .

١٨٥٧ م ١٢٧٣ ق

علی قلی میرزا د فتح علی شاه

قاجار لمسی (اعتضادالدوله متوفی ١٢٦٨ ق) خپل کتاب (تاریخ وقایع وسوانح افغانستان) په تهران کی چاپ کیٔ . چی د احمد شاه بابا له وخته احوال لری .

په جمرود کی دامیردوست محمد خان او سر جان لارنس ترمنځ د دوستۍ او امداد معاهده ٢٦ جنوری ٥٧ م ٢٩ جمادی الاولی ٧٣ ق .

قاجاری لښکرو هرات تخلیه‌کیٔ ٢٧ جولائی ٥٧ م .

میجر لمسډون د انگریزانو له خوا په قند هار کی سیاسی مبصر مقرر سو .

د پاریس په معاهده کی انگریزانو ته وویل سوه چی د ایران او افغانستان په شخړو کی منځگړی سی .

مولوی غلام جیلانی د پېښور محقق عالم کابل ته راغی .

د ستهانی سیداکبر شاه دسوات د پښتنو امیر وفات سو (١١ می ٥٧ م) په‌سوات کی نفاق ولویدی.

سید مبارکشاه په نارنجی کی په ١٨ جولای ٥٧م له انگریزانوسره غزا وکړه .

کله چی امیر دوست محمد خان د هند دوایسرای تر ملا قات وروسته‌جمرودته راغی،کوکی‌خیلود پرنگیانو پر لښکرو په خیبر کی حمله وکړه او د هغو مشر افسرئی مړکیٔ .

١٨٥٧ م ١٢٧٤ ق

د لمسډون سیاسی ډله په افغانستان کی وه ، ددی ډلی رویداد دډاکټر بیلیو په قلم په ١٨٦٢ م په لندنه چاپ سو .

١٨٥٨ م ١٢٧٤ ق

سردار سلطان احمد خان په هرات کی حکمران سو . سردار غلام حیدر خان ولیعهد په کابل‌کی په جمعه ٢١ ذیقعده ٧٤ ق نه دیرش کلن مړ سو (ولادت ١٢٣٥ ق) .

روسی استاځی خانیکوف هرات ته راغی .

له پرنگی سره د پنجتار په چنگلی کی د پښتنو غزا (اپریل ٥٨ م)

نائب امین الله خان لوگری دامیر دوست محمد خان په محبس کی‌په کابل کی مړسو .

١٨٥٩ م ١٢٧٥ ق

مراد خان اتالیق د قطغن میر، وښمړ ریدی، خو سردار محمد افضل خان دی مات کیٔ او کولاب ته وتښتیدی .

جرنیل شیر محمد خان (کلیول انگلیس چی په ١٢٤٩ ق کال د قندهار په‌جنگ‌کی زخمی اومسلمان سوی‌و) په تخته پل کی عسکری قوماندان وهلته مړسو .

سردار رحمدل خان ٦٤ کلن وفات اود نجف په وادی السلام کی ښخ سو (رجب) دده ولادت ١٢١١ ق.

١٨٥٩ م ١٢٧٦ ق

دکورم دخلکو غزا له‌پرنگی سره (٢٠ دسمبر) .

سردار عبدالر حمن خان شمالی ولایات سره‌سم کړل. او کله چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر مظفر خان دبخارا پاچا تر آمو راتیر اوچارجوی ته راغی، نوسردار محمد افضل خان او افغانی مشرانو دی بیرته دآمو خواته وشاړه .

له پرنگی سره په میدانی غره کی دمسیدو او ختکو غزا .

پر وزیرستان باندی دسمر نیول چمبر لین دلښکرو حملی تر ۱۸۶۰ م پوری .

۱۸۶۰ م ۱۲۷۷ ق

د تیرا دتورغره پښتنوله ۱۸۵۸م څخه بیاتردی کاله پوری دپرنگی له لښکرو سره جنگونه کړل .

سردار محمد شریف خان دفراه او پشت رود حکمران غور ته ولاړ، اود تایمنو سردار عبدالغفور خان یی ایل کی .

۱۸۶۱ م ۱۲۷۸ ق

سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران دهغه ځای اداره سردار عبدالغیاث خان دنواب جبار خان زوی ته وسپارله اوپخپله له‌خان‌آباده کابل ته راغی .

دسردار سلطان احمد خان زامن له‌هراته‌راغلل‌اوسردار میرافضل‌خان یی په فراه کی حکمران کی . مگرامیر دوست محمد خان دمیانی‌په میاشت ورغی او هغه ښاریی ونیوی .

سردار عبدالرحمن خان دقطغن حکمران سو .

په کابل وباگډه سوه او سردار پیرمحمدخان ۶۴ کلن ۲۲ دربیع‌الاول وفات سو . دغسی هم سردار سلطان محمد خان ۶۸ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثانی په کابل کی وفات سو .

د دوړو پښتنو غزا له پرنگی سره .

دپېښور مشهور عالم صاحبزاده غلام جیلانی وفات سو (چهار شنبه ۹ شوال) .

۱۸۶۲ م ۱۲۷۹ ق

دفراه تر نیولو وروسته امیر دوست محمد خان دهرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان اود هغه زامن‌یی په هرات کی محاصره کړل. (۱۰ صفر) .

دسردار سلطان احمد خان ماینه چی دامیر دوست محمد خان لور وه دهرات په کلابندی کی مړه سوه .

میرزا رضا هروی مصور اونقاش دامیر دوست محمد خان او سلطان احمد خان دجنگ تصویر په هرات کی وکیښ (دهرات موزیم) .

ملاصفی الله ختك د مسری باندی اوسیدونکی په پښتو مخزن الاسرار اوبدرمنیر اوپه فارسی نظم الدررفی سلك السمير وكښل .

سیف الدین حسینی دانشا کتاب په کابل کی تالیف کی .

دکتر بلیو دهغی ډلی دسفر ورځ لیک له لنډ نه په ۱۱ فصلوډ ۸ تصویرو سره خپور کیٔ ، چی په ۱۸۵۶ م د لومسډون په مشری افغانستان اوقندهار ته راغلل او تر ۱۸۵۸ م هلته‌و اود افغانستان ښه معلومات لری دکتاب نوم: (په افغانستان کی دیوه سیاسی وفد ورځ لیک) .

ډیویس دپنجاب‌دحکومت سکرتر دافغانستان پرتجارت‌باندی‌یومفصل راپورټ چاپ کیٔ (جولای) چی د لکهنوء د نولکشور په‌مطبعه‌کی‌په‌اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱ م .

ډیویس انگریز دافغانستان اوهند دتجارت په‌راپورکی(۱ جولایی ۶۲) دافغانستان ټول واردات له‌هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات یی ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او گرده تجارت‌یی ۶۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولی‌دی .

۱۸۶۳ م ۱۲۷۹ ق

سردار سلطان احمد خان دهرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ ق ۶ د اپریل ۶۳م دهرات په محاصره کی مړسو اوزوی‌یی شهنوازخان پرځای ودریدی .

امیر دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۷۹ق۲۷می۶۳م هرات ونیو، اوهلته په ۲۱ دذیحجی ۷۹ق۹ جون ۶۳م مړ او ښخ سو او امیرشیرعلی خان‌یی پرځای امیر سو .

سلطان محمد خان دسعادت خان مومندزوی دانگریزانو سره‌وجنگیدی خود امیر شیرعلی خان لښکرو دی باجوړ ته وشاړه .

سیدجمال‌الدین‌افغانی په‌افغانی‌دربار کی‌داصلاح اوتجددحرکت شروع‌کیٔ

استاد ابراهیم په هرات کی د امیر شهنواز خان لپاره یو لوی‌توپ جوړ کیٔ .

دسوابی په‌تورپی‌کی‌دملك عیسی‌خان حدون او مولوی عبدالله په مشری له انگریزانو سره د پښتنو غزا. دقتل گړلوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوری .

له پرنگی‌سره دسورکاوی‌او‌امبیلی دپښتنو غزاوی (د اکتوبر ۶۳م)

۱۸۶۳ م ۱۲۸۰ ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوی عبدالله مجاهد په مشری د امبیلی په کوتل کی دانگریزانو (۷) زرو لښکرو سره جهاد ، چی ۹۰۸ تنه پرنگیان مړه اودری زره تنه پښتانه شهیدان سول .

دنومبرپه ۱۸ ورځ دقتل گړجهاددی ۱۵ زرو تنوغازیانولخوادپرنگی سره شروسو‌اوتر۱۵دسمبرپوری‌جاری‌و. شرو سو

امیر شیرعلی خان خپل څورلس کلن زوی یعقوب‌خان دهرات‌حکمران اوجنرال فرامرزخان‌یی لښکرمشر مقررکیٔ . قاضی عبدالسلام خان‌یی دهرات قاضی او ملاشاه محمدیی مفتی او میرزا غلام صدیق‌یی سر دفتری مقرر کیٔ اود قندهارله لاری کابل ته راغی .

حاجی عبدالرازق دمولانا عبدالخالق اندړ زوی دغزنی دپای لوچ په کلی کی وژل‌یدی (۱۶صفر) .

میرزا احمدخان کابلی مستوفی اود شعر ددیوان خاوند وفات سو .

په خان‌آبادکی‌دسردار محمداعظم خان دفوجونو یاغی توب پر سردار عبدالرحمن‌خان باندی‌اوددوی‌اراول. میراتالیق په قطغن‌کی ولاړسو، خو سردار عبدالرحمن بیر ته پرځای کښیناوه اومالیات یی څنی‌واخیستل.

دسوات د اخوند میان عبدالغفور او انگریزانو روغه اود اخوند تگ سیدو شریف ته (۲۷ دسمبر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۶٤ م ۱۲۸۱ ق

دامیر شیر علی خان سره د دهد ورونو کورنی جنگونه .

دباجگاه په جنگ کی محمد افضل خان مات او گرفتار سو او سردار عبد لرحمن بخارانه وتښتید .

جلالی دیوسف مسکین زوی دقادس د ده گزك او سیدونکی دسیاه موی او جلالی دقصی هیرو وزیر یدی .

پر مومندو دپرنگی حمله اودمیچنی خلورمه غزا .

۱۸٦٥ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیرعلی خان په کابل کی دوه زره تنه لویی جرگی ته راوغوښته چی ده ته دده دورونو د اختلاف په باب کی مشوره ورکړی تردی لویی جرگی وروسته امیر د خپلو ورونو جنگ ته متوجه سو.

دامیر شیر علی خان او سر دار محمدامین خان دکجباز جنگ ، اود محمد امین او محمد علی یوله بلـه سره وژل ۱۰ محرم ۸۲ق .

امیر شیر علی خان دخپل ورور او زوی پـه مرگ غم جن سـو او قندهارته‌ولاړ، اودلیوانی وښیوی‌ء .

میرزا محمد محسن دبیر دمیر زا علیخان زوی ددربار منشی اوشاعر په‌کابل کی‌وفات‌سو(ولادت ۱۲۲۷ق)

مراد علـی کاموی د عبدالرحمن زوی پښتو تفسیر یسیر وکیښ .

۱۸٦٦ م ۱۲۸۲ ق

امیر شیر علی خان شمالی ولایات ونیول اوله تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیاو کابل ته راغی .

سردار عبدالرحمن خان چی‌بخارا ته تللی‌و، بیرته راغی اود بلخ‌ولایت یی ونیو او بیا پر کابل راغی، امیر شیر علی خان له‌قندهاره راووت او دوردکو په سید آباد کـی د امیر شیر علی خان اوسردار عبدالرحمن جنگ وسو، خو امیر شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.

۱۸٦٦م ۱۲۸۳ق

امیر محمد افضل خان دکابل‌امیر سو او امیر شیرعلی خان قندهارته ولاړ .

مستوره غوری حورالنساء دمیر سید اعظم لور (بی‌بی سپیده پوش) دفارسی دیـوان تـحفة العاشقین خاونده دغور دپرچمن او سیدونکی شاعره وفـات سـوه (ولادت یـی ۱۲٤۸ ق) .

میرزا عبدالواسع‌طبیب‌دلعل‌محمد عاجز زوی دشعر ددیوان خاوندوفات سو (ولادت‌یی ۱۲۰۸ ق)

امیر شیر علی خان لـه قندهاره راووت چی کابل ونیسی، مگرسردار عبدالرحمن خان دی په کلات‌کی‌مات کیء .

سردار فیض محمد خان دامیر دوست محمد خان زوی په بلخ کی ونیول‌یدی او امیر شیر علی خـان دهرات او میمنی له‌لاری بلخ‌ته‌ولاړ اوسره ملگری سوه .

د سـردار احمـد خـان د امـیر دوست محمد خان دزوی په امر دده دانشمعارو دیوان په باخ کـی ترتیب ای وکیښ سو (۲۷ شعبان) (دکابل خطی کتابخانه) .

سردار عبدالرحمن‌خان دخپل‌پلار امیر محمد افضل‌خان لخوا وگومارل سو چی دامیر شیر علـی خان او سردار فیض محمد خان مقابلی تـه ولاړ سی .

د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارك کی سره ونښتل، په دی جنك کی سردار فیض محمد خان دتوپ په گولی ووژل سو او امیر شیرعلی خان بیرته بلخ ته ولاړ .

امیر محمد افضل خان ٥٤ کلن په جمادی الثانیه ۸٤ق په کابل کی مړ اوښخ سو او پرځای یـی امیر محمداعظم‌خان پادشاه‌سو. (دافضل ولادت ۱۲۳۰ ق) .

میر سعدالدین د سعدالله زوی دتنگی سیدان ددیوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت‌ئی ۱۱۹۸ ق) .

سید جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی دگلشن عشق او چـمن عشق ناظم وفات سو .

سردار عبدالرحمن خان بلخ تـه ولاړ او امیر شیر علی خان له‌هغه خایه ووت اوهرات ته ولاړ .

سردار عبدالرحمن خان شبر غان میرحکیم خان تـه وسپاره اود هغه لوزیی وکړه .

حیات خان دپښتنو تاریخ حیات افغانی په اردو پـه لاهور کی چاپ کیء .

ملامحمد یعقوب فراهی د فارسی او پښتو مقتدر شاعر او عالم په‌فراه کی وزیږیدی .

۱۸٦۸ م ۱۲۸٥ ق

د امیر محمداعظم‌خان سره دامـیر شیرعلی خان جنگونه اوپه شش گاو او زنه خان کـی دامیر محمد اعظم خان ماته او دده او عبدالرحمن‌خان تښتنه ایران او روس ته .

د شوال پـه میاشت کـــی امیر شیرعلی خان‌بیا کابل ونیواوپادشاه سو اودهندویسراد ۲ نومبر ۱۸٦۸ م په مکتوب دده سلطنت ومانه .

ډگټر ډبلیو بلیو انگریزی افغان پوهاند دپښتو گرامر په انگریزی په لاهورکی چاپ کیء .

منصور غزنوی دمحمودخان مومند شالیجی زوی دفارسی لیکوال او شاعر په غزنی کی وفات‌سو (ولادت ئی ۱۲۲۰ ق) .

بهاول خان دبنادی خـان زوی د بنون دسیمو او سیدونکی جنگنامه زیتون په پښتو منظومه کړه .

۱۸٦۹ م ۱۲۸٥ ق

انگریزانو دوو لس لکه روپی او دوولس زره توپك امیرشیرعلی‌خان ته ورکړه .

امیر شیر علی خان دهند دویسرا‌په بلنه دانبالی سفر هندته وکیء اوپه رسمیت ومنل‌سو، مگر دده ولیعهد عبدالله جان یی ونه مانه .

د روس او انـگریـز مـذاکـره دافغانستان دشمالی سر حداتو د ټاکنی لپاره شرو سوه .

پر انمانخیلو او مومندو پښتنو د پرنـگی حمله او دمیچنی شپږمـه غـزا .

امیر محمد اعظم خان دفرار پـه حال کی پیخوس کلی وفات اود

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر پښتو کتابونه وکښل:
بایزید بسطامی په مزار کی ښخ سو (ولادت ئی ۱۲۳٦ق)

۱۸٦۹م ۱۲۸٦ق

له پرنګی سره دکابل خیلو وزیرو غزا.

سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمداسماعیل خان دسردار محمد امین خان زوی په چند اول کی یاغی سو، خو دی ونیول سو او هند ته فرار سو.

دامیر شیر علی خان له خواسردار شیر علی خان قند هاری دقند هار حکمران سو .

امیر شیر علی خان دنوی کابل شیر پور په جوړولو دناظر حسین علیخان تر کتنی لاندی پیل وکیء .

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد یعقوب خان په قندهار کی یاغی سو او هرات یی ونیو، دهرات حاکم سردار فتح محمد خان او سردار محمد عزیز خان په جنګ کی مړه سول .

امیر شیرعلی خان په افغانستان کی دنوی مدنیت په خپرولو پیل وکیء .

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دجمعی په شپه ۲۷ ربیع الاول وواژه سو .

دافغانستان لومړی کابینه د سید نور محمد شاه قندهاری صدراعظم په مشری جوړه سوه چی دغه وزیران یی درلودل :

(۱) سید نورمحمد شاه قندهاری دپښین دسید سلیمان شاه زوی لوی

حال کی پنځوس کلن وفات او ... ~~ ...~~
ژول مختار (صدراعظم) .

(۲) میرزا حبیب الله خان وردګ لوی ملك (مستوفی الممالك = وزیر مالیه) .

(۳) ارسلا خان جبار خیل لوی مینی دباندی (وزیر خارجه) .

(٤) عصمت الله خان دعزیز خان غلجی زوی لوی مینی دغرو (حشمت الملك وزیر کوهستانات) .

(٥) میرزا محمد حسن خان لوی کښل (دبیر الملك = سر منشی حضور).

(٦) حسین علی خان پنجشیر ی ټولمشر (سپه سالار)

(۷) احمد علی خان چغتائی لوی ټولو ل (معیر الملك = وزیر خزانه)

شیخ محمد اکرم افغانی چی د خیبر له اپریدو څخه و، او په شام اومصر کی علمی شهرت در لود او مشهور مدرس و، په قاهره کی وفات سو (ربیع الثانی).

شاه عبد الباقی مجد دی د شاه صفی الله مجد دی زوی د کابل د مجدد یانو نیکه په کابل کی ۹٤کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربیع الاول) دشعر دیوان ئی درلود او متخلص په باقی و.

میر زا محمد اسما عیل د پیښور دحکومت سر محرر تسهیل القواعد افغانی- نصاب افغانی- قواعدافغانی ولیکل.

مولوی احمد دنواز خان اخوند زاده زوی دپیښور دتنګی عیسی خیل

شاعر پښتو کتابونه وکښل:

آدم درخانی- توتی نامه- قصهٔجمجمه او نور.

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کی دمرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو .

سید نور محمد شاه صدراعظم دپالك انګریز سره د سیستان د سرحداتو او اوبو دویشلو لپاره هلته ولاړ، او بیایی دمذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکیء اود بمبئی لهلاری کابل ته راغی .

امیر شیر علی خان یومنظم لښکر جوړ کیء چی شمیرئی ٥۲ زرو ته رسیدیء .

شیخ الاسلام ملاخدا بخش دملا محمد قاسم زوی (عـط) شاعر اود شرح کلمه طیبه لیکونکی په هرات کی وفات سو .

صوفی محمد رسول ساکزی د قندهار مشهو ر عالم او نقشبند ی مقتدا ٥٥ کلن وفات سو (دوشنبه ۱۳ ذیحجه) .

سید خان شبرغانی دقاضی سید نعمان زوی نستعلیق لیکونکی خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندیو .

ولی طواف دمحمد علی کابلی زوی ناخوانه شاعر په کابل کی ژوندی و .

سردار محمد یعقوب خان لههراته دامیر شیرعلی خان حضور ته راغی او معافی یی وغوښته او بیرتههرات ته مقرر سو .

۱۸۷۱ م ۱۲۸۸ ق

محمد زردار خان ناغر افغان په هندکی صولت افغانی دپښتنوتاریخ په اردو وکیښ. (دنو لکشور طبع ۱۲۸۹ ق) .

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق

سردار محمد یعقوب خان کابل ته راغیء او بندی سو او سردار محمد ایوبخان په هرات کی دپلار مخالف سو .

سردار حبیب الله خان دسردار عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کی په دوشبه ۲٥ د ربیع الثانی وزیږید .

دانګریز دولت او روسانو ترمنځ دګرینویل او ګورچا کوف معاهده وسوه چی افغانستان د روسانو د نفوذ دسیمی څخه وتلی دی .

دکابل په بالاحصار کی دپلو لښکرو دمشق دقواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور دقاضی عبدالقادر لهخوا چاپ سو چی بولی یی پښتو دی .

دامیر شیرعلی خان منظم عسکر ٥۱٫۹۹۰ تنه او غیر منظم ۲٤٫۰۰۰ تنهوو چی ٤۰ زره ټوپك او ۳٦۹ توپونهیی درلوده .

برهان الدین لاغر دمیر یو سف علی بدخشی زوی دجامجم او دیوان اشعار ناظم ژوندیو .

نعمت الله محوی دمیمنی شاعر او احمد قلی بن سکندر هروی دآتش فشان دتذکری مولف ژوندی وو .

پر شمالی وزیرستان دپرنګی حمله اود کجوری لوی جنګ اود بادی فقیر شهادت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق حدود

قاضی عبدالرحمن خانملا دقاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی درفیصل التفرقه‌بین الضال‌والناجیه) رساله‌وکښلیه (دکابل‌خطی کتابخانه)

۱۸۷۳ م ۱۲۹۰ ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب الحکومه دامیر شیرعلی خان په امر میمنه ونیوله .

روسانو خیوا فتح کړه .

سید نور محمد شاه صدراعظم دشملې په کنفرانس کې شامل‌سو.

دامیر شیر علی خان پـه فرمان (رمضان ۱۲۹۰ ق) عصمت‌الله خان جبارخیل حشمت الملك او (لـوی مینې دغرو) وزیر داخله‌سو. امـیر عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰ م په دار وځړاوه .

قاضی عبدالقادر پېښوری د امیر شیر علی خـان ددربار ښوونکی او مصاحب یا عسکری سکر ترو، چې دفتاوای امیری یاتشریح الجرایم‌اود عسکری تعلیماتنامو او وعظ نامـو مؤلف دی. دی دقاضی فضل قادر زوی او د خان علـما قـا ضی حسن لمسی دی. خـود انگریز جاسوس

قاضی عبدالسلام دقـاضی محمد سعید بارکزی قندهاری زوی قاضی القضات‌ؤ .

دوست‌محمد ختك په‌قندهارکې‌په پښتو بدرمنیر اوبحرالعلوم اواخلاق احمدی منظوم کړه .

امیر محمد بـن عبد القادر بـن محمد اعظم سلیمان خیل کتوازی‌د امیر شیر علی خان په نامه الدافعه لشکوك الطایفة الوهـابیه پـه عربی تالیف کړه .

دمحمد عظیم ابکم نقاش ژوندپه کابل کې .

عبدالرسول قندهاری‌شاعر دسفر نامې اوالزاد نامې مؤلف دخپل شعر دیوان جوړ کیٔ .

امیرشیرعلی خان دبالاحصارپه خاصـه سراچه کې دولیعهدی‌جلسه وکړه او سردار عبدالله‌جان ولیعهد سو. (۱ شوال ۱۲۹۰ق)

دشوال په دوهـمه شپه دسردار عبدالله‌جان دولیعهدی جشن وسو او په هرات کې سردار محمد یعقـوب خان مخالفت وکیٔ .

په دغه کال دشمالی ولایاتو(مزار شریف)مالیات پنځه لکه روپۍ وې اونائب محمد علم په‌مزارکې ترپونه جوړول.

دقندهار پلټنې دوه کاله کابل‌ته راغلـې، چې دلته عسکـری قواعـد زده‌کې.

سردار ولی محمدخان دکورم لوی ناب دهغه ځای دیاغی قبائلو تـوبـه نامه امیرته راواستوله اوصـدراعظم نورمحمد شاه ددوی‌مشرانوته‌خلعتونه ورکړه.

امیرشیرعلی خان خپل‌ولی عهـد دسوات آخوندته معرفی‌کیٔ اوآخوند هم‌هغه ومانه اوتبریك‌ئی ورته‌ووایـه (دوشنبه ۱۴شوال ۹۰ق)

صـاحبزاده غلام جان دپنجشیر او نجراوکم ناب اوعلی محمد خان دکنر حاکم اوخدای نظرخان دغزنی‌حاکم‌و.

میر عنایت‌الله بـدخشی داصول

الموشمت نظم‌اود دیوان‌خاوندوفات سو.

۱۸۷۴م۱۲۹۱ق

دنائب محمد علم‌خان مـرګ.

د شاغاسی شیردل خان لوی نـاب مقرری دشمالی ولایاتوپه حکمرانی.

امیرشیرعلی خان دکوچنی اخترپه ورځ دنولمشر حسین علی خان‌پـــه سالاری اود قاضی عبدالقادر پـه ملګری دکابل‌دلښکرونمایش‌دمرنجان پغرنۍ سره ولید، ۳۷ پلی کندونه څلور رجمنټه سپاره لس‌توپخانې.

د کابل په سیمو کې سخته زلزله وسوه چې له پنجشیره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمی سوه . په پروان کې ۱۳۰۰ تنه اوپه کابل کې ۱۴ تنه مړه سوه (شمس النهار ۶ـ۷ رمضان ۹۱ ق) .

میر عبدالرحمن دواخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۹۱ ق)

نظام الملك د چترال د میر زوی دامیر شیر علی‌خان دربارته‌راغیٔ .

شاغاسی شیر دل خان ته دلوی ناب او دده زوی خوشدل خان تـه د کمکی ناب او میرزا محمد حسن خان د بیر ته د کمناب لقبونه ورکړه سوه او میرزا محمد نبـی خان وا صل وفات سو.

سردار شیر علـی خان هـزاره وفات سو .

سردار نصـرالله خـان د امــیر عبدالرحمن خان زوی په سمر قنــــد کې وزیږیدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۹۱ ق).

د افغانستان د لـومـړی جنګ تاریخ د جان ولیم کـې تالیف دری توکه دریمه طبعه په لندن کې‌خپور سو .

هنری والتـر بلیوچــی په ۱۸۷۲ م افغانستان ته‌راغلی و، په‌خپل کتاب (له انډوس ترتا یګریس پورې) کې دافغانستان احوال‌له‌لندنه خپور کیٔ (۱۳ فصله) .

ملا شاه پسند پوپلزی د قندهار د نیش اوسیدونکی عارف او شاعـر د قادری طریقې خلیفه په نیش کــې ۷۵ کـلـن وفات سو (ولادت ئـې ۱۲۱۶ ق) ده زاد الرحلین په پښتو نظم کیٔ (دلاهور طبع ۱۳۴۷).

۱۸۷۵ م ۱۲۹۲ ق

میرزا نیازی دملابرات زوی‌دسمنګان شاعراوخطاط چې دوه‌دیوانه‌یې لرل وفات سو .

د امیـر شیر علـی خان نصیحت نامه ((تحفـة العلـماء)) د قاضی عبدالقـادر پېښوری په اهتـمام او د میرزا بیضا خان په خط ۸۰ مخه پـه کابل کې چاپ سوه .

د باجوړ د فیض طلب خان او د ناوه‌ګۍ د غلام حیدر خان اختلاف د امیر شیر علی خان په توصیه فیصله سو (۲ شوال ۹۲ ق) .

مـلا سکندر اخند پـه کابل کی قاضی عسکر و .

۱۸۷۶ م ۱۲۹۳ ق

نواب عطا محمد خان د انګریـز سفیر له‌امیر شیرعلی‌خانه وغوښتل چې دروسانو دپېش قدمی، دنیولو لپاره د انګریزانو مامورین افغانستان ته پرین دی خو امیر شیر علی خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه و منله .

انگریزانو کوټه ونیوله .

سید نور محمد شاه صدر اعظم او میرا خور احمد خان او میرزا محمد باقر افغانی سیاسی ډله د مذاکراتو لپاره پیښور ته ولاړه .

اخوند زاده حضرت ملا یحیی دملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس دهرات په دبښت یلان کی وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزی زوی د خپل وخت پښتو او فارسی شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شریف کی وفات سو .

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزی د عبدالله خان زوی په کابل کی وفات سو.

عبدالعلی مستغنی د فارسی او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کی وزیږیدی (۱۷ ذی حجه)

مستوفی حبیب الله خان له هراته کابل ته راوغوښتل سو، او پرځای یی سردار محمدعمرخان دسردار محمد عظیم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو .

د امیر شیر علی خان له در باره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د لیدو لپاره استاځی ولاړ .

د لوگر دموسیی فیض محمداخوند زاده پښتو روضة المجاهدین د امیر شیر علی خان په نامه نظم کیء (د کابل خطی کتابخانه) .

پیر امان الله د مولانا رحمت‌الله قاندهاری زوی دخپل عصر مشهور صوفی او زاهد په غزر کی وفات‌سو.

۱۸۷۷ م ۱۲۹۴ ق

د پیښور په کنفرانس کی دسید نور محمد شاه صدر اعظم او سر لیویس بیلی مذاکرت ناکام سول (۳۰ جنوری) او سید نور محمد شاه په پیښور کی مړ سو ، او میرزا حبیب الله خان مستوفی د ملا شاه محمد او تاج محمد پوپلزی او میرزا محمد طاهر سره پیښور ته دمذاکری لپاره ولاړل ، مگر له جمروده بیر ته نگریزانو راواستول .

ارسلا خان وزیر خارجه مړ سواو پر ځای ئی ملا شاه محمد قطب‌خیل وزیر خارجه مقرر سو .

سردار محمدعلم خان دپښت‌رود حاکم معزول سو او پرځای ئی سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی مقرر سو .

د سلطان عبدا لحمید له خوا حاجی محمد حسن خان بگرامی وال د کابل در بار ته د خاص استاځی په ډول راغی ، او دعثمانی دولت سفیر فوزی افندی و ، چی مستشارئی هدایت الله او با شکاتب ئی حسین او د وه تنه غړی یی منیر او خیری بیك وو.

د اگریز سفیر په کابل کی نواب محمد حسن خان اونائب یی عطامحمد خان اومنشی‌یی بختیار خان‌و .

د قاضی عبدالقادر (ښوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالاحصار په چاپخانه کی چاپ سوه .

د پست ټکټ (محصول چاپارخانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹۴) خپور سو چی د زمری سر ئی په منځ کی کښل سوی دی .

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندی او قادری مرشد او مجاهد د سوات په سیدو شریف کی په ۱۲ جنوری وفات او ښخ سو . (ولادت ئی دلوړ سوات په شامیزی صافیو کی د ۱۷۹۰ م حدود) دی د سوات د ریاست او شرعی حکومت مؤسس دی .

د سلیمان بن ابراهیم قندوزی بلخی حسینی صوفی مؤلف وفات . داجمع الفواید ، مشرق الا کوان ، ینا بیع المو ده مؤ لف (ولا د ت ۱۲۲۰ ق)

۱۸۷۸ م ۱۲۹۵ ق

په ۲۲ جون ستیپلا ټوف د روس نماینده کابل ته راغیء . اوپه ۱۱ اگست دامیر شیر علی خان دربارته ورسیدی او د یوی معاهدی مذاکره ئی ور سره وکړه .

امیر شیر علی خان د انگریز رالیږلی نماینده سر نیول چمبرلین نه را پرینښو چی افغانستان ته راسی کلنل کرودیکوف لهسمر قنده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ لیټن د هند ویسرا افغانستان ته اولتیماتوم ورکیء په ۲۲ دنومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ‌ونښت اوانگریزی لښکر پر افغانستان‌راغلل

سردار عبدالله جان ولیعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کی ښخ‌سو (د نقیب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ ق .

پر راتلو زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشی دمله کنه پرخوا .

میر محمود شاه بدخشی د میر احمد شاه زوی د دیوان اشعار خاوند وفات سو .

سردار محمد یعقوب خان چی بندی وله قیده ایله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ایوب خان هم له مشهده هرات ته راغیء .

ددغه کال تقویم د ملا عبدالرحیم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس‌النهار پەچاپخانه‌کی چاپ‌سو.

دغه د وه ورونه د عزیز الله اخند زاده قند هاری زامن وو .

د کابل د شمس النهار په مطبعه کی مجمع البحرین یعنی مقابله حکمت قدیم و جدید د حکیم او ډاکترچتین شاه تالیف چاپ سو . او داله‌لمړیو مطبوعاتو څخه دی .

قاضی طلا محمد د قاضی حسن خان زوی د پښتو – فارسی – عربی لیکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پیښور کی اوسیدیء . د عربی او دیوان خاوند او د جواهر النغز – سلوة التقریر – نفحة المسك – تسلیته العقول سلوة الکئیب مؤلف.

د افغان وار په نامه د جنرال‌ایبټ ورغ لیک ۳۴٦ مخه له لنډن نه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر۴۲ م پوری خپور سو .

نور محمد نوری قند هاری د افغانستان تاریخ وکیښ چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سدوزو او محمد زو احوال لري .
(د لندن د انډیا آفیس خطی نسخه)
ده د امیر شیر علی خان په نامه یو پند و گرامر هم کښلی دیء .

دی دگلشن امارت هم مؤلف دی د امیر شیر علی خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوری (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور مي د پرنگیانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا .

ارباب عبدالرحمن خلیل دعبدالکریم زوی دپښتو او فارسی او عربی لیکوال اوشاعر دمردان اوسیدونکی ژوندی و .

۱۸۷۹ م ۱۲۹۶ ق

پر افغانستان دانگریزی لښکرو حمله اود انگریز او افغان ددوهم جنگ پیل .

امیر شیر علی خان له کابله بلخ ته ولاړاو ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر ۱۲۹۶ په مزار شریف کی مړاوښخ سو (ولادت ۱۲۳۸) .

په کابل کی امیر محمد یعقوب خان پادشاه سو . (ربیع الثانی ۱۲۹۶) .

جنرال رابرټس کابل په ۱۲ د اکتوبر ۷۹م ونیویء .

دگندمك معاهده په ۲۶ می امضاء سوه (۴جمادی الثانیه ۱۲۹۶) .

په ۲۴ جولایی ۷۹ دانگریز سفیر کیوناری کابل ته راغیء خو په ۱۶ د رمضان ۹۶ ق ۳ دسمبر ۷۹ په بالاحصار کی و وژل سو او خلکو پر انگریزانو حملی شروع کړی .

انگریزانو بالاحصار وران کیء اود ذیحجی په میاشت یی امیر یعقوب خان دیره دون ته واستاوه .

محمد جان خان وردگ، ملامشك عالم اندړ، محمد عثمان صافی په کابل کی جهاد شروع کیء اود تپه مرنجان او کوه اسمایی جنگونه وسوه. محمد عثمان خان شهید سو .

امیر شیر علی خان لهمزاره خپل آخری مکتوب جنرال کو فمان ته تاشکند ته دیوه سیاسی هیئت سره واستاوه: سردار شیر علی خان قندهاری ـ شاه محمد خان وزیر خارجه ـ قاضی عبدالقادر پیښوری

ملا دین محمد مشك عالم مشهور عالم اومجاهد اوملا عبدالغفورلنگری اومحمد جان خان وردگ په جهاد کابل ته راغلل .

پرنگیانو دگندمك دمعاهدی سره سم کورمه خیبر وبلله، خو پښتنو لهدوی سره دریمه غزا شروع کړه، اوغازی محمد سرور خان چکی دغزا مشرو .

دنیراه لام اوله پرنگیانو سره غزاوی. چی دپرنگیو ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندی ورغلل .

دپاك پر بازار دپښتنو مجاهدینو حمله اود ۶۵۳ تنه انگریزی سپاهیانو وژل . (شنبه ۱۰ جنوری ـ ۲۶ محرم) .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۷ـ۹۸ ق

دمیوند جنگ اود انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۹۷ ق ۲۷ جولایی ۸۰م.

جنرال رابرټس له کابله قندهار ته ور سیدی او سردار محمدایوب

خان یی مات کیء ۳۱ اگست ۸۰م

سردار عبدالرحمن خان له سمر قنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغی (۴ جمادی الثانیه ۹۷ ق) .

د سردار عبدالرحمن او گریفن مذاکره او موافقه په زمه کی

امیر عبدالرحمن خان په ۵ درمضان ۹۶ق (جولایی ۸۰م) په کابل کی پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابل یی وروسپاره .

۱۸۸۰ـ۱۹۰۱ م ۱۲۹۷ـ۱۳۱۹ق

دامیر عبدالرحمن خان د امارت دوره .

جنرال رابرټس د قندهار د پیر پایمال په جنگ کی په ۲۴ رمضان سردار محمد ایوب خان مات کیء . او ایران ته ولاړ. امیر عبدالرحمن دشوال په میاشت کی قندهار ته ورسیدیء .

۱۸۸۰ م ۱۲۹۸ ق

امیر عبدالرحمن خان دقندهارله علماو څخه ملاعبدالرحیم اخوندزاده کاکړ اوملاعبدالاحد پوپلزی دقندهار په خرقه شریفه کی ووژل (شوال) سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حیدر خان توخی عسکری مشر او ملا یوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدین خان قاضی مقرر سول .

مولوی احمد جان تاجر الکوزی په قندهار کی دامیر عبدالرحمن خان د فتح مدحیه دالیه قصیده وویله .

سلطان محمد خالص قندهاری د موسی خان بارکزی زوی خپل (تاریخ سلطانی) دامیر محمد ایوب خان په نامه په بمبئی کی چاپ کیء دا کتاب په ۱۲۸۱ق شر وسوی او تر ۱۲۹۷ ق پوری وقایع لری .

په وزیرستان کی پرمکین باندی دپرنگی حمله اود خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱م پوری جاری و او مولانا گلاب‌دین شهید سو .

د پرنگی سره دوموندو جهاد اود میچنی اومه غزا .

په ذیحجه کی سردار عبدالقدوس خان هرات ونیو .

د سردار شیر علی هزاره زوی تسلیم سو، سید محمود کنړی او محمد اکبر خان دلال پوری بغاوت وکیء ، سید محمود راولپنډی ته وتښتیدی او اکبرخان په کابل کی نظر بند سو .

امیر عبدالرحمن خان دپنځه لکو روپو اخیستلو لپاره ملا ابوبکر او محمد اکبر تاجران دپیښور کمشنر وتر فیلډ ته معرفی کړل، دغه خط دپیښور په موزیم کی دی (۲۷صفر ۱۲۹۸) .

امیر عبدالرحمن دهند دویسرا په خواهش جنرال میر احمدخان د افغانستان په وکالت په دهلی کی مقرر کیء اود ویسرا په نامه یی په ۲۵ صفر اود پیښور دکمشنر په نامه یی په ۲۷ صفر مکتوبونه ولیکل (دپیښور موزیم) .

میرمحبتی الفت‌دمیر مرتضی زوی په کابل کی ۷۴ کلن وفات سو . (ولادت ۱۲۲۴) د فارسی ښه شاعرو .

دا ملا عبد الله بن مراد محمدبدخشی شاعر دخپل‌شعردیوان ترتیب کیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار غلام محمد طرزی د خپلی کورنۍ سره دهند کراچی ته فرار سو.

دبرگه یرنات په افغا نستان کی د ۱۸۳۸ تر ۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کی په بمبئی کی چاپ سو

قاضی عبد الرحمن دامازو گړهی (مردان) افسانهٔ دلپذیر په پښتو نظم کړه.

۱۸۸۱ م ۱۲۹۹ ق

انگریزانو په اپریل ۸۱م کی قندهار امیر عبد الرحمن ته وسپاره او دی بیرته په ۲۲ محرم ۹۹ق کابل ته را ور سید.

جنرال فرا مرز خان هرات ته مقرر سو.

دشوال په میا شت کی ناظرمحمد سرور خان دسردار عبدالقدوس خان پر ځای دهرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندی سو.

سردار محمد صدیق خان د نظر محمد خان زوی دسر دار امیر محمد خان لمسی په پیښور کی دمیوند جنگنامه په فارسی مثنوی نظم کړه (۱۷ شعبان ۹۹) ق

دامیر عبد الرحمن خان لښکرو لغمان ونیوی ء.

۱۸۰۲– ۱۸۸۲م ۱۲۱۷– ۱۲۹۹ ق

دمحمد تقی بن حسین هروی عالم، دنهایت الامال او توضیح الحساب او عیون الا حکام دمؤلف دژوند وخت.

سردار عبد الر سول خان دقندهار نائب الحکومه معزول سو او دخلکو اتیا زره روپی اود حکومت لس زره ځای پی سردارنورمحمدخان دسردار سلطان محمد خان زوی دقند هار نائب سو.

دهراوت دخلکو ښو ښت آرا م سو او صاحب خان علی‌زی د هغه ځای حاکم دښور ښتیانو مشر نائب اکرم ونیوی ء او کابل ته یی راواستاوه.

سردار محمد یوسف خان د امیر دوست محمد خان زوی دفراه حاکم، سردار ابراهیم بلوڅ په چخانسور کی تاراج کی ء اوسردار تاج محمدخان بلوڅ هم افغا نستان ته راغی ء.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کی دهغه ښار کلااودچار باغ عمارتونه ترمیم کړه اودغوریانو کلائـی هم جوړه کړه.

مخدوم قلی خان له‌مرو څخه امیر عبدالرحمن خان ته عرض وکی ء چی مرو په افغا نستان پوری ونښلوی (لکه پخوا) ترکلجو تره‌کو باندی دامیر دلښکرو بری اوکنړ نیول اود میمنی دوالی رایتول له‌شنوارو سره دامیردلښکرو جنگ .

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق

دانگر یزانو یو مسلمان نماینده عطاء الله خان په کابل کی مقررسو ،تر دی وخته گریفن او قاضی عبد القادر پیښوری په پته په کابل کی وو.

امیر عبدا لرحمن خان ،محمدجان خان وردگ اودعصمت‌الله خان جبارخیل کورنی او نور دری زره تنه بندیان کړل.

د ربیع الاول په پنځلسمه امیر په قند هار کی دمنـز لباغ او د جلال آباد دشاهی باغ ودانونه.

دهرات دمصلا ورا نونه.

شهزاده لوبا نوف او لارډ گرینویل دروس او انگر یز له خوا د۱۸۷۳م دگور چا کوف پر موافقه نامه باندی دافغانستان په باب کی خبری وکړی

مولوی عبد الرؤف قند هاری د سراج الاخبار مؤسس په کابل کی دمدرسهٔ شاهی مدرس اود حضور عربی ترجمان مقرر سو (وروستنی ملای حضور) .

په دغه کال دامیر عبد الرحمن گرده لښکر ۷۴۰ ر۵۸ تنه وو.

سردار محمد حسن خان سیاه او سعدو په منگلو کی وښوریدل، خو جنرال غلام حیدر خان اورکزی دوی دتیراه خواته وشړل او زرمله ئـی ونیوله.

مو لوی احمد جان دپښتو تکره نثر لیکونکی دگنج پښتو او تاریخ افغا نستان لیکوال په پیښور کـی ژوندی و.

مولانا محمد عثمان بن محمد علی یاد خانی لوگری دعجائب الاخبار او گلشن اسرار اونورو تألیفاتو خاوند عالم ژوندی و.

رحمت بدخشی دمیرزا اسماعیل زوی دپنځو دری دیوانو خاوندشاعر ژوندی و.

دپنجشیر دخلکو ولاړیدل او ددوی بیرته ارا مول.

دقند هار داخکزو ښورښت اوبیرته ارا مول.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱ ر۲ق

روسانو دتجن رود مجاری دهرات شمال غربی سیمی ونیولی.

انگر یزانو دکوټی ټوله سیمه و نیوله.

امیر عبد الرحمن خان شغنان او روشان ونیول.

امیر عبد الرحمن خان ته‌دوولس‌لکه روپی دکاله انگر یزانو کومک منظور کی ء.

دانگر یز او روس گډ کمیسیون دافغا نستان دشمالی او غربی سر حداتو دټاکلو لپاره مقرر سو.

او امیر عبدالر حمن خان په‌پنجشنبه ۶ذیقعده ۱۳۰۱ق ددی کمیسیون د منلو فرمان صادر کی ء او خلکو ته ئی هدایت نامه صا دره کړه.

سردار محمد نادر خان‌دهند په دیره دون کی وزیږیده(۲۱ حمل ۱۲۶۲ شمس ۱۳۰۱ق) .

سردار محمد ایوب خان په تهران کی و، دمیمنی دوالی‌دلاورخان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغی (۱۰ ربیع‌الاول) سپه‌سالار حسین‌علی خان –جنرال پرویز شاه خان– خوشدل خان لوی ناب– سردار محمد هاشم خان– قاضی عبدالسلام خان– عبد الله خان ناصر–احمدعلی خان – مگردغه ډله دایران حکومت د انگر یزانو په غوښتنه ونیول او په قوچاق کی نظر بند کړه.

په دغه واقعه کی دلاور خان هم په میمنه کی یاغی سو، خو امیر عبد الرحمن خان میرمحمد حسین خان هلته والی وټاکه او میمنه آرامه سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتار او کنبیر دکا فرانو حمله پر ءای شنک اود لغمان دحاکم سردار گل محمد خان په مشری د دوی شړنه.

محمد علی غریب دسید ءای زوی دپښتو دسیمی اوسیدو نکی عالم دپښتو او فارسی شاعر دډیرو عربی کتابو حاشیه لیکونکی ژوندی و.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۱ ق

(۱۵ جمادی الاولی ـ۱۳ مارچ)

سید جمال الدین افغانی په پاریس کی دعروة الوثقی جریده په عربی خپره کړه.

دوهمه طبع ئی په قاهره کی ۱۳۲۸ق دتوفیق مطبع ۲۳۲مخه.

دامیر عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا دهرات حکمران محمد سرور خان ته یوه مفصله هدایت نامه صادره سوه.

۱۸۸٤ م ۱۳۰۲ ق

سر پیتر لمسډن انگریز د سرحد وېشماو دلی‌مشر هرات ته‌ورسید او دافغانستان له خوا قاضی سعدالدین خان ورغی‌ء .

انکریزانو دکو ټی دریل لارجوړه کړه او روسا نو پل خاتول ونیوی‌ء.

امیر عبدالر حمن په پنجشنبه ۲٤ جمادی الاولی ۱۳۰۲ ق له‌کابله راو لپنډی ته رهی سو اوپه‌پنجشنبه ۱٦ جمادی الثانیه ای دهند ویسرا لارډفرن سره ولیدل اوپه ٦ درجب جلال آباد ته را ور سید.

انګریزانو دروسانو دپیشر فت د مخ نیوی لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لښکر کو ټی ته راوستل .

درجب په میاشت لمسډن هند ته ولاړ اود سرحد ویشلو کاریې کرنل رجوی ته وسپاره .

نظام الدین انصاری دکمال‌الدین مزاری بلخی زوی دخپل عصر خطاط او شاعر او مولف د (اعتقاد لمتحققین) په نامه بر اسلامی فرقو باندی یوه رساله په‌کابل کی وکښله (یکشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۲ ق)

سردار غلام‌محمدخان‌طرزی دسردار رحمدل خان فند هاری زوی ددری شاعر او لیکوال او خطاط هنر مند چی دامیر عبد الرحمن‌خان په امر هند ته فرار سوی‌و له ٤۵ تنو خپلوانو سره له کرا چی څخه بغداد ته ولاړ .

په‌راولپنډی کی دامیر عبدالرحمن خان او دهند دوایسرای دمذاکراتو راپور (سوال وجواب دو لتی) په پښتو او دری له کابله چاپ اوخپور سو دپښتو مترجم یې ملا غلام جان لغمانی دی .

امیر عبدالر حمن خان دهرات د ساتنی لپاره په شل لکه روپی دیرش‌زره لښکر تیارکړل، انگریزانو ۲۸ لوی، توپونه او گولی ورکړی او ٤۰۰ تنه تو پچیا ن هم تیار سول .

دسوات او بنیر دخلکو نما یندگان امیر عبد الر حمن ته راغلل او امیر د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان دساتلو اطمنانیې ورکیء (۲۲ ذی حجه) .

دروس او انگلیس د شمالی افغانستان د سر حد و یشنی

قرارداد عملی سوآو دهنه ذوالفقار او مروچاق افغانستان‌ته پریښوول سوه .

سردار محمد هاشم خان (وروستنی صدراعظم) په دیره دون کی وزیږید ی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو دذوالفقار خواته آق رباط ونیو او پنجده ته پرمخ راتله .

دمارچ په ۱۸ روسا نو په‌تاشس کیپر یون کی افغانان مات کړه او پنجده یې ونیو .

دانگریز او روس دسرحد ویشلو ډلی په نو مبر کی بیا سر ه‌ولیدل اود افغا ن ـ روس دسرحد لومړی خلی یی رسماو درا و ه.

کرنل ستیوارت انگریز ی منصب دار دهرات استحکا مات وکتل ا و څلور لکه کلداری یی داستحکا م لپاره ور کړی .

ملا مشک عالم دین محمد اندړ ددوهم جنگ لوی‌مجاهدپه پنجشنبه ۱۰ـ ربیع‌الاول ۱۳۰۳ق‌وفات‌سو.

مستو فی حبیب الله خان وردگ (لوی ملك) د امیر شیر علی خان مشر وزیر په راولپنډ ی کی دفرار په حال‌کی وفات سو دده و لا دت دوردگ په‌جغتو کې ۱۲٤۸ ق و.

قا ضی عبد الوا جد صریر د سمنگان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کی‌وفات سو (۲۲ شوال) سردار غلام محمد طر زی له‌بغداده شام او استانبول ته ولاړ او دعثمانی سلطان میلمه و .

دجلال‌آباد شاهی باغ دعبدالسبحان خان په مهندسی جوړ سو .

امیر عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنیا ودین په‌کابل کی دروژی په میاشت کی وکښله (د کابل دخطی نسخو کتا بخا نه او هم د کابل چاپ)دامیر لښکروټول لغمان رایت کیء .

رضوان الله رضو ان ماما خیل دهوتی مردان اوسیدو نکی فقیه او طبیب او دپښتو شاعر او لیکوال «طب اکسیر » په‌پښتو وکیښس .

۱۸۸٦ م ۱۳۰٤ ق

دانگریزانو قبضه پر ټول پښین اوسیوی ، دروسانو د جلوگیری په بها نه انگر یزا نو دبولان دریل لارجوړه کړه .

دسر حداتو دویشلو ډله په‌اکتوبر له کا بله هند ته ولاړه اوسر حدی قرار داد په جو لایی ۱۸۸۷ م په پتر ز برگ کی امضا سو .

اندړ و او غلجو اقوامو دملا مشک عالم دزوی ملا عبدالکر یم په مشری سر واخیست .

قاضی سعد الدین خان دهرا ت حکمران مقرر سو .

سردار نورمحمد خان دو لی‌محمد خا ن ز و ی په خو ست کی اوتیمور شاه خان نایب سالار په هرات کی یاغی سول ، او د سردار محمد ایوب خان راتگ هرات ته ناکام‌سو او خان یی په مشهد کی انگر یزا نو ته وسپا ر ه چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

هندوستان ته ولاړ سی .

دهـوتکو اوتـره کو ولاړید ل او ددوی رایتول .دآخوند ملا نجم الدین ظهور دننگرهار په قبایلو کی .

۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ ق

روسا نو کر کی ونیو .

دروسانو اوانگریزانو حکو متـو د افغانستان او روس د سرحداتو پرویشنه باندی آخرنی موافقه وکړه ملاولی الله تیراهی دقبایلو مشر مړ سو .

شاه ابو الفیض او شا همحمـود خان درواژی مشـران او ورو نـه سردار عبد الله خان دقطغن حکمران ته تسلیم سول او کا بل ته‌راغلل امیر عبد الر حمن جلال آباد ته ولاړ .

مفتی عیسی مخدوم دنیاز محمد بلخی زوی ، عالم او شا عر په‌بخارا کی مړ سو (دده ولادت ۱۲٤۲ ق)

دعایشه درانی فارسی دیـوان پـه کابل کی دامیر عبدالرحمن په امـر چاپ سو .

سید فخر الدین مجنون شـاه د سید هاشم کابلی زوی دبوستا ن خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ ق) دکابل په ده افغانان کـی مړ سو سه شنبه ۸ ربیع الاول (ولادت یی ۱۲٤۲ ق).

دپرنگی حمله پر بونیر باندی.

پرنگیانو پر کور می بیایرغلونه وکړل اوخلکو څلرمه غزا ور سره ونښلو له .

میر محسن قند هاری دسیدنعیم خان زوی دیورپ جغرا فیا له عربی څخه تر جمه کړه (دکابل خطـی نسخه)

الحمد پیښبوری پـه پښتو انیس الواعظین او قصص الا نبیاء نـظم کړل .

میا حسیب گل کا کا خیل دپښتـو دافع‌الغم اوزاد الفر ح او گلدسته حکایات مولف ژوندی و .

سید محسن دمیر حسـن زو ی متخلص په (شا مل) بالا حصاری کابلی شاعر وفات سو دوه دشعر دیوا نه لری (ولادت یی ۱۲۳۸ ق)

۱۸۸۸ م ۱۳۰٦ ق

سر دار محمد اسحق خان پـه مزار شریف کی‌یاغی سو،په‌پنجشنبه ۲۰ محر م یی دنایب سالارغـلا م حیدر خان سره په‌غزنی گك کی‌جنگ وکیء ، او مغلوب سو بـخارا تـه وتـښتـید .

امیر عبدالر حمن په ۱۹ دصفـر له کابله د بلخ و لایت ته رهی‌سواو په‌مزار شریف کی دتو پك وار پر وسو خوخطا ولاړ او امیر زخـمی نسو .

په ۲۸ دجماد ی‌الاولی امیرفرمان صا در کیء چی چمن انگـــر یزی حکو مت ته وسپاری چی هلته دریل درید ځای جو ړ کی.

په باجوړ کی دجنډول دعمراخان او ددیر دخان جنگ .

سردار غـلام محمد طرزی په شام کی اخلاق حمید ه کتاب دسلطا ن عبدالحمید په‌نامه وکښنس .

له پرنگی سره دپښتنو جنگ په کوټکی کی .

سعد الله دغلام حضرت قند ـ هاری زوی خپل تفسیر کـشـف المحجو بین عن‌خدی تفسیرالجلالین تالیف کیء .

دغلجو ښور ښت آرام سو او په کونړ کی صافی وښور یدل .

۱۸۸۹ م ۱۳۰۷ ق

قاضی میر جمال الد ین پشد ی پـه مزار شریف کی پـه ۹ محرم مړ سو .

د انگریز حکومت پر ژوب باندی جاری سو .

جنرال میراحمدخان دافغا نستان سفیرپه‌کلکته کی مړ سو او پرځای یی دده زوی کر نیل ولی احمد خان هلته سفیر مقر ر سو .

په ۲۲ دذیقعد ی امیر عبدالرحمن خان له مزار شر یف څخه کابل ته را ستون او شاغاسی محمد سرور خان دهغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوا ل)

دهزاره قبا یلو یاغی توب او د هغو د راپتو لو لپـاره ذ سر دار عبدالقدوس خان مقررول .

میرزا یعقوب‌علی‌داحمد علی‌خافی زوی دکابل دچند اول اوسیدونکی چی دسر دار محمد اسحاق سر ه سمرقندته فرار سوی‌و دافغانستان دمتاخر و پاچها نـو تاریخ لـیکل یی په سمر قند کی شروع کړ ه (رمضان) دده ولادت په کابل کـی ۱۲٦۷ ق‌و .

دارمستتر مشهـور فرا نسو ی مستشرق خـپل پـښتو کـتـا ب د پـښتو نخـوا هـا ر و بـهـا رد پښتو پر ملی سندرو باندی پـه پاریس‌کی چاپ‌کیء .

خان علو م سعد الدین خـا ن قاضی القضات دازالة الشین فی‌حق الو الدین رساله‌دحضرت محمد(ص) دوالدینو دایمان په باب کی وکښله (دکابل خطی کتابخانه) .

د مالیاتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبدیلول .

دانگریز د سفیر کرنیل عطاالله خان پرځای محمد افضل خان گنډه پور په کابل‌کی سفیر سو (شعبان)

دهزاره سیمی دتسخیر لـپاره د امیر عبدالرحمن فرمانو نـه صادر سول .

په باجوړ کـی چی ددیر خان او عمراخان جگړه نښتی‌وه ددیر خان ماتسو او عـمراخان دیـر ونیوی (جون) .

د بـد خشان دمـیر لـور امیر عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون) .

سردار محمد یوسف خان دامیر دوست محمد خان زوی پـه شمالی افغانستان (بلخ) کی حکمران سو.

(جولائی) جنرال غلام حیدر خان اورکزی عسکری مشرو .

روسانو دپنجده مرکز تخت بازار دافغانستان سره دتجارت مرکزکیء (جولایی) .

دامیر عبدالرحمن خان لښکر پر فیروز کوهیانو باندی بری و موند (جولایی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر عبدالرحمن خان خپل مشر
زوی سردار حبیب الله دملکی کارو
مشر او سردار نصرالله‌یی د کابل
عسکری مشر وټاکه (جولایی) .

سردار محمد ایوب خان په مری
او راولپنډی کی عمر تیراوه .

امیر عبد الرحمن خان انګلیسی
انجنیران منع کړل چی‌دکابل پرړود
دافغانستان خواته راتیر نسی .

دهندوستان انګریزی اخبارو خپل
حکومت‌ته انتباه‌ورکړه چی داحرکت
دوستانه ندی (ستمبر = محرم) .

دپیښور دباړی ورجو او دبر غاله
تنباکو تخمو نه افغانستان تــه
راوغوښتل سوه (ستمبر) .

میرمحمدعلی‌دافغانستان دپوستی‌مشر
په پیښور کی مقرر سو (سپتمبر)

د تعمیرانجنیر مستریائن انګریز
کابل ته راغی .

دری تنه خارجیان یو روسی بل
رومی بل سمرقندی له افغانستانه
دخیبر پرلار وایستل سوه (دسمبر)

منګل و ښوریدل اوله خوسته
ددوی مقا بلی تـه لښکر راغلل
(دسمبر).

ښاغاسی محمد سرور خان دبلخ
نائب الحکومه سږی‌هوا ناجوړکړ
اوپه‌کابل کی دډاکترغلام قادر خان‌تر
علاج لاندی سو (دسمبر) .

جان‌محمد خان خزانلار دخیانت
په‌الزام موقوف سو . (ستمبر).

انګریزانو ږوب او قــدرزی او
شیرانی او وانـه ونیول اولاری‌یی
جوړی کړی (نومبر— ربیع الاول) .

حاجی ملاعبدالخالق اللهٔ عالم د
کابل دشاهی مدرسی مــدرس ۹۵
کلن وفات سو(۱۶ ربیع‌الثانی) .

مریم کنیزک دسید عبدالله لـور
د هرات د کرو خ فارسی ښا عره
ددیوان خاونده وفات سوه(ولادت‌ئی

۱۲۵۷ ق

دافغا نستان سره دروسی تجارت
انکشاف او په پنجده کی دبریکوف
او لوګو ئینوف سودا ګرانوفعالیت
(جولا یی)

سر ادرمحمد شریف خان‌دامیر
دوست محمد خان زوی ۶۵ کلن مړ
او په بغداد کـی ښخ سو (ولا دت
۱۲۴۳ق)

سرور سلطان دلوبناب شیردل‌خان
بارکزی لور چی په ۱۲۹۴ق زیږیدلی
وه پنځلس کلنی دسردار حبیب‌الله
سره‌واده سوه (۲۷ رمضان) داد
اعلیحضرت امان الله خان مور وه.

ملارمضان هوتك‌دسردار نصرالله‌خان
لپاره عقاید نسفی په فارسی ترجمه
کړیء (دکابل خطی کتابخا نه)

۱۸۹۰ م ۱۳۰۷ ق

داسمار نیول او ددغه ځای دخان
راینول.

۱۸۹۱ م ۱۳۰۸ ق

**دکوزك سوری کول ختم سوه او
دمارچ په‌میاشت کی‌دهند سپه‌سالار
فتتاح کړیء.**

**دسر رابرټ سنډ یمن له خوا د
ږوب دپښتنو او کاکړ انو دایلولو
لپاره انګریزی لښکرك استول سوه.**

۱۸۹۱ م ۱۳۰۹ ق

دافغا نستان او انګلیند دوالشس
لوټ کمپانی ترمنځ لومړی تجا رتی
قرار دادوسو (۱محرم) چی‌دبدخشان
لاجورد او هم وړی، یاقوت، دارچی
لرګی به له افغا نستان نه وړی.

علی محمد خان دلاجوردو اوسرپو
دتان آمر مقرر شو .

په قند هار کی وبا ولویده او د
هزاره جات شورشن جاری و.

انګر یزانو دکورمی سیمی ونیولی
ای توریان ئی ایل کړل.

دربیع الاول په (۱۶) امیر فرمان
صادرکړیء چی کافرستان دی ونیول
سی او سپه سالار غلام حیدر خان
څرخی په لښکر کشی پیل وکړیء.

سردار محمد علی خان دقند هار
حکمران مړسو (۱۶ ربیع الثا نـی)

دناوګی مشر صفدر علی خان په
اسمار کـی څرخی سپه سالار تـه
تسلیم سو.

سردار عبد الله خان تیمـوری د
قند هار حکمران سو.

جنرال مکلین انګریز په هشتادان
کی دافغا نستان او ایران سرحدونه
وټاکل.

محمد شریف خان د دیر رئیس
ایل سو.

سردار محمد عزیز خان دبلخ‌والی
مقرر سو.

څرخی سپه سالار اسمار ونیو.

دمولوی احمد جان قند هاری پـه
قلم دحکومتی قاعدو کتابچه۶۳فقری
خپره اود تعمیل فرمان ئـی صادر
سو، او دا لومړی حکو متی اداری
هدایت نامه اود ستورالعمل و چی‌د
حکا مو وظایف ئی ټاکل .

غـلام رسول خان دکرنیل ولی
احمد پرځای په‌کلکته‌کی دافغانستان
سفیر مقرر سو (۲۸ رمضان) .

سردار ګل‌محمد خان دشرقی او
جنوبی سرحداتو په سرحد دا ری
مقرر سو .

دتاشقران دباغ جهان نمادو دانی
کار داستاد محمدشاه په مهندسی
پای‌ته ورسید .

میر سلطان مشهور ظالم‌کاردار د
امیر په امر په پغـمان کی په و نه
وځړول سو .

اعلیحضرت امان الله خان درپغمان
ددره زرګر د حاجی اسد خان پـه
کورکی وزیږید (۵ذیقعده ۱۳۰۹ق
دپنجشنبی شپه).

دکابل په ماشین خانه کی مولتن
او استورټ نومی انګلیسی‌انجنیران
مقرر سول اوپه کارتوسو جوړولو
پیل وسو. دکابل په دارالضرب‌کی
په دقیقه کی ۵۰ رو پی جو ړیـدی
(جنوری = جمادی الاخری) .

دکوهاټ خان چی انګریزا نـو تـه
پورته سوی‌ؤ دده د ایلولو لپاره
دمیران زی سالار جنرال لوکهارټ
هنګوته ولیږل سو (۱۷ جنو ری) .

ښاغاسی محمد سرور خان‌د شمالی
افغا نستان (بـلـخ) حکمران سو
(جنوری) .

شیخ علی هزاره و ښو ریـد ل
(جنوری) .

دژوب کاکړو د انګریزانو سـره
جهاد شروع کړیء، اوسررابرټ سنډ
یمن ددوی مقابلی ته وګومارل سو
(جنوری) .

امیر عبدالرحمن خان دوه زره‌نور
اپریدی په لښکر کـی واخیستل
(جنوری) .

میرزامحمد نبی واصل دمحمدهاشم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی دامیر شیرعلی خان او امیر عبدالرحمن خان دبیرالملك اوددری تکړه شاعر په‌کابل کی وفات سو . (پنجشنبه ۱٤ شوال) دشعر دیوان لری .

سردار غلام محمد خان طرزی‌خپل کتاب وقوعات سته (تحفه شامی)په دمشق کی تالیف‌کیٔ (دکابل خطی کتاب‌خانه) .

۱۸۹۲ م ۱۳۱۰ ق

دقندهار حکمران اود مزارشریف سپه سا لار غلام حیدر خان او ډیــر لښکر په هزاره جات کـــی د سردار عبدالقدوس خان کومك ته ورسیدل اود هغه ځای دهزاره گانو شورش په زور ختم کړسو .

دوزیرو او مسیدو اطاعت نامــه امیر ته ورسیدله .

قاضی بابا مرادخان اندخویی‌عالم دکابل قاضی مقرر سو، چی د امیر حبیب‌الله په وخت کی قاضی عسکر هم‌و .

میر ابوالقاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.

په کابل کی دمهمان خانی باغ‌او ودانی ذاستان ولی محمد قندهاری په معماری جوړه سوه.

تاجو خان ساکزی دپشت رود د کوچیانو مشر مړ سو.

لو ړی پلار ددو لت لخوا د تجارت دانکشاف لپاره تاجرانو تــه تقاوی ور کول سوه.

سید عطا محمد شاه قند هاری خطاط دجـما دی الثانیــه پــه اومه ددربار خوش نویس مقرر سو .

ددولت کاتبانو ته امر وسو چی متشابه کلمات دی په حرکت (زورـ زیرـ پیښس) لیکی.

دچترال شیر افضل خان دکابل در بار ته پناه را وړه.

دمیمنی کلا اود تل عاشقان برج ترمیم سول.

ملا فیض محمد هزاره دسـراج التواریخ مولــف دملا محمد سر ور ساکزی په سپارښت په تاریخ لیکلو وگمارل سو.

دامریکائی پنبه تخم په جلال آباد اولغمان کی وکرل سو .

په کابل کی دمستر نارنتن پــه مشری دخرمنی کارخانه جوړه‌سوه.

سردار کاکو جان دفقیر محمدخان زوی چی دسردار ایوب خـان سره ایران او بغداد او هند ته فرارسوی و بیرته وطن ته را غیٔ.

کرنیل ییــټ انگریز دکشــك او چهــل دختران د افغا نـــی روســی سر حداتو دټاکلو لپاره دهرات‌شمال ته ولاړ.

انگر یزانو وانهـ گومـلـ دوړ ونیول.

محمد اکبر خان دلاڼپوری مومند خان تسلیم او په کابل کی میشته کړ سو .

ټولو محمد زوته دسن په لحاظ نروته‌له ۲۰۰تر ٤۰۰ روپواوښځو ته ۳۰۰ روپی‌نسبی کالنی تنخواه‌مقرره سوه په‌دی شرط چی دحاجی جمال نیکه له‌نسله وی .

سردار غلام محمد طـرزی خپل

کلیات په کرا چـــی کی د خپل زو ی محمدزمان په خط چاپ کیٔ .

د امیر عبدالرحمان گرده مسلح عسکر ٤۰۰ ر ۱٤۸ ته رسیدلی چی ایله جاری هم ورسره شامل دی .

مهتر امان الملك دچترال حکمران‌چی دامیر شیر علی خان سره‌یی ښــه روابط لرل وفات سو .

دجنرال‌سر لاکهارټ پرنگی‌لښکری دتوچی پر سیمه ورغلی، پښتنو د محی الدین ملاپونده په مشری پــه غـزا لاس پوری کــیٔ او غــازی گلستان خان دوړ شهید سو.

په‌هــمدغه کــال دشگنوی غــزا وسوه‌چی‌پښتنو ۱۳۳۵پرنگی سپاهیان او ۹ تنه لوی افسران ووژل اوغازی شیرعلی خان له ۲۵۷ تنو پښتنــو سره شهید سو.

غلام محمد پوپل زی دچار سدی او سیدونکی دمولانا حالی مدو جزر اسلام په پښتو منظــوم او محمــدی قاعده یی ولیکله .

ملااحمد جان پیښو ری په پښتو ورقه گلشاهـ قصه ممتازـ شهزا ده بهرام‌گل اندام او نوری قصی نظم کړی .

ملا نعمت‌الله نو ښاری زبردست قصصی پښتو شاعر دلیلی مجنون فتح‌خان ـ موسی، گل‌مکی او نورو کتابو ناظم ژوندی‌و .

۱۸۹۳ م۱۳۱۱ ق

دمالستان دورشو گانو ټاکنه د کوچیانو او هزاره گانو تر منځ .

دډیورنډ دهند خارجی‌سکرتردهند او افغانستان دسرحداتو دټاکلولپاره مقرر او په ۲۱ ربیع الاول کابل ته راغی، چی له‌پامیره او بدخشانه بیا ترکاکړو اوچغیٔ پوری ډیورنډ لین وټاکل سو، اودکابل په دربار کی‌په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو.

اومعاهده یــی په ۱۲ دنومبر امضا سوه دامیرتنخواه ۱۸ کلداری‌مقرره سوه اود وسلاو درانیولو اجازه یی ورو ندله.دا ویش ملت ندیٔ منلیٔ

ملا احمد جان توخی پــه مدرسه شاهی کی مدرس مقرر سو .

انگریزانو په نوی چمن کی دریل دریدځی جوکیٔ .

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کلید افغانی پــه لاهور کـــی چاپ کیٔ .

دمریانو د خرخلاو ممانعت .

دډیورندلین دټاکلو اوځلواینبوولو له‌پــاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام‌حیدر خان اوسردار گل‌محمد خان اوسردار شیرینډل‌خان وټاکل ســوه او پــه پښتو دولتی اعلاناتو د ویش ښو و لو خــپاره سوه .

شاطر باشی بابا ړرق دغلو پــه نیولو او په دار ولو او په ا مــنیت جوړ ولو وگمارل سو .

له انگریز شخه دری ملیونــه او شپږ سوه زره کارتوس رانیول .

دهزاره جات ورشوگانی حکومتی سوی .

دکابل دعیدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱٦ شــوال ۱۱ ق داستاد محمداکبربن استادمحمدعمر په معماری شروع سو، چی پــه ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمادی الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو . مساحت ۴۳.۶۸۰ فت ۷۷ گنبد ۸ مناری په ۳۴ فټ لوړتیا. رواق ۴۴ فټ .

نوی ونی او نوی زرا عتی تخمونه اود مرغانو نسلونه په افغانستان کی خپاره سوه .

دامیر عبد الرحمن فارسی رساله مرآت العقول په کابل کی چاپ سوه (۵ ذی حجه ۱۱) .

دمولوی احمد جان الکوزی اساس القضات گرده ۱۳۶ قاعدی دوهمه پلا په کابل کی ۱۲۳ مخه چاپ سو .

پیر احمدعلی شاه قندهاری چشتی صوفی شاعر د دیوان خاوند په امرتسر کی وفات سو (۲رجب ۱۱ق).

۱۸۹۴ م ۱۳۱۲ ق

دقند هار تاجر دوست محمدخان دعبید الله توخی زوی په کراچی کی تجارتی نماینده مقرر سو او ۱۸فقری هدایت نامه ور کړه سوه.

میرزا عبد الله قند هاری کاکړ د میر زا محمد یوسف پرځای په مشهد کی وقایع نگار مقرر سو.

جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ، چی هلته دشغنان پر سرحدو دروسیانو سره دتصادم دفاع وکی .

لارډ کرزن دواخان او بدخشان سرحدونه له روس سره وکتل اود چترال له لاری هند ته ولاړ (ربیع آلاخر) او بیا په ۲۰ دجمادی الاولی دپینبور له لاری کابل ته راغی ءاو په ۳ دجمادی الثانیه دقندهار له لاری هند ته ولاړ .

ملك امیر محمد خان لوگری د قندهار حکمران مقرر سو .

د غزنی بند چی ړك سوی و بیا تعمیر او ترمیم سو.

سید دلاور علی شاه لاهوری د دمیرزا محمد تقی پرځای د انگریز گماشته په قندهار کی مقرر سو .

دمسیدو په تنگی کی د ملاپوونده او انگریزانو جنگ .

شیر افضل خان چترالی له کابله دباجوړ عمراخان ته وتښتید، او د امیر الملك او انگریزانو سره ئی جنگ وکیء.

دهند ویسرا امیر عبدالرحمن وباله چی لنډن ته ولاړ سی، مگر امیر خپل دوهم زوی سردارنصرالله خان په ۱۱د شوال دهند له لاری لنډن ته واستاوه او هغه ته ئی یو مفصل پروگرام ورکیء چی له وکتوریا څخه دا وغواړی چی د افغا نستان سفیر په لنډن کی ومنی

انگر یزانو پر باجوړ حمله وکړه اوعمرا خان افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی ء.

شیر محمد خان گنده پوری پښتون دخور شید جهان په نامه د پښتنو تاریخ اود قبیلو ځانگی په لاهور کی چاپ کړی.

دوزیر ستان دوانه په غزا کی ۴۷۰ تنه وزیر اومسید شهیدان سوه اود پرنگی له لښکره (۱۷۶۳) تنه و وژل سوه.

دمولانا همز الله په مشری دمکین دریمه غزا (۲۱ دسمبر)

ملا قطب الدین توخی قند هاری (دمحمودنامی) شرح په فارسی وکښله

قاضی نقیب الله دقاضی میرجمال کنړی زوی دخانملا قاضی عبدالرحمن خان دنصیحة المو منین رساله شرح کړه (قند هار ۱۳ رمضان)

۱۸۹۵ م ۱۳۱۳ ق

سپه سالار غلام حیدر خان ته فرمان صادرسو، چی تول کافرستان بیخی ونیسی، هغه دکال تر پایه تول کافر ستان په نور ستان بدل کیء اوتول خلك ئی مسلما نان سول

دپا میر دسرحد اتو تاکنه د انگر یزانو او روسانو په وسیله ۲۰ ربیع الاول.

میر مرتضی خان دهرات دگازرگاه میر په ٤د ربیع الاول په هرات کی مړ سو او زوی ئی میر محمد عثمان پر ځای کښینوست.

شهزاده حفیظ الله دامیر عبدالرحمن زوی مړ سو (دربیع الثانی لومړی ورځی)

سردار نصر الله خان دلندن له سفره دکراچی ،قندهار له خوا په یکشنبه ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغیء.

عمرا خان بلجوړی دقند هار او هند له لاری حج ته ولاړ.

امیر محمد خان دقندهار حکمران مړسو، او محمد علم خان قا بو چی باشی په یکشنبه ۲۸شوال دقندهار حاکم مقرر سو.

په قند هار کی هراتی او نورزی سپاهیانو جنگ سره وکیء اوپر برگد محمد صادق خان یی بلوا وکړه چی په ۲۵ دلوی اختر کابل ته را وغوښتل سوه.

چترال او دیر انگر یزانو ونیول اوغازی مهتر امیر الملك ئی په مدراس کی بندی کیء.

دملا کنډ په گنډوکی دانگریزانو او پښتنو جنگ اود راڼی زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۹۵م)

امیر عبد الرحمن خان دخپل کتاب پندنا مه دنیاودین لو مړی برخه پخپل خط ولیکه (کابل دروزی میا شت اصل نسخه دکابل دخطی نسخو په کتابخانه کی سته) .

دسر رابرټ سنډ یمن ژوند او کارونو کتاب دمنری تهارن تون په قلم له لند نه ۲۹ فصله ۷ ضمیمی خپور سو، چی دافغان او انگلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لری.

سردار ولی محمد خان مشهور په لاټی دامیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امر تسر کی مړسو .

(ولادت ۱۲۴۱ق)

۱۸۹۶ م ۱۳۱۴ ق

دمحرم په میاشت امیر عبدالرحمن دضیاء الملة والدین لقب غوره کیء اوسکه یی هم پدغه نامه ووهله .

ملاپوونده په وزیرستان کی د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغیء اوافغانستان ته یی دمهاجرت درخواست وکیء .

په ۲۴ ربیع الاول چهارشنبه قاضی عبدالرحمن خان علوم مړ سو، او سعبدالودود زوی یی دکابل په شرعی محکمه کی دده پرځای مقرر سو .

درواز چې روسانو نیولی و، افغانستان ته وسپارل سو .

امیر عبد الرحمن خان په ټول افغانستان کې ۱٤٨ر٤٠٠ تنه‌مجهز لښکر درلود چې پیاده او سپاره او توپخانه او خاصه شاهی اوپلیس‌او ایله جاری وو .

۱۸۹۷ م ۱۳۱۵ ق

دآزادو سرحدا تو پښتنو له انګریزانو سره جنګونه وکړه .

ملارجب بلخی خطاط وفات سو .

دسوات په لنډا کې کې‌دپښتنو او انګریز جنګ د غازی ملا مستان بونیری سر تور فقیر په مشری (۲٦ جولایی ۹۷م) .

دپرنګی حمله پر بونیر باندی .

د ډیورنډ دویش پرخلاف دمومندو غزاله پرنګی سره، اود میچنی اتمه غزا اود پړانګ غار دریمه غزا .

سید جمال الدین افغانی د سید صفدر کنړی زوی دشرق‌لوی فکری پیشوا په استانبول کې وفات‌اوښخ سو (ولادت یی دکنړ په اسد آباد کې ۱۲۰٤ق = ۱۸۳۸م) دده هډوکی په ۱۰ جدی ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه اود پوهنتون په منځ‌کی ښخ سوه .

دکوهاټ لهخوا دپرنګیانو حمله پر اورکزو باندی اود خلکو دفاعی جهادونه .

دخمکنو غزاوی له پرنګیانو سره .

دسوات دپیر زامنو عبدالحنان‌او عبدالخالق په مله‌کنډ کې دپرنګی سره غزا وکړه .

له پرنګی سره دمده خیلو وزیرو غزاچی ٥۳ تنه شهیدان سوه او ۹٥۷ تنه پرنګیان‌یی ووژل .

عباس خان دسردار سلطان محمد خان محمدزی زوی جواهر خمسه‌یا عناصر اربعه په بحر متقارب‌مثنوی منظوم کړه (دکابل خطی کتابخانه) دی دګل عباسی اویوه تفسیرمؤلف هم دی .

سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان‌زوی دفارسی‌شعر دیوان لرونکی ۷۰ کلن وفات او په پیښور کی ښخ سو (ولادت‌یی ۱۲٤۷ ق) .

۱۸۹۸ م ۱۳۱٦ ق

صاحبزاده حبیب الله فاروقی عشرت قندهاری په کابل کی فارسی شراره عشق نظم کیء (غره رجب) پر بونیر دپرنګیانو بله‌حمله.

دمیر بشیر خان ملك دین خیل په مشری په تیراه کی یو حکومت غوندی جوړ سو او دخرمنی نو ټونه یی جاری کړه، خو تر شپږ و کالو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغیء .

۱۸۹۹ م ۱۳۱۷

دشهر آرا برج او باغ په کابل کی د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه .

حمیدالله د امیر الله زوی دسوابی د کالو خان او سیدونکی د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۲٥ ق) .

۱۹۰۰ م ۱۳۱۸ ق

روسانو د ۲ فروری په یاد داشت کی انګریز ته وویل ، چی له شمالی سرحداتو څخه د افغانستانه سره مستقیم روابط قایمول غواړی .

سردار غلام محمد طرزی افغا ن شاعر او مؤلف او هنر من دشام په دمشق کی وفات او ښخ سو (د جمعی شپه ۱٥ شعبان ۱۸ ق)

دافغا نستان ګوده تجار ت ٤٠٥ر١٥٦ر ١ رو پی و ی

میرزا محمد عبدالقادر خان‌کابلی د(او یماق مغل) کتاب په هند کی وکیښ چی د افغا نستان‌اوهزاره او مغولو احوال او قبایل پکښی لیکل سوی دی . (د امر تسر چاپ ۱۹۰۲ م) .

د سید جمال الدین افغانی تتمة البیان فی التاریخ الافغان‌کتاب په عربی په مصر کی چاپ سو (قاهره ، العلم العثمانی) ۱۹۲مخه.

میر محمد عثمان بن قاضی میر حسین خان کابلی شاعر خپل دیوان انیس المخزونین ترتیب کیء ده جمع النصایح په ۱۳۱٦ ق لیکلی‌و.

د منشی سلطان‌محمد هندوستانی په قلم دوه ټوکه (لائف آف امیر عبدالرحمن) له لنډه نه چاپ او خپور سو چی فارسی ترجمه ئی د (تاج التواریخ) په نامه دوه‌ټوکه د غلام مرتضی خان او حسین علی شیرازی په قلم له مشهده چاپ‌سوه (۱۹۰۱ م) او بیا په بمبئی کی په (۱۳۲۲ ق) دوهمه طبع لری .

۱۹۰۱ م ۱۳۱۹ ق

امیر عبدالرحمن خان دکابل‌په‌باغ‌بالا کی د نقرس په ناروغی پسله ۲۱ کالو امار ته مړ سو ۱۹ جمادی الثانیه ۱۳۱۹ ق = ۱– اکتوبر ۱۹۰۱

په ۳ داکتو بر دده مشر زو ی حبیب‌الله خان په کابل کی پر تخت کښینو ست دده امارت ۱۸ کا له و،له ۱۹۰۱ څخه‌تر ۱۹۱۹م = ۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ ق پوری .

په ۹ د نومبر دهند شمالی غربی صوبه د هندوستان په قانون کی داخله سوه .

دسر دار محمد نادر خان کو رنی له ډیره دونه کابل ته راغلل .

ملا رمضان د ملا قضا هوتك زوی د عقلی او نقلی علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کی وفات سو (۷ ذی حجه) مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدین کاکړ (دهډی صاحب) په هډه کی وفات او ښخ سو (۲۱ رمضان) الرضی الی‌الله امیر حبیب الله ټول مفرورین چی خارج ته تللی وو ، معاف کړه او د راتګ فرمان ئی صادر کیء (جمادی الثانیه) .

ملا عبدالباقی افغان خپل کتاب تبیین الواجبات لتخریب‌العا دات په قندهار کی په پښتو نظم کیء .

۱۹۰۲ م ۱۳۲۰ ق .

په افغانستان کی کاختی او وبا وه..

انګریزی استازی سر هنری دابس دافغان– روس د سر حدا تو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلی په ۱۹۰۲ – ۱۹۰۳ م کې بیا نوی کړل .

له شملې کابل ته د محمود طرزی بیرته راتګ .

مولانا خال محمد خسته دفارسي شاعر او لیکوال او مولف دملارستم تاجیک زوی په مزار شریف کې وزیږیدیء .

سید ضیاء الدین د عربی اقوم المسالک فی تدبیر الممالک په فارسي ترجمه کیء .

سردار عبدالله خان توخی د عبدالرحیم زوی ملکی نائبه سالار او د مزار شریف نائب الحکومه و .

۱۹۰۳ م ۱۳۲۱ ق .

مکما هون دانګر یزی دلی مشر په سیستان کی دافغانی سرحداتو خای ودرول .

دارالعلوم حبیبیه (اوسنی حبیبیه لیسه) لومړی عالی مکتب په کابل کی پرانت سو .

انګریزانو د کوټی او نو شکی په ریاوی جوړ ولو پیل وکیء .

سردارمحمد نادر خان په عسکری منصب زر مشری (کند کمشری) مقرر سو ۱۳۲۱ ق = ۱۴۸۲ ش سردار محمدعزیزخان دسردار شمس الدین خانزوی دبلخ نائب الحکومه اودفارسي شعري دیوان خاوند وفات او په مزار شریف کی بنیخ سو .

حمیدالله اخوند زاده (حمید) د پښتو شاعر او عالم د سید و شریف او سیدونکی وفات سو .

مولوی رحیم بخش خیل کتاب دولت درانیه (اردو) وکیښی چی له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ ق پوری د افغانستان واقعی لری (قومی پرس دهلی) دا کتاب د ډهلی په رفیق اخبار کی هم له اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳ م پوری خپور سوی دی .

۱۹۰۴ م ۱۳۲۲ ق .

سردار عنایت‌الله خان د امیر مشر زوی د هند ویسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲ د سمبر) .

محمد یوسف اشنغری پښتو نثر لیکونکی د توبة النصوح قصه له اردو څخه ترجمه او چاپ کړه .

حاجی محمد محسن قند هاری متخلص په شباب چی په ۱۳۰۰ ق له قند هاره فرار سوی و خپل د شعر دیوان ئی تکمیل کیء (دهند پتیاله طبع ۱۳۲۸ ق) .

شیخ عبدالوهاب د مانکی پیر د سوات د اخوند خلیفه د نوښار په مانکی کی وفات او ښخ سو .

میرزا یعقوب علی خافی کابلی مورخ د (پادشاهان متاخر افغانستان) کتاب وکیښی .

دوه ټوکه د کابل طبع ۱۳۳٤ ر ۱۳۳٦ ش .

امیر حبیب‌الله خان د ټولو هزاره ګانو فرار یانو د معافی او وطن ته د بیرته راتګ فرمان صادر کیء (یکشنبه ۱۲ رمضان ۲۲ ق) دغسی هم د لوی اختر په مياشت کی یو چاپی فرمان د اشتهار په ډول خپور سو ، او د دولتی کارو دتنظیم لپاره داسی مقرری و سوی :

۱ – سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په لقب چی د پاچا نائب و .

۲ – شهزاده عنایت الله خان د معین السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب .

۳ – شهزاده امان‌الله خان د عین الدوله په لقب .

٤ – سر دار عبدالقدوس خان ایشک آقا سی د اعتمادالدوله په لقب .

٥ – میر زا محمد حسین خان پر ګهیر کرټوال د افغانستان مستوفی الممالک . ملکی او نظامی جرنیل .

٦ – خو شدل خان لوی ناب دکابل نائب الحکومه .

۷ – سردار عبدالوهاب خان امین المکاتب سو ، چی ټول د نائب الحکومګانو تر اختیار لو ړ لیکونه به ده ته راتلی او نائب السلطنه یا پاچاته به ئی وړا ندی کوی .

۸ – سردار محمد یونس خان امین الوجوهات یعنی د تجار باشیانو او بندو یانو او قافله باشیانو مشر .

۹ – فتح محمد خان د کوتوالانو مشر .

۱۰ – ناظر محمد صفر خان امین الاطلاعات چی د میزانو او اخبارو چیانو مشر و .

۱۱ – سردار عبدالله خان قوم تیموری دامین الزکات په لقب د زکاتچیانو مشر .

۱۲ – دشرعی او حقوقی مرافعو او دعوا وو لپاره د (۲۲۰) تنو علما وو یوه ټولنه د (میزان الشرع) په نامه جوړه سوه چی مشر ئی میر علی جان خطیب او نائب ئی ملاعبدالرزاق خان دی او دوی به د « دستورالعمل میزان الشرع » سره سم کار کوی (د امیر حبیب الله مهر) .

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳ و ۲٤ ق .

لویس ولیم ډین د هند خارجه سکرتر کابل ته راغی او د امیر حبیب‌الله خان سره ئی په ۲۱ مارچ = ۱٤ محرم داسی معاهده لاس لیک کړه چی د مخه امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰ – ۱۸۹۳م له انګریزانو سره منلی وه .

د سراج الاخبار د انجمن تاسیس او په کابل کی د مولوی عبدالروف خان قند هاری په مدیری دسراج الاخبار افغانستا ن لو مړی شماره خپریدل ، پنجشنبه ۱۵ ذیقعده ۲۳ ق ۱۱ جنوری ۱۹۰٦ م (فقط یوه شماره نشر سویده) .

سردار محمد نادر خان غند مشر سو .

محمد شهاب الدین خان ثاقب خپل تاریخ (افاغنه) دوه ټوکه په اردو په لاهور کی چاپ کیء .

۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق .

دایران پادشاه دمکما هون حکمیت دهلمند داوبو په ویشنه کی ر دکیء .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد یوسف ریاضی هروی د محمد حسن سدوزی زوی (دحیات سلطان ابدالی له پښته) چی مورخ اولیکوال په سیاست لگیا سړی و، خپل کتاب بحر الفوائد (کلیات ریاضی) یی په مشهد کی ۵۷۲مخه چاپ کیء چی دافغانستان او ضا ع ښه ښکاره کوی. (ولادت په هرات کی ۱۲۸۸ ق) .

افغا نستان د اوگسټ هملټون تالیف په لندن کی چاپ اوخپور سو دا کتاب دافغانستان مفصل جغرافی اواجتماعی معلومات لری .

۳۱ می ۱۸۲۵ ــ ۲۰ اکتوبر ۱۹۰٦ م ۱۳۲٤ ق

دهنری جارج را ورتی مشهور پښتو پوهاند او مورخ اوپر پښتو دډیرو تالیفاتو خاوند دژوند دوره .

یوخو تالیفات یی: (۱) پښتو گرامر په انگلیسی دریمه کامله طبعه ۱۸٦۷م (۲) پښتولغت دوهمه طبعه ۱۸٦۷م (۳) گلشن روه ۱۸٦۰م (٤) دافغانی شاعرانو منتخبات د ۱۸٦٤ م طبعه (۵) دطبقات ناصری انگریزی ترجمه ۱۸۸۱م .

۱۹۰۷ م ۲۵ر۱۳۲٤ ق

امیر حبیب الله خان دهند د ویسرا لارډ منټو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوری) .

ده په ۱٦ جنوری غره ذوالحجه ۱۳۲٤ دعلی گړ اسلامی کالج وکوت اوالطاف حسین حالی دهند شاعر په فارسی دده استقبا لیه قصیده وویله، امیر دی کالج ته ۲٦ زره کلداری اعانه ورکړه اود لاهورکالج ته یی ۲۰ زره روپی اعانه ورکړه او بنیادیی پخپل لاس کښیښو په ۷ مارچ لههنده وطن ته راغی .

د عبدالباقی افغانی کابلی عالم دژوند وخت، دی دمشق ته تلای و یوه رساله لری : رسا له ئی ا لا خذ بخبرالبرق لاثبات ر مضان و غیره

لومړی طبی مکتب په کابل کی جوړ سو .

انگریز او روس په ۳۱ داگست په افغانستان او ایران او تبت کی دخپل نفوذ دسیمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه .

دجبل السراج داوبو د برښنا کارخانه جوړه سوه .

امیر حبیب الله خان دگرد افغانستان پهدوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸٦ ش) .

دقند هار نهر سراج دهلمندلهرود څخه افتتاح سو .

دزخهخیلو اپریدو غزاوی لهپرنگی سره پهوادی بازار کی .

شیخ محمد رضا هروی د امیر حبیب الله په نامه (خزاین السکوك فی مسکوکات الملوك) دافغانستان پر مسکوکاتو باندی وکیښ .

محمد عبد الحکیم خان لودی د پښتنو تاریخ (حیات لودی یا شوکت افغانی) دری ټوکه په آگره کی په اردو خپور کیء .

هتوراِم (تاریخ بلوچستان) په لکنهو کی چاپ کیء چی دبلو څو او پښتنو تاریخ دی .

۱۹۰۸ م۱۳۲٦ ق

سردار محمد نادر خان دجنرالی (لوامشری) منصب ته ورسیدی .

پښتنو پر پرنگی حملی شروکړی او اتمان خیلو د پراڼگ غار څلرمه غزا وکړه اود میچنی نهمه غزا وښته .

پهلندن کی دافغان انگلیس ددوهم جنگ تاریخ چاپ سو .

داملاعزت الله عزت انصاری بلخی عالم اوشاعر په صالح آبادکی وفات سو .

خیر الله خیری نعمت خیل دبر سوات اوسیدونکی پښتو شاعروفات سو .

شاپسند محمدزی پښتو شاعر دکندی نوښار او سیدونکی ۸۰کلن وفات سو (ولادت یی ۱۸۲۸م) .

ملتان زخه خیل اپریدی دخیبر د جنگونو پهلوان او پر پیښور ښار حمله کوونکی دپر نگی دښمن ژوندی و.

دعبد الحکیم افغانی قند هاری حنفی فقیه او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کی، دکشف الحقاق او شرح شاطبیه اوحاشیه شرح بخاری او شرح هدایه او حاشیه تفسیر نسفی او شرح المنار مؤلف.

(ولادت ئی ۱۲۵۱ ق)

شیخ محمد رضا هروی د غزنی دښنختو او تاریخی ډېر لیکنو په بیان کی په خورا ښه خط (ریاض الا لواح) دامیر حبیب الله لپاره تالیف کیء (عکسی چاپ کابل ۱۳٤٦ ش) .

۱۹۰۹ م ۱۳۲٦ ق

دلنډی کوتل غزاله پرنگی سره .

جی- بی ټیټ TATE دافغانستان او بلوچستان او ایران دسرحدونو دسفر کتاب ۹ بابه مصور دنقشو سره لهلندنهخپور کیء. پدی دافغانستان دسرحداتو دټاکنی دډلی یوغړی و .

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

دمارچ په میاشت کی د اخوان افغان دسیاسی او مشرو طیت غو ښتو نکی ډلی غړی ونیول سوه او مولوی محمد سرور واصف قندهاری او دده ورور سعد الله قند هاری دمولوی احمدجان الکوزی زا من او لعل محمد کابلی او جوهر شاه غور بندی او محمد ایوب پوپلزی قند هاری و وژل سوه او ۳۵ تنه بند یان سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

دکابل او جلال آباد ترمنځ دټیلفون لو مړی لین جوړ سو.

لو مړی مکتب حربیه په کابل کی جوړ سو.

دافغا نستان گز یټیر په هند کی مرتب او چاپ سو.

د سراج الا حکام فی معا ملات الا سلام فارسی فتاوی لو مړی ټوك

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶۷۴ـ ممخه میر علمی جان خطیب دار السلطنه او مولوی عبد الرازق مدرس تالیف او میزان التحقیقات الشرعیه علما وو تصحیح کړه چی د امیر حبیب الله خان په نامه دکابل په شاهی مطبعه کی چاپ سوه (یوم مقدمه ۲۱ بابونه)

عمر دین عمرد زین العابدین اتمان خیل زوی د مردان او سیدو نکی خیل پښتو دیوان ترتیب کیء (۷می ء)

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانیه دمحمود طرزی په مدیری خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ق ۱۶ میزان ۱۲۹۰ ش)

سردار عبد الله خان توخی دبلخ دولایت حکمران مړ سو او سردار عبد الوهاب خان دمخنی امین المکاتیب دهغه پر ځای حکمران سو.

عبد الرحیم خان دهرات دعسکرو په جرنیلی مقرر سو (رمضان)

دنیلاب پل په گل بهار کی د مستر هالیدی په انجنیری په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ میزان ۱۲۹۰ ش افتتاح سو .

په کابل کی لومړی یتیم خانه جوړه سوه ذیحجه ۲۹ ق

په کابل کی دامیر حبیب الله خان د په فرمان دطرابلس غرب دشهیدانو او یتیمانو لپاره بسپنه ټوله سوه (ذیحجه)

له انگریزانو سره دباړی دملاصاحب (میر سید جان) دشبقدر غزا (دی) په ۱۳۴۲ ق په چار منگ کی مړدی)

۱۹۱۱ م ۱۳۳۰ ق

دجلال آباد او لغمان پر لاره، د کابل پر سین دمستر هالیدی په انجنیری په درو نته کی یو ۳۰۶ فټ اوږد معلق د اوسپنی پل جوړ سو (صفر ـ جدی)

دجلال اباد نهراج سراج جوړ سو (صفر ـ دلو)

دوست محمد خان ناظم بار کزی په ۱۲ محرم د دار العدالت سرکرده مقرر سو.

دلغمان دقلعة السراج و دانی جوړه سوه.

سردار عنایت الله خان په کابل کی مطبعهٔ عنایت جوړه کړه.

سردار محمد عزیز خان د سردار محمد یوسف خان زوی ایشیک اقاسی خارجه مقرر سو.

سید شاه خان نایب سالار د جلال آباد عسکری مشر مقرر سو.

دمنگاو بنوربنت او ددوی دآرامولو لپاره دحضور دجرنیل سردار محمد نادر خان لیږل (۲۳ جمادی الاولی) دغه بنوربنت د روژی په میاشت کی تمام سو او سردار محمد نادر خان دحضور نایب سالار مقرر سو.

په پغمان کی ځنی نوی ودانی لکه سهیل ـ ستاره ـ بیت الصیف.

سراج الاخبار په دوهم کال کی په حروفی چاپ او مصور خپور سو

(۱۵ شوال = ۲۷ ستمبر = ۴ میزان ۹۱ ش.)

دهند دسر حدی صوبی په پښتنو او مردانو کی معارف او مکتبونه جوړ سول چی دوی دبیداری اثرونه ئی پر پښتنو وکړه.

مولوی شاه عباس مجد وب د شاه عبد الرحیم دهلوی زوی د شاه عبد العزیز وراره چی په ۱۲۴۲ق ئی له دهلی څخه کابل ته هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کی وفات سو (جمعه ۱۵ رمضان)

حاجی ملا عبد الله هروی خطاط دملا دلدار زوی په هرات کی ژوندی و.

۱۹۱۲ م ۱۳۳۱ ق

سراج الاخبار دپښتو پر قدامت او اصالت خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر ۲۳ جنوری ۳ دلو.)

برگد عبد الوکیل خان دقندهار عسکری قو ماندان مقرر سو (جوزا ۹۲ ش)

سردار عنایت الله خان دمعارفو په نظارت وگمارل سو.

په وزیرستان کی دمسیدو او ټهیدو قبیلوی جنگ (۳ اگست)

دراهداری دتذکری نظامنامه په (۱۱۰۱) ماده کی دامیر حبیب الله خان په امضا خپره سوه (۲۵ سنبله)

سیا چاه او شکنجه کول منع سول (شعبان)

انجمن معارف دسردار عنایت الله خان په نظارت جوړ سو او نظامنامه ئی نشر سوه (۹ عقرب)

قومی باغ په کابل کی جوړ سو (وزو تنتنی وزارت حربیه)

په قند هارکی په یکشنبه ۱۹ ذشوال خلکو پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه باندی بلوا وکړه او قاضی امرالله دقاضی میرجمال پشندی زوی اود هغه زوی حمیدالله ئی مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر ځای ئی سردار محمد یونس خان امین الوجوهات مقرر سو اود قند هار دسپاهیا نو پر معاش دمیاشتی ۲ رو پی زیاتی سوی (۲۴ ذیقعده)

مهدیخان دانگریزی هند سفیر له کابله ولاړ او پر ځای ئی سیف الله خان کابل ته راغیء .

دسراج التواریخ اول او دوهم ټوک دفیض محمد هزاره په قلم په کابل کی چاپ او خپور سو .

اخوند ملا محمد عمر سلیجو قی دملا محمد ایوب زوی دهرات مشهور مدرس او مؤلف دالمیلهم فی الاصول او شرح کافیه ـ رسالهٔ امکان خاص وعام ـ حاشیهٔ ایسا غوجی او نورو کتابو مؤلف په هرات کی وفات سو.

محمد عمر خان بردرانی هیروی خطاط او هنرمن ملک په هرات کی نامتو سو په هغه وخت کی دهرات بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطاط محمد رحیم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳ م ۱۳۳۲ ق

دشرکت موټر کار افغانیه په نامه لومړی دحمل ونقل شرکت په کابل کی جوړ سو. (قوس)

دوزیرو روحانی او مجاهد مشر ملا پونده په وزیرستان کی وفات سو (جدی)

دحکومت مالی مشاور برګـد عبد الاحمد خان دسمت مغربی لوی خان په کابل کی‌وواژه‌سو (دیکشنبی شپه ۷ صفر)

لومړی دار المعلمین په کابل کی افتتاح سو (ربیع الاول) مدیر ئی مولوی عبد الرب خان و.

لومړی دهند وانو ابتدائی مکتب په کابل کی جوړ سو (محرم)

حاجی شاه بیك خان په بهلی کی دافغانستان سفیر سو.

دوړینو کالو ماشین خانه په‌کابل کی افتتاح سوه (یکشنبه ۱ جمادی الثانیه)

دمعا ریفو دماموړینو نظامنامه (۸۵) مادی دسردار عنایت الله خان له خوا نشر سو (۱۵محرم)

محمد نعیم خان نائب سالار د هرات عسکری قومانداق سو (۲۷ جمادی الثانیه)

سردار محمد ایوب خان دمیوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپریل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولی ۳۲ ق = ۱۷ حمل ۹۳ش په لاهور کی وفات او په پیښور کی ښخ سو. عمر ئی ۵۷ کاله و.

سردار محمد نادر خان نائب‌سالار دسپه سالار امیر محمد خان پرځای دافغا نستان سپه سالار سو. (سه‌شنبه ۲۱ رجب ۳۳۲ق)

عمومی لومړی جنګ ونښت (رمضان = اګست ۱۹۱۴ = اسد) او امیر حبیب الله خان دشوال په لوله ورځ په یوه لوی دربار کی د افغا نستان بیطرفی اعلان کړه، او بیا ئی‌په شنبه ۱۲ذیقعده ۱۲اکتوبر ۱۴م په بل لوی دربار کی تایید کړه.

شهزاده امان الله خان دمحمودطرزی دلور ثریا سره واده وکړه (چهار شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۹ عقرب ۱۱ نومبر)

په شرقی سرحداتو کی دانګریزا نو پر خلاف دقبایلو نهضتونه.

محمد عبد السلام خان عمر خیل پښتون په هند کی دنسب نامهٔ افغا نان کتاب چاپ کړ (رامپور ۱۹۱۴)

ندیم بلخی دسردار نصر الله خان لپاره (ندیم المحافل فی ترجمه نزهت المجالس) په فارسی وکیښ

(خطی) محمد رحیم اندړ په قندهار کی‌هزار مسایل په پښتو نظم کړ

میا فضل حق مجددی د میامحمدعمر شهید زوی په هرات کی وفات او ښخ سو.

نعمان الدین احمد کساکا خیل د

پښتو ظفرالنسا تالیف کړ او دده مانیی زینت النساو کیښ .

شیخ عبد الو هاب دمانکی ملاصاحب مشهور مرشد اود پښتو عقا ید المؤ منین مؤلف په مانکی شریف کی وفات او ښخ سو.

قاری رحمت الله واضح بخاری (تحفة الاحباب فی تذکرة الاصحاب) وکیښ چی دافغا نستان د شمالی خوا دشاعرانو حال هم لری. (دتا شکند چاپ)

۱۹۱۴م ۱۳۳۳ ـ ۳۴ ق

دجبل السراج دبر یښنا کا رخانه افتتاح سوه (صفر جدی جنوری)

غلام محی الدین خان دقطغن او بدخشان نائب الحکومه په ۱۱محرم مړ سوه اوپرځای ئی‌امین‌الاطلاعا ت نا ظر محمدصفر خان مقرر سو

په کابل کی‌پنځه ابتدایی‌مکتبونه دمو لوی عبد الرب خان په مدیری افتتاح‌سوه (سه‌شنبه۱۲جمادی‌الثانیه) د اکتوبر په میاشت دنـدر مایر او هنتنګ په مشری دالمان او ترکیی او استریا یوه را لیږلی ډله دایران او هرات له خوا کابل ته راغله، چی دافغا نستان حکومت پر انګریزانو را وپا روی د۱۹۱۶ ترمئی پوری په کابل کی وو، له دی ډلی سره راجه مهندر پرتاب او مولوی برکت الله هندی آزا دیخوا هان هم وو.

مولوی عبد الروف قندهاری مشهور عالم اود امیر حبیب اللهخان ملای حضور په شنبه ۱٦ شوال په کابل کی وفات سو.

په کا بل اونورو ښارو کی دکولرا ناروغی خپریدل (رمضا ن ـ شوال)

مولوی عبد الرب خان د دار المعلمین مدیر اود ابتدائی مکتبو سر ښتـه دار دخپل پلار مولوی عبد الروف‌پر ځای ملای حضور هم سو.

دسندا کی ملا احمد جان دباسین دکو هستان او سید ونکی مجا هد سید عبد الجبار شاه له ستانی ځنځه را وغوښت او هغه ئی امیر وټاکه، پخپله قاضی القضا ت سو، او له انګریزانو سره یی‌دجهاداعلان‌وکړ او چکدری او مله کنډ غزاوی ئی شرو کړی.

ملا محمد حسین سلجوقی د ملا عبد الاحد هروی زوی چی خطاط او عالم او صوفی سړی‌و ۹۸ کلن په هرات کی وفات او ښخ سو.

شاه محمد سدوزی د شهزا ده ایوب لمسی دسند په تهلی ښارکی دخپل خاندان تاریخچه ولیکله دآغا بدردرانی کتابخانه‌په‌ګړی یاسین‌کی)

عبد الله پوپلزی شاعر د پښتو (عبرت) نامی او دیوان خاوند په قند هار کی وفات سو.

سید میر مشوانی هروی زبردست شاعر ا و نقاش او خطاط اود دیوان خاوند په هرات کی وفات سو. (ولا دت ئی ۱۲۸۰ ق)

۱۹۱۵م ۱۳۳٤ـ ۳۵ ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسی په نصاب کی داخله سوه .

د وزیرستان دخلکو جنګونه له انګریزانو سره .

محمود طرزی دسراج الاخبار په سرمقاله کی‌د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندی دافغانستان دااستقلال تحریك علنی کیء اودغه سر مقاله شنتنسر سوه. (غره ربیع الاول ۳٤ق ١٦ جدی ۹٤ ش) .

په جمادی الثانیه = حمل ۱۲۹٥ کی‌دافغانستان مشهور مشا یخ کابل ته دعوت سوه‌چی دامیر سره‌وگوری لکه داسلام پور پاچا دموسهی آخوند زاده – دتگاب ملا د هده ی آخوند زاده – دبسرومیا صاحب – میانصاحب حصارك شمس الحق – استاد هډه – دشوربازار حضرات – شینخان صاحبان – حافظ جی صاحب صوفی صاحب – ملامحمد مرید – ملا عبدالغفار آخوند زاده .

ددغو مشایخو اود خلکو دوکیلانو په شمول یوه لویه جرگه دامیر په حضور کی جوړه سوه اود ملت داتفاق اوددولت دسیاست (بیطرفی) تا یید یی وکیء (جمادی‌الثانیه اپریل – حمل) .

دهندوستان دآزا دیخوا هانو مهاجرین افغانستان ته دراجه‌مهندر پرتاپ سفرة راغلل چی دبابر په باغ کی‌و اوسیدل .

سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو .

فضل واحد دترنگزو حاجی‌صاحب دمومند ویه ملگری پر شبقدر حمله وکړه .

عبد الغفور ندیم دکابل شاعر د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کی وفات سو. (سه شنبه ۱۳ رجب دده دیوان په ۱۳۰۹ ش په تیهران کی چاپ سو. (ولادت‌یی ۱۲۹٦ ق)

سرمست اپریدی په تیرا کی له پرنگی سره دغزا اعلان وکی .

محمد عثمان فرحت کابلی شاعر خپل کلیات‌تر تیب کیء

نیك محمد چاریکاری‌عمدة‌الفرایض په فارسی وکیښ چی دکابل په سنگی چاپ‌په دغه‌کال دمعین‌السلطنه عنایت الله په امر خپور سو .

۱۹۱٦ م ۱۳۳٥ ق

په وزیرو قبیلو کی بسوربستونه

سید عظیم‌شاه مشهور‌په شاه‌آقا دقلعه قاضی، په جمعه ۲٤ درمضان ۳٥ق وفات سو .

د افغانستان دااستقـلال غوښتنی دبلبل گرفتار په رمزی شعر کی د بناغلی عبدالهادی پریشان لخوا په فارسی اود مولوی صالح محمد قندهاری لـه خوا پـه پښتو پـه سراج الاخبار کی نشر سوی (ربیع الثانی ۲٥ق ٥ دلو) .

محمد حسن راقم اڅکزی شاعر او محاسب او مؤلف چی‌په ۱۳۲۷ق دمشرو طیت پـه حرکت کی بندی سوی پـه محبس کی وفات سو

(ولادت ـ ۱۲۹۰ ق) .

ناصر الملك دچترال مصتلح‌مهتر دتحفة الابرار او مشرق الانوار او صحیفة التکوین مؤلف دچترالی‌ژبی دلیك او لوست بنیاد کښیښنو اودی ژبی مخصوص حروف یی رواج کړه (متوفا ۱۹٤۳ م) . .

ندیم بلخی د رحمت‌الله زوی د دیوان خاوند شاعر وفـات سو (ولادت‌یی ۱۲٥٤ ق) .

۱۹۱۷-م ۱۳۳٦ ـ۳۷ ق

میان گل عبدالودود دعبدالخالق زوی‌دسوات داخوند لمسی په‌سوات کی دامارت اعلان وکیء .

په نورستان کی (٦) ابتـدایی مکتبونه جوړ سوه .

(جمادی الاخری ۳٦ ق)

۱۹۱۸ـ۱۹۱۹ـ۱۹۲۰ م ۱۳۳۷ـ۳۸ ـ ۳۹ ق

دپښتنو غزاوی له‌پرنگی سره :- دمغول کوټ غزا – دټانك غزا – د اپوزی غزا – دتوچی غزا – دکسی‌غره غزا – دکاوړ غزا – دمانجی گری غزا دژژی غزا – ددراین غزا – دترکی‌غزا دقلعه دوه غزا –

۱۹۱۸ م ۱۳۳۷ ق

لومړی موزیم په کابل کی جوړ سـو .

په ۲٤ دلو ۹٦ش ۱۳فروری ۱۸م سراج الاخبار دافغانستان داستقلال په باب کی یوه مفصله مقاله خپره کړه‌چی دافغانستان‌دااستقلال‌غوښتلو فکر ئی تقویه‌کیء (سراج‌الاخبار۷کال ۱۳ گڼه) .

د افغانستان د ابتدایی او عالـی مکتبو او دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سـو (۱٥ میـزان ۹۷ ش ۱ محرم ۳۷ ق) .

میر غلام نبی دخپل پلار میر محمدعثمان پرځای دهرات دگازرگاه میر وټاکل سو .

محمود طرزی یود کوچنیانو اخبار له‌کابله دسراج اطفال په نامه خپور کیء (غره محرم ۳۷ ق ۱٥ میزان۹۷

دسراج‌الاخبار آخرینه شماره په ۱٥ ربیع‌الاول۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۸م ۲۷قوس ۹۷ ش خپره سوه .

(اتم‌کال ٦ شماره) تردی‌وروسته ندی خپور شوی .

اخوند ملا محمد حسن اوبنهی دملا شمس الدین تو خی زوی نقشبندی صوفی او عالم په اوبه کی ۸۰ کلن وفات سو .

د شوروی تـر کستان خـارجه کمیساریت امیرحبـیب‌الله خان ته پیغام وکیء چی دوستانه روابط سره ولری .

عبدالله بن محمد سرو ستانـی هروی دحاجی عبدالرحمن اسحق‌زی په غوښت دعربی ترتیب الدول کتاب دقوانین الحکما په نامه په فارسی ترجمه کیء (١٦ذی‌حجه ۳۷ ق) .

دافغانی آزادی خوا هانو له خـوا مولوی برکت الله او کاظم بیگ د شوروی تر کستان جمهـوریت ته‌د

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مذاکری له پاره واستول سوه .

۱۹۱۹م ۱۳۳۷و۳۸ق ۱۲۹۷ــ۹۸ش

امیر حبیب‌الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت وروسته دلغمان په‌کله‌گوش دره کی په تفنگچه و وژل سو (د پنجشنبی شپه دری بجی ۱۸ جمادی الاولی ۳۷ق ۱۹ دلو ۹۷ش ۲۰ فروری ۱۹ م) لوپه جلال‌آباد کی دسردار نصرالله خان سره په امارت بیعت وسو .

مولوی عبدالرب دامیر حبیب الله خان دحضور ملا اود ابتدایی مکاتبو او دارالمعلمین مدیر په جلال‌آباد کی دحوت ۹۷ ش په اولوورځو کی وفات او موری ښخ سو، دغسی هم دچارباغ ضیا معصوم نقشبندی لوی روحانی پیر هلته وفات سو. امان افغان دامیر حبیب الله مرگ د سلطنت دمقام اود مولوی عبدالرب مرگ یی دشریعت دریاست اودضیا معصوم مرگ یی دطریقت دریاست خالیتوب وگانه، چی په یوه واردری سره مقامه خالی سول (امان افغان لومړی گڼه ۲۲حمل ۱۲۹۸ ش) .

د فروری له ۲۱ تر ۲۸ پوری امان‌الله خان په کابل کی دخپل امارت لپاره اقدامات کول .

او په جمعه ۲۱ فروری ۱۹ م ۹حوت ۹۷ش ۱۹ جمادی الاولی ۳۷ق اعلیحضرت امان الله خان په کابل کی پر تخت کښینوست .

په ۲۸فروری دافغانستان کامل استقلال دکابل په لوی دربار کی اعلیحضرت امان الله خان اعلان کړ ، او سردار نصرالله خان له‌جلال‌آباد په پنجشنبی ۲۵ جمادی الاولی ۱۳۳۷ق خپله بیعت نامه ورته راواستوله دغسی هم سردار عنایت الله او حیات‌الله په جمعه ۲۶ جمادی الاولی دبیعت مکتوب ورته راولیږلی. (امان افغان ۲ گڼه ۷ثور ۹۸ ش .)

په ۳ مارچ ۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان‌الله خان دهند ویسرا ته‌دافغان او انگریز د نوی معاهدی پیشنهاد دافغانستان دکامل استقلال اومساوی حقوقو پر اساس باندی وکړ ،

محمود طرزی د سراج الاخبار مدیر ناظر خارجیه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش) .

دشورا خاص مجلس په کابل کی افتتاح سو (ثور ۹۸) .

په افغانستان کی دوهمه پلا کابینه جوړه او وزیران (ناظران) ئی په سر کی مقرر سول (ثور ۹۸ ــ می ۱۹) .

(۱) دائره نظارت عدلیه ــ ناظر عدلیه محمد ابراهیم خان .

ځای: عین العمارت .

عین العمارت .

(۲) دائره نظارت حربیه ــ ناظر حربیه صالح محمدخان سپه‌سالار ځای قومی باغ.

(۳) دائره‌نظارت خارجیه ــ ناظر خارجیه محمود بیگ طرزی . ځای بیت الشوری .

(٤) دائره نظارت معارف ــ ناظر معارف عبد الحبیب خان ځای: قصر شهر آرا .

(٥) دائره نظارت مالیه ــ ناظر مالیه میرزا محمود خان . ځای باغ مهمانخانه .

(٦) دایره‌نظارت تجارت: ناظر تجارت غلام محمد خان . ځای: باغ مهمانخانه .

(۷) دایره نظارت نقلیات : ناظر نقلیات میرزا عبدالقادر خان ځای: اصطبل عامره .

(۸) دایره نظارت زراعت ــ ناظر علی جان خان . ځای : محکمه مراد خانی .

(۹) دایره صدارت عظمی اعتماد الدوله عبدالقدوس خان . ځای : قصر باغ مهمانخانه .

په ۲۷ مارچ ۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروی روسی ترکستان د خارجی امورو کمیسار بوکسو یا ولینسکی د افغانستان حکومت ته ولیکل ،چی دشوروی حکومت ټول زاړه قرار دادونه لغو کړل ، او دټولو اسلامی دولتو او افغانستا نه سره د دوستی روابط غواړی او استقلال ئی منی ، او له مسکوه ښاغلی براوین تا کلی سوی دی چی د افغانستانه سره سیاسی دوستانه روابط او تجارتی مناسبات وتینګوی .

په ۷داپریل ۱۹م ۱۸ حمل . ۱۲۹۸ ش رجب ۱۳۳۷ ق :

اعلیحضرت امان الله خان لینن ته یولیک واستاوه چیرد افغانستان استقلال او ددوستی خوا هشو نه ومنی .

په همدغه تاریخ د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزی دشوروی دولت خارجه کمیسار چیچرین ته یولیک واستاوه ، چی د افغانستان دوستانه خواهشو نه او استقلال ومنی او د اعلیحضرت امان الله خان مکتوب لینن ته ورانډی کی ددی لیک جواب د لینن له خواه په ۲۲ می ۱۹ م ثور۹۸ دمبارکی او خوښی سره راورسید .

په ۲۱ داپریل ۱۹ م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ ش .

امان الله خان لینن ته ددوستی لیک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کامیابیدو لیک واستاوه او جنرال محمد ولی خان ئی د فوق العاده سفیر په ډول د مذاکری‌لپاره ورته معرفی کی ، دی دمی په ۲۸ تاشکند ته ورسید . او په ١٤ اکتوبر ۱۹ م ئی دلینن سره په مسکو کی ملاقات وکړ ،

د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځای د ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالنهادي په مديري خپره سوه (۲۲ حمل ۹۸ ش ۱۱ رجب ۳۷ ق ۱۲ داپریل ۱۹ م) په دی شماره‌کی د امیر حبیب‌الله خان د وژلو او د امیر امان الله خان د جلوس احوال چاپ سو .

سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قند هار د مجاهدینو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۹۸ ش)

افغا نستان دروليت بل پر خلاف خپل پرو تست د هند حکومت ته واستاوه (مى ۱۹ م ثور ۹۸)

سپه سالار محمدنادر خان دعسکرو سره په ۲۱ رجب ۳۷ ق ۳ ثور ۹۸ش ۲۳ اپریل ۱۹م له کابله ولاړ ، او گردیز ته ورسید ، او ملی قوائی د استقلال جنگ ته تنظیم کړل . په جمعه ۱۵ شعبان ئی د گردیز په جامع کی د جهاد خطبه وویله سوه . او د قبایلو په منځ کی دجهاد اعلان وسنو ،. او مسیدو د انگریز پر فوج حملی شروع کړی دافغان او انگر یزز دریم جنگ ونښت (۳ مئی ۱۹ م) .

د سپین وام تانه مجاهدینو په ۲۵ شعبان و نیول ـ او دوانا او سرویکی چو نی مسید و ونیولي (۲۰ شعبان ۳۷ ق ۳۱ ثور ۹۸ش ۲۱ می ۱۹ م) .

دانگريزانو طيارو پر ډکه جلال آباد ـ کابل ـ سپین بولدك بمباری وکړه (ثور ۹۸ ش) .

په ٦ جوزا ـ ۲۷ شعبان ۲۸ می دتل ښار افغانی مجاهدینو دسردار محمد نادر خان‌سپه سالارپه مشرتوب ونيو ، دجنگ‌استقلال‌متارکه۳رمضان ۱۲ جوزا ـ ۲جون (۱۲۹۸ ش) .

په هندوستان کی د خلکو ښورښت زیات اود هجرت تحریك تود سو . (جو زا ـ سر طا ن)

د هندوستان د آزادیغوښتونکو موقتی ملی حکومت (په کابل کی) جوړ سو او د وزیر داخله مولنوی عبیدالله سند هی او عزیز هندی په امضا یو اعلان خپور سوه ، چی دهند خلك پر انگریزانو راوولاړ سی (جوزا۹۸ش) ددی موقتی حکومت مشر راجه مهندر پر تاب هندی آزادیخواه و .

د اتحاد شوروی له خوا یاکوف ز خار و یچ سو ریتس په منځنی آسیا او افغانستان کی د فوق‌العاده مختار نماینده په ډول معین سو ، چی د افغانستان او د بلو چستان دآزاد و قبایلو اوخیوا اوبخارا او د هندوستان او کشمیر او تبت له آزادي خواها نو سره رابطه ونیسلوی او انقلابی د آزا دی غو ښتنی تحریکات و روزی .(۲۳ جون ۱۹م جوزا ۹۸ش) دغه سفیر په سپتمبر کی کابل ته راغی .

عبدالشکور خان د افغانستان سفیر دبخارا دامیر دربار ته ورسید (سرطان ۹۸ ـ جولائی ۱۹) .

حسین د اسحاق زوی د شوروی دو لت لوی سفیر کابل ته را غی (سرطان ۹۸ـ۱۹ جولای) .

دافغان اوانگليس روغ لیك چی په راولپنډی کی په (۸) اگست په ٥ مادو کی امضا سوی و په (۲۸) اسد ۹۸ ش ۲۰ ذی قعده ۳۷ ق (۱۸) اگست ۱۹ م د افغانستان پاچا اعلیحضرت امان‌الله خان تصدیق کیٔ اوداستقلال اعلان او لوی جشن وسو .

دمعرف معارف مجله دوزارت معارف له‌خوا په‌کابل کی‌چاپ سوه (۱سنبله ۹۸)

د سردار محمد نادر خان غازی سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل .

(۲۸ میزان ۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹ م) او ده ته داعلی‌لمر نښان‌ورکړ سو اود استقلال څلی دده په نامه‌په کابل‌کی جوړسو اودی (وزیرحربیه) سو اوهم په‌دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقی رئیس تنظیمه مقرر سو (ربیع‌الاول ـقوس ـدسمبر)

د حوت په اولولسو ورځو کی د مشرقی داقوامو جرگه په جلال‌آباد کی وسوه اود اتحاد مشرقی جریده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربیع‌الاول ـحوت ـ دسمبر) .

د افغانستان د روغی د مذاکری یوهیئت دعلی احمد خان په مشری راولپنډی ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ش) او د روغی لیك‌ئی امضا کیٔ (۸)اگست ۱۹م (۱۱ ذیقعده ۱۳۳۷ق) .

د افغانستان د استقلال د جنگ پروخت دترنگزو حاجی صاحب او مولانا سیف الرحمن‌الکوزی دمومندو په ملگری دشبقدر دوهمه غزا له پرنگی سره وکړه .

قاضی القضات‌خان‌علوم سعدالدین خان بارکزی په کابل کی وفات سو (٤ میزان ۱۲۹۸ ش) .

او دده پسر ځای یی زوی قاضی عبدالشکور خان قاضی القضات‌سو .

محمد ابرا هیم حیر ت کابلی شاعر د تحفه شهنشاهی او دیوان اشعار خاوند و فات سو په‌پنجشنبی ۲۵ جمادی‌الاولی۱۳۳۷ (ولادت ۱۲۵۰ ق) .

د اعلیحضرت امان الله خان په امضاء (کتابچه قانون گذاری حکام افغانستان) په کابل کی چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش .

سردار محمد سلیمان خان وزیر معارف سو (۹۸ ش) .

د ۱۲۹۸ ش کنال مالی واردات څلوېښت ملیونه کابلی او مصارف ۳۱ ملیونه او ذخیره ۹ ملیونه‌وه .

۱۹۲۰ م ۱۳۳۸ر۳۹ق ۱۲۹۹ش

دافغانستان لو مړی د ما لیی نظامنامه خپره سوه (۱حمل ۹۹ ش ۲۱ مارچ ۲۰ م) .

په کابل کی لو مړی ملی کتابخانه جوړه سوه (حمل ۹۹) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحمود طرزی په مشری دسیا سی مذاکری لپاره یوه افغانی ډله دهند مسوری ته ولاړل اود هنری ډابس انگریزی نمایندہ سره یـی خبری وکړی (۱٦ اپریل تـر ۱۸ جولایی ۲۰ م) داډله په ۱۰ر اسد ۱۲۹۹م کابل ته راورسیده .

په نظارت معارف کی لومړی علمی انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان۳۸ق ۱۸ جوزا ۹۹ ش) .

د افغا نستان لومړی سفیر سردار عبد العزیز خان تهران تـه ورسید (۷ شعبان ۳۸ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۹۹ ش یی د افغانستان بیرغ پورته کیء.

په کابل کـی دافغان روزنامه د محمد جعفر په مدیری خپـره سوه (دوشنبه ۱٤ سرطان ۹۹) .

په کابل کی لومړی پلا داصول دفتری مکتب افتتاح سو (۱۰۲ ذیقعده ۳۸ق سرطان ۹۹ ش) سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقی څخه کابل ته راغی (ذیقعده ۳۸ق اسد ۹۹ ش آگست ۲۰ م)

په جلال آبادکی ابتدایی مکتبونه جوړ سول (اسد ۹۹) .

سردار محمد هاشم خان دسمت مشرقی ملکی او نظامی نایب سالار مقرر سو (اسد ۹۹ ش) .

په ۱٤ اگست ۲۰م اسد ۹۹ یود بیسیم تلگرافی د ستگاه د شوروی دمیخانیکانو سره کابل ته راورسید او لومړی دتشکر تلگرام داامان الله خان لەخوا لینن ته ولیږل سو ۱۸ ستمبر ۲۰م سنبله ۹۹ ش .

د بخارا دشوروی جمهوریـت د رئیس فیض‌الله خو اجه لـەخوا د افغانستان پاچا ته‌تلگرام راورسیدی چی دهغه جمهوریت سره‌روابط قایم سی (۱۵ ستمبر ۲۰م) داافغانستان خارجه وزیر محمود طرزی په جواب کبی دبخارا دمملکت استقلال وغوښت اودښاغلی عبدالـهادی خان مقر ری یی دبخارا په سفارت ورته ولیکله .

په هرات کی داتفاق اسلام هفتگی جریده دعبدلله قانع هروی په مدیری نشر سوه (۱ سنبله ۹۹) .

په مرکزی آسیا کـی د شوروی روس فوق‌العاده سفیر سورتس په‌یوه لیك کـی داافغانستان خارجه وزیر محمواد طرز ی تـــه و کښل چـی عبدالشکور خان افغانی نماینده په بخارا کی پـرو پاگنـــد او عسکر ی فعالیتو نه‌کوی‌چی باید جلوگیری‌یی وسی ۲۱ ستمبر ۲۰ م) .

دهندی مهاجرانو ډلی افغانستان ته راغلی، دمهاجرینو انجمن په کابل کی تاسیس ســو (سنبله ۹۹ ش ستمبر ۲۰ م) یوه ډله مهاجرین د شوروی له لاری اناطول ته ولاړل .

غلام نبی خان څرخی د مزارشریف عسکری قوماندان مقرر سو (میزان ۹۹ ش) .

د افغانستان سفیر عبدالهادی خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸میزان ۹۹ ش) .

په پختیا (جنوبی خوا) ولایت‌کی ابتدایی مکتبونه‌جوړسول (عقرب۹۹)

جمال‌پاشا دترکیی دحرب وزیر کابل ته‌له تاشکنده راغیء (٦عقرب۹۹ش نومبر ۲۰ م)

اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزی دلینن او چیچرین په نـامـه مکتو بونه وا ستول چی دافغان او شوروی لو مړی‌معا هده ترتیب‌سوی او در ولیږل سوه چی تصدیق سی (اول دسمبر ۲۰م قوس ۹۹ شس)

دستارهٔ افغان هفتگی جریده د میر غلام محمد په مدیری له جبـل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ شس)

سپه سالار محمد نادر خان دقطغن او بد خشان رئیس تنظیمیه مقرر سو (جمادی الاولی ۳۹ جدی ۹۹)

د افغا نستان خارجه وزیر محمود طرزی د شوروی اتحاد خارجه وزیر چیچرین ته د دواړو دولتو دمعاهدی دتشکر مکتوب دبدری بیگ په لاس واستاوه او دشرق دآزادی دتحریك مننه ئی وکړه او د جمال پا شا پـــر راتگ یی خوښی وکړه (دسمبر ۲۰م)

۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹ر ۱۳۰۰ شس

سر هنری ډابس دانگر یزانو نماینده دمعا هدی لپاره داافغانستان سرحد ډکی ته را غیء دده سره‌یوه ډلـه نـور مامو رین هم ملگری وو (۱۵ جدی ۹۹شس ٥جنوری ۲۱ م)

دوی دجدی په ۲۰ = ۱۰ جنوری د دلکشا په ماڼی کـی د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په یوه لوی در بار کی ور غلل.

دسمت مشرقی داقوامو جرگه کابل ته را غله (۲۱ جدی ۹۹ شس)

موسیو برا وین دشوروی دولت سفیر چـی پـه ۱۲۹۸ شس ئـی د افغا نستان تابعیت قبول کړی و، او غوښتنه ئی چی دقند هـار له لاری هند تـــه ولاړ سی، دچهار شنبی دما ښام پر ۷بجو ۲۹جدی ۱۲۹۹ش په غزنی کی و واژه سو.

پاینده محمد فرحت دامان افغان دجریدی مدیر سو (۲دلو ۹۹ جنوری ۲۱ دانـا طـــــو لـی د ملیو نـو هیئت د عبد ا لـر حـمـن بیـــگ پینبوری پـه مشری بخا را تـــه را ورسیدیء (۲٤ جنوری ۱۹۲۱م)

دافغا نستان سفیر عبد الهادی‌خان د بخارا دربار تەور سیدیء (۲۱دلو ۹۹ شس)

په کابل کی دنجونو لومړی مکتب مستورات افتتاح سو (دلو۹۹جنوری۲۱)

عبد العزیز خان دحضور یاور په نظارت داخله مقرر اومحمود خان د ده پـر ځـای د حضور یـاور سو متوفا ۱۹ جدی ۱۳۵۰) .

محمد یعقوب خان دحضور شاغاسی سو (دلو ۹۹ شس)

دافغا نستان او شو رو ی تر منځ لو مړی معا هده په مسکـو کـــی د افغا نستان له خوا محمد ولی خان او مرزا محمد خان اوغلام‌صدیق خان اود شوروی دولت له خوا چیچرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قره خان په ۱۲ مادوکي امضاکړه ۲۸ فبروري ـ۲۱ م ـ ۱۰ حوت۹۹

اودافغانستان فو ق الـعاده هیئتد محمد ولي خان په مشرۍ د مارچ په او له و رځ له مسکوه غربي ارو پاته رهی سو. دا معا هده داسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ شں پـه پغمـان کـی اعلیحضرت امان الله خان امضا کړه.

دافغانستان او تر کیی لو مړی معا هـده پـه مسکو کـی امضاء سوه (۱۱ حوت ۹۹ ش ۲مارچ ۲۱م) دافغانستان له خوایی امضا کوونکی محمد ولي‌خان فوق‌العاده سفیر اود ترکیی له‌خوا یوسف کمال بیګ د اقتصاد ناظر او ډاکټر رضا نوربیګ دمعارفو ناظروو .

دامعاهده دجمعي په‌ورځ ۲۷میزان ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکـتـو بـر ۲۱م د داعلیحضرت امان الله خان له خوا دکابل په عید ګاه کی خلکو ته‌اعلان سوه .

سلطان احمد خان دافغانستان د وفدمشر دانا طولی دولت ته‌دباکو له خوا ولاړ (۲۱ حوت ۱۲۹۹ ش) .

د ۱۲۹۹ ش دولتـی واردات ٤٥ ملیونـه او مصارف ۳٦ ملیونه او ذخیره نه ملیونه‌وه .

ددولت دنښانو لو مړی نظامنا مه خپره سوه (۹۹ ش) .

داعلیحضرت امان الله خان‌دوژلو یوه دسیسه کشف سوه، چی پـه هغه‌کی میرزا محمد علی نائب دمیرزا سیف‌الدین تره‌کی زوی شاعـر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹٥ ق) او اختر جان د ناظر صفر زوی او دلوخان پنجشیری او محمد امیـنـ عبدالله ـغلام حیدر ووژل سوه ـ

له پرنګی سره دجوری د پښتنو غزا (۳۹ ق) .

قاضی عبد اللطیف سواتي پښتو تفسیر تیسیر تالیف کیء (۳۹ ق) .

محمد ابراهیم خان عدلیه وزیر د مزار شریف رئیس تنظیمیه او بیا محمد سـرور خـان دهـغه ځـای نائب الحکومه سو (۹۹ ش) .

(۱۹۲۱ ر ۲۲م ۱۳٤۰ ر ٤۱ ق)

دافغا نستان‌دښځو لو مړی‌جریده ارشاد النسوان له کابله د محمود بیګ طرزی د مـاینی (اسما) پـه مدیری او د روح افزاءدمحمدزمان خازن الکتب دلور په‌سر محـر ری خپـره سـوه (پنجشنبه ۱ حـمل ۱۳۰۰ ش)

دبخارا لومړی سفیر یوسف‌زاده عبدالرحیم کابل تـه راغی (٦ حمل ۱۳۰۰ ش) دی دبـخارا د رئـیس فیض‌الله خواجه‌د (٦ جنـوری ۲۱ ۲٥ربع الثانی ۳۹هـ) په مـکتوب د افغانستان خارجه وزیر تـه معرفی سوی‌و .

دمصطفی کمال له‌خوا داناطولی لومړی فوق‌العاده سفیر عبدالرحمن بیګ پیښوری دبخارا او هرات له لاری کابل ته راورسید (۱٥ حمل ۱۳۰۰ ش) .

په قند هار کی لو مړی ابتدایی مکتب تجار افتتاح ســو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ ش) .

سید عالم خان دبخارا امیر کابل تـه دپناهنده پـه توګه را ورسید (پنجشنبه ۱٥ ثور ۱۳۰۰ ش) .

له ایتالیاسره‌دافغا نستان‌لو مړی معاهده امضا سوه (۳ جـون ۲۱م ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ ش) .

دشوروی دو لت نوی‌سفیر رسکول نیکوف ته دچیچرین وزیر خار جه له‌خوا هدایت ورکړ سوچی دروسیه شوروی اوانګلیس دمعاهدی مراعات په افغانستان کی وکی ،او په دی مملکت کی دکمو نستی لمسو نـــه ځان وژغوری، دافغانستان پــــه پیشر فت کی همـــکار وی ،او د ار تجا عی محا فلو «داسلا مـــی دولتو اتحادیه » چی دانګریزانو له خوا تلقین کیږی با ید جلو ګیری وشی، ځکه چـی زمونـږ دمنځنـــی آسیا حا لــت ته خطـر نا که ده(۳ جون ۲۱ م جوزا ۱۳۰۰ ش)

دوه سوه‌تنه افغانی محصلان هنـد اؤ اروپاتـه واستـول ســـــو ه (جوزا ۱۳۰۰ ش جون ۲۱ م)

په وزیر ستان کی دحاجی عبد ـ الرازق په‌مشری دانګر یزا نو سره دجهاد دوام (جوزا ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار سردار محمدنادرخان وزیر حرب ته د اعلی لمر نښا نور کړ سو (جوزا ۱۳۰۰ ش‌جون۲۱م)

دافغا نستان او ایران لو مړی د مؤدت معاهده (۲۲جون ۲۱م‌سرطان ۱۳۰۰ ش)

سپه سالار غازی محمد نا در خان‌د علی آباد په کلا کی امانیه طبی‌مکتب تاسیس کیء (سرطان ۱۳۰۰)

د طلوع افغان هفتګی جریـده د مولوی صالح محمد په مدیری پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار کی تاسیس سوه. (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ شوال ۳۹ ق ٦ جولائی ۲۱ م)

مکتب حکام په‌کا بل کـــی افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ شں) نظارت یی په وزیر داخله اړه درلوده.

دشوروی روسی دولت نوی لوی سفیر رسکول نیکـوف دهـرات او قند هار له لاری کابل تـه راغـی (شنبـه ۲۵ سرطـان ۱۳۰۰ شـں ۱۵ جولائی ۲۱ م)

د افغانستان داساسی تشکیلاتو اود ملکی تقسیماتو نظامنامی خپری سوی (سرطان ۱۳۰۰ ش ۳۰ مـی ۲۱ م) .

مولوی غلام محی‌الدین افـغان د دارالمعلمین مدیر اود آخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو، دی قند هاری جمریانی‌و.

دبخارا ددولت بیـرق دکابـل د بخارا په سفارت کی ورپول سو ، دلته دشوروی سفیران سورتس ــ او رسکول نیکوف اود انا طولی د حکومت سفیر هم حاضرو (پنجشنبه ۲٦ اسد ۱۳۰۰ ش) .

د شوروی نـوی سفیر رسکول نیکوف دافغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکیء چی دافغانستان په داخلی چارو کی به مداخله نه کوی اوپه افغانستان کـی دکوم انقلاب راوستوا راده نلری (۳۰ جولایـی ۲۱م اسد ۱۳۰۰) .

دارگ په‌شمالی‌برج کی دشورای دولت افتتاح وسـوه (چهار شنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ ش) .

مولانا نوردل خان دشیردل خان قمبر خیـل اپریـد ی زوی مشهور مجاهد وفات اوپه تیراه کی ښخ‌سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰) .

په ۲۱ اسد ۱۳۰۰ ش اعلان‌وسو چی دپست محصول به وروسته‌نیم اخیستل کیږی .

دشوروی دولت افغا نستان تـه دنظامی او فنی بی عوضو کومکونو وعده ورکړه .

(۲٤ جولائی ۲۱م اسد ۱۳۰۰ ش)

دبرتانیا دنماینده‌سر هنری‌ډابس لخه د افغانستان د خارجه‌وزیررسمی خواهش چی دترك او یونان په جنګ کی دیـونان سره کومـك ونکړی (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش) .

عبدالبا قی‌خان‌دافغا نستان‌لومړی جنرال قونسل په مشهد کی مـقرر سو (میزان ۱۳۰۰) .

دمکتب قضات افتتاح په کابل‌کی (عقرب ۱۳۰۰) .

مجموعه عسکریه مجله له حـربیـه وزارت ته‌خخه‌خپره‌سوه(۱عقرب۳۰۰)

دافغا نستان او بر تانیا لو مړی معاهده ۱٤ مادی ۲ ضمیمی په کابل کی دمحمود طرزی وزیر خارجه او سرهنری ډابس له خوا لاس لیـك سـوه (۳۰عقـرب ۱۳۰۰ ش ۲۲ نـــــو مبر ۲۱ م).

۱۹۲۲ م ۱۳٤۱ ق ۱۳۰۰را ش

له کندهاره محمـد علـی خان د نائب الحکومه قایم مقام ولاړ اوپر

ځای یی عبدالعزیزخان دتنظیم‌رئیس مقررسو (سه‌شنبه۱۹جدی ۱۳۰۰ش جنوری ۲۲ م) .

د جـدی پـه ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ ش ولایاتو ته دغه دتنظیم رئیسان مقرر سول :

قطغن او بدخشان تـه سپه سالار محمد نادر خان غازی وزیر حربیه پـه وزارت حربیه کی قایم مقام سردار محمد هاشم خان نائب‌سالار عبدالعزیز خان وزیر داخله قند هار تــه . وزارت داخـله قایم مقـام محمدسرورخان .

محمد ابراهیم خان وزیـر عدلیه مزار شریف‌ته . دوزارت عدلیه قایم مقام میر زمان الدین عدلی مستشار جمعه‌خان دوزیر عدلیه‌معاون میمنی ته .

شجاع الدوله خان وزیـر امنیه هرات‌ته . دوزارت امنیه قایم مقام محمود خان یاور .

صدراعظم سـردار عبد القدوس خان لـه قندهاره کابـل ته راغـی (پنجشنبه ۱٤ جدی ۱۳۰۰ ش) .

د ایـران لـومړی لـوی سفیر اعتلا الملك کابل ته دپینبور له خوا راغی (شنبه ۹ جـدی ۱۳۰۰ ش)

شیر احمد خان دایتالیا په روم‌کی دافغانستان لومړی لوی سفیر مقرر سو او سفارت خانه‌یی هلته افتتاح کړه (جدی ۱۳۰۰ ش) .

د افـغا نستان لومـړی جـنرال قونسل محمد حیدرخان ډهلی تـه ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰) .

د افـغا نستان لـو مړی سفیر عبدالهادی خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش دپیښور له لاری لندن تـه رهـــی ســو .

داصلاح هفتګی جریده په خان‌آباد کی دبشیر احمد پـه مدیـری خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ ش جمادی ــ الاولـــی ۱۳٤۰ ق ۱۸ فـــرو ری ۲۲م) .

داتحاداسلام‌جریده‌په مزار شریف کی دعبدالر زاق خان په‌مدیری نشر سوه (دوشنبه ۱ حـوت ۱۳۰۰شں ۱۹ فروری ۲۲م) دوی‌هفتی‌وروسته د (بیدار) په نامه تبدیل سوه.

دافغانستان وزیرمختار غلام‌نبی خان مسکـوته ورسیدی (جـمعه ٤ حوت ۱۳۰۰شں ۲۲ فـروری ۲۲م)

دبرتانیا دوزارت مختاری لومړی ډله دتورخم له لاری کابل ته راغلـه (۱۵حوت ۱۳۰۰شں مارچ۲۲م)

غلام جیلانی خان دهرات‌لوامشر سو (دوشنبه ۱۵حوت ۱۳۰۰)

فرا نسیس همفر یز دبر تانیا وزیر مختار او فو ق‌العاده سفیرخپله‌اعتماد نامه اعلیحـضرت امان اللهخـان تـه ورا ندی کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰شں ۱۳ مارچ ۲۲م)

په ۱۳۰۰ ش کال دغـه دولتـی نظامنامی خپری سوی :

۱ ــ د نکاح ، واده، ختنه سوری نظامنامه .

۲ ــ دګمرك دمحصول اخیستلو نظامنامه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ دمالیاتو د کـــار کـــنداری نظامنامه .

٤ ـدعباراتو او القا بـو د لنـډ ونې نظاامنامه .

٥ ـ د ډاکخانـو نظامنامـه (۹ سنبله) .

٦ ـ د عسکری جزا نظامنامه .

۷ ـ د عسکری کالیو نظامنامه .

۸ ـ د افـغانستـان د ملـکـی تقسیماتو نظامنامه .

غازی تریـن خان تـوری خیل وزیر د توچی د محمد خیلو په غزا کی شهید سو .

مولوی عبدالمجید افغانی اتمان خیل په پیښور کی (جمال افغانی) تالیف کیء.

قاضی خیر الله پیښوری پښتو قاموس خیراللغات وکیښ .

عمر دین مر دانی پښتو تکـــړه شاعر ژوندی و .

د۱۳۰۰ ش کال مالـــیوار دات ۵۱ ملیونه کابلـی ، مصارف ٤۰ ملیونه ذخیره (۱۱) ملیونه وه .

عجب خان اپریدی د غـــلام حیدر خان ادم خیل زوی د پرنگـی سره غزا وکړه اودیوه پر نگی لورئیځنی بوتله افغانستان ته راغی اوتر آخره په مزار شریف کـی په احترام او سیدی څو چی۹٥کلن په ۱۳٤۰ق وفات سو (ولادت ئی ۱۲٤٥ ش) دده د بیرته ورکولو لپاره انگریزی حکـومت افغانستان ته التیما تـوم ورکی ، خو افغانستان ونه مانه .

مولـوی عبدالواسع قند هاری دوه ټوکه تمسك القضات الامانیه داعلیحضرت امان الله خان په فرمان تالیف او چاپ کیء (کابل ۱۳۰۰ش) لومـړی ټوك حقوق . دوهم جـزا (۱۱۱۳) مادی .

په کابل کـی د ابلاغ په نامـه دیواری روز نامه د میرزا محمداکبر پهمدیری خپره سوه . ـ ۱۳۰۰ش.

۱۳۰۱

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش

د پاسپورټ قانون په کابل کی دوزارت داخله له خوا خپو ر ســو (حمل ۱۳۰۱ ش اپریـل ۲۲ م)

د مکتب اصول دفتـری افتتاح په کابل کی (چهار شنبه ٦ ثـور

د افغانستان بیرق د لنډن پـر افغانی سفارت بانـدی پـورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپریل ۲۲ م) .

دافغا نستان او فرانس لو مړی د سیاسی او اقتصـــادی روابطـو معاهده لاس لیك سوه . (۲۸ اپریل ۲۲ م ۷ ثور (۳۰۱) .

موسیو فوشه لرغون پوهاند له فرانسی څخه د هرات له لاری کابل ته راغی (چهـار شنبه ۲۰ ثـور (۱۳۰۱) .

محمد ولی خان دافغـا نســتان فوق العاده نماینده داروپا او امریکا له سفره کابل ته راغی. ددهدسفر مطـلب د آزاد افغانستان پیژنـــد گلوی به ټوله دنیا کی وه (پجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ می ۲۲م)

د ایتالیا لومړی وزیر مختار او سفیر مار کویس پیتر نو کابل ته راغی (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱

سلطان احمد خان په انقره کی د افغانستان سفیـر مقـرر ســو (سرطان ۱۳۰۱ جولائی ۲۲) .

فخری پاشا دترکیی سفیر کابل تهراورسید (٥ سر طان ۱۳۰۱ ش ۲٥ جون م).

د شوروی دولت لومړی قونسل تایژ نیك هرات تـه راغـی (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولائی ۲۲)

د چین سیاسی و فد د جنك ـ لن ـ یو نك په مشری کابلتهراغی (۱٥ سرطان ۱۳۰۱) .

دافغا نستان بیرق د بمبئـی پـــه افغانی قونسل خانه کی د حاجـی محمد اکبر قونسل له خوا پورتـه سو (۲۰ـاسد ۳۰۱).

د افغانستان لـومـړی جنـرل قونسل محمد شریف خان چینـی تـرکستان تـه ولاړ (۸ سنبلـه ۳۰۱ ش ۳۰ اگست ۲۲ م) ددهسره د چین نمایند گـان جنك ـ لن ـ یونك (او) تـوك ـ تانك هـم ولاړل .

غلام صدیـق خان د افغانستان وزیر مختار برلن (جرمنی) تهولاړ (۱۱ سنبله ۳۰۱ ش ستمبر) .

وزیر خارجه محمود طرزی تـه د اعلی لمر نښان ورکړ سو ، او په پاریس کـی د افغـانستان سفیـر مقرر سو .

دده پر ځای محمد ولیخان خارجه وزیر سو (پنجشنبه۲٥ جوزا۱۳۰۱)

محمودطرزیپاریستهولاړ (۱۷سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۲۲ م) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغا نستان لو مړی بو دجه ترتیب سوه (دوشنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱) .

سردار حیات‌الله خان وزیر معارف او میر هاشم خان وزیرمالیه او محمد سلیمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدین خان د سمت جنوبی اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۳۰۱) .

انور پاشا دکو لاب په‌بلخوان کی شهید سو (سنبله ۱۳۰۲شس اگست ۲۲ م)

دالمجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمر کنده (مهمنده) دفضل‌الهی هندو ستانی په مدیری د جمعیت عالیة مجا هدین هندی له خوا نشر سو (محرم ٤١ق سنبله ۱۳۰۱ شس)

قند هار ته دبر طانیا لو مړی قونسل نواب محمودخان سد وزی راغیء (یکشنبه ۱میزان ۱۳۰۱ شس ۲۲ ستمبر ۲۲ م)

عبدالجبار خان دامان‌افغان ناشر او سرمحررسو (۱٥ میزان۱۳۰۱ش ۱۷ اکتوبر ۲۲ م)

سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قند هاری زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کی وفات سو پنجشنبه ۱۹ میز ان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ٤١ق .(ولادت ئی په‌قندهار کی ۱۲٦۹ ق)

دافغا نستان‌سفیر سر دار جمعه‌خان له مزارشریف‌څخه بخارا ته‌ورسیدی (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱)

د افغانستان او فرانسی‌تر منځ دلر غونو آثارو دلټون معاهده‌وسوه (میزان ۳۰۱ شس ۹ستمبر ۲۲)

دافغا نستان او سینور دات‌ایتا لوی شرکت تر منځ دموټر د حمل‌ونقل قرار داد (۸عقرب ۱۳۰۱ شس)

نوی گمرکی اصول تر تیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ شس)

دکابل دارنګ په‌برج شمالی کی دمولوی عبد الوا سع قند هاری په ریاست دپښتو مرکه جوړه سوه، او خپل لومړی پښتو اعلان ئی خپور کی. (عقرب۱۳۰۱ش‌اکتوبر ۱۹۲۲م)

سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنبه ۱قوس ۱۳۰۱ کابل ته راغی، او پرځای ئی قطغن‌اوبدخشان ته سردار محمد سلیمان خان نائب الحکومه مقرر سو.

په هرات کی ابتدائی مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱)

د افغا نستان پاچا اعلیحضرت امان الله خان دانگلستان پاچا ته تلگرام وا ستاوه چی دترکیی مسئله دټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نما ینده‌گانو ته‌دلوزان‌په کنفرانس کی هدایت وکیء چی منصفانه فیصله سی (۳قوس ۱۳۰۱ شس) د دی تلگرام جواب دپنځم جارج له خوا دده له اطمینانه‌سر ه کا بل ته

راورسیدی (۲۸ قو س ۱۳۰۱ ش)

هاشم شایق دبخارا سفیر اود فوق العاده دلی رئیس په کابل کی له خپله سفارته استعفا وکړه. (٦ جدی ۱۳۰۱ ش) اود افغا نستان تابعیت یی ومانه.

دافغا نستان دمصنو عاتو داستعمال فرمان اعلیحضرت امان الله‌خان‌صادر کیء (جدی ۱۳۰۱ دسمبر ۲۲)

سید قاسم خان دامان افغان مد یر سو (۸ جدی۱۳۰۱ش ۲۹دسمبر۲۲)

په وزیر ستان کی نا آرامی او د انگریزانو سره جنگو نه‌اود افغا نی اخبارو سخت اختجاج (جد ی ۱۳۰۱ ش دسمبر ۲۲)

په ۱۳۰۱ شس کال دغه نظامنامی د دولت له خوا خپری سوی.

۱ــ دللمی کرنی نظامنامه (۱قوس)

۲ــ د ځار ویو دمحصول نظا منامه (۱ قوس)

۳ــ د دولت دخزانو نظامنامه.

٤ــ دتجارتی تقاویو نظامنامه.

٥ــ دتجا رتی شخړو دشرعی محکمی نظامنامه.

٦ــ د حاضری نظا منامه (حمل).

۷ــ دنفوسو دتذکری نظا منامه .

۸ــ دتعزیه داری نظامنا مه.

۹ــ د دولتی تعمیر اتو نظامنامه (سر طان)

۱۰ــ دعمومی بودجی نظنا منا مه (۱ قوس) .

۱۱ــ د خورد ضابطانو د مکتبو نظنا منا مه .

له پرنگی سره دومندو دریمه غزا.

جمال باشا دتر کیی مشر او گرزنده وزیر په تفلس کی و وژل سو (۱۳۰۱) دی له کابله تللی و.

عظیم الله خان په ایتالیا کی د افغا نستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱)

د۱۳۰۱ ش کال دولتی‌وار دا ت ٥۸ملیونه کابلی او مصا رف ٤۰ ملیونه او سپما ۱٥ ملیونه وه.

۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ شس

امانیه مکتب (استقلال) په کابل کی افتتاح سو (جنوری ۲۳)

خوشدل خان‌لوی ناب او علی‌احمد خان دمخنی ناظر داخله اواسلم‌خان میر شکار اوعبدالاحد خان مصاحب چی په‌مجا زات بندیان سوی ومعاف سول(دلو ۱۳۰۱ فبـــر وری ۲۳)

دافغا نستان او بلژیك دمودت‌معاهده امضـاء سو ه (۲٤ فبرو ری ۲۳م ٥حوت) . د ۱۳۰۱ شس لو یه جر گه په یکشنبه ۷دحوت په‌جلال‌آباد کی‌د۸۷۲ نمایند گانو په شمول‌د اعلیحضرت امان‌الله خان په حضور کی جوړه سوه ، او لومړی اساسی قانون ئی ومانه چی په جوزا ۱۳۰۲شس ۱۰ اپریل ۲۳م چاپ اوخپور سو .

له کابله دهکی ترشرقی سرحده پوری دتلگراف لین‌جوړاودهند سره و‌نښت (حوت ۱۳۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹۲۳ م ۱۳۴۱ ر ۴۲ ق)

دنفوسو دعسکری اجباری جلب نظامنامه نشر سوه. (حمل ۲)

دافغانستان او انگلستان تجارتی معاهده امضا سوه (سرطان ۲ - جولائی ۲۳)

فیض محمد خان دوزارت معارف په وکالت مقرر سو (سرطان ۲ شش جون ۲۳ م)

سید محسن قندهاری لیکوال او عالم په قندهار کی وفات سو (۱۳ سرطان ۲)

دافغانستان او برتانیا لومړی تجارتی قرار داد (۵جون ۲۳)

داستقلال په جشن کی لومړی‌پلا دتیاتر صحنه جوړه سوه (اسد ۲)

سلطان محمد خان علی زی په زمیندارو کی یاغی سو، وزیر داخله عبدالعزیز خان ئی دسر کو بی‌لپاره راغی، هغه ونیول سو اود ډیرو ملگرو سره اعدام سو.

(سنبله ۲ ستمبر ۲۳)

عبد الکریم خان بارکزی‌دمزارشریف نائب الحکومه سو (سنبله ۲ ش)

دافغانستان او ایران لومړی معاهده دجمعی په ورځ ۱۵ سنبله ۱۳۰۲ ش دکابل په عیدگاه کی اعلیحضرت امان الله خان اود ایران وزیرمختار اعتلاء الملک خلکو ته اعلان کړه . دامعاهده په‌تهران کی د سرطان په اوله ورځ ۱۳۰۰ ش ۱۵ شوال ۱۳۳۹ ش ۲۲ جون۲۱م دایران خارجه وزیر محتشم‌السلطنه او افغانی سفیر عبد العزیز خان امضا کړی وه .

فوشه دفرانسی وزیر مختار د هند له لاری کابل ته را ورسید او په چهار شنبی ۳میزان ۲شش ئی خپله اعتمادنامه تقدیم کړه (ستمبر ۲۳)

د دار الامان دښار په جوړولو پیل وسو (چهار شنبه ۲۴میزان۲ش ۱۷ اکتوبر ۲۳ م)

هاشم شایق دبخارا پخوانی سفیر چی افغانی تابعیت منلی‌ود دار التالیف معاون سو (عقرب ۲)

امیر محمد یعقوب خان د امیر شیر علی خان زوی په هند کی مړ سو (۲۲ عقرب ۲)

داعلیحضرت امان‌الله خان او سپه سالار محمدنادر خان تر منځ فکری اختلاف پیښ سو اود۱۳۰۲ په قوس کی مریض او مستعفی‌سو (نادر افغان)

المانی سفارت په کابل کی‌افتتاح سو (دسمبر ۲۳ جدی ۲)

د ۱۳۰۲ شن کال مالی عایدات ۶۶ ملیونه مصارف ۵۱ ملیونه‌سپما ۱۵ ملیونه افغانی وه.

دسوات والی میاگل عبد الودود بونیر او چکیسر هم په سوات ورگډ کړل.

په ۱۳۰۲ شن کال دغه دولتی نظامنامی خپری سوی :

۱- د افغانستان داساسی تشکیلاتو لومړی نظامنامه (۱۵ جوزا)

۲- دمستوفیانو او اعلی سر شته دارانو وظایف (جدی)

۳- دسر کاری تحویلخانو د مالونو دخرخولو نظامنامه (۱۵ عقرب)

۴- دتیرو محاسبو د تصفیی نظامنامه (۲۰ حمل)

۵- دناقلینو نظامنامه (۴ میزان)

۶- د مهاجرینو نظامنامه ۱۸سرطان

۷- دسر کاری املاکو دفروشی نظامنامه (۱۷ ثور)

۸- دمعارفو دنبنیانو نظامنامه

۹- دقونسلگریو نظامنامه.

۱۰- دمامورینو درخصتی نظامنامه (۱۲ حمل)

۱۱- دملکی مامورینو د استعفا نظامنامه (۱۵ دلو)

۱۲- دتوقیفخانو او محبوسخانو نظامنامه .

۱۳- دتذکرهٔ‌نفوس او پاسپورټ او تابعیت نظامنامه (۵ جوزا)

۱۴- د دار الامان دودانیو نظامنامه (۱۹ اسد)

۱۵- دخانگی مکتبو نظامنامه (۱۶ سنبله)

۱۶- دحاکمانو او مامورینو وظایفو دتفریق نظامنامه (میزان)

۱۷- دقطعاتو اود لوازمو د دایرو دکاتبانو دوظایفوتفریق (۳۱میزان)

۱۸- دمامورینو دمدیریتو نظامنامه (۱۰ عقرب)

۱۹- دخارجه وزارت دمحاسبی دمدیریت نظامنامه (۱۴ عقرب)

۲۰- دحربیه وزارت نظامنامه (۲۵ عقرب)

۲۱- دمدیریت اودفتر اوراق او مدیریت مکتوب‌نظامنامه(۱۰عقرب)

۲۲- دزراعت دمامورینو وظایف (۲۵ قوس)

۲۳- دوکیل التجاره نظامنامه (۱۹ جدی)

۲۴- دلیلیه اداری اعلان نامه (۲۱ جدی)

۲۵- دبلدیو نظامنامه (۲۵ دلو)

۲۶-دمامورینو دجزایی محاکماتو اصول (۲۰ حوت)

۲۷- دصنایعو دتشویق نظامنامه

۲۸- دپغمان دتعمیراتو نظامنامه

۲۹- دعمومی جزا نظامنامه (عقرب ۲ اکتوبر ۲۳)

۳۰- دنکاح نظامنامه (قوس۲)

۳۱- دزراعت دمدیرانو دوظایفو نظامنامه (سه شنبه ۲۲ جوزا ۲)

سردار عبدالحمید خان دوزارت عدلیه وکیل شو (۱۳۰۲)

دتنگی غارو اوسالنگ دلاروپه جوړولو پیل وسو.

میرزا محمد یعقوب کابلی تکړه خطاط وفات سو .

مولوی عبد الواسع دپښتو مرکی رئیس د محاکماتو رئیس سو ، او عبد الرحمن خان لودین د پښتو مرکی رئیس مقرر شو.

شیر احمد مخلص جلال آبا دی شاعر امان الغزات دجر نیل شا ه محمود خان لپاره په فیض آباد کی منظوم کیٔ (۱۸ محرم ٤۲ ق)
پرنگیانو دوزیر ستان زر مـــك ونیوی‌ٔ.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۲ ش

لوی لینن په ۲۱ جنوری ۲٤ = ۱ دلو ۱۳۰۲ په مسکوکی مړ سو،او په افغانستان کی دده پر فقــــدان د تأسف مجلس جــوړ ســـو او د شوروی دولت دخلکو دهمــدر دی تشکر وکیٔ (۳ دلو ۱۳۰۲)

لومړی مستو راتو شفا خا نـــه په کابل کی جوړه ســـوه (دلو۲ جنوری ۲٤)

سر دار محمد ها شم خان نائب سالار دغلام نبی‌خان پر ځای پـــه مسکو کی دافغا نستان وزیر مختار شو (دلو ۲)

دهرات داتفاق اسلام جریدی‌نوم په فریاد تبدیل او صلاح الــد یــن سلجوقی ئی مدیر سو (دلو ۲فروری ۲٤)

اعلیحضرت امان الله خان دلینن پر مرگ دتاء ســف او همــد ردی تلگرام کالینن ته‌وا ستاوه (۹فروری ۲٤ دلو ۲)

دسیا سی علوه‌و مدرسه په خارجه وزارت کی افتتاح سوه (حوت۲)
دبلژیك سره دافغا نستان سیاسی روابط ونښتل (حوت۲)

دمزار شریف داتحاد اسلام‌جریده په ۱۵حوت ۲وتړلـــه سوه اوپــر ځای‌ئی دبیدار جر یده نشر سو ه (حوت۲)

محمـــد ولـــی خـــان دسپه سالار محمد نادر خان پر ځای وزیر حربیه سو (پنجشنبه ۲٤ حوت۲)

په کابینه او لوړو رتبو کی داسی نوی مقرری وسوی (حوت ۱۳۰۲ش)

محمد ولی خان وزیر خارجه ـ وزیر حربیه سو.

سر دار محمود بیگ خان طرزی دپاریس افغانی سفیر ـ بیا وزیــر خارجه سو.

غلام محمد خان وزیر تجا رت ـ وزیر داخله سو.

سر دار حیات الله خان وزیــر معارف ــوزیر عدلیه سو.

سر دار فیض محمد خان دمعارفو وکیل ـ وزیر معارف سو.

عبد الهادی خان د لند ن افغانی سفیر ـ وزیر تجارت سو.

سر دار شیر احمد خان د رومــا افغانی سفیر ــرئیس شورا شو .

زمان الدین خان دکابل وا لــی ـ دهرات نائب الحکومه سو.

محمد سرور خان د داخله وزارت وکیل ـ دفراه‌اعلی حاکم سو.

غنه مشر حبیب‌الله خان دوزارت حربیه معین شو.

غلام نبی خان افغانی د مسکــو

سفیر ـ دخارجه وزارت معین سو.

سردار عبد الحمید خان د عدلیه وکیل ـ دداخله وزارت معین سو.

میرزا محمد ایوب خان سرمنشی ـدعالیی دوزارت معین سو.

علی محمد خان رئیس تدریسات دوزارت معارف معین سو.

میر زا محمد خان دخارجه مستشار ـ دتجارت دوزارت معین سو.

۱۹۲٤ م ۱۳۰۳ ش

په سمت جنوبی کی دملاعبد الله او مــلا عبد الرشید له خوا بغاوت شروسو (حوت۲) اومحمد ولی خان وزیر حربیه هلته دبغاوت د مقابلی لپاره ولاړ (حمل ۳) .

په‌کابل کی لو مړی‌پلا ښار وا لی (بلدیه) جوړه‌سوه (۱٤ حمل ۱۳۰۳

المانی ډیر مستخدمین دهرات او قندهار لــه لاری کابل تــه راغلل. (ثور ۱۳۰۳) .

داعلیضرت امان الله خـــان امـــر صادرکیٔ چی دقندهار طلوع افغان دی په پښتو هم خپریږی (جوزا ۳ جون ۲٤) .

دآئینه عرفان مجله دمعرف معارف‌پر ځــای د معارفو د وزارت لــه خــوا د دارالتالیف څخه خپــــره ســـوه (جوزا ۳) .

ستهارك داتحاد شوروی‌نوی سفیر کابل ته راغی (٤ سرطان ۳) .

دوهمه لویه جرگه په کابل کی دټول افغانستان له نماینده گانو څخه په پغمان کی داعلیحضرت امان‌الله‌خان په‌وینا افتتاح‌سوه (شنبه ۲۸سرطان ۱۳۰۳ ش) دا لویه جرگه داسد په اتمه ختم‌سوه او ۱۹ فقری تصویب سوی .

سردار محمد نادرخان سپه‌سالار اود مخنی وزیر حربیه پاریس تـــه پـــه افغانی سفارت مقرر سو اوپـــه پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳ لـــه کابله پاریس ته ولاړ .

دپغمان دطاق‌ظفر افتتاح(پنجشنبه ۱۹ سرطان ۳) .

عبدالعزیز خان داخله وزیردحرب دوزارت پـــه و کـــالت مقـــرر ســـو (اسد ۳) .

په‌کابل‌کی دوزارت‌حربیه‌له‌خوادسمت جنوبی‌دخبرودخپرولولپاره‌د(حقیقت) روزنامه دبرهان‌الدین کشککی پـــه مدیری تا سیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اســـد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲٤ م) دا روزنامه یوکال‌تر ۱۳۹ شماری‌پوری نشریده .

دسمت جنوبی دعلماوو نوی‌بیعت نامه پادشاه‌ته راورسیده (۲۸سنبله ۳ش اگست ۲٤ م) .

دعمومی جزا لو مړی نظا منامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان ۳) .

افغا نستان لو مړی پلادوی‌طیاری رانیولی (اسد ۳) او بیاییی‌له‌شوروی روس څخه ٥ طیاری رانیولی، چی‌په چهار شنبه ۹ میزان ۳ کابـــل تـــه راغلی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمت جنوبی یاغیانو ته د اعلیحضرت امان‌الله خان وروستنی داخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر ۲٤ م) .

محمودطرزی وزیرخارجه‌له پاریسه کابل ته راغی (۱۳ میزان ۳) .

دبند غازی دجوړولو کار تمام‌سو چی لس زره جریبه مځکه اوبوی . مصرف یی (۲٤۰ر۷۲۰) کابلی دی. افتتاح یی په ۲۳ عقرب ۳ وسوه .

دکابل موزیم افتتاح سو (دوشنبه۲۵ عقرب ۳)

افغانی قونسلخانه په‌مرو کی افتتاح سوه (دوشنبه ۹ قوس ۳) .

د هرات نـائب الحکومـه میـر زمان الدین خان په هـرات کـی‌په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹قوس ۳ش ۱۲دسمبر ۲٤م)

چیچرین دشوروی دولت خارجه وزیر دافغانستان سفیر سردارمحمد هاشم خان ته اطـلاع‌ورکـړه چـی دکشك ــ هرات ــ قندهار ــ کابل دتلگرام دلین په جوړولو کی‌فنی او دسامان امـداد کـوی (۱۰ دسمبر ۲٤م قـوس ۳)

دسپه‌سالار غازی محمدنادر خان د ۱۳۰۱ ش یادداشتونه ذ رهنمای قطـغن وبدخشان) په‌نامه په کابل کی دمولوی برهان الدین کشکـکی پـه اهتمام چاپ سول ٤٥٦ مخه د نقشواو جدولو سره.

(کابل دوزارت حـربیه سنگـی مطـبع اول جدی ۳)

ــ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش

دافغا نستان دمطبو عاتو لو مړی نظـامنامه خپره سوه (۱۰ جـدی ۳ (۱جنوری ۲۵م) دا قانون ۱۸مادی لری .

دکابل درو ښا نولو لپاره دتنویر شرکت جوړ سو (جدی ۳)

محمد ابراهیم‌خان دمخنی وزیـر عدلیه دهـرات نائب الحـکومه او عبدالر حمن خا ن بار کز ی ئی فرقه مشر سو (جدی ۳)

عبدلکریم دامیریعقوب خان زوی چی دانگریزپه لمسون ئی دسمـت جنوبی په بـغاوت حصـه اخیستی وه ، هندته‌و تښتید ،دسمت جنوبی نه میاشتی اغتشاش خلاصـ سو،

ملا عبدالله او ملاعبدالر شیدو نیول سوه او کـابل تـه راوسـتل‌سوه (دلو ۳)

عبدالکریم رنکون ته ولاړ اوهلته د مولوی یارمحمـد تره‌کـی پـه لاس ووژل سو.

دبهی وزلانو داداری لومړی‌لایحه‌د پاد شاه په امضاء نشر شوه (۸دلو ۳ شس ۲۹ جنو ری ۲۵ م)

شجاع الدوله دافغانستان وزیـر مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۳)

وزیرواومسیدود پرنگی دانی‌تنگی پر کیمپ حمله وکړه او اتـه سوه سپاهیان او۱۳ منصـب داران ئـی ور ووژل.

دپښتوپښتویه (گرامر) په کابل کی دپښتومرکی‌چاپ‌کړه ۱۳۰۳ش.

پر نگیانو په تمن او تره کی‌دوزیرو او مسیدو پر لښکر حمله وکړه چی ۳٤۰۰ تنه سپا هـیـان او (۲۳) افسران یی پکی مړه سول او څلور سوه غازیان شهیدان سو ل.

د ۱۳۰۳ ش کال مالی‌عایدات ۷۵ ملیونه کابلی ، مصارف ٦۸ملیونه سپما ۷ میلیونه وه.

۱۳۰٤ ش

۱۹۲۵ م ۱۳۰٤ش ۱۳٤٤ ق

میرزا فقیر دهرات نقاش‌وفات سو

مولوی عبدالراز ق اندړ عالم ا و سیاسی مجا هد په‌کابل کی ۳ ٦ کلن وفات سو (جمعه ۱٦ رمضان ٤۳ ق ۲۲ حمل ۱۳۰٤)

میرزا عبدالطیف منشی او مستوفی په کندهار کی وفات سو یکشـــنبه ۲۹ حــمـل ٤ ش ۲۵ اپریل ۲۵م)

مکتب امانی (چی المانی ژبه پکښی زده کیږی)دډاکتر ایوان په‌ریاست په‌کابل کی جوړ شو (۲۵ ثـو ر ۱۳۰۳ ش)

علی احمد خان بارکزی دکابل والی سو (جوزا ٤)

ملا عبدالله‌لنګ اوملاعبدالرشید او ٥٤ نور اشرار چی دسمت‌جنوبی په‌بغاوت کی گرفتار سوی وو پـه دوشنبه ٤جوزا ۱۳۰٤ ش ۲٦ مـی ۲۵ م دکابل په سیا سنگ کـــی ووژل سوه.

په‌پرنو ایتالوی مستخد م چـــی یو افغا نی پو لیس یی وژلی و پـــه دار وځړ و ل‌سو (دو شنبه٦جوزا ٤ش ۲۸ میی۲۵ م) دایتالیاحکومت ددی واقعی په‌باب کی یوه نـوټـه افغانستان ته ورکړه او منا سبات یی‌خړ کړل .

دقند هار مشهور واعظ اومفسر‍ـ علی محمد اخند زاده تو خی وفا ت شو (شنبه ۹ اسد ٤ش ۱۷ اگست ۲۵ م)

میر زا محمد یحیی دمحمد علی زوی کابلی شاعر ۷٦ کلن په‌کا بل کې وفات شو (۲۳ اسد ٤ش ٤ ۲ محرم ٤۳ ق) دی دفارسی شعر دیوان‌لری او ولادت یی ۱۲٦۷ق‌وو.

دشوروی اتحاد له سر حده تر هراته دشوروی دولت په امداد د تلگراف لین جوړ شو (سنبله ٤ ستمبر ۲۵ م) اما ن‌اللـه خـا ن قند هار ته په تفتیش ولاړ(دوشنبه ۱۹ میزان ٤ تردوشنبی ۲٤عقربه پور ی) لوی ناب خوشدل خا ن‌په کابل‌کی وفات‌سو(شنبه ۱۵عقرب٤)

اعلیحضرت امان الله خان وزا رت معارف‌ته امر و کړ. چـی د پښتو ژبو هلکا نو لپاره په پښتو تعلیم سی .(پنجشنبه ٤قوس ۱۳۰٤ ش)

شوروی روسی عسکرو پر در قد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندی‌تجاوزوکی (۲۷قوس ۱۳۰٤ش).

مگردحکومت داقداماتو په اثر یی بیر ته په ۱۵ ددلو تخلیه کیٔ او افغانی عسکرو ته‌یی وسپاره .

په قند هار کی ښاروالی (بلدیه) تاسیس سوه (قوس ۱۳۰٤ ش) او لومړی ښاروال عبدالرحمن لودین و .

ملا عبدالباقی کاکړ قندهاری متخلص په افغان دپښتو تبیین الوا جبات لتخریب العادات ناظم په قند هار کی وفات سو (٦دلو٤)

۱۹۲٦ م۱۳۰٤ ش ۱۳٤٤ ق)

سردار محمد یوسف خان په هندکی وفات او په جمعه اول حوت ٤ د لغمان دمهتر لمک په هدیره کی ښخ سو.

د عشری نظام دمیاساتو **(تول، سکی،ظول) سیستم جاری** سو او قانون یی نشر سو او پخپله پادشاه په شنبی ۲۹ حوت ٤ رسما اعلان کیٔ.

دافغانستان او آلمان د مودت معاهده (۳ مارچ ۲٦ م ۱۲ حوت ٤) د ۱۳۰٤ ش کال گرده مالی عایدات ۸٤ میلونه کابلی، مصارف ٦۰ میلونه، سپما ۲٤ میلونه وه.

۱۹۲٦ م ۱۳٤٥ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت مشرقی ته په رسمی سفر دتفتیش لپاره ولاړ (۵ثور).

اومړی ډله افغانی ضابطان دعسکری زده کړی لپاره ترکیی ته ولاړل (۱۸ ثور ۵)

سردار شاه‌محمود خان د سمت مشرقی اعلی حاکم شو (۱۸جوزا۵)

دتعطیل ورځ له جمعی څخه پنجشنبی سوه (٤سرطان ۵) .

اعلیحضرت امان‌الله خان د امیر د لقب پر ځای (شاه)وبلل شو(۷جون ۲٦ سرطان).

ددرقد دجزیری مشترک (افغان ـ شوروی) کمیسیون خپلی مذاکری خلاصی کړی ، او هغه جزیره بیرته افغانستان ته وسپارله سوه (سه‌شنبه ۲۵ اسد)

په پغمان کی دعلم وجهل دجنگ دپغمانی شهیدانو څلی جوړ سو ، (شنبه ۳۰ اسد ۵) .

دافغانستان او المان دمودت معاهده ٤مادی یو پروتوکول چی په ۱۲حوت ۱۳۰٤ ـ۳مارچ۲٦ م په برلین کی امضا شوی وه په پغمان کی تصدیق‌سوه(۲۲ سنبله ۱۳۰۵ ش).

دافغانستان او شوروی روس‌تر منځ دبیطرفی او عدم تجاوزمعاهده (۷) مادی په پغمان‌کی دوزیرخارجه محمود طرزی او لیونید ستارك شوروی سفیر له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ۲٦ م سنبله ۵)

په مجلس وزرا کی فیصله‌وشوه چی په‌حجاز کی دافغانی حاجیانو لپاره یوتابوبی جوړ سی (۲۲ میزان)

سردار محمد نادر خان دافغانستان له سفارته‌پاریس کی‌استعفاوکړه (۳۰ نوبمبر ۲٦م)او پر ځای یی غلام نبی خان په سفارت مقررسو.

دبرتانیا دسفارت سره په **کابل کی موافقه وسوه چی و یزه** دی وړیا او بی قیمته وی (۲۲عقرب

اعلیحضرت امان‌الله خان قندهار ته په رسمی تفتیشی سفر ولاړ(۲شنبه ۱٦ـ۱۷ عقرب ۵ ش) .

دزاړه قندهار لوی ډبرین لوښی (دبودا کچکول) دپادشاه په امر د **کابل موزیم ته‌یو وړسو (قوس** ۵ش) ددی زاړه شی فارسی نستعلیق نوشتی په ۹۱۹ ق‌لیکلی سوی او وقف نامی دی .

۱۹۲۷ م ۱۳۰۵ ش ۱۳٤٦ ق

اعلیحضرت امان‌الله خان د سمت مشرقی په رسمی سفر ولاړ .
(چارشنبه ۲۸ جدی ۵) .

دفرانس نوی وزیر مختاراوسفیر **کوستاف مار سلفت خپله‌اعتمادنامه وړاندی کړه (کابل ۱٦جدی ۵) .**

په هرات کی ددیزلی برښنا کارخانه افتتاح شوه(۲۷دلوه۵)

علی محمد خان دافغانستان وزیر مختار روماته ولاړ **(جمعه ۱۵دلو۵)**

انگریزانو دمیان گل په وسیله سوات اشغال کیٔ چی پر پښتنو قبایلو او افغانستان یی‌بداثرو کیٔ

ملامحمد صافی لغمانی دپښتو شاعر اوعرض بیگی (افغانی‌نویس) په‌کابل کی وفات شو .

قاضی میر احمد شاه رضوانی په پیښور کی دپښتو گرامر **(وافیه)**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۲ مخه تالیف اوچاپ کړه(اردو)
له پرنگیانو سره دمو مندو خلرمه غزا د حاجی ترنگزی په مشری .

په افغانستان کی دکابلی روپی پرځای افغانی (۱۰۰ پوله) رواج سو ه .

په ۱۳۰۵ ش کال دغه دولتی نظام نامی خپری سوی :
۱ ـ دعسکری رتبو نظامنامه.
۲ـ دعسکری داخلی خدماتو نظامنامه
۳ـ دتعلیقات دولت نظامنامه .
٤ـ دآمرانو او ضابطانو د تعلیم گاه نظامنامه (۲۹ سرطان).
٥ـ لایحه‌مساکین (۱۱ عقرب)
٦ـ آذوقه (۲۲ جدی) .
۷ـ دیتیمانو تربیه (۲۳ جدی)
۸ـ د سمت شمالی دنهر رزاق نظامنامه (۲٦ دلو)
۹ـ دوزارت‌معارف اساسی نظامنامه (٥ دلـو)

د۱۳۰٥ ش کال ټول دولـتی واردات ۷۲ ملیونه افغانی، مصارف ٥۰ملیونه ، سپـما ۲۲ ملیونه وه.

(۱۹۲۷ م ۱۳٤٦ ق)

دکابل په خواجه ملاکی دپیله کاری دعمارت تـهداب کښیښول ســو، (۲۸ حمل ٦) .

دراډیو اداره دکابل په دلکشاکی دوزارت داخله له‌خوا جـوړه سوه (حمل ٦) وروسته دجوزا په‌میاشت کی کوټی لندنی ته نقل سوه .

اعلیحضرت امان‌الله‌خان دسلطان عبدالعزیز بن‌سعود په‌نامه یومکتوب واستاوه چی په حجاز کی افغانـی حاجیانو ته د دینی مناسکو آزادی ورکی او اسلامی مقدس ځـایو نـه محترم وساتی (حمل ٦) .

دکابل راډیو خبر ورکیء چی د دریمی لویی جرگی دانعقاد فرمان د رئیس شورای دولت په‌نامه صادر سو چی په ۱۳۰٦ یا ۱۳۰۷ ش کی او جرگه وسی(ثور٦).

دانیس دهفتگی جریدی تاسیس دغلام محی‌الدین انیس له‌خوا په‌کابل کی (۱٥ ثور ٦ ش ٥می ۲۷) .

عبدالعلی مستغنی دکابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغنی دعبدالحی قنـد هاری پـه غوښتنه وویله (۲۸ثور ٦) .

اعلیحضـر ت امـان الله خـان د مزار شریف دتفتیش لپاره په رسمی سفرولاړ (سه‌شنبه ٦ثور تردوشنبی ۲۳ جوزا ٦ پوری) .

عبدالرحمن لودین دقندهاربناروال دکابل دگمرك مدیرسو (جوزا ٦).

دطیاری الوزولو دزده کړی لپاره (۱٥) تنه محصلان فرانس ته‌واستول سوه (٤جوزا ٦) .

مهمندو قبیلو د شبقدر پرانگریزی سرحد باندی حمـلـــه و کړه او انگریزی طیارو دوی بمباری کړه. (۱۲ جوزا ٦ش ٤ ذیحجه ٤٥ ق) .

دجرایمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ٦).

اعلیحضرت امان‌الله خان سمت جنوبی (پکتیا) ته ولاړ (اسد ٦) .

د ترکستان نوم دمزار په ولایت تبدیل سو (۸ اسد ٦) .

دکابل په بوستان سرای کی اعدادی مکتب دپادشاه په وینا افتتاح سو (۱٥ سنبله ٦) .

دکابل او گردیز پرلار دتیره‌کوتل سړك جوړ سو (سنبله ٦) .

د اعلیحضرت امان الله خـان د اروپا دسفر دعزمه سره دغه مقرری وسوی :

محمد ولی خـان وزیـر حربیه د پادشاه و کیـل اود خارجه وزارت وکیل .

عبدالعزیز خان داخله وزیــر د شورای دولت وکیل .

محمود خان یاور دکابل د والی وکیل .

کالینن د شوروی دولت رئیس، اعلیحضرت امان الله خان تــه د شوروی دسفر دعوت ورکړ (ټلگرام ۲٤ اکتوبر ۲۷م عقرب ۱۳۰٦ ش).

د افغانستان او پولینډ د مـودت معاهده په انقره کی ترتیب سوه (۳ نومبر۲۷ م ۱۰ عقرب ۱۳۰٦ش)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلیحضرت امان الله خان په ۷قوس ۱۳۰٦ دکابل له خلکو سره وداع وکړه اود قندهار- بمبئی له لاری اروپا ته رهی سو، دی په ۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس په بمبئی - په ۱۰جدی پهقاهره - ۲۰جدی پهروما - ۲۹دلو پهبرلین - تر ۲۲ حوت په پاریس کښیو، په ۲۳ حوت ۱۳۰٦ ش ۱۳ مارچ ۲۸م لندن ته ورسید. دا سفر له دسمبر ۲۷م تر جولایی ۲۸م پوری و .

د افغانستان او ایران دبیطرفی اوتامینیهمعاهده ۸ فصلهپه کابل کی امضا سوه (٦ قوس۱۳۰٦ ش ۲۷ نومبر ۲٦)

مجموعه صحیه دکابل د مدیریت مستقلهطبیهلخوا نشرسوه.(٦قوس)

د افغانستان او شوروی دهوایی پست موافقه نامه (کابل- تاشکند) دغلام صدیق خان وزیر خارجه او لیونید ستهارك شوروی سفیرترمنځ په ۱۷ مادوکی امضا سوه (۲۸نومبر ۲۷م قوس ۱۳۰٦ ش) .

۱۹۲۸ م ۱۳۰٦ش ۱۳٤٦ ق

د نسیم سحر هفتگی ادبی او انتقادی جریده داحمد راتب لهخوا په کابل کی تاسیس سوه (۷ دلو ٦ش ۲۷ جنوری ۲۸) .

د افغانستان او سویس دمودت معاهده دریمادی پهبرن کی غلامنبی خان دافغانستان سفیر او موتا د سیاسی دفتر مشر امضا کړه (۱۷ فروری ۲۸ م ۲٦ دلو ٦) .

دکاکا سید احمد خان قندهاری لودین وفات په کابل کی (۱٤حوت یکشنبه ٦) .

د افغانستان او شوروی جماهیر تخنیکی هوایی موافقه په کابل کی امضا سوه (۱۷ حوت ٦ ش ۷مارچ ۲۸م) .

اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس دمخنی صدراعظم په کابل کی وفات سو (چهار شنبه ۲۳ حوت ٦ ش) له پرنگی سره دوموندو پنځمه غزا (٦ ش) .

مولوی تاج الدین دملا محمد طیب زوی دچار یکارقاضی دتحفةالامیرفی بیان سلوك الملوك والتدبیر مؤلف دکوهدامن دقرهباغ او سیدو نکی ۹۸ کلن وفات سو (ولادت ئی ۱۲۰۸ ش) .

تر ۱۳۰٦ ش پوری ددارالامان په ودانیو په ځلورو کالو کی (٤۰) ملیونه افغانی مصرف سوی .

د ۱۳۰٦ ش کال مالی واردات ۸۲ملیونهافغانی، مصارف ٦٤ملیونه سیما ۱۸ ملیونه وه .

په دغوکلوکی دافغانستانمالیات:

په سراجیه دوره کی :

یوجریب آبی مځکه دکاله ٥روپی
یو اوبنس رر ۳ رر
یو آس رر ۲ رر
یو غویی رر ۱ رر
یوخر رر۱۲ پیسی
یوپسه رر ۷ رر

په امانی دوره کی:

آبی ۱درجه مځکه۱٦ تر۲۰افغانی
رر ۲ رر رر ۹ رر ۱٥ رر
رر ۳ رر رر ٥ رر ۸رر

اوبنس ٤ رر
آس ۳ رر
غویی ۲ رر
پسه ٥۰ پوله

دمواشی نظامنامه ۱۳۰٦

اوبنس ۷۰ر۳ افغانی .
آس ۸۰ ر ۱ رر
غویی۹۰ ر
خر ۹۰ ر
پسه ۲٥ ر
(ریسنر -افغانستان)

دافغانستان عواید او مصارف :

عواید :

مالیات ٥۰ ملیونه
گمرك ٤۰ رر
متفرقه ۱۹ رر
مواشی او صکوك ۱۰
گرده ۱۱۹ ملیونه

مصارف :

دحرب وزارت ٤۰ ملیونه
دربار ۲۰ رر
تعمیرات ۱۰ رر
داخله ۱۲ رر
تجارت ٤ رر
معارف ۱٥ رر
عدلیه ۲ رر
مالیه ۳ رر
گرده ۱۱۳ رر
پس انداز ٦ ملیونه
(افغانستان - ریسنر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۲۸ م ۱۳۴۷ ق

دگنو خخه دقندجوړولوکار خانه په ۱٤۲۲۷ پونډه دزانګر هوزن له تجارت خانې خخه دجلال آباد لپاره رانیول سوه چی دورځی ٥ ټن بوره جوړولای سی (۲۳ – اپریل ۲۸م).

دآلمان دلیندیمان دماشین سازی لهشرکته سره دافغانستان لپاره د وریو دانډی کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قیمت پهبرلین کی قرارداد سوه چی پهقندهار کی ودرول سیاودورځی اس ټنه وړی اندی کوی (۲٤ اپریل ۲۸م ثور ۷) .

دورینو کالو دکار خانو رانیولو اودرولو قرار داد په برلین کی د اونیون ماتکس له شر کته سره په ۳٤۰۸۰ پونډه قیمت امضا سوه چی دورځی ٥۰۰ متره پشمی ټوکــر او دلاسی (۲٥اپریل ۲۸ م) .

دالمان دهوفمن له شر کته سره د کاغذ جوړولو دکارخانی قرار داد ، په ۳٦٦٥ پونډه قیمت امضاسو، دورځـی یــو لـك تـختی کـاغـذ جوړولای شی . (اپریل ۲۸ م)

د نخی کا لو د کار خا نیقرار داد په برلین کیپه ۲۳۷۲۰ پو نډه قیمت امضا سو چی د ورځی ٤۰۰ کیلو سپنسی بـاسی او زر مـتره ټوکر ویی (۲٥ اپریل ۲۸)

دافغانستان او لهستان (پولینډ) د جمهوریت سره دموډت معاهـده غلام جیلانی خان پهترکیه کی افغانی سفیر او هلتــه دلهستان دسفیــر تر منځ ٥مادی تصدیق سوه (ثـور ۷ش ۳۰ اپریل ۲۸ م) .

دافغانستان او جنوبی امریـکا د لیبریا دموډت معاهده (۱۱) مادی په پاریس کی دغلام نبی خان افغانی سفیر اوبارون لیمنلهخوا امضاسوه (ثور ۷ ش ۱٦ مي).

اعلیحضرت امان الله خانپه۱۳ثور ۷ش په ورسا (پولنډ) کیو .

دافغانستان لهخوا شیراحمدخان دشورا رئیس دالمانی شرکت سره دلاجوردو انحصاری قرارداد نهمادی په بر لین کی امضا کیء چیدکاله به ٦۰۰ کیلو اعلی لاجورد هرکیلو په ۲۰پونډه او زرکیلو متو سطلاجورد هرکیلو په ۱۲ پونډه او ۱٥۰۰کیلو دریمه درجه لاجورد هرکیلو په ٥ پونډه اخلی (۱۸ می ۲۸م۲٥ثور۷)

اعلیحضـــرت اما ن الله خان پــه مسکو کی دکالینن لهخوا استقبال سو (۳ می ۲۸م ۱٤ ثور ۷ش) پــه ۳ جوزا په ترکیهکیو، پــه ۹ جون ۱۹ جوزا ۷ ش ایران ته راغی، اود هرات لهلاری په سهشنبی ٥ سرطان ۷ پسله شپږنیمو میاشتو مسافرته قندهار ته را ورسیدیء (د سفر مصارف او خریداری گرده ۲۰تر۳۰ ملیونه افغانی) .

محمد سرور خان دسمت مشرقی اعلی حاکم مقرر سو (جوزا ۷) .

دافغان او ترکیی دموډت معاهده نهمادی دوه پروتو کوله په انقرهکی غلامصدیقخان دوزارت خارجهوکیل **او توفیق رشدی بیگ دتر کیــی** خارجه وزیر لاسلیك کره (٥ جوزا ۷ش ۲٥ می ۲۸ م) .

دافغان او ترکیی عرفانی قرارداد

دافغانی محصلا نو په باب ٤ مادی امضاسو (۷ جوزا ۷ ش ۲۷ مـــی ۲۸ م) .

دافغان او مصر دموډت معاهــده څلور مـادی او پنـخه الحاقیــی د افغانستان له خواءلی احمدخان د کابل والی اودمصـر له خوا واصـف بطرس غالی خارجه وزیر امضـاکره (۱۰ جـوزا ۷شـ ۳۰مـی ۲۸ م)

دافغانستان ـ ایران،دتامینیهترون٦ قوس ٦ شمنضـــــمپرو تو کــــول څلور مادی په تهران کی دغلا م صدیق خان دخارجه وزارت دکفیل اوفتح الـــلهپاکرواندایران دخارجه وزارت دکفیل لهخوا امضا شـو . (۲٥ جوزا ۷ ش ۲٥ جون ۲۸ م-

دمجرمینو دبیرته ورکولو پروتو کول دافغانستان اوایران ترمنځ په تهران کی دلسلوکالو لپارهامضاسو (۲٥ جوزا ۷ ش ۱٥ جون ۲۸م)

دافغانستان اوبلژیك عرفانیقرار داد دافغانی محصـلانو دمنلو لپاره څلور مادی امضا سو (جوزا۷)

افغانستان دالمانی شرکتارنست هامبورگر سره دوهویوپریولو دکار خانی دراوړلو او چلو لو تړون پــه ۱۷۹۰۰ پو نډ ه قیمت امضا کــیء (جوزا ۷ ش)

دافغانستان او فرانس ترمنځ د امانیه مکتب دمحصـلانو دمنلوموافقه وسوه چی دفرانس پهپوهنتونوکی به منل کیږی (جوزا۷)

په۱۷ سرطـان ۷ دوزارت دربار له خوادددریمی لویی جرگی اعـلان صـادرسواوپه ۲٤ سرطـاندقندهار نائب الحکومه ته په تیلفون کــی وویل سوه چی ٦ تنی نښخينمایند گانی هم کابل ته راولیږیچیدملکی سره جرگه سی.

دافغانستان او فنلنډ دموډتمعا هده (۱۷ ژویه ۲۸م ۲٦ سرطـان ۷)

دنوروز هفتگی جریده په کابل کــی نشر سوه (اسد ۷)

د افغانستان د طیـاری جمعیت جوړ او مرامنامه ئی خپره سوه (۸ سنبله ۷) .

د فرانسوی دو و شرکتو سره د افغانستان د شمال تـر جنوبــه د ریل جوړ ولو قرار داد (سنبله۷)

د استقلال او تجدد د گــو نـد مرا منامهدپادشاه له خواخپرهسوه (۲۰ سنبله ۷) .

شاغـاسی محـمد سرور خـان (بابا) په کابل کی وفات سو .

په کابـل کــی تور – سور – زرغون – کلــوب جــوړ سو (۲۲ سنبله ۷) .

دریمه لویه جرگه په پغمان کی په چارشنبه ٦سنبله ۱۳۰۷شدپادشاهپه وینا د زرو تنو وکیلانو په مخ کــی افتتاح سوه . او دغه مهم تصاویب یی وکړه: (۱) شو رای دولت پــه شورای ملی تبدیل سوه .

(۲) د مجازاتو عفو یــوازی د پـاد شاه حق دی . (۳) د تفتیشس عمومی دیوان تأسیس سو (٤) هر **وزارت به دتفتیشس یوهدائره ولری** (٥) د بی وزلانو او لیونیانو لـپاره تاتوبی جو ړول.(٦)دعسکریمکلفیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوره دری کاله‌سوه . (۷) دعسکری جرگه جوړیږی .
مکلفیت نـقد بدل ممنوع سو (۸) ټول نښانونه لغو سول .
(۹) ملـکی رتبی لغـو سوی .
(۱۰) ټول رسمی القاب لغـو سول فقط د عزیز کلمه په له نومو سره لیکی .
(۱۱) په نظامنامو کی دی دهر جرم جزا و ټاکله سی. (۱۲) نقدی جریمه دی هم د یوی نظما منا مـی سره سـمه اخیستله سی . (۱۳) تجارتی اونوری عصری محکمی دی جوړی سی .
(۱٤) تدریس او وعظ په شهادت نامه پوری مربوط دی د د یو بنـد ملایان افغا نستان ته نشی راتلای
(۱۵) دافغا نستان پنځلس کلنی سالم خلك دی هر کال پنځه افغانی او مامورین دی دیـوی میـا شتـی تنخواه د عسکری وسلو د رانیولو لپاره ورکوی ، ددی بسپنی لایحـه دی شورای ملی جوړه کړی .
(۱٦) شورای ملی دی درشوت د بندولو لپاره لایحی جوړی کړی.
(۱۷) که مـجرم محکمی ته حاضر نشی ده په غیاب کی دی جزا ورته وټاکله شی ، او قانون دی شورای ملی جـوړ کـی . (۱۸) شهـزاده رحمت الله خان ولیعهد سو. (۱۹) د افغانستان د بیرغ رنگ تور ـ سور ـ زرغون و ټاکل شو ، چـی پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئـی دغنـمـو وږی وی ، لوړ (الله ـ محمد) پرلیکلی وی .
(۲۰) پسله هروپنځو کلو به لــــو جرگه جوړیږی .

د ۱۳۰۷ ش کال مالی مصارف ٦۹ ملیونه وه د اغتشاش په سبب مالی وار دات ونه ټاکل سوه .

د ۱۳۰۷ د سنبلی په میاشت کـی د افغانستان د هـوا بـازی محصلان په خارج کـی دونی وو :
۲۵ تنه په روسیه شوروی کی ، ۱۵ تنه په فرانسه کی ، ۲۵ تنـه په ایتالیا کی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش د سنبلی تر میاشتی‌پوری افغانستان دخارجی دولتو سره دغه معاهدی کړی وی:
(۱) د شوروی سره د بیطرفـی او عدم تجاوز تړون (۲) د ایران سره د بی طرفی او د تامین تړون (۳) د ایران سره د سر حدی مناز عاتو دمختلطو جرگو تـړون (٤) د پیینبور او کوټی د افغانی ویزی د دفترونه (۵) د جنوبی امریکا دلیبر یا سره معاهده (٦) د سویس سره معاهده (۷) د پولنډ سره معاهـده (۸) د جاپان سره معاهده (۹) لـه ترکیه سره د مودت معاهده (۱۰) د مصر سره معاهده (۱۱) د ایران سره دتامینیه معا هدی پرو تو کـول (۱۲) د حقوقی مجـر مینو د استرداد تړون له ایرا نـه سره . (۱۳) د فنلاند سره معاهده (۱٤) د ترکیه سره قونسلی موافقه (۱۵) په‌ترکیه ـ ایران ـ شوروی روسیه کـی د افغانستان وزارت مختاری په لویو سفارتو وا وښتی . (۱٦) دیمن سره دسیاسی روابطو مذاکره (۱۷) دحجاز سره د سیاسی‌روابطو مذاکره (۱۸) دچین سره د سیاسی ارتباط مذاکره (۱۹) د برتانیا سره دسر حدی اتباعو دمالـی او ځانـی تلفاتو د بند ولو لپاره د یوه گـډ کمسیون موافقـه .

دامیر حبیب‌الله خان په وخت‌کی دمعارفو مصرف ٦۰ زره روپی و په ۱۳۰۷ ش کـی ۱۵۰ لـکــو تـه ورسیدیء .

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ پوری ۳۲۲ مکتبونه نوی جوړ سوه او په دغـو خلورو کاوکی ٤۸۲۳ تنه له‌ابتدایی مکتبو څخه فارغ سوه ،له عالی‌مکتبو څخه ۱۵۸ تنه راووتل، ۱۵۱ تـنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل .

د ابتدائـی مکتبو شاگردان تـر ۱۳۰۳ پوری ۱۹۰۰۰
تر ۱۳۰٦ پوری ۳٦۰۰۰
په ۱۳۰۷نوی داخل‌سوه ۱۵۰۰۰
ټوله‌په ۱۳۰۷ ش‌کال ۵۱۰۰۰
ابتدائی معلمان ٦۵۰
دعالی مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ .
په ۱۳۰۷ ش عالی مکتبو ته‌نوی داخل شوی شا گردان ۱٦۰۰
دعالی مکتبو دمعلمانو شمیر پـ ۱۳۰۷ ش ۱۰۰ .

دوزارت معارف‌تالیف‌کړی کتابونه ۱۳۳ جلده د وزارت معارف چـاپ کړی کتابونه‌له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ش ۵۷۵ ر ٦۹۳ جلده.

لـه ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پـوری گمرکی واردات اضافـه سوی دی (٦۵۱ ر ۳۲٫۰۲۷) افغانی .

تر ۱۳۰۷ ش پوری دغه تجارتی شرکتونه جوړ سوی وو.
شرکت المان ـ شرکت تنویرات شرکت موتر رانـی ـ شرکت دوا فروشی ـ شرکت رفقای افـغان‌ـ شرکت تشویق افغان‌ـ شرکت‌اتحاد افغان په کابل کی. شرکت قمر په مزار شریف کی‌ـ شرکت ضیا په قندهار کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانی وی‌ـ
(۱) د موټرو د ترمیم او پـرزو کارخانه .
(۲) دصابون او عطرو اوواسلین کارخانه .
(۳) دسمنټو کارخانه .
(٤) د اور لگیتو کار خا نه پـه کابل کی .
(۵) دیخی جوړولو کار خانه پـه قندهار کی .
(٦) دکالـکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شریف کی .
(۷) دسپڼسو جوړولو فابریکه په هرات کی .
(۸) داوړو ژرنده پـه انـد خوی کی .

په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانی پـه پلان کی ټاکل سوی وی.
(۱) دقند کارخانه .
(۲) دکاغذ جوړ ولو کار خانه .
(۳) دنخی ټوکرانو کارخانه .
(٤) دپشمی ټوکرانو او کشمیری کارخانه .
(۵) دغوټو کارخانه .
(٦) دمیوی ساتنی کارخانه .
(۷) د پـیو او کوچـو او پنیر کارخانه .
(۸) داوبو کنبلو اوتیل‌خاك‌ماشین

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۰۷ ش دالـمان ــ پولنډــ شوروی سره تجارتی او ترانزیتی تړونونه سوی وو .

په ۱۳۰۷ ش دکابل دبریښناتنویر ۱۸۰۰۰ څراغوته ورسیدی .

تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوری ۲۶۶ کیلو متره لارپخه سوه .

دمملکت مالی عایدات که په ۱۳۰۳ کی پنځه وه په ۱۳۰۷ کی اته سوه دامیر حبیب الله تر وخت دوه چنده سوی دی .

له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش پوری ۴۹۱ کانونه کشف سول.

په سمت جنوبی کی دځنگلو ریاست جوړ سو.

دطبابت قانون خپور سو چی بی اجازی ئی څوك نسې کو لای.

دافغانستان دملی شورا دانتخاباتو نوی قانون (۵۱) مادی خــپور ســو (۷ سنبله ۷).

دافغانستان دولایاتو دجرگو قانون ٤ مادی خپور سو (۱۱ سنبله ۷).

له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوری د افغانستان په روغتــو نــو کــــی : ۶۳۳۷ جوړ شوی نارو غان .

۵۳۳۰۶۳ تنه کتل سوی نارو غان.

۱۱۲۷۰ کوچنیانوته دکوی رگ وهل.

۶۱۰ مړه .

دپښتون ږغ ۵۱ وږ ځنۍ مجله پــه کابل کی نشر سوه ۱۳۰۷ شں.

افــغــا نستان پــه ۱۳۰۷ کــال ۳۵ ر۵۰۰ توپکه (۱۰۶) توپه (۸) طیاری (۵) زره پوشه (۶) مترالیوز (۶) ټانکه را نیول.

په مزار شریف کی دبی سیم تلگراف مرکز جوړ سو . دخان آبادــ میمنه ــ خوست لپاره دتلگراف دستگاهونه را نیول سوه اود کابل دتلگراف او بی سیم لوی دستگاه را نیول سو . (۱۳۰۷)

د ۱۳۰۷ شں په سفر کی اعلیحضرت امان الله خان په پاریس او برلــن کی دغه فابریکې را نیوی :

(۱) دوړیو ور یشلو فابریکه.
(۲) د کشمیری اودلو فابریکه .
(۳) دخرسان اودلو فابریکه .
(٤) دکوره جیم اودلو فابریکه .
(۵) د غوټو جوړ ولو فابریکه .
(۶) د میوی ساتنی ماشین .
(۷) د کوچو ماشین .
(۸) د زراعت ماشین .
(۹) د فولادی کار ماشین .
(۱۰) د دور بینو ماشین .
(۱۱) د طیارو ماشینونه .
(۱۲) دجراحی آلات.

دافغا نستان نوی لــوی سفیــر غلام جیلانی خان خپله اعتماد نامــه دترکیی دجمهور رئیس ته وړاندی کړه (۲میزان ۷)

محمد سرور خان بارکزی دقند هار نایب الحکومه دکابل والی سو، او پر ځای یی عبد الکریم خان بارکزی دقندهار نایب الحکومه سو(۳میزان۷)

محمد ولی خان ته دعلاج لپاره د اروپادتگ رخصت ورکړ سو(عقرب۷)

محمود طرزی داستراحت لپاره لــه کاره سبکد وش سو، او پــر ځای یی غلام صدیق خان خارجه وزیــر سو (عقرب ۷)

احمد علی خان دمخنی افغانی د بر لن سفیر دکابل رئیس بلدیه سو (۱عقرب ۷)

د شنوارو سنگو خیلو لومړی پلا بغاوت شروع کیء (ســه شنبه ۲۱ عقرب ۷) محمد گل خــان دسمــت مشرقی عسکری قوما ندان دوی ته اخطار ورکیء چی لــه بغاوتــه لاس واخلی (نومبر ۲۸م)

یاغی قبایلو جلال آباد محا صره کیء (جمعه ۷قوس۷)

سید محمد عمر پیله کشس دمیر عبد الر حمن خطاط لمسی، چی یــو خطاط او هنری سړی و، په هرات کی سل کلن وفات سو.

دستوری په مانۍ کی اعلیحضرت امان الله خان خپل نوی پرو گرام اعــلان کیء اود ښځو نقــاب یی وا خیست، (۱۵ میزان ۱۳۰۷ م) پــه دغه مجلس کــی افغانی نجونــی د تعلیم لپاره ترکیی تــه وا ستولــی سوی، اوپه قبایلو کی خورا بد اثر خپور سو.

بچــه سقاو او سید حسین او د دوی ملگرو په سمت شمالــی کــی ارتجاعی بغاوت وکیء اواحــمدعلــی خــان هلتــه رئیس تنظیمیــه سو (۱۵ قوس ۷شں دسمبر ۲۸م)

اعلیحضرت امان الله خان په یــوه اعلان کی ۱۸ فقری دخلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ شں ۸رجب ۱۳٤۷)

والی احمد علی خان دقوس پــه میاشت ۱۳۰۷ سمت مشر قــی تــه رئیس تنظیمیه سو، خود جدی په میاشت یی هلته پخپله د پادشاهی اعلان وکیء.

دقوس ۱۳۰۷ شں په آخر کــی دسمت مشرقی او سمت شما لــی بغا وتونه وخیم سول، اوداعلیحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنۍ دغلا م صدیق خان وزیرخارجه او حسن جان سره په ٤ طیارو کی قند هار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ شں)

علی احمد خان دسمت مشر قــی رئیس تنظیمه په اداره کــی نــاکا م سو، په کابل کی دمجلس اعیــان افتتاح اعلام سوه (جدی ۱۳۰۷ ش)

دبچه سقاو حملی پر قلعهٔ مرادبیگ اوباغ بالاجاری وی (۷ جدی ۱۳۰۷ش)

پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸جدی) طیارو اشرار بمباری کړل، داجنگونه تر ۲٤ جدی پوری جاری وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پریښو او قند هار ته ولاړ.

غلام نبی خان دافغا نستان نوی لوی سفیر ماسکو تــه ور سیدیء (۲جدی ۱۳۰۷ شں ۲۳ دسمبر۲۸)

سلطان احمد خان لوی سفیرخپله اعتماد نامه په تهران کی اعلیحضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضا شاه پهلوی ته وړانـدی کـړه (جدی ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳٤۸ ق

جنرال کاظم پاشا داتـو نـو رو

ترکو منصبدارانو سره دهنـد لـه لاری قند هار او بیا کابل‌ته‌را غلل (شنبه ۱۵ جدی ۷) .

دوولسو انگریزی طیاروانگلیسی اتباع له کابله پیښور ته بو تلـل ، (۳ جدی ۷) .

امان‌الله خان له سلطنته استعفا وکړه اوپه ۲٤ دجدی قندهار ته‌ولاړ پرځای‌یی مشر ورور عنایت‌الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محا صره کیٔ او په جمعه ۲۸جدی ۷ دوی انگریـزی طیاری راغلی او عنایت اللهخان دخپلی کورنۍ سره په هغو کی پیښور ته ولاړ، پخپله حبیب‌الله بچه سکقاو دخادم د یـن رسول الله‌په نامه امیر ـسیدحسین نایب السلطنه او وزیـــر جنـگـ عطاالحق وزیر خارجه ـ عبدالغفور تگابی وزیر داخله‌ـ شیر جان وزیر دربار‌ـ ملك محسن دکابل والی ـ میرزا مجتبی خان د وزارت مالیـه وکیل سو. (جمعه ۲۸ جدی ۷ ش ۱۸ جنوری ۲۹ م) .

علی احمدخان خپله پادشاهی په جلال‌آبادکی اعلان کړه (۲۵جدی۷) مگرپه ۱۲ دلو خلکو دی چړر کیٔ، نود لغمان او کنړ له‌لاری مهمندو او بیا پیښور ته ولاړ .

دامان افغان پرځای هفتگی جریده حبیب الاسلام دغلام محی الد یـــن په سر دبیری له کابله خپره سوه (۹حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ٤۸).

سپه‌سالار غازی محمد نادر خان اودده وروڼه دفرانسی‌دنیس له‌بناره دافغا نستان دامنیت‌لپاره‌را پا څیدل (۵دلو ۷ش) اوپه ۲۱ ددلو بمبئی‌ته راورسیدل. سپه‌سالارغازی دپیښور او کوهاټ له لاری دپختیا سر حدته داخل سو (۱۹ حوت ۷) .

په پنجشنبه ٤ دلو ۱۳۰۷ ش ۱٤ جنوری ۲۹م امان‌الله خان په‌قندهار کی بیا پـه فعالیت شرو وکړه او خلکو بیعت ورسره وکیٔ .

په قنـد هـار کی د اعلیحضرت امان‌الله خان په تایید خلك راټول سول، او خرقه شریفه یی راویستله (یکشنبه ٦ حوت ۱۳۰۷ ش) .

د قندهار علماوو د بـچه سقاو امارت نه‌وه مانه، او دده سره یـی دجنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲٦ شعبان ۱۳٤۷ ق) .

د برتانیا سفیر همفریز له کابله پـه طیاره کـی پیښو ر تـه ولاړ (۱٤ رمضان ۱۳٤۷ ق ۲۵ فروری).

عبـد الکریـم خـان د قند هـار نایب‌الحکومه دهزاره‌جات حاکم‌مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش) .

۱۹۲۹ م ۱۳٤۹ ق

دسمت جنوبی (پختیا) دقو مونو لویـه جرگه دسپه سا لار غـازی محمد نادر خان‌حضورته‌په جاجیو کی راغله (۱حمل ۲۱مارچ ۲۹ م)

په ۷ حمل۸ ش سپه سالارگردیز ته راغی اوپه ۱٦ حمل ارگون تـه ورسید .

په ۳۰ حمل ۸ ش دسمت مشرقی (ننگرهار) داقوامو جرگه دمحمدگل خان مومند سره دسپه سالار حضور ته راغله .

د شوروی دولت رسماً دایران‌دولت ته اخطار ورکیٔ ،چی‌دافغا نستان‌په کورنیو کارو کی لاس ونه وهی، او دهرات خواته تر خپلو سرحدوتیری ونه‌کی ، که‌پر افـغا نستان مسلح تجاوز وسی، شوروی دولـت دغـه نسی زغمـلای (۱۵ اپریـل ۱۹۲۹م ۲٦ حمل ۱۳۰۸ ش) .

اعلیحضرت امان‌الله خان دقندهار دپنځو زرو تنو سره دبچـه سـقاو د مقابلی لپـاره کابل تـه حرکت وکیٔ .

(سه شنبه ٦ حمل ۱۳۰۸ ش) په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ ش مقر ته ورسیدی اوپه ۳۰ حمل یی غزنی محاصره کیٔ خوپه ٦ ثور ۱۳۰۸ش امروسو، چی قنـدهاری لښکر دی بیرته مخ پر قندهار رهی سی، پـه ۱۱ ثور مقرته ور سیدل اود ثـور تر آخره پرشا تلل ، اوپه ٤ جوزا ۱۳۰۸ شـ جـو لائـی ۱۹۲۹ م اعلیحضرت امان الله خان دمهمندو له رباطه دسپین بولدك تـر سر حد ووت، اودا دده آخره ورځ وه پخپل وطن کی !

د حبیب‌الله بچه سقاو پـه حکم والی علی احـمد خـان او مولو ی عبدالواسع قندهاری پـه کابل کی ووژل سول (دجوزا اواسط ۱۳۰۸)

اخوند صاحب آدینه محمد شاعر او عالم دفیض آباد دخرقی شریفی ادمدرسی مدرس ۷۰ کلـن وفـات سو .

غلام نبی خان مزار شریف دبچه سقاو له لښکرو څخه ونیو (۱۸ثو ر ۱۳۰۸ش) مگردی دجوزا ترمیاشتی پوری هلته و، په ۹ جوزا تلگرام‌ورته راورسیدیٔ چی امان الـلـــه خـان لـه وطنــه وو ت .نــو دی هــم‌په ۱۰ جوزا تر دریای آمو دشورو ی خاوری ته دپټه کیسرله خواتیرسو.

وزیـرو او مسیدو دپـر نـگی د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طیارو بمباری پر وکړه اواته سوه کورونه ئی ورووران کـړل ۳۲ تـنه شهیدان سول (۲۹م)

د اصلاح داخبار لومړۍ شماره د ربیع الاول په اوله ۱۳٤۸ق له‌جاجی څخه دسپه سالار غازی محمدنـادر خان په نامه دده دملگرو له خوا چاپ او خپره سوه، چی دافغا نستان‌خلك ئی دبچه سقاو دنا مشروع حکومت مقابلی ته را بلل (سنبله ۸) مدیر ئی نصر الله و.

دسپه سالار ملی قوا په ٦ ثـور دبچه سقاو دلښکرو سره په څرخ کی وجنگیدل ،دغه جنگونه‌په مختلفو ځایو کی د۱۳۰۸ شس دمیزان تـــر میاشتی پوری جاری‌وو،خوچی‌ملی‌قوا

ترچهار آسیا او چهل ستون پوری راوزسیدل ،اوپه ۱٦ میزان ۸ ش (۱٤ اکتوبر ۲۹ م) ئـی کابل ونیو، او بچه سقاوله ارگه کوهدامن ته وتښتید،او پـه ۲۳ میزان ۸ ش ۱۷ اکتـو بـر ۲۹م اعلیحضر ت محمد نادرشاه په کابل کی دافغانستان په پادشاهی ومنل سو .

دشوروی دولت دخارجی امو رو معین قره‌خان دخپل دولت له‌خوا په افغانستان کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه جلوس په خوښی ومانـه (۱۹ اکتـو بـر ۲۹م ۲۱ میـزا ن ۱۳۰۸ ش) .

د اتحاد جماهیر شوروی سفیرکبیر ستارگ دکالینن پـه امضا خپلـه اعتمادنامه اعلیحضرت‌محمدنادرشاه ته تقدیم کړه.۱۹ دسمبر ۲۹م قوس ۱۳۰۸ ش .

د ۱۳۰۸ ش کال مالی مصارف تر سنبلی پوری ٤ملیونه‌وه، دااغتشاش په سبب نورخه ندی معلوم .

بچه سقاو اودده ملگری په کابل کی ووژل سـوه (۳ نـو مبر ۲۹م ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ ش) .

۱ـ بخپله حبیب الله بچه‌سقاو.
۲ـ حمیدالله وروریی .
۳ـ سید حسین وزیر جنگ .
٤ـ ملك محسن دکابل والی .
٥ـ شیرجان ددربار وزیر .
٦ـ محمد صدیق فرقه مشر .
۷ـ محمد محفوظ امنیه قوماندان.
۸ـ قلعه بیگی .

سردار محمد هاشم خان‌صدراعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ ش) ده خیله

کابینه داسی اعلان کړه ۲۳ عقرب:
سردار شاه محمودخان دحرب‌وزیر سردار فیض محمدخان خارجه وزیر محمدگل‌خان داخله وزیرـ الله‌نواز خان وزیردربارـ حضرت‌نورالمشایخ وزیر عدلیه‌ـوزیرمعارف‌احمدعلی‌خان محمد اکبرخان وزیر تجارتـ محمد ایوب‌خان وزیر مالیه ـ محمد نوروز خان سر منشی ـسر دار محمداکبر خان صحیه مستقل مدیر ـ

۱۹۳۰ م۱۳۰۸ ش ۱۳٤۹ ق

سردار محمدعزیزخان دافغانستان لوی سفیر په مسکو کی د غلام نبی خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئی کالینن ته وړاندی کړه (۲٤ فروری ۳۰ حوت ۸) .

سردار شاه‌ولی خان په لنډن‌کی افغانی وزیر مختار و .

د افغانستان د کرنی وړ مځکی (۱۳۰۸ ش) .

د هندوکش جنوبی خـوا آبـی مځکی ۱۳۳ زره هکتاره .

د هندوکش جنوبی خوا للمـی مځکی ۷٦ زره هکتاره .

د هندوکش شمال آبی مځـکی ۲۷۰ زره هکتاره .

د هندوکش شمال للمی مځکـی ٤٦۰ زره هکتاره .

ټولی آبی ٤۰۳ زره هکتاره ـ للمـی ٥۳۷ زره هـکتاره ـ گـرده ۹۳۰ زره هـکتـاره (افغـانستان ریسنر) .

میر هاشم دمخنی وزیر مـا لیه ٦۳ کلـن په کابـل کـی مـړ سو (جمادی الاولی) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰۹ ش .
(۱۹۳۰م ۱۳٤۹ ق)

محمد گل خان مومند د شمالـی سمت رئیس تنظیمیـه مقـرر سو (حمل ۹) .

اپریدو او نورو پښتنو په ۱۳ اگست ۳۰ م‌دپیښور پرښار حملـه وکړه او دکجوری غزا وسوه

اعلیحضرت محـمد نادر شاه د افغانستان او بـریتانیا د ۱۹۲۱ ـ ۱۹۲۳ معاهدی تصدیق کړی (جوزا ـ می ۰)

د اعلیحضرت محمد نادر شاه‌په فرمان په کابل کی لو جرگه جوړه سـوه (۱۳۰۹ ش)اونـوی قانـو ن اساسی ئی ومانـه ،اوهم دشور ای ملی د انتخاباتو لایحـه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۹) .

ملا فیض محمد هزاره د محمـد خواجـه زوی د محمد سعید لمسی دسراج التواریخ اوتحفتة الحبیب‌او تاریخ حکماء او فیضی ازفیوضا ت لیکـوال په کابـل کـی وفات سو (چهـار شنبه ۱٦ رمضان ٤۹ ق ولادت ئی ۱۲۸۹ ق) .

سیـد احـمد ادیب پشاوری د شهاب الدین زوی د فارسی مشهور شاعر او عالم په تهران کـی وفات سو .

(ولادت ئـی پـه خیبر کـی ۱۲٦۰ ق) .

د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کی د افغانی وزیر مختار

محمد صادق مجددی له‌خوا افتتاح او افغانی بیـرغ پـر و ر پیـدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۹) .

د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغانی وزیـر مختـار او د جاپان د سفیر ترمینځ په لندن کـی امضاء سو ه (۲۷ عقرب۹ ش ۱۹نومبر ۳۰م).

دافغانستان او اتحـاد شـورو ی ترمنځ د بیطرفـی او عـدم تجاوز معاهده تجدید سوه ، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه‌وزیر او د شوروی له خـوا لـوی سفیر ستارك امضا کـړه (۹) مادی ۲٤ جون ۳۰ م عقرب ۱۳۰۹ ش .

د کابل والی محمد یعقوب خان دشمالی ولایاتو ر ئیس تنظیمیـه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ ش) خـو په دغه کال مړ سو .

جمعیت العلماء په کابل کـی افتتاح او اعضاء ئی د حکومت لـه خوا مقرر سول او د حی علی الفلاح مجله ئی نشر کـړه .

دارالعلوم عربی په کابل کی‌جوړ سو ، چـی رئیس یـی سردار عبدالرسول خان و .

سید هاشم خان افغانی جنـرال قونسل په تاشکند کی په یکشنبه ۲٤ عـقرب ۱۳۰۹ ش دشـورو ی ترکمنستان دعشق‌آباد په حدودوکی وواژه سو .

ابراهـیم بیگ پـه قطـغن کـی بغاوت وکیء او سردار شاه محمو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان وزیر حربیه دهغه مقا بلی نه ولاړ .

مکتب حربیه په شهر آرا کی د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس ۱۳۰۹ ش) .

عبدالرحمن تره‌کی دمقر په اوبند کی‌یاغی سو ،خو په۲۰قوس ۱۳۰۹ عسکرو دی دسرحد خوا ته وشاړه .

د شنوارو (۸۰) تنه نمایندگا ن په کابل کی د جرگی په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۹) .

شیر محمدخان ناشر (خرو ټی) د میمنی اعلی حاکم مقرر سو (۲ جدی ۹) .

د مامورینو لپاره درسمی القابو د استعمال امر بیا صادر سو ، (جدی ۹) .

غلام فاروق خان دسمت مشرقی حاکم اعلی مقرر سو (۵جدی ۹ش)

د هرات انجمن ادبی جوړ سو (جدی ۹ ش) .

محمد گل خان داخله وزیر د قندهار رئیس تنظیمه سو (سه‌شنبه ٦ حوت ۹ش) .

شیر احمد خان پخوا نی رئیس شورا په تهران کی افغانی سفیر کبیر سو (حوت ۹ ش) .

مجله اقتصاد دوزارت تجار ت له‌خوا نشر سوه (۱۳۰۹) .

د ۱۳۰۹ ش کال مالی واردات ٦٤ ملیونه ، مصارف ۱۲٦ ملیونه اوکسر ٦۲ ملیونه‌و .

محمد شریف خسته دل دمحمد کریم زوی دکابل شاعر دبیدل پیرو اود دیوان خاوند ٤۲ کلن په کابل کی مړ سو (۹ش).

اتمان خیلو پښتنو دپرانگک غار پنځمه غزا له‌پرنگی سره وکړه اود مله کنډ پولتیکل ایجنټ ټامس‌گلور یی ووژه او پر نگیا نو اگر ه بمباری کړه . د مو مندو غزاوی هم له پرنگی سره جاری وی . (۹ ش) .

۱۳۱۰ ش

۱۹۳۱ م ۱۳۵۰ ق

غلام صدیق خان په بر لن کی‌افغانی وزیر مختار مقرر سو (جوزا ۱۰) .

احمد علی خان افغانی مختار وزیر له پا ریسه لنده ن ته‌تبدیل سو (جوزا ۱۰ ش) اوسردار شاه‌ولیخان په پاریس کی سفیر سو .

کاروان زرد دهرات له لاری افغانستان ته ورسیدی (دجوزا اوائل ۱۰ ش) .

دعلی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد نادرشاه په شخصی مصرف (جوزا ۱۰) شروسو، او په اسد ۱۳۱۲ ش ئی کارختم سو.

دکابل انجمن ادبی تاسیس سو او دکابل ادبی مجله‌یی خپره کړه (۱۵ جوزا ۱۰ ش ۵جون ۳۱م ۱۸ محرم ۵۰ ق) .

ددی انجمن مهم غړی داو :ـ

۱ـ احمد علی خان درانی مدیر .
۲ـ میر غلام محمد غبار .
۳ـ محمد کریم نزیهی .
٤ـ سرور گویا .
۵ـ سرور جویا .
٦ـ غلام‌جیلانی اعظمی .
۷ـ غلام جیلانی جلالی .
۸ـ قاری عبدالله .
۹ـ عبدالعلی مستغنی .
۱۰ـ امین الله زمریالی .
۱۱ـ محمدقدیر تره‌کی .
۱۲ـ احمد الله کریمی .

دافغا نستا ن او شوروی اتحاد ترمنځ‌دبیطرفی اوعدم تجاوز معاهده په (۹) مادوکی دفیض محمد خان خارجه وزیر او لوی سفیر ستارك په امضا تجدید سوه (۲٤جون ۳۱ م سرطان ۱۰ ش)

خواجه هدایت الله دهزاره جات رئیس تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان ۱۰)

اعلیحضرت محمد نادر شاه شورای ملی پخپله وینا افتتاح کړه(دوشنبه ۱٤ سرطان ۱۰ ش جولائی ۳۱ م)

دقطغن نا آرامی خلاصه سوه اووزیر حربیه کابل‌ته راستون سو (دوشنبه ٤ اسد ۱۰ ش) ده ته داعلی لمر نښان په مکافات کی ور کړ سو . (جولائی ۳۱) په ستمبر کی ابراهیم بیگ تر آمو وا وښت .

دافغا نستان نوی اصول اساسی دشورای ملی له خوا داعلیحضرت محمد نادر شاه په امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۳۱م ۸عقرب ۱۳۱۰ش)

اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان (دمشرانو جرگه) پخپله وینا افتتاح کړه (دوشنبه ۲٤ عقرب ۱۳۱۰ ش)

عبد الجمیل خان دمزار شریف نائب الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰)

عبد الرحیم خان دقطغن او بدخشان دنائب الحکومه وکیل مقرر سو (عقرب ۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنادر افغان کتاب دبرهان الدین کشککی تالیف طبع سو (کابل عقرب ۱۰)

عبد الاحد خان دشورا رئیس دفراه او چخانسور رئیس تنظیمیه سو (۵ قوس ۱۰ ش)

بودار دفرانسس نوی مختار وزیر خپله اعتماد نامه ددلکشا په ماڼی کی وړاندی کړه (۲۰ جدی ۱۰)

دافغا نستان حکومت چی دجنگ د تحریم معاهده امضاکړیده، دمنچوریا دشخړی په نسبت ئی دجا پان او چین حکومتو ته دجنگ څخه ولو نوټه ور کړه (دلو ۱۰)

کابل په گذرگاه کی دارالمجانین جوړ سو (دلو ۱۰)

د۱۳۱۰ ش کال مالی وار دات گرده ۸٤ ملیونه افغا نی مصارف ۱۱۸ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه و.

په دته خیلو کی دپرنگی پرکیمپ دغاز یانو حمله ، چی دپرنگی په بمباری کی ۳۰تنه شهیدا ن سو ل (۳۱ م)

۱۳۱۱ ش
(۱۹۳۲ م۱۳۵۱ق)

په کابل کی عمومی مکتبونه او د طب مکتب چی په اغتشاش کی بند سوی وو بیرته جوړ سول (حمل۱۱)

دافغانستان اوعربیه سعودیه لومړی معاهده وسوه (۵ می ۳۲م ۱۷ ثور ۱۱ ش)

افغا نستان د دوکالم سر حدی سیمه له چترال څخه وا خیسته ۱۱۱ جریبه مځکه (جوزا ۱۱)

دافغا نستان ددار الفنون (پوهنتون) لپاره داعلیحضرت محمد نادر شاه په حضور یومجلس وسو ، اوددارالا مان ماڼی ئی د دار الفنون لپاره وټاکله (جوزا ۱۱)

محمد تقی اسفند یاری دایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۱۳ سرطان ۱۱)

دعبدالوکیل خان نائب سالار منار په ده مزنگ کی جوړسو .(جوزا-۱۱)

دسر حدی پیښو د فیصله کولو موافقه دشوروی اتحاد له سفیرکبیر ستارك سره (۱۷) مادی په کابل کی امضا سوه (۲۲ سنبله ۱۱)

پنځه و لایته (کابل ـ قندهار هرات ـ مزار ـ قطغن اوبدخشان) او څلور اعلی حکومتونه (فراه ـ سمت جنوبی ـ سمت مشرقی ـ میمنه) اعلان سول (۲٤ اگست ۳۲) .

سردار شاه محمود خان د حرب وزیر اروپا ته دعلاج لپاره ولاړ، او شهزاده محمد ظاهر خان دحرب د وزارت کفیل سو (عقرب ۱۱) .

سردار شاه ولیخان سفیر له پاریسه کابل ته راغی اودده سره غلا م نبی خان هم راغی (عقرب۱۱).

غلام نبی خان څرخی په کابل کی ووژل سو . (۸ نو مبر ۳۲م ۱٦ عقرب ۱۱) .

په پختیا کی دری خیل ولاړسول اوژربیر ته ددوی اغتشاش کښېنول سو (۲۱عقرب ۱۱ش اکتوبر ۳۲).

په قندهار کی پښتو ادبی انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۱)

دپښتو میاشتنی مجله یی هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۱) .

سردار محمد عزیز خان په مسکو کی افغانی سفیر په برلن کی لوی سفیر سو. (قوس ۱۱) .

عبدالحسین خان دروما سفیر په مسکو کی لوی سفیر سو. قوس۱۱

سردار محمدنعیم خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (قوس ۱۱).

د عراق اوافغانستان لومړی د مؤدت معا هده (۲۰ ستمبر ۳۲م ۲۸ قوس ۱۱) .

۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق

د ښکاری دری لار جوړونه ختمه سوه (جدی ۱۱) .

د دولتی خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ میزان ۱۱) .

محمد گل خان مومند دشمالی ولایاتو رئیس تنظیمیه مقرر سو او پرځای یی غلام فاروق خان دقندهار نایب الحکومه سو .(شنبه ۱۰ جدی ۱۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوکت بيک دترکيي لوی سفير کابل ته راغی (جدی ۱۱) .

اعليحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادرکیٔ چی د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه په معارفو کی دپښتو ښو ونی اقدام وکی (٦ دلو ۱۱) .

په بالا حصار کی دمکتب حربيه لپاره دودانی فرمان صادر سو. (حوت ۱۱) تهداب يی په۱۷ ثور ۱۲ کښيښنو سو .

د افغانستان او برازيل دموذ ت معاهده په انقره کی امضا سوه . (۲حوت ۱۱ ۲۰ فروری ۳۳)

په ۱۳۱۱ کال دتلگراف خط په گرده افغانستان کی ۸۸۹۵ کيلو متره و .

د ۱۳۱۱ ش کال مالی عايدات ۱۳۳ مليو نه افغانی مصارف ۱۴۰ مليونه او کسر اوه مليونه‌و .

۱۳۱۲ ش
۱۹۳۳ م ۱۳۵۲ ق

د شيبر اودره ښکاری لارافتتاح سوه (حمل ۱۲) .

داستوانی او ليتوانی د حکومتو سره دافغا نستان دمؤدت معا هدی په‌مسکو کله‌امضا سوی(جوزا-۱۲)

دخلع سلاح په کنفرا نس کی دافغا نستان نماينده سلطان احمد خان دانقری افغانی سفير وټاکل سو (جوزا-۱۲) .

سر دار محمد عزيز خان په برلن کی افغانی سفير ، دسيد کما ل په تفنگچه وويشتل سو (۱٦ جوزا ۱۲ ش ٦ جون ۳۳) په پنجشنبی ۸ سرطان په کابل کی ښخ سو.

علی محمد خان دمعارفو وزير د افغا نستان له خوا دلندن دااقتصادياتو په کنفرانس کی شامل سو (۲۵جوزا ۱۲)

په قند هار کی دحاجی ميرويس‌خان دمزار گنبده دااستااد نعيم جان په معماری جوړه‌سوه (جوزا -۱۲)

دفوائد عامه په نامه نوی وزارت تشکيل او الله نواز خان ئی وزير سو (سرطان ۱۲)

دتجاوز دتعريف قرارداد دافغانستان -ايران -استوانی- ترکيه -رومانيه شوروی اتحاد- ليتوانيا ترمنځ په لندن کی امضا سو (جولائی۳۳- سرطان ۱۲)

دعلی آباددروغتون (رفقی سناتوريم) دجوړولو کار چی په ۱۳۱۰ ش شروع سوی و، په اسد (۱۲ ش) ختم سو.

حبيب الله خان طرزی په جاپان کی دافغا نستان وزير مختار سو (اسد ۱۲)

دښکاری دری لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۲)

علی محمد خان په لندن کی افغانی وزير مختار سو، او پر ځای ئی احمد علی خان وزير معارف سو (سنبله ۱۲)

محمد عظيم منشی زاده د کابل د برتا نيا په سفارت کی‌دری تنه‌مړه کړل(۱۵ سنبله۱۲)دی په ۲۱سنبله آعدام سو .

رفقی سنا توريم دکابل په علی آبادکی افتتاح سو.(۱٤سنبله ۱۲)

خواجه هدايت الله دهزاره‌جات د مخنی رئيس تنظيمه په‌کا بل کی اعدام سو (۲۲ سنبله ۱۲)

غلام جيلانی خا ن -شير محمد محمد مهدی -فقير احمد په‌کا بل کی اعدا م سول . (۲٤ سنبله ۱۲)

شر کت سها می افغان په کابل‌کی جوړ سو، چی دطلا درانيو لو او پلو رنی امتيا ز ئی در لو د (۲۸ سنبلی ۱۲)

دانگريزانو اوه‌و مندو جنگونه (ميزان ۱۲)

دکابل دمکتب امانيه نوم‌استقلال او دامانی مکتب نوم نجات کيښول سو (ميزان -۱۲)

اعليحضرت محمد نادر شاه د دلکشا دمانی په چمن کی دعبد الخالق د

تفنگچی په گولی شهید سو ،او په همدغه ورځ المتو کـل علی الـلـه محمد ظاهرشاه دده زوی‌دافغانستان پاد شاه سو.
(۸ نومبر ۳۳م چهار شنبه ۱۶عقرب ۱۲د ماپښین دری بجی)

دترکیی لوی سفیر ممدوح شوکت بیگ په ۱۰ قوس اود المان نـوی وزیر متخار تسمیکی په ۱۲ قوس ۱۲ خپلی اعتماد نامی تقدیم کړی .
عبدالخالق‌داعلیحضرت‌محمد نادرشاه قاتل په کابل کی اعـدام سو (۲۶ قوس ۱۲)

سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو، چی دی‌صدراعظم دی، او ده خپله کابینه داسی معرفی کړه :سردار شاه محمود خان دحرب وزیر– فیض‌محمد خان‌خارجه وزیر– محمدگل خان‌داخله وزیر –فضل‌احمد خان عدلیه وزیر– احمد علی خـان دمعارفو وزیر– میرزا محمد خان د تجارت وزیر اود مالیی دوزیر کفیل الله نواز خان دعامو گټـو وز یـر محمد اکبر خان دطب مستقل مدیر– رحیم الله خان دپست او تلگراف‌او تیلفون مستقل مدیر (قوس ۱۲)

دپټرولو دانحصار شرکت په کابل کی تاسیس سو (قوس ۱۲)

محمود طرزی دافغا نستان دصحافت او سیاست پلار په استانبول کـی وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۳۳ م قوس ۱۲)

۱۹۳٤ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق

سر دار محمد قاسم خان په رو ما کی افغانی وزیر مختارسو (حوت۱۲)

دمامورینو د مدیر یتونو اصو لنامه خپره سوه (۱۱ قوس ۱۲)

ذ شرکت سهامی افغان اودشوروی اتحاد دسو افغان تورك ترمنځ د۱۵ زروتنو بوری قرار داد لا سلیـك سو (حوت ۱۲)

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی عسکری قوماندان اوملکی آمر مقرر سو (حوت ۱۲)

دافغان– ایران سر حدی موافقـه د ترکیی دحکمیت مناو لپـاره امضا سوه (چهار شنبه ۱۷ حوت ۱۲)

عبد العلی مستغنی‌دملا رمضان‌هوتك زوی دافغا نستان مشهور شاعـر (۶۰) کلن پـه کابل کی وفات سو (۲۱ حوت ۱۲)

دپښتون شرکت پـه قند هار کـی افتتاح سو (۲۹ حوت ۱۲)

د ملـی شـــورا د دو همـی ور ی د انتخا بـا تو فرمان صادر سو (حوت ۱۲ش ۱۶فرور ی ۳٤ م)
په ۱۳۱۲ ش کال په گرد افغانستان کی (۳۷) مکتبونه وو چـی ٤۵۹۱ شاگردان او ۱۶۵ تنه معلمان ئی‌در لودل .

د ۱۳۱۲ ش کال مالی عایـدات ۱۰۸ ملیونه‌افغانی‌مصارف ۱۲۰ملیونه کسر ۱۲ ملیونه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۳ ش
(۱۹۳٤ م ۱۳۵۳ ق)

د قره قلی انحصار ملی بانك‌ته وسپارل سو (مارچ ۳٤م حمل۱۳ش)
دبلخ دنوی ښار دودانی کار شرو سو (حمل ۱۳)

فریزر تتلر دانگلیس نوی وزیر مختار خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (۲۰ حمل ۱۳ ش)

قاری عبدالله ته دملك‌الشعراء لقب ور کړ سو (حمل ۱۳)

د سویس دتقلیل سلاح په جرگه کی جنرال محمد عمر خان دحربـی ارکانو رئیس دافغا نستان له خـوا شامل سو (جوزا ۱۳ ش جون ۳٤)
دخارویو (مواشی) دمحصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳)
دگمر کـــو نو دمحصول‌اصـــولنامه خپره سوه (ثور ۱۳)
د امریکا داتازونی دولت ،افغانستان په رسمیت ومانه (۱۱ اگست ۳٤م ۲۹ اسد ۱۳)

دافغا نستا ن او مجـار ستا نډ مودت معاهده(۲۵ اگست۳٤م۱سنبله ۱۳ ش)

شهزاده احمد شاه وزیر یـدیء (۲۳ ستمبر ۳٤م ۳۱ سنبله ۱۳ش)
په کابل کی داو لمپیك ټولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳ ش اگست ۳٤ م)
افغا نستان په مجمع ملل کی داخل سو (۲۵ ستمبر ۳٤م میزان ۱۳)
دافغا نستان خارجه وزیر فیض‌محمد خان دافغان– ایران سر حداتو تـه نژدی داعلیحضرت رضا شاه پهلوی حضور ته ور غیء (۲۲ میزان ۱۳)
دکابل په پوهنتون کـی دسائنس پوهنځی افتتاح سو (۲۹میزان ۱۳)
جنرال فخر الدین التای د ترکیه دحکمیت مشردافغان–ایران سرحدی شخړو دحل‌لپاره په‌یکشنبه ۱۸عقرب ۱۳ کابل ته را غیء او په ۱قوس۱۳ هرات ته ولاړ .

دقند هار په سنگین کی دنهـر سراج دکیندلو کار بیا شروع سو (قوس ۱۳)
ریوټر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳یو خبر خپور کیء چی دزور آباد پـه سرحد کی دافغا نستان خلکو پـر ایرانی خاوره حمله کړیده ،افغانی اخبارو داخبر ترتردیدکیء (۲٤قوس ۱۳)

مو لوی محمد بشیر هندی مهاجر او په‌چمرکندکی دالمجاهدخپروونکی ووژل سو(قوس ۱۳ش دسمبر۳٤م)
سید کمال دسردار محمد عزیز خان قاتل په‌برلن کی اعدام سو(۲۲جدی ۱۳)

جنرال فخر الد ین التای خپـل سر حدی حکمیت تمام کیء او پـه ۲۸ جدی ۱۳ دشوروی له خوا انقری ته ولاړ.
دهندو ستان دعسکری نما یش دلیدلو لپاره عبد الاحد خان فرقـه مشر او عبد الغفور خان فرقه مشر دهلی ته‌ولاړ(۲۸ جدی ۱۳)
دزور آباد پر شخړو دافغا نستان‌او ایران موافقه امضا سوه (٤دلو ۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلندن افغانی وزیر مختار علی‌محمد خان په سویس کی وزیر مختار او په بین المللی مجمع کی نماینده سو (حوت ۱۳)

الله نوازخان‌په المان کی‌وزیرمختار مقرر سو (حوت ۱۳)

محمد اکبر خان په روما کی افغانی وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

غلام یحیی خان دخارجه وزارت لومړی معین دطب مستقل رئیس‌سو (حوت ۱۳) .

محمد صادق خان مجد دی په مصر کی افغانی وزیر په حجاز کی هم‌وزیر مختار سو (حوت ۱۳)

افغانستان دجامعه ملل دبنځو د خر ځولو دانسداد په مجاهده کی شامل سو (حوت ۱۳)

کابل او مزار شریف په تیلفون سره ونښلول سوه (حوت ۱۳) .

د ۱۳۱۳ ش کال مالی واردات ۱۲۰ ملیو نه مصارف ۱۶۱ ملیونه کسر ٤۱ ملیونه افغانیو .

دافغانستان ملکی تشکیلا ت په۱۳۱۳ ش کال داسی و

ولا یا ت	حکو مات کلان	محلی‌حکو متونه	علاقـداری
۱- کابل	۳	۲۵	۳
۲- قندهار	۳	۱۷	۲۱
۳- هرات	۲	۸	۱۹
٤- مزار شریف	۱	۱۲	۱۳
۵- قطغن و بدخشان	۱	۱۷	۱۷
٦- سمت مشرقی	۱	۱۱	۱۰
۷- سمت جنوبی	۰	۵	۲۵
۸- میمنه	۰	۵	٦
۹- فراه	۰	۲	٦

په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کی گرده (۳۹) مکتبونه‌وو، چی ٦۱۵۷ تنه‌یی شاگـر دان او ۲۰٦ تـنـه معلمان‌وو .

میر احمدشاه‌رضوانی دشکو ستا ن افغانی او بها رستان ا فـغا نـی او نورو کتابونو مؤلف په پیښو ر کی وفات سو (۳٤م - ۵۳ق. ولادت یی په اکبر پوره کی ۱۲۷۹ ق)

سردار عبدالرحمن خان دسردار عبدالو هاب خان زوی چه عالـم ، فکور او شاعر سړی و، په‌فراه کی وفـات سـو ۳٤ م ۱۳ ش ۵۳ق (ولادت‌یی ۱۲۸۹ ق) .

۱۳۱٤ ق
۱۹۳۵ م ۱۳۵٤ ق

د افغا نستان او اتـحاد جماهیر شوروی تر منځ دمچخـو دمبار زی موافقه نامه ۱۲ مادی فیض‌محمدخان خارجه وزیر او ستارک د شوروی سفیر امضا کـړه . (۱٦ مئی ۳۵م ثور ۱٤) .

دامریکا لو مړی سفیر و هار نی بروک کابل ته راغـی (ثـور ۱٤ مئی ۳۵) .

ملامحمد یعقوب فراهی دملامحمد خان نورزی زوی عالم او مؤلـف او شاعر په‌فراه‌کی‌وفات‌سو. (۱۳۱٤ش ۵٤ق) (ولادت‌یی ۱۲۸٤ ق) .

آثاریی : تذکره آتش فشان ـ گنج شهیدان ـ دیده یعقوب ـ حواشی پر اقلید س .

هورنی بروك دامریکا لومړی وزیر مختار، خپله اعتماد نامه تقدیم‌کړه. (۱۳ ثور ۱٤ــ می ۳۵).

دایران نوی‌لومړی سفیر علی‌اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقدیم کـړه (۱۸ثور ۱٤ ــمی ۳۵)

کرنل لارنس چی دافغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ ش کی لاس ذرلود په لندن کی مړسو (۲۸ ثـور ۱٤ مئی ۳۵) .

دکوټی لو یه‌زلزله وسوه‌چی‌په‌جنوبی افغا نستان کی‌هم اثروکیء (جمعه۹ جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دملی شورا اجلاس وپرانست‌سو (۸جون ۳۵ جوزا ۱٤) .

صحیه اود پست او تـلگراف او تیلفون وزارتونه تا سیس سـول، غلام یحیی خـان وزیر صحیه ، او رحیم الله خان دپست او تلگراف او تیلفون وزیر مقرر سو (جوزا ۱٤ جون ۳۵) .

دقندهار نهر سراج دهلمند لـه رواده بیاجوړ اوافتتاح‌سو (دوشنبه ۲٦ جوزا ۱٤ــ جون ۳۵) .

عبدالر حیم خان دهرات نا ئـب سالار وزیر فواید عامه سو، اوپـر ځای ئی غلام فـاروق‌خان دهـرات نایب‌الحکومه مقرر سو (۲۷ جو زا ۱٤ــ۳۵)

دقندهار په باباولی کی دبریښنا کارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱٤ــ جولائی ۳۵) .

دحاضری اصولنامه نشر سوه . (۱۰ سرطان ۱٤) .

د تجار تـی تقاوی او کوریـری اصولنامی خپری‌سوی ۱۰سرطان۱٤

ښاغلی محمد داؤد دقندهار ملکی اوعسکری مشر قند هار ته راغـی (جمعه ۲۷ سرطان ۱٤ــ جولایی ۳۵)

مفتی جزایری دمصر وزیر مختار په‌کابل‌کی خپله اعتمادنامه وړاندی کړه (۱٤ ش) .

سلطان احمد خان د افغانستان وزیر مختار په قاهره کی مقرر سو (اسد ۱٤ــ آگست ۳۵) .

محمد صادق‌خان مجد دی په جده کی وزیر مختار سـو (اسـد ۱٤ــ اگست ۳۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد انورخان نایب سالار دحرب دوزارت معاون سو . (اسد ۱۴ – اگست ۳۵) .

دقندهار ادبی انجمن کابل ته نقل کړ سو، (اسد ۱۴– اگست ۳۵)

دقندهار دنوی ښار ودانی جوړی سوی (سنبله ۱۴ ستمبر ۳۵) .

انګریزانو ته دمو مندو قبیلو ولاړیدل. (ستمبر ۳۵ میزان ۱۴) .

له ګمرك څخه د دیپلو ماسی مالونو او بګاژونو دمعافی اصولنامه (۱۲ میزان ۱۴) .

دانګلیسی لښکروپر مومندو باندی حملی وکړی، اود افغانستان اخبار وخپل تشویش وښو، که انګلیسی لښکر ځانونه د ډیورنډ برید ته را رسوی دا به دافغانستان لپاره خطروی په سرحدی قبیلو کی به عام غاو بوزته سی (میزان ۱۴–ستمبر ۳۵)

دایران خارجه وزیر کاظمی دهند او قندهار له خوا کابل ته دسیاسی مذاکراتو لپاره په دو ستانه سفر ردغلیء (۱۶عقرب ۱۴ ،نومبر ۳۵)

دبی وزلو دروزنی اصولنامه، اود عمومی ګټو لپاره داستملاك اصولنامه خپره سوه (۱۸عقرب ۱۴) .

کاغذی نوټونه د مالیی د وزارت له خوا خپاره سوه او اصولنامه یی هم خپره سوه(قوس ۱۴ دسمبر ۳۵)

دجاپان سفارت په کابل کی جوړ سو (نومبر ۲۵قوس ۱۴).

پرو فیسور غلام‌محمد خان‌مشهور نقاش په کابل کی وفات سو (قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

دلوګر دسرخاب ډم جوړ سو، چی دری لکه جریبه مځکه اوبوی (۱۹ قوس ۱۴– دسمبر ۳۵) .

۱۹۳۶ م ۱۳۱۴ ش ۱۳۵۴ ق

جاپان ته داوړو تحصیلا تو لپاره یوه ډله محصلان وا ستول سوه (جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

دجو هری رنګو نو د راوړلو اصولنامه خپره سوه. (۲۵جدی۱۴).

سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکی آمر مقر ر سو (۲۶ جدی ۱۴ جنوری ۳۶) .

عبد الصمد خان په روما کی د افغانستان وزیر مختار مقرر سو . (۲۴ دلو ۱۴) .

په قند هار کی دوړیو دسوداګری لپاره دوطن شرکت تا سیس سو. (حوت ۱۴– مارچ) .

د خارجی اتباعو د ا ستخدام اصو لنامه خپره‌سوه(۱۱ حوت ۱۴).

سپه سالار شاه‌محمود خان‌دحرب وزیر، دعلاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه‌ولیخان د حرب دوزارت کفیل سو (۸ حوت ۱۴ ما رچ)

د ۱۳۱۴ ش کال مالی واردا ت ۱۲۱ ملیو نه‌مصارف۱۳۴ ملیونه‌کسر ۱۳ ملیونه افغانی‌و .

په ۱۳۱۴ ش کال ۵۰ مکتبونه په افغا نستان کی‌و چی ۶۱۸۶ تنه شاګردان او ۲۰۹ تنه معلما ن یی لرل.

۱۳۱۵ ش
۱۹۳۶ م ۱۳۵۵ ق

د امریکا سره د مؤدت معاهده (۲۶ مارچ ۵ حمل ۱۵).

دشوروی اتحاد سره‌دعدم تعرض وتجارتی تړون (مارچ–۱۲حمل۱۵)

دشوروی نوی سفیر کویر سکی اګریمان صادر سو (۱۵حمل ۱۵ش اپریل ۳۶) .

دافغانی ۱۶ورزش کارانو شمول دبرلن په اولمپیك تو لنه‌کی(۱۶حمل ۱۵– اپریل) .

شرکت سهامی ملی په بانك ملی تبدیل سو (۲حمل مارچ).

دملکی او عسکری مامورینو په معاش کی زیاتوب (دوشنبه ۱۷حمل ۱۵–مارچ).

د پل خمری د نساجی شرکت تاسیس سو (۱۶ثور ۱۵ می)

په کابل کی د ښځو سناتو ریم افتتاح سو (۲۵ جوزا –۱۵– جون ۳۶).

ددوا خانو اصو لنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۵) .

په قندهار کی دوړیو او بدلو کارخانه افتتاح سوه (۲۸ جوزا، ۱۵–جون ۳۶) .

په‌افغانستان‌کی لومړی قرآن‌شریف چ پ سو . (۱۰ سنبله ۱۵ – ستمبر ۳۶) .

دکابل پو هنتون دطب دپو هنځی تهداب په علی آباد کی کښیښول‌سو (۲۴ سنبله ۱۵–ستمبر ۳۶)

دهلمند د اوبو په باب کی دافغان

ایران ګډ کمسیون په چخانسور کی ختم سو (۲۵ سنبله ۱۵ ستمبر ۳۶) .

په غزنه کی دحکیم سنایی دمزار تعمیر (۱۵ میزان۱۵ر۸ اکتوبر۳۶).

سر دار شاه محمود خان دحرب وزیر په مسکو کی (۳ میزان ۱۵– ستمبر ۳۶)

سردار محمدهاشم‌خان صدراعظم دعلاج لپاره اروپاته ولاړ (۱۹میزان ۱۵ – ۱۴ اکتوبر ۳۶) د صدراعظم وکیل سردار شاه ولیخان و .

د پست اصولنامه خپره سوه . (۷ میزان ۱۵) .

د پښتو در سمیت او ملی ژبی والی فر مان صا در سو، چی مامورین ئی تر درو کالو زده کی (عقرب ۱۵ نومبر ۳۶) .

د تابعیت اصولنامه خپره سوه. (۱۶ عقرب ۱۵) .

سید عبدالله د خارجه وزارت عمرمی سیاسی مدیر په دریای آمو کی غرق سو (جمعه ۱۹ قوس ۱۵ د سمبر ۳۶) .

د شورای ملی د دریمی دوری لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهی اعلان سره امر وسو (۱۵ جدی ۱۵ د سمبر ۳۶) .

په ۱۳۱۵ ش کال په افغانستان کی ۹۲ مکتبو نه‌و، چی۹۲۷۵ تنه شاګردان او ۳۰۹ تنه معلمان ئی لرل .

د ۱۳۱۵ ش کال مالی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف هم ۱۶۱ ملیونه افغانی و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکابل د ۱۳۱۵ ار تزا قی مواد: اوړه ۲٤٦۲ خرواره ـ غــو ړی ۳۳۰ ـ نری وریجی ۱٤٥۲ ـ پنډی وریجی ٥۹٥ ـ مالګه ۸۸٤ ـ ماش ۱٥۲ کورت ۱۰۹ خرواره ـ پسونه ۱٦٥۱٥۹ . وزی ۲۱۰۲۸ غــویــی ۱٥٦۷ .

میرزا سکندر نقاش د میرزارضا هروی نقاش شاګرد په هرات کــی وفات سو . (۱۳۱٥ ش) .

دمصر د وزیر مختار عبدالرحمن عزام اګریمان صاذر سو (حـــــوت ۱٥ مارچ ۳۷) .

۱۳۱٦ ش .

(۱۹۳۷ م ۱۳٥٦ ق) .

یو ولس ترکــی منصبداران د عسکری چارو لپاره استخدام سول (٦ حمل ۱٦ ش ۲۷ مارچ ۳۷) .

سردار احمد علی خان په تهران کی افغانی لــوی سفیر او سردار محمد نعیم خان وزیر معار ف سو (۱۷ حمل ۱٦ ش اپریل ۳۷) .

د نفتــو د استخــراج لپـــاره د افغانستان او انلانډ اکسپلو ریشن شرکت تړون ۲۳ مادی (ثور ۱٦ش اپریل ۳۷) .

سردار محمد نعیم وزیر معارف د انجمــن ادبــی رئیس سو (۲٥ جوزا ۱٦ ش مئی ۳۷) .

د انګستــان د پاد شاه د تاج اغو ستلو په جشن کی په‌پار یس کی د افغانستان مختار وزیر سردار شاه ولیخــان او عبدالصمد خان د رومــا وزیــر مختــار او سردار سد الله خان‌ذشاهی فر قــــــی قــومنــدان د افغانستان لــه خــوا اشتراك وکــی (۱۲ مئــی ۳۷ م جوزا ۱٦) .

د افغانستان ـ ایران ـ عــراق ترکیی تر منځ د سعد آباد تــړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱٦ ش ۷ جولائی ۳۷) .

پښتو ټــولنــه په کابــل کــی افتتاح سوه او انجمن ادبی ورسره ګډ سو (سرطان ۱٦ جــون ۳۷)

په زرغون ښار او کټه وازکی ځنی قبایل ولاړ سول ، مګــر ژر مطیع سول (سنبله ۱٦ ش اګست ۳۷) .

دالمان دنور نبــــرګ په جـــرګه کی عبدالمجید خان د ملــی بانك رئیس او محمــد احسان هــوایــی قومندان شرکت وکــی (۸ میزان ۱٦ ش ۱ اکتوبر ۳۷ م) .

پر پښتو ژبه بانــدی د وینا و ټولنــه د فیض محــمد خان وزیــر خارجه په وینا د کابل په سینماکی افتتاح سوه (۱۰میزان ۱۳ـ اکتو بر)

شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان ۲۰ اکتوبر)

د شرقی اتفاق شورا په جینوا کی د سعد آباد د تړون د مملکتو په ګــډون وسوه (۲۱ ستمبر ۳۷)

د چکوسلواکیا سره د مــؤدت معاهده لاس لیك سوه ۲۰ میزان

۱٦ ش ۱٤ ستمبر ۳۷ م) .

د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کی امضا سوه . (۱۸ عقرب ۱٦) .

د هند د تجارتی وکالت اداره په کابل کی جوړه سوه (۱٥ عقرب ۱٦ ش ۸ نو مبر ۳۷ م).

عبدالشکور خان پخوانی قاضی القضات په قند هار کی وفات سو (۲۰ عقــرب ۱٦ ش ۱۳ نــومبــر ۳۷ م) .

د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کی وسوه (۲۰ عقرب ۱٦ش ۱۳ نومبر ۳۷ م) .

د ترنګزو حاجی صاحب په آزاد سرحد کی وفات سو (قوس ۱٦ش نومبر ۳۷ م) .

د بی سیم تلګراف دستګاه پــه میمنه کی و درول سوه (۱ قوس ۱٦ ش ۲۳ نومبر ۳۷) .

په کابل کی شرکت ارزاق افتتاح سو (جدی ۱٦ د سمبر ۳۷).

پــه کابل کــی د میوی شرکت افتتاح سو (جدی ۱٦ ش د سمبر ۳۷) .

د کونستنتین الکزند رویــچ د شوروی لوی سفیر اګریمان صادر سو (٥ جدی ۱٦ د سمبر ۳۷) .

د افغانستان او ترکیی د مؤدت او اقتصا دی تړون تر لسو نورو کلو پوری په انقره کــی تجــدیــد سو (۱۰ جدی ۱٦) .

۱۹۳۸ م ۱۳۱۷ ش ۱۳٥۷ ق

د کــابــل پــوهنتــون د طب د پوهنځی لومړی ډله‌محصلان راووتل (۱٥ جدی ۱٦ش ٥ جنوری۳۸).

دمعارفو وزارت دپښتو درســی کتابونو په تالیف شرو وکړه (۲۰ جدی ۱٦ ش ۱۰ جنوری ۳۸ م) .

د کابل په ارګ کی کتابخانه تاسیــس سوه (۲دلو ۱٦ شن ۲۱ جنوری ۳۸ م) .

د چك وردګ د برینښنا کــار خانــه جــوړه سوه (۱۹ دلــو ۱٦ فروری ۳۸) .

محمد ګل خان مومند د پښتو قاموس په کــابل کــی چاپ کیء (۱۳۱٦ ش).

د ۱۳۱٦ ش کال دولتی عایدات ۲۲۰ ملیونه اومصارف هم دغونی‌و.

د لوفت هــنزا طیارو هفتګــی الوتنی د کابل او برلن تــر منــځ شرو سوی (۱۳۱٦) .

په ۱۳۱٦ کال په افغانستان‌کی ۱٥۰ مکتبونه و ، چی شاګردان‌ئی ۱۷٥۲٦ تنه او معلمــان یــی ٥۸٤ تنه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۷ ش .
(۱۹۳۸ م ۱۳۵۷ ق) .

د قره قلي انحصاری شرکت په کابل کی جوړ سو (۱۰ حمل ۱۷).

د بدخشان او پامیر لار جوړول شروع سوه (۱۰ حمل ۱۷) .

دودانیو شرکت (۱ باگ) د افغا نستان او چکو سلواکیا په‌گډه په کابل کی جوړ سو (۱۱ حمل) ۱۷ ش ۲ اپریل ۳۸) .

ذشوروی دولت دمزار اومیمنی او هرات قونسل خانی او د افغا نستان دتا شکند او مرو قو نسلگری لغوسوی(۱۲ حمل ۱۷ ش ۱۳ اپریل ۳۸) .

د جاپان سره د افغانستان تجارتی تړون وسو (۱۸ حمل ۱۷ ش ۹ اپریل ۳۸) .

د شوروی اخبار داتور چی د افغانی سفارت یو غړی د روس او جاپان اختلاف تودوی رد سو، او افغانستان پردی خبره دشوروی دولت ته پرو تهست وکی (۲۸ حمل ۱۷ ش ۲۸ اپریل ۳۸) .

د قند جوړ ولو او پټر ولو انحصاری شر کت په کابل کی‌جوړ سو ،(۳۱ حمل ۱۷ش اپریل ۳۸).

علامه اقبال‌دلاهور مشهور شاعر اوپوهاند وفات اوپه لاهور کی‌ښخ سو، دده پروفات په ټول‌افغانستان کی تاسف وسو. (۳ ثور ۱۷ش ۲۲ـاپریل ۳۸).

دلته بند لار دجلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ثور ۱۷ش اپریل۳۸).

دخوشحال خان مکمل کلیات په قندهار کی عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کیء ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۷ش مئی ۳۸ م) .

داکار دقندهار دملکی او عسکری مشر ښاغلی محمد داؤد په حمایت وسو .

د افغانستان او شوروی تر منځ دمضرو خزندو ددفاع موافقت نا مه په کابل کی امضا سوه (۲٦ مئی ۳۸م جوزا ۱۳۱۷ش) .

دافغا نستان‌هوایی‌قوا په‌خریداری سوو طیارو له ایتالیاـ برتانیا څخه تقویه سول اود هوا بازی دزده‌کړی لپاره محصلان برتانیاـ شو روی اتحاد ـ ایتا لیا ته واستول سوه اووسلی هم رانیولی سوی‌دمی ۳۸ـ جوزا ۱۷).

محمد علی‌خان قندهاری دافغانستان دشطرنځ قهر مان سو (جوزا ۱۷ـ جون ۳۸) .

په شنوارو کی د محمد افضل عبدل خیل سرکوبی (۵ سرطان۱۷ جولایی ۳۸) .

سعدی شا می او محمد علی چی له هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلی و هند ته وتښتیدل ۱۰ سر طان ۱۷جولایی۳۸

دپښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کی جوړ سو . (۱۲ سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دکوچی یاغیانوسرکوبی (سرطان ۱۷ جولایی ۳۸) .

دافغانستان اوترکیی دمؤدت معاهده تجدید سوه (۲٤ جون سرطان۱۷).

دنیلو داستخراج شر کت انلا نده اکسپلور یشن دخپله قرار داده‌څخه دځینو سیاسی چارو له سببه انکار وکیء او خپله عذر نامه یی وړاندی کړه (۱٤ اسد ۱۷ش ٦ اگست ۳۸)

د افغانستان او ایران د بست موافقه نامه په کابل کی امضا سوه ۱۰ـاسد ۱۷ ش ۲ـاگست ۳۸).

عبدالرحیم خان دوزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان دفوایدعامه وزیر او عبدالمجید خان دتجارت وزیر او میرزا محمد خان‌د مالیی وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۷ش ۱٤ ستمبر ۳۸) .

باقر کاظمی د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړا ندی کړه، (۲۵ سنبله ۱۷ش ۱٦ستمبر ۳۸) .

د سیاسی علو مو پوه اکاډمی په کابل کی دوزارت معارف له خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۷) .

دافغانستان خارجه‌وزیر دانگلیس خارجه وزیر ته دفلسطین په باب دزیرمی تلگرا ف ولیږه (میزان ۱۷ اکتوبر ۳۸) .

دهند خارجی سکرتر سراو بری متکاف کابل ته‌راغیء ، پراقتصادی او سرحدی اقوامو اود فلسطین پر شخړو ئی دافغا نستان‌دخارجه‌وزیر سره خبری و کړی (میزان ۱۷ش اکتوبر ۳۸ ش).

غازی مصطفی کمال اتاترك په پنجشنبه ۱۸ عقرب ۱۷ ش ۱۰ نومبر ۳۸م په استانبول کی وفات سو او دده پاتا په افغا نستان کی په ډیر افسوس وا خیستله سوه او په جنازه کی ئی سردار شاه‌ولیخان اشتراك وکیء.

سردارفیض‌محمد خان په تر کیه کی افغانی لوی سفیر مقرر سو (۲٤عقرب ۱۷ش ۱٤ نو مبر ۳۸)

علی محمد خان وزیر خارجه سو (۵ قوس ۱۷ ش)

سلطان احمدخان په‌مسکو کی‌افغانی لوی سفیر سو (۸ قو س ۱۷ ش)

محمد قاسم‌خان‌دهرات‌نائب الحکومه سو .(۲۵ قوس ۱۷ ش)

۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق

ښاغلی محمد داؤد دسمت مشرقی دتنظیم رئیس سو (۱۰جدی ۱۷ش ۱۷ جنوری ۳۹)

په قند هار کی دعبد القادر خان‌ختك پښتو دیوان لومړی پلاد ښاغلی محمد داؤد په حمایت دعبد الحی حبیبی په تصحیح او اهتمام دمقدمی سره خپور سو.

دانه ملیونه افغانی دصنعتی پلان لپاره منظوری سوی،چی دپنبی‌کرلو اود اودلو کارپرمخ‌بوزی (دلو۱۷ش ۱۱ فروری ۳۹)

دهامند داوبو دویشنی تړون دایران له سفیره سره په خارجه وزارت کی ترتیب سو(٦دلو ۱۷فروری۳۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی وروسته ملی شورا هغه رد کړه دسیاسی علومو اکاډیمی دحقوقو په فاکولته تبدیل سوه (۸ حوت ۱۷ ش ٢٤ فروری ۳۹) .

د۱۳۱۷ ش کال دولتی وار دات ۱۷۳ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه سپمالس ملیونه وه.

په ۱۳۱۷ ش کال په افغا نستان کی ۲۲۸ مکتبونه‌و ، چی ۱۸۸۷۷ شاگردان او ۸۳۳ معلمان یی‌لرل .

۱۳۱۸ ش
(۱۹۳۹ م ۱۳۵۹ ق)

د افغا نستان لوی سفیر سردار شاولیخان له‌پاریسه کابل‌ته راغی (٥ حمل ۱۸ش ۲٦ مارچ ۳۹) .

په زمینداور کی محمد افضل خان علی زی یاغی او ونیول سو (۱حمل ۱۸ ش ۲۱ مارچ ۳۹)

محمد نوروز خان په‌ایران کی‌افغا نی لوی سفیر او احمد علی خان په‌لندن کی وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کی وزیر مختار مقرر سول (۱۰ حمل ۱۸ ش ۱ اپریل ۳۹)

دتجارت دوزارت نوم په ملی اقتصاد بدل سو (۱۵ حمل ۱۸ش ۱۵اپریل ۳۹)

دعراق دپاچا امیر غازی دمړینی تعزیت په‌کابل‌کی (۲۰ حمل ۱۸ش ۲۰ اپریل ۳۹)

سر دار احمد شاه خان وزیر دربار دایران دولیعهد دواده په مراسمو کی گډون وکړ (۲۰ حمل ۱۸)

وزیرخارجه علی‌محمدخان دسعدآباد دتړو ن په مجلس کی د شمول لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۸)

شیر محمد خان ناشر دقطغن او بد خشان نائب الحکومه په کابل‌کی وفات سو(۲۸حمل ۱۸ش ۱۸اپریل ۳۹) .

دقندوز دتیلو کښلو فابریکه‌افتتاح سوه چی هره ورځ پنځلس زره‌کیلو کالکی کاروی (۱۰ ثور ۱۸ش ۱می ۳۹)

په کابل کی دعمران شرکت جوړ سو (۱۸ سرطان ۱۸ش ۱۱جولائی ۳۹ م)

دافغا نستان او هالینډ دمودت‌معاهده (۲٦ جولائی ۳۹م ۲اسد ۱۸)

دافغا نستان او المان دتجا رتی مبا دلاتو او تادیاتو تړون (۱۰ اسد ۱۸ ش ۳ اگست ۳۹) .

ملا پاینده محمدچی دهډی داستاد په نامه مشهور اود ملا نجم الدین مرحوم خلیفه و په کابل کی وفات سو (۲۰ اسد ۱۸ ش اگست ۳۹) .

سر دار علی شاه خان دقندهار ملکی او عسکری مشر مقرر سو (۹ سنبله ۱۸ش ۲ ستمبر ۳۹)

په شاهی‌فرمان‌په دوهم‌عمومی جنگ کی دافغا نستان کامله بیطرفی‌اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۸ ش ٦ ستمبر ۳۹)

سر دار محمد نعیم خان وزیر معارف د صدارت عظمی معاون مقرر سو (۱۳ سنبله ۱۸) .

غلام فاروق خان دداخله وزارت‌وکیل سو (۱میزان۱۸ ش۲۳ ستمبر۳۹)

محمد اسماعیل خان دکابل والی سو (۱ میزان ۱۸ ش)

په ۱۳۱۸ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) تړهمونو او ولو لاندی کیدونکو مځکو دخرڅولو اصو لنامه ۲۲میزان

(۲) دبنبارو الیو دمحصو لاتو اصولنامه ۱۰ قوس

(۳) دپاسپورټ اصو لنا مه.

عسکری قوا ښه تجهیز سول (۱۳اکتوبر ۱۹ میزان ۱۸)

دپښتو لومړی مفصل گرامر په کابل کی دمحمد اعظم ایازی له قلمه‌پښتو ټولنی چاپ کړ (عقرب ۱۸ شس نومبر ۳۹ م)

آقای سهیلی دایران لوی سفیر په کابل کی مقرر سو، (٤عقرب ۱۸ش ۱۸ اکتوبر ۳۹) .

په کابل کی د سید جمال‌الدین افغان‌دسلمی تلیننی‌مراسم اجراسول (قوس ۱۸ش۹ دسمبر ۳۹) .

په کابل کی‌وزارت معادن تاسیس او رحیم الله‌خان یی وزیرمقرر سو (۱٦ قوس ۱۸ش دسمبر ۳۹) .

د مطبوعاتو مستقل ریاست په کابل کی جوړ او صلاح الدین سلجوقی‌یی په کابینه کی مستقل رئیس سو، (٤ جدی ۱۸ش ۲٦ دسمبر ۳۹).

دعسکری مکلفیت قانون نافذسو (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

دکابل رادیو ۲۰ کیلوواته‌منځنی خپه افتتاح سوه (۱۲ جنوری ٤۰ جدی ۱۸) .

۱۹٤۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق

د ملی شورا د خلورمی دوری دوکیلانو د ټاکنی له پاره اعلان خپور سو (۱ دلو ۱۸) .

دپښتو لومړی جیبی قاموس په قندهار کی دلعل محمد کاکړ او عبدالحی حبیبی‌له‌خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۸م).

د۱۳۱۸ ش کال دولتی وار دات ۱٦۷ ملیونه مصار ف ۲۰۰ ملیونه کسر ۳۳ ملیونه افغانی و .

په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کی ۳۱۲ مکتبونه‌او ۵۰ زره‌شاگردان او ۱۵۰۷ تنه معلمان‌وو .

په دغه کال دافغانستان دقره‌قل تجارت له‌امریکا سره شروسو، چی گرده صادرات ٦۰۸، ۱۷۱۱ ډالره‌وه .

محمد عبیدالله خان افغا ن دهند د پښتنو تاریخ (یادگار سلف) په ډهلی کی چاپ کړ (۱۸ش).

میرزا محمدجان دمیرزاسعیداحمد زوی دکابل شاعر او محاسب او خطاط په عاشقان وعارفان کی ښخ سو (۱۸ ش) ده دامیر شیرعلی‌خان دولیعهد په تبر یك کی هم یوه قصیده ویلی‌وه ۱۲۹۰ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۱۹ ش
۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق

ملا محمد یوسف هراتی دقندهار سابقه دار معلم په گرشك کی وفات سو (حمل ۱۹ مارچ ۴۰)

دافغا نستان بانك اساس نامه خپره سوه (۵ جوزا)

دتجارت داطاقو اصو لنامه خپره سوه (۵ جوزا)

د۱۳۱۹ ش کـال دولتـی واردات ۱۴۸ ملیونه مصارف ۱۷۲ ملیو نه کسر ۲۴ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۱۹ ش کال په افغا نستان کی ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.

په دغه کال دقره قلی صا درات ۳۵۴، ۶۷۴، ۴ ډالرو ته ور سیده.

میرزا خداداد ثاقب دمزار شر یف فارسی شاعر وفات سو (یکشنبه۱۳ ذی الحجه ۵۹ق).

میر زا محمد اسحاق زرین قلم دغوث الدین زوی دکـابل خـطا ط وفات سو (۱۹ش)

داحمد شاه ابدالی پښتو دیوان د عبد الحی حبیبی په ترتیب اواهتمام پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل)

۱۳۲۰ ش
(۱۹۴۰ م ۱۳۶۰ ق)

دچك وردگ دبریښنا کار خانه چی په ۱۳۱۶ ش کال شرو سوی وه بریښنا یی ۴۴ زره ولټه کابل ته جاری سوه (حمل ۲۰) .

دبوری اوقند اونساجی شرکتونه جوړسول (مئی ۴۰- جوزا ۲۰ ش).

دا فغانستان او شور وی اتحاد تجارتی قرار داد(۲۹ جولایـی ۴۰م اسـد ۲۰).

دافغانستان تاریخ په دوه ټوکه کی زرمخه په فارسی ژبه داحمدعلی کهزاد تالیف چاپ اود تاریخ ټولنی خپور کی، لەقبل التاریخ څخه بیاد اسلام تر راتگه .

۱۹۴۱ م ۱۳۲۰ ش ۱۳۶۰ ق

اقتصادی پلان اعلان سو چی په ۵کالوکی بەافغانستان ۵۰فیصده‌خپل دلباس اړتیا او ۸۰ فیصده بەدبوری اړتیا پوره کوی (جنوری ۴۱جدی- ۲۰) .

ژو زف هاکن فرانسوی‌مستشرق چی‌له ۱۹۲۴م څخه‌یی په افغانستان کی تاریخی تحقیقات کـړی وو ، داسپانیا دشمال غرب په دریاب‌کی په کښتی کی ډوب سو (۲۴فروری ۴۱ حوت ۲۰) .

دپښتو جیبی قاموس (لس زره لغتونه)دمحمد اعظم ایازی تا لیف، پښتو ټولنی چاپ کیء (کابل) .

دعسکری مکلفیت نوی اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۲۰) .

د ۱۳۲۰ ش کال دولتی واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیو نه کسر (۵) ملیونه افغانیو .

د ۱۳۲۰ ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰تنه معلمان درلودل .

۱۳۲۱ ش
۱۹۴۱ م ۱۳۶۱ ق

افغا نستان خپله بیطرفی پەدوهم جهانی جنگ کی بیا تـایید کـړه (۲۸ جولائی ۴۱سرطان ۲۱)

افغا نستان دبر تانیا او شـوروی اتحاد په غـو ښتنه جـر منیان او ایتالو یان له مملکته وایستل(۱۹ اکتو بر ۴۱ میزان ۲۱)

حاجی‌ولی محمدمخلص دسلطان‌محمد زوی دقند هار تکړه نقاد پښتوشاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳دلو ۲۱) (ولادت ئی قند هار ۱۲۵۹ ش)

شیخ محمد رضا هروی خطاط‌نقاش، منجم ،مورخ او شاعر په کابل کی وفات سو. (۱۵ صفر ۶۱ ق)

دپښتانه شعراء لو مړی ټـوك دعبد الحی حبیبی تالیـف دپښتو ټولنی له خوا په کابل کی چاپ سو.

په ۱۳۲۰ کال دغه اصو لنامی خپری سوی :

(۱) دتجارت اصو لنامه ۳۰ جوزا

(۲) دتجارت دثبت‌اصو لنامه۳۰جوزا

(۳) دتجارتی دفترو نو اصو لنا مه ۸سرطان

(۴) ددلالی اصو لنامه ۲۳سرطان.

(۵) دافلاس او دیوالی توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ ش کال دولتی واردات ۱۰۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیو نه کسر ۶۰ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۱ ش کال افغـا نستان ۳۴۲ مکتبونه ۷۲۲۰۳ شا گردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.

۱۳۲۲ ش
(۱۹۴۳ م ۱۳۶۲ ق)

قاری عبدا للـه ملك الشعراء د حافظ قطب الدین زوی په کابل کی ۷۵ کلن مړ او ښخ سو (جمعه۹ثور ۲۲) ولادت ئی کابل ۱۲۸۸ ش و.

دافغا نستان قو نسلگری‌په‌نیویارك کی افتتاح سوه (۱۵ مئی ۴۳ م)

د افغانستان لومړی وزیر مختار عبد الحسین عزیز خپله اعتماد نامه دامریکا رئیس جمهور ته وړاندی‌کړه (۵ جون ۴۳ جوزا ۲۲) .

د ۱۳۲۲ ش کال دولتی واردات ۱۱۷ ملیونه مصارف ۱۸۰ ملیونه کسر ۶۳ ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۲ کال ټول د قره قلـی صادرات ۸۳۹ ، ۱۸۰۱ پوسته پـه ۶۹۰، ۰۸۳، ۸ ډالره قیمت وه.

سرا ورل ستین مشهور انگلیسی مستشرق او پوهاند په کابل کـی مړ اوښخ سو(سه شنبـه ۲ عقـرب ۲۶ اکتوبر ۴۳)

دسعد آباد تړون تر پنځو کـالـو وروسته پخپله تجـدیـد سو (۲۸ دسمبر ۴۳ قوس ۲۲)

په ۱۳۲۲ ش افغا نستان پـه ۳۵۳ مکتبو کی ۱۲۶، ۸۴ تنه شا گردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.

دلوی احمد شاه بابا شرح حال دمیر غلام محمد غبار تالیف پەکابل کی په فارسی چاپ سو ۳۵۲ مخه.

۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش

د افـغا نستان او چین دمـودت معا هده لاسلیك سوه (۵ مـارچ حوت ۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲۳ش
(۱۹٤٤ م ۱۳٦٤ ق)

دهرات لوی مسجد نوی تر میم او تزئین سو.

دپښتو شاعر عبد العلی اخندزاده خالوزی کاکړ دملا عبد الخالق زوی دملا عبدالرحمن لمسی په۱۹۳۰ م دخان قلات قاضی القضات، په ۱٦ شوال ٦٤ق دپښین په خالوزو کی وفات او ښخ سو (ولادت ئی خالو زی ۱۸۷۲ م ۱۲۸۹ ق)

میر سید عالم محمد دامیر سید عبد الاحد زوی دبخارا پخوانی پاچا په کابل کی ٦٤ کلن و فات او په شهدای صا لحین کی ښخ سو (شنبه ٥ جمادی الاولی ٦۳ق ۹ثور ۲۳) دده جلوس په بخارا کی ۱۳۲۹ ق.

میر محمد علی آزاد دقاضی میر محمد حسن زوی دفارسی شاعر او منشی او مولف په کابل کی وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیحجه ٦۳ ق ۱٥ قوس ۲۳) ددهولادت په بالاحصار کی رمضان ۱۲۹٥ ق.

دسید جمال الدین افغانی تابوت له استانبوله کابل ته را وړل سو او په پوهنتون کی ښخ سو(یکشنبه ۱۰ جدی ۲۳)

پته خزانه دپښتو تذکرهٔ شعراء د محمد هوتك تالیف (۱۱٤۲ ق) د عبد الحی حبیبی په اهتمام کشف او له کابله چاپ او نشر سوه (۲۳ ش)

دعبد الرؤف بینوا تالیف پښتنی میر منی په کابل کی چاپ سو.

د ۱۳۲۳ ش کال دولتی واردات ۲۱۹ ملیونه مصارف ۱٦۷ ملیو نه سپما ٥۲ ملیونه وه.

په ۱۳۲۳ ش کال د افغا نستان په ۳٤۸ مکتبو کی ۸۷،٥۳۹ تنه شا گردان او ۲٥۲۲ تنه معلمانلرل.

د۱۳۲۳ کال ټول دقره قلی صا درات ۱،۹۱۰،۰۱۹ پو سته په ۱۲،۷۱۱،۲٦٥ ډالره وه

۱۳۲٤ ش
(۱۹٤٥ م ۱۳٦٥ ق)

د پښتو ادبیاتو تاریخ لو مړی ټوك دعبدالحی حبیبی په قلم له کابله چاپ سو.

دوهم ټوك ئی په ۱۳٤۲ ش کال په کابل کی چاپسوی دی ء .

حاجی اسماعیل سیاه د اخوند ملاعبدالاحد نوروزی هروی زوی، ظریف او ناقد شاعر (متخلص په گوزك) دفارسی دیوان خاوند په هرات کی وفات سو (۱۰ عقرب ۲٤ش ۲٦ ذی قعده ٦٤ ق) د ده ولادت په کرخ کی ۱۲۷۲ق و.

غلام جیلانی اعظمی دخوشدلخان پو پلزی زوی شاعر او لیکوال په کابل کی مړ سو (سه شنبه ۲٦قوس ۲٤ق ش ۱۳ محرم ٦٥ ق) د ده ولادت : ۱۳۱٦ ق.

د ادبیاتو فاکولته دمعارفو د وزارت له خوا جوړه سوه او لومړی رئیس یی عبد الحی حبیبی وټاکل سو.

د ۱۳۲٤ ش کال دولتی واردات ۲۲٦ ملیونه مصارف ۲۲۹ ملیو نه اودړی ملیونه افغانی کسر دی .

په ۱۳۲٤ ش کال افغا نستانپه ۳٤٦ مکتبوکی۹۳،۲۷۹ تنهشاگردان او ۲٥٤٦ معلمان لرل.

په دغه کال ټول دقره قلیصادرات ۳،٤۰٦،۳۷٥ پو سته په ۲۷،۰۲۱،۱۳٤ ډالره وه.

په ټول افغا نستان کی ۷٦٦٦ حقوقی او ٦۱۱۳ جزائی دعاوی په محکمو کی فیصله سوی وی.

په ۱۳۲٤ کال دغه اصو لنا می نشر سوی :

(۱) دخارجی اتباعو دمسا فر ت او هستو گنی اصو لنا مه ۱۷ دلو

(۲) دملکی مامورینو او متقاعد ینو اصو لنامه ۱٤ قوس

(۳) دابتدایی او مرافعی او تمییزد دعوا گانو دمیعاد ټاکنه ۲۷ سنبله

(٤) دملی صنعتی مؤسسو دکار او کار گرانو اصو لنامه ۲٤ جدی.

۱۳۲٥ ش
(۱۹٤٦ م ۱۳٦۷ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد سر حدی موافقت نامه د سر دار سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر او مولوتف وزیر خارجه له خوا په مسکوکی (٥) مادی او یوپروتوکول امضاء سوه (۱۳ جون ٤٦ جوزا ۲٥)

سر دار محمد هاشم خان صدراعظم دناروغی په سبب استعفاء وکړه او پرځای ئی سپه سالار شاهمحمودخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

صد راعظم سو (۹مئی ٤٦ جوزا۲۵)
دایران سره هوایی موافقه وسوه
(۲٦ میزان ۲۵)

پهملل متحدکی دافغا نستان لومړی
نماینده عبد الحسین خان شامل‌سو
(۱۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)

دملل متحد عامی غونډی دافغانستان
ګډون په هغه موسسه کی وما نه
(۹ نومبر ٤٦ عقرب ۲۵)

عبد الرحیم خان دعامو ګټو وز یر
دحکومت دمخالفت په تور ونیول‌سو
(۲۹ جنوری ٤٦ جدی ۲۵)

دکابل پوهنتون دطب او حقوقو او
ادبیاتو دفا کو لتو پهشمول جوړسو
(۲۵ ش)

په ۱۳۲۵ کال دغه اصو لنا می
خپری سوی .

۱ـ دعایداتو دمالیاتواصو لنا مه
۲ـ د حکومت د اداری چارو د
عمومی تفتیش اصولنامه ۱۰ ثور .
۳ـ دملکی مامورینو دمحاکمی‌اود
محکمو دتشکیل اصول ۷ جوزا .

په ۱۳۲۵ کال ټولـه د افغا نستان
ساتلی طلاوی دنیویا رك پهفدرا ل
بانك‌کی (۹۳۷،۷٦۷) او نسه طـلا
په(۷٦۳، ۲۳۵، ٤۳۵) افغا نی‌قیمت
وه اوهم (۱۸٦۹٤۵) مسـکو کـی
طلاوی په (۵۱۸۰٦۵۰) ګر مه وز ن
او (۵۱۲۵٦٤۷۳۵) افغانـی قیمـت
موجودی وی .

په ۱۳۲۵ کال ټول د قـره قلـی
صادرات ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوستکه پـه
٤۲۲، ۱۹۸، ۲۱ ډالروه .

په ۱۳۲۵ کال افغا نستان پـه
۳۲۹ مکتبوکی ۳٤٤، ۹۳ شاګردان
او ۲٦۷۷ تنه معلمان درلو دل .

د ۱۳۲۵ ش کال ګـرده دولتی
عایدات ۳۳۸ ملیونه مصار ف ۳٤٤
ملیونه اوکسر ٦ ملیونهافغانی وی.

په ۱۳۲۵ کال دافغا نستان ځینی
احصائیی :

پو سته‌خانی : ۲۳٦ پیاده رو ٤۲
موټر رو .

محکمی :
۱ تمیز + ۱۰ مرافعـی + ۱٦۱
ابتدائی = ګرده ۱۷۲ .

ما لی د وایر : ۷ مستو فیه + ۳
سر بنته داری + ۱٦٦ کنترو لـی
اداری = ګرده ۱۸٤ .

پښتو ملکی کور سونه : ګـرده
٤٤٦، معلمانئی ۲۰۹ـ زده کوونکی
۱۳۳۸۰ .

نشر الصوت : یوبروډ کاستېنګ
ناشر الصوت ۱۳ـتر احصائیی لاندی
شخصی راډیو ګانی ۳٦۲۰ .

دنخی کار خـانـو محصـو ل :
۱۰،۷۲٤،٦۹۳ متره ټوکر او۲۸۰۲۱
ګلچی صابون .

د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله
۸٦۲ تیزرفتار موټرونه، ۱۳۲۱لاری
۷۵۱ ګاډی، ټوله دکراچیو او موټر
سایکل سره = ٦۸۲۵ .

د کابل حیوانات: ۷٦۷، ۳،۸۸۰

دزراعت دائری : ولایات ۹+ امتحانی
قوریه ۲ + سیروم سـازی ۱ + د
څارویوروزنه ۱ + دکرنی‌ازمو ینښت
ځایونه ٤ = ټول ۱۷ .

دکابل ودانی : کورونـه ۹۵۰۰
سرایونه ۱۱۲ـ دکا نونه ۵٤٦۲ ـ
حمامونـه ۲۷ـ یخـدان ۱۵
داوبو نـلو نـه ۱۵۲ کیلو متره ـ
مسجدونه ۲۰۰ .

معادن : دتالقان مالګه۱،۱۳۲،۸٦٤
سیره‌ـ داندخوی‌مالګه ۱،۲۰۹،٦۷۲
سیره‌ـ دهرات دغو ر یان ما لـګه
۸٤٦،۲۹٤ سیره‌ـ دتاشقرغان مالګه
۱۱۳،۲۸۱ سیره‌ـ دقندهار مـالګه
۱۲۰،۰۰۰ سره‌ـ دغو ر بند مالګـه
٤٤۰۰سیره مساوی‌ټوله۳،٤۲٦،۵۱۱
سیره ـ ډبـرین سکاره (۱۷٦۸۸)
سیره.

دحکو متواداری: نائب الحکو مګی
۷ اعلی حکام ۳ لـوی حاکـمان ۲۲
لومړی درجه حاکمان ۲۰ دوهـمه
درجاه ۳۳ـدریمه درجه ۳۸ـخطرمه
درجه ٤۱ـ علاقه‌داری ۱٤۲ـ ټوله
۳۰٦ .

قضا: پهټول‌افغانستان‌کی ۲٤۷۵
حقـوقـی و ۱۸۷۲ جـزایـی
فیصلی سوی وی .

دکابل نفوس: چی‌دبوری کوپون
یـی ا خیستـی دی (۱،۱۹۱،۱۰٦)
تـنه .

دخارجی ټو کر واردات :
۲۸، ۹٤۸، ۹۱ متره.

دامریکا اوړه: ٤۱۲، ۲٦۵ سیره
خـارجی بوره: ۸۸٤، ۲۷۰ سیره
روغتونونه: ۱۹۲، ۳۷۱ تنورجوع
کړیده

دکابل ښار دکانونه:
دډوډی هوټلو نه ۳۵ـ سماوار چی
۱۵۱ ـ کلچه پزی ٤٤ ـ وریجی‌والا
۵۰ ـ کبابی ۳۵ ـ سابه والا ۳۵
پالوده والا ۵۹ ـ میوه والا ۵۳ ـ
بقال ٤۰۸ ـډوډی والا ۱۰٤ـ بنیـۀ
ګـر ۱٦۵ ـ قنـاد ۱۵۱ ـ عطـار
۱۷۵ـزرګر ۱۷۷ـدرملتو نونه‌ـ۱۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۲٦ ش .
(۱۹۴۷م ۱۳٦۸ ق)

د افغانستان او شوروی دراډیو تلګرافی معاهده ۱٦ مادی په کابل کی امضاء سوه (۱۳ اپریل ۴۷ حمل ۲٦) .

دافغانستان وفد تا شکند ته ورسیدی چی د شوروی مملکته سره سرحدونه و ټاکی (۲۴ اپریل ۴۷م ثور ۲٦).

ځکه چی دهندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانیا اود هند حکومت ته ولیکل، چی دافغانستان له سر حداتو تر ابا سینه پوری خلک پښتانه دی او ښایی چی دوی پخپله دافیصله وکړی، چی آزاد پاتیږی، که له افغانستان یاهندیاپاکستانه سره ګډیږی (۱۳جون۴۷ جوزا۲٦).

برتانیا افغانستان ته جواب ورکی چی د ۱۹۲۱ کال په تړون کی سرحدونه منل سوی دی، نو ځکه هندوستانیانو ته دقدرت دانتقال په وخت کی باید افغانستان په شمال غربی سرحد کی هیڅ ډول مداخله و نه کړی (۳ جولایی ۴۷ سرطان ۲٦) .

افغانستان دپښتونستان د خلکو دحقوقو مطالبه بیا برتانیاته وکړه(۱۰ جولایی ۴۷ سرطان ۲٦).

سردار شامحمود خان صدراعظم لندن ته ولاړ (۲٦ جولایی ۴۷ م اسد ۲٦) .

سردار شاه محمود خان نیویارک ته ورسیدیء (۳ اګست ۴۷ م اسد ۲٦) .

ایران په سیستان کی دهلمند د اوبو دلږوالی‌ګیله وکړه (۱۸ستمبر ۴۷م سنبله ۲٦) .

افغانستان دپښتنو په طرفداری دپاکستان دشاملیدو پر خلاف په ملل متحد غونډه کی رای ورکړه . (۳۰ستمبر ۴۷ میزان ۲٦) .

د افغانستان او سویډن د مؤدت معاهده (۲۲ـ اکتوبر ۴۷م۲۸ میزان ۲٦).

نجیب‌الله خان دافغانستان نماینده دپښتونستان دخکلو دحقوقومذاکره د پاکستان د مشرانو سره وکړه (نومبر ۴۷ عقرب ۲٦) .

دصافو او نورستانیانو د جنګ په بندو نه کی دعسکرو مداخله (۲۹ نومبر قوس ۲٦) .

۱۹۴۸ م ۱۳۲٦ ش ۱۳٦۹ ق

عبد الحسین عزیز د افغانستان نماینده په کشمیر کانفرانس کی وغوښته چی دقبایلی‌سیمو پروضعیت باندی د افغانستان سره مشوره رسمی (۲۲ جنوری ۴۸ دلو ۲٦).

په ۱۳۲٦ کال دغه اصولنامی خپری سوی .

۱ـ دترافیک‌اصولنامه ۱۷سنبله.
۲ـ دښاروالیواصولنامه۱۰سنبله.
۳ـ دعسکری جزااصولنامه۳میزان.
۴ـ دعسکری محاکماتو اصولنامه ۱۳ میزان .

د ۱۳۲٦ ش کال دولتی واردات ۲۸۱ ملیونه او مصارف ۲۸۳ ملیونه کسر دوه ملیونه افغانۍو .

په ۱۳۲٦ ش کال افغانستان په ۳۳۸ مکتبو کی ۹۸،٦۳۱ شاګردان او ۲۷۴۷ معلمان لرل .

په دغه کال ټول دقرقلی صادرات ۲،۴۱٦،۲۰۸ پوسته په ۱٦،۲۵۰،۹۹۷ ډالره وه .

دکابل صحی اداری: سناتوریم ۲ دکوچنو روغتون۱ـ دښځو روغتون۱ دښدیانو روغتون۱ ګرزنده روغتون۲ عمومی روغتونونه ۳ـ ګرده ۲۱ شفاخانی :قندهار ٥ـ مزار ٦ هرات ۷ قطغن ۸مشرقی٥ میمنه ۳ فراه ۲بدخشان ۱ = ګرده ۷ دکابل ښار ۲۱ مساوی ګرده ٦۷

۱۳۲۷ ش
۱۹۴۸ م ۱۳٦۹ ق

سردار محمد نعیم خان‌په‌ټاټزونی کی دافغانستان‌لوی سفیر مقررسو: (۱ اپریل ۴۸ حمل ۴۷ حمل ۲۷)

شاه عبدالله بدخشی د بدخشان د جرم د میر محمد سید خان زوی چی لیکوال او محقق سړی و په کابل کی په ۲٦ حمل ۱۳۲۷ ش وفات سو (ولادت ئی په‌جرم بدخشان کی ۱۳۳۰ ق)

محمد یحیی نادم میمنه وال د دیوان خاوند شاعر په میمنه کی ۷۹ کلن وفات سو (سه شنبه ۷ ثور ۲۷) .

سر ګبلیس سکوائر په کابل‌کی افغانی وی .

د بر تانیا سفیر سو (۲۳ اپریل ۴۸ ثور ۲۷) .

سردار فیض محمد خان په بر تانیا کی د افغانستان لوی سفیر سو (٦ می ۴۸ ثور ۲۷).

دامریکا وزارت مختاری په کابل کی په لوی سفارت بدله سوه او لومړی لوی سفیر ای-پالمیر خپله اعتماد نامه وړاندی کړه (٥ جون ۴۸ جوزا ۲۷) .

افغانستان په راډیو او مطبوعاتو کی د پښتونستان تحریک شروع کړیء او پاکستان‌خان عبدالغفار خان بندی کړیء (۱٦جون ۴۸جوزا ۲۷)

د افغان او شوروی اتحاد ګډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئی امضا سوه (۲۹ ستمبر ۴۸ سنبله ۲۷) .

کسر شپږ ملیونه افغانی و .

د ۱۳۲۷ ش کال دولتی واردت ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ملیونه

په ۱۳۲۷ ش کال په ۳۲٥ مکتبو کی ٦٦۰ ، ۹۸ شاګردان او ۲۷٥۸ معلمان وو .

په دغه کال ګرده د قرقلی صادرات ۸٦٦ ، ۳٦٥ ، ۱ پوسته په ۲۲،٦۰٥،۷۲۱ ډالره وه.

په دغه کال د مالګی واردات مالیه وزارت ته (۳٥۷، ۴۲۲ ، ۱) اود وړبرینو سکرو (۱۹٥ ، ٥٦۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه کال کی د کابل د سینما گانو عایدات (۲٦۹ ، ٤۸۷ ، ۱) افغانی وی .

په دغه کال افغانستان له خارجه ۱٤۱،۳٥۱ بوری بوره ٥ـ٤٤،۰٤٤،۹۸ سیـــــره په (۳۹٦، ٤٦٥، ٤۱) افغانی را نیولی وه . او داخلی د بغلان بوره لــه ... ، ۳۲ تـنو لیلبو شخــه ٤۲،٦۸۳ بـــــو ر ی ٥٤۷،۲۲٥ سیره سوی وه.

درا ډیواصو لنامه خپره سوه(٥اسد) داحمد تو کلی کتاب (روابط سیاسی ایران وافغانستان)له‌تهرانه چــاپ سو (۲۷شس)

۱۳۲۸ ش
(۱۹٤۹م ۱۳۷۰ق)

خارجه وزارت‌وویل چی‌دپاکستانی گورنرجنرال داخبره‌چی‌قبایلی‌سیمی دپاکستان نه‌جلاکیدونکی برخی دی دجناح‌د۱۹٤۸م له‌ویناسره مخا لفه ده (۲٤مارچ ٤۹م ٤ حمل ۲۸).

د افغانستان شارژ دافرپه کراچی کی د وزیرستان پربمباری بانــدی دپاکستان حکومت تــه غــاوو کــی (۲ اپریل ٤۹ حمل ۲۸) .

لویس ډر یفیوس پــه کابل کــی دامریکا لوی سفیر سو (۲۰ اپریل ٤۹ ثور ۲۸) .

افغانستان پر سرحداتو باندی د پاکستان خواته دگاډیو تګ‌راتګ ممنوع‌کیء (٤ جون).

پاکستانی طیارو پرمغلګی بمباری وکړه او ۳۲ تنه افغانان یی‌مړه‌کړل اود افغانستان حکومت پردی واقعه سخت احتجاج وکی (۱۲ جون ٤۹ جوزا ۲۸) .

الفریډ گاردنر په کابــل کــی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۰ جــون ٤۹ جوزا ۲۸) .

فیض محمد خان دافغانستان لوی سفیر پــه لندن کی وویــل، چــی افغانستان به‌دپاکستان سره دخپلی شخړی د فیصلی لپاره د بــرتانیا کو مك وغواړی،مگر پاکستان‌وویل: چی په سرحدی صوبه کی دمخه د خلکو رایه اخیستله سویده ، اود دا کار دپاکستان په داخلی چاروکی مداخله‌ده (جوزا ۲۸) .

د شورای ملی اومه دورهـ چــی آزاده شوراوبلله سوهـ افتتاح‌سوه (۳۰ جون ٤۹ ســــر طـــان ۲۸).

دپاکستان خارجه وزیر وویــــل : چی پاکستان به‌دافغا نستان‌سره د اقتصادی همکاری خبری وکی، خود قبایلی سیمو مسئله به‌ردکی. (۱۱ جو لایی ٤۹ سر طان ۲۸).

د افغانستان ملی شورا ډیورنډ لین ردکیء، اود پښتو نستان‌دخلکو جهادیی دآزادی لپاره تاییدکیء . (۲٦ جولایی ٤۹م اسد ۲۸) .

مولوی سیف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضی عسکر ۱۱۰ کلن دپیښور دچار سدی پــه دوابــه او مهتره کلی کی وفات او ښخ سو . (شنبه ۷ جــمادی الاولـــی ٦۹ ق ۱۳۲۸ ش) .

د سوات والی میانګل عبدالودود

خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جا نشین کیء اودریاست حکمرانی ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ٤۹ قوس ۲۸) .

۱۹٥۰ م ۱۳۲۸ ش ۱۳۷۱ ق

د افغا نستان او هند دروغــی او مؤدت معاهده وسوه (٤جنوری ٥۰م ۱٤ جدی ۲۸)

افغا نستان دچین دخلکو حکومت په رسمیت وپیژاند (۱۳ جنــوری ٥۰ جدی ۲۸)

سلطان احمد خان افغانی لوی سفیر خپله اعتماد نامه پــه مسکو کــی د شوروی اتحاد مشر ته وړاندی کړه (۲٦ جنوری ٥۰ دلو ۲۸)

دافغا نستان پاد شاه پــه رسمی میلمستیا مصــر تــه ولاړ (۸ مــارچ ٥۰ حوت ۲۸)

۱۹٤۹ م ۱۳۲۸ ش ۱۳٦۹ ق

دمنهاج سراج جوز جانی دطبقات ناصری کامله نسخه دعبــد الحــی حبیبی په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کی سنگی چاپ سوه.
دوهمه طبع ئی له کابله دوه ټوکه او مکمله ۱۹٦۳ ر ۱۹٦٤ م

د ۱۳۲۸ ش کال دولتی وار دات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳٦ ملیونه‌او کسر اوه ملیونه افغانی و.

په ۱۳۲۸ ش کال په ۳۲۸ مکتبو کی ۹٥،۹۸۲ زده کوونکــی او ۲۸۳۳ ښوونکی وو.

په دغه کال گرده دقــره قــلــی صا درات ۱،٦٥٦،٦۱٦ پو سته په ۱۰،٤۳۷،۲۳۷ ډا لره وه.

په دغه کال‌مالیه‌وزارت‌ته دمالکی عاید ات (۲،۰۲۷،۹۲۰) اود ډبرینو سکرو (۱،۱٦۰،۹۸۷) افغانی او د کابل د سینما گــانــو عــا یــدات (۱،٦٥٥،۸۸۷) افغانی اود دولتی ملا کو عایــد ات (۱،٦٥٤،۳۸۹) افغــانـــی اود گــمـرك مــحصــول (۱۳٥،۹۲۲،۸۸٥) افغا نی وی. او افغا نستان ته گرده (۲،۹٦٥،۹۰۷) گیلنه پټرول را وړل سوی وو.

دافغا نستان بانك دارا ئی:

طلا ٥۱۲،٥۸٤،۹٥٥

نقره ٦٤،٥٦۸،۲۸٥

خارجه اسعار ۱٤۱،۷۸۳،۷۲۱

دو لتی نوټ ۱۷٥،۹۳۷،۱۳٥

مسکو ك ۱،۳۸٦،۹۷۳

بانکی نوټ ۸٥،۳۹٦،۷۲٥

گرده (۹۸۱، ٦٥۷،٦۹٤) افغانی.

دافغا نستان بودجه :

دمځکی او څاروو مالیه	۱۱٤ملیونه
د گمرك محصول	۱٥۰ رر
پر عایداتو مالیات	۳٥ رر
دبانکو گټی	۱٥ ملیو نه
دو لتی انحصا رات	۱٦ رر
کا نونه او متفرقات	٦۰ رر
گرده عایدات	۳۹۰ رر

مصارف هم دغونی دی.

دافغا نستان دبریښنا دپیداښت اندازه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کلیواته
دچك وردگ اوبه ۳۳۰۰ رر
دقند هار اوبه ۳۳۰ رر
د هرات اوبه ۹۰ رر
ویزلی ۱۵۰کلیواته
د پغمان ۵۰ رر
دپل خمری ۴۸۰۰ رر
د سروبی ۲۴،۰۰۰ رر
ټوله تخمینی دبر ېښنا قوه (۳۴) زره کیلواټه .

دافغا نستان صادرات خارج ته:

وچه میوه ۴۰ زره ټونه
قیمت ۱۲۵ ملیونه افغانی
لنده میوه ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۵ ملیو نه افغا نی
عقاقیر او لرگی ۱۵ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه افغا نی
پنبه ۱۲ زره ټو نه
قیمت ۱۲ ملیو نه افغا نی .
قره‌قلی اونور پوستونه ۲ملیونه
قیمت ۲۵۰ ملیو نه افغا نی .
وړی ۸ زره ټونه
قیمت ۴۰ ملیو نه‌افغانی .
غالی ۶۰ زره متر مربع
قیمت ۷ ملیو نه افغانی .

نور مواد ، کو لمی ، کمبلی، پو ستین ، څرمن ۵ ملیونه افغانی. اودلی شیان شل ملیو نه افغانی.

گرده صادرات :یولك ټونه او تخمینی قیمت‌ئی ۵۵۰ ملیونه افغانی

دافغا نستان دمځکی له۳۰۰،۰۰۰ مربع میل څخه فقط پنځمه بر خه‌آبی یاللمی کرل کیږی چه له‌هغه څخه ۱۹۱،۰۰۰ ټو نه غنم ۱۲۸،۰۰۰ ور بشی ۳۴۷،۰۰۰ جو ار۲۵،۰۰۰ پنبه ۳۵،۰۰۰ قندی لبلبو۲۵،۰۰۰ ور یجی – ۱۸۹،۵۰۰ حبوبات – ۱۰۰،۰۰۰ ټونه‌میوی اخیسته‌کیږی.

دافغا نستان واردات لکه کالی ، بوره، چای، دواوی، دخا نیات، ماشینونه ، موټرونه ،دبرېښناسامان د ودانی لوازم، لوښی، فلزات اونور تر ۳۰ زره ټونه.

څلور ملیونه گیلنه تیل.

ټول: ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغانی دکانی او مصنوعی مالگی پیدا ښت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغانی، کانی سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغانی.

د افغانستان بانك‌سرمایه ۱،۱۸۲ ملیونه .

دکاغذی نوټ خپرونه ۸۴۵

د نیویارك په ریز رو بانك کی پشتوانه (۷۶۷، ۹۳۷) اونس‌طلا . دکابل په خزانه کی(۶۵۰، ۵،۱۸۰ گرامه)

بی سکی طلا او (۱۸۶ر۹۴۵) دمسکوکه طلا .

او (۶۴ ،۵۶۷،۰۰۰) مسکو ك نقره .

دریز رو بانك دطلا قیمت : (۷۳۵ ، ۵۶۴ ، ۵۱۲) افغا نی

(د افغانستان بانك رسمی راپورټ ۱۳۲۸ ش) .

په ۱۳۲۸ ش کال د افغا نستان

نفوس ۱۲ ملیو نه تخمین سوی دی .

په ۱۳۲۸کال دغه اصو لنا مې خپری سوی :

۱–دنکاح اوسنتی اوواده اصولنا مه ۸حمل .

۲– دپاتا مراسم ۲۸ حمل .

۳– دصنایعو دتشویق اصولنامه ۳۰ حمل .

۱۳۲۹ ش
(۱۹۵۰م ۱۳۷۱ ق)

د افغانستان پادشاه په ر سمی میلمستیا ایران ته ولاړ (۲۷ مارچ ۷ حمل ۲۹) .

د افغانستان حکو مت وغوښتل چی دپاکستان‌دلوی سفارت غړی دی ددی ځای قوانین نه‌ماتوی (۲۶مارچ ۵۰م۶ حمل ۲۹) .

د افغانستان او شوروی داجناسو دمبادلی موا فقت نامه ۱۴ ما د ی امضاء سوه (۱۷ جو لا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دمتحدو ملتو دتخنیکی امداد ډله کابل ته راغله چی په انکشافی‌پلانو کی مشوره ورکی (۲۲ جون ۵۰ سرطان ۲۹) .

جون ۱۹۵۰ – اپریل ۱۹۵۲ م جوزا ۱۳۲۹ – ۱۳۳۱ ش دقندهار په شمال شر قی ۴۰ کیلو متری دهله کی دارغند او پر رود یو بند جوړ سو: لوړتیا ۵۰ متره – اوږد والی ۵۳۰ متره– پسور ۱۰متره– ظرفیت یوملیون جریب مکعب– د بند نس ۳۰۰، ۲۵ جریب– دبند داوبو اوږد والی ۱۸کیلو متره– پسوریی اوسط ۲کیلو متره– مځکه تر اوبو لاندی ۴۸۰،۰۰۰ جریبه – دبرېښنا قوه ۶۴۰۰ کیلواته .

د یونسف سره دسلو زرو ډالرو دامداد قرارداد د کوچنیانو دمرینی دلږولو لپاره (۱۱ جولا یی ۵۰ سرطان ۲۹) .

دافغانستان او اتحاد شوروی د څلورو کالو تجارتی قرارداد (۱۸ جولایی ۵سرطان ۲۹).

دافغانستان اوشرق اردن دمودت معاهده (۲ ستمبر ۵۰م ۱۰ سنبله ۲۹ ش) .

د افغانستان او لبنان د مودت معاهده (۶ ستمبر ۵۰م ۱۴ سنبله ۲۹ ش) ..

د افغانستان او سوریه دمودت معاهده (۱۲ اکتوبر ۵۰م ۱۹ میزان ۲۹ ش) .

د سردار شاه محمود خان نوی کابینه داسی‌اعلان سوه :(۱۴اکتوبر ۵ میزان ۲۹) .

ښاغلی محمد داؤد دحرب وزیر علی محمد خار جه و ز یــــر – عبدالاحد داخله وزیر– محمد نوروز مالیه وزیر– میر سید قاسم عدلیه وزیر – عبدالمجیددمعارفو وزیر – میر محمدحیدر دملی اقتصاد وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام فاروق صحیه وزیر ـ محمداکرم دفواید عامه وزیر ـ محمد نعیم‌دکانو وزیر .

له افغانستا نـه یهود اسرایيل ته‌لاړل (اکتوبر ٥ میزان ۲۹).

افغانستان دپاکستان‌داتور ردکی چی په ۳۰ ستمبر ددی ځای قبایلی یا عسکری خلك تر سرحداتو تیر سویدی (۲٤ اکتوبر ٥عقرب ۲۹).

په‌اوومنارو ځخه چی دهرات پـــه مصلاکی پاتــه وی یـوه ونړیده . (چهار شنبه ۱۸ دلو ۲۹) .

۱۹٥۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق .

د امریکا دمتحده ایالاتـو سـره دتخنیکی مرستی قرارداد (۹فروری ٥۱ حوت ۲۹) .

جارج میریل دامریکا لوی سفیر کابل ته وتاکل سو (۱۹ مارچ ٥۱م ۲۸ حوت ۲۹) .

د ۱۳۲۹ ش کال دولتی واردات ۳۹۷ ملیونه مصارف هم دغونی‌و .

پـه ۱۳۲۹ ش کـال پـه ۳۳٤ ښوونځو کی ۷۸۸، ۹۹ زده کوونکی او ۳۰۰۷ ښوونکی‌وو .

په دغه کال کـی گـرده مالیات پرعایدات ۲٤۹ ملیونه وه . دمځکو مالیه ۱۷۹ر ٤۲٦ ر۲۸ـ دمواشـــی مالیه ۲۸،٤۷۱،۲۷۲ـ اصنافی مالیه ۰۲٦، ٤۲۸ـ او گـــر ده مـالیـه (٤۷۸، ۳۲٥، ٥۷) افغانی‌وه .

د افـغـا نستان بانــك دا رایی ۱۳۲۹ ش :

طلا ۸۱٤، ٥۰۲، ٥۱۲ افغانی .

نقره ۲۸٥، ٦۰۳، ٦٤ رر

خارجه اسعار ۹٥۲، ۱۳۱، ۳٥٦ افغانی .

دولتی نوټ ۹۰۲، ۹۸۰، ۱۷٥ افغانی .

مـسـکـــو ك ٥٥۲ ، ۳۲٤، ۱ افغانی .

بانـکی نـوټ ۸۱٥، ٥۱۷، ۷۱ افغانی .

گـــر ده ۱،۱۸۲ ، ۰٦۲،۳۲۰ افغانی .

دافغانستان بانك‌مفاد ٤۲،۱۰۷،۲۰٦ افغانی .

داسعارو قیمتونه (۱۳۲۹ ش) .

سل‌ډالره په‌رسمی قیمت۱٦۷٥ـ افغانی. په‌آزادقیمت ۲۰۹٥ـ افغانی.

سل هندی کلدا ری قیمت ۳٥۱ افغانی په آزاد قیمت ٤۳۹ افغانی

سل پاکستانی‌کلداری قیمت ٥۰٦ افغانی په‌آزاد قیمت ٦۳۳ افغانی.

سل‌سویسی فرانکه قیمت ۳۸۷ افغانی په‌آزادقیمت ٤۸٤ افغانی.

۱۳۳۰ ش
۱۹٥۱ م ۱۳۷۲ ق

سردار شاه‌محمودخان صدراعظم امریکا ته په رسمی میلمستیا ولاړ (۲٥ اپریل ٥۱ ثور ۳۰) .

دملل متحده کومك دشمال دنفتو دکشف لپاره (۲۸ مئی ٥۱جوزا۳۰)

۱۹٥۲ م ۱۳۳۰ـ ۳۱ .

صوفی عبدالحق بیتاب دعبدالاحد عطار زوی ته چی په ۱۳۰٦ق دکابل پـه قصاب کوچه کــی زیږیدلی‌و . دملك‌الشعراء لقب‌ورکړسو (۱۸دلو ۳۰ ش) .

سید صدیق‌گوهری دمزارشریف دسیدعثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفی ٦۸ کلن په‌مدینه کی وفات او په جنت البقیع‌کی ښخ سو، (۳۰ ش) .

د افغانستا د پنبی تولیدات چی پخوا شپږ زره ټنه‌وو، اوس ۱۳زره ټنو ته ورسیده .

د ۱۳۳۰ ش کال‌واردات اومصارف ۳۸۸ ملیونه افغانی وی .

په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د ښځو مـکتبو کـی ۹۳،۳٦۷ متعلمان او ٥۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲٥۰ معلمات‌وو.

د ۱۳۳۰ کال ترپایه دافغانستان دقـره‌قلی صــادرات ٦٦۳ ، ۹۲۱ پوستنه .

د پنبی صادرات ۰۰٥ ټنه شو روی اتحاد ته ـ ۱٥۰۰ ټنه هند ته ـ۱۰۰۰ ټنه جرمنی ته .

۱۳۳۱ ش
۱۹٥۲ م ۱۳۷۳ ق

افغانستان د اتحاد شوروی هغه نوټه ردکړه، چی گوندی دملل‌متحده دتخنیکی امداد متخصصان دشوروی سرحدونه نږدی کوم فعالیتونه‌کوی (۲۳ ستمبر ٥۲ میزان ۳۱) .

۱۹٥۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق

امریکا دغنمو راتیولو لپاره یونیم ملیون ډالره پور افغانستان ته‌ورکی (۸ جنوری ٥۳ جدی ۳۱) .

د هند سره هوایی موا فقت‌نامه وسوه (٦ دلو ۳۱ ش) .

سلطان احمد خان خارجه وزیـر مقرر سو. او علی‌محمد خان یوا ز ی دصدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ٥۳ حوت ۳۱) .

د ۱۳۳۱ ش کال دولتی واردات ٥٤٦ ملیونه مصار ف ٥۳٥ ملیونه افغانی کسر ۹ ملیونه افغــا نـی

په ۱۳۳۲ ش کـال د نارینـه وو ښوونځی ٥۲۸ دښځو ښوونځی ۱۷ وو، چی په دغو کی ٦۲۲، ۹۹ تنه هلکان او۲٦۳ ، ٦ نجونی‌وی، معلمان ۳۰٦٤ تنه‌وو‌ښځی ښوونکی‌یی ۲۸۷ تنی‌وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۲ ش
۱۹۵۳) م ۱۳۷٤ ق

سر دار شاه‌محمود خان دناروغی په سبب له صدار ته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد تـه دکابینی جوړولو فرمان صادر سو (٦ ستمبر ٥٣ سنبله ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه‌داسی اعلان کړه:

علی محمد دصدارت عظمی معاون- محمد عارف ددفاع وزیر- سر دار محمد نعیم خارجه وزیر- عبد الملك دمالیه وزیر کفیل- عبد الحکیـم د فواید عا مــه و زیر- عبدالمجیــد د معا رفو وزیر - غلام فاروق صحیــه وزیر - محمد یوسف دکانو وز یر - شمس‌الدین مجروح دقبایلو‌مستقل رئیس - میر محمد یوسف دزراعت مستقل رئیس-صلاح الدین‌سلجوقی دمطبو عاتو مستقل رئیس.

سر دار محمد هاشم خان چی له ۱۹۲۹ څخه تــر ۱۹٤٦ م پــو ری صد راعظم و، په کابل کی وفات سو (۲٦ اکتوبر ٥٣ - ۳ عقرب۳۲)

دامریکا دصا دراتو- وار داتو بانك اتلس نیم ملیونه ډالــره دهلمند د سیمی‌دانکشاف لپاره‌پور افغانستان ته ورکیء .(نومبر ٥٣ قوس ۳۲)

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم ، پاکستان ته دامریکا عسکری ا مداد، دافغا نستان دروغی‌اود ساتنی لپاره خطر ناك وگاڼه (۳۰ دسمبر ٥٣جدی ۳۲)

دهلمند پر رود دکجکی لوی ډم جوړ سو (٥٣ م ۳۲ ش ۷۳ ق)

ظــرفیت ئی ٦،۳۰۰،۰۰۰ جریــب مکعب.

لوړتیا ۱۰۰ متره.

پنډ والی :لوړ ۱۰ متره، کښتــه ۲۰ متره.

د ډم نس: ٦۰،۰۰۰ جریبه.

د اوبو اوږد والی ٥۸ کیلو متره.

تر اوبو لاندی مځکی : ٥٥۰، ۰۰۰ ایکړه.

میرزا میر آقا حسینی هروی‌خطاط دمیر محمد کاظم زوی په هرا ت کی وفات سو. (۲۲ سرطان ۳۲)

دپل خمری کار خانی د۱٥ زرودوکو نوی ماشینونه پر کار سوه.

د گل بهار د او دلو کار خــا نــه چه ۱۸۰۰ دستگاه هونه او ٦۰ زره دوکه لری .

او د کاله ٥۸٥۰ ټنــه سپنسی وریشی بشپړه سوه (اپریــل ٥٣ حمل ۳۲) .

۱۳۳۳ ش
۱۹٥٤ م ۱۳۷٤ ق

افغانستان د آسیا لپاره دمتحــدو ملتو داقتصادی کمسیون غړی سو. (۲۰ اپریل ٥٤ ثور ۳۳) .

هاشم شایق دمحمد یعقوب‌بخاری زوی دبخارا پخوانی سفیر په کابل کی وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۱٥ ستمبر ۱۹٥٤ م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر کراچی ته ولاړ ،چی د افغانستان‌او پاکستان پر روابــطو خبری وکــی (۱۷ستمبر ٥٤م سنبله ۳۳) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر به‌یوی هفتی‌رسمی میلمستیاسعودی عرب ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٥٤ ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیــــر اعــلان و کــی چی د پښتو نستــان مسئله دسیمی نیوالو خبره نده،بلکه غواړو چی د هغه ځای پښتنو تــه موقع ورکړسی، چی خپل‌خواهشونه ښکاره کړای سی (۷ نو مبــــر ٥٤ عقرب ۳۳) .

د افغانستان او یوگوسلا ویــا د مودت معاهده (۳۰ دسمبر ٥٤م ۸ جدی ۳۳ ش) .

۱۹٥٥ م ۱۳۳۳ ش ۱۳۷٥ ق

دمخنی صدراعظم سردار شاه‌محمود غازی دپاکستان دصد راعظم سره ولیدل (۱٤ جنوری ٥٥ جدی ۳۳)

افغا نستان اودچین دخلکوجمهوریت خپل سیاسی روابط دلویو سفارتو په کچانه ومنل (۱۹ جنوری ٥٥جدی ۳۳) .

دمشرانو په جرگه کی دافغا نستان دعسکری تقریت تصویب ومنل سو (۲٥ جنوری ٥٥ جدی ۳۳)

دافغا نستان ددایرة المعارف ټولنی یو ټوك دافغا نستان په نامه خپور کیء چی عمومی معلومات لری.

له چکو سلواکیا څخه یوه د سمټــو کار خانه رانیوله سوه (۱٥ فبروری ٥٥ دلو ۳۳) .

جاپان دقندوز دچینی جوړ ولو پــه کار خانه کی دسر مایی ور کو لو موافقه وکړه(۲٥بروری ٥٥دلو ۳۳).

د ۱۳۳۳ ش کال دولتی وار دات ۱٤٤۱ ملیونه‌اومصارف ۱۱٤۱ملیونه

او سپما ۳۲۷ ملیونه افغانی وی.

د ۱۳۳۳ ش کا ل پو هنشمیــر .

(۷۷۰) دنرو ښوونځی -۲۱دنجونو ښوونځی- نارینه زد ه کو ونــــکی ۲۷۰ ر۱۰٦- نجونی زده کوو نکی ۸،٦۷۸- نارینه ښوونکی ۳٤۷٥- ښځی ښو ونکی ۲٦۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳٤ ش

۱۹۵۵ م ۱۳۷۵ ق

ښاغلی محمد داؤد صد راعظم پاکستان ته اخطار ورکیء چی په‌غربی پاکستان کی د پښتو نستان دسیمو گډول ناوړی نتیجی لری .
(۲۹ مارچ ۵۵ م ۸ حمل ۳٤) .

په کابل کی مظاهره کوونکو د پاکستان د سفارت او د سفیر د ماڼوبی سره مظاهره وکړه .
(۳۰ مارچ ۵۵ م ۹ حمل ۳٤) .

په قندهار کی د پاکستان د قونسل خانی سره مظاهری و سوی (۳۱ مارچ ۵۵ م ۱۰ حمل ۳٤) .

په پیښور کی پر افغان قونسل خانه باندی حمله وسوه (۱ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

په جلال آباد کی د پاکستا ن د قونسل خانی سره مظاهری وسوی (۱ اپریل ۱۹۵۵ حمل ۳٤) .

انگریز ـ ترکی ـ امریکا په کابل کی د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشو یش ښکار ه کیء (٤ـ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او ددپلوما تا نو کورنی ئی له کابله وایستی په جلال آبادکی خپله قونسلگر ی وتړله (۱۲ اپریل ۵۵ حمل ۳٤) .

وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپریل ۵۵ حمل ۳٤)

د افغانستان اوانډ ونیزیا دمودت تړون لاسس لیك سو . (۲٤ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمی میلمستیا کابل ته راغی . (۲۹ اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان موافقه وکړه که په پیښور کی د افغانی بیرق دسپکاوی تلافی و سی . نو به‌په کابل کی د پاکستان دبیرق دسپکاوی تلا فی وسی ، او د سفارت د تلفاتوعوض به ورکړه‌سی . (۲۹ اپریل ۵۵ثور ۳٤) .

افغانستان پاکستان د هغواموالو دناوان مسؤول و گاڼه. کو م چی د پیښور یا کوټی له لاری راځی .
(۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

پاکستان خپلی قونسل خانی په افغانستان کی وتړلی او خواهش ئی وکیء ، چی افغانستان دی هم خپلی قونسل خانی په پاکستان کی بندی کی (اپریل ۵۵ ثور ۳٤) .

په افغانستان کی د عسکرو د تیار سیء امر صادر سو (۱٤ می ۵۵ ثور ۳٤) .

افغانستان او پاکستان دسعودی عرب بو گاڼښ (منځگړی) ؤ منله (۱۳ می ۵۵ ثور ۳٤) .

د شوروی اتحاد سره د پنځو کالو موافقه وسوه ، چی دواړه مملکتونه دی خپل اموال دوړ یا ترانزیټ په‌ډول د یوه بل په‌مملکت کی تېری راوړی .

(۲۱ جون ۵۵ جوزا ۳٤) .

د افغانستان‌اوشورویدترانزیت موافقه نامه ۸ مادی په ماسکو کی امضا سوه (۲۸ جون ۵۵ سرطان

د سعودی عرب منځگړی د خپل تجویز ناکامی اعلان کړه (۲۸ جون ۵۵ سرطان ۳٤) .

د چین د خلکو د حکومت لو ی سفیر تین ـ کوو ـ یوخپله اعتماد نامه په‌کابل کی وړاند ی کړه (۵ جولائی ۵۵ سرطان ۳٤) .

افغانستان د بین‌المللی بانك غړی سو (۱٤ جولائی ۵۵ سرطان

په افغانستان کی دتیا سیء او اضطرار حالت ختم‌سو (۲۸ جو لای ۵۵ م اسد ۳٤).

دافغا نستان او شوروی د پستی اتحاد موافقه (۱٤ اگست ۵۵ م اسد ۳٤) .

هندو ستان د کوټها طیار ی افغا نستان‌ته را واردوی (۱۷اگست ۵۵م است ۳٤) .

دافغانستان خارجه وزیر اودپاکستان لوی سفیر د مخالفانه انگروزو (پرو پاگند) دبندولو موافقه وکړه ـ (۹ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د پاکستان پر لوی سفارت دهغه دولت بیرق بیرته په کابل کی وریول سو (۱۳ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

د جلال آباد د پاکستان پرقونسل گری دهغه دولت بیرق بیرته جگ سو (۱٤ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

دپیښور د افغان پرقو نسلگری بیا د افغانستان بیرق و درول سو (۱۵ ستمبر ۵۵ سنبله ۳٤) .

افغانستان په پاکستان کی دیوه یونټ دجوړو لو سره مخالفت وکیء خو پاکستان ونه مانه .

(۱۱ اکتو بر ۵۵ میزان ۳٤).

افغانستان خپل لوی سفیر له کراچی څخه راوغوښت او سیاسی روابط ئی ورسره پری کړه (۱۷ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

پاکستان هم خپل لوی سفیر له کابله وغوښت (۱۸ اکتوبر ۵۵ میزان ۳٤) .

افغانستان پر پاکستان پروټسټ وکیء چی‌ولی داافغانستان ترانزیت مالو ته زیات اړیکی اچوی (۸ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤) .

په کابل کی لویه جرگه جوړه سوه چی پس له پنځو ورځو خبرویی دپښتونستا ن دخلکو څخه را ی اخیستنه وغوښته چی خپل مقر رات پخپله فیصله‌کی. جرگی وغوښښتل‌چی حکو مت با ید د پا کستا ن سره د قوت تعادل چی د امریکا وسله ئی اخیستی ده و سا تی. او پښتونستان د پاکستان یو ټوټونه پیژنی (۲۰ نومبر ۵۵ عقرب ۳٤).

فاطمه د ښځو د مکتب لوموړی معلمه او شاعره په کابل کی وفات سوه جمعه ۱۱ عقرب ۳٤ش (ولادت ئی په بالاحصار کی ۱۲۸۸ ق) .

د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (٦ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

دشوروی‌دولت‌مارشال‌ورشیلوف کابل‌ته‌راغی (۱۸ دسمبر ۵۵قوس

داتحاد شوروی مشر و زیر بلگانین او دکمو نسټ پا ر ټی سکرتر خرو شچیف په رسمی میلمستیا کابل ته راغلل (۱۵ ـ۱۸ دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

اتحاد جماهیر شوروی د پښتونستان په باب د افغانستان موقف تایید کیء (۱٦ د سمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

د افغانستان او اتحاد شوروی دری تړونونه امضا سوه (۱۸دسمبر ۵۵ قوس ۳٤) .

۱ ــ دسلو ملیونو پور تړون .

۲ ــ د ۱۹۳۱ م د بیطرفی او عدم تعرض د تړون تجدید .

۳ ــ د خارجی سیاست داصولو توضیح ، چی د افغانستان بیطرفی قوی کوی .

د امریکا حکومت وغوښتل چی د افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان پهشخړه کی دمنځګړی بوګانېس وکی (۲۱ دسمبر ۵۵قوس ۳٤) .

۱۹۵٦ م ۱۳۳٤ ش ۱۳۷٦ ق

د پاکستان پهغوښتنه د افغانستان قونسل له کوټی څخه کابل ته راستون سو او دغسی هم دپاکستان عسکری اتاشه له کابله وغوښت سو (۸ جنوری ۵٦ جدی ۳٤)

په ۱۳۳٤ ش کال ټول دولتیوارداٮ ۱۳۰۱ ملیونه افغانی او مصارف همد غونی و.

د ۱۳۳٤ پو هنشمیر: ۷۵۰ دنرو ښوونځی ــ۲۳ دنجونو ښوو نځی ــ ۱۱۱،۱۲۱ تنه هلکان ــ۹۹٦۹نجونی ــ۳۵۸٤ نر ښوونکی ــ۳۲۹ ښځی ښوونکی ــ

۱۳۳۵ ش

(۱۹۵٦ م ۱۳۷۵ ق)

دافغا نستان او شوروی اتحاد د هوایی سرویس موافقه لس مادی په کابل کی امضا سوه (۲٤ مارچ ٦٥م ٤ حمل ۳۵)

افغا نستان دسیټو دغه ادعا رسما رد کړه ،چی ډیورنډ لیندافغا نستان او پاکستان سرحد دی. (۲٦ مارچ ۵٦م ٦ حمل ۳۵)

داتا زونی (امریکا) دبین المللی همکاری اداری ۹۹۷ زره ډا لـــره دکو لمبیا دپو هنتون دار المعلمین ته ور کړه چی دانګریزی ژبی پرو ګرامونه دافغا نستان په متو سطو مکتبو کی تقویه کی، اود انګریزی معلمان په ورو زی. (۳۱ مارچ ٦٥م ۱۱ حمل ۳۵)

دشو روی اتحاد له خوا دکابل ښار والی ته ۱۵ بسو نه اودسل بستره شفا خانی اسباب اهـداء سو (۳۱ مارچ ٦٥ م حمل ۳۵)

خلیفه قزل ایاق نقشبندی پیر د شبر غان په قزل ایاق کی ۹٦ کلن وفاتسو.

(۲۱ حمل ۳۵ شـ ۲۹ شعبان ۷۵ق. تولد ئـی پـه کرکی کـی : ۱۲۷۹ ق)

راتګ ئی له بخارا څخه افغا نستان ته: ۱۳۳۸ ق

د افغا نستان عسکـری هیئـت چکو سلواکیا ته ولاړ (٤ــ۱۸ اپریل ٦٥ حمل ۳۵)

دافغا نستان او پاکستان هوائی موافقه امضا سوه، چی دکراچی لـه لوری اروپا ته سفر وسی (۷ مئی٦٥ ثور ۳۵) .

د افغا نستان دملکی هوا بازی لپاره ۱٤ ملیو نو پور موا فـقه لــه اتازونی سره وسوه (۲۷ جون ٦٥ جوزا ۳۵) .

د ترکو صدراعظم عدنان مندرس په رسمی میلمستیا کابل ته راغــی (۲٦ــ۳۰ جولایی ٦٥م اسد ۳۵) .

دننګرهار داوبو لګولوپروژه اتحاد جماهیر شورویپرخپله غاړهواخیسته (۲٦ جو لایی ٦٥ م اسد ۳۵) .

د افغانستان او پولینډ تجار تی قرارداد (٤ اګست ٦٥ م اسد ۳۵)

دپاکستان صدر اعظم اسکندرمیر زا کابل ته راغیء (۷ــ۱۱ اګست٦٥م اسد ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدرا عظم د عسکری وسلو رانیولو موافقه نامه له چیکو سلواکیا او شوروی اتحاد سره اعـلان کـړه (۲۵ اګست ٦٥ سنبله ۳۵) .

دپان امریکن سره موافقه وسوه چیله ۱٤ ملیونو ډالرو پور څخه په دوهنیم ملیونه پیلو تـان اود ملکی هوایی میدانو کار کوونکی و روزی، اوپه ۵ ملیونه بهد قندهارهوایيډګر جوړوی. (۱۲ ستمبر٦٥ سنبله۳۵)

دایران سره هوایـی تګ راتګ شرو وسو (٤۲ ستمبر ٦٥ میـــزا ن

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شوروی اتحاد او چکوسلواکیا څخه لومړی جوپه وسله راورسیده (۲۷ستمبر ۵۶ میزان ۳۵) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم شوروی اتحاد ته ولاړ (۱۷– ۳۰ ستمبر ۵۶ میزان ۳۵) .

پولس جټ طیاری د شور وی اتحاد لهخوا دافغان هوایی قواو ته ورسیدی (۲۸ اکتوبر ٦عقرب ۳٤).

د افغانستان حکومت دملل **متحد** و جه را وګرزوله چیداسرا ئیل برتانیا– فرانس حمله پر کانال سویز با ندی د ملل **متحد** دمنشور مخالفت دی (٥نومبر ٥٦ م ١٦ عقرب ۳٥) .

د افغانستان اوبرما دمودت‌تړون (۸ نومبر ٥٦م ١٦ عقرب ۳٥ ش) .

جنرال محمد عمر په هند کی دافغانستان لوی سفیرسو (۱۰نومبر ۱۹۵٦ عقرب ۳۵).

افغانستان د سویز کانال لپاره دملل متحده په پولیسی قواوو کی خپله برخه وړاندی کول ومنله .
(١٦ نومبر ٥٦ عقرب ۳۵) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچی کی د پاکستان له مشرانو سره پر پښتو نستان باندی خبری وکړی. (۲ دسمبر ٥٦ قوس ۳۵) .

۱۹۵۷ م ۱۳۳۵ ش ۱۳۷۷ ق

داتحاد شوروی سره تجار تی پروتوکول امضا سو (۸جنوری ۵۷ جدی ۳۵) .

چاو– ان– لای دچین دخلکو د جمهوریت صدراعظم افغانستان ته راغیء (۱۹–۲۲جنوری ۵۷جدی۳۵)

م – سی ګیلیټ په کابل کی د برتانیا لوی سفیر سو (۲۷ جنوری ۵۷ دلو ۳۵) .

په کابل پوهنتون کی د اقتصاد دپوهنځی دجوړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوری ۵۷ دلو ۳۵)

د افیونو دکنترول دموافقت‌نامی تائید پهملل متحده کی دافغانستان دنماینده لهخوا وسو ٤ فر و ری ۵۷ دلو ۳۵) .

راډیو مسکو پښتو پروګرام شرو کیء (۱۰ فروری ۵۷ دلو ۳۵) .

د ۱۳۳۵ ش کال دولتی واردات ګرده ۱۸۲۲ ملیو نه افغانی او مصارف هم دغونیو .

د ۱۳۳۵ ش کال پوهنشمیر :
۷٤۸ د نرو مکتبو نه– ۲٦ د نجو نو مکتبو نه – ۹٦۷ ، ۱۱٤ هلکان– ۱۲۵، ۱۱ نجونی– ۳۵۹۰ معلمان– ۳۷٤ معلمات .

په ۱۳۳۵ ش کال د افغانستان تجارتی صادرات ۲۰۷۹ ملیو نه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه وه .

۱۳۳٦ ش

(۱۹۵۷ م ۱۳۷۷ق

د امریکا د میانه شرق خاص لوی سفیر جیمز ریچارډ کابل ته راغی او یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چی افغانستان د ایزنهاور اقتصادی پروګرام د منځنی شرق لپاره په خوښی منی (۳۱ مارچ۳ اپریل ۵۷ حمل ۳٦ .

ښاغلی محمد داود صدر اعظم ترکیی او چکوسلواکیا او پولینډ او استریا او مصر ته ولاړ (۱٤ اپریل تر ۱۹منی ۵۷ حمل – ثور ۳٦) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیی او پاکستان ته ولاړ (۱٤ – ۲۹ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب موافقه وسوه (۲۷ اپریل ۵۷ حمل ۳٦) .

دپاکستان صدراعظم سهروردی کابل ته راغی ، دواړو مملکتو د سیاسی روابطو د بیانښلولو موافقه سره وکړه ، د ۱۹۵۵ په اکتو برکی سیاسی روابط سره شلیدلی وو (۸ – ۱۱ جون ۷۵ جوزا ۳٦) .

افغانستان د اتومیک انرجی د بین المللی اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۵۷ جوزا ۳٦) .

اتازونی ... ، ۷۵۰ ، ۵ ډالره پور د هلمند د سیمی لپاره او ۰۰۰ ، ۸٦۰ ۲ دلارو او د پر سونل روزنی لپاره افغانستان ته ورکی (۳۰ جون ۵۷ سرطان ۳٦) .

د پاکستان سره‌هوایی موافقت نامه وسوه (۱ سرطان ۳٦) .

عبدالملک وزیر مالیه معزول او بندی سو (۷ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

یوه پټه ناکامه د اغتشاش اچولو دسیسه کشف سوه اوعاملین یی ونیول سوه (۱۱ جولایی ۵۷م اسد ۳٦) .

د افغانستان پادشاه د شوروی اتحاد مملکت ته رسمی سفر وکی (۱۷ – ۳۱ جولایی ۵۷ سرطان ۳٦) او په رسمی ګډه اعلامیه کی وویل سوه : چی اتحاد شوروی به د افغانستانه سره د تیلو په تلاښ‌کی کومک وکی – او هم به د سرحدی شخړو لپاره یو خاص کمیسون وټاکی – او هم به د مشترکو اوبو د استعمال لپاره یوه موافقه سره وکی .

د افغانستان او چین د خلکو د جموریت تجارتی قرار داد (۲۸ جولایی ۵۷ م اسد ۳٦) .

په پاریس کی د افغانستان لوی سفیر غلام محمدشیرزاددتجارت‌وزیر سو (۱۰ دګست ۵۷م اسد ۳٦)

ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل ، چی د وسلی رانیولو د موافقت نامی سره سم چی په ۱۹۵٦ کال دشوروی اتحاد سره امضا سوی وه ، د ۲۵ ملیونو ډالرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلی راسیدلی دی (۳۱ اگست۵۷ ۷۵ سنبله ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم په چین کی خپل سفر شروع کی (۲۲ اکتوبر ۵۷ عقرب ۳۶).

د افغانستان او اسپانیا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۵۷ م ٤ عقرب ۳۶ ش) .

اندری گرو میکو د جماهیراتحاد شوروی خارجه وزیر د افغانستان‌له استاځو سره په مسکو کی د نوی سر حدی موا فقت نامی په باب‌کی خبری وکړی (۲۱ د سمبر ۵۷ قوس ۳۶) .

د سید قاسم رښتیا تالیف (افغانستان در قرن ۱۹) په کابل کی چاپ سو .

۱۹۵۸ م ۱۳۳٦ ش ۱۳۷۸ق

شوروی اتحاد په افغانستان کی دتیلو سروی ومنله (۸ جنوری۵۸م ۱۸ جدی ۳۶) .

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم د اتحاد جماهیر شوروی دپیشنهاد تایید وکی ،چی دلویو مشرانـــو کنفرانس دی جـوړ سی . (۱۱ جنوری ۵۸ م ۲۱ جدی ۳۶) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د سر حداتو قرار داد (۵۱) مادی په مسکو کی امضا سو (۱۸ جنوری ۵۸ م ۲۸ جدی ۳۶) .

د افغـانستان پادشاه پاکستان ته په رسمی میلمستیا ولاړ . (۱ ـ ۵ فبروری ۵۸ دلو ۳۶).

د ترکیی سره هوایی مـوافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۳۶) .

دافـغـا نستان پادشاه د (۲) هفتو په رسمی میلمستیا هند تـه ولاړ (۱۱ ـ ۲٦ فبروری۵۸ حـوت ۳۶) .

د ۱۳۳٦ ش کال دولتی واردات ۲۱۱۳ ملیونه افغانـی او مصارف ئمدونی و.

د ۱۳۳٦ کـــال پـو هنشمیر : ۸۵۰ د هلکانـو مکتبـونه ـ ٦٤ د نجـونـو مکتبونـه ـ ۹۵۸ ، ۱۲۸ هلـکان ـ ۵۷۸ ، ۱۲ نجـونـی ـ ۳۷٦۵ معلمان ـ ٤۳۱ معلمات.

په ۱۳۳٦ کـال د افغـانستان صادرات ۲٦٤۸ ملیونه او واردات یی ۲٤۱۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳۳۷ ش .

۱۹۵۸ م ۱۳۷۸ ق) .

دعربو دمتحد جمهوریت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضا ء سوه (۳۰ مارچ ۵۸ حمل ۳۷) .

دافغانستان دملل متحده نماینده په افغانستان کی دافیونو دکرلو او ورلو منع کول اعلان کړل (٦ مئی ۵۸ ثور ۳۷) .

د افغانستان او إتازونی کلتوری موافقت نامه (۲٦ جون ۵۸ جوزا۳۷)

دشوروی اتحاد سره دآمو له‌اوبو څـخه دگټی اخیستو پروتو کـول (۲٦ جون ۵۸ جوزا ۳۷ .

ښاغلی محمد داؤد صدر ا عظم داتازونی په سفر ولاړ (۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

اتازونی موافقه وکړه‌چی دافغانستان سره له سپین بولدك ترکابله‌دلویی لاری جوړ ولو کومك وکی ، اوهم پاکستان ته ۰۰۰، ۷۰۸، ۷ ډالره ورکی، چـی دحمل ونـقل لاری د افغانستان خواته‌سمی‌کړی ۳۰جون ۵۸ جوزا ۳۷) .

دمځکنی لاری څخه دپاکستان‌سره دمال راوړلو موافقه (۱۷ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

داطریش سره هوایی موافقت‌نامه (۲۰ سرطان ۳۷) .

افغانستا ن دعراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند . (۲٦ جولایی ۵۸ سرطان ۳۷) .

دچکوسلواکیا صدراعظم کابل ته راغی (۲ـ۵ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷ جکوسلواکیا ومنله چی په قند ها ر کی دتیلفون دمبادلی مرکز جوړکی. (۱۱ ستمبر ۵۸ سنبله ۳۷) .

د افغانستان دمتحده‌ملتو نماینده داخبره ردکړه، چی‌گوندی افغانستان دایران‌ـ ترکیی او پاکستانه سره یوکنفډراسیون جوړوی (۱ـ‌اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷) .

د هالینډ سره هوایی موافقت‌نامه (۲٤ میزان ۳۷) .

مارشال ورو شیلو ف د اتحاد جماهیر شوروی مشر افغانستان ته راغی (۱ـ۵ اکتوبر ۵۸ میزان ۳۷)

دافغانستـان تجا رتـی اود حــمل ونقل قرار دادونه دچکوسلواکیا او پولینډ سره‌نوی سوه (۷ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷) .

دخارجی سر مایه گذاری قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۵۸ عقرب ۳۷)

۲ افغانیگی او پنځه افغانیگی سکی چالوسولی (۷دسمبر ۵۸ قوس۳۷)

۱۹۵۹ م ۱۳۳۷ ش ۱۳۷۹ ق

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر دشوروی اتحاد په سفر ولاړ (۱ـ٦ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

اتازونی پنځوس زره تـنه غنـم افغانستان ته راولیږل (۱۲ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

هنری بایروډ په‌کابل‌کی داتازونی لوی سفیر ســو (۲۰ جنوری ۵۹ جدی ۳۷) .

د افغانستان او شور وی اتحاد دراډیو تیلفونی ارتباط موافقت نامه ۱۳ مـادی وســوه (٤فبـروری ۵۹م ،

ښا غلی محمد داؤد صدر اعظم هندوستان ته ولاړ (۵ـ۱۳ فبروری ۵۹ دلو ۳۷

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکټ، د بین‌المللی تشویش سبب وگاڼه (۹ مارچ ۵۹ حوت۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳۸ ش
۱۹۵۹ م ۱۳۷۹ ق

دمتحدو ملتو سکرتر جنرال داك همرشولد کابل ته راغیء (۲۲ـ۲٤ مارچ ۵۹ حمل ۳۸) .

دا موالو دمبادلی پروتوکول دا تحاد شور وی سره (۲۳ اپریل ۵۹ ثور ۳۸) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم اتحاد جماهیر شوروی ته ولاړ (۱۸ـ۲۲ مئی ۵۹ ثور ۳۸) .

د شوروی اتحاد سره د قندهار هرات ـ کشك د ۷۵۰ کیلومترو لویی لاری دجوړولو موافقت نامه وسوه (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغانستان او شوروی اتحاد د اقتصادی همکاری دتوسعی موافقت نامه اود هرات ـ قندهار دلاری پخول ۷۵۰ کیلو متره (۲۸ مئی ۵۹ جوزا ۳۸) .

د افغا نستان او شوروی اتحاد موافقت نامه ددروپلو جوړ ولو لپاره

په بهسود ـ کا مه اسمار کی تړله اوه مادی (۱۸ جولا یی ۵۹ سرطان ۳۸) .

دافغا نستان یوه عسکری ډله ترکیی اود عربو متحد جمهور یت (مصر) ته ولاړه (۱۵ جولائی ۵۹ سرطان ۳۸)

دجلال آباد دکانال او بر یښنااو اړ بولو پروتو کول ۵مادی له شوروی اتحاده سره (۲۳) اگست ۵۹م ۳۱ اسد ۳۸) په دی پروژه کی د درونټی دبند ارتفاع ۲۲متره او دا وبو بهیدنگ ئی په یوه ثانیه کی ۱۳۰ مکعب متره اود بریښنا اندازه ئی یوولس زره کیلواته ده. دکانال اوږدوالی ۷۰ کیلومتره دی، چی گرداده ۱۲۹ زره جریبه مځکه او بوی، اوهر جریب په لس زره افغا نی (۲۰۰ ډالره) تما میږی. ټول مصار ف ئی ۳٦٦ ملیونه مساو ی ۱۸ ملیو نه ډالره دی او عایدات ئی دکاله ۲۱٤ ملیونه افغانی تخمین سوی وو .

دننگر هار داوبو لـود پرو ژی لپاره اتحاد جماهیر شورو ی نو ر امداد ومانه «۲۳ اگست ۵۹ سنبله ۳۸» دښځو دلڅ مخی اعلان وسو اود استقلال په جشن کی په لڅ مخ راو وتی. «۳۱ ا گست ۵۹ سنبله ۳۸» جواهر لال نهرو د هندو ستان صدراعظم افغانستان ته راغی ،ا و دده په میلمستیا کی افغانی ښځو په لڅ مخ گډون وکی .«۱٤ستمبر۵۹ سنبله ۳۸».

ښا غلی محمد نعیم خارجه وزیر دچین په سفر ولاړ (۵ ستمبر ۵۹ سنبله ۳۸)

ښاغلی محمد نعیم خار جه وزیر واشنگټون ته ولاړ، اود پاکستا ن دایوب خان دنوی حکومت له نماینده سره ئی لومړی لید نه وکـړه (۱۱ اکتو بر ۵۹ عقرب ۳۸) .

ښاغلی محمد نعیم خار جه وز یر یوگو سلا ویاته ولاړ (۲۰ـ ۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸) .

دافغان اوسو یټ ددو ستی ټولنه تأسیس سوه (۲۸ اکتوبر ۵۹عقرب ۳۸).

دافغانستان او ترکیی کلتو ری موافقت نـامه «۷نومبر ۵۹ عقـر ب ۳۸».

دآمو دریا گډه سرو ی داتـحا د شوروی او افغانستان له خوا شروع سوه چی دبریښنا او اوبو لو لپا ره ډمپر جوړ کی. (۱دسمبر ۵۹قوس ۳۸).

داتا زونی دجمهو رمشر ایزنهاور شپږ ساعته په کابل کی تیر کړ ه او افغا نستان ته ئی داقتصادی مرستی داوږ دولو ډاډ ورکیء .

(۹ دسمبر ۵۹ قوس ۳۸)

په قندهار کی دیوه مرتجعا نه حرکت کښینول دپو لیسو او عسکرو پـه وسیله (۲۱ سمبر ۵۹جد ی۳۸) .

الله بخښ یو سـفی دپښتـنو تارېخ (تارېخ آزاد پټهان) دوه توکه په اردو وکیښس «کرا چی چاپ ۵۹م»

د۱۳۳۷ شې کال عایدات اومصارف ۲۱۱۳ملیو نه افغانی و ی.

د۱۳۳۷ کال پوهنشمیر :۸٦۳ د هلکانو ښوونځی ـ۴۰ دنجو نـو ښوونځی ـ۱٤۰،۹۷۸ هلکان۱٤۰۳٦ نجونی ـ ۳۸۹۷ نارینه ښوو نکی ـ ٤٦۱ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۷ کال دافغانستان صادرات ۲۰۸۸ملیونه او وار دات ئی ۳۲۷٤ ملیونه افغا نی وی .

دټول افغانستان دمیو ی صادرات خارج ته (۱٤٤،۵۰۲۵٤۰)افغا نی وی .

(انیس ۷ جون ۱۹۵۹)

۱۹٦۰ م۱۳۳۸ ش ۱۳۸۰ق

دافغا نستان اویو گو سلا ویاد تجارتی او اقتصادی ا و تخنیکـی همکاری قرار داد «٦جنوری ٦۰جدی ۳۸».

ښاغلی محمد نعیم خارجه وز یر پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنـوری ٦۰ جدی ۳۸).

افغا نستان دشوروی اتحاد هسره دکابل پرزود داوبو لو او بریښنـا دپروژی موافقت وکی ء «۱۹جنوری ٦ جدی ۳۸».

سپه سالار شاه محمودخا نغازی دمخنی صدراعظم اویاکلـن وفـا ت سو. (د۳جدی شپه ۳۸).

دیوگوسلا ویا سره هوایی موافقت نامه «۱٦جدی ۳۸».

دغربی آلمان سره هوایی موا فقت نامه وسوه (۲۰ جدی ۳۸) .

داتحاد شـو روی صـد راعظـم خرو شچیف کابل ته راغی، دسویټ دکومك پروژی ئی وکتلی ، دکلتوری همکاری قرار دادئـی امضا کی، ا و افغانستان ته ئی دپښتو نستان پـه شخړه کی دتایید وعده ورکړه(۲ ـ ۵مارچ حوت ۳۸).

دافغانستان او اتحاد شور و ی فرهنگی موافقت پاڼه په پښتو ٦مادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کی دور صدراعظمانولاسس لیك کړه . (٤مار چ ٦٠حوت ٣٨) .

پاکستان دپښتو نستان پهشخړه کی داتحادی شوروی تایید دپاکستان په داخلی چارو کی مدا خله وبلـله (٦ مارچ ـ٦حوت ٣٨).

اتحا دشوروی پنځو سن زره ټنه غله افغا نستان ته اهداکړه «٦مارچ ٦ حوت ٣٨»

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم وویل چی پاکستان په افغا نستا ن کی داصلاحاتو پر خلاف پرو پاګنډ کوی، خود افغانستان دولت غواړی چی خلکو ته دحکومت دطرز دټاکلو اود سیاسی ګوند ود جوړو لو حق ورکی (٧ مارچ ـ٦ حوت ٣٨)

ښاغلی محمد دا ؤد صدرا عظـم ایران ته ولاړ .(١٧ مرچ ـ٦ حو ت ٣٨).

د ١٣٣٨ ش کال **دولتی واردات** و مصارف ٢٤٢٨ ملیونه **افغانی وی** د ١٣٣٨ ش کال **پو هنشمیر :** ١٠٢٨ دنرو ښوونځی ـ٦٥ دنجونو ښوو نځـی ـ ١٤٨،٢٩٥ هلکـان ١٧،٣٠١ نجونی ـ ٤١٥٦ **ښوونکی** ...٥٢١ ښځی ښووونکی.

په ١٣٣٨ کال دافغانستان صادرات ٢٧١٦ ملیونه او وار دات ئی٣٦٤٩ ملیونه **افغانی وی.**

١٣٣٩ ش

(١٩٦٠ م ١٣٨٠ ق)

د قند هـار او هرات او **کشک** دلویی لاری بـه جوړولو **پیل وسو** (٣ اپریل ٦ حمل ٣٩)

اعلیحضرت **امان الله خـان غازی** دسمویت زرلیند په زوریخ کی ٦٨کلن وفات سو (دوشنبه ٢٥ **اپریل ٦٠م** ٥ ثور ٣٩)

په شنبی ٧ مئی **٦٠م مازد یګـر ٤ بجی** په **جلال آباد کی دخپل پلار** امیر حبیب الله دخنګه **ښخ سو .** (ولادت **ئی** دپغمان **ددرهٔ زرګر د** حاجـی اسـد خان په **کور کـی ٥** ذی قعده پنجشنبه **١٣٠٩ ق)**

دیوګو سلاویا **خارجه وزیر کابل** ته راغیٔ (٢٧ اپریـل ٦ ثـور ٣٩)

جګن نازه دهامی جی **په کابل کی د** هندلوی سفیر سو(٦مئـی ٦ثـو ر ٣٩)

ښاغلی محمد داؤد **صدرا عظم چـی** مسکو ته دعلاج **لپاره‌تللی و، داتحاد** شوروی **دصدرا عظم خرو شچیف** سره ئی ولیدل (١٣ می ٦ثور ٣٩

دافغا نستان **خارجه وزیر پاکستان** ته اتازونی ته **پرو ټسټ ور کیٔ‌چی** ولی داتا **زونی (یـو ـ٢) طیـاری** دافغا نستان **پر خاورو تجاوز کړی** دیٔ (١٨ مئی ٦ ثور ٣٩)

انقزل کلا دبندر دفنی **معـا ونت** پروتو کول **دافغا نستان او شوروی** اتحاد ترمنځ **٥ مادی امضا سو(٢٥** مئی ـ٦ جوزا ٣٩)

دافغا نستان او **ایران ترمنځ دحمل** ونقل موا فقت نامه امضا سوه **(٢٦** جون ـ٦ جوزا ٣٩)

دجنګلك دموټړ **دترمیم کار خانه** افتتاح سوه (٢ **جولائی ٦٠م اسـد** ٣٩)

د شوروی اتحاد دتیلو دپلټنی ډلـی په شمالی **افغا نستان کی دپټرولو او طبیعی ګاز دپانګو دپیدا کو لـو** اعـلان وکیٔ (١٥ جولا ئـی ٦٠ م اسد ٣٩)

چکو سلوا کیا دیو ملیونو ډالرو تخنیکی مرسته ومنله (٤ **اګسـت** ٦٠ سنبله ٣٩)

دافغا نستان او **سویډن سیا سی** روابط **دلوی سفارت په کچه لـوړ** کړل سوه **(٨ اګست ٦٠ سنبله٣٩)**

د **شوروی اتحاد سره ددوو کالو** دحمل ونقل قرار داد(١٠ **اګست** ٦٠ سنبله ٣٩)

دوو **پاکستانیو طیارو دافغا نستان** پر فضا **دقنده هار پر سیمه تجاوز** وکیٔ **(١٣ اګست)پاکستان وویل** چی دا سهوه ده ،**نوطیاری اوپیلوټان** ئی **بیرته پا کستان ته ستا نه سول** (١٧ **ستمبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د درونتی کانال **داتحاد شوروی** په مرسته **جوړ** او **افتتاح سو(١٨** اګست ٦٠ سنبله ٣٩)

دچین دخلکو **د جمهوریت خارجه** وزیر **چین- یی افغا نستان ته راغی** **(٢١ـ٢٦ آګست ٦٠ سنبله ٣٩) .**

د افغا نستان او **چین دموډت او** عـدم تعر ضـ **معاهده امضا سوه** (٢٦ اګست ٦٠م ٤ سنبله ٣٩ ش)

تجارتی اوږد **ادا‌ینی موافقت‌نامه** همتجدید سوه .(٢ **ستمبر٦٠سنبله** ٣٩)

د اتازونی **دانکشافی پانګی څخه** یو لك ډالره **مرسته دآریانا هوائی** شرکت ته ور کړه سوه **(٢ستمبر** ٦٠)

دپو لینډ صد **راعظم کابل ته‌راغیٔ** اودتخنیکی همـــــکـاری قرار داد وسو **(١٩ ستمبر ٦٠ سنبله ٣٩)**

کابل راډیو داخبره رد کړه **چی** ګوندی افغا نستان دپاکستان **پـر** سر حداتو **باندی خپل عسکر زیات** کړی دی .(٢٦ ستمبر **٦٠ میزان** ٣٩)

دالمان دفیډرالی **حکومت داقتصاد** وزیر **لوډ** ونګ **ار هارډ کابل تـه** را غیٔ **(٣ اکتوبر ٦٠ میزان ٣٩)**

د افغا نستان **پاچا دعربو متحد** جمهوریت (مصر) ته ولاړ. **(٢٢ـ ٣١** اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) **او پـه** (٣١ اکتوبر ٦٠ عقرب ٣٩) **یوګو** سلا ویا ته ور **سیدیٔ.**

خارجه وزارت **پـر پـا کستان** پروټسټ **وکیٔ چی ولی پاکستانی** عسکرو پر **تومن خیلو باندی حمله** کړیده **(٣٠ نومبر ٦٠ قوس ٣٩)**

دایران صد **راعظم کابل ته‌راغیٔ** او تجارتی او **ترا نزیتی قرار داد** ور سره **امضا سو (٣ دسمبر ٦٠** قوس ٣٩)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دباختر اژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ٦ قوس ۳۹)

۱۹٦۱ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۱ ق

د افغا نستان او هند دتجارت دزیا توالی موا فقت نامه امضا سوه (۱۵ فبروری ٦۱ دلو ۳۹)

پر باجوړ باندی دپا کستان بمباری (۱ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

دجاپان سره دتخنیکی امداد موا فقت نامه (۱۵ مارچ ٦۱ حوت ۳۹)

د ۱۳۳۹ شں کال دولتی واردات او مصارف ٤۵۰۰ ملیونه افغا نی وی.

د ۱۳۳۹ یں کال پو هنشمیر :
۱۱۱۲ دهلکانو ښوو نځی – ۱۲٦ دنجونو ښوو نځی – ۹۳۳، ۱۷۰ هلکان ٦٤۱، ۲۲ نجونی – ٤۳۵٤ ښوونکی ۷۰۰ ښځی ښوونکی .

په ۱۳۳۹ کال دافغانستان صادرات ۲۲٤٤ ملیونه او واردات یی ۳۹۰۵ ملیونه افغانی وی .

۱۳٤۰ ش
۱۹٦۱ م ۱۳۸۱ ق

ښاغلی محمد داود صدرا عظم پسله طبی عملیاتو لهروم څخهمسکو تهولاړ، او هلتهیی د خرو شچیف سره مرکه وکړه، دپراودا روزنامی ولیکل چی دپښتنو لهوضعیته سره شوروی اتحاد بی علاقی ندی . (۵ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او فیډرال جر منی کلتوری موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

د افغانستان او چکو سلوا کیا کلتوری موفقت نامهامضا سوه (۲٤ اپریل ٦۱ حمل ٤۰) .

افغانستان دپاکستان هغه تور ردکیء چیگوندی دافغانستان عسکر په سرحدی جنگو کی برخه لری (۱۹مئی ٦۱ ثور ٤۰).

دفرانسس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ ثور ٤۰) .

دافغانستان او بلغاریا تجارتی تړون وسو (۳ جون ٦۱ جوزا ٤۰)

ښاغلی محمد داود صدراعظم وویل– چی پاکستان د وحشیانو په څیر پر پښتنو پههغو طیاروبمباری کوی چی داتازونی له خوا ورکړی سوی دی.اوهم ییپه ۵ ورځوکی تر ۱۲۰۰ تنو پوری دپښتنو مشران په پیښور کی په جزا محکوم کړی دی ده داخبره ردکړه چی افغانستان د دپښتنو قبایل ولاړیدو تهلمسوی (٦ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

دافغانستان پاچا دملی شورا په افتتاحیه وینا کی دپښتونستان دخلکو لپاره دخود مختاری حقوق وغوښتل اوډکتور عبدالظاهر دملیشورارییس کړسو (۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

پاکستان پر افغانستان دتیری او لمسون تورولګاوه او پرو تسټ یی ورکیء ۱۵ جون ٦۱ جوزا ٤۰) .

د افغانستان جټ طیاره دکابل د بدیهوا په سبب په پیښور کی کښینسته (۱۸ جون ٦۱ جوزا ٤۰).

دراډیوکابل په قول دافغا نستان دپادشاه اود پاکستان د صدرایوب خان دملاقات امکان سته. (۲۰ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان اعلان وکړء چی افغانی پو نده بیله پاسپورټه او ویزی او بین المللی صحی اجازته پاکستان تهنسی را تلای (۲۲ جو ن ٦۱ سرطان ٤۰) .

پاکستان وویل : چی بایده د مشرانو تر سره لیدنی دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه دوستانه فضا موجوده سی ۰ (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتازونی سره د پنځو سوزرو ټنو غلی راوړلو قرار داد (۲۳ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد صداعظم په لنډن کی د انګریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲٦ جون ٦۱) .

د باجوړ او کورم پر کلو باندی د پاکستانی عسکرو حملی (جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمدنعیم وزیرخارجه وویل چی دپښتنو خو د مختاری غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چی د افغانستان او پاکستان روابط یی سره خراب کړی دی ، او پر هغه باندی باید خبری وسی .

دلته د پاکستان د تمامیت او سیمی خبره نسته ، بلکه د پښتنو په قبیلو کی د پاکستان جار حانه اعمال نه زغملی کیږی . (۲۸ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او مکسیکو خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تهکانی ته لوړ کړل (۲۹ جون ٦۱ سرطان ٤۰) .

افغانستان او نیپال هم خپل سیاسی روابط د لوی سفارت تهکانی ته لوړ کړل (۱ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

ښاغلی محمد داؤد فیډرال جرمنی جمهوریت ته ولاړ . (۳ – ۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰) .

د اتحاد شوروی د اتومی انرجی هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل . (۸ جولایی ٦۱ سرطان ٤۰)

پهاتازونی کیافغانیلویسفیردرئیس جمهور کنیډی د لیدنی پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پردی خبره ښکاره کی ، چی پاکستان امریکایی وسلی پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوی ۰ (۲۳ جولایی ٦۱ م اسد ٤۰) .

د بلجیم سره هوائی موافقت نامه (۱۹ اسد ٤۰) .

د افغانستان او چکوسلواکیاملکی هوائی موافقت نامه (۳۱ جو لا یی ٦۱) .

د افغانستان او متحده عربی جمهوریت ملکی هوائی موافقت نامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲آگست م ۱۰ اسد ۴۰).

پاکستان دافغانستان قونسلګری او تجارتی وکالتونه وتړل ، اوتولی دترانزیټ اسانی ئـی هم پـر افغانستان بندی کړی (۲۳ اګست ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغـانستان د پاکستان د ۲۳ اګست د نوټی په جواب کی وویل چی د پاکستان دغه اقـدام یـو د دښمنی عمل بولـی او دسیاســی روابطو سره پر یکول به ئی نتیجه را وخیـــژی . (۳۰ اګســت ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د نامنسلکو مملکتـو د کنفـرانس لپاره بلګراد ته ولاړ (۳۰ اګست ۶۱) .

پاکستان په یوه سپین کتاب کی پـر افغانستان تـورولګاوه چـی د توسیع غوښتنی سیاست لـری‌اود پاکستان د قونسلګریو د کارو مانع دی (!) (۲ ستمبر ۶۱سنبله ۴۰)

دافغانستان اوپاکستان سر حدو نه وتـړل سوه، او دما لو ترانـز یـټ هم بندسو.(۳ستمبر۶۱ سنبله۴۰).

افغانستان خپل سیاسی روابط د پاکستانه سره وشلـولـه . (۶ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

افغانستان هغه پیشنهاد ردکـی چی برتانیا د پاکستان منافـع پـه افغانستان کی وساتی (۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

دیـروشلـم اسلامـی کـانګرس خواهش وکیء چی افغانــستان او پاکستان خپل اختلافونه سره حـل کی (۱۲ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰) .

ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر جماهیر اتحاد شوروی تـه ولاړ . (۱۶ـ۲۰ ستمبر ۱۶ سنبله ۴۰)

افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکـذیب کـړه ، چـی د افغانستان اقتصادی محاصره‌پخپله دافغانستان له لاسه ده چی د پاکستان له لاری د خپلو تجارتی اموالـو د تیرولـو لپاره نور وسایل نه منی . مګـــر افغانستان وویل . پاکستان غواړی چی د قونسلګریو اوتجارتی وکالتو په بنـدولـو سره افـغانستان پـه اقتصادی محا صره اخته کیء.(۱۷ ستمبر ۶۱ سنبله ۴۰).

پاکستان . دایران منځګړ یتـوب د پښتونستان د شخړی د حـل لپاره ومانه (۱۸ ستمبر ۶۱ سنـبله ۴۰)

سعودی عـربـی حـکومت پـه افغانستان کی د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (۱۹ ستمبر ۶۱) .

د عربو متحده جمهوریت ومنله چی د افغانستان منافع په پاکستان کی وساتی (۲۱ ستمبر ۶۱ سنبلـه ۴۰) .

د افغانستان خارجه وزیر ښاغلی محمدنعیم وویل : چی‌افغانستان بـه تر هغه وخته خپل ترانزیتی مالونه د پاکستان له خوا رانوړی خوچـی د افغانستان قونسلګری او تجارتی

دفترونه هلته بیا خـلاص نسی . (۲۷ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د پاکستان صدر ایـوب خان د افغانستان د سیاسی او تجـارتـی ادارو بیا خلاصول نه ومنل ، ځکه چی دده په قول هغه اداری دتخریبی چارو لپاره استعمال کیدی . (۲۹ ستمبر ۶۱ میزان ۴۰) .

د اتازونی رئیس جمهور کنیډی د افغانستان پاچا او صدر ایوب‌خان ته پیغامونه راولیږل چی هغه دولت بـه د افغانستـان او پاکستـان د سیاسی روابطو د بیا ښلولو لپاره خپل ښه مساعـی ونـه سپموی . (۴ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰) .

راډیو کابل هغـه خبر رد کـی چی ګوندی افغانی عسکرو د باجوړ پر د وو کلو حمله کړیده ، بلکـه دایی وویل . چی هلتـه پاکستان بمباری کوی . (۹ اکتوبـــر ۶۱ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد عســـکری ډله د ۱۱ ورځو میلمستیا لپاره کـابل ته‌راغله ۱۱اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د افـغانستانـه سره د اتحـاد شوروی د تخنیـکـی او اقتصادی همکاری موافقت نامه ۱۶ اکتوبــر ۶۱).

افغانستان د امـریکا د متحـدو ایالاتو د رئیس کنیډی له خوا دده شخصی نماینده په ډول دلیونګ ستون مرچنټ تاکنه ومنله ، چـی دی به خپل ښه مساعی دافغانستان اوپاکستان دشخړی دپـــر یکړی لپاره په کار واچوی . (۱۹ اکتوبر ۶۱ میزان ۴۰).

د سویس سره هوایی موافقت نامه (۲۵ میزان ۴۰) .

دشوروی اتحاد دفوایـد عامـــه‌د وزیر معین کابل ته راغی چی هغه پروژی وګوری کومی چی د شوروی اتحاد په کومک جوړیږی . (۲۴ اکتوبر ۶۱ عقرب ۴۰).

د رئیس جمهور کنیډی خاص نمایـنـده لیونګ ستـون مـرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغی خو د پښتونستان د شخړی حل یـی نه وموند ، او دایی ومنل چی خپل ښه مساعی به له دیپلو ماسی لاری جاری وساتی . (۲ ــ ۸ نـومبـر ۶۱ عقرب ۴۰).

د چکوسلوا کیـا سره تـجارتی پروتوکول امضاسو، چی‌دافغانستان ډیره میوه به رانیسی. (۵ نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

افغانستان او پاکستان دواړو یو دبل پر سرحداتو دعسکرو تولولو شکـوه وکـړه ، (۱۲ نـومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

ښاغلی محمدداؤد صدراعظم وویل چی افغانستان به د خپلی بیطرفی پالیسی ساتی، مګر پاکستان ته‌یی دلمسون اخطار ورکیء . (۱۴نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ضمیمه ترانزیتی موافقت‌نامه دشور وی اتحاد سره امضاء سوه چې د افغانستان ترانزیتی مالوته نوری اسانی هم په هغه مملکت کی وکړه سی . (۱۹ نومبر ۶۱ عقرب ۴۰) .

۱۹۶۲ م ۱۳۴۰ ش ۱۳۸۲ ق

دافغانستان نماینده په ملل متحده کی وویل :

چی افغانستان دپښتونستان‌لپاره دحقیقت پالونکی ډلی راتلو ته تیار دیء، خوافغانستان به هغه وخت داشخړه ملل متحده ته راوړی که‌د مذاکری له‌لاری حل‌نسی. (۹جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

دافغانستان او شوروی اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ور کولو موافقت نامه اته‌مادی امضا سوه (۱۳ جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

په پاکستان کی دایران لوی‌سفیر دپاکستان ــ ایران‌ــ افغانستان فیډریشن پیشنهادکیء . ۲۰جنوری ۶۲ جدی ۴۰) .

محمد انور بسمل دناظر صفرخان زوی ددری شاعر او صوفی په‌کابل کی وفات سو (۳جدی ۴۰) .

دشوروی اتحاد سره د هواشناسی دانکشاف لپاره دځلورو کالوموافقت نامه (۲۳جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

جان ایم ستهیویس په کابل کی داتازونی لوی سفیرسو (۲۴جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

افغانستان خپل سرحدونه اته هفتی له پاکستانه سره خلاص کړل چی داتازونی امدادی مالونه راوړل سی. (۲۹ جنوری ۶۲ دلو ۴۰) .

داتازونی دجمهور رئیس کنیډی بل شخصی نماینده چستر باولیس کابل ته راغیء (۲۷ فروری ۶۲ حوت ۴۰) .

د ۱۳۴۰ ش کال دولتی عایدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیونه افغانی وی .

د۱۳۴۰ کال پوهنشمیر : ۱۲۴۸ دهلکانو مکتبونه ــ ۱۷۸ نجونو مکتبونه ــ ۲۰۳۶۱۲ هلکان ــ ۳۱،۶۸۹ نجونی‌ــ ۴۸۲۸ ښوونکی‌ــ ۸۷۰ ښځی ښوونکی .

په۱۳۴۰کال دافغانستان صادرات ۴۰۲۵ ملیونه او وارداتیی ۴۴۵۹ ملیونه افغانی وی .

۱۳۴۱ ش

(۱۹۶۲ م ۱۳۸۲ ق)

د افغانستان او شوروی اتحاد دکورجوړولو اودکابل ښار پراخولو د همکاری موافقت نامه لس مادی امضاسوه (۲۲ حمل ۴۱ش ۱۱اپریل ۶۲)

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کیء چی ۳ر۳۱ بلیونه افغانی مصرف لری.له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو .و یوه څلورمه به په اوبو لګولو او کرنی ــاو یوه څلورمه په موا صلاتو او لارو خرڅیږی (۱۴ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

له ایرانه سره دپنځو کالو ترانزیټ موافقت نامه امضا سوه. (۲۰ اپریل ۶۲ حمل ۴۱)

د پل خمری دبرښنا فابریکه دشوروی په امداد افتتاح سوه(۶ مئی ۶۲ ثور ۴۱)

دافغانستان او شوروی اتحادد (۱۸) ملیونو روبلو او ۲۵ ر ۱۶ ملیونو ډالرو دپور موافقت نامه د سالنګ دلاری‌جوړ ولو اودجلال‌آباد دکانال دنورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئی ۶۲ م ۲۷ ثور ۴۱)

پاکستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه چی دافغانستان سره دپاکستان داختلاف په پر یکړه کی منځګړی‌وکی. (۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

افغانستان دایران دپاد شاه هغه پیشنهاد ومانه ، چی دپاکستانه‌سره دافغانستان دااختلاف په پریکړه‌کی منځګړی‌و کی ۱۲جولای۶۲ــسرطان ۴۱. دپولنډ سره دافغانستان هوائی موافقت نامه (۶ سرطان ۴۱)

په کابل کی داعلیحضر تینو محمد ظاهر شاه اومحمد رضاپهلوی او په راو لپنډی کی د اعلیحضرت محمد رضا پهلوی او جنرال ایوب خان ابتدائی خبری وسوی، چی څنګه دافغان ــپاکستان اختلاف‌سره حل کاندی. (۲۷ــ ۳۱ جولائی ۶۲ سرطان ۴۱)

په‌کابل اوتهران کی‌یوه‌مشترکه‌اعلامیه خپره سوه چی اعلیحضرت محمدرضا پهلوی به خپل ښه مساعی جاری و ساتی، چی دافغانستان اوپاکستان روابط سره ښه سی. (۱ اګست ۶۲ م اسد ۴۱)

جنرال ایوب خان دپاکستان رئیس جمهور په کوټه کی وویل :چی که دپاکستان ــافغانستان ــایران

ترمنځ‌یوکا نفیډریشن جوړ سی، نو به دوی دخارجی فشاره سره مقابله وکړای سی. (۶ اګست ۶۲م اسد ۴۱)

دافغانستان پاچا شوروی اتحاد ته په سفر ولاړ (۶ــ۱۵ اګست۶۲م اسد ۴۱)

دپاکستان دجمهور رئیس ایوب‌خان بیاد درو مملکتو دکانفیډریشن خبره تکرار کړه او دائی و ویل : چی ددغو درو هیوادو مشران مدی‌په تهران کی ژر سره وګوری. (۱۵ اګست ۶۲ م اسد ۴۱)

Afghanistan.com: The Digital Library

په تهران کی دافغانستان او پاکستان دخارجه وزیرانو مجوز ملاقات دوخت نلرلو په سبب وځنډېدیء.
(۱۲ ستمبر ٦٢ سنبله ٤١)

ایرن غاووکیء چی پرهلمند باندی دم جوړولو له ایرانه اوبه گرزولی او کبنتونه ئی سوځلی دی. (۱۹ اکتوبر ٦٢ میزان ٤١)

دافغانستان دجرمنی دفیدرال جمهوریته سره د (۲۰۰) ملیونو مارکو دپور قرار داد امضا کیءچی دبرینبنا دفابریکی اودزیم دوچولو اودچبنگ داوبو اود صنعتی چارو لپاره گټه ځنی واخیستله سی.
(۲٤ اکتوبر ٦٢سنبله ٤١)

دپاکستان خارجه وزیر وویل : چی دافغانستان اوپاکستان دنمایندگانو مجوزه لیدنه داعلیحضرت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه ۱۲ اکتوبر ٦٢ سنبله ٤١

دافغانستان یوی تجارتی ډلی دایران لهمامورینو سره دافغانستان دمالونو دوړو راوړو او په خر مشهر اومشهد کیدگدامواونورو مشکلاتو دهیسته کولو خبری وکړی. (۱۰–۳۰ نومبر ٦٢ قوس ٤١)

بناغلی محمد نعیم وزیر خارجه ، پاکستان دشخړو پهاوږدولو وغانده (۱٤ دسمبر ٦٢ قوس ٤١)

د خواجه عبدالله انصاری طبقات الصوفیه په۷۳۸ مخه کیدعبدالحی حبیبی دتعلیقاتو سره په کابل کی چاپ سو (میزان ۱۳٤۱)

۱۹٦۳م ۱۳٤۱ ش ۱۳۸۲ ق

جان ستهیویسس داتا زونی لوی شخره باندی درئیس جمهورکنیدی سفیر دافغانستان او پاکستان پر سره خبری وکړی. (۱۸ جنوری ٦۳م

دننگرهار پوهنتون دطب دپو هنځی پهافتتاح سره په جلال آباد کیجوړ جدی ٤١) سو (٥ فروری ٦۳ دلو ٤١)

اتا زونی ټول دمرستی مالونه دایران له لاری افغانستان ته واستول (۱۲ فروری ٦۳ دلو ٤١)

داتحاد جما هیر شوروی دمرستی موافقه نامه دافغانستان سره (۲٥ فروری ٦۳ دلو ٤١)

بناغلی محمد داؤد صدرا عظم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ٦۳ م ۱۹ حوت ٤١)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library